

CHR. G. HEYNI

PROFESSORIS ELOQV. ET POES. GEORGIAE AVGVSTAE
M. ERITANN. R. A CONSIL. AVI.

OPVSCVLA
ACADEMICA
COLLECTA

ET
ANIMADVERSIONIBVS
LOCVPLETATA.

VOLV MEN II.

GOTTINGAE
APVD IO. CHR. DIETERICH.

1787.

5044

12817

11

XVI. *Litterarum artiumque inter antiquiores Graecos conditio ex Musarum aliorumque deorum nominibus muniisque declarata.* Ad indicenda sacra anniuersaria XXXV. d. 17. Sept. 1772. 299

XXVII. *Notatio Corporis Iuris glossati Msti Bibliothecae Georgiae Augustae.* Ad indicenda sacra anniuersaria XXXVI. simulque ad commendandum nouum Prorectorem Ge. Henr. Ayrer d. 17. Sept. 1773 315

XVIII. *De Arcadibus luna antiquioribus.* Ad commendandum nouum Prorectorem Chr. Frid. Ge. Meifter d. 3. Julii 1775 332

XIX. *Numi Familiarum Romanarum, qui in Museo academico seruantur.* Commentatio I. Ad indicenda anniuersaria sacra XXXX. d. 18. Sept. 1777 355

XX. — Commentatio II. Ad commendandum nouum Prorectorem Lud. Kulenkamp d. 2. Jan. 1778 371

XXI. — Commentatio III. Ad indicenda anniuersaria sacra XXXXI. d. 17. Sept. 1778 390

XXII.

XXII. <i>Oratio in sollemnibus parentalibus memoriae Munchhusianae celebrandae indictis d. 28. Decemb. 1770 *</i>	409
---	-----

Index	447
-------	-----

- *) Hanc unam ex ceteris orationibus, ex muneris ratione habitis, servatam esse volui.

CONSPECTVS PROLVSIONVM

VOLVMINIS SECVNDI.

Prolusiones XV. de ciuitatum Graecarum
per Magnam Graeciam et Siciliam
institutis et legibus.

Prooemium

Pag. 3

I. *Legum Locris a Zaleuco scriptarum fragmenta.*

Commentatio *prior*. Ad commendandum nouum Prorectorem Gę. Henr. Ayrer d. 3. Julii 1767 *

12

II. — Commentatio *posterior*. Ad indicenda anniuersaria facta XXX. die 17. Septembris 1767

24

) (2

Epime-

*) Quae antecesserant Programmata ad commendandum nouum Prorectorem Kaestnerum 2. Jul. 1766. et Walchium 2. Januar. 1767. v. Vol. I. p. 290 et 301.

Epimetrum I. <i>de Locris</i>	46
———— II. <i>de Zaleuco</i>	62
III. <i>Legum Charondae fragmenta. Sectio prior.</i> Ad commendandum nouum Prorectorem Phil. Ge. Schroeder d. 2. Jan. 1768	74
IV. ——— Sectio <i>altera.</i> Ad indicenda anniuersaria sacra XXXII. d. 17. Sept. 1769 *	86
V. ——— Sectio <i>tertia.</i> Ad commendandum nouum Prorectorem Ge. Lud. Boehmer d. 2. Jan. 1770	97
VI. ——— Sectio <i>quarta.</i> Ad indicenda anniuersaria sacra XXXIII. d. 17. Sept. 1770 **	112
VII.	

*) Programma ad commendandum nouum Prorectorem Gatterer d. 4. Iulii 1768. vid. Vol. I. p. 330. ad indicenda sacra anniuersaria XXXI. d. 17. Sept. 1768. ibid. p. 346. et ad commendandum nouum Prorectorem Foertsch, 4. Jan. 1769. ibid. p. 363.

**) Referenda huc: Parentale sacrum Munchhufii d. 28. Dec. 1770. Vol. I. p. 383. quo indicta oratio in eius memoriam subiecta est sub calcem huius Vol. II. tum Programma ad commendandum nouum Prorectorem Vogel 2. Jan. 1771. ibid. Vol. I. p. 401.

VII. *De Sybaritarum ac Thuriorum rep. et legibus.*
Sectio prior. Ad commendandum nouum Pro-
rectorem Jo. Ph. Murray d. 2. Jul. 1771 120

VIII. — Sectio altera. Ad indicenda anniuersaria sacra XXXIV. d. 17. Sept. 1771 † 145

IX. — Sectio tertia, in qua quaeritur, fuerint-
ne Thuriorum leges a Charonda scriptae. Ad
commendandum nouum Prorectorem Jo. Steph.
Pütter d. 2. Jul. 1772 155

De Sybaritis ac Thuriis Spicilegium 172

X. *De Crotoniatarum rep. et legibus.* Ad commen-
dandum nouum Prorectorem Jo. Petr. Miller
d. 2. Jul. 1774 * 176

*Epimetrum de Pythagora et Pythagoreis legumla-
toribus* 196

XI. *De reliquis post Sybaritas et Crotonienses Ma-
gnae Graeciae ciuitatibus, quae Achaicis insti-
tutis*)(3

†) Prolusio ad commendandum nouum Prorectorem Zachariae 2.
Jan. 1772. v. To. I. p. 409.

*) Intercefferant inter hanc et superiorem Prolusionem: Progr.
ad anniuersaria sacra XXXV. indicenda d. 17. Sept. 1772. quod
sequetur inf. hoc Vol. p. 299. et ad anniuersaria sacra XXXVI.
17. Sept. 1773. v. inf. p. 315.

tutis et iuribus sunt vsae: Lao, Elea, Terina, Caulonia, Pandosia, Metaponto. Ad indicenda sacra anniuersaria XXXVII. d. 17. Septemb. 1774 * 200

XII. *Instituta et leges ciuitatum stirpis Dorienſium; nunc quidem Tarentinorum.* Ad indicenda anniuersaria sacra XXXVIII. d. 18. Septemb. 1775 214

XIII. *Instituta et leges Heraclienſium, quae Tarentinorum fuit colonia.* Ad indicenda anniuersaria sacra XXXIX. d. 17. Sept. 1776 233

XIV. *De reliquis rebusp. Magnae Graeciae et Siciliae stirpis Doricae; tum de Chalcidicis et reliquis.* Ad commendandum nouum Prorectorem Ern. Gothofr. Baldinger d. 2. Jan. 1777 252

XV. *Obferuationum ad leges et instituta rerumpubl. Magnae Graeciae et Siciliae complementum et ſpicilegium.* Ad indicenda anniuersaria sacra XXXIX. d. 17. Sept. 1786 ** 278

XVI.

*) Programma ad commendandum nouum Prorectorem Meifter 3. Julii 1775. v. inf. p. 332.

**) Facile intelligitur, hanc decimo inde anno ſcriptam Proluſionem eſſe huc retractam, vt argumentum hoc vno loco abſolutum haberetur.

PROLVSIONES XV

DE

CIVITATVM GRAECARVM

PER MAGNAM GRAECIAM

ET SICILIAM

INSTITVTIS ET LEGIBVS.

A

Prooemium.

Habet hoc scribendi genus, quod per Prolusiones academicas diuersis temporum spatiis et ex praescripto absoluitur, difficultates suas et molestias; in his etiam hanc, quod, cum intra paucorum foliorum angustias commentatio continenda sit, argumentum indagationis paullo altioris, aut copiosioris disputationis, non nisi per partes exigere licet, quodque, cum subtilior commentandi ratio ab hoc scriptionis genere plerumque abhorreat, feligere necesse est tantum potiora, quae publici, vt aiunt, saporis aut sunt aut videri possunt.

Institueram equidem conquirere reliquias et fragmenta institutorum legumque ciuitatum Magnae Graeciae, assumtis ciuitatum Graecarum per Siciliam institutis, quae cum illis coniuncta essent. Exsequi propositum non licuit nisi per partes, Commentationibus XIV. per interualla publice scriptis: I. II. *de LL. Locris scriptis a Zaleuco* I. et II. 1767. III. VI. *LL. Charondae* I. II. III. IV. 1768. 69. 70. VII. IX.

IX. *Instituta et LL. Sybaritarum et Thuriorum* I. II. III. 1771. 72. X. *Crotoniatarum* 1774. XI. *reliquarum Achaici iuris ciuitatum* 1774. XII. *Doriensium, et in his Tarentinorum* 1775. XIII. *Heracliensium* 1776. XIV. *coloniarum a Corinthiis, Messeniis, Rhodiis deductarum, tandemque Chalcidici generis coloniarum* 1777. quibus accessit XV. *Observationum ad LL. et instituta rerumpublicarum Magnae Graeciae et Siciliae complementum et spicilegium* 1786. in quod reieci simul ea, quae de toto hoc legum genere et de natura harum legum disputari posse visa sunt.

Intelligitur ex his, me ciuitates illas ac colonias *ad certa genera* reuocasse: quandoquidem constanti vsu et obseruatione deprehensum est, colonias vti religiones et sacra, sic leges et iura, hoc est reip. administrandae formam, retinuisse, quam metropolis constitutam habebat *): quo quidem instituto hoc

*) v. Proluf. de vet. Coloniar. Iur. sup. To. I. pag. 315 fqq. Si in ea aetate adhuc viueremus, qua in laude habebatur, doctam antiquitatem vel sine insigni aliquo ad rem praesentem fructu reuolere: haberem utique in votis, vt vir doctus omnia antiquitatis vestigia de coloniis veteris Graeciae per orbem terrarum colligeret ac scite disponeret: plurima ad hoc consilium e numis et marmoribus peti possunt mutuam sibi lucem foenerantia, inprimis quod ad sacra, religiones ac deos, et magistratus spectat; praeterea de dialecto, quae coloniis communis fuit cum metropoli. Ita v. c. in paucis tabulis ap. Comitum de Caylus *Recueil* To. II. pl. XV sq. obseruare licet ex marmoribus ibi allatis: Chalcedonem, vtpote Megarensum coloniam, dialecto dorica vsam: in eadem Senatum populumque suum *γραμματεία* habuisse; Cumas Aeolica, Cyzicum, Mileti ab Athenis ortae coloniam, Ionica dialecto vsam; in eadem Atticam originem redolere Dianam Munychiam, tribus IV. institutas, etc.

hoc consequutus sum, vt formam et administrationem rerum publicarum certo aliquo iudicio constituere possem. *Genera igitur illa nunc in ipsa fronte apponere, tum altero loco placet tempora, quibus istae ciuitates origines suas habuerint, consignare: vt his sub vnum conspectum appositis tanto melius ea, de quibus posthaec figillatim disputabitur, perspici et ad sua genera ac capita reuocari possint.*

Omnino igitur coloniae Magnae Graeciae ac Siciliae maximam partem aliae fuere *Dorici*, aliae *Achaici*, aliae *Chalcidici* generis. *Doricae* stirpis coloniae aliae deductae a *Lacedaemoniis*, vt *Tarentini* eorumque colonia, *Heraclea* in terra Siritide (v. Proluf. XII. et XIII.) aliae a *Corinthiis*, et quidem *Syracusae*: a quibus exierant *Acrae*, *Casmenae*, *Camarina*; aliae a *Megarenfibus*: *Hybla* et *Thapsus*; aliae a *Rhodiis*: *Gela* et ab hac *Agrigentum*; a *Messeniis* *Messana*, et ab hac *Pyxus* in Lucania; porro *Tyndaris* in Sicilia; a *Cnidiis* *Lipara* (v. Proluf. XIV.). Licet et ad Doricum genus referre *Locros*, etsi ab Aeolica stirpe oriundos et legibus *Zaleuci* sibi scriptis vtentes, a quibus *Hippo* seu *Vibona Valentia* condita, et *Medma* (v. Proluf. I. II.). Commune fuit harum ciuitatum, vt *aristocratica* reip. administrandae forma vterentur: verum ea, quae certae stirpi ac genti auctoritatem ac ius deferret; quod fecerant *Dores*, cum *Heraclidis* profecti, (cf. inf. Proluf. XII.) sequuti exemplum patriae auctoritatis, qualis in patrefamilias habebatur.

Achaici generis fuere *Sybaris*, cui succedere *Thurii* (v. Proluf. VII. VIII. IX.), qui *Charondae* Legibus

gibus vfi esse feruntur, (v. III - VI.) et *Croton* (v. Proluf. X.) et ductae ab istis *Laus*, *Scidrus* et *Metapontum*, cum *Posidonia*; ab his *Terina*, *Caulonia*, *Pandosia* (v. Proluf. XI.). Instituta Achaeorum ad democratiam erant proniora: ἰσοπολιτείαν vnice probabant; sed magistratibus vtique parebant. cf. Proluf. X.

Chalcidicae stirpis, adeoque *Ionicae* originis, habitae *Cumae* in Italia et ab his *Neapolis*: etiam a Cumanis *Zancle*, postea *Messana* facta, ab hac *Himera* et *Mylae* conditae: porro ad Chalcidicum genus spectant *Naxus*, a quibus *Callipolis*, *Leontini* et *Catana*; ab istis *Euboea*; *Tauromenium*, *Rhegium*. Aristocratica reip. forma omnino vfae sunt Chalcidicae ciuitates: quam eandem tamen nec minus democratiam appellare posses; erat nimirum resp. legibus temperata, magistratibus ex Optimatibus constitutis; Optimates autem ex censu habebantur; Tum de rep. partim in fenatu partim in comitiis populi agi solitum (v. Proluf. XIV.)

Ionicae quoque originis *Elea* a Massiliensibus in Italiam adducta, *Scylletium* et *Thurii* Atheniensium colonia (ibid.)

Praeter has *Cretensium* coloniae *Brundisium*, *Hyria*, *Sallentia*; in Sicilia *Heraclea Minoa*. E *Theffalia* autem *Petilia*, *Crimisa* et *Egesta*; ex *Aeolis* tandem *Temesa*, et e *Phocide* *Lagaria* (ibid.)

Intelligetur ex his Doricum genús cum Chalcidico maxime per Siciliam, Achaicum autem per Magnam Graeciam opibus polluisse. Achai Aeolicae

caae stirpis et fermionis esse a nonnullis perhibentur*). Enimuero fuit Achaeorum stirps diuersa ab Aeolum, Dorum et Ionum stirpibus; Ionibus tamen fuere propiores, etiam fermone †). Leges autem et instituta Achaeorum nusquam Aeolicarum ciuitatum communes fuere.

Ciuitatum Magnae Graeciae leges et instituta a Pythagora et Pythagoreis emendata esse communis est antiquitatis narratio; etsi, si feuerius in tradita inquisiueris, ea, quae fama certa tradita sunt, ab iis quae incerta fide traduntur, difficile fit discernere. Verum hac de re inf. ad *Crotoniatarum remp.* agendi locus erit.

At hoc, quo versamur, loco subiiciam *temporum notationes*, quas quidem fatis definitas reperire licuit, coloniarum in Magnam Graeciam et

A 4

Siciliam

*) Inducti sunt viri docti loco Strabonis lib. VIII. p. 514 B. vbi dictum erat Aeoles et extra Peloponnesum opibus valuisset, et vero etiam intra Peloponnesum; hic autem mox cum Ionibus et Dorienfibus permixtos esse: Οἱ μὲν οὖν Ἴωνες ἐξέπεσον πάλιν ταχέως ὑπὸ Ἀχαιῶν *Αἰολικοῦ ἔθνους*· ἐλείφθη δὲ ἐν τῇ Πελοποννήσῳ τὰ δύο ἔθνη, τὸ μὲν Αἰολικὸν καὶ τὸ Δωρικόν. Iam antea dixerat Aeolicum et Doricum fermone conuenisse. Pergit etiam alios minus cum Dorienfibus commerciis iunctos, vt Eleos et Arcades, Aeolice locutos, reliquos plus minusue Dorice. Verba Αἰολικοῦ ἔθνους manifestum sunt glossema; collegerat ita aliquis ex seqq. Repugnat tamen hoc ceteris Strabonis locis, quibus aperte Aeoles ab Achaeis et hos ab istis distinguit cf. lib. VIII. p. 587 C. et sq. Achaeos cum Aeolibus passim permixtos fuisse non negem. cf. Paus. VII, I. sermo autem temporis successu tantum non Doricus factus.

†) Pausan. II, 37. p. 199. ante Heraclidarum reditum in Peloponnesum τὴν αὐτὴν ἠφίεσαν Ἀθηναίους οἱ Ἀργεῖοι (atqui hi erant Achaei) Φωνήν.

Siciliam deductarum: ut vno statim conspectu ordo earum ac succellio percipi possit. *Conditae* itaque traduntur et deductae *Cumae*, a Cuma Euboeae, ante C. N. 1031. (Euseb. 1050.) adeoque ab excidio Troiae annis 153. ab reditu Heraclidarum 73. A Cumis deducta *Neapolis* et *Zancle*; (haec facta est Messana Ol. 29, 1.) A Zancle ductae *Himera* et *Mylae*.

Metavontum, antiquissima vrbs, cuius adeo origo ad Pylios a Troia reduces referebatur; accepit aliquando novos colonos ab Achaeis et Sybaritis.

Naxus condita circa Olymp. 11. ante C. N. 736. a Chalcidensibus Euboeae.

Paulo post Ol. 11, 2. *Syracusae* a Corinthiis. Inde prodire *Acrae* Ol. 28, 4. ante C. N. 665. *Casmenae* Ol. 33, 4. ante C. N. 645. *Camarina* Ol. 45, 1. ante C. N. 600. et iterum ante Ol. 72, 3. et tertio paullo post.

Sub idem tempus Ol. 11. *Hybla* a Megaren-sibus: prodiit ex hac paullo post *Thapsus*.

A Chalcidensibus *Leontini* conditi Ol. 12, 3. ante C. N. 730 et *Catana* paullo post.

Sybaris ab Achaeis Ol. 15, 1. ante C. N. 720. excisa Ol. 67, 2. ante C. N. 510. instaurata Ol. 81, 4. a. C. N. 453. tum *Thurii* facti Ol. 83, 3. ante C. N. 446.

Croton ab Achaeis Ol. 17, 3. ante C. N. 710.

Tarentum a Lacedaemoniis Ol. 18, 2. ante C. N. 707. Eius colonia *Heraclea* Ol. 86, 4. ante C. N. 433.

Gela

Gela a Rhodiis Ol. 22, 3. ante C. N. 690.
Ex hac exiit *Agrigentum* Ol. 49, 3. ante C. N. 582.

Locri Epizephyrii a Locris Opuntiis Ol. 24, 2. ante C. N. 683. Praecessisse tamen fertur alia colonia circa Ol. 14, 1. ante C. N. 724. et tertia antiquior e Corcyra.

Rhegium a Chalcidensibus: paullo post Ol. 28, 1. ante C. N. 668.

Messana a Messeniis: Ol. 29, 1. ante C. N. 664. quae Zancle fuerat.

Agrigentum a Gelois Ol. 49, 3. ante C. N. 582.

Elea f. *Velia* Ol. 61, 1. ante C. N. 536. a Phocaeensibus, qui Massiliam condiderant Ol. 45, 1. ante C. N. 600 et Ol. 60, 2. ante C. N. 539.

Posidonia a Sybaritis ante Ol. 67, 2. ante C. N. 510.

Thurii conditi ab Atheniensibus Ol. 83, 3. ante C. N. 446.

Heraclea a Tarentinis Ol. 86, 4. ante C. N. 433. cum antea *Siris* fuisset.

Cum itaque legum scribendarum causa mitterentur a Romanis qui per Italiam et Graeciam ciuitatum leges et instituta cognoscerent (V. C. 302. Ol. 82, 1. ante C. N. 452.) vrbes, quae per Graeciam Magnam adiri potuere, fuerunt Locri, Croton, Metapontum, Tarentum; inprimis vero leges Zaleuci et Charondae, et instituta a Pythagoreis passim emendata, cognosci potuere.

Quae vero caussae Graecos impulerint ad tot nouas in Italia sedes petendas, si quaeritur: partim de singulis coloniis ea de re expeditior disputatio est, et videnda sunt quae de iis sigillatim dicta sunt; partim vniuerse quaestionem tractauimus in *Commentatione de vet. Colonial. Iure et causis* (sup. *Vol. I. p. 296 sq.*). Ut tamen nunc summatim aliquid apponamus; antiquiorum coloniarum mittendarum necessitatem plerumque fecit nouae sobolis subnatae frequentia, cui alendae ager non suppetebat, seu quia eo inter ciuium capita diuiso nihil quod nouis ciuibus assignari posset supererat. seu agri sterilitate, anni intemperie aut alia calamitate suborta. Aliarum autem coloniarum, inprimis post Olympiadum initia, causas a dissidiis et seditionibus ciuitatum per Graeciam repetendam esse manifestum fit; iuribus ciuium in administratione reip. populari non satis seu per ordines seu per stirpes aut ad censum descriptis. Factio itaque victa plerumque ad alias sedes quaerendas proficiscebatur. Fuere tamen etiam nouandarum rerum auctores, qui desperato coeptorum successu patria discederent; alii, qui fortunae casibus caput obicere et nouarum terrarum opportunitate circumspecta meliorem sortem expectare mallent. Ut vero in Italiam et Siciliam nauigarant, Asiae, etiam Ponti, littoribus iam a Graecis occupatis, allicere eos debuit prioribus aetatibus locorum solitudo, mox cognita ac fama celebrata coeli solique felicitas, agrorum vbertas et popularium ex ea opulentia; etsi ipsa successus similis spes vim ad aliorum animos habere debuit: quo factum videmus, vt, postquam

postquam semel Doricae stirpis colonia Siciliam infederat, mox magno numero aliae eiusdem stirpis succederent; similiterque Achaici generis coloniae per Italiae extremae oras.

Incrementa tam matura et tam laeta coloniis his per Italiam et Siciliam cum coeli solique felicitas, quae illa aetate fuit incredibilis, tum rei agrariae studium iam tum inter Graecos, aliquantum excultum vsuque ac peritia firmatum, mox etiam nauigatio et prouentus exportatio attulit. Ab vna et altera ciuitate (v. inf. de Sybaritis) veteres incolae, etsi barbari, in agrorum communionem adsciti, ab aliis aduenae in ciuitatem adscripti frequentiam ciuitatibus facile addere debuerunt. Praeterea ex recentiorum scriptorum disputationibus res vulgata est, quam celeres et faciles auctus sint hominum, si victus cultusque vitae parata ipsis est copia.

I.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
 PRORECTOR
 CHR. GUIL. FR. WALCHIVS D.
 CVM SENATV
 SVCCESOREM SVVM
 GE. HENRICVM AYRER
 CIVIBVS COMMENDAT
 IN A. D. III. JULII MDCCCLXVII.

Legum Locris a Zaleuco scriptarum fragmenta.
 Commentatio prior.

Exacto iam magistratus nostri tempore, Commilitones amantissimi, quem quidem, quod vobis nobisque gratulamur, ita deponimus, ut modestiam vestram, pudorem, legumque ac disciplinae publicae reuerentiam, publica commemoratione dignam iudicemus, utque omnino nos, obseruatores potius et custodes virtutis vestrae, quam exactores ac censores, fuisse iuuet, succedet nunc in locum nostrum Vir illustris, omnique doctrinae insigniumque cum in vestras utilitates tum in publicum Academiae nostrae statum meritorum laude cumulatissimus,

GEORG.

GEORG. HENR. AYRER D.

cuius quidem omni humanitate expolitissimi viri dignitate et auctoritate non minus, quam vestrae laudis, quo perpetua illa sit, retinendae amore et studio adductum vos iri speramus, vt sedulo curetis, quo ea, qua nunc cum maxime floretis, bene moratae praeclareque et animo et vita constitutae iuventutis laus integra vobis seruetur et illibata. Sollemnia, in quibus more solito Prorektoris dignitas et insignia publice transferuntur, habebuntur die III. Julii, hora X. quibus vt frequentia vestra celebritatem addere nosque in suggestum escensuros et, quae diuina prouidentia etiam per hoc semestre in nos cumulauit, beneficia enarraturos beneuole audire velitis, id vero est, quod humanissimis precibus nostris a vobis contendimus.

Ceterum vt mori institutoque Academiae nostrae pareamus, quo nihil ne sollemnium quidem verborum concipitur, quin adiectum sit aliquid vel coniunctum, quod siue honestam voluptatem afferre siue vtilitatem aliquam ad animos vestros, Commilitones, habere possit, disputatiuncula breui *Leges Locris a Zaleuco scriptas* illustrabimus. Quod commentationis genus si vobis non omni fructu carere videbitur, aliarum deinceps ex antiquitate ciuitatum, Magnae saltem Graeciae ac Siciliae, instituta et leges, quarum quidem memoria ad nos peruenit, pari cura et ratione recensebimus. Nolite autem arbitrari, Commilitones, esse eam rem alienam a studiis nostris communibus; nec nisi ad iurium tantum vel antiquitatis scientiam spectare. Veteres enim,

enim, quod vel ex Cicerone de legibus notum esse potest, eum morem obseruasse memineritis, ut in legum scribendarum tabulis non modo ius ciuile, aut, cum eo, publica et sacrorum ac religionum iura, quod etiam in Romano iure fieri videtis, comprehenderent, verum etiam ea, quae ad morum sanctitatem vitaeque publicae priuataeque integritatem utiliter praecipere poterant, perscriberent, et pleraque genera officiorum, quae non modo aliis, sed et sibi quisque et deo immortalis, ut vulgo loquimur, praestare debet, consignarent; unde, quod facile sentitis, ad suam quisque vitam ac publicam priuatamque virtutem fructum aliquem tollere ac percipere potest. Quod enim nostrarum ciuitatum et imperiorum descriptione institutum est, ut morum fingendorum, animorumque regendorum, et ad pietatem ac virtutem informandorum ratio ac disciplina tantum non tota priuati cuiusque hominis et patris familias arbitrio relicta, aut ad eum inter nos ordinem, qui sacra ac religiones curat, relicta, eiusque operae, doctrinae, curae et vigilantiae commissa sit: id aliter se habuit antiquis temporibus, cum ipsa nutriendae, educandae, erudiendaeque sobolis ratio, publica priuataque disciplina, legibus esset perscripta iisque fere sapientissimis. Quae ita apud veteres populos humaniore cultu expositos sese habuisse, mirari nolite. Scribebantur enim illae leges a summis philosophis, multo rerum hominumque usu spectatis, versatisque in grauissimis reipublicae muneribus ac curis a):

scribe-

a) *Opus esse coepit legibus, quas et ipsas inter initia tollere sapientes. Seneca ep. 90.*

scribebantur in paruis ciuitatibus, non in magnis regnis et imperiis; in summa vitae simplicitate, rerum et negotiorum curis nondum ita impeditis et implexis, vt commerciorum crebritate et varietate suborta factum; et quidem ciuibus aequali libertate vtentibus, quibus legumlatores non id, quod vnus vel paucorum vtilitatibus consentaneum esset, ex imperio iniungere, sed rerum veritate et aequitate, ac publica ad omnes et singulos vtilitate, leges suas approbare debebant. Sequebantur porro eam rationem veteres legumlatores, vt non modo facinora ac scelera, in quae hominum audacia vel malitia erumpere solet, poenis propositis compefcerent, verum vt ipsam illam audaciam ac malitiam ex animis ciuium euellerent et extirparent, publicam autem priuatamque virtutem infunderent. Quam ad rem duo se habere putabant grauissima praesidia eaque in ipsa hominum natura fundata, in quibus tanquam ancoris tota staret resp. alterum nutritionis et educationis, legum praescripto definitae et magistratus cognitioni et inspectioni subiectae, alterum, quod ipsa illa educationis disciplina efficitur, publici domesticique exempli, et virtutis atque integritatis publicis decoribus et ornamentis honorandae b). Quibus ipsis rebus effectum est hoc, vt, quemadmodum nostra aetas in omnibus facile rebus antecellit, quae ad disputationis subtilitatem fuere deductae, ita antiquitas factis et vita praestaret.

Nisi

b) Pythagoras rogatus a Xenophilo quomodo filium optime institueret. *ei πόλεως εὐνομουμένης γενηθεῖη, si, inquit, in ciuitate bonis legibus instituta vixerit. Diog. Laert. VIII, 16.*

Nisi enim in rebus nostris nimium placere nobis volumus, concedendum id est antiquitati et largiendum, ad res agendas et bene gerendas vitam publicam priuatamque melius apud ipsam fuisse institutam, sanctiores mores, rectiorem disciplinam, in illis ciuitatibus viguisse; non, quasi ex iis omnes corruptelae exulauerint; verum salubris aliqua sentiendi, viuendi, resque gerendi ratio ex ipsa nutritione vitaeque exemplis accepta, multo magis tum per vulgus erat sparsa; generosiores sensus, studia et consilia honesta inter plures reperiiebantur; nec pro vno ciue paullo liberalius instituto ducenti erant numerandi, qui, vix ipsis humanitatis rudimentis exculti, et egestatis fordibus obfiti, aut stupore essent defixi aut non nisi humilibus et fordibus curis oppressi. Nondum inuaserat vitam multiplex hoc corruptelarum genus; nec fracta erant corpora animique hac desidia, hac mollitie, quae malorum colluuiem in nos deriuauit, ad ea autem perferenda fortitudinem ac robur ademit. In illa vitae feueritate, nonnunquam etiam austeritate, simplicitate ac frugalitate, et rebus agendis et malis ferendis paria idoneaque erant corpora. Nondum umbratilia studia et otiosorum hominum argutiae ciuium in se existimationem et gloriam deriuauerant, neque animis ea labes infidebat, quae deinceps ex monastica disciplina multorum mentibus adhaesit, posse aliquam esse laudem virtutis, quae nullis factis declaratur neque vllum ad alios habeat fructum. Quae omnia bona, quibus cognoscendis vel vnus Plutarchi lectio sufficit, ex suis legibus et institutis, disciplinaque publica priuataque, iis legibus constituta,

stituta, ciuitates illas habuisse, vt appareat: fragmenta, quae ex iis, tanquam e naufragio tabulae, sunt seruata, colligere vobisque proponere haud pigebit.

In legum quidem ferendarum disciplina praestantissimi facile auctores totiusque humani generis magistri habendi sunt Graeci; praeclaris tamen legibus multo omnium maxime floruit Magna Graecia, non modo ab eo inde tempore, quo Pythagorica disciplina eam illustrauit; qua quidem, secundum diuinam nostram nec cum humanis institutis comparandam doctrinam, nihil dici potest sanctius et ad virtutem ac pietatem hominum animis instillandam melius comparatum fuisse; sed etiam antiquioribus saeculis. Verum de hoc alio tempore *c*); nunc autem, vt vno aliquo specimine eam rem declaremus, fragmenta legum Zaleuci apponemus. De *Zaleuco* quidem ipso nunc non agemus. Nolumus enim docte magis quam vtiliter scribere. Satis est cognoscere ac tenere, eum circa Olymp. XXIX. vixisse *d*), esseque adeo antiquiorem Pythagora Samio;

c) [Egit nunc de his accuratius, quam a me fieri potuisset, MEINERS noster, V. C. in *Geschichte der Wissenschaften in Griechenland u. Rom* To. I. add. TIEDEMANNI V. C. *Griechenlands erste Philosophen.*]

d) Ante C. 664. cf. Bentleii *diff. de Phalaridis Epist.* pag. 337 sqq. Wesseling. ad Diodor. I. p. 490. Fabric. B. Gr. lib. II. c. 24. E loco tamen Demosthenis adv. Timocr. p. 480. A. male ab iis ipsis doctis viris temporum ratio subducitur. Anni CC ibi commemorantur, non intra quos leges Zaleuci durauerunt, sed intra quos nulla
Heynii Opusc. acad. Vol. II. B ex

mio; etsi eum multi inter Pythagoreos, falso tamen, retulerunt. Leges scripsit *Locris*, quae colonia erat a *Locris Graeciae* in extremam Italiae oram, haud longe ab *Epizephyrio* promontorio, deducta e). Extat legum eius passim memoria; superest quoque prooemium legum: verene an falso sub eius nomine hoc feratur, alio tempore videbimus. Sufficit id valde antiquum esse, quandoquidem Ciceronem illud ante oculos habuisse manifestum est. Cognoscetis saltem in iis, *Commilitones*, tam religiosam numinis reuerentiam, studiumque honestatis ac pietatis tam praeclaris sententiis commendatum, vt ne Christiano quidem sapiente illa, quae dicta sunt, indigna iudicare possitis f).

A prin-

ex iis lex fuit abrogata; multo autem minus illi anni retro ab Olymp. CVI, 4. computari possunt.

- e) Circa Ol. XXIV, 2. a. C. 683. adeoque paullo post *Crotonem* et *Syracusas* conditas, quod et a *Strabone* confirmatur. De ceteris v. *Epimetrum*.
- f) *Stobaeus* Serm. XLII. p. 279. Ex eodem fonte, vnde is sua hausit, fluxere ea, quae *Diodorus* XII, 20. suis historiis intexuit. Expressit ex iisdem praeclarum legum suarum prooemium *Cicero* de LL. II, 8. Nos vtriusque verbis comparatis sententias probabiles constituimus: in ipsis verbis illustrandis nunc non haeremus. Totum hoc prooemium, cum *Charondae* altero, falsarii commentum esse contendebat *Bentley*. in *Diss. de Phalar. Epp.*, relegabatque illud corpus legum in *Ptolemaeorum* tempora, et *Sophistae* fetum esse asserbat. Refellere eum et vindicare illud antiquo *Zalenco* voluit *Ven. Praeful Warburton. divine Legat. of Moses* B. II. Sect. 3. p. 110. Quae nobis hac de re constituenda esse videantur, in *Epimetro* apponemus.

* *A principio, inquit, ii, qui ciuitate nostra uti volent, in animum inducant et persuasum sibi habeant, esse deos, et, mente intuentes caelum mundumque, rerumque in eo dispositionem pulcherrimam et ordinem, totam illam magnificentiam ff) non fortuitum neque humanum opus esse*

B 2

* Ap. Stobaeum l. c. Τοὺς κατοικοῦντας τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν πάντας πρῶτον πεπεισθαι χρὴ καὶ νομίζειν, θεοὺς εἶναι, καὶ ἀναβλέποντας (leg. ἀναβλέπειν, aut del. καὶ ante ἀναβλ.) εἰς οὐρανὸν, καὶ τὸν κόσμον καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς δικνόμεσιν καὶ τάξιν· (interpolata haec: abest ap. Diodor. καὶ τὸν κόσμον. tum verbum deficit θεωρεῖν, ἐπισκοπεῖν aut simile quid; forte fuit καὶ ἀναβλέποντας εἰς οὐρανὸν τὴν διακνόμεσιν καὶ τάξιν ἐπισκοπεῖν. cf. Diodori verba.) οὐ γὰρ τύχης οὐδ' ἀνθρώπων εἶναι δημιουργήματα. σέβασθαι δὲ τούτους καὶ τιμᾶν, ὡς αἰτίους ὄντας ἀπάντων ἡμῖν ἀγαθῶν τῶν κατὰ λόγον γιγνομένων. ἕκαστον οὖν ἔχειν καὶ παρασκευάζειν δεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν πάντων τῶν κακῶν κατάραν. ὡς οὐ τιμᾶται θεὸς ὑπ' ἀνθρώπου Φαύλου, οὐδὲ θεραπεύεται δαπάναις, οὐδὲ τραγηδαῖς τῶν ἀναλισκομένων, κατὰ περ μοχθηρὸς ἄνθρωπος, ἀλλ' ἀρετῇ καὶ προαιρέσει τῶν καλῶν ἔργων καὶ δικαίων. (Ap. Diodor. est: ὡς τῶν θεῶν οὐ χαιρόντων ταῖς τῶν πονηρῶν θυσίαις τε καὶ δαπάναις, ἀλλὰ ταῖς τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν δικαίαις τε καὶ καλαῖς ἐπιτηθεύσεσι.)

διὸ ἕκαστον δεῖ εἰς δύναμιν ἀγαθὸν εἶναι καὶ πράξει καὶ διαίρεσει τὸν μέλλοντα ἔσεσθαι θεοφιλῆ, καὶ μὴ φοβεῖσθαι τὰς εἰς χρήματα ζημίαις μᾶλλον τῶν εἰς αἰσχύνην τεινόντων· καὶ πολίτην ἀμείνονα ὀνομάζειν τὸν τὴν οὐσίαν προϊέμενον μᾶλλον τοῦ καλοῦ καὶ δικαίου.

ff) κατασκευάσμα et paullo ante καὶ ταῖς διανοαῖς ἐπισκοπεῖν τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν διακνόμεσιν καὶ τάξιν, κρίνειν οὐ τύχης οὐδ' ἀνθρώπων εἶναι ταῦτα τὰ κατασκευάσματα. ap. Diod. At Stobaeus post εἰς οὐρανὸν apponit καὶ κόσμον, Pythagoricam vocem. Nisi tamen reliqua et ipsae sententiae Pythagoreum auctorem proderent, huic vni argumento, quod multis modis solui potest, non tantum tribueremus, quantum Bentlej. p. 195.

esse cognoscant et iudicent, deosque tanquam omnium, quae huic vitae insunt honesta et bona, unicos hominibus auctores ac largitores, colant; animum autem suum unusquisque ab omni vitiorum labe purum habeat et comparet, necesse est: siquidem numen non malorum sacrificiis et in rem sacram factis sumtibus g), sed bonorum iustis et honestis studiis vitaeque rationibus ac rectis factis gaudet h).

Itaque unumquemque, qui deo carus esse cupit, tum voluntate atque animo, tum facto, pro virili i) bonum esse oportet; nullum porro grauius malum nec cum vlla fortunarum iactura comparandum sibi accidere posse existimet, quam dedecus ex flagitio contractum; et eum demum bonum haberi ciuem iudicet, qui facultates amittere, quam de recto et honesto decedere, malit.

Quotquot

- g) τῶν ἀλισκομένων ap. Stobaeum legitur. Bentlej. p.353 τῶν ἀλισγομένων impurorum emendat. Nescio an alia sit auctoritas idonea vocis ἀλισγεῖν contaminare, quam τῶν LXX. Certe lenior medela loci ad manum est: τῶν ἀναλισκομένων. Verba enim sunt: αἷς οὐ τιμᾶται θεὸς ὑπ' ἀνθρώπου Φαύλου, οὐδὲ θεραπεύεται δαπάναις οὐδὲ τραγωδίαις τῶν ἀναλισκομένων, impensarum, καθ' ἅπερ μοχθηρὸς ἄνθρωπος.
- h) Haecenus Stobaeus cum Diodoro. Quae sequuntur, apud illum solum sunt seruata. Ceterum cum postremis conueniunt verba Varronis e Manio a Nonio Marcello in voc. patella seruata: Quocirca oportet bonum ciuem legibus parere et deos colere, in patellam dare μικρὸν κρέας.
- i) εἰς δύναμιν. Fac haec et quae sequuntur omnia, non esse Zaleuci, sed Pythagorei alicuius, annon vel sic eorum aliqua auctoritas erit? talem vitae sanctitatem, mentis pietatem, non mirabimur, aemulabimur? et homines iis sensibus imbutos virtutis laude et nomine priuabimus?

****** *Quotquot vero animos suos ad haec adducere nequeunt, sed ad iniquitatem proniores sunt et procliuiores, eos omnes, cum ciues, viros et feminas, tum inquilinos, admonitos esse volumus, ut deos reputent et esse et ab iniusto quoque et malo poenas expetere, utque sibi ante oculos ponant tempus illud, quo unicuique ex hac vita est decedendum. Omnes enim iamiam morti vicinos iniuriarum, quas commifere, et acris subit memoria et grauis inuadit poenitentia, vehemensque votorum ardor, quo vellent exactam sibi vitam omnem fuisse iustam. Quamobrem unumquemque oportet semper, et in singulis actio-nibus, illud tempus suis cogitationibus adeo familiare facere ac si praesens esset; ita enim maxime recti honestique diligentem curam ac rationem habebit.*

******* *Si autem quisquam a malo genio, ad ipsum*
 B 3 *adstante*

****** Ὅσοις δὲ μὴ ῥαδίον πρὸς ταῦτα τὴν ὁρμὴν πεπεισθαι, (nescio an fatis sanum sit: an f. πεπεισθαι?) τὴν δὲ ψυχὴν ἔχου-
 σιν εὐκίνητον πρὸς ἀδικίαν, ἃς ἡμῖν παρηγγέλτω πᾶσι τοῖς
 τοιούτοις πολιταῖς καὶ πολίταισι καὶ ξυνοίκοις, μεμνησθαι
 θεῶν ὡς ὄντων καὶ δίνας ἐπιτεμπόντων τοῖς ἀδίκοις·
 καὶ τιθεσθαι πρὸ ὀμμάτων τὸν καιρὸν τοῦτον, ἐν ᾧ γί-
 νεται τὸ τέλος ἐκάστω τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ ζῆν. πᾶσι
 γὰρ ἐμπίπτει μεταμέλεια τοῖς μέλλουσι τελευτᾶν μεμνη-
 μένοις ἂν ἠδικήκασι, καὶ ὁρμὴ τοῦ βούλεσθαι πάντα
 πεπραχθαι δικαίως αὐτοῖς. διὸ δεῖ ἕκαστον παρ' ἐκάστην
 πράξιν αἰεὶ συνοικεῖν τὸν καιρὸν τοῦτον ὡς δὴ παρόντα·
 οὕτω γὰρ ἂν μάλιστα τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ δικαίου φρον-
 τιστεῖν.

******* ἔαν δέ τω παραστῆ δαίμων κακὸς τρέπων πρὸς ἀδικίαν·
 διατριβεῖν πρὸς ναοῖς καὶ βωμοῖς καὶ τεμένεσι, φεύ-
 γοντα τὴν ἀδικίαν, ὡς δέσποιναν ἀσεβεστάτην καὶ χα-
 λεπωτάτην, ἱκετεύοντα τοὺς θεοὺς συνηποτρέπειν αὐτήν.
 ἵέναι δὲ καὶ πρὸς ἄνδρας δόξαν ἔχοντας ἐπ' ἀνδρα-
 γαθία, ἀκουσόμενος (leg. ἀκουσόμενον) περὶ εὐδαίμονος
 βίου καὶ κατῶν ἀνδρῶν τιμωρίας, ἵνα ἀποτρέπη (f. ἀπο-
 τρέπηται) τῶν ἀδίκων ἔργων.

adstante k), ad delinquendum instigari se sentiat: ad templa, aras et delubra confugiat, et apud ea versans ab iniustitia, ceu impurissima et importunissima domina, se vindicet, deosque precetur, ut, ad propellendam ipsam, opem sibi ferant. Accedat quoque ad viros virtutis estimatione claros, ut, dum eos de vera vitae felicitate et malorum hominum poenis et miseriis disputantes audit, ab iniustis facinoribus animum auertat.

Subiecta fuere alia de religionibus, fed quae apud Stobaeum exciderunt. Ex scripturae vestigiis inter cetera fuisse colligas haec:

* *Superstitiosi homines, prauo deorum metu ac religione, infestos sibi genios ex diis faciunt.*

** *Qui urbem nostram habitare volent, nullas religiones, nisi a maioribus acceptas, colunt; patrios ritus omnium esse optimos censent.*

Progre-

k) ἐὰν δὲ τῷ παραστῆ δαίμων κακὸς τρέπων πρὸς ἀδικίαν. [Etiam hoc cum iis quae inf. sequuntur ὡς μετὰ Θεοῦς καὶ δαίμονας καὶ ἥρωας etc. inter Pythagorea refertur, ducta tamen ex antiquiorum hominum sensibus et iudiciis: ut bene post illa docuit *Tiedemannus* V. C. I. c. p. 401 sqq. In Charondae LL. sunt δαίμονες ἐστιοῦχοι et δαίμονες ἐξοικιστῆ καὶ ἐχθροποιοί.] Ea itaque, quae omnis recte instituendae reip., omnis iuris omnisque felicitatis fundamenta sunt, numinis prouidentiam et animi immortalitatem, primo loco ab hoc viro esse positam apparet.

* δεισιδαιμονῶν δαίμονας ἀλάστορας * * *

** πᾶντας δὲ τιμῶν * τοὺς * οἱ κατοικοῦντες τὴν πόλιν καὶ τοῖς ἄλλοις νομίμοις τοῖς πατρίοις τοῖς Θεοῖς. πάτρια δὲ

Progrediendum nunc erat ad reliquas leges cum publicas tum priuatas; sed eas in hanc disputationem includere non possumus adeoque in aliud tempus referuamus.

P. P. Kal. Jul. cIΘ IΘ cclxvii.

δὲ εἶναι τὰ κάλλιστα. *Locus mutilus nec fine libris restituendus. Ad sensum ille sic forte potest constitui: πάντας δὲ τιμᾶν, οὓς τιμῶσιν ἱεροῖς οἱ κατοικοῦντες τὴν πόλιν, καὶ τοῖς ἄλλοις νομίμοις τοῖς πατρίοις, τοὺς θεούς· πατρία δὲ ἡγεῖσθαι εἶναι τὰ κάλλιστα.*

II.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
 PRORECTOR QVINTVM
 GEORGIVS HENR. AYRER D.
 CVM SENATV
 TRICENNALIA ACADEMICA
 IN A. D. XVII. SEPT. MDCCCLXVII.
 RITE INDICIT.

Legum Locris a Zaleuco scriptarum fragmenta.

Commentatio posterior.

Ad liberaliorem disciplinam nutritionemque, Cives amantissimi, inprimis pertinere videtur et hoc, vt mature adsuefaciamus animos nostros ad sensum publicae felicitatis eorumque bonorum, quae ex egregie instituta administrataque rep., temporum tranquillitate ac securitate, cultuque hoc vitae literarumque lumine, proueniunt, quo tempora, in quae aetas nostra incidit, illustrantur. Vulgaris enim institutio et ratio ita in angustum contrahere solet animos et ad eam consiliorum cogitationumque humilitatem deprimere, vt plane nullum, nisi eius boni et commodi, quod ad se directo spectet, sensum habeant; quicquid autem publice bonum et

et vtile et laetum fit, id parum aut nihil ad se pertinere arbitrentur. Itaque nihil plane ab iis cogitari, suscipi, agi, curari, designari potest, nisi in quo lucelli alicuius spes affulgeat, aut voluptatis species arrideat, aut vanae laudis aura adspiret. Quo quidem cum animo et consilio an quicquam praeclari in rep. geri possit, nisi forte casus fortuitus et rerum aliquis commodus nexus ita ferat, vos ipsi, Commilitones, indicate. Scilicet generosiore spiritu, maiore animo et liberaliore indole opus est, ut vel ea, quae officii ac muneris ratio facere iubet, ita facias et exsequaris, ut honestam inde laudem et bonorum existimationem consequaris. Eosdem hos, ingenuis animis dignos, sensus afferre debetis, Cives, ad solennia Academiae nostrae anniuersaria, quae nunc in ante diem XVII. Sept. rite indicimus. Parum liberalis ac potius fordidus esset ingenii, rogare, quid illa publica vota ad me? Ad hominem et ciuem, nihil in rep. geri potest, quod non pertineat. Publica felicitate optimus quisque laetatur, ut non magis sua domestica, cuius ista et fundus et tutela est. Vos itaque, o Nostri, et generis et animi nobilitate florentissimi, sollemnibus his pompa in Templum Academicum ducta celebrandis frequentes et fauentes adeste, et Rhetorices Professore, C. G. HEYNE, oratione super noto illo dicto: *Vitam sine litteris mortem esse* *), habita, noua vota publice suscipientem be-

B 5

neuolis

*) Graece dixeris: *βίος ἀμωσος ἀβίωτος*. Ductum ab illo Senecae Epist. LXXXII. *Otium sine litteris mors est et hominis viui sepultura.*

neuolis animis audite. Nos interea telam nuper de Zaleuci legibus coeptam nunc pertexemus.

Praemisso prooemio, quae subiectae fuere leges, eae ad sequentia maxime, quantum quidem ex iis memoratum reperimus, capita reuocandae esse videntur: †)

Legibus omnes parento. Magistratus reuerentor: iis quisque assurgito, quod imperatum est, facito. . Si quidem apud homines qui bonam mentem habent et saluti suae consulunt, secundum deos, daemones et heroes, proximus honos habetur parentibus, legibus et magistratibus. Ciuitatem aliam, quam patriam suam, amiciores sibi nequis facito: si fecerit, diis patriis iratis id se facere existimato. Tale enim studium prodicionis initium fieri solet. Illud autem etiam grauius, si, patrio solo relicto, in aliena ciuitate degat. Patria enim nihil nobis coniunctius a).

Haec

†) Est de iisdem Jo. WILH. ENGELBRECHTI Diff. *Leges Locrensiū Zaleuco auctore promulgatae* Lipf. 1699. Sed fere vulgaria, aut quae pro illis quidem temporibus non male disputari poterant, in ea offendas,

a) Ap. Stobaeum Serm. XLII. p. 280. πεπεισθαι δὲ τοῖς νόμοις ἅπαντας, καὶ τοὺς ἄρχοντας αἰδεῖσθαι, καὶ ἐξίστασθαι, καὶ ποιεῖν τὸ παραγγελλόμενον. ὡς μετὰ θεοὺς καὶ δαίμονας καὶ ἥρωας γονεῖς τε καὶ νόμοι καὶ ἄρχοντες σύνεγγύς εἰσι ταῖς τιμαῖς παρ' ἀνθρώποις νοῦν ἔχουσι καὶ σωθησομένοις. πόλιν δὲ Φιλαίτεραν μηδεὶς ἄλλην ποιεῖσθω τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος, ὡς θεῶν πατρῶων νεμεσῶντων. ἀρχὴ γὰρ προδοσίας φύεται τοῖς ταῦτα βουλομένοις. ἔτι δὲ χαλεπώτερον, τῆς οἰκειᾶς γῆς στερόμενον ζῆν ἐπ' ἄλλοτρίας· οὐδὲν γὰρ ἐστὶν οἰκειότερον πατρίδος. Achaeorum legem de patria non deferenda ex Ouidio nouimus, vbi de Myscelo: Met. XV, 29. *prohibent*

Haec in ciuitate, quae in medio multarum populari imperio vtentium rerump. sita est, non inutiliter praecipere vnusquisque facile videt.

Nemo aliquem de ciuium numero, quos leges eadem rep. frui voluere b), implacabili odio prosequitur. Neque enim vel magistratu vel iudicis munere recte fungi potest is, qui animum imperare finat menti c). Sed inimicitias quisque cum altero ita suscipito, tanquam iterum in gratiam cum illo et amicitiam rediturus; qui secus fecerit, a ciuibus suis pro immani et feroci homine habetor d).

In

bent discedere leges, Poenaque mors posita est patriam mutare volenti. Sententiam verborum, vt in legum formulis, quam commodissime reddere studemus, sed singularum rerum rationes reddere in tali scriptione molestum esset. In vltimis: ἔτι δὲ χαλεπώτερον, τῆς οἰκείας γῆς στερόμενον, ζῆν ἐπ' ἀλλοτρίας. parum commode dictum στερόμενον, de eo qui patriam migratione deferit.

- b) Stob. ibid. μηδὲ ἐχθρὸν ἀκατάλλακτον μηδεὶς μηδένα νομιζέτω τῶν πολιτῶν, οἷς ἐφήμασιν οἱ νόμοι μετέχειν τῆς πολιτείας. Non de iis, qui reip. administrandae praeficiuntur, sed omnino de ciuibus accipienda haec; nam hi tantummodo dici possunt μετέχειν τῆς πολιτείας. Et sequitur: ὡς ὁ τοιοῦτος οὔτε ἄρξαι δύναται, ἂν οὔτε δικάσαι καλῶς, τὸν θυμὸν ἔχων κυριώτερον τοῦ λογισμοῦ. Scilicet e ciuium numero et iudices et magistratus leguntur. Sed et comparato Diodori loco XII, 20. vniuerse haec omnibus praecepta esse intelligas: προστάττων, μηδένα τῶν πολιτῶν ἐχθρὸν ἀκατάλλακτον ἔχειν etc.
- c) τὸν θυμὸν ἔχων κυριώτερον τοῦ λογισμοῦ, apud Stob. vt modo vidimus; philosophico dicendi more et hoc dictum.
- d) Haec apud Diodor. II, 20. τὸν δὲ παρ' αὐτὰ ποιοῦντα, διαλαμβάνεσθαι παρὰ τοῖς πολιταῖς ἀνήμερον καὶ ἄγριον τὴν ψυχὴν. Si nostra instituta hoc ita ferrent, aut, quod

In ciuitate enim libera multo grauiora et acerbiora odia inimicitiaeque fuscipi et exerceri solent, quam in aliis imperiis. Notabile vero hoc, quod animaduersionis loco in hominem durum et implacabilem censura publica et iudicium ciuium de eo finistrum subiicitur.

Iniquis sermonibus et maleuolis obtreccionibus siue in temp. omnino, siue in singulorum ciuium famam grassari pro nefario scelere habetor. De iis, qui ita delinquant, cognitionem magistratus, legum custodes, habento, eos primum admonendo, mox, si non paruerint, multando e).

Ex propositis publice legibus si quam apparebit non bene latam esse, mutari eam in melius fas esto; comprobatis et sancitis omnes parento. Leges enim semel scitas ciuium voluntatibus esse obnoxias nec decet nec conducit f); at legum tanquam summum imperium pati ac

quod facile vnaquaeque ciuitas et vicinia et fodalitas instituire posset, censura publica vel tacita vel expressa recte administraretur; ad emendandos homines plus forte effectum esset, quam aut doctrinis, quae captum vulgi excedunt, aut poenis ac suppliciis propositis.

- e) Apud Stob. l. l. μηδεις δε λεγέτω ακκως μήτε κοινῃ τῆν πόλιν, μήτε ιδιχ τὸν πολίτην. ἀλλ' οἱ τῶν νόμων φύλακες ἐπιμελείσθωσαν τῶν πλημμελούντων, πρῶτον μὲν νοθετοῦντες, ἐὰν δὲ μὴ πίθωνται, ζημιούντες. Simile praeceptum inter leges est Platon. lib. XI. extr. Cic. II, 8. ad ferias traxit: *Feris iurgia amouento*, quippe in quibus inprimis ex conuentu hominum et hilaritate rixae exoriri solent. Comprehensum hoc idem sub voc. *fauere linguis*. v. de Div. I, 45. cf. Turneb.
- f) τῶν δὲ κειμένων νόμων ἐὰν τις δοκῇ μὴ καλῶς κείσθαι, μετατίθεμεν (leg. μετατιθέναι) ἐπὶ τὸ βέλτιον· μενόντων δὲ, πάντας πειθαρχεῖν. ὡς ὑπ' ἀνθρώπων μὲν ἡτάσθαι τοὺς κειμένους νόμους οὐ καλὸν οὐδὲ συμφέρον.

ac perferre, honestum iuxta et utile est g). In nec obedientes et noxios ciues animaduertitor, ut qui in ciuitatem imperii detrectandi licentiam, quod omnium malorum principium est, inferant. h)

Magistratus ab omni arrogantia et superbia abstinento, nec ad contumeliam ius dicunt. Omni amicitia et odio vacanto, iustitiam unice spectant. Ita denum et iudicia pronuntiabunt quam iustissima, et videbuntur esse digni, quibus sanctissima res, ius ciuium, permittatur i).

Seruos quidem per timorem iuste facere, par est; liberos vero homines per verecundiam et honestatem. Quocirca etiam magistratus tales esse oportet, ut ciuibus suis digni videantur apud quos erubescant k). Praeclare hoc! modo non exploratum haberetur, bonos magistratus,

- g) ὑπὸ δὲ νόμου βελτίονες ἡττώμενον κατακρατεῖσθαι, καὶ καλὸν καὶ συμφέρον. secundum illud Pindari: νόμος πάντων βασιλεὺς θνατῶν τε καὶ ἀθανάτων. De quo v. Rittershus. ad Porphyrr. p. 84. et multo magis Valk. ad Herodot. III, 38. p. 215. Diodor. XII, 16. vbi haec inter Charondae leges memorat, paullo obscurius expressit, τὸ μὲν γὰρ ἡττᾶσθαι ὑπὸ νομοθέτου (melius ὑπὸ νόμου) καλὸν εἶναι, ὑπελάμβανε, τὸ δὲ ὑπὸ ἰδιώτου, παντελῶς ἀτοπον, καὶ εἰ ἐπὶ τῷ συμφέροντι γίγνεται.
- h) τοὺς δὲ παραβαίνοντας ταῦτα χρηὶ κολάζειν ὡς κατασκευάζοντας τῇ πόλει μεγίστων κακῶν ἀρχὴν, ἀναρχίαν.
- i) ἀρχοντας δὲ μὴ εἶναι αὐθάδεις μήτε πρὸς ἐπήρειαν κρῖνειν, μηδὲ μεμνησθαι κρῖνοντας Φιλίας καὶ ἔχθρας, ἀλλὰ τοῦ δικαίου. οὕτω γὰρ ἀποδώσουσι τὰς κρίσεις δικαιοτάτας καὶ τῆς ἀρχῆς ἔσονται ἄξιοι. Stob. l.c. Diod. XII, 20.
- k) Stob. p. 280. τοὺς μὲν οὖν δούλους προσήκει διὰ φόβον πράττειν τὶ τῶν δικαίων, τοὺς δὲ ἐλευθέρους δι' αἰδῶ καὶ τὸ καλόν. διὸ χρηὶ καὶ τοὺς ἀρχοντας εἶναι τοιούτους, ἵν' ἔχωσιν οἱ ἀρχόμενοι τοὺς ἀξιότους αἰσχύνης.

gistratus, pariter ac *bonos* ciues, *non legibus, sed moribus* contingere.

Sequitur de lege abroganda locus nobilissimus. *Si quis de legibus sancitis aliquid derogare aut nouam legem rogare voluerit, is collo in laqueum inserto de lege verba facito. Si suffragiis latis antiqua lex abroganda, aut noua, quae ad populum lata est, comprobanda esse et accipienda videbitur: indemnitas maneto. Sin antiqua lex melius se habere, aut, quae noua proponitur, iniusta esse videbitur, ei, qui legi abrogat, derogat, obrogat, aut nouam rogat: laqueo attracto gula frangitor 1).*

De

- 1) εὰν δέ τις βούληται τῶν κειμένων νόμων κινεῖν ἢ ἄλλον εἰσφέρειν νόμον, εἰς βρόχον εἴρας τὸν τράχηλον λεγέτω τοῖς πολιταῖς περὶ αὐτοῦ· καὶ εἴν μὲν διαψηφισομένων δόξῃ κελύσθαι τὸν νόμον, ἢ ὑπάρχειν (obtinere locum) τὸν εἰσφερόμενον, καὶ αὐτὸν ἀθῶον εἶναι. εἴν δὲ ὁ πρὸν ὑπάρχων μᾶλλον δοκῇ καλῶς ἔχειν, ἢ ὁ εἰσφερόμενος ἢ ἀδικός· τεθνήσκῃ τὸν κινουῦντα ἢ εἰσφέροντα νόμον, ἐπισπασθέντος τοῦ βρόχου. Stobensis *ibid.* p. 280. et ex Hierocle idem *Serm.* XXXVII. p. 229. extr. Demosth. *adv. Timocr.* p. 480. A. B. ed. Reisk. p. 744. (vbi τὰ πάτρια περιστέλλειν est, *instituta maiorum minuire, sepire*) Polyb. *Ecl. lib. XII, 7.* e quo eum, qui nouam legem suaderet, in confessu cō virum id fecisse apparet. Eodem in loco de legis sententia summus in vrbe magistratus, qui Cosmopolis erat dictus, cum priuato contendit. Zaleuci lege id factum diferte ap. Polyb. editum. Demosthenes Locrensium modo legem memorat, auctoris non meminit. Charondae Thuriisque hanc legem, vti et alia, tribuit Diodorus XII 17. etiam legem de iure talionis mutatam, quam ad Locros retulit Demosthenes. Sed grauior esse debet Demosthenis auctoritas; in quo Bentlej. sequimur p. 343-345. cf. Wesseling. ad Diodor. l. c. et infra *Prolog. IV. de LL. Charondae.* adde Vales. ad Harpocr. in ἐτερόφθαλμος.

De vtilitate talis legis multa passim a viris prudentibus disputata sunt; et eam quidem certis reip. temporibus accommodatissimam esse posse, non negatur, perpetuam tamen eandem esse non debere recte contenditur; possunt enim eae rerum vicissitudines incidere, vt lex tum cum ferretur vtilissima aliquando perniciem reip. afferat. Praeclare etiam in eam sententiam disputatur, vt legum omnino custodia certo magistratui mandetur, qui singulis decenniis vel vicenniis de legibus nouandis ad populum ferat, si temporum quidem vicissitudines, reip. incrementa et opes, vel calamitas aliqua, vel nouae exortae caussae, quibus lex non prouiderat, quicquam in iis nouari iusserint. Sed quod ad Zaleucum attinet, eum meminisse debemus in ciuitate libera, in qua summum imperium non in vnum delatum sed populo seruatum esset, leges scribere. Iam autem imperium populare multo pleniori et religiosiori legum obsequio multoque feueriori disciplinae adstrictum esse solet, quam alterius formae resp.; tota eius salus legum perpetuitate et intacta sanctitate continetur; vt legem male positam esse fatius sit, quam male tolli; nec facile vlla democratia soluta est, nisi legibus antiquis solutis; multaue eius rei exempla ante oculos Zaleuco versari debebant. Porro et apud ipsos Locros magistratus, cui legum custodia mandata esset, fuisse videtur, si quidem supra cognitio in eos, qui remp. aut ciues suos improbe et inuidiose dictis lacefferent, mandata dicebatur *legum custodibus m)*; atque etiam legem, si quam minus bene
latam

m) νόμων φύλακες ap. Stob. p. 280.

latam esse apparuisset, emendari potuisse, paullo supra positum in his ipsis legibus vidimus. Quo ipso intelligitur, legem illam tantum ad priuatos spectasse, vt eorum impetus reprimeretur, ne labefactarent leges patrias: at magistratum legitime constitutum de legibus ferre potuisse. Addit Demosthenes narrationi, per plus quam CC annos non nisi semel vnam legem de talionis iure esse mutatam.

Progressus inde Zaleucus ad reliqua sigillatim et per partes constituenda, super ea, quae fere hisce in rebus scribi a legumlatoribus solent, *ex proprii ingenii acumine multa sapienter et egregie inuenisse et sanxisse* memoratur n). Inprimis autem ad bonam *feminarum disciplinam* nonnulla praeclare constituisse videtur. *Cum enim alii legumlatores, qui mulierum pudori prospicere vellent, luxuriam earum et impudicitiam, quae multarum calamitatum publice priuatimque caussa est, grauibus multis pecuniariis irrogatis reprimere se posse putarent, ipse ingenioso poenae genere incontinentiam earum continuit o).* Ita enim scripsit:

Mulierem ingenuam, nisi quae ebria sit, plus vna ancilla ne comitator. Extra urbem noctu pedem ne efferto, nisi adultero se prostitutura p). *Aurum vestemque clauo siue aureo siue purpureo distinctam ne gestato; meretrici*

n) ap. Diodor. XII, 21.

o) Diodori verba sunt l. l. vbi v. Westfeling.

p) Non abfimilem rationem commentus erat Solon, qui et ipse mulierum ingenia disciplina domestica ac publica competere voluerat, ap. Plutarch. p. 90. B. *De nocte iter ne facito, nisi curru vecta ad lucernam, λύχνου προφαίναντος.*

meretrici gestare fas esto q), Candida scilicet veste vti debebant matronae, vt ex Svida intelligitur. Porro:

Annulum aureum et vestem operosiore et pretiosiore r), nisi qui scortatione se vel adulterio contaminat, ne quis gestato. s)

Hoc

q) γυναῖκι ἐλευθέρα μὴ πλείω ἀπολουθεῖν μιᾶς Συρακωνίδος· ἐὰν μὴ μεθύῃ· μηδὲ ἐξιέναι νυκτὸς ἐκ τῆς πόλεως, εἰ μὴ μοιχευομένην· μηδὲ περιθέσθαι χρυσία μηδὲ ἐσθῆτα παρυσφασμένην, ἐὰν μὴ ἐταῖραν. Apud Svidam in Ζάλευκος minus accurate hoc idem narratum: προϊούσας ἐπ' ἀγορᾶς γυναῖκας, τὴν μὲν ἐλευθέραν λευχεῖμονα μετὰ οἰκείων βαδίζειν, παιδίσι μίαν ἔχουσαν· τὰς δὲ ἄλλας ἐν ἀνδραῖς. Aurum et verficolores vestes etiam Syracusanae leges non nisi meretricibus gestare permittebant. Athen. XII. p. 521. B. Similis lex Atheniensium v. Petit. LL. Attic. VI. tit. 5. § 7. Comparari quoque potest Romanorum institutum, vt ingenuas mulieres stola cum instita ac vitta insigniret; etiam Henrici IV Galliarum Regis edictum anni 1601, quo auri argenticque vsus in vestitu interdicitur omnibus; adiectum esse fertur, praeterquam meretricibus et nebulonibus: *excepté pourtant aux filles de joye et aux filoux, en qui nous ne prenons pas assez d'interêt, pour leur faire l'honneur de donner notre attention à leur conduite.* Memorabilis legis oratio esset, si vere haec in lege lecta fuissent. In edicti tamen verbis v. c. in *Grande Conference des Ordonnances et Edicts Royaux — par Jaques Joly* p. 779. non habentur. Sed probabilius est, ex interpretatione alienius scriptoris esse ea perfecta; vti v. c. in *Petro Matthieu*, qui etiam Charondae legem cum illo Edicto comparat. *Histoire de France*, subiecta sunt haec: (T. II. p. 140) *L'Edict devoit dire, que le clinquant estoit defendu à toutes sortes de gens sauf aux Basteliers, aux Comediens et aux Courtisans.*

r) μηδὲ τὸν ἄνδρα φορεῖν δακτύλιον ὑπόχρυσον μηδὲ ἱμάτιον ἰσομιλήσιον, ἐὰν μὴ ἐταιρεύηται. Dixit ἱμάτιον ἰσομιλήσιον, vestem Milesiae parem; vtebatur hac voce in Heynii *Opusc. acad. Vol. II.* C primis

Hoc commento, inquit Diodorus, dum pro poenis foedas ac probrofas condiciones poneret, sub quibus intemperantem et flagitiosum esse liceret, facile effecit hoc, vt, cum nemo turpis probri, pro poena infligi, confessione ciuibus suis contemtu ac ludibrio esse sustineret, a noxio luxu et intemperantia eos auerteret. Rationem autem legis ita melius tenebimus, si reputauerimus, perditos Etruscorum mores totam Italiam, etiam ex Campaniae coloniis, tanquam contagio, contaminasse, et in Locrorum vicinia Sybaritas luxu diffluxisse. Apud hos inprimis infamis mos delicatos pueros alendi et ingenuos pueros in deliciis habendi viguit t).

Scilicet

primis Bentleius ad conuellendam harum legum auctoritatem; Miletum Asiae longius abfuisse, Apuliae, Calabriae et Tarentinas lanas fuisse propiores. Poterat vel sic responderi, nos legis vim, non ipsa verba, habere. Verum concidit tota Bentleii ratio, si teneamus, Sybaritas Milesia lana ad vestimenta esse vtos, eamque rem magnam inter Sybaritas et Milesias amicitiam conflasse et commercia mutua conciliaffe: v. Athen. XII, p. 519. B. secundum Timaeum, quem Diodorum quoque in deperditis exscripserat, vt ex fragmento intelligitur in Eclogis: Wessell. ed. To. II. p. 549. Doctissimus hic vir ad Diodor. XII, 21. Bentleio adstipulabatur: verum ad Herodot. VI, 21. ex Athenaei loco alia constare vidit.

- s) Diodor. XII, 21. Ceterum etiam hanc legem transcripsere Syracusani. v. Athenaeus ex Phylarcho p. 521 B. Procliue est, cum Wesselingio ad Diodor. p. 492. in eam deuenire opinionem, Dioclem haec in Syracusanorum leges e Locricis transtulisse.
- t) Athen. XII. p. 518. F. e Timonis Sillis, vt probabile fit: "Ἐθος δὲ παρ' αὐτοῖς, καὶ τοὺς παῖδας μέχρι τῆς τῶν ἐφήβων ἡλικίας ἀλουργίδας τε φορεῖν καὶ πλουαμίδας.

Scilicet et has leges in ciuitate ad popularis imperii formulam descripta sancitas esse tenendum est; qualis ciuitas, vti morum sanctitate ac castimonia disciplinaeque seueritate vel maxime continetur, ita legibus sumtuariis, iisque accuratius perscriptis, carere non potest. Etsi autem in ipso legum harum argumento nonnulla sint, quae reprehendi posse non negemus: in eo tamen hominis acumen facile agnoscas, quod honoris et infamiae sensu apud ciuium suorum animos, ad reprimendam libidinem et luxuriam, vnice sibi vtendum esse vidit. Frustra enim leges scribuntur, multaeque et poenae proponuntur, si modo proponi possunt, in eos, qui in corpora sua et bona aut in suos suamque posteritatem flagitiose saeuunt. Ab existimationis bonae malaeque et famae sensu ac studio, ipsa disciplina publica priuataque animis ciuium iniecto, quodcunque hic est praesentis remedii, petendum est. Magno igitur tempora nostra praesidio ad rectam disciplinam carent, quandoquidem dedecus, probrum ac turpitude, a flagitio, libidine ac scelere, ad paupertatem, rei familiaris angustias et generis humilitatem, migravit; in contemptu haberis propter loci et fortunae tenuitatem in erogando sumtu ad externum vitae cultum; contra auctoritate flores etiam cum animi fordibus et inter vitae flagitia, modo genere et opibus valeas.

Ad disciplinae seueritatem et austeritatem pertinet et illa Zaleuci lex, qua ebrietatem e ciuitate sua proscribere voluisse videtur. Cum enim alii legumlatores facinora tantum e temulentia orta puniant: ipse facinorum causam praecidere voluit:

Si quis merum biberit, nisi id medici iussu, valetudinis recuperandae causa, factum fuerit, id ei capitale esto u). En legem Mohammedicam ante Mohammedem; et sub caeli plaga diuersa; ab eadem tamen causa, vt probabile fit, profectam, cum, animaduersis exitiosis effectis, non haec, sed causam ipsam, tollendam esse iudicaret legum auctor. Quod legum et institutorum genus cum naturae humanae vim faciat, vim habere solet quamdiu morum asperitas vitaeque austeritas durat. Cum ipso vitae cultu, multo magis luxus contagione, solui necesse est.

Haec et similes leges aliae fecisse videntur, vt pro feuerissimis haberentur omnino eae, quae a Zaleuco scriptae sunt, veteri prouerbio: *Zaleuci lex x).*

Multam idem dixisse fertur ei, qui e peregrinatione redux, quaesierat: num quid noui. Sed an hoc a Zaleuco constitutum sit, dicere vix habeas. Plutarchus, a quo hoc fluxit, Egregie, inquit, Locrorum

u) εἴ τις ἀκρατον ἐπιε, μὴ προστάξαντος ἰατροῦ, θεραπεύσας ἐνεκα (hoc itaque exceptum lege fuit), θάνατος ἦν ἡ ζημια ap. Athenaeum X. p. 429 A. At Aelianus V. H. II, 37. qui aut Athenaeum exscripsit, aut ex eodem fonte hausit, rem ita effert: *Si quis aegrotans vinum merum bibisset, iniussu medici, etiamsi conualuisset, mortis ei supplicium erat constitutum, quod, cum non praescriptum ipsi esset, tamen biberat, ὅτι μὴ προστάξαντος αὐτῶ ὁδὸς ἐπιεν.* Sed huic exscriptori fidem minus habeas, quandoquidem ille interpretandi et ornandi studii reus habetur infinitis exemplis.

x) ap. Zenob. Cent. IV, 10. Diogenian. Cent. IV, 94. Mich. Apostol. IX, 50.

Locrorum magistratus *y*) in hoc sunt versati, qui peregre venientem et quaerentem, ecquid noui, mulctarunt.

Hactenus de iis, quae ad morum disciplinam pertinuisse videntur. De *criminibus publicis priuatis-que* haec dicenda habemus :

Ephorus apud Strabonem *z*) hoc a Zaleuco inprimis noue institutum memorat, quod, cum priores legumlatores singulis delictis imponendae poenae modum ac definitionem iudicibus permisissent, ipse in legibus poenas expresserit, in quibus nihil iudicum arbitrio vel libidini relictum esset; *ratus scilicet sententias iudicum de iisdem caussis non semper esse easdem, poenas autem eiusdem criminis semper easdem esse debere **). Paulo obscurior est

C 3

sententia

y) οἱ τῶν Λοκρῶν ἄρχοντες. Plutarchus de Curiositate p. 519. B.

z) lib. VI. p. 398. C.

**)* ἡγούμενος τὰς γνώμας τῶν δικαστῶν οὐχὶ τὰς αὐτὰς εἶ-
νοι περὶ τῶν αὐτῶν, δεῖν δὲ τὰς αὐτὰς — — hic hiat
oratio in libris vulgatis. Videtur aliqua lux affundi
posse ex loco Diodori XII. 16. vbi eadem lex, cum aliis,
ad Charondam transfertur. Coniungitur enim haec
iudiciorum lex cum illa, vt nemini quicquam in legi-
bus semel sancitis mutare integrum esset. *Ea cum*
maxime ratione eos, qui in iudiciis praetextus et sensus
(voluntates legislatoris: pro expressis verbis introdu-
erunt, comescuisse, ne cauillationibus suis legum au-
thoritatem labefactarent. Addit idem factum esse ideo,
vt in caussis capitalibus actiores interdum hoc dicto ute-
rentur: aut legem, aut reum seruari necesse esse; cum
scilicet pro eo multa ex aequitatis rationibus possent
disputari.

sententia; illud tamen satis constare videtur, apud Locros in declaranda legis sententia nihil ad interpretandum acumini iudicis fuisse datum, sed intra litteram legis omnem rationem substituisse. In quo tamen mirandum illud videri potest, quomodo in tam modico legum numero omnia tam plene et accurate definita esse potuerint, ut ipsa legum sententia omnes causae viderentur esse decisa. Morum simplicitati, litium paucitati et iudicum dilectui et sanctitati id forte tribuendum. Sed et in poenali tantum rei iudiciariae parte severitatem illam interpretationis obtinuisse tenendum est.

Viguit etiam inter Locros lex Mosaica, certissimum simplicitatis et vitae et temporum documentum a), ut oculo laeres oculum alteri elisum, neque ea poena ulla aestimatione redimi posset. Quae lex quas turbas dederit, cum unoculo oculus excussus esset, nota est narratio b). Ex superiore tamen lege disceptatio statim dirempta esse debuit, cum in ipsis legum verbis iudici esset manendum. Eius tamen, qui unoculus erat, suasionem legi haecenus derogatum narrat Demosthenes, ut, qui ei unum oculum excussisset, utroque priuaretur. Etiam Diodorus, qui hanc legem ad Charondae tabulas transtulit, diserte narrat, eius, qui oculo quem unum habebat excussus fuerat excaecatus, suasionem legem fuisse abolitam (XII, 17); minus tamen probabile hoc de Thuriis quam de Locris traditum bene monuit Bentleius.

In

a) Etiam inter Solonis leges fuit v. Diog. Laert. I, 57.

b) v. Demosth. in Timocr. p. 430 B. (p. 744. ed. Reisk.)

In adulteros lex constituta, *ut oculis*; quibus male vfi essent, *priuarentur* c). Quam legem in filio adulterii reo ita temperasse fertur Zaleucus, vt alterum oculum filio, alterum sibi ipsi excuteret. Neque tamen hoc memoratum vidimus, an multi excaecati incedentibus per vias vrbs occurrerint. Potuit autem feuerior aliquis illud ipsum, quod alii a Zaleuco factum mirantur, in fraudem legis factum dicere, cum legum verbis esset inhaerendum, non verbi aut facti cauillatione verborum vis eludenda.

De *Iuribus priuatis* quod commemoremus, habemus illud, quod apud Strabonem ex Ephoro affertur d), Zaleucum *de contractibus simplicibus*, quam alios Legumlatores, *leges suas descripsisse*. Quod quam salubriter factum esset, non animaduertentes Thurii e), cum contrario modo singula ad sum-

C 4

mam

- c) Aelian. V. H. XIII, 24. Val. Max. VI, 5, 3. Heraclides Ponticus de Politis, qui furtum memorat, aut potius is qui eum excerptit, tit. *περι Λοιρῶν*, vix audiendus. v. Perizon. ad l. l. Aeliani. Simson. Chron. ad 3560. *Aduersus plagiarios, itidem in adulteros ac fugitiuos, a Locris poenas esse constitutas*, etiam Timaeus, qui ad eos profectus erat, deprehenderat ap. Polyb. Exc. de V. et V. (To. III. Opp. p. 40.) Quam vim leges ad deterrendos amatores a vi amatio inferenda habuerint, vt mallent gulam laqueo frangere, exemplum ap. Maxim. Tyr. diff. 26. p. 28 R. occurrit, quod vnde ille habeat non succurrit.
- d) Strab. VI. p. 398. extr. p. 399.
- e) Debent itaque Thurii Locrorum leges adoptasse. Et sane apud Athenaeum XI. p. 508. Thuriorum legumlator appellatur Zaleucus; et apud Scymnum Chium v. 349 sq. Sybaritae periisse memorantur, cum Zaleuci leges

nam subtilitatem exigent, et, quod in quaque re summum esset, perfequerentur, factum est, ut maiorem illi quidem inde celebritatem consequerentur, sed deteriores haberent remp.; Quippe bonis regi legibus non eos, qui legibus suis omnem calumniae locum volunt praecludere, quod fieri quidem nequaquam potest, sed qui leges simpliciter scriptas omni fide et cura tuentur. Atque ita etiam Plato sensit, dum, apud quos plurimae sint leges, apud eosdem plurimas ait esse lites et mores pessimos; sicut morbi esse soleant plurimi, ubi multi sint medici. Haec quidem Strabo.

Ne syngrapham pro pecunia foenebri dari liceret, lege Zaleuci interdictum fuisse, apud Zenobium *f)* legimus. Non satis explorata nobis legis mens est; sed aut foenori, graui in rep. malo, omnino occurrere, aut fidem bonam ita fundare voluisse videtur, ut nuda stipulatione constaret, non autem in syngrapharum laqueos et cauillationes induceretur. Habuisse ea lex hunc exitum memoratur, ut multi essent, qui contractus inficiarentur. Requirebat saltem lex antiquam fidem et iurisiurandi sanctitatem, quae inter priscos homines summa fuit; ab eadem cum desciscerent feriores, scripto opus fuit, quod idem nouis fraudibus excogitandis locum fecit. Verum omnino diuersis modis definita fuisse

leges solissent. Quae loca nisi rem declararent, possent sane Ephori verba in alienam sententiam accipi. cf. Fabric. B. Gr. T. I. p. 535.*

f) Zenob. Prov. Cent. V, 4. *συγγραφὴν ἐπὶ τῶν δανεισμάτων μὴ γίνεσθαι.* Nisi forte hic homo legem Charondae dicere voluit: v. inf. Prolus. VIII.

fuisse videtur lex; quod ignoramus; colligere tamen licet ex alia lege ab Aristotele commemorata: *ne quis patrimonium suum vendat, nisi manifestam calumnitatem sibi ostendat accidisse* *). Scilicet fuere Locri ex eo ciuitatum genere, in quibus bonorum aequalitas seu fundorum aequa singulis portio erat.

Multas etiam pecuniarias in Zaleuci legibus irrogatas fuisse, ex Hesychii loco g) apparet.

Ius aliquod interdicto *uti possidetis* simile, aut potius cum iure *vindiciarum* apud veteres Romanos comparandum, apud Locros locum habuisse, ex Polybio h) constat. Lex enim Zaleuci fuit, *ut*

C 5

rem,

*) de Rep. II, 7. p. 430. f.

g) In *Λεπτάς καὶ παχέας* (sc. *δραχμάς*): His quoque vocibus inter argumenta utebatur Bentleius, quibus euincere volebat codicem hunc LL. Zaleuci Sophistae fuisse fetum; nam verba illa Attica esse. Nec tamen hoc per se, nisi alia adfuerint, magnam habere potest vim. Potuit Hesych. ex scriptore laudare, qui Zaleuci LL. intexerat suis scriptis, vel obiter meminerat, et ad suae ciuitatis morem accommodauerat verba et computum numerorum.

h) Ecl. lib. XII, 7. *τοῦτον δεῖν κρατεῖν τῶν ἀμφισβητούμενων ἕως τῆς κρίσεως, παρ' οὗ τὴν ἀγωγὴν συμβαίνει γίνεσθαι*. Controuersia in hoc tanquam cardine versabatur: legis verba erant, *ut rem, de qua sit controuersia, ille possideat penes quem erat tum, cum in ius fuit adducta, παρ' οὗ τὴν ἀγωγὴν συμβαίνει γίνεσθαι*, h. qui manu iniecta rem vindicatam in iudicium adduxerit. *Adduxerat* autem is in vindiciarum iudicium, qui mancipium ante possessum et a se abductum iterum repetierat. At alter contendebat sibi mancipii seruandi ius competere, *ex sua* enim *domo* illud esse abductum, etsi ab altero. Re a iudicibus ad summum magistratum Cosmopolidem dictum delata, videtur

*rem, de qua sit controuersia, ille possideat, quamdiu
lis pendebit, penes quem erat, cum in ius fuisset adducta.*
Narratio eodem loco est de controuersia super hu-
ius legis sententia orta, cum alter alteri mancipium,
quod is adhuc possederat, per vim abduxisset,
prior autem mox mancipium manu prehensum in
iudicium adduxisset, ac sponsores daret. Iam enim
vterque, et actor et reus, possessionem rei litigio-
sae ad se pertinere contendebant. Sed ad causam
singularem descendere nunc non possumus.

Sunt scilicet adhuc subiicienda nonnulla, quae
ad legum a Zaleuco latarum rationem omnino et
indolem spectant. Laudatur itaque in eo et Cha-
ronda, qui Thuriorum legibus scribendis inclaruit,
quos etiam Plato imitatus est; et Cicero, et pro-
bavit Posidonius, quod in legibus non simpliciter
et nude et imperiose, quae facienda vel omittenda
essent, prescriberent, verum, priusquam lex ipsa
proponeretur, in commendationem legis nonnulla
praemitterent, quibus persuaderent ciuibus, vt eam
sibi salutarem esse putarent *i*). At Seneca (Ep. 94)
impro-

detur hic ita statuisse, vt huic alteri vindicias daret
et rem pendente lite possidendam addiceret. Legis
itaque verbis magistratus pertinaciter inhaesit. Ita
fatem accipienda videntur verba Polybii p. 334. τὸν
δὲ διαστειλασθαι etc. et secundum hanc interpretatio-
nem etiam iudices sententiam tulere.

- i*) Cicero de LL. II, 6. *Sed vt — fecit Plato — id mihi
credo esse faciendum, vt priusquam ipsam legem reci-
tem de eius legis laude dicam; quod idem et Zaleu-
cum et Charondam fecisse video. Vix in singulis le-
gibus putabimus id factum, sed in solo prooemio.*
Subiungit

improbavit hoc. *Legem enim, inquit, breuem esse oportet, quo facilius ab imperitis teneatur: velut emissã diuinitus, vox sit; iubeat, non disputet. Nihil videtur mihi frigidius, nihil ineptius, quam lex cum prologo. Mone, dic, quid me velis scisse; non disco, sed pareo.* In tam diuersa iudicia eadem res distrahi potest pro diuerso hominum sensu, pro diuersoque rerum hominumque respectu; alter seruilibus ingeniis imperari, ingenuis et ciuilibus praecipere vult alter. Reputandum verò erat, aliam veterum istarum legum indolem fuisse, aliam Romanarum, quas Seneca respiciebat. Sane ea quae de iure personarum, contractuum, et sic porro, iure ciuili constituuntur, vix prooemia, vulgus de iuris aut ratione aut aequitate edocentia, admittunt; at in istis legibus ea, quam nos politiam vocamus, vel maxime continebatur vna cum ethicis. Prooemium itaque non male accommodatum videri poterat, quo leges tanquam paterno affectu suaderent ac monerent ciues et ad obsequium hortarentur; neque adeo, quae in eo occurrunt, poenarum minationes pro sanctione haberi possunt ac debent *).

Neque

Subiungit paullo post ipse Cicero prooemium legis suae, cuius sententia est: esse deum eumque res humanas curare ac bona malaque respicere. *Legis laudem dixit, h. e. commendationem, eandem, quam mox prooemium vocat; etsi hoc non tam in legibus omnino commendandis versatur, sed tantum ad prima legis capita respicit; in quibus de religionibus agitur.*

*) Non itaque tam absconum in his prooemiis Zalenci et Charondae ad deorum ac daemonum poenas provocari. Potuit hoc idem facere Moses; et in prooemio

Neque v̄ero Locrenses in rep. talibus legibus constituta male rem gefferunt. Magna enim eorum fuit per plura faecula felicitas hominumque et opum affluentia et summa *εὐνομίας* laus *k*). Inprimis memorabile est Pindari praeconium, qui post CC. a scriptis inde legibus annos, (circa Olymp. LXXIV). *Iustitiam ait Locrorum urbem regere et esse iis Calliopen non minus quam Martem curae l*). Et altero loco: eos *hospitii facilitate, rerum honestarum et litterarum studiis et fortitudine commendat m*). Quo ipso refellitur iniquissima eorum opinio, qui *humanarum legum* prudentia publicae priuataeque felicitati parum prouideri posse censent. Nec soluta est resp. Locrorum, nisi vi externa; quae si maior fuerit, nihil rerum humanarum est, quod non ab ea infringatur et destruat. Dionysius iunior Ol. CVI, 1. *n*). Syracusis exclusus, cum suis opibus et stipatoribus, Locros, vnde maternum genus ducebat, confugit, paulloque post tam atroci violentia in eos est grassatus,

mio simili consilio scripto quid ni nostra adhuc aetate numinis metus et vitae futurae praemia ac poenae ostendi possint?

- k*) v. Strabo VI. p. 397. D. *πλεῖστον χρόνον εὐνομηθέντες*. Plato de LL. I. p. 638. A. Steph. et in Timaeo pr. vbi cf. Proclus in Timaeum p. 22. Demosth. aduers. Timocr. p. 480. A. Aelian V. H. II, 37.
- l*) Olympion. X, 17. *Νέμει γὰρ Ἀτρέκεια πόλιν Λοκρῶν Ζεφυρίων. μέλει τέ σφισι Καλλιόπῃ καὶ χάλκειος Ἄρης*. Quod ad Musarum sacra attinet, praestantissimus citharoedorum, Eunomus, ex ea vrbe oriundus fuit. Strabo VI. p. 399. 400.
- m*) Ol. XI, 17 fq.
- n*) a. C. 356; et 327 annis post leges a Zaleuco scriptas.

tus, vt tota ciuitas peffundaretur. Sed videndi hac de re, quos infra laudabimus o).

Haec quidem haftenus. Nos autem legibus patriis et maiorum institutis immanentes non minorem prosperitatem confequi poffe exiftimare debemus. Priuatae enim vitae felicitas aliqua in quacunque reip. descriptione effe potest; tanto ea maior et certior, fi Optimi Principis, Regis Indulgentiffimi, pietate, clementia et iuftitia, Immortalium Virorum fapientia et cura ac fide, et publicae et priuatae cuiusque fecuritati, tranquillitati et felicitati prouidetur. PP. d. XVI. Sept. c1010cclxvii.

- o) Strabo VI. p. 397. 398. cf. Athen, XII. p. 541. D. E. e Clearchi libro V. Vitarum. Aelianus V. H. IX, 8. Ad ea refpiciunt Plutarch. Timol. p. 242. C. et Aelian. V. H. VI, 12.

Epimetrum I.

de Locris.

Sunt hi Locri (Epizephyrii) colonia eorum Locrorum qui in sinu Criffaeo habitant (Locrorum Ozolarum) ab Euanthè deducta, non multo post Crotonem et Syracusas conditas. Est haec Strabonis auctoritas eaque grauissima (lib. VI. p. 397. C.). Addit idem falso ab Ephoro a Locris Opuntis eos fuisse repetitos. Ephoro tamen ad stipulati sunt alii scriptores, in his ipse Virgilius (Aen. VII, 399): Hic et Narycii posuerunt moenia Locri; est enim Naryx Opuntiorum a). Et videntur ipsi Locri hoc probasse, quandoquidem heroem suum Ajacem Locrum colebant, qui Opuntios duxerat, et eius comites post reditum a Troia dispersos hoc littus adiisse narrabant. v. ad Virgil. l. c. add. Pauf. III, 19. extr. Conon. c. 18.

De *origibus urbis* valde inter se diuersa narrata fuisse apparet ex fragmento Polybii lib. XII. in Exc. de V. et V. (To. III. p. 38 sq.) de dissidio inter Aristotelem et Timaeum: quorum prior *b)* coloniam ex fugitiuis mancipiis, moechis et plagariis

a) v. ad e. l. et Cluver. *Ital. ant.* p. 1302. Salmaf. ad Solin. p. 48. Rem in medio relinquit Scymnus Chius v. 315. εἰσὶ δ' ἀποικοὶ τῶν Ὀπουντίων Λοκρῶν. ἔνιοι δὲ Λοκρῶν φασὶ τῶν ἐν Ὀζόλαις.

b) Aristoteles in πολιτεία τῶν Λοκρῶν, puto, (quam Clemens T. I. p. 352. A. Sylb. laudat.)

riis, collectam esse dixerat *c*), hic (historiarum libro IX.) ingenuorum ciuium ex Locris Graeciae profectorum fuisse asseuerauerat. Polybius ex iis quae vterque attulerat, neutrum fide satis explorata, verum fama et opinione accepta narraffe, Aristotelem tamen ait probabiliora dixisse. Timaeum quidem sibi inde fidem adstruere velle, quod se Locros Graeciae adiisse et ibi foedus inter metropolin et coloniam scriptum vidisse asserit *d*), quo commune inter eas ciuitatis ius constitutum erat, adiisse quoque Locros Italiae, et apud hos leges reperisse fugitiuorum et finilium hominum ingeniis prorsus dissimiles. Verum fidem horum omnium Polybius ita eleuat, vt Timaeum mentitum esse foedus illud dicat; forte etiam ipse in hoc paullo iniquior: nam potuit tale foedus inter Locros Graeciae et Italiae esse; sed forte ferioribus annis, ita vt originis conditionem probare non posset. Polybius ipse (v. Eclogas libri XII. To. III. p. 327.) a Locrensis famam ab Aristotele traditam firmari audierat: pro argumento quoque affert nobilitatem gentium a feminis apud eos ductam.

Ceterum

- c*) Polyb. l. I. Aristotelem εἰπόντα τὴν ἀπειλίαν αὐτῶν εἶναι δραπέτων οἰκετῶν, μοιχῶν, ἀνδραποδιστῶν.
- d*) συνθήκας ἐγγράπτους — αἷς ἐπιγεγράφει τὴν ἀρχὴν τοιαύτην· ὡς γονεῦσι πρὸς τέκνα: follenni formula, de qua cf. Opusc. To. I. p. 312. At p. 42. Polyb. vbi Timaeus ait: τὴν τε πολιτείαν καὶ τὰ λοιπὰ Φιλάνδρωπα τοῖς Λοκροῖς ἀμφοτέροις Ἀριστοτέλη καὶ Θεόφραστον κατεψεύσθαι τῆς πόλεως, leg. ἀμφοτέρους Ἀ. καὶ Θ. nam de folis Italiae Locris nunc agit.

Ceterum de Locrorum ortu a fugitiuis narratio repetita est etiam ab aliis e). A Tarentinis accessisse colonos Locrensisbus suspicatur *Io. Gillies*, V. C. qui nuper historias Graecas iterum conscripsit To. I. p. 385. quid tamen suspicandi opportunitatem fecerit non assequor f).

Vt tam varie de Locrorum origine traderetur, causam forte inuenire licet etiam in hoc, quod iterum iterumque deducta fuit colonia. Sane celeberrima fuit illa, quae sub Ol. XXIV, 2. ante C. N. 683 facta est, (Chron. Euseb. ad h. a.) paullo post Crotonem et Syracusas conditas Strab. VI. p. 397, C. Accessisse tamen iam tum aliquid Dorici generis videtur: obscura enim et ambigua fama erat de Syracusanis nouos colonos inter se dissidentes placentibus: v. Strabo VI. p. 397. B. Archiam Corintho ad Syracusas condendas proficiscentem illic appulisse et Dorientes a Megaris Siciliae profectos fecum abduxisse alio loco memoratum p. 414. B. etfi in his temporum ratio sibi non satis constat. Tum Scymnus 277. loca ad Epizephyrium ait Dorientes infedis: quibus assumtis Archias Syracusas mox condidit. Verum praecefferat alia colonia a Lacedaemoniis iam sub Rege Polydoro missa: qui circa Ol. XIV, 1. obiisse fertur: Pauf. III, 3. Effectum forte

e) Apud Dionys. Charac. in Descr. Orbis v. 365. vbi conditores fuisse dicuntur, qui cum suis dominibus consueuissent: *σφετέρως μίχθέντες ἀνάσσης*. vbi disertius rem exponit Eustath.

f) Temporum ratio toto illo de coloniis loco parum accurate habita est.

forte est his colonis antiquioribus admixtis, *ut Locri*, qui *Aeolicae stirpis* erant, *Dorici generis haberentur* *) *Doricaque loquendi forma vterentur*; et si huius quidem sermonis Dorici causae potuere esse aliae, imprimis ex cognatione veteris Aeolici et Dorici sermonis, tum ex Dorici sermonis usu per Italiam regnante ductae. Si vero Cononi (Narrat. 3.) fidem tribuas, qui priscam famam diuersarum urbium collegerat, praecesserat adeo tertia aliqua colonia e Phaeacibus Corcyrae, vnde fuerat cognatio inter Locrenses et Corcyraeos g).

Iam si apud Polybium (Ecl. libri XII. To. II. p. 328) „Locri cum Siculis, qui illas terras tenebant, foedus pepigisse,“ dicuntur, quod illorum fraude mox fuit violatum, non hoc ad recentiore coloniam spectare potest; excefferant enim Siculi, si quidem ad famae veteris fidem, quam et Thucydides et Aristoteles sequuntur, res exigenda est, antiquissimis iam temporibus, cum Pelasgi in haec loca immigrarent. Potuit tamen simile quid *de barbaris* narratum esse, qui haec loca incoluerant; eos Siculos fuisse posthaec aliquis scriptor de suo adiecerat.

Leges

*) cf. inf. Proluf. XIV. vbi etiam de Locrorum coloniis. Etiam in expeditione Atheniensium aduersus Syracusas Locri partes Doriensium tuebantur. Thucyd VI, 44.

g) *διὰ ταῦτα ὡς συγγενεῖς Φαίαιες Λοκροὺς τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ προσεποιούνητο.* Exponitur ibi Graeca narratio de Locro Alcinoi fratre in Italiam ad Latinum profecto. Neumannus V. C. ad cognationem ingeniose retulit nonnullorum Locrensiū numorum typum, Palladem et Pegasum, Corinthiam originem prodentes; Corcyram autem aliquando Corinthiorum coloniam tactam esse, vel ex Thucyd. notum est: in *Numis inedd.* p. 34, sqq.

Heynii Opusc. acad. Vol. II. D

Leges Locros scriptas habuisse, eosque *primos* fuisse, qui *legibus scriptis uterentur*; et *leges iis scriptas esse a Zaleuco*, historica fide exploratum est. v. *Epi-metrum* II. Quod in his legibus, etiam nemine monente, expectes, erit hoc ut ab omni subtilitate longissime absint. Et sane summam legum ut antiquitatem ita simplicitatem passim in fragmentis pluribus facile agnoscas. Potuere tamen vel sic leges Zaleuci sequentibus saeculis, per quae Locrorum resp. stetit aut restituta iterum conualuit, prudentium virorum curis esse emendatae. Certe Timares aliquis seu Timaretus inter Locrorum legumlatores cum Zaleuco memoratur *h*). Celebrata quoque urbs est eximie bonarum legum nomine, et floruisse fertur earum beneficio. Testatur locus Pindari (X. Olymp. 17.) et Demosthenis ac Strabonis verba iam alio loco laudata. cf. Bentlej. (*Lennep.* p. 191.) Est apud Porphyrium (V. P. s. 56.) e Dicaearcho narratio de Pythagora exule a Locris non recepto quoniam in suis legibus nihil haberent quod displiceret *i*). Leges autem Zaleucus scripsit non sub ipsa statim urbis incunabula; verum ad multas discordias et turbas res iam fuerat deducta, ut ex Aristotelis fide traditum accepimus *k*). Si tamen Zaleucum circa Ol. XXIX. vixisse, Locrorum autem urbem

h) Ap. Iamblich. V. P. n. 130. et 172.

i) ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἰδίοις νόμοις οὐδὲν ἔχομεν ἐγκαλεῖν· αὐτοὶ μὲν ἐπὶ τῶν ὑπαρχόντων πειρασόμεθα μένειν.

k) In Schol. Pindari Ol. 10, 17. Ad easdem seditiones spectat Strabonis locus lib. VI. p. 397. C. vbi *Locri aduenae tres quatuorue annos in Zephyrio habitasse, mox inde urbem transtulisse dicuntur, opitulantibus Syracusanis.*

urbem Ol. XXIV, 2. conditam esse, probabilius constat, non adeo multis annis post urbis primordia leges accessisse apparet.

In legibus illis *plus quam ducentis annis* unicam tantum legem nouam esse latam, seu verius veteri legi esse derogatum, Demosthenis notus locus, ubi de talione vnicui agit, testatur 1). Quod si inde ab Ol. XXIX annos computes CC. incidimus fere in tempora Dionysii iunioris Ol. CVI, 1. qui crudelitate in Locros et impietate vsus incredibili eorum res afflixit quod iam sup. (p. 44. 45.) est commemoratum.

Reip. Locrorum formam fuisse aristocraticam vix dubites. Diserte inter aristocracias eam refert Aristoteles (lib. V, 7. p. 530) eo loco, quo de ea per Dionysii affinitatem euersa monet. Eamque retinere etiam cum Romanorum ciuitas foederata facti essent: nam bello Punico II. ad Poenos defecisse narrantur, *prodita multitudine a principibus*: Liv. XXIII, 30. cf. XXIX, 6. In Zaleuci legibus (apud Stob. et Diod.) *ἀρχοντες* memorantur, quibus caussarum disceptationes et iudicia mandata sunt.

Summum magistratum habuere *Cosmopolidem*, a quo in iure controuerso legum interpretationem petitam esse videmus in caussa de rei vindicatione

D 2

ap.

1) In Timocr. p. 744. ed. Reisk. καὶ τοῦτον μόνον λέγονται Λοκροὶ θέσθαι τὸν νόμον ἐν πλείοσιν ἢ διακοσίοις ἔτεσιν. Ap. Strab. est πλείστον χρόνον εὐνομηθέντες. Diodorus, qui Charondae illam legem fuisse narrat lib. XII, 17, tres a Thuriis leges esse abrogatas memorat.

ap. Polybium *m*); tum *Senatum* cō virorum (*ibid.*) in quo de lege abroganda agendum erat. Etiam *Polemarchum* nominatum reperimus *n*); et Νομοφύλακας, quos aliquo locō videmus maledicos et admonendo et multando coercere potuisse; vt adeo ius animaduertendi eos in certis causis habuisse appareat. Erat idem magistratus Athenis et in aliis Graeciae ciuitatibus, non eadem tamen vi ac potestate: (v. Harpocraton h. v. Suidas h. v. et viros doctos.) Cicero de *LL.* III, 20. conquestus legum custodiam Romae esse nullam, itaque eas ab apparitoribus et librariis peti, subiicit: *Graeci hoc diligentius, apud quos Nomophylaces creantur; nec hi solum litteras — sed etiam facta hominum obseruabant ad legesque reuocabant.*

In numis tamen *o*) raro magistratus nomen aut nota occurrit. Numi aurei, argentei et aerei, quos a numis Locrorum, Opuntiorum et Ozolarum discernere interdum difficile est, tanquam proprium typum habent Jovis caput barbatus; cum quo frequenter aquilam lepori inhiantem aut eum discerpentem videas, aut etiam fulmen. Jupiter quoque sedens occurrit. Palladem cum Pegaso ad originem
Corin-

m) Exc. lib. XII. (To. II. p. 334.) ea tamen conditione, quantum intelligitur, vt, si legem in aliam partem interpretabatur, ipse non minus quam alter ex litigantibus laqueo de ceruice pendente diceret: quod forte minus accurate narratum.

n) In Heraclid. fragm. p. 30. Crag. vbi de periuro homine a mustelis diuinitus immisus punito. Νομοφύλακας inuenies ap. Stob. p. 280, 18.

o) v. Magnan. *Bruttia numismatica* tab. 67 sqq.

Corinthiam per Corcyraeos spectare videri supra memoratum est. Ad agri fertilitatem spica, vva, et cornu copiae, et Cereris caput apposita face. Etiam Proserpinae, eximie a Locris cultae, caput obseruare mihi videor *p*). In vno numo Dioscuro- rum capita occurrunt, quod ad illa respicere potest, quae de eorum praesentia in pugna ad Sagram nar- rari infra ex Justino XX, 3, 8. videbimus, vbi et aquila, quam in numis signari diximus, circumuo- lasse pugnantes Locros narratur, quoad vincerent. In alio est Juno sedens, si modo ad nostros Locros spectat. Caduceum qui occurrit ad Mercurii cul- tum in his oris refert Neumann. l. c. p. 37. Ad Romanorum foedus illi numi, in quibus Romae sedenti corona ab vrbe Locrensi imponitur, ad- scripto: *Ρωμα πιστις Λοκρων*, *q*) spectant.

Instituta Locrensium, praeter illa quae iam in Prolusione memorata sunt, reperiri a me potuere haec: primo, quod *nobilitas generis a feminis apud eos duſta erat*: ita *orti e centum gentibus* eminebant inter ceteros; erat autem eorum ortus talis: apud Locros Graeciae ad expiandum Aiacis Oilei sacrilegium, rapta Cassandra in conspectu Palladis, quotannis mittendae erant virgines Ilium forte legendae ex C. gentibus illustrioribus *r*): ex his virgines nonnullae

D 3

vna

p) Vt tab. 71. VIII.

q) Digessimus in ordinem hunc ea, quae in Magnano occurrunt, et diligenter exposita sunt figillatim in Raschii Lexico Numismat. voc. *Locri*.

r) Strabo XIII. p. 896. 7. add. Plut. de fera num. vind. p. 557. D. et laudd. ibi a Cl. Wyttenb. in ed. libelli p. 66. Toup. Ep. crit. p. 162.

vna cum ceteris in coloniam exierant: v. Polyb. Exc. (Το. II. p. 327. 8.) ab his oriundi erant illi quos diximus

Idem mox (p. 328. 9.) ex Locrorum ipsorum narratione refert, Locros, qui primi haec loca adierant, cum patria instituta nulla haberent, *Siculorum*, cum quibus communem agrum haberent, *ritus moresque plures assumfisse*, sed mutatos et emendatos a se: inter quos etiam exponit vnum puellae phialephori s).

Magnam vitae fragilitatem severitatemque, et austeritatem priscam, inter Locrenses viguisse multa cum instituta tum leges testantur; ex institutis etiam illud, *quod nullis mancipiis vsi sunt*, Timaeo afferente t), *nisi recentibus demum aetatibus*; vt nec Graecis olim omnino patrio more serui emittii nec ancillae fuere. Quod si forte Timaeus nimis absolute et praefracte hoc pronuntiauit, omnino tamen haecenus verum est, quod in antiqua vitae simplicitate multo maior Graecis vsus fuit operarum mercede conductarum; Passim quoque apud Homerum aut *ἔριθοι* aut *θήτες* memorantur; adeoque libera capita agros colebant u). Primos post Theffalos et Lacedaemonios mancipiis emittiis vsos esse Chios a Theopompo Historiarum libro XVII. traditum erat; v. Athen. VI. p. 265, hos quidem e barbaris, at illos

s) Φιαληφόρου.

t) Athen. VI. p. 264. C. p. 272. A.

u) Haecenus bene Palaeph. c. 3. οἱ γὰρ τότε ἄνθρωποι αὐτουργοὶ ἦσαν.

illos ex Achaeis, Theſſalos e Magnetibus et Perrhaebis victis, adeoque ex hominibus ſuae gentis.

Porro apud Locrenſes morem fuiſſe, *ut non lugerent mortuos, ſed, cum extuliſſent, epularentur*, in Heraclidis fragmentis occurrit: (p. 28. 30. ed. Crag.) alterum inſtitutum erat, quo *inſitorias tabernas habere non licebat et rem cauponariam exercere, ſed agricolarum quemque apud ſe natos fruſtus in forum apportatos vendere neceſſe erat*: Quod inſtitutum ſi viguit, non adeo magna mercaturae celebritas apud Locros eſſe potuit; tanto vero minus auaritiae et luxus fomenta ſubminiſtrata ſunt.

De caeteris *Locrorum rebus* pauca ſunt, quae tenemus. Mirum tamen eſt vel ſic, cum ne magnorum quidem imperiorum ac rerumpublicarum memoria fatiſ explicita ad nos peruenerit, ſingularum ciuitatum notitias non contemnendas erui et colligi poſſe.

Locri Crotoniatſ, a quibus bello petiti fuerant, cladem illam nobilem ad Sagram fl. (ante Ol. LV, 1.) intulere; de qua v. in Proluſ. X. *de Crotoniat. rep.* Eo bello eueniſſe videtur, quod apud Livium (XXIX, 18) Romae in Senatu a legatiſ Locrenſium de templo Proſerpinae eiſque theſauriſ narratur: *Maioreſ quondam noſtri, graui Crotonienſium bello, quia extra urbem templum eſt, transferre in urbem eam pecuniam voluerunt. Noctu audita ex delubro vox eſt: abſtinerent manus, deam ſua templa deſenſuram. Quia mouendi inde theſauros incuſſa erat religio, muro circumdare templum voluerunt. Ad*

aliquantum iam altitudinis excitata erant moenia, quum subito collapsa ruina sunt. Eodem bello territi Locrenses auxilium a Spartanis petierant, qui cum eos auxilium a Castore et Polluce repetere iussissent, deos illos habuere propitios (Justin. XX, 2), in pugna autem Ajacem Oilei f. in ordine stantem suis rebus consulere experti sunt: Paus. III, 19 extr. Conon. c. 18. Mirum videri potest, Locros in Spartanis spem auxilii obtinendi posuisse, cum quibus communia iura nulla haberent. Enimuero in memoriam reuocanda est antiquior illa, quam supra commemoravi, coloniae origo a Lacedaemone ducta regis Polydori aetate.

Bellum iis intulerat Anaxilaus tyrannus Rheginus eosque interneccione deleuisset, nisi Hiero minis eum deterruisset α). Factum hoc paullo ante Ol. LXXVI, 1. quo anno tyrannus obiit, cum inde ab Olymp. LXXI, tyrannidem tenuisset. Ol. XCVII, 4. cum Dionysius magnae Graeciae vrbes armis peteret, escensione ad Cauloniam facta et vrbe oppugnata, victis autem iis, qui ad eam liberandam aduenerant, seu tum seu paullo post vrbs capta, atque solo aequata est (v. Diod. XIV, 103-106): agrum autem Cauloniatarum Locris donauit Dionysius. Paullo diuersa sunt, quae a Justino narrantur, dum (lib. XX, 5.) Dionysium ait *expugnatis Locris* Crotonienses aggressum esse, qui fortiter restiterunt. Suspiciari licet Justinum

α) Pind. P. 2, 34 sq. et Schol. Pind. P. 1, 99. qui ad Epicharmum *ἐν Νάγχοις* prouocat. Idem ad P. 2, 34.

num in nomine errasse et Cauloniatis Locros substituisse. Nam Locrenses societate et amicitia potius cum Dionysio iuncti fuisse videntur: etenim Ol. XCV, 3. Dionysius ad populum Locrensem legatis missis et impetrato nuptiarum iure Doridem, Xeneti clarissimi eius filiam, in matrimonium duxerat: Diodor. XIV, 44. Post Cauloniarum agrum iis assignatum, simile beneficium paullo post (Ol. XCVIII, 1.) adiecit Hipponiatarum agro Locris attributo *y*), nec non agri parte Scylletici Crotoniatis ademti (Strab. VI. p. 401. B.). Quicquid est, Dionysio mox in Siciliam reuerso facile libertatem pristinam recuperare. Ex ista tamen affinitate, quod Aristoteles monuit, Locris exitii causae natae sunt *z*). Nam susceptus ex eo connubio Dionysius iunior Syracusis fugatus Locros venit et ab iis receptus mox per satellites omni contumelia in eos saeuit, ut iam supra est narratum (p. 44. 5.). Post eius tamen discessum praesidio deiecto acerbe et crudeliter iniuriam in eius coniuge et liberis vlti sunt *a*), nullis precibus Dionysii per legatos admissis, tolerata quoque obsidione a Tarentinis et agrorum direptione.

D 5

Nec

y) Diod. XIV, 107. vbi addit Diodor. κατὰ τὸ συνεχὲς γὰρ ἐφιλοτιμεῖτο τοὺς Λοκροὺς εὖ ποιεῖν διὰ τὴν συγχαρηθεῖσαν ἐπιγαμίαν.

z) de Rep. V, 7. p. 530. B. vbi inter causas aristocratiae euerstae refertur affinitas nobilium cum potentibus extraneis contracta: — καὶ (scilicet) κηδεύειν ὅτῳ θέλῳσι διὸ καὶ ἡ Λοκρῶν πόλις ἀπώλετο ἐκ τῆς πρὸς Διονύσιον κηδείας.

a) v. inprimis Strabo l. c.

Nec tamen hac calamitate ita pessundati videri debent, quin iterum aliquas opes recuperaverint: nam cum Brutiis bella gessisse eosque pugna fugasse, ex Nossidis epigrammate nouimus, quod Bentleius illustrauit (*Diff. in Phalar.* p. 198. *Len.*)

Grauior fortuna iis imminabat inter Romanorum bella cum Tarentinis et Lucanis. Pyrrhus in Italiam accitus seu foedere seu vi ad societatem secum ineundam eos compulerat: facto inde eius in Siciliam discessu, Locri, praefidio Pyrrhi praefectoque, quorum iniurias diutius perpeti nequibant, trucidatis, ad amicitiam Romanorum se contulerunt (ante C. N. 277. V. C. 477); quo tempore Romani primum in Bruttios arma mouerunt. Mox vero ille (anno insequenti) e Sicilia redux, ciuitate, animatis praesentia sua regiae factionis hominibus, recepta, multa in Locrenses foeda facinora edidit, caedibus et rapinis in miseros grassatus; inde ad sacrilegium conuersus ingens auri pondus e templo Proserpinae terra effossum abstulit, quod tamen classe tempestate afflicta mari obrutum est; vnde tamen aestu maris eiecta spolia in templo iterum reposita sunt *b*).

Post Pyrrhi discessum Locros in foedere cum Romanis perstitisse, et ab hoc tempore inter *ciuitates* Romanorum *foederatas* habendos esse non dubitamus. Itaque bello Punico priore Hamilcarem classe

b) De his v. Freinsh. Suppl. Livii lib. XIV, 23 sqq. inpr. Appian de reb. Samnit. Ecl. in ed. Schweigh. To. I. p. 69. 70. Liv. XXIX, 18.

classe ad Italiam deuastandam profectum agros Locrensi-um et Bruttiorum late deuastasse reperimus (V. C. 506 ante C. N. 248, Orof. IV, 10). At pugna ad Cannas facta fuere Locri inter focios, qui a Romanis deficerent (V. C. 538. ante C. 216, Liv. XXII, 61. et XXIII, 30); itaque anno sequente Appio Claudio ad urbem aduenienti portas clauerunt (Liv. XXIII, 41). Ex iis tamen, quae paullo post inter acta anni eiusdem V. C. 539. Livius narrat lib. XXIV, 1. Locros iterum ad Romanos se applicuisse apparet. Nam Poenis tum ad muros accedentibus, deducto in portum Romanorum praesidio ut Rhegium deueheretur, dederunt se, *foedere aequis legibus facto*: Locrensi-um iussu Hannibalis data pax, *ut liberi suis legibus uiuerent; urbs pateret Poenis, portus in potestate Locrensi-um esset; societas eo iure flaret, ut Poenus Locrensi-um, Locrensi-um Poenum pace ac bello iuuaret.* Recepere paullo post Locri multitudinem Crotoniatarum, quae ex vrbe capta a Brutiis in templum Junonis Laciniae confugerat: (ib. c. 3.) Ad urbem recuperandam cum T. Quinctius Cos. V. C. 546. frustra copias et tormenta admouisset (Liv. XXVII, 25): res tandem fraude et insidiis perfecta est, decimo defectionis anno, quarto decimo Punici belli (V. C. 547. a. C. 207). Vrbs dedita Scipioni: v. Liv. XXIX, 6 sqq. et Q. Pleminius legatus cum praesidio vrbi relictus. At enim scelere et avaritia Romani etiam Poenos superarunt: inde anno sequenti Locrensi-um legatis Romam missis misericordia fenatus motus Praetorem M. Pomponium cum decem legatis Locros misit ad causam cognoscendam:

dam: qui *Locrensis* edixere *libertatem legesque suas populum Romanum senatumque restituere* (Liv. l. c. c. 9. 16-21). Reddita quoque thesauris Proserpinae pecunia; quinto tamen hinc anno nouo sacrilegio pecunia nocte clam sublatâ (Liv. XXXI, 12. 13). Ab hoc inde tempore inter *foederatas populi R. civitates* fuere, vt suis legibus vterentur, ex foedere tamen publice ad ea, de quibus conuenerat, praestanda tenerentur: erat in his vt copias maritimas mitterent, quoties Romanis opus esset. Narrat Polybius (Ecl. XII, 3), qui tum Romae inter euocatos Achaeorum erat et gratia multorum florebat, sua opera factum esse, vt Romani Locrensis, propter attritas forte eorum res, remitterent, ne cum in bellum Hispaniense auxilia (forte aduersus Celtiberos) tum aduersus Dalmatas (V. C 596. ante C. N. 156) copias maritimas mittere tenerentur. Postea nihil quod de iis memorabile occurrat meminimus: nisi quod Strabo ita memorat, vt urbem adhuc rebus non profus profligatis fuisse intelligas. Inde nomen urbis occurrit apud Plinium et forte alios.

Inter haec tempus esse debuit, quo et ipsi Locri luxuriam et impudicitiam in urbem admitterent, si quidem eodem modo, vt apud Lydos et Cyprios, puellae apud illos publice prostitisse narrantur apud Athenaeum (lib. XII. p. 516), qui id antiquae alicuius iniuriae monumentum esse putabat. Potuit hoc adeo ferius esse Dionysii contumelia, quam diximus; potest tamen quoque narratio ex hac Locrorum calamitate esse efficta. Locricum

cricum carmen apud eundem (p. 516. B.) e moechae persona cani solitum, (quod emendat Bentlej. p. 199) pro argumento certo haberi nequit.

Ex ciuibus nobile nomen fuit *Euthymi*, qui pugilatu victor Olymp. LXXIV. VI. VII. (v. Paus. VI, 6), idem oraculi iussu viuus sentiensque consecratus, sacrificatumque ei imagine eius et Olympiae altera posita (Plin. VII, 48). Alium Locrum in pueris pugilem, *Agelidamum*, Pindarus binis carminibus celebrauit: Ol. 10. et 11. *Xenocritus* inter antiquissimos paeantum auctores a Plutarcho (p. 1134. B. C. To. II.) et inter eos refertur, qui secundae constitutionis musices principes habendi essent: idem ex quo natus erat oculis captus fuit, vt in fragm. Heraclidis legitur, in quibus ille cum *Erasippo*, et ipso Locrensi poeta, memoratur. Verum adeo quod Pindarus praedicat: μέλει τέ σφισι καλλιόπα.

E p i m e t r u m I I.

de Zaleuco.

De Zaleuco in diuerfas partes disputatum est a viris doctis a). Inprimis subtiliter de eo commentatus est BENTLEIVS in *Diff. supra Phalaridis Epistolis* p. 337 sqq. verum tam impotenti animo, vt, dummodo aduersarium Boylium laederet et exagitarret, ipse parum curaret si aliis latus ipse nudaret. Saltem vera et falsa, dubia et explorata, eadem lance appenduntur. Non meum est in iis excutiendis et seu refellendis seu firmandis, operam consumere: praestat singulis aequa trutina expensis apponere ea, quae seu veriora sunt seu veris similia, eaque ad certas classes redigere. Quod Timaeo ille tantum tribuit, vt secundum eum omnino neget, Zaleucum vnquam fuisse, id eius cupiditati et irae in aduersario conficiendo condonabimus. Nam primum Timaeus hoc non ex fide historici sed *ad suam opinionem* tradiderat; ita vero non auctoritas viri, sed iudicii ratio erat exquirenda b); iam autem Timaeum odio et ira, tum

perti-

a) v. Congesta ap. Fabric. B. Gr. To. I. p. 531 sq. et Westfeling. ad Diod. XII, 20.

b) Eadem hac fere via Polybius Timaeum refellit, ab Aristotele in iis, quae de Locrorum originibus tradita erant, dissentientem: *utrumque*, ait, *tantum ex coniectura locutum esse, Aristotelis vero narrationem esse verisimiliorem, cuncti ex iis, quae disserui, satis intelligunt.* Exc. de Virt. e lib. XII. (p. 38. To. III.)

pertinacia occaecatum, multa perperam tradidisse fati constat. Quomodo igitur huius hominis iudicium et opinionem fati magnam vim habere dicemus ad euertendam omnem antiquitatis fidem? De Locrorum rep. libri erant Aristotelis et Theophrasti, *περὶ τῆς τῶν Λοκρῶν πολιτείας*: iam vterque Zaleucum legum Locris scriptarum auctorem ediderat; Timaeus tamen in Theophrastum saltem inuectus erat, utque eum tanto grauiore ictu percussum profterneret, Zaleucum omnino vllum fuisse negauerat c). Sane vel sic comparata vtriusque auctoritate haud difficile erat pronuntiare, vtri assentiendum esset. Verum accedebant Theophrasti auctoritati, perpetua omnium temporum fama, tot auctorum consensus, et Locrorum ipsorum commemoratio. Disertior erat locus Aristotelis [ap. Schol. Pind. Olymp. X, 17] d), in quo narratum, *Locros, cum multis discordiis agitentur, consulto deo,*
respon-

c) Cic. de Legg. II, 6. ad Att. VI, 1. Omnino ex his locis nihil recte confici potest, non enim fati constat, quidnam illud fuerit, quod Timaeus negauerat: altero loco *Zaleucum leges Locris scripsisse a Timaeo reprehensum* erat; altero: *Zaleucum ipsum negare vllum fuisse Timaeum*. At quam diuersa haec sunt. Ipsum Timaeum audire opus esset, si eius assertum fati exploratum aliquis dare se velle sponderet.

d) *Φησὶν Ἀριστοτέλης· ἐπειδὴ γὰρ ἐχρῶντο τῷ θεῷ, πῶς ἂν πολλῆς ταραχῆς ἀπαλλαγείεν, ἐξέπεσεν αὐτοῖς χρησμὸς, ἑαυτοῖς νόμους τίθεσθαι, ὅτε καὶ τις ποιμὴν, ὄνομα δ' ἦν Ζάλευκος, πολλοὺς νόμους δυνηθεῖη τοῖς πολιτικῆς εἰσενεγκεῖν δουλμοῦς. γνωσθεῖς δὲ καὶ ἐρωτηθεῖς, πόθεν εὖροι; ἔφησεν ἐνύπνιον αὐτῷ τὴν Ἀθηναίων παραστήσεσθαι (immo παραστήσασθαι). διὸ αὐτὸς τε ἡλευθέρωται καὶ νομοθέτης κατέστη.*

responsum accepisse, ut sibi leges constituerent, quandoquidem pastor aliquis, nomen ei erat Zaleucus, multas bonas leges illis ferre possit. Agnitus ille pastor et interrogatus unde illas accepisset, a Minerva sibi per somnum eas traditas esse narrauit. Itaque ille libertate donatus et legumlator constitutus est. Aduersus haec disputare velle, tanquam parum credibilia, hominis esset aut otio aut doctrina abundantis. Narrauit Aristoteles, quid enim in ista antiquitate aliud narrare potuit? rem prisca fama acceptam: in qua nihil est, quod genio saeculi antiquioris aut fidei aut probabilitati repugnet, nihil saltem aliud potiori cum fide tradi potest. Fuere illa aetate multi in seruitute habiti, qui generis nobilitate domestica et liberali institutione dominos suos longe antecellerent. Si Locrus ipse fuit, in seruitutem ille barbarorum abstractus esse potuit, vt nunc ciuibus redderetur. Armenta autem pascere non erat res adeo illiberalis, vt ad leges scribendas nemo a passione procedere posset: habemus vel Mosis exemplum. Contra ad certum consilium deflexam esse apparet narrationem, quam Diodorus sequitur XII, 20., fuisse Zaleucum virum stirpe clarum et magnae in ciuitate sua auctoritatis.

At illud alterum, quod a multis assertum fuit, *Zaleucum Pythagoreum fuisse.* bene refellit Bentleius. Satisque constat ante Pythagoram Zaleucum saltem CXX annorum interuallo vixisse, si quidem circa Olymp. LX. Pythagorae, Zaleuci autem circa Ol. XXIX. collocanda esse tempora probabile fit.

Certe

Certe in Eusebiano Chronico ad Ol. XXIX. adscriptum erat: *Zaleucum Locrum tunc floruisse e*).

Quae alia de Zaleuco tradita sunt, quippe e tam remota antiquitate, non magis aliunde quam fama accepta tradere potuere scriptores *f*). Eum Locrum fuisse communi fide produnt scriptores. Quod Λόκρον ἐκ Θουρίου traditum videmus apud Suidam, parum certa fide nititur, cum, vnde hic sua hauserit, non constet; apud eundem pro patria obiisse narratur pugnando. In eo autem haerendum non est, nec hoc fraude aut astutia factum dicendum, quod a Minerua leges suas accepisse narratur *g*); ex antiquorum hominum sensu, is, qui eiusmodi quid pronuntiabat, cum fide id tradere poterat. Nemo enim *vir magnus sine aliquo afflatu diuino*

e) Ζάλευκος ὁ νομοθέτης Λοκρῶν ἡμαρξε. Quod ap. Aristot. de Rep. II, 12. ille a nonnullis ἀπορατής Thaletis s. Thaletae Cretensis editus erat, ad paullo rudiorum antiquitatis declarationem spectare puta.

f) Imaginem eius Vrsinus inter Imagg. n. 150 ex numo argenteo protulit, sed fuit ille adulteratus nomine Zaleuci insculpto; est enim caput Jovis in aliis Locrensiū numis ebuim.

g) Cum *Aristotele* etiam *Chamæleon*, eius discipulus, idem tradiderat, teste Clem. Alex. Strom. I. p. 352. et scripserat ille plures *Vitas* (βίους) in quibus adeo et Zaleuci vitam fuisse credas, nisi Clemens adieciisset ἐν τῷ περὶ μέθης. Quod Heraclidem, et ipsum Heraclæotam, plagii accusavit, ap. Athen. V, 92. id tantum ad vitam Homeri et Hesiodi spectat. Plutarchum, Valer. Max. Theodoretum, qui de Minerva in auxilium a Zaleuco vocata idem tradiderant, iam Bentley excitaui et Fabric. B. Gr. To. I. p. 531.

diuino unquam fuit, neque sibi visus est esse. Sapientia consilia a diis dari animisque instillari qui crederent, leges ferendas, rem arduam, aggressi, ad certum numen, seu Iouem seu Mineruam, seu Apollinem rectè referebant sua inuenta *h*).

Quae ad *leges ab eo scriptas* spectant, ad plures propositiones reuocabimus videbimusque discrete de singulis; hac enim maxime via ac ratione dispellere licebit nebulas et difficultates in toto hoc argumento a viris doctis collectas et obductas, dum miscentur plura admodum inter se diuersa.

Iam primum Locrorum remp. legibus iisque praeclaris constitutam fuisse constans est antiquitatis fama; accedit quod eadem fama habitum fuit, fuisse eos, qui primi *scriptis vterentur legibus*. Hoc ex Scymno Chio et ex Strabone notum est *i*). Iidem auctores sunt, *a Zaleuco* eas fuisse scriptas; accedit Aristoteles *k*), auctor grauissimus. Nam alios feriores commemorare nihil attinet. Fuit omnino

h) Nec minus alienum est, ad theocratiam aliquam haec referre velle.

i) Scymnus *Orb. descr.* 313. 4. Locri - τούτους δὲ πρώτους Φασὶ χρῆσασθαι νόμοις Γραπτοῖσιν, οὗς Ζάλευκος ὑποθέσθαι δοκᾷ. Strabo VI. p. 397. D. Πρῶτοι δὲ νόμοις ἐγγράφτοις χρῆσασθαι πεπιστευμένοι εἰσὶ, καὶ πλεῖστον χρόνον εὐνομηθέντες. Clementem Alex. Strom. I. p. 309. A. indocte Zaleucum primum omnino legumlatorem appellansem iam Bentleius notauit.

k) de Rep. II, 12. νομοθέται δὲ ἐγένοντο Ζάλευκος τε Λοκροῖς τοῖς Ἐπιζεφυροῖς

omnino Zaleuci et Charondæ nomen tam clarum, vt, quoties de praeftantia legum et auctoritate, aut de auctoribus bonarum legum agitur, nomina illa plerumque apponantur. Sic etiam apud Ioseph. in Apion. II, 15. Scriptores autem aequales vel aetate proximos, habemus omnino nullos; eos tamen habemus, qui vixere, cum Locrorum resp. nondum esset euerfa. Ad *Ephorum* Strabo prouocat; ex quo illud infuper addit 1), *Zaleucum leges istas ex Cretenfium, Laconum et Areopagitarum institutis composuisse*. Quo ipso Thaletae, qui inter Cretenfium legumlatores fuit, discipulus a nonnullis haberi feu appellari potuit, quod Aristoteles, vt supra monitum est, tradit. Inter haec, quae ab illis, Cretenfibus inprimis, mutuata videri possint, refero austeritatem ac simplicitatem vitae, tum τὰ συσσίτια. Fuerintne leges Zaleuci aliis ciuitatibus communicatae, non traditur. Vnis Sybaritis eas assignatas vidimus a Scymno Chio (v. 345) vix tamen recte (v. ad LL. Sybaritar.).

Dubitari itaque nequit *Zaleucum vixisse*, et *Locris leges scripsisse*: verum ita nondum effectum est, etiam leges Zaleuci esse aut prooemium, quod a Stobaeo et Diodoro seruatum habemus. Alio modo probanda erant haec, quae figillatim constituenda sunt. Videndum est, primo, *durauerintne illae Zaleuci leges ad seriora tempora, quibus a scriptoribus consignari potuere? consignataene sint ipsis*

E 2

legum

1) p. 398. B. τῆς δὲ τῶν Λοκρῶν νομογραφίας μνησθεὶς Ἐφορος, ἦν Ζάλευκος συνέταξεν ἐν τε τῶν Κρητικῶν νομίμων, καὶ Λακωνικῶν, καὶ ἐν τῶν Ἀρεοπαγιτικῶν, etc.

legum verbis an suis cuiuslibet scriptoris, ad verbum an summatim? fuerintne illae ipsae quas Stobaeus et Diodorus seruarunt? legum autem exordium, quod ab his inferum est, fuitne ipsis Zaleuci legibus praescriptum? an argumentum saltem eius habemus, aliis verbis conceptum? an prorsus est commentitium: Dirimenda haec erant, ut diximus, non in vnum permiscenda: alioqui, quicquid asseritur, et verum et falsum esse potest.

Quamdiu igitur *leges Zaleuci superstites* fuerint, etsi disertae auctoritas commemorari nequit: probabilitas tamen est satis magna, usque ad ea tempora, quibus vixere, qui earum meminere, eas durare potuisse atque etiam durasse.

Locrorum opes fractae sunt a Dionysio iuniore Ol. CVI, 1. ante C. N. 356. Iam autem eadem aetate vixit Ephorus, Aristoteles et Theophrastus. Si fractae fuere, non fuere euerstae res Locrorum; immo vero ex illa tempestate emertere iterum Locri et per multa saecula florere, ut nullo modo dubitari possit, an Locri antiquas suas leges etiam post Dionysii tempora seruare potuerint; idque multo minus, si reputes, non, ut Lycurgi leges, ore modo ac carmine traditas, verum, ab initio statim, litteris perscriptas eas fuisse.

Iam autem a *Ioanne Stobensi*, inter excerpta veterum scriptorum loca, adscripta existant *fragmenta legum Zaleuci et Charondae* una cum *proemiis*; non dissimilia inserta sunt historiis Diodori; ita

vt vtrumque aut in eundem fontem, aut in eos incidisse necesse fit, qui ex vno eodemque fonte hauserant. De Charonda alio loco videbimus; nunc de Zaleuco dispiciendum. Quod ad leges attinet, sunt sane ex iis nonnullae, quarum etiam apud alios scriptores mentio fit. Quod autem non ipsis verbis Zaleuci antiquis ad nos peruenere, non eam vim habere potest, vt omnino commentitiae sint. Quot tandem aut Lycurgi aut Solonis aut Regum et Decemuirorum Romae leges ipsis eorum verbis expressae! negabimusne illis quicquam veritatis inesse? De his adeo videtur satis tuto pronuntiari posse: vim et argumentum legum non esse commentitium, sed cum fide traditum; nequaquam tamen ipsis legum verbis, quorum omnino nihil ad nos perlatum est.

Quis tamen ille auctor fuerit, qua aetate, qua fide et auctoritate ille fuerit, e quo Jo. Stobensis et Diodorus ea petiere, quae ab iis tradita sunt, hoc in incerto est. Sane inter *πολιτείας* et *νομοθεσίας* Aristotelis, Theophrasti et Heraclidis, leges Locrorum haud dubie fuere adscriptae, vix tamen ipsis legum verbis antiquis. Potuit etiam esse, qui Locrorum leges, forte et res, ex ipsis Locrensiu tabulis, collegisset et singulari opere proposuisset. Potuit etiam esse, qui ex vno alteroue, aut ex pluribus, nouum opus concinnasset, certo consilio, ad philosophiam, inprimisque ad legum ferendarum rationem, attemperato. Quod si ille ipsa legum verba haud reddidit, forte nec expressit; si plura de suo addidit: non tamen statim dicen-

dus est omnia cōmentus esse et mentitus. Quod si haec ab historico narrata fuere, cui oratio in alium modum erat inflectenda, prisca verba is multo minus retinere potuit. Quod Bentleius ita colligit: has Zaleuci leges, quae ferri solent, aut Timaei aetate nondum extitisse aut ab eo pro impostoris fetu habitas fuisse, parum subtiliter factum. Nihil enim aliud consequitur, quam: Timaeum illum codicem legum ignorasse: illo autem tempore etiam doctissimus homo innumera ignorare potuit, quae tamen scripta extarent, cum nondum ea essent litterarum commercia, quae nostra aetas vidit. Idem Ptolemaeorum tempore, quando libri quaestus causa fingi coepere, fuisse contendit, qui corpus legum confingeret idque Zaleuci inscriberet, addito luculento aliquo indicio, fuisse eum Pythagoricum. Redeunt haec ad ariolationem non indoctam; verum non minus coniectare licet multa alia, quibus confici potest, sine omni fraude, et mero iudicii errore euenisse, ut liber ille Zaleuci nomine inscriberetur, utque ille Pythagoreus haberetur. Fac fuisse aliquem, qui legum bonarum digestum condere vellet, atque fundum earum faceret leges Locris ante multos annos scriptas; subiiceretque iisdem leges Charondae forte et aliorum: ita tamen ut pro consilii sui ratione eas aliis verbis ac modis enuntiaret, legum causas aliaque ad legum vim declarandam adderet. Ita nulla fraus, nullum fallendi studium in illo homine fuit; contra Diodori culpa, cum parum subtile iudicium ea in re adhibuisset, accidit, ut in historiarum corpus suum eas admitteret: quod ille tanto cupidius

pidius fecit, quia propositum hoc ipsi in eo opere erat, vt ad morum virtutisque disciplinam in animos demittendam illud componeret l).

Enimuero difficilior quaestio exoritur super prooemio legum, quod in Diodoro et Stobaeo proditum est. Quod quidem a vetere Zaleuco scriptum esse, quale nunc habemus, nemo facile in animum induxerit, qui orationem a priscae aetatis, in qua Zaleucus vixit, genio abhorrentem etiam in eo. quod vetere dialecto Dorica illud perscriptum esse debuerat, si a Zaleuco esset profectum, reputet m); etsi mihi pro multo grauiore argumento est sententiarum ratio et indoles in multis pro temporum antiquiorum ratione paullo subtilior, et orationis copia nimis exuberans, cum in vetere sermone breuitatem expectares; inprimis vero in sententiis, de diis maxime et daemonibus, multa sunt, quae Pythagoricam doctrinam redhibent, pro Zaleuci vero aetate nimis docte dicta sunt n).

E 4

Verum

l) v. Commentatt. soc. Gott. To. VI. et VII. *de Diodori fide ac fontibus.*

m) Hic Bentl. praeciare egit partes critici l. c.

n) Sane quidem etiam Numae, qui eadem fere aetate cum Zaleuco vixit, non minus subtilem doctrinam tribuunt v. c. Plutarch. in Numa p. 65. A. B. eum *negasse; sensui aut vlli affectioni (dolori) obnoxium esse numen, sed esse inuisibile et sola mente comprehensibile; vetuisse eum porro, diuinae naturae vllam effigiem siue ab humana siue ab alterius animantis forma ductam tribuere; quippe nefas esse, augustiora exprimere humilioribus; neque etiam deum aliter quam mente attingi posse* (ναδέντεοταυ θεοῦ). Praeclara haec sunt, quis dubitet, verum haud dubie a seriore aliquo philosopho Numae subiecta, seu cum ita ipse statueret, seu vt suis dictis auctoritatem compararet.

Verum temere ruimus in contrarium errorem, si omnia ista a falsario supposita asseueramus. Si ipsa Zaleuci verba non tenemus, at potuit fama aliqua superesse prooemii a Zaleuco et Charonda legibus praemissi, potuere sententiae, potuit argumentum eius prooemii traditum esse, quod is, qui illud quale nunc habemus, scripsit, sequeretur *).

Quod si igitur in verbis non minus quam in sententiis multa sunt a Zaleuci aevo aliena: nihil amplius inde confectum est, quam verborum, quibus haec perscripta sunt, auctoritatem Zaleuco vindicari non posse. Quantum sibi veteres in verbis aliorum ad suam orationem accommodandis permittant, ex ipsa comparatione Diodori et Stobaei intelligas; aut idem exemplum aut exempla eodem fonte profecta vterque sunt sequuti: at quam diuerse ab iis enuntiatae, auctae vel imminutae sunt sententiae! Quid? quod in Stobaeo esse possunt nonnulla a seriore interpolatore, etiam a Christiano homine, intertextata! Haec et similia cautum reddent lectorem in singulis, non verò ita labefactabunt, vt totum commentum hominis fraudulentum et falsarii protenus abiiciendum esse pronuntiet.

Sane

*) *Warburtonus Divine Legation of Moses* B. II. S. III. p. 116 sqq. legum verba cum temporum progressionem mutata esse censebat ad vulgarem hominum usum sermonisque morem mutatum; idem exemplo Ocelli Lucani vtitur, cuius libellum dorice exaratum nunc in vulgarem sermonem translatum habemus; eodem exemplo Zaleuci leges potuisse in vulgarem sermonem redactas ab aliquo ad nos peruenire. Cum grauiora sint alia, quae hoc prooemium premant, equidem in verbis, de quibus multa dici possunt, non haereo.

Sane sententiae et verba Pythagoreum produunt o). Hoc nemo facile inficias eat, eoque ipso constat, fuisse aliquem, qui Zaleuci nominis auctoritate usus est; vt vero omni fundo destitutum eum fuisse et falsarii fraude grassatum esse dicamus, effectum non est. Habetur praeterea huius prooemii auctoritas fatis antiqua, cum Cicero manifeste illud respiciat p): saltem prooemium, quod huic nostro non dissimile omnino esset. Atqui vel sic effectum est, a Christiano homine id profectum non esse; vt adeo iniquiores sint in genus humanum et in numinis optimi beneficentiam, quae intelligentia et mente nos instruxit, iniurii, qui nihil bonae frugis aut virtutis inter homines ante illud tempus nec quenquam fuisse contendunt, qui de natura diuina et humana recte sentiret.

o) Warburtonus quidem ea ratione vti malit, vt dicat, sententias has iam ante Pythagoram per Italiam fuisse. Totus tamen orationis color ac tenor Pythagoricis similiar est. Ita enim Pythagoras sentiebat, ad stabiliendam iustitiam nihil esse efficacius prouidentia numinis et cura rerum humanarum, si mentibus hominum de ea recte persuasum sit; itaque initio ab hac facto remp. et leges et iura constituebat. cf. Jamblich. V. P. f. 174.

p) de Legg. II, 6.

III.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

P R O R E C T O R

GEORG. HENRICVS AYRER D.

C V M S E N A T V

S V C C E S S O R E M S V V M

P H I L . G E O R G I V M S C H R O E D E R

C I V I B V S C O M M E N D A T

I N A . D . I I . J A N V A R I I C I O I O C C L X V I I I .

Legum Charondae fragmenta.

Sectio prior.

Legitimum magistratus nostri *), Ciues, tempus cum ipso anno feliciter nunc exire, quamquam per se laetum et dulce est fesso id genus studiis curisque animo et gestienti iam redire ad solita negotia vitaeque officia, in quibus tanquam per gratas vices recreet se atque recipiat; habet tamen ea res nunc dulcedinem aliquam praecipuam atque eximiam

*) Ex persona Ge. H. *Ayveri*, cuius nomen praescriptum est, dicta haec esse puta.

eximiam adiunctam, quod magistratum nostrum, quintum susceptum, inter res constanter et aequaliter prosperas gestum, nunc ita deponimus, vt nec publicae nec priuatae nostrae felicitati vlla facta sit imminutio aut obscuratio; quod in tanta rerum humanarum inconstantia et vicissitudine quis non notabili aliqua fortuna nobis contigisse existimet? Vestra autem inprimis, Carissimi Ciues, modestia, verecundia et obsequio, tam pacatam ac tranquillam habuimus remp. vt abeuntes nunc magistratu sine vlla dubitatione remp. saluam iurare possimus. Ob quem secundum rerum nostrarum cursum debita agentur Deo O.M. gratiae eo die. erit autem is a. d. II. Ianuarii, quo academici magistratus insignia rite et inter publicam gratulationem transferentur in

PHILIPPVM GEORG. SCHROEDERVM D. Virum Experientissimum, cuius beneuolentiam et humanitatem, quam vel ipsum medici nomen ac professio ostendit, quum vos multis studiosissimae voluntatis documentis a viro praestantissimo declaratam habeatis, non dubitamus, quin vos non minus amore in eum ducti, quam laudis vestrae retinendae studio incensi, sitis daturi operam, vt legum sanctitas, magistratus reuerentia, honestatis et ingenui pudoris modestiaeque decor, vt haec omnia, inquam, propria vobis sint atque perpetua. Quam nostram spem de virtute vestra ac fiduciam vanam et inanem non fore, in ipsis his noui anni auspiciis hoc vestro quasi auspicio et omine declarabitis, Illustrissimi Comites, Generosissimi et Nobilissimi Ciues, si ad sollennes caerimonias dicta die

die in templo academico habendas frequentes convenietis votisque nostris pie et religiose fauebitis.

Ne tamen apud vos, Commilitones, nihil aliud egisse videamur, quam vt tanquam alicuius praeconis voce atque opera, quae publice indicenda erant, sollenni formula indiceremus, sed vt potius amicitiae atque familiaritatis morem feruemus, quo postquam de grauioribus rebus actum est, ad familiares et hilariores sermones ac colloctiones dilabitur oratio; tenebimus vos per horulae spatium disputatione de re nec iniucunda nec inutili in-fituenda.

Magnum inter eos, qui legibus olim scribendis claruerunt, fuit nomen *Charondae*, nec Zaleuci fama obscurius, quanquam minus certa de eo memorari possunt. Nos, vt in Zaleuco fecimus, primum legum, quae sub eius nomine veniunt, fragmenta vndecunque conferemus, tum nonnulla, quae de harum legum auctoritate, deque tanti viri vita factisque disputari possunt, breuiter subiiciemus.

Et legum quidem praeclarum *prooemium* a Joanne Stobensi *a)* seruatum primo loco erit ponendum;

a) Joannes Stobis oriundus Serm. XLII. p. 289. a quo quidem homine verae et vtilis sapientiae maior apparatus nobis est seruatus quam per infinita subtilium philosophorum volumina. Dissertationibus aliquot Leges Charondae expositae sunt a *Sam. Strunkio* Vpsaliae sub finem superioris saeculi; quarum quartam 1670. 8. in manibus habemus, quae tamen ceterarum desiderium non facile faciat; tam occupata est tota in rebus ac locis communibus.

nendum; de quo quid statuendum sit, alio loco videbimus; auctoritatem eius ipse Cicero pro se laudat b).

Consultantes aliquid et agentes a diis auspicari fas est. Optime enim res, ut vulgare dictum fert, se habent tum, si eorum, quae suscipiuntur, deum auctorem habeamus et auspicem omnium. A malis porro facinoribus abstinendum est, idque maxime propter hanc ipsam cum deo consiliorum communicationem. Cum iniusto enim numen nihil commune habere potest c).

Debet autem unusquisque inflare sibi seque excitare d) ad capeffenda iusta consilia et peragenda sic, ut quaeque res postulat e). Nam aequalem in parvis iuxta ac magnis contentionem et studium adhibere, pusilli animi est et illiberale. Quare videndum, ne parua aeque ac magna nimis animose aggrediare, sed ut unamquamque

rem,

b) Cic. de Legg. II, 6. ut, priusquam ipsam legem recitem, de eius legis laude dicam, quod idem et Zaleucum et Charondam fecisse video — Quos imitatus Plato, videlicet hoc quoque legis putavit esse, persuadere aliquid, non omnia vi ac minis cogere — Habes legis prooemium, sic enim hoc appellat Plato.

c) Τῶς βουλομένως καὶ πράττοντάς τι ἀπὸ θεῶν ἄρχεσθαι χρή. τὸ γὰρ ἄριστον, ὥσπερ ἂ παροιμία Φατὶ, τὸν θεὸν ἡμεν αἴτιον πάντων τούτων. ἔτι δὲ Φαύλων πράξεων ἀπέχεσθαι καὶ μάλιστα, διὰ τὰν πρὸς τὸν θεὸν ζυμβουλίαν. οὐδεὶς γὰρ ἀδίῳ θεὸν κοινωνεῖν.

d) Ita int. βοηθεῖν ἑαυτῷ καὶ ποτιμελεύεσθαι. Verba sunt: βοηθεῖν δὲ ἕκαστον ἑαυτῷ καὶ ποτιμελεύεσθαι, κατ' ἀξίαν τῶν δικαίων μεταλαμβάνεν καὶ πράσσειν. τὸ γὰρ ὑπὲρ μικρῶν καὶ μεγάλων ὁμοίως διατείνεσθαι ἄγαν μικροπρεπὲς δοκεῖ ἡμεν καὶ ἀνελεύθερον.

e) κατ' ἀξίαν τῶν δικαίων μεταλαμβάνεν καὶ πράσσειν.

rem, ex dignitate eius et efficacitate aestimatione facta, suscipias f). Quo ipso consequeris auctoritatem et dignitatem.

Qui meminerit, in magnis iuxta imperiis ac paruis ciuitatibus quantae nimium saepe rerum turbae, diffensiones, discordiae, odia et bella inter necina, hoc ipso excitata ac mota fuerint, quod res paruae, leues et inanes, magno conatu ac molimine, scenico aliquo apparatu, augusta verborum, sententiarum, vultus denique grauitate agebantur, dum interea ad ea, quae in re summa erant et ipsam publicae priuataeque rei salutem continebant, nemo animo vacaret, is forte intelliget, hoc quidem legis caput egregiam et exquisitam latoris prudentiam tanquam specimine aliquo prodere.

Viro aut mulieri ob iniustitiae culpam a ciuitate notatis g) ne quis opem fert, neque cum iis versator;
qui

- f) Restituenda scilicet Joanni et sententia et lectio sua: διὸ Φροντίζεν [θεῖ] τῷ (pro τοῦ ἐπιπίπτειν dorice) μὴ σφόδρα ἐς τὰ ἄκιστα (pro ἤμιστα: male μάκιστα scribitur) καὶ τὰ μεγάλα ἐπιπίπτειν. ἀλλὰ κατ' ἄξιαν τὰν ἑαυτῷ (pro ἑαυτοῦ, non autem ἑαυτῷ) καὶ δυναμίαν (non δυναμιν?) μετρέοντα, ἐκάστω πράγματι (non πράγμα) ἐπιβάλλειν. Haftenus prooemii verba apud Stobaeum dorice sunt perscripta.
- g) Ἀδίω ἀνδρὶ ἢ γυναικὶ κενυμένοις ὑπὸ πόλεως ἐπαρωγῆν μὴ ποιεῖσθαι, μηδὲ ὁμιλεῖν μηδένα, ἢ ὀνειδίζεσθαι ὡς ὄντα ὅμοιον ᾧ ὁμιλεῖ. Acciperes verba hoc modo, vt ciues vetiti sint, subuenire vllō modo iis, qui iudicati sint iniusti esse, h. e. in quos actione iniusti facta sententia lata fuerit. Sequitur mox lex, quae respondeat huic: πολίτη δὲ ἀδικουμένῳ βοηθεῖν. videtur ta-

qui secus fecerit, ei ignominia inuritor, ut similis habeatur illi, quicum versatur.

Diodorus hanc eandem legem recitat, qua malorum consuetudine (*κακομιλία*), quae maxima vitae humanae pestis est, et partim pravis exemplis consiliisque a virtutis studio reuocat, partim integerrimos saepe animos tanquam contagione aliqua contaminat. urbem liberare voluerit. Sed is rem ita eloquitur, ac si malorum confortio ac familiaritate non modo fevere interdixerit, sed et *aditionem pravae societatis instituerit, grauemque huius delicti multam reis imposuerit* h): egregia lex, si de virtutis studio et vero eius fundamento quaeritur! sed ab auctoribus adiectam vellemus *rationem ac modum, quo talia iudicia tractari potuerint*. Iam porro:

Viros bonos, qui virtute ceteris praestare existimantur, amare quisque et frequentare, atque vere eos imitando, et virtutem sibi propriam faciendo, initiis illis, maximis omnium et sanctissimis, honestati, initiari studeto i). Sine hac enim nemo vir perfectus k).

Cui

men eadem lex esse, de qua Diodor. XII, 12. ἔγραψε δὲ ὁ Χαρώνδας καὶ περὶ τῆς κακομιλίας νόμον — ἀπηγόρευσε τῇ τῶν πονηρῶν Φιλίᾳ τε καὶ συνηθείᾳ χρῆσασθαι. Formata autem vox κακομιλία non vt καχεξία, sed vt κακοσίμων.

h) καὶ θύρας ἐποίησε κακομιλίας, καὶ προστίμοις μεγάλοις ἐπέγραψε τοὺς ἀμειψάνειν μέλλοντας. idem Diod.

i) τοὺς δὲ προκεκριμένους ἄνδρας ἀγαθοὺς ἀγαπᾶν, καὶ ἐντυγχάνειν αὐτοῖς, τελείσθαι τε τὴν μεγίστην καὶ τελειοτάτην τελετήν, ἀνδραγαθίαν μιμουμένους (immo μεμημένους *initiatos*) ἐπ' ἀληθείᾳ, καὶ κτωμένους τὴν ἀρετήν. quanto potentior atque efficacior ad honestatis studium in animis inflammandum debuit esse haec religiofissimae rei imago, quam iei na virtutis definitio!

Cui iniuria affecto in patria iuxta ac peregrina terra succurrunt. Nec minus hospitem quemvis, cui in patria sua et ex suis legibus 1) honos habetur, honorifice et familiariter excipiunt et dimittunt, Iouis hospitalis memores, tanquam numinis, quod communi apud omnes gentes religione colitur, quodque hospitii iura seu servata seu violata inspicit.

Senes iunioribus et exemplis et monitis auctores sunt, ut verecundiam habeant, et prava quaevis erubescant; idcirco ipsi verecundia et pudore conspicuos se praebent. Nam in quibus ciuitatibus senes sunt inuerecundi et improbi, in iisdem liberi etiam et nepotes m) impudentiam retinent. Impudentiam autem et proteruitatem

k) τέλειος, vti ex initiis, quibus initiatus aliquis est. οὐδείς γὰρ ἀνὴρ τέλειος ἀνευ ταύτης (sc. τῆς ἀρετῆς.) Quae vero sequuntur, ita se habent: πολίτη δὲ ἀδικουμένῳ βοηθεῖν καὶ οἶκοι καὶ ἐπὶ ξένης. Ξένου δὲ πάντα, τὸν ἐν τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι σεβόμενον καὶ κατὰ τοὺς οἰκίους νόμους, εὐφῆμως καὶ οἰκειῶς προσδέχεσθαι, καὶ ἀποστέλλειν, μεμνημένους Διὸς Ξενίου, ὡς παρὰ πᾶσιν ἰδρυμένου κοινῷ θεῷ καὶ ὄντος ἐπισκόπου φιλοξενίας τε καὶ καιοξενίας.

l) Nihil maiore iudicio potuit declarari; ne aliorum virtutem e suis opinionibus aestimarent. Quid igitur istos homines iudicaturos fuisse putabimus de hoc hominum genere, quod leges, religiones, mores, sanctiores ac perfectiores habere videri vult, et aliorum dignitatem, honestatem ac virtutem, ex verborum nominumque professione iudicat!

m) παιδῶν παῖδες. Verba sunt haec: ἡγεῖσθαι δὲ καὶ παραγγέλλειν πρεσβυτέρους νεωτέροις τὸ αἰδεῖσθαι καὶ αἰσχύνεσθαι τὰ κακὰ, φανερούς οὖτας αὐτοὺς αἰσχυνομένους καὶ αἰδομένους. ὡς ἐν αἷς πόλεσι πρεσβυτέρων ἀναίσχυντικῆ [εἰσὶ], φύονται παῖδες αὐτῶν καὶ παιδῶν παῖδες ἀναίσχυντοι.

tatem intemperantia et iniustitia sequitur, atque huic succedit exitium. Ideo inuerecundiam auersantur, et verecundiam amplectuntur, tanquam hoc ipso deos habituri propitios sua que res saluas et incolumes. Nullus enim improbus deo carus est n).

Honestatem et veritatem unice colunt; turpitudinem et mendacium odio habent: Nam hisce notis o) virtus et malitia discernuntur. His ita im a pueris assuefaciunt, castigando mentiendi studiosos, diligendo ac fouendo veritatis amantes, ut vniuscuiusque animo in nascatur et naturam quasi induat illud, quod pulcherrimum est et virtutis semina habet fecundissima p).

Frugi

n) ἀκολουθεῖ δὲ ἀναίσχυντι καὶ ἀναίδεια ὕβρις καὶ ἀδικία· τοῦτοις δὲ ἐπιταγ ὀλεθρὸς. μηδεὶς δὲ ἔστω ἀναίδης, ἀλλὰ σωφρονεῖτω ἔγκστος, ὡς τοῦτω τευξόμενος θεῶν ἰλεων καὶ σωτηρίας. οὐδεὶς γὰρ κακὸς θεοφιλής.

o) Veritatis et mendacii, honestatis et turpitudinis. τιμάτω δὲ ἔγκστος τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀληθές, καὶ μισεῖτω τὸ αἰσχρὸν καὶ τὸ ψεῦδος. ταῦτα γὰρ ἀρετῆς σημεῖα καὶ κακίας. διὸ χρη συνεθίζειν ἐν παῖδων κολάζοντας μὲν τοὺς φιλοψευδεῖς, φιλοῦντας δὲ τοὺς φιλαλήθεις.

p) sc. veritatem et honestatem. Quam praeclara praecepta! et quam praeclare illa, ad insinuandum se in animos hominum, verbis expressa! ἰν' ἐμφυσιῶται ἐκάστω τὸ κάλλιστον καὶ σπερμωδέστατον τῆς ἀρετῆς. O quam multa in rebus ad publicam priuatamque felicitatem spectantibus caeci illi Gentiles videbant, in quibus nos Christiani caecutimus! Si sensu et affectu imbibitum, monitu et exemplo instillatum, non inanium verborum ambagibus traditum, fuerit honestatis ac veritatis studium, quanto meliores quanto feliciores ciues habituri essemus! Super voce ἐμφυσιῶται ἐκάστω τὰ παραγγέλματα, grauis est censura Bentleii p. 376. qui adeo

Heynii Opusc. acad. Vol. II.

F

barba-

Frugi potius esse quam sapere videri unusquisque civium studeto. Nam sapientiae existimationem affectare, indubitatum stolidi et angusti animi est signum q). Frugi autem esse et modestum se praebere ita studeto, ut esse velit, non autem videri. Verbis egregiam virtutem iactare ne quis audeto, qui nec factis nec animi habitu professionis fidem fecerit r). Audiant haec, et tanquam a philosopho dicta, improbent, vel ii ipsi, qui, quanquam formulariae tantum pietatis studiosi, a pietate tamen nomen mutuantur!

Ergo

barbarum auctorem prodi hoc ipso contendebat, quod vocabulum, vulgari vsu pro ἐμφυσᾶν, *inflare*, adhiberi solitum, vsurpauerit tanquam a φύσις ductum, ut sit *in naturam et indolem conuertere*. Iniquissima vero strictura. Est enim voc. Pythagoreis seu veris, seu imitatoribus, hoc sensu frequentatum: sic Hippodamus de rep. apud Stob. XLI. τὰ δὲ ἔδη καὶ ἐπιτηδεύματα πλάσσει καὶ κηροχυτεῖ τὰν ψυχὰν, Φυσίωσιν ἐμποιεῦντα διὰ τῆς συνεχέως συνεργίης: h. habitu in naturam verso. Apud Porphy. de Abstin. I, 29 ἡ κατὰ τὰ ὄντως ὄντα Φυσίωσις καὶ ζωή. III, II. Φυσιούσθαι a natura vim habere.

- q) Προσποιείσθω δὲ ἕκαστος τῶν πολιτῶν σωφρονεῖν μᾶλλον ἢ φρονεῖν. ὡς ἡ προσποίησις τοῦ φρονεῖν μέγα τιμειὸν ἀπειροκαλίας καὶ μικρότητος. Quanto melius aureum hoc praeceptum nostris legum tabulis esset inferendum, cum in τῷ φρονεῖν summa nunc omnis sapientiae poni soleat. Quid? quod, nisi quaestiunculis et opiniunculis animum onerare maluissent nostri maiores quam paucis veritatis fructuosae et virtutis actuosae praeceptis imbuere ipsoque vitae vsu firmare, quanto meliorem nunc remp. haberemus!
- r) ἔστω δὲ ἡ προσποίησις τοῦ σωφρονεῖν ἀληθής. μηδεὶς γὰρ πλαττέσθω γλώσση καλὰ ἔργα, πράξεως καὶ διανοίας στερόμενος ἀγαθῆς.

Erga magistratus, tanquam parentes, benevolentia affecti sunt, obediendo ac venerando ipsos. Qui aliter senserit, poenam mali consilii dabit daemonibus ciuitatis praesidiibus s). Nam et ipsi magistratus ciuitati praesunt et ciuium saluti.

Magistratus autem ipsi ciuibus, tanquam liberis suis, cum iustitiae cura praesunt. Inimicitias iuxta atque amicitias, irasque in iudicando reprimunt t).

Laudantur et concelebrantur illi, qui, locupletes cum sint, tenuioribus subueniunt; quippe qui patriae suae, communi parenti, liberos simulque propugnatores seruent. Subueniunt autem iis, qui fortunae, non otiosae et intemperantis vitae, culpa pauperes sunt v).

Fortunac

s) Ita int. δαίμοσιν ἐστιούχοις et mox ἄρχοντες γὰρ ἐστι-
 χοῦσι πόλεως καὶ πολιτῶν σωτηρίας. Verba sunt: Χρῆ
 δὲ καὶ τοὺς ἄρχοντας εὐνοίαν διαφυλάττειν, κατὰ-
 περ πατριήν, εὐπειθοῦντας καὶ σεβομένους. ὡς ὁ μὴ
 διανοούμενος οὕτως τίσει δίκην κακῆς βουλῆς δαίμοσιν
 ἐστιούχοις. ἄρχοντες γὰρ ἐστιουχοῦσι πόλεως καὶ πο-
 λιτῶν σωτηρίας. De Daemonibus vid. sup. ad LL.
 Zaleuci Proluf. I. Voc. ἐστιοῦχος in verbis Aeschylī
 legitur ap. Longin. f. 3. vbi et Toup. in Ind. ra-
 ram vocem esse notauit. Ceterum lex haec cum non-
 nullis aliis etiam eo est notabilis, quod diris quodam-
 modo deuouetur is qui aduersus legem deliquerit;
 cuius generis multae leges sunt inter Mosaicis. Le-
 gem hanc respexit Cic. de LL. III, 1. *Nec vero so-
 lum ut obtemperent obediuntque magistratibus, sed et-
 iam ut eos colant diligantque praescribimus, ut Cha-
 rondas in suis fecit legibus.*

t) Χρῆ δὲ καὶ τοὺς ἄρχοντας δικαίως προστάναί τῶν ἀρχο-
 μένων, κατὰπερ τέκνων ἰδίων, ἐχθρὰν καὶ Φιλίαν καὶ
 θυμὸν ἐν τῷ κρίνειν κοιμίσαντας.

v) Ἐπαινεῖσθωσαν δὲ καὶ εὐδοκίμεισθωσαν, ὅσοι ἂν ὄντες
 εὐποροὶ τοῖς ἐνδεστέροις ἐπαριῶσιν, ὡς τέκνα καὶ ἀμύν-
 τoras

Fortunae enim casus omnibus communes sunt: otiosa autem et incontinens vita malis hominibus propria est u).

Item honestum habetor, indicare eum, cuius quis facinoribus conscius est, ut resp. salua sit, multos habens bonae constitutionis custodes x). Qui indicaturus est, pietatem adhibeto: etiam genere proximos deserto; patria enim nihil est coniunctius y). Indicium autem faciunt non eorum, quae per imprudentiam praeter voluntatem commissa, sed quae consulto peccata sunt. Ceterum is, qui indicio delatus fuerit, si aduersus indicem inimicitias susceperit, ab omnibus odio habetor, atque ingrati animi poenas dato tanquam is, qui mercede defraudet eum. per quem quasi medicum, a pessimo morbo, scelere, liberatus est z).

Periculosa

τορας σώζοντες τῆς ἐαυτῶν πατρίδος· ἐπαρκειτώσαν δὲ τοῖς διὰ τύχην πενομένοις, καὶ μὴ διὰ βίον ἀργὸν καὶ ἀκρατῆ.

- u) Sic int. ἡ μὲν γὰρ τύχη πᾶσι κοινὸν, ὁ δὲ ἀργὸς καὶ ἀκρατῆς βίος κακοῖς ἀνδράσιν ἴδιος.
- x) Καλὸν δὲ ἔστω καὶ μηνύειν, εἴαν τις τῶ συνδῶ ἀδικοῦντι, ἵνα ἡ πολιτεία σώζῃται πολλοὺς ἔχουσα τῆς εὐνομίας φύλακας.
- y) ὁ δὲ μηνύων εὐσεβῆς ἔστω, καὶ κατὰ τῶν οἰκειοτάτων ἐξαγγέλλων. οὐδὲν γὰρ ἔστιν οἰκειότερον πατρίδος. respectusque adeo patriae debet esse maior quam con-fanguineorum.
- z) Ita int. μισείσθω ὑπὸ πάντων, δίκην διδοὺς ἀχαριστίας, ἧς (δι' ἧς μισθοῦ) ἀποστερηῆ τὸν ἰατρεύοντα, μεγίστην νόσον ἰατρευόμενος, ἀδικίαν. Antecedentia vero sic se habebant: ἐμφανιζόντων δὲ μὴ, τὰ δι' ἀκούσιον ἄγνοια γιγνόμενα, ἀλλ' ὅσον ἂν ἐκ προνοίας τι ἀμαρτάνωσι. ὁ δὲ ἐμφανισθεῖς, ἂν ἐβλεχθῆ τῶ μηνύσαντι, μισείσθω etc.

Periculofa forte lex et admodum lubrica, et quae umbratilem potius, quam verum legumlatorem prodat, qua scyphantis et delatoribus, et cum his omni sceleri, flagitio et infamiae, cum odiis, inimicitiis, caedibus, aditus in forum parari videtur! nisi forte in ipso legum codice alia fuere subiecta, quibus his malis occurreretur. Et alia sane apud Diodorum a) Charondae lex memoratur, quae non tam superiori abrogare quam potius huius ipsius legis depravationi cauere debuisse videri potest: *Calumniae enim, inquit, conuictis b) poenam irrogauit hanc, ut myrica coronati per urbem circumducerentur, quo eos malitiae palmam esse consequutos manifeste appareret.* Sed sunt adhuc nonnulla alia ad hanc legem monenda, quae in aliam commentationem differenda esse videmus. Vos, Cives amantissimi, iis, quas ab initio proposuimus, precibus monitisque ut locum apud vos esse velitis, iterum iterumque rogamus. P. P. Kal. Januar. cIcIcCLXVIII.

a) Diodor. XII, 12.

b) malitiosae delationis, τούς δὲ ἐπὶ συνοφαντίᾳ καταγνωσθέντας προσέταξεν περιπατεῖν ἐστεφανωμένους μυρίκη, ὅπως ἐν πᾶσι τοῖς πολίταις φαίνωνται πρωτεῖον τῆς πονηρίας περιπεποιημένοι.

IV.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
 PRORECTOR
 PAVLVS JACOB. FOERTSCH D.
 CVM SENATV
 ANNIVERSARIA INAUGVRATIONIS
 SACRA XXXII.
 IN A. D. XVII. SEPT. MDCCCLXIX.
 RITE INDICIT.

Legum Charondae fragmenta.

Sectio altera.

Solent vulgo homines ea tantum tempora pro memorabilibus habere, in quibus aliquid ad vtramque fortunam insigne et a vulgari rerum cursu deflectens euenerit; quemadmodum omnino ea, quibus adsueuimus, quamuis notabilia et praeclara, vix obiter contemplamur; in iis autem, quae noua et infolita sunt, vnice haeremus ac stupemus. Quid? quod adeo, *cum suspicimus magni caelestia mundi Tempia super. stellisque micantibus aethera fixum, Vix venit in mentem solis lunaeque viarum;* at nunc,
 cum

cum *crinitum fidus* apparet, cuius non oculi animique ad caelum conuerſi ſunt? Sed *adſiduitate quotidiana*, vt Ciceronis verbis vtamur, *et conſuetudine oculorum*, *adſueſcunt animi*, *neque admirantur neque requirunt rationes earum rerum*, *quas ſemper vident*; *proinde quaſi nouitas nos magis quam magnitudo rerum debeat excitare*. Sapiens itaque, non ille ex porticu nec ex ſchola formularia, ſed qui ad vitae uſum et felicitatem transferendam ſibi eſſe philoſophiam cenſet, magnam ſui ſtudii partem ponit in eo, vt obuia quaeque et uulgaria, quae ante pedes, in omnium conſpectu oculisque poſita, omnium manibus trita tractataque ſunt, excutiat et exploret, quaeque iis ſiue ad vitae miſeriam minuendam, ſiue ad felicitatis publicae priuataeque materiem augendam inſint, extundat et exquirat. Idem ille ſapiens, dum fortem aequabilem et in neutram partem conſpicuam eminenti et inuidioſae fortunae anteferre non dubitat, eum demum vitae ſuae curſum ſecundum iudicet neceſſe eſt, quem inter res modice proſperas animo aequo et tranquillo nullaque fortunae in alterutram partem uiciſſitudine turbato exegerit.

Scilicet mortalibus ſi qua uita beata contigit, ea eſſe iudicanda eſt, quam te uiuere uix ſentiebas, uixiſſe recordaris, tanquam ſomnium, quod modo effluxit. Nam qui eam felicitatis meſuram eſſe uelit, vt nullam diem, nullam horam, feliciter exegiſſe arbitretur, niſi cum apud ſe diceret: at beatum me! nae is, ueremur, vt magnam vitae ſuae partem cum felicitate coniunctam fuiſſe dicere poſſit.

Redeuntibus nunc, Ciues, sacris Academiae nostrae anniuersariis, exactoque adeo iterum anno, qui sacro huic computo accedit, (et vtinam in immensam annorum summam excrescat!) si nihil nec admodum laetum nec admodum triste, quod euenerit, memorare possumus, habemus in eo ipso, quod de rep. salua et incolumi, rerumque statu integro et stabili, gratulari possumus; quanquam, in hac ipsa aequabiliter prospera fortuna, multa publice laeta et secunda contigerunt, cum beneuolentiae Regis Optimi erga nos tot tamque praeclaras significationes, curae autem ac tutelae Parentis nostri communis, Munchhusii, tam plena affectus signa, ac potius monumenta, enumerare in promptu sit; nuper quidem etiam hoc, quod Regis Optimi frater amantissimus. Sereniss. Dux Glocestriae, res nostras inspicere non est dedignatus. Quae cum ita sint, habemus vtique, quod sollennia anniuersaria et supplicationes publicas in a. d. XVII. Sept. e Senatus academici decreto, rite indicamus; cumque ille dies ex iis sit, quos maiorum mos et ritus cultui diuino publico consecrauit, ducetur quidem a. h. IX. pompa ex more in templum academicum, sed orationis loco, quam haberi mos est, inter sacra publica, Vir Summe Reuerendus, Collega noster coniunctissimus, *G. T. Zachariae D.*, qui illo die verba e suggestu faciet ad piam concionem, expositis pro solita facundia ceteris, quae pietatis sensum in animis excitare possint, deo aget immortalis gratias ac vota publica persoluet. Vos igitur, Iuuentutis florentissimae Principes, Comites Illustrissimi, ceterique Ciues genere, ingeniis, moribus Nobilissimi,

liffimi, quorum studium amorque nostri aliis rebus cognitus nobis perspectusque est, sollennibus his interesse frequentes tanto minus recusabitis, quo magis ipsius diei sanctitas, sacrarum rerum reuerentia, pietatisque in adorando Numine O. M., omnis felicitatis fonte et auctore vnico, testandae necessitas, hoc idem a vobis exigunt et flagitant.

Satis nunc factum est, Ciues amantissimi, ei, quod indicendorum anniuersariorum sollennium nobis incumbemat, officio. Restat altera officii pars, vt de quaestione aliqua docta et vtili vobiscum agamus; paucis vtique, quippe qui docta et vtilia non semper ad animos per diu tenendos esse accommodatissima bene teneamus.

Substitimus tum, cum de Charondae legibus agere instituissemus a), in ea lege, qua indicii munus et officium vnicuique ciuium erat impositum, si cuius facinoribus erat conscius b). Securitatem et tranquillitatem publicam inter ciues Charondae in hoc inprimis fuisse propositam, ex ipsa lege intelligitur c); ad omne autem criminum flagitiorumque genus, etiam ad morum prauitatem vitaeque profligatae turpitudinem, necessitatem hanc indicii pertinuisse, ex iis, quae mox ex eadem lege subiicientur

F 5 tur

a) In Proluf. Kal. Jan. 1768. *Legum Charondae fragmenta.*
Sectio prior.

b) εάν τις τῶ συνίδῃ ἀδικοῦντι.

c) ἵνα ἡ πολιτεία σώζηται, πολλοὺς ἔχουσα τῆς εὐνοσμίαις φύλακας.

tur *), patebit. Habere tamen eam aliquid incivile, forte illiberale et ingenuo homine indignum, erit forte, qui existimet. Quis enim, nisi qui ex aliorum miseria crescere publicoque odio exultare malit, eorum, quae ab altero, familiari interdum ac collega, prave et finistre gesta sint, index apud magistratum esse sustineat? Sed, dum a tali iudicio, tanquam cum honestate parum coniuncto, abhorremus, adspersa fere et admixta calumniae, odii vel cupiditatis, nota aliqua animo insidet; cum tamen ab odiis iuxta ac studiis pravis intactum servare studeat animum bonus quisque civis; et, quod in ipsa lege adiicitur, maior haberi debeat ratio patriae, qua nihil cuiquam esse potest coniunctius, quam familiarium, liberorum ac parentum. Verum primo, si non ipsa lege, tamen ipsa re et instituto, multa potuere esse definita, quae hanc delationem circumscriberent. Potuit ea locum habere in criminibus conceptis, inchoatis, designatis. Tum subiicitur recensio eiusmodi scelerum (*ἀδικημάτων*), quae a malo animorum habitu proficiuntur: deorum contemptus, parentum violatio, magistratum et legum neglectus, et iustitiae eleuatio ac despectus. Huic animi deprauati malitiae nisi mature occurratur, in deterima scelera et facinora erumpere illa potest. Tandem, idque primarium erat, lex haec tolerabilis esse potuit duntaxat in ea ciuitate, in qua disciplinae magna esset seueritas, morum simplicitas et

*) ἐμφανίζοντων δὲ — ὅσον ἂν ἐκ προνοίας τὴν ἀμαρτάνωσιν.
— ἔστω δὲ μέγιστα ἀδικήματα θεῶν καταφρόνησις etc.
v. Proluf. sequ.

et sanctitas, deorumque vigeret reuerentia et iurandi religio.

Neque maiores adeo nostri talis indicii honestatem suspectam habuerunt; quod cum omnino ex antiqua rei iudiciariae inter Germanos forma, tum ex iis conuentibus iudiciariis intelligitur, qui inde in nonnullis tractibus, ad Loganam inprimis, etiamnum frequentari solent, in quibus ciues omnes ac singuli, inprimis tamen ii, qui publico aliquo munere vel ministerio funguntur, iureiurando adacti, quidquid contra leges a quopiam ciuium suorum commissum peccatumque nouerint, publico indicio edere tenentur; quod ipsum indicium pro accusatione habetur, vt statim res in iudicium confessu disceptanda proponatur. Sane quidem finibus contineri satis angustis et ad certa tantum crimina et flagitia, inprimis ea, quae bonam ciuitatis vel pagi constitutionem bonamque politiam turbare possunt, spectare hoc iudiciorum genus videtur: habet tamen, nisi fallimur, hoc maiorum nostrorum institutum bona multa et praeclara, adeo vt nuper a viro docto horum conuentuum vtilitas egregie sit commendata *d*). Quid? quod in *Episcoporum olim placitis* excitati ex media parochianorum turba aliquot, numero fere septem, *testes synodales* vulgo dicti, de iis, quae clandestina celarentur, criminibus et flagitiis, etiam de vita moribusque suorum conterraneorum indicium profiteri iureiurando obligati cogebantur; etsi etiam hoc indicium intra adulterii

d) J. F. Ehrhardt von dem geschwornen Montage, oder den Ruge-Gerichten an der Lahn. Marb. 1768.

adulterii fere, caedis ac rapinae, familiaeque crimina, quibus si se contaminet aliquis, vir bonus esse nequit, substituisse videtur; nisi quod de magicis artibus, et impietate suspectaque religiosi cultus formula quaesitum praeterea fuit e).

Omne tamen indiciorum genus (nam de maiestatis delatione, quam nemo sine horrore nominat, non agimus) in nullo populo ac rep. retineri, multo minus recipi, potest, quodcumque morum integritas fidesque antiqua corrumpi, et cum diuitiarum opumque studio scycophantarum delatorumque calumnia et malitia iudicumque avaritia et cupiditas grassari coepit. Fingunt quidem plerumque leges hominum ingenia; nec tamen minus legum naturas hominum ingenia temperant. Nec scriptis in scycophantas et calumniatores legibus ad rerum summam multum effici putamus; etsi Thuriōs etiam legem habuisse memorauimus, qua falsae calumniae poena infligebatur haec, vt *myrica coronatus* calumniator per urbem circumduceretur. Myrica, quod tamaricis genus est, propterea ad hanc contumeliam delecta esse videtur, quod infelix is frutex habitus, quippe qui circa faxa solitaria f) ferpat, adspēctū parum gratus. Poena autem talis, quod

e) v. Boehmeri *lus eccles. Protest.* lib. III. t. 39. § 37. 63 sqq. et nuper Koppius de *Iudiciis Hassiac. med. Sec.* (P. I. *von den Hessischen geistl. und Civil-Gerichten* II. St. IV. *Abth.* § 85 (qq.)) Originem inde ducere videntur corycaei et indices in Wurtembergens. terris, *Gemeinsmänner* dicti, quos Keislerus memorat T. I. p. 80. Sed de his circumspicere non vacat.

f) cf. Plin. XIII, 21. c. 37.

quod facile quisque pro se intelligit, in ea tantum republica malos deterrere potest, in qua bonae maelaeque famae, decoris dedecorisque, sensus animis infitus sit paullo acutior. Is autem nisi disciplina publica priuataque et ipsa puerilis aetatis institutione intillatus fuerit, ciuium animis sponte non facile innascitur. Ad hunc tamen honestatis pudorisque sensum in ciuium suorum animis eliciendum et excitandum vetustarum ciuitatum disciplina mirifice erat concinnata, non, vt nullam nisi in Regis seruitio gloriam positam esse putarent, verum vt recte factorum praemium summum ac certissimum ex ciuium existimatione et laude peterent, malefacti poenam acerbissimam et omni supplicio atrocioram arbitrarentur infamiam. Itaque illam ipsam myricae gestandae ignominiam Diodorus narrat g) inter Thurios plerisque adeo intolerabilem visam, vt, cum eam sibi iudicum sententiis inflictam audirent, morte suis sibi manibus illata eam occuparent. Omnino autem, vt violenta imperia terrore ac metu tranquillitatem, hoc est seruitutem, publicam retinere student, ita ciuitates, quae in eam reip. formam descriptae sunt, quae hominibus ingenuis consentanea sit, ciuium pudorem habent salutis suae custodem fidissimum.

Ne ille itaque animis, tanquam speculis, deiciatur, sed vigilanter et fideliter excubet, ipsas leges in iis ciuitatibus eo temperatas esse necesse est, vt in poenis ac suppliciis ignominiae et infamiae, non autem atrocitatis ac tormentorum faeuittiae,

g) Diodor. XII, 11.

tiae, quod pessimum tranquillitatis publicae praefidium est, ratio habeatur. Falso enim natura accusatur, quasi quaedam ingenia tam ferocia ac beluina finxerit, ut nisi belluarum more regi nequeant. Suam inhumanitatem accusent, qui culpa sua commiserunt, ut illa ingenia fortis suae duritiae et immanitate efferarentur. Scilicet, quod nostra vel asperitate vel socordia miseri sunt, hoc in ipsos poena vindicandum arbitramur? Sed de his satis a viris sapientibus ac doctis et saepe actum est. Nos ad aliam inter Thurios ab ignominia ductam poenam progredimur.

Adulterii poena inter Thurios constituta fuit haec, *ut moechum ludificari facietisque ac dicacibus conviciis exagitare posset quivis*. Quae quidem poena an inter nos ab adulterii flagitio multos sit reuocatura, forsitan dubites, multo magis ex quo Gallica elegantia Germanorum mores adeo infecit, ut etiam honori sibi aliquis ducat, flagitiosum et esse et haberi. Sed pudorem omnem iam dudum eo usque eiuravimus, ut in ipsa rep. litteraria, in qua Honestas et Bona Mens magistratum gerere debebant, verendum sit, ne, quicumque regnum affectet, aut saltem aliquo loco esse velit, id se inquinatis moribus, flagitiosa aliorum infectatione et perfrictae frontis impudentia facile consequi posse putet. Enimvero quaeri potest non minus ac dubitari de toto hoc genere poenae civilis, quod petitum est a cavillatione et irrisione, satisne graue illud sit et legum auctoritati consentaneum? quod tamen in ea civitate minus in reprehensionem venire potest,
in

in qua existimationis bonaeque fama ac pudoris omnino aliqua ratio habetur: ea res tamen, nisi in magna morum simplicitate locum vix habet. Expeditiorem reprehensionem habet illud institutum, quo ludificationi publicae, et lasciviae plebis ac puerilis aetatis, reus exagitandus conceditur. Exempla eius generis sunt mali debitores apud Tyrrenos, qui marsupio vacuo ad collum religato per vias ducebantur irridendi pueris; (fragm. Heraclid. *de Tyrrenis*) aut apud Boeotos, cophino capiti superiniecto vt in foro federent. (Nic. Damasc. in fragm.)

Sed inter Thurios eadem ludibrii poena in *curiosos* et de alienis negotiis fatagentes ardelionesque erat statuta *h*). Sapienter utique in pessimum animi vitium plurimorumque pessimorum vitiorum fomitem animaduerti Charondas voluit. Nam nemo facile aliarum rerum curiosus est, qui non suarum negligens sit et otiose agat, et idem loquax fit et aliis male cupiat. Quod autem Plutarchus vtrumque hominum genus et moechos et male fedulos vna enuntiatione complexus est, id, dum breuitatis studio plura sub vnum caput reuocabat, temere

h) Plutarch. *de Curios.* p. 159. B. εὖ δὲ καὶ ὁ τῶν Θουρίων νομοθέτης· κωμωδεῖσθαι γὰρ ἐκώλυε τοὺς πολίτας, πλὴν μόλιχους καὶ πολυπράγμονας. Nolim κωμωδεῖσθαι *comœdiis traduci* proprie dictum accipere; quanquam essent. quae pro hac interpretatione memorari possent. Epigrammaticorum dicacitas igitur tum pro virgarum faeuitia erat, qua carnifices nunc noxiorum terga caedunt. Ceterum alienorum negotiorum male curiosos multari etiam apud Locros, altera de Zaleuci legibus prolusione vidimus: sup. p. 36.

temere factum putare malumus, quam, quanquam ipse hoc facere videtur, alterum alterius simile arbitrari. Ceterum dum de hac *cauillandi licentia* per Charondae legem *in sycophantas, impudicos et male curiosos, permiffa* agimus, Lycurgi institutum illustrare licebit, quo cauillari et diceria iacere affuefaciebant pueros suos Lacedaemonii *i*). Spectasse enim Laco videtur partim hoc, vt ingenia acuerent et cum follertia hilaritatem aliquam induerent animis, partim vt cauillorum et diceriorum aculeos extimescentes pueri nihil stulte vel praeue committerent, quo sodalium falibus perfricandos se traderent. Haec quidem hactenus. P.P. a. d. XVI. Sept. cIoIo cclxix.

i) v. Cragius de rep. Lac. lib. III. t. 8. inf. 8.

V.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

P R O R E C T O R

PAVLVS JACOB. FOERTSCH D.

C V M S E N A T V

SVCCESOREM SVVM

GE. LVDOVICVM BOEHMER D.

CIVIBVS COMMENDAT

IN A. D. II. JANVARIJ CLOIOCLXX.

Legum Charondae fragmenta.

Sectio tertia.

Pergit Joannes Stobensis in legum Charondae recentiu in hunc modum: *Pro maximis autem sceleribus habentor deorum contemptus, parentum mala traditio voluntaria, magistratuum legumque neglectus et prae-vum ius fasque in contemptum adducendi studium. Contra iustissimus idemque sanctissimus civis aestimator, qui eadem illa honore habeat, eosque, qui illa contemnunt, apud ciues et magistratus indicet a). Cum antecedente de indicio*

a) *Ἐστω δὲ μέγιστα ἀδικήματα, θεῶν καταφρόνησις, καὶ γούρων κίνωσις ἐκούσιος. καὶ ἀρχόντων καὶ νόμων ὀλι-
Heynii Opusc. acad. Vol. II. G γωρία

indicio coniunctam fuisse hanc legem manifestum est. Bene autem et hic Charondas ethicum praeceptum inferit idque longe grauissimum. Nam legum sanctitas et reuerentia atque quodam modo horror animis vel maxime erat instillandus, si expectabat hoc, vt ciues aliquando haberet vitae puritate, integritate et sanctitate conspicuos. Quod nostris temporibus et nostris moribus contra se habere videtur. Nam ad puerilis institutionis formulam vix quisquam hoc refert, vt legum reuerentia imbuantur animi. Contra autem non facile est aliquis tam obtusi ingenii, qui non audeat in leges dicax esse; et, dum ediscuntur iura, eorum maiestatem et sanctitatem pauci ita animis suis habent propositam, vt legem aliquando siue fraude ac dolo malo siue interpretatione vel sinistra vel indocta violare, religioni sibi ducere mature adsuecant.

Ad custodiendam hanc et muniendam legum reuerentiam referenda est lex Charondae, cuius vestigia seruauit Diodorus: *Legi, inquit, parendum esse statuit, etiam iniquae et male scriptae b)*; melius

scilicet

γὰρ ἡ, καὶ ἐνούσιος ἀτιμία δικαιοσύνης. δικαιοτάτος δὲ ἔστω καὶ ὀσιώτατος πολίτης, ὁ ταῦτα τιμῶν, καὶ ἐμφανίζων πρὸς πολίτας καὶ ἄρχοντας κατὰ τῶν καταφρονούντων. Jo. Stob. Serm. XLII. p. 290. Dicta haec vltima sunt vt εἰσάγειν δίκην κατὰ τινος. Sic κατηγορεῖν, καταδικάζειν et multa in re forensi. Et sic paullo ante: κατὰ τῶν οἰκειοτάτων ἐξαγγέλλων (quod communi ratione εἰσαγγέλλων vel επαγγέλλων esse debebat.)

b) Diodor. XII, 16. προσέταξε γὰρ ἐκ παντός τρόπου πείθεσθαι τῷ νόμῳ, κἂν ἢ παντελῶς κακῶς γεγραμμένος. vbi in seqq. late de hac lege disputat Diodorus.

scilicet arbitratus et honestius, auctoritati legum aliquid concedere priuatum hominem, quam ut priuati hominis libido vel temeritas legis auctoritatem caillatione sua eleuaret. Fecit tamen emendandi legem, quae emendatione indigere videretur, potestatem. Subiicit enim eodem loco Diodorus narrationem similem ei, quae in Zaleuci legibus a nobis iam memorata est, ut qui quicquam in legibus nouandum publice proponeret, is interea, dum de emendanda lege deliberaretur, collum funi infereret mox adducendo, nisi lex esset abrogata. Nisi itaque seu Diodori seu eorum. quos ille sequutus est, memoria vacillauit: aut alter legis auctor ab altero id petiit, aut vtriusque auctoritas fecit, ut communia vtrique tribuerent, quae alterutri tantum erant relinquenda. Zaleucus certe magnam in legibus acerbiter et austeritatem est sequutus; Charondae vero leges sanctiones habent mites et ad lenitatem temperatas.

Sequitur apud Stobensem lex praeclara et homine libero ingenuoque digna, modo in ciuitate libera et in ea patria viuat, in qua liberum hominem aliquo loco haberi videas: *Pro patria mori honestius ducitor, quam viuendi cupiditate patriam et honestatem deserere. Praestat enim honeste mori, quam viuere turpiter et cum opprobrio c).*

G 2

Aut

c) Jo. Stob. l. c. p. 290. ὑπὲρ πατρίδος ἀποθνήσκειν σεμνότερον ἔστω, ἢ γλισχόμενον τοῦ ζῆν ἐγκαταλιπεῖν αὐτήν καὶ τὸ καλόν. Κρεῖττον γὰρ τεθνήσκειν καλῶς, ἢ ζῆν αἰσχρῶς καὶ ἐπονείδιστως.

Aut breuiter nimis haec a Stobensi excerpta sunt, aut in ipsis legum tabulis alia lex fuit in eandem rem scripta, quam Diodorus feruauit: *Signorum ordinumque in bello desertores, aut arma pro patria sumere omnino detrectantes, muliebri vestitu amicti per triduum in foro desidento d*). Communis ea omnium ciuitatum Graeciae, et quorum non populorum! fuit lex, vt id genus homines capite plecterentur e). Quod quidem supplicium acerbum et iniquum haberi non potest in ea rep. in qua aequo omnes iure vtuntur et libertatis publicaeque salutis fructus non minus ad egenos et infimos quam ad diuites et principes pertinent, habetque adeo vnusquisque, cur rep. saluam esse velit; cum pro nostris quidem regnis et imperiis tuendis vita sit impendenda iis maxime hominibus, quorum nihil refert, quo tandem statu ac loco summa rei sit, quique ex funestissimo quamuis reip. casu nihil aliud habent, quod sperent vel metuant, quam vt alii miseriae generi adfuescant. Thuriistamen qui leges scripsit, humanitatem sequi maluit; forte et publicam utilitatem, quam cum hac lege coniunctam esse arbitrabatur maiorem. Nam, quod et Diodoro obseruatum, feruabat ciuitati ciuis caput (magnum vero

lucrum,

- d) Diodor. XII, 16. Ἐτερον δὲ ἔθηκε νόμον κατὰ τῶν λιπόντων τὴν ἐν πολέμῳ τάξιν ἢ τὸ σύνολον μὴ ἀναλαβόντων τὰ ὄπλα ὑπὲρ τῆς πατρίδος. Τῶν γὰρ ἄλλων νομοθετῶν κατὰ τῶν τοιούτων τεθεικότων θάνατον τὸ πρόστιμον αὐτὸς προσέταξε τοὺς τοιούτους ἐν τῇ ἀγορᾷ ἐφ' ἡμέρας τρεῖς καθῆσθαι ἐν ἐσθῆσι γυναικείαις.
- e) Nolumus in loco communi haerere. v. Petit. LL. Att. VIII, 3. Cragius de rep. Laced. lib. III. tab. XII. inst. XI. et multi alii super *λειποταξίου* et *λειποστρατίου* poenis.

lucrum, si recte rerum naturas aestimes!) eique, qui repentina animi perturbatione et metus vi correptus fugerat, locum potestatemque faciebat, ut tanto acriore magisque strenua virtute adsperfam sibi maculam eluere posset. Quanquam et ipsa memorata illa ignominia, quam lex inurebat, talium civium, quales suos Thurios esse volebat Charondas, animis omni supplicio atrocior esse debuit, ut eius adeo metu honestam quisque mortem alacriter peteret. Paris ceterum humanitatis et aequitatis lex in ordinum desertores scripta erat apud Aegyptios f).

Porro: *Defunctos morte honoranto non quidem lacrymis nec lamentis, sed bona recordatione, et frugum hornarum quotannis oblatione. Ingrati enim in Manes animi est, luctum immodicum retinere g)*; quatenus scilicet laedi videntur Manes luctu immodico. Notum illud Tibulli: *Tu Manes ne laede meos, sed parce papillis &c.* Id autem, quod lege hac constitutum est, infinitis modis praestat more

G 3

hoc

f) Diodor. I, 78. ut iam Wessell. monuit.

g) Χρηθὲ καὶ τῶν *ελευτώντων ἕκαστον τιμᾶν, μὴ δακρυόεις, μηδὲ οἴκτοις, ἀλλὰ μνήμη ἀγαθῆ καὶ τῆ τῶν κατ' ἔτος ἀρχίων ἐπιφορᾶ, ὡς ἀχαριστίας οὔσης πρὸς δαίμονας χθονίους λύπησ ὑπὲρ τὸ μέτρον γιγνομένης. Scilicet τὰ ἀραῖα, h. flores, poma fructusque verno aestiuoque tempore ex arboribus fruticibusque nascentes, pro inferiis inferebant sepulcris vel apponebant tumulis; notissimus veterum mos; ortus ille et compositus haud dubie ad illum alterum, qui tempore prior fuit, cum numen, omnium bonorum mortalibus impertitorum fontem et causam, quocumque tandem nomine, frugum primitiis appositis colebant. Δαίμονες autem χθονίους non sunt dii inferi, sed Manes, ut saepe alibi.

hoc inter monachorum claustra nato, quo mortem omni terrorum et minarum genere, funera miserabili rerum specie prosequimur, ritu nec ad pietatis sensum nec ad luctus significationem fatis composito.

Nemo damnum iniuste passus vlla super re conuicia facito. Diuinius enim res est bene dicere quam male dicere h). Etiam is, qui iram reprimat, melior ciuis habetur, quam is, qui ira immoderate effertur i). Praeclare!

*Qui templa et publica ciuitatis aedificia priuatarum aedium sumtu superat, nequaquam nominis claritatem sed infamiam consequitur. Nihil enim esto priuatum magnificentius et augustius publicis *).*

Quem hic verbis expressum habemus praeclearum morem, eum tacito quondam consensu sequutae sunt veteres ciuitates liberae fere omnes, vt in aedificia publica sumtus facerent ingentes, cum priuatim humili quisque vteretur ac parua domo. De Athenis quidem alio tempore vidimus k). Roma modici in priuata aedificia sumtus et

h) Βλασφημείτω δὲ μηδεὶς ἐπ' ἀλλίω βλάβῃ περὶ μηδενός. Θεϊότερον γὰρ εὐφημία κακηγορίας.

i) Νομιζέσθω δὲ πολίτης ἀμείνων ὁ τῆς ὀργῆς κρείττων μᾶλλον τοῦ διὰ ταύτην πλημμελοῦντος.

*) Ibid. p. 291. Ὁ ἱερά καὶ ἀρχεῖα ὑπεραίρων τῆ πολυτελείᾳ (non πολυτελείᾳ) τῶν ἰδίων μὴ εὐδοξείτω, ἀλλ' ὀνειδίζέσθω· μηδὲν γὰρ ἔστω ἰδιωτικὸν μεγαλοπρεπέστερον καὶ σεμνότερον τῶν δημοσίων.

k) De publicis priuatae frugalitatis vtilitat. Profl. post. Kal. Jan. 1766. supra Vol. I. p. 246. Et Horatius de Romanorum maioribus: *Priuatus illis census erat breuis; Commune magnum etc.*

et publicae libertatis eundem vidit finem; nec praetiorum magnificentia nisi cum publica feruitute ciuitatem inuasit. Hinc, cum priuatim quisque impensis parceret, in paruis quoque ciuitatibus Italiae et Graeciae templa, basilicae ac porticus, regum nostrorum aut superabant opes, aut aequabant. Nescio an a simili causa repetendae sint aedes passim per Europam sacrae immensae molis ac mirandae magnificentiae, iis tamen aetatibus exstructae, quae metalli materiaeque copia, artis praestantia, operarum frequentia, ipsaque manupretii, si rationes subtiliter in eas, vilitate nostris temporibus longe erant inferiores; scilicet habebat temporum illorum superstitio et stupor hoc saltem boni, vt, in quas census publice priuatimque effunderent, sacras basilicas haberent solas. Quod Asiae quoque et Aegypti reges portenta illa potius quam miracula operum publicorum eduxerunt, in eo, praeter multa alia, quae hic commemorari non possunt, eos non parum opibus necessariis instruxisse iuuissetque videtur ceterorum aedificiorum domuumque priuatarum exilitas. Nec mirum itaque, si magnarum urbium plerumque ruinae nullae nunc visuntur praeterquam templi forte vel sepulcri. Ita Babylonis vestigia ex vnica lapidum caementorumque strue, quae ex vetere aliqua mole vel templo superstes est, aestimantur; et publicorum operum ruinae in immani solitudine, quae urbium areas occupat, sunt, quae veteris Aegypti opes fabulis eximunt.

Diuitiis et pecuniae seruiens contemnitor tanquam animi pusilli, et illiberalis, sumtuosarumque rerum et vitae scenico apparatus instructae stupidus admirator; idem abiecti animi homo existimator. Magnus enim animus omnia humana secum praemeditatus nulla tali re perturbatur, si inciderit 1). Scilicet respicit Charondas homines beatos, qui e fortunae bonis ita toti pendent, ut iis ereptis omnia vitae tolerabiliter viuendae instrumenta sibi erepta miseriamque certissimam paratam videant.

Turpia ne quis loquitor, ne idem factis turpibus animum affuefaciat aut mentem impudicitia et flagitiis obruat. Nam quae honesta sunt et amabilia, propriis et usu receptis nominibus appellamus; quae vero auersamur, eorum vel nomenclatione abstinemus, tanquam re turpi. Esto igitur turpe etiam eloqui turpia m).

Pro-

1) Ὁ πλούτω καὶ χρήμασι δουλεύων καταφρονεῖσθω ὡς μικρόψυχος ὢν, καὶ ἀνελεύθερος καὶ καταπληττόμενος ὑπὸ κτημάτων πολυτέλων καὶ βίου τραγωδομένου, καὶ εὐτελῆς εἶναι τὴν ψυχὴν ὑπολαμβάνέσθω. ὁ γὰρ μεγαλόψυχος προδιανοεῖται πάντα παρ' ἑαυτῷ τὰ παρ' ἀνθρώποις, καὶ δι' οὐδενὸς θορυβεῖται τοιούτου. ὅταν παραπέσῃ. Eleganter omnia extulit. παραπίπτειν nescio an h. l. a talorum iactu petitum sit; si fecus ceciderit, nimirum quam sperabat, praeter opinionem. Aduersus voc. τραγωδεῖσθαι, sane recentius Charondae aetate, docte disputauit Bentlej. p 358 sq. refellitque saltem hoc, quod nemini in mentem veniat, nos ipsa legum verba habere.

m) Αἰσχροβῆμονεῖτω δὲ μηδεὶς, ὅπως ἂν μὴ παροιολῆ (leg. παροικειοί, ut προσοικειοῦν) τὴν διάνοιαν ἔργοις αἰσχροῖς, μήτε ἀναπίμπλη (ἀναπίμπλη scribitur: saltem ἀναπίμπλη ex πιμπλάω, nisi ἀναπίμπλησιν fuit) τὴν ψυχὴν ἀναιδείας

Progreditur iam legumlator ad ipsa turpia facta, a quibus ciues suos auocet, sed verbis verecundis et castis:

Vxorem legitimam unusquisque diligit et ex ea prolem suscipito; in aliud vero nihil prolificum semen effundito, neque rem natura et lege pretiosam scelerate ac flagitiose infumito. Natura enim liberos procreandi causa, non libidinis, semen produxit n).

Vxor castam se praestato; cum aliis viris nefariam consuetudinem ne admittito. Meminerint enim vindictam instare a daemonibus familiae eversoribus et iurgiorum satoribus o).

G 5

Qui

ἐναιδεῖας καὶ μiasμάτων· τὰ μὲν γὰρ εὐσχήμονα καὶ φίλα τοῖς οἰκειοῖς ὀνόμασι καὶ κειμένοις ὑπὸ τοῦ νόμου (non de proprie dicta lege sed more accipimus) προσαγορεύομεν· πρὸς ἃ δὲ ἐχθρῶς ἔχομεν, ἐξισταμένα καὶ τῆς προσηγορίας διὰ τὸ αἰσχρὸν· (forte haec tria verba διὰ τὸ αἰσχρὸν ab alia manu inserta) ἔστω δὲ καὶ αἰσχρὸν, εἰπεῖν τὸ αἰσχρὸν.

- n) Γυναῖκα δὲ τὴν κατὰ νόμους ἑναστος στεργέτω καὶ ἐν ταύτης τευνοποιεῖσθω, εἰς ἄλλο δὲ μηδὲν προιεῖσθω τέκνων τῶν αὐτοῦ σποράν· μηδὲ τὸ φύσει καὶ νόμῳ τιμιον ἀνόμως ἀναλισκέτω καὶ ὑβριζέτω. ἡ γὰρ φύσις τευνοποιίας ἔνεκεν, οὐκ ἀκολασίας, ἐποίησε τὴν σποράν.
- o) Γυναῖκα δὲ σωφρονεῖν χρὴ καὶ μὴ προσδέχεσθαι συνουσίαν ἀσεβῆ παρ' ἀνδρῶν, ὡς ἀπαντώσης νεμέσεως παρὰ Δαιμόνων καὶ (tollendum videtur hoc καὶ) ἐξοικιτῶν καὶ ἐχθροποιῶν. Notanda haec Daemonum Geniorumque vltorum notio in legibus his antiquioribus, vt omnino in prisco sermone, passim obuiorum, etiam in prisca arte, inprimis Etruscorum quam vocant. Senior aetas Furias, Πωιάς, frequentare coepit.

Qui liberis suis nouercam superinduxit, non probator, sed infamis habetor, tanquam diffensionis auctor domesticae p).

Hanc legem Diodorus q) inter eas, quas Charondas a se inuentas, non aliunde adoptatas, legum codici inseruerit, memorat. Sanctionem idem r) legi adiectam nobis feruauit, „*ut ii, qui nouercam suis induxissent, senatu consilioque publico essent exclusi*; fieri enim vix posse, vt is, qui suis liberis tam male consulat, patriae bene consulat. „*Nam quibus primae nuptiae bene successerunt, iis hac felicitate perfunctis acquiescendum*; qui vero „*matrimonium infelix experti, idem erratum denuo committerent, insipientibus merito accensendos esse s).*” Altera haec ratio adiecta *secundas omnino nuptias*

p) Ὁ μητρικῶν ἐπιγαμῶν μὴ εὐδοξείτω, ἀλλ' ὀνειδίζέσθω, ὥσπερ αἴτιος ἂν οἰκειᾶς διαστάσεως. *ibid. ap. Jo. Stob. p. 291.*

q) Diodorus XII, 12.

r) Τὸ μὴ γίνεσθαι συμβούλους τοιοῦτους τῇ πατρίδι. Quo ipso illud explicatur in lege ex Jo. Stob. recitata: *μὴ εὐδοξείτω ἀλλ' ὀνειδίζέσθω.* Loquendi eadem quidem ratio veteri aevo frequentata, vt sententia aliqua simul cum negatione contrarii efferatur; quod vulgo, vt multa alia prisca sermonis simplicitati et infantiae omnino communia, Orientis linguis proprium esse putant. Vetus poeta mox excitandus sic extulit: *μὴτ' εὐδοκίμείσθω, μήτε μετεχέτω λόγου Παρὰ τοῖς πολίταις* — et alterum illud: *ὥσπερ αἴτιος ἂν οἰκειᾶς διαστάσεως, sic reddidit:*

— ὡς ἐπέισακτον κακῶν

Κατὰ τῶν ἑαυτοῦ πραγμάτων πεπορισμένοις.

s) v. Diodor. l. l. vbi c. 14. veteris alicuius poetae iambi excitantur, quibus eadem Charondae lex exponitur;
in

nuptias damnare videtur; lex ipsa id genus, si liberi ex priore matrimonio suscepti fuerint.

Ceterum cum feuerioribus moribus haec lex vtique est consentanea. Itaque et a philosophis passim nuptiae secundae damnatae, et ab iis ciuitatibus, quae feueriora instituta amplexae sunt; amplectuntur autem haec, et amplecti par est, omnes paruae ciuitates, quae ad popularem formam descriptae in morum austeritate non modo priuatam felicitatem, sed omnino publicam salutem positam esse intelligunt; facilius etiam eadem, cum finitus et iustus ciuium numerus sit, ad familiae alicuius magnae exemplum et instituta domestica regi possunt. Hoc idem fieri poterat in rep. Christiana primis aetatibus; itaque eadem feueriore disciplina stabat, multa accuratius et praecisius praecipiebat, adeoque et ipsa secundas nuptias improbat. Sed sapienter recessit sequior aetas et ab hoc et a multis aliis, quae cum rei publicae priuataeque forma ac ratione coniuncta erant, eaque mutata deferenda sunt et ipsa; nec, nisi omnia simul in pristinum statum reuocari possint, (fieri autem hoc per nostrorum imperiorum et ciuitatum formam nequit,) nimis perseueranter sunt retinenda, aut quod retineri nequeunt, temporum vel hominum prauitati illud est imputandum. Multo minus ceteris omnibus in super habitis, pro vna vel altera re, quae reliquarum accessio

in quibus vltima sic expressa:

Εἴτ' ἐπέτυχες γάρ, Φησι, γήμας τὸ πρότερον,
 Εὐήμερῶν κατάπαυσον· εἴτ' οὐκ ἐπέτυχες,
 Μανικὸν τὸ πείρας δευτέρας λαβεῖν πάλιν.

Sententia a multis repetita. v. Wesseling. ad e. l.

accessio recte esse poterat, ab illis tamen seiuncta vana et inanis est, pugnare decet. Est enim animi angusti ac parum prouidi, cum cetera, quae summam rerum constituunt, attingi nequeant, haerere in vno pertinaciter, quod etiam si obtinueris, rerum tamen summae parum aut nihil consultum fuerit; quae quidem res saepe multis fuit fraudi ipsique virtutis veritati ac studio obfuit plurimum.

Prooemiorum tandem, vt ad hoc reuertamur, legum Charondae fuit finis haec:

Praedicta omnia seruare fas piunque esto; qui violaverit, ciuilibus ille diris obnoxius tenetor t).

Hoc legum prooemium omnes ciues ediscunto; festis diebus post paeanas illud recitanto, quem quidem ex omnibus epularum sacrarum curator id facere iusserit; vt in vnius cuiusque naturam haec praecepta abeant u).

Itaque haecenus *prooemium legum*. Dicat aliquis, quae tandem a superioribus diuersa ipsis legum tabulis

t) Χρηθὲ ἐμμένειν τοῖς εἰρημένοις· τὸν δὲ παραβαίνοντα ἐνόχου εἶναι τῆ πολιτικῆ ἀρχῆ. Grauitè ac digne hoc enuntiatum!

u) Προστάσει δὲ ὁ νόμος ἐπίστασθαι τὰ προοίμια τοῖς πολιταῖς ἅπαντας, καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς μετὰ τοὺς παιῖνας λέγειν, ᾧ ἂν προστάσει ὁ ἐστιάτωρ, ἵν' ἐμφυσιούται (i. -ᾶται, praeclara voce utitur, de qua sup. p. 81.) ἐπάστω τὰ παραγγέλματα. Videtur autem ἐστιάτωρ esse magistratus seu quicumque alius hoc muneris populi iussu consequutus, vt sacra publica epulasque sacris factis curaret; institutum veteris Graeciae sapientissimum, vnde Graecorum mores et ingenia, philosophia quoque et liberalior doctrina, colorem aliquem, ac typum quasi, habuerunt sibi proprium.

tabulis supererant perscribenda? Scilicet fuere omnia ea, quae ad ciuilem statum, reip. gerendae rationem, iudiciorum formas, causas priuatas, belli pacisque vices, pertinerent. In prooemium autem coniecisse videtur Charondas ea, quibus ad leges seruandas ac tuendas ciuium animi morum honestate imbuerentur. Quod vt consequeretur, *prooemium legum memoriae mandare ac publice inter epulas sollennes, quas re diuina facta haberi mos erat, decantari iussit*). Notabilis vtique haec eius, qui leges scripsit, prouidentia; cum non semper iis, qui leges scribunt, satis curae esse videatur, vt, quas leges scripserint, omnibus innotescant; quo non raro fit, vt legem esse latam tum demum aliquis intelligat, cum violatae legis poena ab ipso exigitur; quibus fere verbis Iosephus *y)* vtitur, vt eo ipso laudibus extollat Mosis sapientiam, qua institutum fuit, vt vnusquisque e populo legum codicem memoriter teneret, septimo quoque die ei disciplinae dicto ac destinato. Quod legum addiscendarum quidem institutum inter nos facile aliquis desideret, qui non meminerit, seruatum illud et diligenter firmatum

x) Itaque etiam apud Mazacenos Cappadociae, qui Charondae leges adsciuerant, constitutus erat *νομαδικός*: cf. inf. Prolus. IX. not. Diuersa causa fuit ediscendarum legum Lycurgi, quippe quae omnino litteris consignatae non erant. Quomodo autem cantu reddi potuerint leges et praecepta, si quaeras: de cantus summa simplicitate antiphonarum in morem cogitandum est. Inprimis celebratus est Cretensum mos leges decantandi: cf. Strab. X. p. 739. 738 A. C.

y) Ioseph. in Apion. II, 18. egregio loco.

tum in praeceptis quidem religiosis et ethicis, quae veterum legum tabulis fere comprehensa esse iam saepius vidimus; priuata autem rerum ac personarum iura, vel quae ex more ac consuetudine perfecta sunt, nec vtiliter nec decore fatis cum iisdem legi publice ac declarari posse videntur.

Restant fragmenta ex ipsis legum tabulis pauca; alio tempore subiicienda. Sed fatis substitimus in iis, quae ex more prooemii loco praemittenda sunt, ne sequamur id, quod saepe per stultitiam facere homines videas, ut iis, quae aditum tantum ad cetera patefacere debebant, ita adhaerescant, ut, tanquam qui aedium fores non intrant, ad rei caput non accedant, intra vestibulum subsistendo. Cum itaque magistratu, qui sex mensium erat e lege, ex reip. vtilitate per totum annum gesto, redeat ille dies, quo transferenda est in alium regendae reip. academicae cura et munus, fulcipiet magistratum Vir Illustis, Iuris consultissimus

GE. LVD. BOEHMER D.

Quod quidem vos, Ciues, cum carissimum vobis Boehmerium nomen et sit et esse debeat, non sine laetitia ac voluptate accepturos esse arbitramur; habebitis enim Prorectorem vestri studiosissimum, pro vestris bonis ac commodis nunquam non vigilantem et excubantem. Namque ille, ut poetae verbis vtamur, *prudens et rectus* — *Consulque non unius anni*, reip. nostrae curam suam commodare nunquam refugit. Ei itaque ut amorem et obsequium

quum praestetis, exhortari vos, hoc esset, curren-
tes incitare. Facietis itaque vestri non minus quam
nostri causa etiam hoc, ut sollennibus huius diei,
quo magistratus insignia in aliam domum transfe-
rentur, frequentes adsitis; quod ipsum est, cuius
rei causa, Comites Illustrissimi, Ciues sanguine
ingeniisque animisque Generosissimi, rogatos vos
hac ipsa tabula publice proposita esse volumus.

P. P. Kal. Jan. cDcclxix.

VI.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

P R O R E C T O R

GEORGIVS LVD. BOEHMER D.

C V M S E N A T V

ANNIVERSARIA INAVGVRATIONIS
SACRA XXXIII.

IN A. D. XVII. SEPT. MDCCCLXX.

RITE INDICIT.

Legum Charondae fragmenta.

Sectio quarta et nouiffima.

Fidem sub anni huius initium datam a), dum, quicquid ex fragmentis legum Charondae superesset, nos persecuturos totamque hanc disputationem esse absoluturos pollicebamur, nunc quidem, Commilitones, exsoluimus, paullo quidem, quam expectabamus, ferius, cum continuatus per alterum semestre magistratus academicus nos iucundissima occasione et facultate vobiscum agendi excluferit.

In

a) Progr. in a. d. 11. Jan. 1770. *Legum Charondae fragm.*
Sect. III.

In hoc itaque tempus sollempnium anniuersariariorum reiecti, antequam eorum celebritatem vobis indicamus, inter fausta ac laeta huius diei omina, quod superest pensi et operae nostrae profligabimus.

Prooemium fere integrum a Joanne Stobenfi seruatum vidimus. Ex ipsis legum tabulis pauca, quae passim supersunt, prout publicum priuatumue ciuitatis statum respiciunt, suo ordine disposita recitabimus.

Et ad reip. quidem descriptionem spectat hoc ipsum, quod super *legum seu seruandarum necessitate, etiam si male scriptae essent, siue emendandarum ac novandarum modo ac ratione* sanxit. Rem supra attigimus *b)*, et Zaleuci similem, ad Charondam lege confusa translata, praeeptionem alio loco *c)*. Tres omnino leges apud Thurios abrogatas fuisse, Diodorus narrat; vnam de *talionis iure*, si quis alteri oculum excussisset, vt illi oculus vicissim erueretur; cuius similem apud Locros vidimus *d)*, quamque
ad

b) Sect. III. p. 98. 99.

c) *Legum a Zaleuco scriptarum fragm.* Disp. poster. p. 30 seq. Diodorum in Legum exemplar incidisse, quod Charondam eius constitutionis auctorem perhiberet, cum Zaleucus fuisset in fronte praescribendus, existimat Wesselingius. Mihi veri simile fit, ab iis, qui historias conscriberent, vel legum ac *πολιτειῶν* varia genera conferrent, incerta iam tum rerum hominumque memoria, in auctore legum variatum esse. Charondae perperam tribui multa, quae Zaleuci fuere, dubitare noli.

d) v. *LL. Zaleuci.* Disp. post. p. 38.

Heynii Opusc. acad. Vol. II.

H

ad Zaleuci legum simplicitatem multo magis accedere putamus, quam ad Charondae subtilitatem; alteram *de nuptiarum diuortis*; tertiam *de epicleris*; de vtraque hac lege paullo post videbimus.

Ne quis cum armis ad concionem prodito e), alia Charondae lex fuit, in populari illa quidem reip. administratione vtilissima, sed ipsi auctori exitiosa. Nam cum ille ad reprimendam latronum incurfationem egressus, et inde ad urbem redux factus, populum concursu facto tumultuari vidisset, gladio vt erat cinctus, in concionem processit. Tum vero ex maleuolis vnus, in gladium intuens, at tu, inquit, tuam ipse legem infringis; minime, Hercle, inquit, sed fanciam; strictoque protinus gladio incubuit *f*). Quod si ei, qui leges populo scripsit, cogitandum est, non suum, aut priuatum, sed publicum se esse hominem, legumque auctoritate nihil sibi esse posse prius potiusue: facile aliquis eo procedere potest, vt vel vita ac spiritu leges sibi fanciendas esse arbitretur. Quantopere autem ad maiorem legum reuerentiam talis eius, qui rogauit, seueritas valuisse debuerit; facile est vnicuique ad intelligendum.

In

e) Μηδέναι μεθ' ὀπλων ἐκκλησιάζειν. addita functione (v. Val. Max. VI, 5. ext. 4.) *vt, si quis concionem cum ferro intrasset, continuo interficeretur.*

f) v. Diodor. XII, 19. Val. Max. l. c. Diocli, qui Syracusanis leges scripsit, hoc idem facinus tribuerunt alii, ipso Diodoro teste l. c. et sub Olymp. XCII, 1. Lib. XIII, 33.

In ciuitatibus liberis iudicia ita describi solent, vt inter munia publica sit, iudicem esse et iudicare. Hoc idem apud Romanos obtinuit. Illud autem varie institutum esse solet, quinam illi sint, qui ad iudicia admittantur: definita modo aetate, modo censu, et sic porro. In aliis ciuitatibus, in quibus optimatum opes praeualent, iudicia non nisi ab ipsis exerceri solent: vt Romae ab Ordine Senatorio, quamdiu apud Patres summa rerum erat. Vt locupletibus iudicia ita relinqueret, vt ne tamen pauperes indigne ferrent, se exclusos, callide excogitauerat Charondas hoc, vt omnes ciues ad iudicia admitteret, *iis, qui iudicare detrectarent, multa constituta: sed pauperibus leuissima, diuitibus autem tam graui, vt, eos a iudiciis nunquam abesse velle, expectari posset.* Haec ex Aristotele discas *).

Ad disciplinam domesticam spectat, quod a Diodoro egregie commendatur, tanquam a vetustioribus legumlatoribus neglectum, a Charonda vero animaduersum ac lege sancitum, *vt omnes ciuium filii in litteris instituerentur, ciuitate magistris stipendia erogante g).* Ad grammaticam seu litteraturam, hoc

H 2

est

* de Rep. IV, 13. p. 505. D. ἢ τοῖς μὲν μεγάλην ζῆμιαν, τοῖς δὲ μικρὰν, ὥσπερ ἐν ταῖς Χαρώνδου νόμοις.

g) Diodor. XII, 12. extr. ἐνομοθέτησε γὰρ τῶν πολιτῶν τοὺς υἱεῖς ἅπαντας μανθάνειν γράμματα, χορηγούσης τῆς πόλεως τοὺς μισθοὺς τοῖς διδασκάλοις. Igitur in mercede publice constituenda quaerendum est illud, quod Charondae tanquam propria laus imputatur. Nam vt pueri litteras discerent et carmina et modos musicos, iam antiquitus Cretensium fuit institutum: Ephorus ap. Strab. X. p. 739. B.

est legendi ac scribendi, recteque loquendi aliorumque dicta intelligendi, facultatem Charondae curam spectasse ex iis ipsis intelligitur, ad quae Diodorus, forte satis importune, loco, quo haec memorat, digreditur, dum litterarum laudes praeconio amplo ornat. Scilicet ignoravit Graecia utilissimum hoc institutum, ut publice essent constituti, qui litteras docerent; quandoquidem in ciuitatibus liberis ac populari forma descriptis a priuato cuiusque studio ac contentione expectari potest, ut liberali liberorum nutritioni prospiciat. Priuatim tamen disciplinae pretium ac merces sophistis primum, tum philosophis ac rhetoribus ceterisque liberalium artium magistris solui coepit. Publica vero artium professoribus stipendia Massilienses, mox etiam Romani, constituerunt; qua de re multi egerunt copiose. Quid autem seu noxae seu beneficii ad veram sapientiam ac doctrinam ille mos, ut stipendio ac mercede conducti doceant, habuerit, nunc quidem commode pluribus disputari vix potest. Saltem in iis litteris ac disciplinis, quibus imbutos esse fas est eos, qui aut publica aut priuata negotia ac munera tractare suscipiunt, utilitatem hoc institutum habere maximam in confesso est.

De lege in calumniatores scripta alio tempore iam vidimus *h*), et paucis ante versibus *i*) legem de
praua

h) sup. p. 85. Diod. XII, 12. Est haec lex falsi testimonii iudicia, seu *δίνας ψευδομαρτυριῶν*, vel *ἐπιστήψεως*. constituens, quam Aristoteles II. Polit. 10. vnicam legem novam a Charonda inuentam pronuntiat. Vide de eo loco Bentlej. Diss. de Phalar. Epp. p. 369. et Wesseling.
ad

agnatum, ad quem hereditas pupilli esset peruentura, tutela exclusum esse voluit l).

De nouerca liberis non inducenda, quam Diodorus primo loco inter leges memorat m), Jo. autem Stobensis inter proemii capita recenset, supra sectione tertia (p. 106) dictum est. Inter leges apud Thurijs abrogatas Diodorus n) recitauit hanc de nuptarum diuortiis: *vt uxori facultas esset, viro nuntium remittendi et cum alio viro, quo vellet, aliud matrimonium ineundi.* Veterum legum codices fere omnes in diuortiorum iuribus a nostris institutis discreparunt. Sed diuortii licentiam, non minus quam nostram legum feueritatem, suis incommodis laborare et in nonnullorum fraudem ac calamitatem cedere, ex eo ipso exemplo intelligitur, quo, vt legi obrogaretur, effectum est. Erat maritus aetate prouectior, qui vxorem iuuenulam duxerat. Fecit haec diuortium cum marito, qui iniuriae dolore adeo exarsit, vt in concionem progressus vel cum vitae periculo auctor fieret Thurijs emendandae legis; effecitque is, vt lex hunc in modum refingeretur: *licere uxori diuortio cum viro facto inire matrimonium cum quocunque velit, modo ne priore marito iunior sit.* Similiter si quis uxori nuntium remittat maritus, ne is dimissa iunioem ducere possit; quo ipso, quod

l) v. Petiti LL. Attic. lib. VI. t. VII.

m) Diodor. XII, 12.

n) Diodor. XII, 18. νόμος ὁ διδοῦς ἐξουσίαν τῇ γυναικί, ἀπολύειν τὸν ἄνδρα καὶ συνοικεῖν ὅ ἂν βούληται. De vxore ἀπολείπειν proprie erat dicendum; quae nota res est, cf. Petiti, LL. Att. lib. VI. t. III.

quod tamen per se intelligitur, patet, non minus marito licuisse cum vxore diuortium facere. Feliciter et cessit huic homini suasio, et idem obtinuit, vt iuuenula mulier a nuptiis cum iuniore viro faciendis prohibita ad pristinum relicti mariti matrimonium rediret.

Apud Dionysium Halicarnassensem Charondas cum Solone et Pittaco memoratur, contra quam Romulus fecerat, patriae potestatis modum tum constituisse, cum filii inter viros adscripti essent o).

De *epicleris* alia lex fuit tertio loco inter abrogatas a Diodoro p) memorata similis illi, quae Attico iure q) fatis innotuit. Ea lege illi, qui gentilitatis gradu proximus erat, puellam in totius patrimonii successionem relictam (ea est ἐπικληρος) in matrimonium sibi deponendi ius erat; et vicissim orba puella eius, qui genere proximus erat, nuptias lege vināicare poterat; ita vt huic aut orbam ducendi, aut, si paupercula esset, dotis loco D drachmas erogandi necessitas incumberet. Fuit aliquando orba aliqua nobili genere nata, sed extrema paupertate laborans, quae, quantum ex ipsa re intelligitur, D drachmas a diuite propinquo oblatas, accipere noluit, quoniam

H 4

ea

- o) Dionys. II, 26. μέχρι τῆς εἰς τὰ ἀρχαῖα τὰ δημόσια ἐγγραφῆς.
- p) Diodor. XII, 18. [νόμος] ἐπέλευε γὰρ τῇ ἐπικληρῶ ἐπιδικάζεσθαι τὸν ἕγγιστα γένους. ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν ἐπικληρὸν ἐπιδικάζεσθαι τῷ ἀρχιστεῖ. ἃ ἦν ἀνάγκη ἢ συνομεῖν ἢ πενταμοσίας ἐπίσειν δραχμὰς εἰς προικός λόγον τῇ πενιχρᾷ ἐπικληρῶ.
- q) v. Petition LL. Attic. VI, 1. § 9 seqq. Perizon. de Lege Voconia.

ea dote, quippe exigua ac tenui, et, ad Atticas faltem rationes, nondum ad XCIV thaleros aflurgente, vix bonam conditionem erat inuentura; ea lacrymis precibusque a populo obtinuit, vt, lege nouata, diues propinquus quanquam inopem sine dote vxorem ducere cogeretur.

Haec fere funt, Ciues Cariffimi, quae circumfpicientibus nobis feſe obtulerunt Charondae legum fragmenta; non illa quidem magno numero, nec fatis integra, ex quibus tamen praeclare intelligi poteſt, etiam hunc virum ſapientiffimum morum ſanctitati, ac diſciplinæ domeſticae et inſtitutionis puerilis ſeueritati, tanquam fundamento, legum ſuarum auctoritatem ciuiumque felicitatem ſuperſtruendam eſſe putaffe. Quae itaque res in noſtris imperiis ac ciuitatibus non facile legibus comprehenſa eſſe ſolet; partim quoniam in ipſa temporum hominumque barbarie et ſuperſtitione regna et imperia noſtra initia ſua habuere, partim quoniam morum diſciplinam ipſa doctrinae ſanctioris formula ac religioſo ritu contineri videbant maiores, nec tamen animaduertebant, ad metaphyſicarum quaefitionum ſubtilitatem et caerimoniarum ritus omnia paſſim eſſe delapſa; partim quoniam, vt in ciuitatibus paruis ac liberis, ita non aequè in regnis et imperiis magnis, diſciplinæ domeſticae prouideri ac conſuli poſſe aiunt; ea itaque res, quae noſtris ætatibus in politiam fere reiicitur, legum iſtarum fundum et baſin, quam nos appellamus, conſtituere ſolebat. Quo factum eſt, vt ſanctior ac ſeuerior diſciplina inter homines a veri dei cultu alienos viguerit,

viguerit, quam quae nostrorum hominum esse solet aut potest, quibus tamen praecepta et exempla multo purioris, diuinioris ac perfectae alicuius sanctitatis sunt proposita. Scilicet frustra insignis aliqua virtus rectique et honesti studium aliunde quam ex morum publica priuataque ac domestica disciplina expectatur; haec autem, cum, in his regnis et imperiis, ad antiquam illam feueritatem componi nequeat, maneamus et acquiescamus in ea rerum humanarum conditione, in qua ipsa numinis prouidentia rerumque humanarum cura acquiescere videtur, feramusque si cum hominibus non omnino perfectis viuendum est. Nec enim vnam eandemque omnium hominum, aetatum ac populorum, perfectionem naturae virtutisque esse voluit deus: id quod, a plerisque parum perspectum, numen satis declaratum dedit ipsa hac sua generis humani descriptione, non minus ad physicas quam ad politicas rationes et causas attemperata. Multo minus in vno vel altero est haerendum, vtque illud e rep. tollatur, pugnandum, quod, si cum ceteris, quae cum perfecta sapientia ac virtute consistere nequeunt, vna absit, ad sanctitatem aliquid conferre forte possit; sin vnum ac solum tollatur, parum aut nihil conferat, noxae vero et iniuriae inferat aliquantum. Ne quis itaque luxum e ciuitate tollendum arbitretur: quandoquidem, vt aliquid profecisse videre, extirpanda simul innumera sunt, in ipsis ciuitatis fundamentis et radicum quasi fibris inolita, quae nisi conuulsa ciuitate euelli nequeunt; magna autem artium et operarum pars, negotiationis vero et mercaturae summa, in eo versatur. Multo minus

hunc luxum, quantus quantus est, eiectum ciuitate, disciplinamque veterem apostolicam exacte restitutam fore speret aliquis, modo vnum vel alterum vestimenti lautioris genus, quod displicet, aut vna vel altera ars exulet, quae, dum vitae elegantiam animorumque delectationem sibi habet propositam, a vetere illa feueritate recedit; cum, vel illa arte, ceterisque artibus cunctis penitus sublatis, reliqua maneant omnia, a quibus morum corruptelam publice priuatimque proficisci necesse est, desint autem alia plurima, quae in ciuitatibus nostris esse nequeunt, sine quibus tamen disciplina illa vetus tristis ac truculenta ne optanda quidem est. Hominum itaque naturis ingeniisque, temporum locorumque rationibus, necessitatibus et opportunitatibus, obtemperare fas est sapientiam, quae aliquid verae vtilitatis ciuibus afferre velit; nec sine subtili iudicio rerumque nostrarum ac temporum institutorumque exploratione vel adoptanda sunt multa, egregii quidem exempli, sed a toto vitae nostrae cursu ac tenore alienissima, vel reiicienda ac damnanda alia, quae in ea, quam viuimus, vita aliter comparata esse nequeunt.

Sed abstergenda est a fronte omnis feueritas, hilaritasque assumenda diei, cuius sollennia nunc nobis superest vt indicamus. Natalis adest almae nostrae *Georgiae Augustae*, qui vt fausto omine inter fauentium bona verba et studia agatur, diligenter a nobis prouidendum est. Ducetur itaque die crastino pompa sollennis in templum academicum, peragentur rite caerimoniae sacrae, perfol-
ventur

ventur immortalī numini gratiae pro rebūs nostris laetis ac florentibus, nuncupabuntur vota fientque preces. Praeibit verba Eloquentiae Professor, HEYNIUS, qui, vt inter haec ipsa sollennia animi vestri vtili aliqua commentatione ac quaestione teneantur, *de re litteraria mole laborante sua* nonnulla praefabitur. Quem vt lubenter beneuoleque audire sollennibusque nostris vestra frequentia nouum decus et ornamentum addere velitis, hoc est, Comites Illustrissimi, Ciues genere et loco nobilissimi, ingenio et virtute praestantissimi, quod vos pro humanitate vestra precibus nostris facile esse daturos speramus. P. P. a. d. XVI. Sept. c̄l̄o Īo c̄clxx.

VII.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

P R O R E C T O R

RVD. AVGVSTINVS VOGEL D.

C V M S E N A T V

S V C C E S S O R E M S V V M

JO. PHILIPPVM MVRRAY

C I V I B V S C O M M E N D A T

I N A . D . I I . J U L I I c1010cclxxi.

De Sybaritarum ac Thuriorum rep. et legibus.

Sectio prior.

Quem sub anni ineuntis auspiciis et religionibus, dato rebus nostris nouo Curatore et Conservatore *), ominati eramus, Ciues amantissimi, fore annum auspiciatissimum, eum nunc, cum temporis progressu, rerum vsu et euentu experimur talem, vt non modo publicis ille, sed etiam tacitis votis nostris respondere videatur. Non enim saluas tantum et incolumes res nostras gratulamur; verum incrementa quoque habuit res academica et auctus cum ciuium tum aliarum copiarum, quibus florere litteraria

*) DE BEHR. v. Vol. I. p. 401.

litteraria ciuitas solet, laetissimos. Bibliothecae quoque nostrae opes locupletatae sunt insigniter. Nullus nos afflixit casus acerbior. Neminem ex numero nostro desideramus. Atque vtinam laeta spes, quam agrorum herbae ostendebant, aeris intemperie annique calamitate ne intercipientur! in publica prosperitate nihil habere putabimus, quod ad priuatam felicitatem desideremus. Quae quidem, Ciues, nunc commemoramus etiam propterea, quoniam earum rerum publice commemorationem fieri aliam vix posse prouidemus. Quandoquidem enim magnifici Viri, Prorektoris, qui nunc se magistratu abdicat, valetudo paullo infirmior ad orationem in templo academico habendam vires idoneas vix polliceri visa est; placuit Senatui, vt magistratus academici honos et munia cum insignibus priuatim in Senatus confessu a. d. II Iulii transferantur in Prorektorem designatum, Virum Excellentissimum, Collegam coniunctissimum,

JO. PHILIPPVM MVRRAY

id quod ipsum vobis hoc edicto nostro publice indicere placuit; nam illud pietas vestra pudorque vix patitur, vt adhortandi fitis monendique, quo viro optimo, candore, fide et humanitate laudatissimo, officium et obsequium praestetis, cum summum eius de vobis bene merendi studium amorem vestrum et caritatem iamdudum prouocauerit.

Expositis nuper, Ciues, *legum, quae Charon-
dae nomen praeferunt, fragmentis*, intacta a nobis, etsi molestia hac carere malimus, praetermitti non potest *de auctore harum legum* quaestio, non quidem
illa

illa cognitu aequae iucunda vel facilis ad expediendum, ad auctoritatem tamen legum grauis et in vtramque partem momenti haud leuis. Cum tamen ea, nisi *Sybaritarum et Thuriorum fortuna* accuratius exposita, et ad temporum notationem reuocata, vix fatis diferte explicari posse videatur, de hac quidem vrbe, cui luxus et mollities nomen ad omne tempus memorabile fecit, pauca nunc diligentius, quam ab aliis factum vidimus a), commemorare iuuat.

Condita primum fertur Sybaris circa Olymp. XV. 1. [a. C. 720. a. Romae 34.] b) ab Achaeis (Strab.

- a) Congesserunt multa de hac vrbe Cluverius, Golzius de Num. Magnae Graec. p. 272 sq. Vinding. in Helene p. 319. Mazoch. ad Tab. Heracl. p. 33. p. 517 sq. sed desideres facile seu in digerendis ordinandisque iis, quae congefferant, subtilitatem, seu in diiudicandis rebus videndis que iis, quae inde sequuntur, sollicitiam. (Est etiam in *Memoires de l'Acad. des Inscript.* To. IX. p. 163. Commentatio Blanchard auctore; nondum tamen me operae meae poenitet.)
- b) Olymp. XV, 3. ponit Simson Chron. ad 3287. ex Capello Hist. sac. et prof. ad 3282. Adde Scalig. ad Euseb. MCCCXIV. Sed fundus est Scymnus (cuius Periegesin Marciano tribuebant viri docti), qui v. 359. Sybarim sine offensione perstitisse ait annis CCX. Iam si Sybarim Ol. LXVII, 3. ante C. N. 510. deletam esse paullo post viderimus, facile sic computum sibi constare intellegemus. Nec adeo multum recedunt Eusebiani numeri, in quibus fere ad Ol. XVII, 4. quae est ante C. N. 709. (Scaliger ad Ol. XIX, 2. retraxit) legitur: *Croton et Parium et Sybaris conditae*. Parium ad Propontidem quis inter Crotonem et Sybarim Magnae Graeciae vrbes expectet? et Thasiorum illa colonia v. Euseb. ad Dionys. Perieg. p. 96.

(Strab. VI. p. 403 C. Alm.) Peloponneso oriundis (cf. Scymnus Chius Perieg. 325 - 28. 339) Troezenios Achinis adiunctos fuisse ex Aristotele (de Rep. V, 3.) cognoscitur c), qui Achaeos numero auctos mox Troezenios vrbe eiecisse, insuper tradit: quod
ad

96. Nisi scriptura esset nimis diuersa, videri posset esse *Pandofia* substituenda, quam, et *Metapontum*, vna cum Sybari conditam, diuersis puta temporibus, ab Achaeis Scymnus refert v. 325. 6. 7. Μετὰ δὲ Κρότωνα Πανδοσία καὶ Θούριοι. Ὅμορον δὲ τούτοις ἐστὶ τὸ Μεταπόντιον. Ταύτας Ἀχαιοὺς ἐν Πελοποννήσου κτίσαι Ἀφρομένους λέγουσι πάσας τὰς πόλεις. Sybarim Crotone antiquiorem ediderat Antiochus Syracusanus ap. Strab. VI. p. 402. B. sed in temporum notatione is non satis accuratus, vti in seqq. quoque ap. Strab. apparet: nam conditor Crotonis Myiscelus locum iam a Sybaritis occupatum praeteruectus esse narratur: v. ibid. et Zenob. III, 42. Porro *Ifeliceum* Achaeorum ductorem nomine recitat Strabo. Diuersa ab aliis habet Justinus lib XX, 1. *Thurinorum urbem Philocteten condidisse ferunt ibique adhuc monumentum eius visitur; et Herculis sagittae in Apollinis templo, quae fatum Troiae fuere.* Similia habentur in Mirab. Audit. c. 115. vnde melius constitui narrata a Justino possunt: fuit inter Sybarim et Crotonem locus, Malaca et Macalla dictus, in quo vetus fanum Apollinis Alaei erat; in hoc Herculis sagittae ab Philocteta, qui idem mox ad Sybarin fl. fuit sepultus, erant dedicatae. Postea autem Crotoniatae aliquando victores ad templum Apollinis, quod in sua vrbe habebant, eas deportarunt. Ad Petiliam mox eadem de Philocteta conditore fama fuit traducta ap. Virg. Aen. III, 402. Strab. VI. p. 390. A. Hallucinetur Antonin. lib. Metam. c. 8. a Locris conditam Sybarim memorans, appellatam a Sybari fonte ad Crissam Phocidis, qui nomen a monstro eius nominis nactus erat.

- c) Hinc Solin. 2. *Sybarim a Troezeniis et a Sagari Aiacis Locri f.* etli ea minus accurate excerpta sunt. Sagaris ad Sagram fl. spectare videtur.

ad Telyis tempora refert vir doctus ad Diodorum (lib. XII, 9. p. 483.) et recte; nam adiectum: ὁθεν τὸ ἀγος συνέβη τοῖς Συβαρίταις. Vrbs intra breue tempus laeta habuit incrementa *d*), partim eximia foli vbertate, partim adfcitis in ciuitatem liberaliter multis aduenis (Diodor. XII, 9). Erat autem fita inter Sybarin et Crathin *e*) fluuios, qui magnam camporum planitiem ambiunt, fertilitate agri mirabilem (Diodor. l. c.). Priftina folo vbertas adhuc durat et pascuis filuisque campi virent; fed aquarum eluuius aestatem minus falubrem facit, quod Riedefelius nuper docuit, qui haec loca adiit *f*); ex quo eodem cauffas didicimus, cur mane et vesperti frigus immodicum, meridie autem calorem esse intolerabilem, ex Timaeo narret Athenaeus (p. 519 F.). Scilicet ager versus mare patens a feptentrione montes habet Calabriae altiffimos, quos idem Riedefelius, generosiffimus vir, Maio adhuc niue albicantes vidit *g*). Itaque inter
luxus

- d*) Praetermittimus Sirin expugnatam et arma Metapontinis et Crotoniatis iuncta. v. Justin. XX, 2. Strabo l. c. de quibus v. inf. Proluf. X.
- e*) Etiam fluuiorum, de quorum naturis v. Aristot. Mir. Audit. c. 183. et quorum falubritatem comice declarant versus Metagenis Comici apud Athen. VI. p. 269 F., nomina ortum ex Achaia produnt; nam et in hac Sybaris (Strabo VIII. p. 593 A.) et Crathis fluuii funt cognomines (Herodot. I, 145. Strab. VIII. p. 502 C.) quod iam Cluver. obseruauit p. 1265. add. Pauf. VIII, 15. f.
- f*) *Reife durch Sicilien und Großgriechenland* p. 200.
- g*) Hoc est illud quod apud Athen. e. l. ἡ πόλις ἐν κολλῶν κειμένη. Ceterum Riedesellii narrationem forte non fatis cum Timaeo consentire dixeris; *aerem* enim ille ait

luxus apud Sybaritas inuenta memorata legimus alia, quae ad frigus temperandum valerent, vt nouum folii balneatorii vel cellae fudatoriae genus (v. Athen. XII. p. 519. E.), alia ad aestum mitigandum, vti vias ad praedia ducentes vmbraulis perpetuis opertas habuisse dicuntur; ita enim intelligendas puto ὁδοὺς καταστέγουσ, quas excogitasse narrantur h). Ad aestum vitandum Nympharum antra i) excisa putanda, in vicinis nimirum montibus, ad quae diuersari solita traditur iuuentus Sybaritica. Eodem spectat vestium Milesiarum frequentatus vsus, quem in legum fragmentis vidimus.

Sybaritarum quidem luxu et deliciis nihil magis notum; itaque exemplis afferendis otium non consumimus. Sed cum sine magnis opibus et rerum affluentia luxus esse possit nullus, luxus quoque copias et instrumenta Sybaritis adfuisse constet abunde: illud desideretis a quoquam declaratum esse, vnde Sybaritis tantae opes et diuitiae venerint. Nam agrum coluerunt angustum, cuius fructus omnes ipsi consumerent (Athen. l. c.); erant in con-
finiis aliae vrbes non incelebres; Croton vero, non
minus

ait esse crassum et mitem: *Die Luft ist hier dick und gelinde, weil die Gegend dem Mittag und dem Meere entgegen liegt, und von den hohen Gebürgen Calabriens vor der Nordluft verwahret wird.* Sed cogitandum est Maio mente adeoque verno tempore eum haec loca adiisse.

h) Athen. e. l. Nostratibus: *bedeckte Alleen.*

i) Eod. l. Νυμφῶν Λουσιᾶδων ἀντρα.

Heynii Opusc. acad. Vol. II.

I

minus opibus eximia vrbs, XXIV millia aberat (CC *stadia* ap. Strab. VI. p. 403 C.) et a septentrione ad Bradanum faltem ditio Sybaritarum pertinuit. Habebant praeterea littus importuosum, nec de Sybaritarum nauigatione vsquam mentionem factam vidimus. Quin potius importari luxus commoditates et copias ab exteris mercatoribus videntur esse passi. Nam a Milefiis vestes ex lana Milesia habuisse narrantur, et quod apud Athenaeum (l. c. p. 519. B.) Tyrrhenos et Milesios luxus caussa adamasse feruntur, hoc eo spectat, quod ab iis luxus apparatus et fomenta nauibus aduecta accipiebant. Idem immunitatem ab omnibus vectigalibus concesserant iis qui purpura vestes tingerent aut importerent (ibid. p. 521. D.). Quibus itaque artibus aut praefidiis tantas diuitias, quae luxuriae lenocinarentur, parauerint Sybaritae, difficile est dicere. Agri quidem incredibili felicitati debuisse videntur plurimum. Vini copia debuit esse admodum magna, quod quidem ex Athenaei loco (l. c. p. 519 D.) colligas, vbi cellas vinarias narrantur habuisse ad mare, in quas canalibus (*δι' ὀχετῶν*) perductum ex agris vinum partim vendebant mercatoribus externis, partim naui in urbem deportabant. Mirum est, quod canales illos tubos fuisse crediderunt viri docti; cum ad intelligendum facile sit, canales eos fuisse fossas ex fluuiis per agrorum campestrium limites aquarum diuergiis deductas, quibus deueherent nauigia vinearum prouentum. Sed multa ex his disertius exponere liceret, si Aristotelis librum de rep. Sybaritarum (v. Athen. l. c. p. 520 C.) cum Timaeo et aliis haberemus; fuerunt enim rerum

rerum Sybariticarum scriptores, vt Clitarchus (ap. Plutarch. Parallel. p. 310 F. vbi Κλείταρχος ἐν δευτέρῳ Συβαρικῶν) et philosophi, qui de voluptate egerant, Sybaritarum exemplo inprimis vsi erant: (vt Chamaeleon Ponticus *περὶ ἠδονῆς*, qui idem liber Theophrasti nomine ferebatur: Athen. p. 273 C.) Videntur quoque serioribus temporibus multa de Sybaritarum luxu aut a vero deflexa aut in falsum ficta esse, cum, vt quisque, Sophistae maxime, mollis et deliciosae vitae exemplum proponere aut exornare vellet, id a Sybaritis fere peteret; quod vel Athenaeo comparando suspicari licet (l. c. p. 518. 9.)

Alterum, quod in tanta vitae mollis et effeminatae infamia mirationem facit, est summa eorum, qui incoluerunt, frequentia. Vrbs enim in tam angusto solo posita CCC millia ciuium habuisse constanti fide traditur (v. inprimis Diodor. XII, 9). Incredibilis res ad fidem multis visa, nec iniuria. Defuit enim Sybaritis paupertas et frugalitas reique rusticae studium, quod Romanis erat summum, vt adeo iam quinto saeculo vltra XII centena millia ciuium Romae censi possent. At Sybaris paullo supra ducentos annos incolumis stetit; et soboli procreandae hominumque frequentiae luxum inimicum esse constat. Non pigebit apponere, quae nobis in mentem venerunt *). Promptum est suspi-

I 2 cari,

*) Videant alii, an probabiliora haec sint iis quae apud Humium (*Discourses* p. 237 sqq.) et Wallacium (*on the Numbers of Mankind* p. 303.) leguntur: cf. sup. Opusc. T. I. p. 223.

cari, numerum eum omnium esse, qui urbem cum agro incolerent. Ita vero res non modo nihil habuisset miraculi, verum etiam pro fama tenuior esset, quam ut probabilitatem aliquam haberet. Sin eorum, qui urbem incoluerunt, sed omnis sexus et aetatis, numerum eum fuisse contendas, rem narres magis verisimilem. Ita enim civium numerus LXXV vel LX millium esse potuit. Si vero instes, ciues (πολίτας apud Diodorum) trecenties mille, non capita narrari, omnis sexus et aetatis turba ad XII, si cuique familiae quatuor capita assignes; sin quinque, ad XV centena millia assurgere debuit. Res per se non improbabilis, si nostri aevi multo maiore hominum frequentia celebratas vrbes cogites. Nec dimittendum est animo, Sybaritis institutum fuisse, ut in civitatem admitterent, quotquot vellet (Diodor. l. c. XII, 9. l. 15.). Potuit itaque fieri, quod in magnis urbibus euenire solet, ut luxuriae et ganeorum damna aduenarum ad eam confluentium multitudo refarciret. Et fuit urbis ambitus L stadiorum, hoc est ultra sex millia passuum, eaque adeo amplitudine, quae tantam turbam continere posset. Imperabat praeterea ciuitas quatuor *k*) vicinis gentibus et XXV vrbes *l*) habebat sibi parentes (v. Strabo VI. p. 404. A.). Quae ipsa res argumento est, finitimas quoque terras humano

k) Quae illae fuerint, laborat assequi Mazochius p. 75. p. 180.

l) Fuisse plerasque ex his colonias aut vrbes colonis aetas probabile fit. Fuit ex hoc genere Paestum Strabo V. sub f. Metapontum id. VI. p. 406. B. de quo loco cf. Mazoch. p. 109.

humano cultū et rerum prouentu fuisse insignes, et conscriptos exercitus etiam ex agris et ex ipsis barbaris vicinas terras inhabitantibus. Meminit ex Timaeo Athenaeus (l. c. p. 519. C.) pompae, forte sacrae, in qua crocotis super loricas induti transuehebantur equites vltra V millia. Atqui videntur hi, vt aliis in ciuitatibus, iuuenes nobili genere fuisse *). Scymnus tamen Chius, etsi is vnus a ceteris dissentit, centies tantum mille ciuium facit censum m). Forte mares aliquis tertiam omnium, qui viuerent, partem constituens, a centum millibus ciuium orsus ter centena millia omnium habitantium constituere voluit. Ad haec quanta feruorum turba, imprimis inter homines molles et luxoriosos, fuisse existimanda est! Quod tandem alii eos, qui aduersus Crotoniatas in aciem exierunt, CCC millia fuisse narrant, paullo post videbimus.

Ceterum ad animos luxu et mollitie frangendos foli mirifica vbertas coelique clementia marisque opportunitas in littoribus his Italiae extremae insigniter a natura comparata est. Nam nulla est Graeciae magnae vrbs, quae non opibus et luxu inclaruerit. Quis Tarenti effeminata ingenia ignorat? Ipsa Croton tandem deliciis diffluit (v.

I 3

Athen.

*) De hac pompa equestri accipiendum, quod apud Tacitum legimus Annal. XIV, 21. quod viris doctis obscurum visum: a *Tuscis accitos* (Romam) *histriones*, a *Thuriis equorum certamina*. Nisi verba aliunde inserta sunt.

m) Scymnus v. 340. Sybaris: *Μυριάδας δέκα ἔχουσα τῶν ἀστῶν σχεδόν.*

Athen. l. c. p. 522. 3. vbi plura de iis et de Japygibus et Siritis.)

Sybaritarum superbiae et arrogantiae potissimum exemplum passim memoratur, quod Olympiorum sollennia abolere conati sunt, indictis sub idem tempus ludis in sua vrbe maiore apparatus magnificentia, praemiis amplioribus propositis, quibus auocata multitudo Olympiae infrequentiam faceret *n*). Videntur autem Sybaritarum res maxime floruisse circa Olymp. L. quo Smindyridae illius factu et luxuria notissimi mentio fit. Fuit enim inter procos, qui Sicyonem confluerant, proposito a Clithene per praeconem filiae matrimonio; qua de re copiose narrat Herodotus *o*). Feruntur vero Sybaritae deo consulto fortem accepisse, se opum et deliciarum vsu habituros perpetuum et securum, donec numen mortali posthabuerint. Oraculi euentum apud Athenaeum (lib. XII. p. 520. A, B. et Stephanum in *Συβαρις*) cognoscat, qui volet. Ad eum videntur esse referenda, quae Aelianus narrat V. H. III, 43. Responsi accepti

n) Scymnus v. 347 sqq. ex Heraclide de Iustitia Athenaeus l. c. p. 521 F. Et hinc illustrandus Dionysius Perieg. 372. 4. quos versus, rei ignorance, male interpretatus Eustathius ad e. l. nec expediuit Scaliger ad Euseb. p. 79 a.

o) Lib. VI, 126. 7. et ex eo Athenaeus XII. p. 529. B. C. qui, ex Timaeo haud dubie, mille eum coquos et *ὀπιθεύρας* secum adduxisse, narrat; quos non *aucupes*, sed auum altores et factores (*Federviehmeister*) intelligi velim. add. Athen. VI. p. 273. C. Aelian. XII, 24. IX, 24. De Clithene videri possunt quae ad Guthrianam farraginem notata sunt T. II. p. 541 sq.

cepti tempus ita constitui posse videtur, si Thamy-
rin vel Amyrin, prouerbio notum, (v. Suidas in h.
v. et Diogenian. ac Zenob. a viris doctis iam exci-
tatos) exitum eius viuendo attigisse tenueris, quem
eundem ad consulendum deum missum Athenaeus
tradidit. Habet res aliquam similitudinem cum
praesultore apud Livium II, 36. Jovi haud probato.

Tandem ciuitati exitium intulit Telys aliquis,
qui popularibus studiis aduersus optimates vsus
tyrannidem occupauit (v. Diodor. XII, 9. Herodot.
V, 44. Heraclides Pontic. apud Athen. l. c. p. 521.
F.). Concitata huius hominis artibus multitudine
D. ex optimatibus vrbe eieci sunt *p*); qui cum Cro-
tonem confugissent: Telys, ira infani, hortatu
missi sunt, qui exules dedi postularent, ni dede-
rentur, bellum Crotoniatis indicerent. Religionem
Crotoniatarum animis, ne supplices sibi factos pro-
derent, incussisse fertur Pythagorae auctoritas, (v.
Diodor. l. c. adde Jamblichum de vita Pythag. 177.
133.) qui tum Crotone degebat pauloque post
vitam finiit *q*). Verum etiam missos a Crotoniatis
XXX legatos interemisse dicuntur Sybaritae inter-
emtorumque corpora ante vrbis muros infepulta
proiecisse (v. Athen. l. c. p. 521 E. qui etiam somniis
principum et aliis prodigiis vrbis excidium signi-
ficatum narrat). Telys quidem iam tum inter belli

I 4

apparatus

p) Diodor. l. c. Si recte Aristotelis locus, de rep. V, 3.
huc retrahitur, ex Troezeniorum maxime numero
illi esse debuerunt.

q) Quae maxime probabilis ratio Ol. LXVIII, 2. v. Bent-
lej. Diff. *upon Phalaris* p. 73 sq. Sax. Onomast. p. 28.

apparatus et initia caesus fuisse videtur; quod si ponas, diffensus inter Diodorum, Herodotum et Heraclidem, qui diuersa inter se tradere putantur, facile componi potest; maximae enim intestinae turbae videntur extitisse inter Sybaritas, quandoquidem omnes Telyis consiliorum socios ad aras ipsas in templo Junonis interfecerunt (v. Athen. l. c. p. 521. F. ex Heraclide *de iustitia*) quo piaculo contaminati deorum iras expetiisse crediti sunt.

Indicto bello CCC millium exercitus a Sybaritis eductus esse dicitur, a Crotoniatis C millium. Parem ciuium omnino numerum edi supra vidimus. Probabile igitur videri potest, cum πανδημῆι existiisse Sybaritas aliquis legisset, vt is etiam numerum istum huc retraxerit. Tradunt tamen ad priorem modum Diodorus (l. c.) et Strabo (lib. VI. p. 404); et quanquam parum verisimile videri debet, nostris imprimis moribus, vt tota iuuentus aduersus hostem in aciem prodeat, in illa tamen aetate, sub illo coelo, in tam angustiis terrarum finibus, cum vno impetu intra paucos dies summa res gereretur, euenire potuit, vt adeo desiperent homines, vt vni praelio fortunas ciuitatis et salutem committerent. Id quod ipsa res declarare videtur. Nam victis primo congressu Sybaritis opes vrbs vno ictu corruerunt. Pugnatum est ad Traentem fluuium *r*). Crotoniatae duce utebantur Milone, virium robore inclito

r) Qui nunc *Triunti* accolis est; cf. Bentleius ex Jamblicho apud Wesfelingium ad Diodor. XII, 22. Obscura est narratio de hac pugna apud Zenob. III, 92. εἰς Ἀφάννας.

inclito (v. Diodor. l. c.) et, quod tamen ipsi inficiabantur, Doriei Spartani auxiliis, qui tum coloniam educturus ad has oras appulerat, de quo v. Herodot. V, 44. Meminit quoque Paus. III, 16. Callidum inter haec Crotoniatarum consilium memoratur, quod, cum scirent esse Sybaritarum equos ad tibiam faltare edoctos, repente in medio pugnae conflictu modos tibia cani iusserunt; quibus equi auditis erexerunt se et in numerum faltauerunt. (Athen. ex Aristotele lib. XII. p. 520. Aelian. de Animal. XVI, 23.)

Interea victores acerbe et immaniter vsi victoria ne a captis quidem abstinerunt manus (v. Diodor. l. c. c. 10. Athen. p. 251. E. Scymnus v. 343.) Tum Sybarim aggressi viris vacuum diripiunt, solo aequant et ruinis flumen, Crathim, vt ex Strabone (p. 404. A.) colligas, immittunt; ita vt mirandum non sit, si nulla nunc vrbs vestigia superant. Ita paucis diebus s) ingentibus opibus exciderunt Sybaritae, et deleta vrbs tanta hominum frequentia tantoque rerum apparatu instructa, non barbarorum innumerae multitudinis incurfu, sed vicinae vrbs laceffita ira. Facta autem haec circa Olymp. LXVII, 2 vel 3. a. C. 510. vt ex Diodoro colligas (lib. XI, 90. qui computi fundus est). Eodem anno in alia Italiae parte maiorum rerum facta erant initia; nam Romae eieci sunt Tarquinii, et circa idem tempus Pisistratidarum regnum Athenis est solutum. Vtraque

I 5

que

s) Intra LXX dies ap. Strabon. l. c. at Epitomator IX dies exhibet; ambiguo numero O et Θ. Scymnus v. 353. ἐν βραχεῖ χρόνῳ.

que res in historiis frequentius memorata et memorabilior visa quam tantae ciuitatis excidium. Milefii, quorum magna et ampla Sybari erant negotia, nuntiata Sybaritarum calamitate, publicum luctum indixerunt (v. Herodot. VI, 21). Subibant, cum ista legeremus, animum ea, quae sanctus vates de Tyri excidio praedicit: fore ut mercatorum per omnes terras communis luctus cladem urbis insequatur.

Annis LVIII elapsis Sybarim instaurauit Theffalus quidam, seu Theffali (v. Diod. XI, 90 et XII 10.) collectis iis, qui a pristina clade supererant; Ol. LXXXI, 4. a. C. 453. Scilicet, qui fuga elapsi erant, Laum et Scidrum se receperant, teste Herodoto VI, 21. vbi Sybaritas non parem gratiam retulisse ait Milefiiis, ut Mileto excisa (Ol. LXX, 3. a. C. 498.) luctum publicum indicerent, quod illi fecerant in Sybaritica calamitate. Erat autem Laus ad Lai fl. ostia, Sybaritarum colonia (v. Strabo VI, p. 388. B. et Plinius III, 10. *Laus annis: fuit et oppidum eodem nomine*) cui vicina esse debuit Scidrus (cf. quem iam Wesselingius laudauit, Mazoch. ad Tab. Heracl. p. 502. 3.) Noua Sybaris soli fertilitate iam laetas spes faciebat, cum Crotoniatae vetere odio incensi aut pristino metu impulsi sexto anno post iterum novos colonos expulerunt Ol. LXXXIII, 2. a. C. 447. in quo tamen illud mirationem facit, quod Crotoniatae non ipsi agros feracissimos cultu vel colonis occupare maluerunt. Interea missis primum Lacedaemonem, tum Athenas, legatis Sybaritae populum Atheniensem, qui iam

iam tum, vt opes suas augetet, ad Siciliam et Italianam animos aduertisse videtur, exorarunt, vt sibi reditus et nouae coloniae adiutores mitteret, Lamponem nobili vate *) et Xenocrate ducibus, Hieronem Plutarchus edit, adscriptis in coloniam quotquot vellent, etiam per Peloponnesum. Sed hi oraculo moniti, commode, vt videtur, inuento ad Crotoniatarum studia et consilia infesta eludenda, qui in vetere loco urbem restitui vetabant, ad alium locum urbis sedem transtulerunt circa fontem Thuriam, vnde vrbi nomen venit *Thuriorum u*). Late haec persequitur Diodor. XII, 10. vbi add. a Wesselingio l. l. et Bentlej. p. 370. Ducta colonia Olymp. LXXXIII, 3. a. C. 446. Archonte Callimacho. Interfuit cum aliis claris hominibus Herodotus, nec non Lyfias **).

Incidit intra breue tempus (de anno enim liquide non constat) vrbi grauis seditio, veteribus colonis Sybaritis praecipuos magistratus, honores et agros sibi arrogantibus. Cum tamen recentes adscripti numero et viribus superiores essent, vbi ad manus ventum est, veteres Sybaritae ad inter-

necionem

*) A quo coloni missi *Θουριομάντις* dicti feruntur: v. Hesych. h. v. Etymol. M. h. v.

u) Et si id ipsi Thurii, licet vana ratione, a *Θούρος* duxisse videntur, cum numis suis taurum cornupetam praeferant.

***) v. omnino Taylor. in Vita Lyfiae ad Ol. LXXXIV, 1. Magna in colonis mittendis opera fuit Periclis: Plutarch. in Pericle p. 158. D. *Κληρούχους — συνοικήσοντας* misit Pericles — *ἄλλους δ' εἰς Ἰταλίαν, οἰκισομένης Συβάρως, ἣν Θουρίους προσηγόρευσε.*

neccionem deleti sunt; paucis elapsis, qui t) ad Traentem fluuium in vicinis locis confederunt, vbi tamen et ipsi aliquantum post a Bruttis oppressi totumque Sybariticum nomen extinctum est (v. Diodor. XII, 22. vbi cf. Wesseling.). At Thurii nouis e Graecia copiis aucti, et Crotoniatis amicitiae foedere iunctis, praeclare constitutam ciuitatem et opes non contemnendas habuerunt [v. Diodor. XII, 11. quicum facile in concordiam redigi potest Strabo lib. VI. p. 404. A. B.] v)

Thurios statim bellum excepit cum Tarentinis Ol. LXXXIV, 1. et quidem ob Siritidem terram, duce *Cleandrida* (v. Diodor. XII, 23. et Wesseling. ad e. l. ex Strabone VI. p. 405. C. et Mazoch. p. 75. qui probabile facit, hunc hominem Gylippi patrem fuisse auaritia infamem, id quod stabiliri potest ex Thucyd. VI, 104. l. 93.) de cuius virtute ac prudentia in bello Thuriorum cum Terinensibus et Lucanis nonnulla narrat Polyaeus de Stratag. lib. II. c. 10. Cum ex tam diuersis locis collecti essent coloni, Attica tamen plures erant oriundi.

Hi

t) Ad haec tempora etiam Aristotelis locus referendus de Rep. lib. V, 3. p. 520. C. *καὶ ἐν Θουρίοις οἱ Συβαρίται [ἔστρασιασαν] τοῖς συνοικήσασιν· πλεονεκτεῖν γὰρ ἀξιοῦντες, ὡς σφετέρως τῆς χώρας, ἐξέπεσον.*

v) Ad haec tempora referri debet, certe commodius aliud non occurrit, quod *aliquanto* post turbas, quae per omnes magnae Graeciae ciuitates ab eo inde tempore ortae erant, cum Pythagoreorum collegia fuissent cremata, *Achaeorum illae instituta expetuisse* narrantur. Polybius II, 39. *παρακαλέσαντες γὰρ σφέας καὶ συμφρονήσαντες Κροτωνιάται, Συβαρίται (Thurii), Καυλωνιάται, πρῶτον μὲν ἀπέδειξαν Διὸς Ὁμορίου κοινὸν ἱερὸν καὶ τόπον, ἐν ᾧ τὰς τε συνόδους καὶ τὰ διαβούλια συνετέλουν etc. v. inf. Proluf. X. s).*

Hi Thurios Atheniensium coloniam videri volebant, aliis repugnantibus. Tandem Apollinis haberi colonia coepit Ol. LXXXVI, 3. v. Diodor. XII, 35. Partium diuersarum studia in ciuitate ad popularem statum descripta viguisse, mirum non est. Post Atheniensium cladem in Sicilia acceptam Lacedaemoniorum rebus studens factio alteram, quae ἀττινίζειν videbatur, Ol. XCII, 1. vrbe pepulit; inter eos fuit Lyfias orator. cf. Taylor. in ej. Vita p. XXXIV. V. Tandem a Lucanis in seruitutem redacti sunt (Strabo VI. p. 404.) quod Ol. XCVII, 3. a. C. 390. V. C. 364. factum videtur, annis post Thurios conditos LVI. quando eos a Lucanis locorum iniquitate deprehenfos ad interneccionem deletos esse tradit Diodor. XIV, 101. *) Lucanorum, vt barbarorum, quippe qui Samnitica origine erant, continua bella cum Graecis coloniis et grauissima fuere odia. Fuit in his bellis praelium communibus Graecorum armis factum ad Laum urbem oraculo ambiguo accepto: de quo v. Strabo lib. VI. p. 388 B. (inf. Proluf. XIV.) Arcessitus Ol. CX, 2. seu verius Ol. CXII, 1. ante C. N. 332. a Tarentinis aduersus Messapios et Lucanos Alexander Moloffus ex Hera-
lea Tarentinorum conuentum in Thuriam trans-
ferre

*) Apud Aelianum V. H. XII, 61. quo auctore, non adscriptum est, narratur de Thuriis a Dionysio armis petitis, classe vero a borea vento disiecta, liberatos metu Thurios Boreae sacra fecisse eumque ciuitati adscripsisse. Spectat res ad hunc ipsum annum Ol. XCVII, 3. quo in oppugnandis Reginis classis Dionysii merfa fuit procellis; paucis adeo mensibus ante Lucanorum profectiorem hoc euenisse necesse est. Parum accurate adeo Aelianus narrationi adiicit, singulis inde annis Thurios Boreae rem sacram fecisse.

ferre voluit: h. e. in loca circa Thurios v. Strabo VI. p. 429. B. C. Eodem nomine cum Cleonymus Spartanus ad Italiae littora appulisset, V. C. 452. ante C. N. 302. cf. Diodor. XX, 104. *Thurias urbem in Sallentinis* ab eo occupatam direptamque. et a Romanis liberatam veterique cultori additam narrat Liv. X, 2. v. mox not. x). Ab iisdem Lucanis vexati fedecim annis post ad Romanos confugerunt V. C. 468. ante C. N. 286. Sciuit bellum aduersus Lucanos Romanus C. Aelio tribuno pl. rogante, cui mox Thurini statuum et coronam auream dono dederunt (Liv. Epit. XI. Plin. XXXIV, 6. f. 15.). Cum Thurios iterum premerent Lucani Bruttique Statio Statilio duce, fugati illi a Cos. Fabricio V. C. 472. ante C. N. 282. et expugnata castra captaque (Valer. Max. I, 8, 6.). Tarentinis mox ad bellum cum Romanis spectantibus, noua clades Thurinis illata; nam indignantes illi in confiniis suis urbem cum Romanis societate et foedere iunctam, armis eam petiere captamque diripere eodem anno w). Quo tempore illa a Romanis recepta fuerit

w) Enodandus ex his est Strabonis locus VI. p. 404. B. Θούριοι δ' εὐτυχήσαντες πολὺν χρόνον, ὑπὸ Λευκανῶν ἠνδραποδίσθησαν. Ταραντίνων δ' ἀφελομένων ἐκείνους ἐπὶ ἑωμαίους κατέφυγον. οἱ δὲ πένψαντες συνοίους ὀλιγανδροῦσι μετωνόμασαν Κοπιὰς τὴν πόλιν. Locus praeclarus; sed quid ἀφελομένων ἐκείνους sit, non facile assequere. Vertunt: *Tarentinis eos opprimentibus* perperam. Aut enim locus mutilus est, aut oreuitatis studio dixit Strabo obscurius Lucanis ademisse et suae ditioni seu suis partibus adiecisse Thurium Tarentinos. Rem sic narrat Appian. in Exc. Vrsin. de Legatt. p. 344. (ed. Schweigh. p. 56.) Tarentinos cum

fuerit eo bello, notatum non vidimus. Bello Punico secundo cum ceteris Bruttiis populis ad Annibalem descuerat V.C. 540. ante C. N. 214. at anno insequente iterum in fidem Romanorum rediere Thurini (Liv. XXV, 1.), a qua tamen descuere paullo post iterum, (Liv. XXV, 15.) anno inde tertio (V. C. 544. ante C. N. 210.). Aucta ciuitas multitudine eo ex Herdonea ab Hannibale abducta (XXVII, 1.) Colonia Thurios deducta est Latini iuris altero bello Punico finito V. C. 560. a. C. 194. (Liv. XXXIV, 53.). *Copias*, melius *Copiam*, inditum nomen x) ex Strabone vidimus, boni

cum bellum sibi a Romanis instare viderent, successisse Thurinis, quod non ad se, verum ad Romanos confugerant, eoque ipso Romanos in haec loca pellexerant. Urbem itaque diripere, principibus eiectis; praesidium autem Romanum pacta incolumitate dimissum est. Postulant mox Rom. legati inter alia a Tarentinis, vt Thurinis res ablatas restituant.

- x) Etiam in numis occurrit Copiae nomen; v. c. Bruttia numism. tab. 107. apud Golzium t. XXXV, 2. duo alios protulit Pelerinus *Recueil de Medailles* To. I. pl. VII, 19. 20. inpr. Latere hoc nomen in Schol. Aristoph. Nub. 331. obuium est, et iam obseruatum a viris doctis ad Stephanum: Θούριοι — ὕστερον δὲ Ἄπια. Pergit ille Πανσανίας δὲ Ἄνθρειαν αὐτὴν καλεῖ confundens hos Thurios et Thuriam Messeniae apud Pausan. IV, 31. Homero Antheam dictam. At idem Pausanias alio loco lib. II, 19. p. 499. *Luriam* inter Hydruntem et Brundisium prisco nomine Sybarin dictam docuit; qua in re erroris eum temere accusarunt viri docti. v. Mazoch. ad Tab. Heracl. p. 523 fqq. cui viro doctissimo visa haec est eadem esse, quae apud Strabonem Σύβαρις ἐπὶ Τεύθραντος ῥοδίων πρὶσμα lib. VI. p. 405. C. memoratur, vt Teuthras fluiui obscuri nomen sit. Sed de hac v. inf. Protuf. XIV.

boni ominis causa. Manfit tamen antiquum Thuriorum nomen. Et hactenus quidem de Thuriorum fati. De eorum legibus et institutis deo volente proxime. P. P. in alma Georgia Augusta Kal. Jul. cIo Io cclxxi.

XIV. h). De Paufania autem duplici modo statui poffe video; aut erraffe eum in nomine et in locorum fitu, et Δουπιτυν appofuiffe, quae fuit Κωνστα; aut rem illum tradidiffe aliis quos habemus auctoribus intactam. *Lupiam* inter Brundufium et Hydruntum fitam aliquando *Sybarin* fuiffe dictam. Similis difficultas et obfcuritas occurrit in nomine *Thuria* vel *Thuriis*: cum Livius lib. X, 2. *Thurias urbem in Sallentinis* memoret a Cleonymo Spartano direptam. Nam Sybarin in Bruttiiis fitam vix in Sallentinos Livius transferre potuit, vt adeo neceffe fit, etiam in illis locis inter Sallentinos urbem Thuriam fuiffe.

VIII.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

PRORECTOR

JO. PHILIPPVS MURRAY

CVM SENATV

ANNIVERSARIA INAUGVRATIONIS
SACRA XXXIV.

IN A. D. XVII. SEPT. CIOIO CCLXXI.

RITE INDICIT.

De Sybaritarum ac Thuriorum rep. et legibus.

Sectio altera.

Si quis vnquam natalis huic Academiae inter fausta omnia et futurae felicitatis laeta auspicia illuxit, Ciues, hunc, quem nunc indicimus, inter laetissimos et felicissimos esse habendum merito putamus, cum is, recepto nuper et a Britannis ad nos reuerso Curatore et Moderatore rerum nostrarum, BEHRIO, Illmo. Viro, qui tantopere votis nostris expetebatur, celebrandus nobis veniat. Vota igitur nostra, quae superiore anno susceperamus, non oninino irrita cecidisse nec euentu

Heynii Opusc. acad. Vol. II.

K

fuccessu-

successuque suo caruisse putabimus; quin eo graviore religione obligati videbimur, quo ex grauissima illa procella, quae paullo post vota illa suscepta perculit nos, feruati et recreati temp. sospitem et incolunem secundum cursum tenere et res nostras prosperis successibus florere laeti intelligimus.

Votorum igitur nostrorum damnati, in tam laeta festaque luce, quid prius antiquiusque habebimus, quam, ut animis castis piisque ad summum illum rerum Sospitorem accedamus, gratoque bonorum nostrorum recensu, tacito sensu, publica voce, facto, laudes eius ritu sollemni celebremus pacemque et perpetuum nostrae prosperitatis fructum votis precibusque exposcamus. Cuius religionis pietatisque nostrae ut tanto sollemnior grauiorque sit caerimonia: crastino die, ubi more solito, a Comitibus Illustriss. et Patribus Academiae pompa in templum Academicum ducta fuerit, JO. PHIL. MYRRAY, *Magnificus h. t. Prorektor*, publice vota suscipiet, oratione habita, qua iis, quae academiarum nostrarum conditionem commendant, cum iis, quae in ea desiderari possint, comparatis, plura esse laudanda, quam improbanda, docebit. Quibus sollemnibus ut cum beneuolentia et studio interesse velitis, Comites Illustrissimi, Generosissimi, Nobilissimi, Humanissimi Iuuenes, humaniter et peramanter rogamus. Nos autem, Ciues, dum pompa paratur et instruitur, tanquam in vestibulo templi et porticu constituti, confabulatione facta, quod nuper de Sybaritis Thuriisque coeperamus, pertexemus.

Primum

Primum omnium videamus iam, ad quam formam Sybaritarum ac Thuriorum resp. descripta fuerit. Pauca sunt rei vestigia, quibus insistens ad certum aliquid statuendum peruenias. In vetere quidem Sybari optimatum in rep. administranda partes videntur fuisse praecipuae, quae sub labentis ciuitatis tempora, Telyis inprimis popularibus studiis, ad populum sunt translatae (v. sup. Comment. p. 135.); et tota belli cum Crotoniatis gesti ratio caecos plebis furores fatis arguit. Vrbe vero instaurata Thurios ad *popularem statum* remp. temperasse, diserte narratum est a Diodoro (XII, 11.), ciuesque in X tribus descriptos, nominibus ab origine et patria impositis; ex quibus intelligitur, ex tota fere Graecia novos colonos fuisse collectos. Contra Aristoteles videri potest seu aristocraticam seu oligarchicam remp. Thuriorum prodere: cuius quoque auctoritate Bentleius vsus Diodorum animose impugnat a); non tam Diodori aut Charondae causa, quam vt aduerfarium Boylium exagitet. Enimuero ciuitates hae per Italiam et Siciliam multas plerumque mutationes expertae sunt, vt subinde res ab optimatibus ad popularem statum aut ad oligarchiam inclinaret, aut a democratia in aliam formam abiret. Potest quoque forma aliqua popularem speciem habere, et tamen, si perspicacior aliquis altius in interiora descendat, inter aristocracias referenda videri, quatenus in illa scilicet optimatum opibus, gratia, clientelis aut etiam artibus et consiliis, populi scita et decreta reguntur, coercentur, temperantur.

K 2

tur.

a) *Diff. upon Phalaris* p. 367.

tur. Verum inspiciamus ipsum Aristotelem *b*): Agit ille de mutationibus quas subire possunt politiae; est in his quam proprio nomine πολιτείαν appellat, hoc est *popularem bene descriptam*, nam diversam facit democratiam, si omne ius apud populum habetur *c*). Iam aristocratia, pergit, potest in democratiam, πολιτεία in oligarchiam abire: *Accidit hoc Thuriis. Nam quia magistratus deserebantur ex ampliore et maiore censu, ad pauciores res deducta est, et per plura magistratuum genera d*). Quia vero porro nobiles totius soli Thuriensis agros praeter legem occupaverant: (*facta enim, ut diximus, republica oligarchica, facile iis erat opes maiores consequi*) *populus in bello exercitatus praesidiis seu locis munitioribus est potitus, donec ii omnes, qui plura possidebant, agris cesserant e*). Ex his manifestum fit Thuriorum remp. tantum vitio factam esse oligarchiam, non ipsa constitutione, adeoque totam Bentleii subtilitatem concidere. Quomodo illa paucorum potentia inualuerit, narrat idem paullo post factum esse magistratus culpa, qui, cum in reip. institutis ne quid moueretur, prospicere deberet, ut una lex de praetura intra

quinque

b) de Rep. V, 7. p. 530. A.

c) cf. v. c. III, 7. pr. IV, 2. pr. V, 7.

d) διὰ μὲν γὰρ τὸ ἀπὸ πλείονος τιμήματος εἶναι τὰς ἀρχάς, εἰς ἕλαττον μετέβη καὶ εἰς ἀρχεῖα πλεία.

e) διὰ δὲ τὸ τὴν χώραν ὅλην τοὺς γνωρίμους συγκτήσασθαι παρὰ τὸν νόμον· ἢ γὰρ πολιτεία ὀλιγαρχικατέρα ἦν, ὥστε ἐδύναντο πλεονετεῖν· ὁ δὲ δῆμος γυμνασθεῖς ἐν τῷ πολέμῳ τῶν Φρουρῶν ἐγένετο κρείττων, ἕως ἀφείσαν τῆς χώρας ὅσοι πλείω ἦσαν ἔχοντες. Videntur autem haec ad illud tempus spectare, quod paullo post Thuriis conditos incidit: v. sup. Proluf. pr. p. 1139.

quinque annos ab eodem non repetenda tolleretur, annuit, rem se paruam concedere arbitratus; verum eo exemplo aliis post alia mutatis tota reip. ratio et constitutio mox est soluta f). Ceterum in Thuriorum rep. populi ius et partes fuisse ex eo ipso Aristotelis loco intelligitur; nam suffragiis ille suis magistratus creasse, militares etiam leges, vel magistratu renitente, abrogasse narratur. Potuit adeo etiam in Charondae legibus, quatenus illae a Thuriis adoptatae fuerunt, caussarum ad populum relatarum recte mentio fieri g).

Priscae Sybaris nullae leges memoriae mandatae sunt, nisi paucae, quae luxuriam et mollitiem hominum arguere possunt; neque omnino fatis constat, quo legum codice vfi sint; nisi quod apud Scymnum Chium v. 345 sq. legibus Zaleuci vfi narrantur: quibus relictis in luxuriam et proteruiam praecipites se dedere; etsi vel sic assequi haud licet, quomodo a legibus tam feueris ad tam solutos mores procedere potuerint. Quae tamen Sybaritarum leges habentur, sunt fere hae: Scitum ab iis aut potius institutum esse narratur apud Athenaeum (XII p. 521 C. ex Phylarcho Historiar. XXV.) *vt etiam foeminas ad sollennes epulas vocare liceret h)*, vt adirent adeo communia cum viris conuiuia matronae, quae ex Graecorum more sua sacra suasque epulas

K 3

seorsum

f) Ibid. p. 530. D. E. — ἀλλὰ μετέβαλεν ἡ τάξις πᾶσα τῆς πολιτείας εἰς δυναστείαν τῶν ἐπιχειρησάντων νεωτερίζειν.

g) Contra quam Bentleius contendebat p. 367. 8.

h) Γυναῖκας εἰς τὰς ἐορτὰς κλεῖν.

seorsum a viris habere solebant, *utque ii, qui ad sacras epulas essent et sacrificium eas inuitaturi, annuo ante spatio sacra indicerent, ut, satis digno pro temporis spatio facto apparatu vestium reliquique ornatus, ita demum illae ad sacra adessent i*). Epulae factis sacris celebratae pars erant praecipua religionis Graecanae et praeclari ad remp. instituti. Sybaritae igitur religiones augustiores et publicis opibus digniores facere voluisse videntur, ut ciuitatis opulentiae sacra splendide et magnifice fierent. Qua quidem in re nihil magnopere reprehendendum videas. Sacrarum enim caerimoniarum cultusque religiosi externa species merito ad ciuium ac reip. opes et fortunas attemperatur; nihilque indignius esse videtur et turpius, quam si vrbs locupletum ciuium luxu priuataque aedium magnificentia enitescat, templa autem et vasa sacra squalore et fumo fordescant. Sybaritarum magnificentiae publicae in his sacris epulis studium declarant etiam illa, quod aureis coronis donabant eos, qui ceteros apparatu et elegantia superassent (et si hoc Athenis quoque factum legimus). Lepidum tamen hoc, quod et coquis coronas dabant (Athen. p. 519. D. E.). Subtexuntur apud Athenaeum (l. c. p. 521. D. et p. 518 sq.) alia ad epularum delicias instituta, quae nunc breuitatis studio omittimus. Sed aliud est, quod commemorare

†) Ita legendus et intelligendus esse videtur locus: καὶ τοὺς εἰς τὰς θυσίας καλοῦντας πρὸ ἐμικτοῦ κλήσιν ποιῆσθαι. ἵνα ἀξίως ποιούμενοι τοῦ χρόνου τὴν παρασκευὴν τῶν τε ἱματίων καὶ τοῦ λοιποῦ κόσμου, προάγωσιν οὕτως εἰς κλήσιν, et ad mulieres referendus, ut iam Casaubonus ad e. l. docuit ex Plutarch. Coniuv. VII. Sap. non longe a princ.

rare iuuat, primos fuisse Sybaritas, qui artes, quae cum strepitu exercentur, vt fabrorum aerariorum et materiariarum, in urbem suam non admitterent, ne omnino quicquam esset, quod somnum turbare possent, quid? quod nec gallum gallinaceum in vrbe alere licebat k).

Haecenus de Sybaritis. De Thuriorum vero institutis, praeter ea, quae paullo ante commemorauimus, ex Aristotele alia discere licet: fuisse apud eos *συμβούλους* l), item magistratum, qui legum curam haberet m); fuisse porro legem, quae videret, *ne quis, qui praetor fuisset, intra quinque annos eundem magistratum peteret* n), eaque lege abrogata pessimum nouandi omnia in rempublicam exemplum esse illatum; eos enim, qui rebus nouis studebant, erectis ita et confirmatis animis in vltimum audaciae prorupisse; quo factum, vt deinceps totus reip. administrandae ordo immutari coeperit. Narrat rem Aristoteles, vt doceat, quomodo cum aliae respublicae, tum aristocraetiae latenter interdum et occulte mutari, ita, vt non sentiantur mutatio, tandemque dissolui possint. Gymnasia et sodalitates (*συσσίτια*) ad seditiones fouendas vim habuisse, ex Platone intelligitur (de LL. I. p. 776. D. Frf. 27. 28. Bip.)

K 4

Thuriis

k) Athen. ibid. p. 518. C.

l) Ibid. V, 7. Charondae legibus iis, qui nouercam liberis superinduxerant, poena erat dicta ap. Diod. XII, 12. τὸ μὴ γίνεσθαι συμβούλους τούτους τῇ πατρίδι. ita nec Senatores esse poterant.

m) νομοφύλακες Cic. de LL. III, 20.

n) νόμου γὰρ ὄντος, διὰ πέντε ἐτῶν μὴ στρατηγεῖν.

Thuriis subtilitatem in legibus ferendis, dum omnia nimis accurate constituere et calumniam praecludere voluerunt, tribui videmus ab Ephoro (apud Strabon, VI. p. 399. A.). Habemus eius rei exemplum in LL. *de emtione venditione*. Nam, cum super fundorum alienatione (de hac enim potissimum agi eo in loco videtur) certis follennibus ac ritibus circumscribenda ac firmanda, alia in aliis essent ciuitatibus constituta o), Thuriis placuit, vt nulli omnino emtionis venditionis essent follennes ritus, nec in foro, sicut alia negotia, res gereretur, sed vt emtor ac venditor tribus ex proximis vicinis darent communiter numum memoriae testimoniique causa p). *Ita necesse erat, vt vicini illi tenerentur ipsi, si res emta non esset tradita, aut iam tradita tanquam non tradita peteretur, aut ab eo, cui tradita esset, accepta esse negaretur q).* Thuriis porro lege cauerant, vt arra confestim, pretium vero eodem die

o) v. loc. ex Theophrasto ap. Stobaeum XLII. p. 280. I.

p) Ibid. p. 281. A. οἱ δὲ Θουριακοὶ (puto vitiose pro Θουριοῖ) τὰ μὲν τοιαῦτα πάντα ἀφαιροῦσιν, εὐτ' ἐν ἀγορᾷ προστάττουσιν, (l. πράττουσιν, l. suppl. πωλεῖν) ὥσπερ τὰ ἄλλα· δίδοναι δὲ κελεύουσι κοινῇ (h. emtorem ac venditorem) τῶν γειτόνων τῶν ἐγγυτάτω τρισὶ νόμισμα ἢ τε βραχὺ μνήμης ἕνεκα καὶ μαρτυρίας.

q) Hunc quidem verborum apud Stobaeum eodem loco sensum esse arbitramur: ἀναγκαῖον δηλονότι, τοῖς μὲν (qui coram magistratu emtionem venditionem ex lege faciunt) τὰς ἀρχὰς ὑπεύθυνους ποιεῖν, τοῖς δὲ τοῖς γειτονας (igitur non modo testes, sed quodammodo praedes habebantur hi vicini: qui aderant, vt fideiuberent, contractum fore ratum. Hinc ὑπεύθυνον esse puto, qui ex obligatione in subsidium tenentur) εἰ μὴ λάβωσιν, ἢ δις παρὰ τοῦ αὐτοῦ λάβωσιν, ἢ ἔχοντες μὴ λέγωσι (sc. ἔχειν τί) τῶν ὠναμένων (leg. τῶν ἐωνημένων).

die exhiberetur; quod si factum non esset, poena emtori constituta erat r), ut arram amitteret: sin venditorem, arra accepta, poenitebat, ut is tantum persolueret, quanti res vendita venisset s). Videtis in hoc exemplum nimiae ἀκριβείας, et natae ex fummo iure iniuriae, quam Thuriis vitio datam diximus. Nam, quod Theophrastus ipse eo loco obseruat t), inaequalis est poena emtoris et venditoris, cum alter solam arram, alter pretium rei venditae perdat, quod arram multoties excedere potest. Verum eadem haec iuris acerbitas ex emendatione legis a Charonda scriptae nata erat;

K 5

id

- r) Aequitati igitur propius ius Romanum, quod emtorem poenitentem arram perdere, venditorem autem a pactione recedentem duplum arrae restituere iubet. Nota loca sunt pr. Inst. de Emt. Vend. l. 17. C. de fide instrum. cf. Cuiac. Obsf. XI, 17.
- s) Ibid. p. extr. εἰάν δὲ λαβῶν ἀραβῶνα μὴ δέχηται τὴν τιμὴν, ἢ δοῦς (sc. τὸν ἀραβῶνα) μὴ καταβάλλῃ (sc. τὴν τιμὴν) ἐν τῷ ὠρισμένῳ χρόνῳ [δεῖ γὰρ ὠρίσθαι, καθ' ἕνα ἐν τοῖς Θουρίων, τὸν μὲν ἀραβῶνα παραχρηῖμα, τὴν δὲ τιμὴν αὐθήμερον —] τόγ' ἐπιτίμιον ἑκατέρῳ, πότερον τῷ μὲν στέρησις τοῦ ἀραβῶνος· αὐτὰ γὰρ σχεδὸν οἴτ' ἄλλοι κελεύουσι καὶ οἱ Θουριακοί (leg. Θούριοι)· τῷ δὲ μὴ δεχομένῳ (sc. τὴν τιμὴν) ἐπιτις ὅσον ἂν ἀποδώται; καὶ γὰρ τοῦτο ἐν τοῖς Θουρίων. Bentleius *Diff. upon Phalar.* p. 366. ὅσου legit, sed vulgarem lectionem bene interpretatur Cuiac. l. c.
- t) Locus est obscurior, maxime interpunctionis fraude. Τόγ' ἐπιτίμιον ἑκατέρῳ (sc. quaeri potest) πότερον τῷ μὲν — sequuntur quae paullo ante apposita sunt; tum subiiciuntur haec: ἄνισος ζημία· πολλαπλασία γὰρ ἢ ζημία τοῦ ἀραβῶνος. ἔτι δὲ καὶ βλάπτει τ' ἂν (leg. βλάπτεται) ὁ ἀποδόμενος, ἀφείς ἑκατέρους (sc. et pretium rei et arram). ἐπειδὴ τις (leg. ἐπεὶ δὲ τις) ἐφ' ἡμέραν μίαν ὀρίσειεν, δεδικάσθαι κελεύουσι τῷ μὴ δεχομένῳ τὴν τιμὴν.

id quod ex eodem Theophrasti loco colligi potest u). Nam Charondas, quem Plato etiam secutus erat, iusserat, *rem venditam continuo tradi et accipi x*). *Sin quis credidisset, eum actionem non habere. Suo enim illum periculo hoc fecisse putandum y*).

Expedita fati videntur omnia, ut ad illam quaestionem accedere possimus: exploratumne et ad rerum fidem pronuntiatum sit, id quod et ipsi sequuti adhuc esse videri possumus, *leges illas, quae Charondae nomen praefereunt, Thuriis scriptas esse?* Enimuero disputationem hanc in aliud tempus reiiicere consultius est: nunc ut sollennia castino die celebranda faustis laetisque omnibus exigantur, ex animo precamur. P. P. XVI. Sept. c10 10 cclxxi.

- u) Paulo iniquior erat Bentleius, qui his ipsis inferebat, Thuriarum leges a Charonda plane scriptas esse nequissime, quoniam a Charondae legibus recedere narratae sint l. c. p. 366 sq.
- x) Pergit ibid. Theophrastus p. 282. A. *Quaeri porro potest, num venditor, donec rei venditae pretium acceperit, rei venditae dominus esse debeat: πότερον δέ, ἕως ἂν κομισήται (sc. τὴν τιμὴν ὁ ἀποδόμενος) κύριον εἶναι [δῆ] τοῦ κτήματος· αὐτὰ γὰρ οἱ πολλοὶ νομοθετοῦσιν. ἢ ὥσπερ Χαράνδας καὶ Πλάτων· οὗτοι γὰρ παρχρηῆμα κτελεύουσι δίδοναι καὶ λαμβάνειν.*
- y) *ἐὰν δέ τις πιστεύσῃ, μὴ εἶναι δίκην. αὐτὸν γὰρ αἴτιον εἶναι τῆς ἀδικίας.*

IX.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

P R O R E C T O R

GOTTH. TRAVG. ZACHARIAE D.

C V M S E N A T V

SVCCESOREM SVVM

JO. STEPHANVM PÛTTER

CIVIBVS COMMENDAT

IN A. D. II. JULII c1010CCLXXII.

De Sybaritarum ac Thuriorum rep. et legibus

Sectio tertia et vltima:

in qua quaeritur, fuerintne illae a Charonda perscriptae.

In ea scriptione, Ciues, qua superiore anno natalem Academiae diem celebrandum indicebamus, eo adducta erat res, vt, posteaquam leges, quae sub Charondae nomine veniunt, (Proluf. III. IV. V. VI.) appositas illustraueramus, inde Sybaritarum ac Thuriorum rep. instituta et leges (Proluf. VII. VIII.) persequeremur: eratque nunc peruentum ad quaestionem illam virorum doctorum disputationibus celebratam: verumne illud sit, quod
leges

leges illae, quae Charondae nomen praefereunt, Thuriis scriptae esse feruntur. Desiderari potest virorum doctorum acumen etiam in hac quaestione tractanda, quod plura capita in idem congesta et permixta sunt. Quae enim possunt ac debent figillatim plura: quae omnia praecedere debet illa quaestio, quo tempore Charondas vixerit. Retractabitur a nobis quaestio post virorum doctorum studia a) breuiter, et vt nostro iudicio vtamur, simulque videamus, quid rationibus cum Bentleii tum aliorum propositis cum veritate vel opinione coniunctum esse videri possit.

Nobis itaque ab initio statim in hac quaestione duo videbantur esse discernenda, vt altera dubitatio sit, *fueritne Charondas legum Thuriis scriptarum auctor;* altera: *eae leges, quas Diodorus ac Stobaeus seruarunt, sintne istarum legum fragmenta habenda.* Quae vtraque dubitatio in vnum confusa non parum turbauit omnia; alias turbas fecit non animaduersa scriptorum, quorum fide et testimonio vtuntur viri docti, auctoritatis diuersitas. Ea itaque quae de Charonda legum nobilissimarum auctore traduntur, ad has classes narrationum reuocari possunt, vt ab aliis ille dicatur *Thuriis*, ab aliis vero *Chalcidicis ciuitatibus leges scripsisse*; porro vt ab illis *post Olymp. LXXXIV vixisse* credatur, ab his *ad antiquiora tempora referatur.* Redit nunc res ad iudicium historiarum criticum.

Qui

a) v. ap. Fabric. *Bibl. Gr.* T. I. lib. II. c. 24. Bentleii *diff. upon Phalaris* p. 334 sqq. Weffeling. ad Diod. XII, 11. Warburt. *Div. Legat. of Moses* B. II. S. 3.

Qui Charondam fuis ciuibus, *Thuriis*, leges scripſiſſe difertis verbis tradunt *b*), Diodorus, Plutarchus, Athenaeus, Themiftius cum Val. Maximo, ſcriptores ſunt, quorum non omnino hac quidem in re magna eſt auctoritas, certe non tanta, vt grauiorem et maiorem, ſi qua ſe obtulerit, loco cedere iubeat. Nam primo omnes iis aetatibus, quibus Thuriſi florere, vsque ad Ol. XCVII, 3. multo ferius vixere quam vt teſtium loco haberi poſſint; reditque adeo eorum auctoritas ad auctores, quorum fidem ipſi amplexi ſunt; atqui de iis nihil nunc conſtat; alii ex iis omnino rem tantum obiter et in tranſitu attigerunt, Diodori autem fides et auctoritas tota ex eorum, quos exſcripſit, dignitatē et grauitate pendet, de qua ſi dubitandi locus ſit, parum nos iuuat ipſius Diodori nomen, quippe in quo viro non tam ſubtile et ſeuerum deprehendere videmur iudicium, vt, niſi aliunde cauſſae firmamentum acceſſerit, in eo acquieſcere poſſimus. Contra manifeſtum ſit, illum in dilectu rerum narrandarum inſeruire certae cauſſae et conſilio, vt prudentia politica et virtutis praeceptis lectorum animos imbuat. Itaque etiam in hac de Charondae legibus narratione ſcriptorem adhibuiſſe videtur, quem non tam, quod veriora, quam quod vtiliora tradiderat,

b) Diodorus (lib. XII, 11) ſtatim poſt nouam ciuitatem conditam; qui eum quoque Thuriſium appellat, quod Valerius quoque Maximus et Themiftius faciunt, Athenaeus (XI. p. 508. A) Plutarchus (de Curioſ. p. 519. B. vbi ὁ Θουρῶν νομοθέτης praefcribitur legi ex Charondae farragine excitatae.) Aduerſus hanc quaefſtionis partem, an Thuriſius fuerit Charondas et Thuriſis leges tulerit, praeclare diſputat Bentleius; minus idem ſollers ac ſubtilis in iis quae ipſe de ſuo ponit.

tradiderat, probasse videtur. Tandem satis probabile fit, aut ipsum, aut auctorem, quem in manibus habebat, Zaleuci et Charondae nomina et leges confudisse. Rem cum alia arguunt, tum hoc, quod de diuturnitate legum praedicat. Thuriarum enim resp. vix L annos integris rebus perstitit; quod contra de Locrensi rep. rite praedicari potuit c).

At in partibus eorum, qui de Thuriis nihil memorant, Charondam autem patria Catanaeum edunt et legum Chalcidicis ciuitatibus latorum auctorem, sunt scriptores, quorum fidem hac in re tuto sequi possumus, Aristoteles et Heraclides Ponticus, quem vtrumque in rerumpublicarum fata et instituta inquisiuisse satis constat. His igitur denuntiemus testimonium, et, quid inde ad causam nostram in alterutram partem diiudicandam sequatur, videamus.

Aristoteles quidem (de Rep. II, 12.) disertè ait *Charondam Catana oriundum suis ciuibus et aliis Chalcidicis per Italiam et Siciliam ciuitatibus leges scripsisse d*). Chalcidicae vrbes fuere per Siciliam Catana, Zancle, Naxos, Leontini, Euboea, Mylae, Himera, Calipolis, et in Italia Rhegium e). Iam cum origine Chalci-

c) Recte haec monuit Bentlej. l. c. (p. 189 sq. ed. Lennep.)

d) Aristot. de Rep. II, 12. καὶ Χαρόνδας ὁ Καταναῖος τοῖς αὐτοῦ πολιταῖς καὶ ταῖς ἄλλαις ταῖς Χαλκιδικαῖς πόλεσι ταῖς περὶ Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν. Plato (loco p. 364. a Bentleio laudato) Ἰταλίαν καὶ Σ. tantum dixerat, Cic. de Legg. II, 6. *ciuitatibus suis*.

e) Ex Scymno v. 282 sqq. 310. cf. Wesseling. ad Diod. XII, 10.

Chalcidica nihil coniunctum ac commune fuit nec Thuriis nec Sybari; sunt quoque omnes illae vrbes antiquioris, quam Thurii, originis. De Catanae conditae tempore ex Thucyd. VI, 3. fatis constat; incidit autem ortus eius post Ol. XIII, 1. Non longe haec a Sybaris initiis absunt, longissime a Thuriis conditis. Sed legum scriptarum tempus omnino ex his confici nequit. Ex Heraclide Pontico, nam is alter erat, cuius auctoritatem grauem fatis esse dicebamus, etfi enim ille seu leuitatis seu cupiditatis in nonnullis reus factus est, doctrinae tamen et litterarum laude intér omnes floruit, haec discimus, Rheginos aristocratica reipublicae forma, et *Charondae Catanaei legibus* vsos f). Cum eodem mox loco subiiciatur mentio infecutae tyrannidis Anaxilai Messenii, Bentleius (l. l. p. 362 fqq.) Charondae leges saltem ante hunc hominem exstitisse, argumentatione infert. Eius autem obitum constat Ol. LXXVI, 1. contigisse, adeoque XXX annos ante Thuriis conditos. Thuriis itaque leges Charondas nullo modo scribere potuit g). Grauiore tamen argumento antiquior Charondae aetas, et primis Catanae conditae temporibus propior, ex eo asseritur,

f) νόμοις δὲ ἐχρῶντο τοῖς Χαρώνδου τοῦ Καταναίου. in fragment. Heraclidis. Catanaeis et Rheginis, cum patria exularet, Charondam leges scripsisse, auctoritate tamen non apposita, tradit Aelianus III, 17. Χαρώνδης δὲ τὰ ἐν Κατάνῃ [ἐπανώρθωσε], καὶ τὰ ἐν Ἡγλίᾳ, ὅτε ἐν Κατάνῃς ἐφευγε. Enimvero et hoc falso proditum; nam non nisi post Anaxilai tempora probabile fit Charondae leges fuisse a Rheginis acceptas: cf. inf. Prolnf. XIV.

g) cf. Weffeling. p. 485.

afferitur, quod Zaleuco is Locrorum legumlatori plerumque subiungitur, qui circa Ol. XXIX. floruisse non omnino sine fide ab Eusebio Hieronymi traditur. Aristoteles (l. c.) eum inter vetustiores legumlatores secundo a Zaleuco loco recitat; eodem loco alios docere velle ait Onomacritum Locrum apud Cretenses primum legum ferendarum peritia claruisse, eius familiarem fuisse Thaletam Cretensem; ab hoc profecisse Lycurgum et Zaleucum, a Zaleuco Charondam. Addit tamen idem *temporibus parum pensitatis haec ab iis proferri*: certe quod Zaleucum attinet, qui Lycurgi discipulus esse haud potuit; at de Charonda post Zaleucum legum laude nobilitatum nihil voluit refellere, cum ipse antea idem pronuntiaffet. Alio loco (IV, 11, p. 503, A.) Charondam *e medio genere civium fuisse* ait, quod optimum sit legumlatorum genus. Hac ytique auctoritate acquiescimus; Theodoreti enim esse potest nulla, qui (*de cur. affect. Graec. lib. IX. p. 608. C.*) *Charondam primum Italiam et Siculis leges tulisse* ait. Qui factum sit, ut a nonnullis inter Pythagorae, qui tamen multo ferius vixit, cum eius mors in Olympiad. LXXX, 2. incidisse videatur, discipulos referretur, alio loco (p. 169) declarabitur.

Per haec, quae adhuc dicta sunt, nisi fallimur, sic satis exploratum vidimus: *multo iam ante Thuriis conditos tempore Charondam fuisse aliquem Catanæum, qui cum aliis civitatibus Chalcidicis, tum suae, leges scripserit, inter ceteras etiam Rhegio, in extrema Italia, siue ut in eam urbem adfuerit, siue ut a Reginis eius leges expetita, aut, idque veri simillimum, ab iis, quibus scripserat, translatae et transcriptae*

transcriptae fuerint. Neque tamen vel sic eorum, qui *Thuriis a Charonda leges latas esse tradiderunt*, fides, etsi labefactata, prorsus corruiere videri debet; parum accurate forte res exposita, cum *Thurios Charondae legibus usos esse* dicere deberent. Hoc enim et probabile fati est, nec res exemplo caret, ut nouae ciuitates conditae aliarum urbium leges ad suam republ. transferrent et accommodarent. Quae res cum per se exemplo non careat, tum in ipsis Charondae legibus Mazacenorum Cappadociae exemplo declarata est, qui iis usi esse memorantur, constituto quoque apud se legum interprete *h*). Inuitare Thurios potuit partim vicinitas Rheginorum, qui iisdem legibus Charondae utebantur, partim vltima stirpis cognatio; nam etsi ex omni Graecia confluxerat colonorum multitudo, Atheniensium tamen superabat numerus; erant autem hi Ionicae originis, ad quam et Chalcidicae vrbes referebantur. Mos autem est et usus ita loquendi, ut leges sibi scriptas esse dicat ciuitas legumque sibi auctorem arroget eum, cuius legibus vitur, etsi aliunde adicitis. Constat itaque Diodoro aliisque fides, si, quod facere par est ita statuerimus, ut Thurios Charondae prisca leges ad suam ciuitatem admisisse,

h) Ap. Strab. XII. p. 813. C. (p. 539.) Χρῶνται δὲ οἱ Μαζακηνοὶ τοῖς Χαρονδα νόμοις, αἰρούμενοι καὶ νομωδόν. ὅς ἐστιν αὐτοῖς ἐξηγητὴς τῶν νόμων. καὶ ἄλλοι οἱ παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις νομικοί. videtur hic legum decantator, νομωδός, leges et memoria tenuisse et certis temporibus recitasse; idemque legum sententias interpretatus esse. Non igitur nisi ex parte functus munere Νομοφυλάκων, de quibus v. *Epimetrum de Locris*.

admisisse, atque hactenus Charondae legibus se vti profectos esse existimemus; quae res deinde ab aliis parum subtiliter ita fuit tradita, vt Thuriis Charondas leges scripsisse ferretur. Constat ea fides et rerum veritas etiam tum, si Thurii eas leges ad suae ciuitatis statum et instituta attemperarunt et partim immutarunt. Diodorus quidem scriptorem, qui de Thuriis rebus scripserat, in manibus habebat, cum leges illas describeret; id quod satis docent ea, a quibus narrationem exorsus erat c. 9. 10. 11. Vix autem assequi licet, quomodo aliquis nulli omnino fundo superstructa illa tradere ausus esse queat.

Sed reuocat nos Bentleius, vir acutissimus, qui locis ex Athenaeo, Scymno Chio et Strabone allatis, negat *i*) omnino *Thurios* Charondae legibus vfos esse, sed eos *Zaleuci* leges a pristinis vrbis cultoribus, *Sybaritis*, ait retinuisse et seruasse. Enimuero studio et cupiditate in *Boylium* vterius, quam ipse vellet, euectus euagatusque videtur vir summus. Nam Athenaei (lib. XI. p. 508. A.) nulla est auctoritas, cum apud eum inter disputandum aliquis temere illud ponat, *Platonis* legibus nullam ciuitatem esse vsam, vt *Lycurgi legibus Spartani*, *Solonis Athenienses*, *Zaleuci Thurii vsi sunt*, non studio et diligentia exploratum aliquid afferat. Scymnus autem (v. 345 sq.) de *Sybaritis* agit non de *Thuriis*, vt eius fide, hoc quidem in loco, ad euertendam opinionem communem, nequaquam vti possis. In *Strabonis* tandem locum (lib. VI. p. 399.

i) *Diff. on Phalaris* p. 365 sq.

p. 399. A.) sententiam pro lubricitate infert vir doctus k); nam is *Thurios in legibus suis omnino subtilitatem sectatos esse* memorat. Est ea quidem a Charondae legibus multo minus aliena, quam a Zaleuco. *Charondam* enim Aristoteles l), non modo priscis, verum etiam iis, qui suo tempore leges scripserant, subtilitate scribendarum legum superiorem esse iudicabat. Hac ipsa Charondae legum subtilitate imbuti Thurius ulterius etiam, quod ex Ephori apud Strabonem verbis colligas, processisse et singula nimis callide constituere ac definire voluisse, adeoque interdum cum summo iure summam iniuriam intulisse videntur. Eiusmodi est idem illud, quod supra de *emtionem venditionem* a Thuriis praeter Charondae mentem constitutum vidimus. Non enim id eo valere debet, ut alias Thuriis alias Charondae leges fuisse contendamus, sed ut inde constet, Thuriis nimio subtilitatis studio certis in causis Charondam suam deferuisse.

Aliam plane dubitationem agi diximus, si quaeratur, *sintne ad Charondam auctorem referenda ea legum fragmenta cum legum prooemiis, quae a Diodoro*

L 2

et

k) Hac in parte iam Fabricius Bentleii cupiditatem notavit B. Gr. T. I. p. 535. Quid vero Heraclides sequutus sit, qui teste Laertio IX. 50. *Protagoram Abderitam Thuriis leges scripsisse* narrauerat, nemo facile assequatur. Etiam illum circa tempora coloniae Thuriis deductae vixisse constat: cf. Bentlej. (ed. Lennep. p. 211.)

l) De Rep. II, 12. p. 449. D. T. III. Duval. τῆ δὲ ἀκριβελῆ τῶν νόμων ἐστὶ γλαφυρώτερος (h. subtilior, elaboratior: non, quod volunt, politior) καὶ τῶν νῦν νομοθετῶν.

et Stobaeo sub eius nomine in medium prolata sunt. Acute profecto et sagaciter Bentleius cum Charondae tum Zaleuci legum fragmenta subdititium parumque ingenuum ferioris alicuius sophistae foetum esse est suspicatus. Videtur tamen etiam in hoc vir summus, partim rei nouitate percussus, partim disputandi calore incensus, paullo ferocius se iactasse; certe prouectus esse ultra metam. Non cedit in hanc operam; argumenta eius singula accurate excutere ac refellere. Sed, ut de Charonda saltem perstringamus potiora; nam de Zaleuco alio loco actum est; inesse monet legibus Charondae tributis verba Attica aut feriora aut ex Pythagorae disciplina *m*); addere debebat: orationem omnino esse comtiorem nec pro vetustatis horrore, quem in Charonda expectabas; quod vero multo grauius est, fatis persequutus ille non est, quod nimirum in sententiis permulta sunt, quae Pythagoreum philosophum potius decebant quam legum latorem, imprimis aetate antiquiorem; multo vero magis in prooemio. Quae mox subiicit *n*), Thurios democraticam remp. habuisse, at apud Aristotelem ad oligarchiae inuenta Charondae leges reuocari, etsi verum hoc non est, (v. Proluf. sup. p. 147.) si tamen vel maxime verum esset, vim habere non potest, si leges prius Charondae adoptarunt Thurii et suae ciuitati accommodauerunt. Laudari porro ab Aristotele nonnulla, quae in Diodoro et Stobaeo non occurrant *o*). Recte utique. Neuter enim totum legum

m) τρυφῆ δεισιδαι (p. 358).

n) Ibid. 365. 6. 7.

o) Ibid. p. 368.

legum codicem descripsit. Apud eundem Aristotelem Charondam *nihil proprium et praecipuum p)*, praeter *vnam de falsi testimonii actione legem*, habuisse narrari; Diodorum contra *multa eum a se inuenta et excogitata adiecisse* affirmare, istam tamen ipsam legem, quam Aristoteles vt Charondae peculiarem laudat, omittere. Quae omnia si ita se habeant, etli quis inuentum aliquid a se proferre potuit, quod idem multis annis post cum multis aliis commune haberet, hoc vnum tamen inde sequi dicas, Aristotelis iudicium plus apud nos valere debere quam Diodori errorem vel ignorantiam. Potuit enim alter, qui in legum et ciuitatum naturis cognoscendis magnam vitae partem consumserat, multa accuratius tenere quam Diodorus. Potuit tamen et hic habere quod sequeretur, cum leges describeret, non quales ab ipso Charonda fuerant scriptae, sed cuiusmodi a Thuriis ad suae ciuitatis statum erant translatae, emendatae et nouis capitibus auctae. Lex autem *Ψευδομαρτυριῶν* actionem instituens, quam vnā Aristoteles Charondae propriam esse ait, et ab eo primo inuentam, haud dubie in Stobaei recensu legum latet sub *συκοφαντιῶν* iudicio q); verum, etiamsi abesset, tamen vel sic, nec omnes leges a Stobaeo et Diodoro adscriptas esse, cogitandum erat. Restat argumentum a sermonis, quo leges earumque prooemia exarata sunt, genio peti- tum, alieno ab antiquiorum temporum simplici-
L 3
citate

p) οὐδὲν ἴδιον de Rep. II, 12. At Diodor XII, 11.

q) v. sup. Sect. I. LL. Charondae sub f.

citare r); et si ipse Aristoteles pronuntiat Charondae leges minus asperitatis habere s). Quibus addendum merito est hoc, quod idem Charondae legum prooemium apud Stobaeum Dorica dialecto expressum est, cum Thurios, etiam Catanaeos, Attica vsos esse necesse sit t). Quod in Zaleuci prooemio contra factum esse deprehenditur; vulgari enim illud et communi sermone descriptum est, cum Locros tamen Dorice loquutos esse constat u).

Scilicet iam alio loco in simili disputatione de Zaleuci legibus significauimus, eos, qui Zaleuci vel Charondae legum ipsa verba seruata esse existiment, parum subtili iudicio vti videri, cum dissimilis prorsus et abhorrens ab eorum aetate sit oratio. Nec tamen iudicio paullo acriore vti dicemus eos, qui hinc statim inferre volunt, esse eas leges omnino commentitias, et sophistae alicuius Attici

r) Nam istud vix in aciem produci potest argumentum, quod, cum Charondae leges olim Athenis in conuiuiis decantatae ap. Athen. XIV. p. 619. ex Hermippi lib. VI. *περὶ νομοθετῶν* narrentur, ea quae extant, talia sunt, vt ad cantum facta vix videantur. Nam sententias inde in Scolia redactas cani solitas probabile visum iam ipsi Bentleio et Fabricio B. Gr. T. I. p. 537. et si non improbable sit pro ἤδοντο Ἀθήνησι legendum esse, ἐν Κατάνη, in hac enim vrbe priscae illae Charondae leges, singulis sententiis expressae, facile cani potuere.

s) v. sup. not. l).

t) Proprium Charondae vocabulum ex Arist. de Rep. I. 2. notarunt VV. DD. *ὁμοσιπύους*, *communi σιπύη*, *παναριό υτες*, de societate domestica. Epimenides Cretensis *ὁμοκάπνοος* dixerat, *communi foco υτες*.

u) Ibid. p. 370. 355.

Attici ex feriore aevo fraudem. Nolumus nunc commemorare, eas leges iam ante Diodori aetatem extitisse, nam ipse aliunde repetiit, Ciceroni de LL. II, 6. lectas, ab antiquiore poeta (apud Diodor. XII, 14.) carmine expressas esse; quae omnia multum antecedunt ea tempora, quibus fophtarum fraus grassata est. Sed ipsam argumentationem quis non leuem et inanem esse videat? Quid enim? si verba antiqua priscumque legum carmen inuidit aetas, an sententia et mens legum aliis verbis diserite et clare ac perspicue perscribi et retineri minus potuit? Quam multa ex antiquitate sunt, quibus, quod non suis verbis nobis tradita sunt, fidem nemo facile detrahendam pronuntiet, dum sententias teneat? Sed nolumus nunc persequi eadem argumenta, quae in quaestione de Zaleuci legibus exposuimus, et tota haec rerum ratio multo magis patebit, si, quae fortuna haec legum fragmenta vel vestigia seruauerit, viderimus.

Fuerunt enim inter veteres, qui priscas leges colligerent et illustrarent, partim in libris singularibus, *περὶ νόμων* vel *νομοθεσιῶν*, vt Hermippus, Heraclides Ponticus, Theophrastus, et alii, partim in libris *περὶ πολιτειῶν*, vt nonnulli ex iisdem ipsis, quos laudauimus, et Aristoteles in libris de rep. quorum suo quisque more ac consilio α) legum verba recitasse credendus est. Quanta vel sic, diuersis hominum studiis, in exponendis legibus, orationis diuersitas esse debuit, magis cum eiusdem legumlatoris leges a pluribus ciuitatibus

L 4

receptas

 α) v. Proluf. XV.

receptas adoptatas et immutatas sub communi primi auctoris, vt Charondae, nomine commemorarent! Hinc tamen easdem legum tabulas aut singulas leges mox descripserunt passim alii, nonnulli adeo carmine, cuius rei exemplum apud Diodorum (XII, 14.) extat; imprimis autem inter hos memorandi illi, qui populorum et ciuitatum historias conderent; qui quidem earum leges et instituta inde ita repetiisse putandi sunt, vt consiliis suis et scriptionis legibus eadem attemperarent, etiam oratione. Horum scriptorum aliquem, qui de Thuriorum et Locrorum rebus, simulque de legibus, egerat, quas a Charonda et Zaleuco scriptas habuissent, Diodorus, (nam is *Thuriorum leges* se apponere profitetur) alios auctores Stobaeus descripsisse existimandus est; neque is Thuriorum, sed *Charondae Catanaci*, leges praescriptas habet. Hinc oratio in vtroque diuersa et discrepansprehenditur; neutra tamen omnino prisca sermonis generio consentanea y). Fac enim Catanacos vsos esse Ionica, Thurios Attica oratione; non tamen illa ad philosophicam illam rationem composita fuit, quae in fragmentis legum occurrit. Apud Stobaeum alia adeo diuersitas. Zaleuci quidem leges communi sermone expressae sunt, quo is scriptor, quem sequebatur, vsus erat; eodem sermone leges Charondae; at vero proemii priores sententiae dialecto Dorica, cum scriptor, quem in manibus habebat, diuersus ab altero illo, eadem vsus esset. Quem quidem scriptorem philosophum fuisse, et qui-

y) Manifesta res fit, si legem v. c. de calumnia (*ψευδομαρτυρίας*) in vtroque compares.

quidem Pythagoricum, non omnino temere fuscipiamur. Notum est Pythagorae discipulos inprimis ciuitatibus constituendis et rebus ciuilibus tractandis animos adiecisse. Multae ab iis resp. ex ciuilibus procellis ad tranquillitatem restitutae sunt, aut legibus emendatae, inprimis foedere inter Magnae Graeciae ciuitates et communi consilio ac conuentu constituto ad Achaeorum exemplum, post graues turbas, cum sub Pythagorae mortem immanis illa vexatio et odiorum acerbitas in philosophum eiusque familiares faeuisset, vt eorum collegia concremarentur, ipsi viui comburerentur, et principes in quaque ciuitate tollerentur, (v. Polyb. II, 39.). Alii in legibus congerendis commentandis interpretandisque α) aut in libellis politicis componendis operam collocarunt, Dorica quidem plerumque dialecto vsi (Jamblich. § 241. Porphyr. § 53.) quam in fragmentis, quae Pythagoreorum nomen praeferunt, ex Stobaeo collectis adhuc agnoscimus. Non itaque improbable est, prooemia illa legum, cum paucis legum fragmentis, ex Pythagoreo aliquo philosopho esse exscripta, a quo vestigia nonnulla, fatis obscura quidem, Pythagorae disciplinae in iisdem impressa supersunt. Quae tamen quis eo interpretetur, vt adulterinum falsarii opus hoc ipsum coarguat? Illa ipsa Pythagoreorum philosophorum in legibus antiquis illustrandis studia, nostro quidem iudicio, effecisse videntur, vt inter Pythagorae discipulos Charondas et Zaleucus parum docte referentur.

L 5

rentur.

α) Dicti tamen interdum et hi ipsi νομοδέρται, quo nomine Plato quoque venit apud Aristot. de Rep. p. 449.

rentur. Factum tamen hoc non nisi a senioribus a). Non autem hoc nouum et insolens, vt ad Pythagorae disciplinam referretur, quicquid cum eius institutis similitudinem haberet; insigne eius rei exemplum habemus famam de Numa. Vt scilicet paucis rem complectamur, quae confecta esse disputatione nostra arbitramur, sunt haec: fuit Charondas, isque Catanaeus, qui suae ciuitati aliisque Chalcidicis ciuitatibus leges scripsit; harum legum verba non habemus, ne quidem ipsas leges integras, quales a Charonda profectae sunt, saltem non omnes. At habemus multarum legum argumenta et sententias a diuersis scriptoribus diuersae auctoritatis commemoratas. Easdem leges videntur Thurii in suam ciuitatem transtulisse, eidemque attemperasse. Iam fuit aliquis e Pythagoreis, qui Charondae legum codicem condiderat, isque dialecto Dorica vsus: an idem fuerit, qui Zaleuci leges eodem modo et consilio perscripserat, non liquet; etsi nihil vetat ita statuere. Sed fuere alii, qui, vbi de Thuriorum rep. et rebus agerent, leges exposuere in ea ciuitate sancitas: quae cum e Charondae legibus essent transcriptae, sensim ac tacite subrepsit opinio

- a) Primus, quem nouimus, Posidonius ap. Senecam. Diodor. XII, 20. de Zaleuco: *μαθητῆς Πυθαγόρου τοῦ Φιλοσόφου*. Seneca Ep. XC. ex Posidonio: *Zaleuci leges Charondaeque narrantur; hi non in foro, nec in consultorum atrio, sed in Pythagorae tacito illo sanctoque recessu didicerunt iura, quae florenti tunc Siciliae et per Italiam Graeciae ponerent. Haecenus Posidonio assentior*. Laert. VIII, 16. Porphy. de Vita Pythag. 21. Jamblichus de V. Pythag. § 33. 104. 130. 172. Hoc est illud in quo refellendo Bentleius tam doctam operam posuit; et praeter illum alii.

nio, ipsum Charondam Thuriis eas leges scripsisse. In hos aut similes scriptores incidisse putandus Diodorus. Haec enim de loco difficili et falebroso, quem si omnino attingere refugissemus, verendum erat, ne ipsarum legum auctoritas infracta iacere videretur.

Exposuimus haec, Ciues, ut aditum nobis muniremus ad id, cuius causa talem disputationem suscipere mos iubet et institutum academiae. Indicendi sunt castini diei ritus solennes, quibus magistratus academici insignia et honores transferentur in Virum Perillustrem, reip. academicae et vestrorum commodorum, Ciues, studiosissimum,

IO. STEPHANVM PÛTTER D.

Vos itaque, Comites Illustrissimi, Commilitones natalium, ingeniorum virtutumque laudibus ornatissimi, ut sollemnibus his frequentes adesse bonisque omnibus votisque noui magistratus exordia prosequi velitis, amantissime rogamus. P. P. in alma Georgia Augusta Kal. Jul. c1010ccLXXII.

De Sybaritis ac Thuriis

Spicilegium.

In iis, quae de Sybaritarum luxu passim memorata sunt, repetendis otium consumere nolui. Multa eius generis vno loco narrata apud Athen. XII. p. 518 sqq. Memorabilia in his inprimis haec: quod pueri vsque ad pubertatem purpura erant vestiti et capillos redimitos aureo ornatu habebant (p. 518. E.): quodque pumiliones et catellos Melitenses alebant (ibid. F.) Porro quod epulis publice praebitis coronis aureis honorati sunt qui ceteros magnificentia apparatus superassent, quid? quod et coqui (p. 519 D.) tum quod apparatus epularum in annum indixerunt (p. 521 C. D. de quo loco v. sup. p. 150. cf. Valken. Oratt. p. 390.); quem fere in morem Syracusis Verres indixerat festum Verrea, et *ut ad eum diem, quae sacris epulisque opus essent, in complures annos locarentur*: Cic. in Verr. II, 21. Vestium Milesiarum, tenuitate et mollitie insignium, inprimis usum frequentatum supra (p. 130. cf. p. 33. r) vidimus. Tenuium enim vestium studium magnopere commendare debuit solis aetus in his locis vehementior; quem etiam nostra aetate testantur, qui ea loca adiere: hinc tantus amor lanae exquisitoris etiam apud Tarantinos et alios. Accessit mox, ut solet, ad vtilitatem luxus; et texturae exquisitori etiam colorum et figurarum intextarum artificium adiunctum est. Commendauit veterum admiratio vestem
summa

summa arte et magnificentia adornatam, qua in Laciniae Junonis panegyri Alcisthenes Sybarita aliquando se iactavit: qua potitus mox Dionysius senior, cum vendidisset Carthaginienfibus, CXX talenta fibi numerata accepit. Fac iam talentum 1100 vel 1200 thaleris nostris aestimari, et collige pretium vestimenti: ap. Aristot. Mirab. Audit. c. 99. et inde Athen. XII. p. 541. A. Miro autem veterum hominum iudicio intextae erant formae humanae et diuinae: de quibus v. ad e. l. Aristot.; vtrinque in ora extrema hinc *Alcisthenes* inde *Sybaris* expressa erat: muliebri haud dubie specie. Ap. Pausan. VI, 6. in prisca pictura adumbratus erat *Sybaris adolefcens* cum fluuio Calabro, fonte Calyce, Junone et Temessa vrbe: scilicet ibi fluuius Sybaris redditus fuisse videtur. Etiam Nossis in Junonis Laciniae templo *Ῥύσσων εἶμα* a se et filia textum dedicauerat epigrammate, quod inter istius poetriae fragmenta habetur, quodque iam Bentleius protulit ad Phalaridem p. 356. *Thurios Atheniensium coloniam* videri voluisse vidimus, quo ipso caussa in aperto est, cur numi eorum Palladis capite signati sint, mox *Apollinis* coloniam haberi coeptam: Proluf. VII. ext. p. 141. Eo spectare videntur numi Thuriorum ex aere paruo, in quibus caput Apollinis laureatum cum tripode vel cum cithara visitur. Reliqui Thuriorum numi fere taurum cornipetam exhibent, adiecto interdum monogrammate aut siglis magistratus nomen, vt probabile fit, designantibus; at antiquiores Sybaritae taurum gradientem capite retrouerso; hi quidem antiqua arte, altero typo eminente altero depresso.

Achaeo-

Achaeorum coloniam Thurios edit Livius (XXV, 15, 7) et Scymnus Chius (v. 325), aut confusis cum iis veteribus Sybaritis, aut respectu ad eos habito, qui ex iis superlites nouae coloniae interfuerant.

Discordiam in noua colonia ortam habuisse fomitem ex fodalitatibus, colligere licet ex loco Platonis a). Cum noui coloni ex diuersis Graeciae partibus confluxissent, dubitari non potest, etiam Lacedaemonios in iis fuisse; minus tamen recte Laconica instituta iis tribuit Philostratus b); hominem leuis fidei notasse fatis est.

Iunonem insigniore cultu apud Sybaritas fuisse habitam ex iis colligere licet, quae apud Athen. XII. p. 521. E. F. et alibi leguntur; iratam ipsis ex eo, quod in eius conspectu caesi erant supplices: quo facto simulacrum deae se auertit. Est hoc illud *μνῆμα τῆς Λευκαδίας Ἥρας*, quod non nisi trina urbis euerfione expiari potuisse ex Apollinis responfo refert Plutarch. de sera num. vind. p. 557. C. vbi v. Vir doctiff. Wyttenbach. in ed. libelli p. 65. habuisse vero euentum fors videri potuit prifcis colonis a recenter adscriptis in Thuriam interne-
 cione deletis v. sup. Proluf. VII. extr. At Junonem *Leucadiam* in his oris quis ferat? Leg. *τῆς Λακωνίας Ἥρας*. Lacinia Juno promontorio ac templo vicino in Crotoniatarum agro fatis nobilis fuit.

Poetas

- a) Plat. de LL. I. p. 636. (Bip. p. 27.) ἐπεὶ καὶ τὰ γυμνάσια καὶ τὰ ξυστία πολλὰ μὲν ἄλλα νῦν ἀφελεῖ τὰς πόλεις, πρὸς δὲ στάσεις χαλεπὰ. δηλοῦσι δὲ Μιλησίων καὶ Βοιωτῶν καὶ Θουρίων παῖδες.
- b) Philostr. V. Apollon. III, 15. Thurios refert inter eos qui comas alunt et ὅσοις τὰ Λακωνικὰ ἦν ἐν λόγῳ.

Poetas vel scriptores e Thuriis aut Sybaritis memoratos non meminimus, praeterquam quod inter Pythagoreos Deanax, Diocles, Euaeus, Euanor, Menesthus, Ptolemaeus, Proxenus, Timasius, Tyrfenus, aut potius Tyrfenis, femina, Sybaritae: Hippodamus autem (cuius etiam fragmentum e libro *περὶ εὐδαιμονίας* in Stobaeo extat) et Perilaus Thuriis recitantur. Apud Theonem in Progymnasmi. c. 3. p. 29. ed. L.B. 1626. memoratur inter veteres *μυθοποιὸς Θούριος ὁ Συβαρίτης*. De homine hoc nil constat, at *fabularum Sybariticarum* fit mentio et alibi. v. Fabric. vbi de Aesopo. *Clitonymum* scriptorem rerum Sybariticarum memini ap. Plutarch. Parall. p. 310. Opp. To. II. Fuere etiam *Metagenis* Comici *Θουριοπέριαι* drama, cuius versus aliquot apud Athen. VI. p. 269. F. extant: videntur voce hac *euerfores Thuriorum* declarari; de argumento tamen nihil constat.

X.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

P R O R E C T O R

JO. STEPHANVS PÛTTER

C V M S E N A T V

SVCCESOREM SVVM

JO. PETRVM MILLER D.

CIVIBVS COMMENDAT

IN A. D. II. JULII cDcCCLXXIV.

De Crotoniatarum rep. et institutis agitur.

Non eo, quo par est, nomine praescripto, Civis amantissimi, ad sollennia haec, quibus magistratus academici eiusque insignium publice fiet translatio, vos vocamus celebranda. AYRERI nomen in fronte gerere debebat libellus hic: viri de academia nostra, si quis alius, per longum annorum decursum meritissimi, comitate cum gravitate coniuncta, ingenii amoenitate, vitae elegancia, in proVectiore quoque senectute, singulari conspicui. Septimum ille Prorektoratus vicibus susceptis, in ipso muneris decursu, mortalibus curis ereptus est

morte

morte matura quidem, bonis tamen omnibus acerba et luctuosa. Abdicauerat ille se magistratu, paullo ante discessum suum, cuius onus inde subiit is, cuius nomen nunc praescriptum huic tabulae videtis, Ciues. Instat tamen nunc illud tempus, quo, ipso ducente ordine, nostris suffragiis, Regia auctoritate accedente, mandatus magistratus academicus transferetur in Virum Summe Reuerendum,

JO. PETRVM MILLER D.

cuius paternum in vos animum, beneuolentiam et caritatem, praedicandam etiam ex hoc loco putaremus, Ciues, nisi vos eam iam satis notam et exploratam habere sciremus. Ducendae autem pompae in templum academicum splendor suus ac frequentia ut adsit, facietis vos. Comites Illustrissimi, generis, ingeniorum morumque ornamentis decoratissimi iuuenes, si coetui nostro interesse dicentesque e pulpito oratores corona uestra cingere non grauati fueritis. Atque hoc erat, quod rogatos vos esse volebamus humanissime. Nunc quandoquidem academico ex more academicis sollennibus docta disputatione proludendum est, ad republicas et leges reuertemur, quarum commemorationem facere superioribus annis exorti eramus.

Locros ac Thurios egregie legibus et institutis instructos vidimus. Fuere aliae Magnae Graeciae ciuitates opibus et hominum rerumque copiis florentes: sed inuidit nobis fortuna accurate perscriptas harum ciuitatum historias, multoque adeo magis narrationem de earum statu, institutis ac legibus;

gibus; vt paucissima adeo sint, quae ad consilium nostrum spectantia de iis commemorari possint.

Vniuerse tamen illud ab initio tenendum, ciuitates has profectis e Graecia colonis frequentatas haud dubie leges ac mores metropoleon suarum retinuisse: posse adeo, quotiescunque alia monumenta desint, iudicium de iis ferri satis tuto, si, vnde deducta fuerit quaeque colonia, docueris: iisdem enim legibus et institutis instructa ea fuit, quibus auctores vsi erant, vnde originem ducebant: quae ipsa res forte fecit, vt de earum vrbiū institutis nihil memoratum sit a scriptoribus.

Quandoquidem itaque semel haec spatia ingressi sumus, recensere Magnae Graeciae ciuitates et inquiremus paullo diligentius, vnde vnaquaeque profecta sit, subiiciemusque si quid memoratu dignum de eius statu et descriptione occurrerit.

Croton, quae inter ceteras Magnae Graeciae vrbes eminebat, primordia habuit primis statim temporibus, quibus Italiam et Siciliam coloniis frequentauit Graecia. Nec refert si non in eundem ipsum annum consentiunt scriptores in origine vrbiū, quae ad plures annos ex ipsa rei natura referri potest, prout primum accessum, vel descripta moenia ac domos, vel absolutam ac constitutam ciuitatem quis respexerit. Dionysius Halic. II, 59. qui in temporum notatione diligentissimus est, conditam refert Crotonem Ol. XVII, 3. (a. C. 710. V. C. 44). Neque ab hoc recedit Eusebius in Chron. Hieron. Vallarf. qui sub Ol. XVII, 4. retulit: Scalliger

liger ad Ol. XIX, 2. retraxit: *Croton et Parium et Sybaris conditae a*). Minus adeo accurate Antiochus Syracusanus, vetus de rebus Italicis scriptor, (apud Strabonem lib. V. p. 402. C. 403. A.) Archiam, cum ad Syracusas condendas contenderet, ad haec loca accessisse narrabat eo ipso tempore, quo Croton conderetur; XXV enim annis maturiora Archiae sunt tempora, qui Ol. XI, 2. Syracusas condidit. Ferendum in tam remotis aetatibus non adeo subtiles esse veteres, quin Myscellum et Archiam aequales et eodem tempore domo profectos edant *b*). Inhabitabant tum illa loca Japyges (Strabo VI. p. 403 A. ex Ephoro). In conditore conueniunt scriptores *Myscello*. vel *Myscelo*; habuit patriam Rhypes Achaiae urbem *c*) [Strab. VIII. p.

593

a) cf. Progr. de Sybar. ac Thurior. rep. et legg. Sect. I. Ceterum de Crotone multa collegerunt Golzius, Cluverius, Vindingius modo criticam subtilitatem adhibuissent.

b) Strabo l. c. p. 402 C. oraculum ex Antiocho Syracusano laudat Myscello datum. ne Sybarin praeferret. Forte ex eodem Antiocho petita est altera narratio apud eundem Strabon. p. 413. f. 414. et Stephan. in *Συρακοῦσαι* et Zenob. III, 42. Suid et al. de optione ab Apolline data, et praelatis ab Archia diuitiis, a Myscello salubritate. Diuersum ab his oraculi caput de promissa coloniae duci sobole v. ex Dicaearcho ap. Jambl. V. P. 52. Salubritatem caeli Plinius quoque testatur lib. II, 96 f. 98. Alia fabula de imbre per caeli serenitatem facta ap. Suidam in *Μύσκελος*, et Schol. Aristoph. Nub. v. 370. legitur: quam de Phalantho, Tarenti conditore, Strabo et Pausan. tradunt.

c) Minus accurate, quippe vt poeta, *Argolicum*, Alemonis f. edit Ovidius Met. XV, 19. v. 19. v. 20. v. 21. v. 22. v. 23. v. 24. v. 25. v. 26. v. 27. v. 28. v. 29. v. 30. v. 31. v. 32. v. 33. v. 34. v. 35. v. 36. v. 37. v. 38. v. 39. v. 40. v. 41. v. 42. v. 43. v. 44. v. 45. v. 46. v. 47. v. 48. v. 49. v. 50. v. 51. v. 52. v. 53. v. 54. v. 55. v. 56. v. 57. v. 58. v. 59. v. 60. v. 61. v. 62. v. 63. v. 64. v. 65. v. 66. v. 67. v. 68. v. 69. v. 70. v. 71. v. 72. v. 73. v. 74. v. 75. v. 76. v. 77. v. 78. v. 79. v. 80. v. 81. v. 82. v. 83. v. 84. v. 85. v. 86. v. 87. v. 88. v. 89. v. 90. v. 91. v. 92. v. 93. v. 94. v. 95. v. 96. v. 97. v. 98. v. 99. v. 100. v. 101. v. 102. v. 103. v. 104. v. 105. v. 106. v. 107. v. 108. v. 109. v. 110. v. 111. v. 112. v. 113. v. 114. v. 115. v. 116. v. 117. v. 118. v. 119. v. 120. v. 121. v. 122. v. 123. v. 124. v. 125. v. 126. v. 127. v. 128. v. 129. v. 130. v. 131. v. 132. v. 133. v. 134. v. 135. v. 136. v. 137. v. 138. v. 139. v. 140. v. 141. v. 142. v. 143. v. 144. v. 145. v. 146. v. 147. v. 148. v. 149. v. 150. v. 151. v. 152. v. 153. v. 154. v. 155. v. 156. v. 157. v. 158. v. 159. v. 160. v. 161. v. 162. v. 163. v. 164. v. 165. v. 166. v. 167. v. 168. v. 169. v. 170. v. 171. v. 172. v. 173. v. 174. v. 175. v. 176. v. 177. v. 178. v. 179. v. 180. v. 181. v. 182. v. 183. v. 184. v. 185. v. 186. v. 187. v. 188. v. 189. v. 190. v. 191. v. 192. v. 193. v. 194. v. 195. v. 196. v. 197. v. 198. v. 199. v. 200. v. 201. v. 202. v. 203. v. 204. v. 205. v. 206. v. 207. v. 208. v. 209. v. 210. v. 211. v. 212. v. 213. v. 214. v. 215. v. 216. v. 217. v. 218. v. 219. v. 220. v. 221. v. 222. v. 223. v. 224. v. 225. v. 226. v. 227. v. 228. v. 229. v. 230. v. 231. v. 232. v. 233. v. 234. v. 235. v. 236. v. 237. v. 238. v. 239. v. 240. v. 241. v. 242. v. 243. v. 244. v. 245. v. 246. v. 247. v. 248. v. 249. v. 250. v. 251. v. 252. v. 253. v. 254. v. 255. v. 256. v. 257. v. 258. v. 259. v. 260. v. 261. v. 262. v. 263. v. 264. v. 265. v. 266. v. 267. v. 268. v. 269. v. 270. v. 271. v. 272. v. 273. v. 274. v. 275. v. 276. v. 277. v. 278. v. 279. v. 280. v. 281. v. 282. v. 283. v. 284. v. 285. v. 286. v. 287. v. 288. v. 289. v. 290. v. 291. v. 292. v. 293. v. 294. v. 295. v. 296. v. 297. v. 298. v. 299. v. 300. v. 301. v. 302. v. 303. v. 304. v. 305. v. 306. v. 307. v. 308. v. 309. v. 310. v. 311. v. 312. v. 313. v. 314. v. 315. v. 316. v. 317. v. 318. v. 319. v. 320. v. 321. v. 322. v. 323. v. 324. v. 325. v. 326. v. 327. v. 328. v. 329. v. 330. v. 331. v. 332. v. 333. v. 334. v. 335. v. 336. v. 337. v. 338. v. 339. v. 340. v. 341. v. 342. v. 343. v. 344. v. 345. v. 346. v. 347. v. 348. v. 349. v. 350. v. 351. v. 352. v. 353. v. 354. v. 355. v. 356. v. 357. v. 358. v. 359. v. 360. v. 361. v. 362. v. 363. v. 364. v. 365. v. 366. v. 367. v. 368. v. 369. v. 370. v. 371. v. 372. v. 373. v. 374. v. 375. v. 376. v. 377. v. 378. v. 379. v. 380. v. 381. v. 382. v. 383. v. 384. v. 385. v. 386. v. 387. v. 388. v. 389. v. 390. v. 391. v. 392. v. 393. v. 394. v. 395. v. 396. v. 397. v. 398. v. 399. v. 400. v. 401. v. 402. v. 403. v. 404. v. 405. v. 406. v. 407. v. 408. v. 409. v. 410. v. 411. v. 412. v. 413. v. 414. v. 415. v. 416. v. 417. v. 418. v. 419. v. 420. v. 421. v. 422. v. 423. v. 424. v. 425. v. 426. v. 427. v. 428. v. 429. v. 430. v. 431. v. 432. v. 433. v. 434. v. 435. v. 436. v. 437. v. 438. v. 439. v. 440. v. 441. v. 442. v. 443. v. 444. v. 445. v. 446. v. 447. v. 448. v. 449. v. 450. v. 451. v. 452. v. 453. v. 454. v. 455. v. 456. v. 457. v. 458. v. 459. v. 460. v. 461. v. 462. v. 463. v. 464. v. 465. v. 466. v. 467. v. 468. v. 469. v. 470. v. 471. v. 472. v. 473. v. 474. v. 475. v. 476. v. 477. v. 478. v. 479. v. 480. v. 481. v. 482. v. 483. v. 484. v. 485. v. 486. v. 487. v. 488. v. 489. v. 490. v. 491. v. 492. v. 493. v. 494. v. 495. v. 496. v. 497. v. 498. v. 499. v. 500. v. 501. v. 502. v. 503. v. 504. v. 505. v. 506. v. 507. v. 508. v. 509. v. 510. v. 511. v. 512. v. 513. v. 514. v. 515. v. 516. v. 517. v. 518. v. 519. v. 520. v. 521. v. 522. v. 523. v. 524. v. 525. v. 526. v. 527. v. 528. v. 529. v. 530. v. 531. v. 532. v. 533. v. 534. v. 535. v. 536. v. 537. v. 538. v. 539. v. 540. v. 541. v. 542. v. 543. v. 544. v. 545. v. 546. v. 547. v. 548. v. 549. v. 550. v. 551. v. 552. v. 553. v. 554. v. 555. v. 556. v. 557. v. 558. v. 559. v. 560. v. 561. v. 562. v. 563. v. 564. v. 565. v. 566. v. 567. v. 568. v. 569. v. 570. v. 571. v. 572. v. 573. v. 574. v. 575. v. 576. v. 577. v. 578. v. 579. v. 580. v. 581. v. 582. v. 583. v. 584. v. 585. v. 586. v. 587. v. 588. v. 589. v. 590. v. 591. v. 592. v. 593. v. 594. v. 595. v. 596. v. 597. v. 598. v. 599. v. 600. v. 601. v. 602. v. 603. v. 604. v. 605. v. 606. v. 607. v. 608. v. 609. v. 610. v. 611. v. 612. v. 613. v. 614. v. 615. v. 616. v. 617. v. 618. v. 619. v. 620. v. 621. v. 622. v. 623. v. 624. v. 625. v. 626. v. 627. v. 628. v. 629. v. 630. v. 631. v. 632. v. 633. v. 634. v. 635. v. 636. v. 637. v. 638. v. 639. v. 640. v. 641. v. 642. v. 643. v. 644. v. 645. v. 646. v. 647. v. 648. v. 649. v. 650. v. 651. v. 652. v. 653. v. 654. v. 655. v. 656. v. 657. v. 658. v. 659. v. 660. v. 661. v. 662. v. 663. v. 664. v. 665. v. 666. v. 667. v. 668. v. 669. v. 670. v. 671. v. 672. v. 673. v. 674. v. 675. v. 676. v. 677. v. 678. v. 679. v. 680. v. 681. v. 682. v. 683. v. 684. v. 685. v. 686. v. 687. v. 688. v. 689. v. 690. v. 691. v. 692. v. 693. v. 694. v. 695. v. 696. v. 697. v. 698. v. 699. v. 700. v. 701. v. 702. v. 703. v. 704. v. 705. v. 706. v. 707. v. 708. v. 709. v. 710. v. 711. v. 712. v. 713. v. 714. v. 715. v. 716. v. 717. v. 718. v. 719. v. 720. v. 721. v. 722. v. 723. v. 724. v. 725. v. 726. v. 727. v. 728. v. 729. v. 730. v. 731. v. 732. v. 733. v. 734. v. 735. v. 736. v. 737. v. 738. v. 739. v. 740. v. 741. v. 742. v. 743. v. 744. v. 745. v. 746. v. 747. v. 748. v. 749. v. 750. v. 751. v. 752. v. 753. v. 754. v. 755. v. 756. v. 757. v. 758. v. 759. v. 760. v. 761. v. 762. v. 763. v. 764. v. 765. v. 766. v. 767. v. 768. v. 769. v. 770. v. 771. v. 772. v. 773. v. 774. v. 775. v. 776. v. 777. v. 778. v. 779. v. 780. v. 781. v. 782. v. 783. v. 784. v. 785. v. 786. v. 787. v. 788. v. 789. v. 790. v. 791. v. 792. v. 793. v. 794. v. 795. v. 796. v. 797. v. 798. v. 799. v. 800. v. 801. v. 802. v. 803. v. 804. v. 805. v. 806. v. 807. v. 808. v. 809. v. 810. v. 811. v. 812. v. 813. v. 814. v. 815. v. 816. v. 817. v. 818. v. 819. v. 820. v. 821. v. 822. v. 823. v. 824. v. 825. v. 826. v. 827. v. 828. v. 829. v. 830. v. 831. v. 832. v. 833. v. 834. v. 835. v. 836. v. 837. v. 838. v. 839. v. 840. v. 841. v. 842. v. 843. v. 844. v. 845. v. 846. v. 847. v. 848. v. 849. v. 850. v. 851. v. 852. v. 853. v. 854. v. 855. v. 856. v. 857. v. 858. v. 859. v. 860. v. 861. v. 862. v. 863. v. 864. v. 865. v. 866. v. 867. v. 868. v. 869. v. 870. v. 871. v. 872. v. 873. v. 874. v. 875. v. 876. v. 877. v. 878. v. 879. v. 880. v. 881. v. 882. v. 883. v. 884. v. 885. v. 886. v. 887. v. 888. v. 889. v. 890. v. 891. v. 892. v. 893. v. 894. v. 895. v. 896. v. 897. v. 898. v. 899. v. 900. v. 901. v. 902. v. 903. v. 904. v. 905. v. 906. v. 907. v. 908. v. 909. v. 910. v. 911. v. 912. v. 913. v. 914. v. 915. v. 916. v. 917. v. 918. v. 919. v. 920. v. 921. v. 922. v. 923. v. 924. v. 925. v. 926. v. 927. v. 928. v. 929. v. 930. v. 931. v. 932. v. 933. v. 934. v. 935. v. 936. v. 937. v. 938. v. 939. v. 940. v. 941. v. 942. v. 943. v. 944. v. 945. v. 946. v. 947. v. 948. v. 949. v. 950. v. 951. v. 952. v. 953. v. 954. v. 955. v. 956. v. 957. v. 958. v. 959. v. 960. v. 961. v. 962. v. 963. v. 964. v. 965. v. 966. v. 967. v. 968. v. 969. v. 970. v. 971. v. 972. v. 973. v. 974. v. 975. v. 976. v. 977. v. 978. v. 979. v. 980. v. 981. v. 982. v. 983. v. 984. v. 985. v. 986. v. 987. v. 988. v. 989. v. 990. v. 991. v. 992. v. 993. v. 994. v. 995. v. 996. v. 997. v. 998. v. 999. v. 1000.

593 C.] et coloni, quos adduxit, fuere *Achaei*.
 [Strabo l. c. Herodot. VIII, 47. Scymnus Chius v.
 322. qui eam vna cum Crotone, Pandofia, Thuriis
 et

lebrait antiquitas, estque hoc solum, quod ex Heraclidis Politicis servatum habemus: Κρότωνά ἐξ ἀρχῆς Κρότων ὄμισεν. Κρότων ομιστας praeclare vindicatus est in numo ab Ekhel V. C. nuper in Sylloge I. p. 11. Alia fabula est, *Herculem* in haec loca venisse Geryonis boues abigentem. v. Jamblich. V. P. f. 50. Certe is fuit Crotoniatarum ἥρωας ἐπιχάρως idemque in eorum numis passim conspicitur, modo puer angues elidens, modo sedens scyphum effundens, modo alio habitu. Sed haec cognoscere licet vel ex Raschii Lexico numismat. voc. Croton. Est in hoc numorum genere apud Magnan. Brut. numism. t. 119. vnus ex aere mediae formae, cum capite Herculis iuuenili, KPO et altera parte tripus, adscripto ΣΥ. Sybarin foedere iunctam d' Hancarville recte agnoscit (*Recherches sur les Arts de la Grece* T. II. p. 458 sq.) verum ad antiquissima tempora numum refert. Sed vir doctus in toto illo loco ac capite tam misere temporum rationes turbat ac miscet, vt nihil omnino ex eius rationibus confici possit. Paulo ante Ol. LV. numum cufum probabile fiet ex iis, quae inf. dicentur. Alia, quae in Crotoniatarum numis occurrunt, symbola partim Apollinem, cui templum Crotone fuisse patet de Mirab. Audit. 115. partim Jovem eiusque cultum et honorem arguunt; occurrit etiam Junonis Lacinae caput, cuius templum in vicinia erat. Bellerophonem in numo exhibuit Ekhel N.V. anecd I. t. III, 24. qui originem Achaicam arguit; Achaeae enim accensa antiquitus Corinthus; cui Bellerophon heros indigena. Nam Archiam Corinthium ad Crotonem nil spectare iam monitum est. Ad eandem originem referre licet, puto, vsum τοῦ θ Κοππα in nomine οοφ. Sunt inter antiquiores ex genere eorum numorum, quos *incusos* vocant. Ab eodem V. C. in Sylloge Vol. I. tab. I, 12. numus Crotoniates proditus est, cuius altera parte tripus cum candelabro et litterae PA antiquo ductu, quas ille ΔΑ legit, et ex Theocriti versu

et Metaponto inter Achaeorum colonias fuisse docet] *d*). Iam autem Achaeos non modo ferius foedere ac societate plurium ciuitatum facta, verum etiam antiquitus populari statu ciuitates suas moderatos esse satis constat vel ex Polybio (lib. II, 41), qui fanioris democratiae exemplum eos proponit vnicum *e*). Itaque cum coloniae urbium, vnde deductae erant, iura moresque retinerent, mani-

M 3

festum

versu Id. IV, 32. Zacynthus aduocat. Nec tamen nisi casu vrbes in eo versu iunctae occurrunt. Solum inepti hominis est. De Pandosia cogitabam, cuius cum Crotone nomen iunctum in alio numo ap. Magnan. Brutt. t. 87. occurrit.

- d*) Pausanias tamen Lacedaemone coloniam Crotonem deductam memorat, vna cum altera, Locros Epizephyrios ducta, circa annum a. C. 723. Polydoro regnante lib. III, 3. nec diu posthaec Tarentum conditum.
- e*) Obscura est omnis antiquior Achaiae memoria: itaque nec satis accurate definiri posse video, a quo tempore Achaiae vrbes populari statu vii sint. Locus Polybii laudatus, qui cum Strabone (atqui is ex isto petiisse videtur lib. VIII. p. 589. A.) vnicus est hac de re, nam in Paus. VII, 1. et 6 nihil, quod huc spectet, reperio, is, inquam, inde a Tisameno Orestis f. reges habuisse Achaeos testatur vsque ad regem Gygen, cuius filios auersati illi reip. suae formam in popularem statum mutarunt, quem vsque ad Alexandri tempora retinere, quando discordia urbium consilia diffraxit, donec restitutum est antiquum illud urbium foedus, adscitis mox aliis ciuitatibus. Gyges ille quo tempore vixerit, expressam memoriam reperimus nullam. Polybius c. 42, vbi concludit suam de antiquioribus Achaeorum temporibus narrationem, se docere voluisse ait διότι μία τις ἀπὸ τῶν Ἀχαιῶν αἰρήσις ὑπέρχε, et ea quidem ad libertatem et aequalitatem comparata. Tyranni, qui ante restitutam veterem remp. per Macedonum artes et fraudes extiterant, non nisi ad nouissima tempora spectant.

festum fit, nec Crotonem alio ciuitatis statu quam populari esse vsam legesque ad eum attemperasse. Si vero popularem statum dicimus, democratiam, non ochlocratiam dicimus. Habuit Croton suos Magistratus, habuit suum Senatum, τῶν Γερόνων, quem cō virorum fuisse, e Dicaearcho apud Jamblichum V. P. f. 45. et Porphyrium V. P. f. 18. comperimus. Agi quoque de re grauiore in Senatu et ad populum videmus in iis quae de exulibus a Sybaritis repetitis narrantur ap. Diod. XII, 9. Alia ex iis colligere licet, quae de feditione a Cylone in Pythagoreorum exitium concitata ex Apollonio narrantur (ap. Jamblich. f. 257.) loco praeclaro. Erat enim inter Crotoniatis factio, quae nouas res in rep. moliebatur: *vt promiscue ad magistratus et comitia omnes admitterentur f*): quo patet, remp. Crotoniatarum ita fuisse descriptam, vt ex census seu ex alia ratione ciuium ordines essent constituti, seu classes, ex quibus infimae ne ad comitia quidem admitterentur, multo minus omnibus promiscue magistratum petere liceret. Porro ab iis postulabatur, vt ii, qui magistratu abirent, apud certos ex omni multitudine forte lectos viros rationem eorum, quae gessissent, redderent. Circumscribere adeo magistratus opes voluit plebis factio. Fortiter restitere Pythagorei, ita enim solui remp. a maioribus acceptam. Superior tamen fuit altera factio, incensa plebe criminationibus in Pythagoreos iactis. Ex eodem loco (f. 160) intelligitur,

f) Sane hoc ex latina versione et ex contextu constat: in Graecis vero vitiosa est oratio. Saltem ὑπὲρ τοῦ παντός κοινωνεῖν legendum est πάντας.

gitur, in comitia populi (εἰς ἐκκλησίαν) nec pro-
dire nec quicquam ferre licuisse, nisi Senatui cō
virorum antea approbatum esset. Nec recessisse
eam ab hac reip. administrandae ratione ferioribus
temporibus, infra videbimus.

Egregie sita fuit vrbs, muris et arce instructa
(v. Liv. XXIV, 3), portu quidem idoneo destituta,
vt tamen stationes nonnullas haberet aestiuas nauibus
appellendis idoneas, quae portus desiderium
tollere poterant (Polyb. lib. X. Exc.). Ciuum
frequentia prae aliis ciuitatibus claruit g). Floruit
inprimis studiis bellicis et gymnics, et fuere plu-
res Olympicis aliisque certaminibus victores ex hac
vrbe (Strabo VI. p. 403. A. B.): inter quos Milo
facile celeberrimus fuit, quem Ol. LXII. aliisque
stadio vicisse constat. Suscepit ea quoque ali-
quando sapientiae studia. Eadem enim aetate
Pythagoras Crotonem adierat, cuius disciplina tum
aliis locis, tum Crotone maxime, morum et insti-

M 4

tutorum

- g) Scymnus Chius 322. ἡ πρὶν εὐτυχεστάτη εὐανδροτάτη
πόλις τε γενομένη, Κρότων. Non dubitamus cum Hoes-
schelio legendum esse εὐτυχεστάτη, etū causam ille
non attulit. Felicitatem de ea vrbe nemo praedicauit:
fabulam adeo paullo ante attigimus ex Strabone et
Stephano Byzant. qua opes et diuiciae Syracusis, Cro-
toni bona valetudo ab Apolline fuit assignata. Nec
aliter putamus accipiendum Dionys. Periegeten O. D.
v. 369. Ἱμερτόν πτολίεθρον εὐστεφάνοιο Κρότωνος: est
Croton muris bene cincta, vt Homerus et alii hac
voce vsi. Eustathius tamen de victoriarum coronis
accepit. Inter aedificia publica esse debuit *Musarum*
templum, quod Pythagorae iussu exstructum ferebatur
v. Jamblich. s. 45 et 264. e Dicaecharcho; item Apolli-
nis. v. Aristot. not. c).

tutorum magnam mutationem fecisse dicitur; de qua paullo post pluribus dicetur. Inter Pythago-
reos itaque, quorum nomina habentur, magnus numerus est eorum, quibus patria Croton adscripta legitur.

Celebratissima est *Crotoniatarum clades ad Sa-gram* fluuium a Locris accepta. de qua copiose tradidit Justinus XX, 2 fq. (Adde Strab. VI. p. 400. B. C. Cic. de N. D. II. 2. Suidam in ἀληθεύεσσα, et hinc inter Adagia Gr. Schotti e Suida, II, 2. add. ibid. Zenob. Cent. II, 17. vbi v. Schott. Plutarch. in Aemil. p. 268 C.) Temporum tamen notationem nemo veterum adscripsit h). Si tamen curiosius conquiras et compares ea, quae de hac clade narrantur, dubitari nequit, ad antiquiora tempora eam esse reuocandam, Sybaritarum rebus adhuc florentibus; etiam Pythagoras post illam cladem Crotonem adiisse memoratur Justino, vt adeo Ol. LX antecedere illa debuerit. Adest etiam ad manus alia temporis declarandi ratio, etsi subtilior, ex Pausan. III, 19. (add. Conon. c. 18.) vbi fabulam de Helena ex mente Himeraeorum et Crotoniatarum exponit: Leonymum memorat in praelio cum Locris vulneratum ex Apollinis monito Leucen, Achillis insulam, circa Istri ostia nauigasse; vnde
reducem

h) Strabo etiam addidit nonnulla (p. 403 B. et 400 C.) quae rem multo magis implicat et obscurant. *Eam*, inquit, *cladem causam fuisse aiunt, cur Crotoniatae paullo post dissoluerentur, ob multitudinem eorum qui ceciderant.* Atqui non modo diutissime resp. Crotoniatarum posthaec perstitit: vt infra videbimus: sed et ciuium multitudine opibusque effloruit.

reducem iussum a dea Stefichoro nuntiare, caussam amilforum oculorum ei fuisse iram Helenae. Stefichorus autem obiit Ol. LV, 1. vel vt Scaliger edidit Ol. LVI, 1. a. C. 556. Multo itaque antiquior, et saltem L annis Sybaris excidio prior est, clades ad Sagram accepta. Caussae autem belli, quo haec clades accepta est, hae fuere: Primum Metapontini cum Sybaritis et Crotoniatis Sirim expugnantur *i*) et supplicibus ad Mineruae simulacrum trucidatis iram deorum in se concitauerant. Pergit Justinus: *Recuperata sanitas (ex peste) non diu Crotonenses quieuerunt. Itaque indignantes, in oppugnatione Siris auxilium contra se a Locrensisibus latum, bellum his intulerunt.* Narrat inde reliqua, et factum ad Sagram praelium, ad quod Crotoniatae CXX millia *k*)

M 5

arma-

- i*) Sirin in Crotoniatarum potestatem cessisse ex numo colligit d' Hancarvill. l. c. qui vna parte Crotonis, altera Siris nomen refert pl. XXX, 9. Admittemus hoc; verum non valde antiqua tempora numum redolere, res ipsa docet, quod non multum ante LV. Ol. omnia ista, quae de Siri expugnata narrantur, euenere. De bello et piaculo v. Justin. l. c. XX, 2. cf. Schol. Lycophr. 987. qui rem paullo post tempora Troiana factam narrat; perperam. At referunt alii hoc ἀγος ad Iones. v. inf. Proluf. XIII. de Siri.
- k*) Strabo l. c. VI. p. 400. CXXX millia, et Locrorum X m. memorat, sed adfuisse his missa auxilia a Rheginis. Ceterum facta esse pugna fertur eodem mense ac die, quo ludi Olympii facti v. Cic. de N. D. II, 2. Plin. VII, 22. Plut. in Aemilio Paulo p. 268. D. qua tamen Olympiade id contigerit, nusquam adiectum. At Justin. XX, 3. eadem qua pugnatum est die, et Corinthi, et Athenis et Lacedaemone, nuntiatam esse victoriam. Sed hoc vulgo de multis praeliis fuit narratum. Magno ciuium numero in hac pugna caeso Crotonem minus bene habitatam esse Strabo narrat l. c. sub *h*). De pugna cf. sup. p. 55.

armatorum, Locri XV millia eduxerint. Hi tamen, desperata salute, Dioscuris opitulantibus, fortiter pugnantes victoriam obtinuerunt.

Pergit Justinus (ibid. c. 4): *Posthaec Crotoniensibus nulla virtutis exercitatio, nulla armorum cura fuit: oderant enim quae infelicitur sumserant: mutassentque vitam luxuria, ni Pythagoras philosophus fuisset.* Turbatur hoc loco rerum ordo egregie ab epitomatore Trogi. Nullam facit mentionem *belli cum Sybaritis gesti* et *Sybaris excisae*: quae tamen ferior fuit et in Pythagorae tempora incidit: quandoquidem facta est Ol. LXVII, 3. ante C. N. 510. Eam iam supra (p. 136. *de Sybar. et Thur. LL. Sect. I.*) attigimus. Narratum a Timaeo (apud Athen. XII. p. 522 A.) *excisa Sybari* et ipsos Crotoniatas luxuriose dedisse: idem ad Crotoniatas traduxerat, quod alii Sybaritas fecisse narrant, ut Olympicos ludos dissoluere tentarent. Verum Crotoniatas, in luxuriam lapsos, Pythagorae auctoritate ad frugalitatem reuocatos, copiose persequitur Justinus (l. c. c. 4) consequutumque philosophum ait, *ut matronae auratas vestes ceteraque dignitatis suae ornamenta, velut instrumenta luxuriae, deponerent, eaque omnia delata in Iunonis aedem ipsi deae l.) consecrarent, prae se ferentes, vera ornamenta matronarum pudicitiam, non vestes, esse.* Forte haec eum in modum inter se comparari

l) Iuno Lacinia est, cuius templum opulentum in proximo promontorio erat: v. inpr. Liv. XXIV, 3. vnde etiam Iunonem in Crotoniarum numis conspici paullo ante monuimus. Hoc fuit templum, quod cum picturis exornare vellent Crotoniatae, Zeuxin conduxere v. Cic. de Inuent. II, 1. 2.

comparari et conciliari a diffensu possunt, si statuas: sub accessum Pythagorae Crotoniatas luxuria solutos viri diuini auctoritate ad virtutem esse retractos; incidit inde bellum cum Sybaritis, quo tam praeclara virtutis suae documenta ediderunt Crotoniatas. Facit scilicet difficultatem in his ratio temporum turbata in iis quae de Pythagora traduntur *m*). Stabilium nunc est assertum illud, a quo reliqua tantum non pendent, circa Ol. LX floruisse Pythagoram, eumque obiisse Ol. LXVIII vel LXIX. probabile porro esse, adiisse Pythagoram Italiam sub Ol. LX. Quae itaque morum, institutorum et vitae Crotoniatarum emendatio per Pythagorae disciplinam ac sodalium facta esse dicitur *n*), victoriam de Sybaritis antecedere debuit; nam paucis post illam annis turbatum esse in Crotoniatarum rep. statim videbimus. Subnata enim dudum in Pythagoreos odia eo tandem exarsere vt coniuratio in eorum exitium fieret: quo iure quoue iuris praetextu hoc in ciuitate legibus bene constituta fieri potuerit,

m) [Retractauit eam quaestionem et diligenter constituit post ista scripta Collega coniunctissimus MEINERS *Geschichte der Wissenschaften in Griechenland u. Rom* l. B. p. 304 sqq.]

n) [De hoc sodalium Pythagorae eiusque fructu ad Magnam Graeciam ne nunc aliquid interponam, facit docta Collegae nostri Meiners ea de re disputatio in *Gesch. d. Wiss. in Griech.* qui p. 398 sqq. quo loco admodum disertis cum Pythagorae praeclarum de humanitate bene merendi studium, tum sodalium bonis incredibilia in Magnae Graeciae ciuitates, tam vniuersis coloribus descripsit, vt non nisi grauius affecto animo hinc discedas, si reputes, quam paucorum (vix XXX) annorum spatio illa Pythagorae disciplinae bona perdurauerint.

potuerit, non liquido constat o). Tumultu facto impetum in eos fecit aduersa factio eosque qui conue-
nerant domo incensa cremauit, ceteros occidit aut in
fugam coniecit. Incidit haec calamitas in extrema
vitae Pythagorae; nam ipse fuga elapsus, a Locris et
Tarentinis exclusus, Metapontum se contulisse paul-
loque post, Ol. LXVIII, 2. vita migrasse fertur p).
Nec intra Crotonem se continuit hominum furor;
sed tanquam contagio per ceteras Magnae Graeciae
ciuitates est grassatus, collegiis Pythagorae incensis,
interfectis optimatibus, plebeque seditionibus et
caedibus omnia miscente q). Achaeorum tum fide
ac consiliis vsae ciuitates composuere dissensiones
et calamitates: quod Polyb. II, 39 docet: vt adeo
Crotoniatae et tum originis suae et necessitudinis
cum Achaeis, a quibus ortos vidimus, memores
ceteros

o) De causis odiorum et irarum in familiares Pythago-
rae inter omnes disertissime egerat Apollonius Tyanen-
sis, e quo v. excerpta ap. Jamblich. f. 254 sq. Idem
rerum gestarum ordinem probabiliter exposuit. Ex
causis, quae traduntur, probabilitatem habet inprimis
illud, quod, Sybari capta, ex diuisione agrorum inter
plebem, nata esse odia in Pythagoreos dicuntur, cum
essent, quorum cupiditas non erat expleta; quodque
se sperni et excludi a Pythagoreorum consortio, et-
iam sanguine iunctis, indignabantur multi; iidemque
se factioni, quae plebem in suas partes traxerat, ad-
iungebant.

p) [Meiners l. c. p. 368. malit Ol. LXIX. ineunte, vel
LXVIII exeunte.]

q) v. Polyb. II, 39. Justin. XXX, 4. Porphyr. e Dicaear-
cho, et Jamblich. 248 sq. ex Aristoxeno, et f. 254 sq.
ex Apollonio: ex hoc quidem disertissime. Multa
vero in his in maius aucta esse tum horum hominum
mos in reliquis arguit, tam comparatio inter plures
facta. [v. Meiners p. 472 sq. et Tiedemann. p. 334 sq.]

ceteros ad suum consilium et voluntatem traxerint. Rem inde eos publicam fatis prospere administrasse credere licet. Fuit ex eorum ciuibus Democedes, qui cum Polycrate Samio ad Oroeten profectus, Satrapam Asiae minoris, anno a. C. 522. Ol. LXIV, 3. mox Susa ad Darium fuit adductus. Herodot. III, 125. 131 sq. vbi simul discimus Crotoniatas medicos ex eo inter ceteros principatum tenuisse, vt altero ab iis loco Cyrenaei medici haberentur r). Opulentos Crotonem ciues habuisse, exemplo Phaylli intelligitur, qui suis sumtibus (non publice missam, vt Eustath. ad Dionys. Perieg. 369 male interpretatur) instruxit nauem, quae praelio ad Salaminem (a. C. 480) interfuit: v. Herodot. VIII, 47. Pausan. X, 9. Aliud exemplum ciuis ex hac vrbe, qui nauem suo sumtu instruxit, Philippi vid. ap. Herodot. V, 47. Simile quid ei, quod paullo ante commemorauimus, *aliquanto post* s) factum Polybius l. c. subiicit: Crotoniatas cum Sybaritis et Cauloniatis ad Achaeorum exemplum foedere facto communes conuentus et concilia ad Jovis Homonoiei aedem instituisse et ad eorum morem de communibus rebus communi consilio egisse. Factum hoc suspicamur paullo post Ol. LXXX, 3. Thuriis iam in locum Sybaritarum noua colonia conscriptis, quando cum Crotoniatas amicitia et foedere eos iunctos fuisse narrat Diodor. XII, 11. Renouatum hoc foedus aut simile aliud ictum sub
a. Ol.

r) Pythagorae disciplinae hoc debitum: v. ibid. p. 480.

s) *μετά τινος χρόνου*. Alteram tamen tunc seditionem factam ignoro: quam ap. Tiedemann. p. 338. narrari video.

a. Ol. XCVI, 4. cum de altero Dionysii senioris in Italiam aduentu metus esset, cui se adiungere velle videbantur Lucani: rem narrat Diod. XIV, 91. Lucanis igitur anno hinc tertio Ol. XCVII, 3. Thuriorum agros incurfantibus statim succurrunt armis focii. Ita enim Graecae per Italiam ciuitates pactae inter se erant, vt vnus ex ipsis agro a Lucanis vexato omnes ad eius defensionem occurrerent, sin vrbs aliqua paratas ad subsidium copias non haberet, eius magistratus, στρατηγοὶ, capite plecterentur. Haecenus Diod. XIV, 101. Recessisse ab hoc foedere tandem Graecos, narrare pergit Polybius, inuitos et coactos partim a Dionysio Syracusanorum tyranno, partim barbarorum vicina loca tenentium potentia. Quid Crotoniatae calamitatis inter haec acceperint non constat. At ex Dionysii Halicarn. fragm. p. 715. Cliniam Crotoniaten patriam tyrannide oppressisse discimus. Factum necesse est paullo ante Anaxilai Rhegini tempora, qui circa a. Ol. LXXI, 3. a. C. 494. Rheginorum dominationem arripuit.

Inter haec Crotoniatae eodem tempore, quo ad Achaeorum exemplum remp. foederatam ciuitatum constituerant, *mores quoque legesque Achaeorum adsciuisse et suam ciuitatem ad eorum morem et exemplum administrasse* t) memorantur. Quo facto meliorem fortunam experti iterum opibus ac viribus effluerant. Itaque sub Dionysii maioris expeditionem
in

t) Polyb. II, 39. δεύτερον, τοὺς ἐθισμοὺς καὶ νόμους ἐκλάβοντες τοὺς τῶν Ἀχαιῶν, ἐπεβέβησαντο χρῆσθαι καὶ διοικεῖν κατὰ τοὺς τὴν πολιτείαν.

in Italiam (Olymp. XCVII, 4. a. C. 389. factam) cum Graeci, etsi clade a Lucanis superiore anno accepta attriti, copias contraxissent, quibus tyranno ad Cauloniam occurrerent, imperium detulere Crotoniatis (v. Diodor. XIV, 103 sq. Iustin. XX, 5.). Parum feliciter mox ab iis pugnatum ducente aduersus hostem copias Helori. Dionysius tamen praeter morem clementia vsus foedus ac pacem cum Graecis iniit (v. Diodor. ibid.). Crotonem vero et Rhegium eum expugnasse et iis vrbibus per XII annos dominatum esse, ex Dionysii Halic. fragmento discimus (in Excerpt. p. 715.). Addit idem tyranni metu alias vrbes barbaris (h. e. Lucanis et Bruttiiis) se dedidisse, alias ab his afflictas Dionysio se adiunxisse, omninoque misere afflictam fuisse hoc tempore Magnam Graeciam. Arcem Crotonis *per auersas rupes a Dionysio per dolum* esse captam Liuius alio loco memorat XXIV, 3. Vt adeo non pacatione sed vi ac fraude captam Crotonem necesse sit. Iterum afflictata est Croton ab Agathocle. Primum vrbi a Bruttiiis obsidione pressae auxilia miserant Syracusani ducibus Heraclide Sofistrato, qui paullo post rerum summa Syracusis potitus est. Militabat sub iis Agathocles tribunus militum; is deductis ex Italia copiis remansit, et Crotonis occupandae consilia iniit, sed spe deiectus vix cum paucis Tarentum euasit: Diodor. XIX, 3. 4. Referenda haec arbitramur ad annos Olymp. CXIV, 4. CXV, 1. a. C. 321. 320. nam ad horum annorum gesta, quae ex Diodoro lib. XVIII, 43. 44. exciderunt, haec pertinuisse necesse est. Ex iis autem, quae alio loco lib. XIX, 10. Diodorus summa-

tim

tim attigit, intelligitur, fuisse tum in vrbe duas factiones, quarum altera ad Sofistratum et Heraclidem Syracufanos inclinaret: ea, vrbe eiecta *u*) nihil omisit, quo sibi reditum pararet. Itaque Crotoniatae pactione cum Brutiis facta aduersus exules arma conuerterant, protractoque iam in alterum annum bello Paronem et Menedemum copiis praefererant. At ii profectos a Thuriis (ab his itaque fuerant recepti) exules interneccione deleuere.

Cum aliquo tempore post Agathocles summam rerum Syracufis obtinuisset, consilia de Crotone et ceteris Italiae vrbibus occupandis noua iniit. Facile enim est ad assequendum, ei, qui Siciliae regnum seu teneret seu affectaret, ad opes suas firmandas admodum opportunum fuisse, vt Italiae inferioris vires adiunctas sibi haberet. Corcyram ille a Cassandro Macedonum rege obsessam liberauerat, circa annum a. C. 300. V. C. 454. Olymp. CXX, 1. Vnde redux factus nouis copiis naualibus coactis altero, quod probabile fit, anno, a. C. 299. Italiam traiecit, et Crotonem, cum per fraudem a munienda vrbe animos abduxisset, obsedit. Ad vrbem defendendam cum imparati essent, Crotoniatae tandem portis recipiunt Agathoclem cum copiis: at illae irruptione facta caedibus ac rapinis faeuiunt. Praesidio in arce relicto Syracufas repetiit tyrannus: Haec Diodor. Eclog. lib. XXI, 4, vbi ducto ad vrbem exercitu misisse narratur *ad Menedemum Crotoniatarum tyrannum sibi amicum*

u) ἐπιπεπρωκότας τῶν πολιτῶν ὑπὸ τῆς δημοκρατίας appellat Diodor. l. c.

cum x); quod propriene sit accipiendum, an ille princeps populi ac demagogus fuerit, dicere non habemus. Traiecit paullo post iterum in Italiam Agathocles, sed vt aduersus Bruttios copias duceret: v. Diodor. l. c. num. 8.

Tandem inciderunt tempora aduentus Pyrrhi in Italiam, quo cum omnino Magnae Graeciae summa vastitas est facta, tum vero Croton, cum antea murum in circuitu XII. m. passuum patentem habuisset, vix dimidia parte habitari coepit: v. Liv. XXIV, 3. Occupata fuerat Croton per insidias a P. Cornelio Rufino Cos. V. C. 477. ante C N. 277. Mox Romana legio, quae cum Decio Jubellio Rhegium occupauerat, Crotonem prodentibus quibusdam cepit, praesidium Romanum trucidauit, urbem diripuit v. Zonaras VIII. p. 377. Receptam tamen urbem, cum a perfidis legionariis. qui Rhegium tenebant, poena sumta esset a Romanis V. C. 482. credere libet.

Iniquiorem adhuc fortunam cum ceteris Magnae Graeciae ciuitatibus experta est Croton bello Punico II. Post pugnam Cannensem (V. C. 538. a. C. 216.) defecerat illa cum aliis ad Poenos (Liv. XXII, extr.). Ceperunt paullo post urbem Bruttii, qui et ipsi in Poenorum partibus erant: Liv. XXIII, 30. *urbem opulentam quondam armis virisque,*
tum

x) πρὸς Μενέδημον τὸν Κροτωνιάτην τύραννον. Fuit is idem ille, quem modo copiis aduersus exsules eductis cum Parone praefuisse vidimus.

Heynii Opusc. acad. Vol. II.

N

tum iam adeo multis magnisque cladibus afflictam, ut omnis aetatis minus XX millia civium superessent: itaque urbe a defensoribus vasta facile potiti sunt hostes: arx tantum retenta. Excessisse mox iterum Bruttios urbe necesse est: nam anno sequente ii denuo eam obsederunt captamque diripuerunt, v. Liv. XXIV, 2. 3. Crotone tum nec consilium unum inter populares, nec voluntas erat. Unus velut morbus inuaserat omnes Italiae civitates, ut plebes ab optimatibus dissentirent: senatus Romanis fauerent, plebs ad Poenos rem traheret. Erat adeo adhuc illa aetate ea reip. Crotoniensis forma, ut magistratus cum senatu essent nec promiscue in eum conscriberentur omnes ciues, verum qui seu censu seu genere aliis praestarent. Eam dissensionem in urbe perfuga nuntiat Bruttis: Aristomachum esse principem plebis tradendaeque auctorem urbis, et in vasta urbe lateque omnibus disiectis moenibus partitas stationes custodiasque senatorum ac plebis esse; quacunque custodiant plebis homines, ea patere aditum. Auctore ac duce perfuga Bruttii corona cinxerunt urbem, acceptique a plebe primo impetu locos omnes praeter arcem cepere: arcem optimates tenebant. Quae cum a Bruttis diu obsessa esset, tandem Locrenses legati Crotoniatis persuadent, ut traduci se Locros paterentur. Ita Crotone excessum est; Locros omnis multitudo abeunt.

Factum adhuc eodem bello Punico secundo vnum et alterum praelium in agro Crotoniensi; vnde facile intelligi potest, vastitatem agrorum eam factam esse, ut in solitudinem illa verteretur. Tandem septimo a finito bello Punico anno, Coss.

P. Cornelio Africano II. Ti. Sempronio Longo (V. C. 560. a. C. 194.) deducti inter alias ciuium Romanorum colonias fuere coloniae Tempfam et Crotonem, Liv. XXXV, 45. *Crotonem*, addit Livius, *Graeci habebant*: quos adeo, cladi patriae superstitis, Brutiis digressis, eo rediisse probabile fit. Iterum hinc Crotonem nec mediocriter opibus copiisque effloruisse probabile fit, quandoquidem coloniae huius mores suo tempore deprauatissimos fuisse, noto loco docuit Petron. 116.

Coloniae Crotoniatarum fuere *Terina* (v. Scymnus Chius v. 305. 6.) tum *Caulonia* (ibid. 318. 9.) et *Pandosia*: de quibus alio tempore videbimus: (Proluf. XI.).

Atque haec quidem sunt, quae de florentissima hac virorum rerumque copiis vrbe memorari cum fide aliqua posse videbantur. De legibus eius et institutis nihil est, quod iis, quae supra allata fuere, addi a nobis possit. P. P. Kal. Jul. c10 I0 cclxxiv.

E p i m e t r u m

de Pythagora et Pythagoreis legumlatoribus.

Pythagoram eiusque familiares sapientiae studium in ciuitatibus ad meliorem formam constituendis et in legibus institutisque emendandis posuisse, constans est fama *a*). Si tamen porro quaeras, quae-
nam illae ciuitates fuerint, quidue illud inprimis fuerit quod eorum beneficio in melius mutatum fuerit, rerum fide ac memoria destitutos nos sentimus.

Et ea quidem, quae vniuerse de legibus et monitis per Magnae Graeciae ciuitates a Pythagora acceptis in Jamblichō, Porphyrio et aliis tam magnifice praedicantur *b*), repetere velle, inane studium foret; quandoquidem id modo quaeritur, quod aliqua cum fide traditum est *c*).

Iam Crotone, ex quo Pythagoras illam urbem adiit, magnam eius doctrina et auctoritate morum ac vitae inter ciues esse factam mutationem, tam constanter traditur et a tam grauibus auctoribus, vt in dubitationem vocari nequeat *d*). Fidem
facit

- a*) Videmus haec eadem nuper iterum in medium proposita et multa oratione ornata a V. C. *Gillies* (in *History of Greece* p. 391 sqq.)
- b*) v. c. e Nicomacho Porphyr. f. 20. 21. et Jamblich. f. 33 sq. Diogenes Laert. VIII, 3.
- c*) Maiorem auctoritatem habent loca Cic. Tusc. Q. I, 16. V, 4. de Amic. 4. de Or. III, 34.
- d*) Praeclare haec persequutus est Meiners *Gesch. d. Wiss. Griechenlands* p. 398 sqq.

facit ipsa summa viri auctoritas et exemplum familiarium ab eo in fodalitium receptorum. Debuit hoc idem vim habere ad ceteras ciuitates, ad quas illi praeceptis ciuilibus instructi partim redierunt et in iis vixerunt.

Nec in dubitationem vocari potest, praeeptionem et disciplinam Pythagorae magnam vim ad alias ciuitates habuisse haecenus, quod, tyrannorum odio et libertatis amore inflammatis et ad iustitiam et aequitatem informati discipulorum animis, multa passim per ciuitates melius constitui necesse fuit. Cumque auctoritas eius tanta esse coepisset, quanta fuisse fertur, Pythagoram consiliis ac monitis ciuitatibus aut eorum magistratibus prodesse potuisse quis dubitet? Tandem iis, qui ex eius schola prodierant, reip. admotis, dici poterat aliqua certe ratione, familiares eius rexisse ciuitates per Italiam, vt v. c. de Aristoxeno ap. Porphy. f. 54.

Verum si *de legibus*, quas Pythagoras et discipuli ciuitatibus scripsisse feruntur, quaeritur, difficile est, aliquid reperire, cui fati fidere liceat e).

Nam

- e) Parum certa fides et auctoritas in iis est quae Porphyrius f. 21. et cum eo Jamblichus f. 33. e Nicomacho, item ex Heraclide 129. adscribere. Contra manifesta sunt studii et cupiditatis, omnia in maius efferendi et magnifice exornandi, vestigia, dum per auditores suos vrbes Italiae et Siciliae in libertatem vindicasse et ciuium diffidia per omnes vrbes sustulisse Pythagoras narratur. Subesse tamen necesse est aliquid, quod illi ornare potuere. Fecit communis hominum persuasio, vt Caarondam et Zaleucum ex

Nam nec Crotoniatis ille leges scribere est iussus, nec magistratu est functus; in ciuitatem eum adscriptum esse probabile fit, quando quidem idem dissuasisse fertur Crotoniatis, ne supplices redderent Sybaritis (Diodor. XII, 9.). Nec tamen praefracte, quicquid ea de re traditur, inficiari licet. Nam collegiis Pythagoreorum incensis, amissis principibus, omnes Magnae Graeciae ciuitates seditionibus et discordiis conflagrarunt; (Polyb. II, 39.) vt adeo Pythagoreos remp. administrasse dubitari nullo modo possit; quod si ita se habuit, ab iis, qui magistratus gesserunt, instituta et leges in ciuitatum suarum utilitatem scribi quoque potuere. Etiam ex ceteris Pythagoreis, qui sublato Pythagoreorum collegio vixere, eorumque discipulis fuere, qui rebusp. administrandis se adiungerent, vt Archytas apud Tarentinos, aut sua institutione aliis prodesse, vt bene remp. administrarent: quo nomine Parmenides et Zeno a Strabone memorantur, per quos Elea bonis legibus floruisse videri possit f).

Manet itaque hoc, nec in controuersiam vocari potest, leges tulisse et resp. constituisse Pythagoram tantum dici posse haecenus, quod eius institutione eruditi et informati fuere viri prudentes,

eadem schola prodiisse traderent: id quod non modo Nicomachus loc. laudd. et ex eo forte vt bene suspicatur Meiners p. 280. Diogenes (ap. Jamblich. 130. 133. 104.) aliusque scriptor ap. eund. Jamblich. f. 172. verum iam Posidonius (Seneca Ep. XC.) et Heraclides l. l. statuerant.

f) Strabo VI, pr. *δοκεί δέ μοι καὶ δι' ἐλευθέρου, καὶ ἐπιπράττον, εὐνομηθῆναι Velia.*

tes, qui in ciuitatibus suis reip. administratione et magistratu functi ad leges emendandas animos aduerterunt. Nihil tamen vel sic detrahitur Pythago-
rae laudibus, quem, etsi omni aut superstitione aut fanatico impetu liberare nolim, inter praestantissimos tamen mortales referendum arbitror, inprimisque in eo admirari soleo, quod, cum intellexisset, quid praeclare spectassent ii, qui Spartanorum et Creten-
sium resp. earumque leges condiderant, perspexit idem, aliter constituta ciuitate eadem bona obtineri posse, seueritate legum temperata, sine iniuria naturae humanae. Cum porro virtutis habitum induere vellet ciuium animis, si non omnibus ac singulis, quod fieri nequit, attamen quam plurimis, id autem partim institutione, cui tamen pauci vacare possunt, partim exemplo et vsu vitae fieri necesse est, viam hanc ingressus est, vt discipulorum coetum haberet, et quidem magno fatis numero, quos cum ipse non modo doctrina verum etiam vita et facto ad iustitiam et virtutem, eiusque fundum, cui illa innititur, ad frugalitatem, continentiam et patientiam, adduxisset, mox eos aliis se adiungeré, et consuetudine vsuque vitae suos quemque amicos et aequales honestatis studio imbuere iussit: quae vnica forte effet ratio, qua per quam plurimos vulgari virtus inter homines et disseminari possit.

XII.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

P R O R E C T O R

J O . P E T R . M I L L E R D .

C V M S E N A T V

ANNIVERSARIA INAUGVRATIONIS
SACRA XXXVII.

IN A. D. XVII. SEPT. cIo Io cCLXXIV.

RITE INDICIT.

De reliquis, post Sybaritas et Crotonienses, Magnae Graeciae ciuitatibus, quae Achaicis institutis et iuribus sunt vsae: Lao, Elea, Terina, Caulonia, Pandosia, Metaponto.

In tanta hac rerum vetustarum caligine, cui dispellendae monumentorum nulla lux suppetit, opinionum autem et commentorum nouae vndique tenebrae offusae sunt, pertractantibus nobis, Comilitones, paullo diligentius instituta et leges ciuitatum Magnae Graeciae et Siciliae cum semel hanc tanquam facem obtulerit subtilior rerum inuestigatio, vt, quandoquidem coloniae suarum vrbium, vnde venerant, instituta retinuere, earum origines exquirendas easque ad suas stirpes esse reuocandas vide-

videremus: agite pergamus vti hoc inuento gnauiter, et perfequamur reliqua, quae de iis ciuitatibus, tanquam tabulae e naufragio, sparfim fluctibus disiectae, colligi possunt: vt faltem, quantum de iis nefciatur, intelligamus.

Hoc igitur ante omnia teneamus, necesse est: ciuitates Graecas per Siciliam et Italiam, paucis exceptis, de quibus suo loco videbimus, aut *Achaici* aut *Dorici* aut *Chalcidici* fuisse generis; cognatione autem inter se et necessitudine aliqua iungi visas, et fuisse iunctas, ciuitates cuiusque generis; legum quoque et institutorum vfas communi iure. *Achaica* quidem stirpe oriundae fuerunt eae, quarum instituta adhuc exposuimus, *Sybaris*, in cuius locum successere *Thurii*, et *Croton*; nam *Locris* ad Doricum genus spectauere. Subiicienda nunc pauca sunt de harum vrbium coloniis aliisque communis originis ciuitatibus, vt totum hoc Achaicae stirpis genus abfoluatur. Cum autem praeuideamus fore vt pleraque, quae de his narrari possint, grammaticae potius vel antiquariae subtilitatis sint, constitutum nobis est delibare tantum pauca eaque potiora, aut si qua ab aliis parum accurate tradita sint: De ceteris ad Cluverium, Salmasium ad Solin. Vindingium et Golzium ablegamus.

Sybaritarum coloniae fuere, *Laus* ad Lai fluuii ostia in interiore Italiae extremae littore collocata, et *Scidrus*, obscuri nominis et fitus oppidum a).

N 5

De

a) De vtraque meminit Herod. VI, 21, de Lao. v. Strabo VI. p. 388. C. et Plin. III, 10.

De *Paeſto* poſtea videbimus *b*). At Thuriorum, qui ſucceſſere in Sybaritarum fedes, colonia fertur *Elea*, Eleatica philoſophorum ſchola nobilis, quam nouis ſaltem colonis frequentari putandi ſunt: fuit enim illa, quod vel ex Herodoto ſatis conſtat, antiquiſſima Phocaeenſium colonia *c*), ſed priſcis incolis nouos colonos adſcriptos eſſe nouum non eſt. A Thuriis et Tarentinis *Siris* condita, cui *Heraclea* ſucceſſit: de qua alio tempore videbimus.

Terina in Bruttis ſita in interiore Italiae litore, ad finem Lametinum, ab eadem vrbe Terinaeum appellatum. *Crotoniatarum* eam coloniam fuiſſe, vt alios taceamus, Scymnus teſtatur *d*). In Bruttiorum eam ditionem cum ceteris huius tractus vrbibus

b) v. Proluſ. XIV.

c) Thurios *Eleam* coloniam inter Herodoti et Scylacis aetatem deduxiſſe argute coniectabat Mazoch. ad tab. Heracl. p. 102. Numi ΤΕΑΗΤΩΝ occurrunt cum Minervae capite, quod Phocaeenſes, qui Ionici generis erant, a maioribus Athenienſibus retinuiſſe videntur. Similem numum VE h. e. Veliae Haym. in Theſ. Brit. p. II. t. 24, 9. alium Pelerinus dedit in *Recueil des Medaill.* T. I. t. 9, 57. Nomen vrbis non diuerſae originis, ſed diuerſae aspirationis habendum, Τέλη, apud Herodot. I, 167. aut vt ſcribendum eſſe arbitramur Τέλη: nam aspiratio illa eſt pro Φέλη vel Ουέλη, inde Έλέα, Velia, Ουέλια. Multa de hac vrbe congeſſit poſt alios Joſ. Antoninus in *Lucania* p. 11. *Diſcorſo* IV.

d) Scymnus in Perieg. 305. Τέριναν πρῶτον (habet Magna Graecia,) ἣν ἀπώμιſαν Κροτωνιάται προτέρου. Addatur Steph. Byz. in h. v. vbi verba male ab epitomatore exſcripta ſunt: Έναλιῖτο δὲ καὶ μεγάλη Έλλάς ad Ἰταλίας vocem ſpectat; quod multo magis intelligitur comparato Scymno l. c. De reliquis v. Cluver. Ital. ant. hac vrbe.

urbibus Graecis venisse probabile fit: atque etiam *Bruttiorum* illa *urbs* perhibetur a Livio, ubi ab Alexandro Epiri rege captam eam narrat *e*): is enim aduersus Bruttios, qui vicinas vrbes incurfationibus et populationibus quam maxime premebant, a Tarrentinis in Italiam arcessitus esse videtur. Ab Annibale tandem diruta Terina, cum eam tutari armis aduersus Romanos non posset *f*). Ex numo cum Siciliae signo *g*) licet coniectare, fuisse eam aliquando sub Syracusanorum ditione.

Caulonia a Scymno diferte *Crotonis* colonia editur *h*): nec dissentire videri debet Strabo *i*), qui ab Achaeis conditam ait: vere enim ab Achaeis, duce Typhone Aegienfi, deductam e Pausania *k*) constat: adscriptis scilicet Crotoniatis nonnullis in nouam ciuitatem, vt saepe tales dissensus scriptorum componendi sunt. Cum Crotoniatis et Thuriis eos communi foedere facto ad Achaeorum exemplum conuentus ad

e) Liv. VIII, 24, 4.

f) Strabo VI. p. 393. B.

g) Apud Golz. t. XXIII. Reliqui numi ibid. et ap. Magnan. t. 78 sq. Victoriā exhibent, sed certaminum sollennium; lagenae seu crateri illa insidet, petito forte a Crotoniatis, in quorum numis Hercules scyphum tenet.

h) Scymnus v. 317 sqq. add. Steph. Byz. in *Αὐλών*. Mazochii acumen qui in Tab. Heracl. p. 527. a Phoenicibus primum conditam et nomen ex *Kaul*, *Kol*, factum venditat, vt tonitru fit, non moramur.

i) Strabo VI. p. 401. A. *Ἀχαιῶν πύσιμα*. Alto loco conditam fuisse colligas ex Aen. III, 553. *Caulonis arces*; in aditu conuallium tamen, vnde quoque nomen *Αὐλώνος* primo fuit; v. Strab. l. c.

k) Pausan. VI, 3. p. 459.

ad Jovis Homonoei templum celebrasse iam alio tempore vidimus *l*). Nec tamen vel sic coniunctis viribus Dionysium Syracusanorum tyrannum sustinere potuere; fociis enim victis fugatisque Caulonia dedita et solo aequata, ciuibus Syracusas traductis Olymp. XCVII, 4. *m*). Ager Locris datus. Nec aduerfari narrationi putandus est Strabo *n*), qui a barbaris eiectos incolas in Sicilia nouas fedes quaefitum profectos Cauloniam aliam condidisse narrat: Factum enim hoc alio tempore. Scilicet vrbe paullo post restituta ac nouis colonis frequentata, a Dionysio iuniore, vt ferunt, successere tempora belli Romanorum cum Pyrrho: capta tunc a Campanis Romanorum auxiliaribus vrbs et deleta *o*). Nec ea, tertio restituta, belli enim Punici tempore in Hannibalis partibus memoratur *p*), meliorem fortunam naeta est: nam Strabonis tempore diruta erat et vastata.

Pandofia

l) v. Proluf. de Crotoniat. rep. et inffit. p.189. Nescio an hunc Jouem sistant numi Cauloniatarum, in quibus Jupiter imberbis et nudus exhibetur, brachio elevato, cui puerulus infidet: adstante cerua: an fabula de heroe fuit e Jove nato et a cerua nutrito? Sunt ex numis multi ab altera parte incusi. Jupiter nudus, gradiens, fulmen vibrans, (sine puerulo) pendente ex altero brachio aegide s. pelle caprae Amaltheae, vetere more, in numo est ap. Eckhel Sylloge t. I, 11.

m) Diodor. XIV, 106.

n) Strabo l. c.

o) Ex Pausaniae auctoritate, l. c.

p) Liv. XXVII, 12, 15.

Pandosia in Lucanis inter *Achaeorum* colonias diferte recitatur a Scymno Chio *q*): et occurrunt in numis symbola *Crotonis*, caput Apollinis ac tripus *). De situ vrbis admodum laborant viri docti, cum a Consentia, cui vicinam fuisse Strabo dixit, eam paullo remotiorem sedem habuisse necesse fit *r*). Venit ea, cum Acheronte amne, in hominum notitiam Alexandri Molossi, oraculo Dodonae accepto decepti, caede in his locis facta *s*). Regiam antiquissimis aetatibus Oenotriorum regum fuisse Strabo acceptum narrat *t*). Aliam Pandosiam inter Acirim Sirimque prope Heraclëam obseruauit cum in Plutarcho tum in tabula Heracleensi Mazochius.

Metapontum, foli fertilitate *u*) et Pythagorae hospitio honoreque eius memoriae a ciuibus habito,

q) Difficultatem Scylax facit in Periplo p. 4. Πανδοσία, Πλαταιεῖς, quod Π. Πλαταιέων legere iussit Cluverius Ital. ant. p. 152, 55. Sed recte Mazochius, qui omnino de hac vrbe videndus in Tab. Heracl. p. 101. monet, potuisse esse vrbem in Lucanis Πλαταιεῖς foli Scylaci memoratam, vti foli Plinio Thebae Lucanae memoratae sunt.

*) v. Magnan. t. 87. in altero altera pars Sybaritarum taurum capite retrouerso adiicit.

r) Inter Laum fere et Thurios mediam collocauit vrbem Danvillius; at Mazochii operi adiecta tabula non satis conuenit, vt nec vniuerse in Italiae extremæ facie et situ.

s) v. Liv. VIII, 24. Justin. XII, 2. et al. Factum Ol. CXII, 3. V. C. 424. a. C. 330.

t) Strabo VI. p. 393. C.

u) Testatur hanc foli praestantiam agrorumque fertilitatem partim quod Strabo lib. VI. p. 406. A. de aurea melle

bito, Pythagoreorum quoque studiis, nobilitatum, inter vrbes ab *Achaëis* e Peloponneso profectis conditas diferte refertur a Scymno α): id quod ad feriora tempora spectat: vt paullo post videbimus. Est enim inter antiquissimas Magnae Graeciae colonias circa tempora Iliaca deductas habita, et quidem, vt Strabo retulit, quaeque potior est narratio, a *Pyliis*, qui cum Nestore ab Illo redierant. Originem arguebant inferiarum ritus Neleidis olim quotannis a Metapontinis perfoluti γ). Magna tamen narrationis diuerfitas apud alios scriptores reperitur: cuius quidem, quandoquidem semel in id

messe Delphos missa (*ὥστε θεός χρυσοῦν ἐν Δελφοῖς ἀναθεῖναι*) narrat, etfi quale id donarium fuerit non satis intelligitur; forte merges seu spica ex auro fuit; partim rem arguunt numi cum Cereris capite ac cum spica hordei: satis frequentes illi: v. post Golzium, Magnan. Lucania t. 33. et alios, inpr. Museum Hunter. sunt in iis etiam incusi. In aliis numis Mineruae et Apollinis capita visuntur, quorum numinum cultus apud Metapontinos fuisse videtur praecipuus. Erat apud eos in foro ara Apollinis et signum, vna cum statua Aristeae Proconnesii, cuius iussu illam se posuisse narrabant, adstantibus lauris ex aere: Herodot. IV, 15. addito Athenaeo XIII. p. 605. C. In aliis vel Martis caput vel herois barbati cum epigraphe *Ἡρακλειδῶν* visitur; qui referendi forte ad eos annos, quibus in Alexandri Molossi foedere et amicitia vixere cf. Justin. XII, 2. §. 12. Sileni coronati caput ap. Eckhel. t. 3, 17. est. Virum *δενδροφόρον* ap. eundem Sylloge l. tab. 1, 8. et alium cum capite taurino apud Magnan. ad fertilitatem soli spectare suspicor. In priore illo legitur voc. *Ὀβολος*.

α) Scymnus v. 326. 328.

γ) *σημεῖον δὲ ποιοῦνται τῆς κτίσεως τὸ τῶν Νηληϊδῶν ἐνάγισμα.* Strabo eod. l.

id incidimus, causas et rationes exponere non pigebit. Primum, quod in principio Velleii Paterculi legitur, ad Pyliorum ductorem spectat, cuius nomen excidit z). Ab *Epeo*, qui equum Troianum fabricavit, urbem conditam ait Justinus; ubi Metapontinos narrat in templo Minervae (Minervae Ellesiae vel Eileniae illud fuit in vicino loco situm) ferramenta ostentare, quibus Epeus equum Durium fabricasse ferebatur a). Appulisse igitur ad haec loca creditus Epeus, Panopei filius, quem tamen ad Pylios a nemine referri vidimus; Copias ex Cycladibus adduxisse narratur a Diçtys b), etsi de hoc Homerus nihil meminit; et probabilius fit Phocenses eum esse comitatos, quandoquidem eius genus ad Phocum spectavit c). Alia in Italia extrema non longe a Thuriis fuit urbs, *Lagaria*, quam idem Epeus cum Phocensibus condidisse ferebatur d). Tandem ex Strabone (lib. VI. p. 406. C.) intelligitur, fabulam de Metaponto et Melanippe, filiisque Boeoto et Aeolo, quos illa ex Neptuno habuit, ad hanc urbem a nonnullis esse traductam: quos nihil

z) Vellej. I, 1. *** *tempestate distractus a duce suo Nestore Metapontum condidit. Nec de Metabo nec de Epeo hic agi liquidum est.*

a) Justin. XX, 2. pr. (Male locus distinctus et nouo capite a superiore seiunctus est; nam quod sequitur: *propter quod omnis illa pars Italiae Maior Graecia appellata est*, ad omnia superius dicta referendum est; coll. Athenaeo XII. p. 523. E. non ad Metapontinos et Epeum.) Auctor de mir. audit. p. 882. D. c. 116. (ubi v. Cl. Niclas et Ruhnken. V. C. ad Vellej. I. c.)

b) Diçtys I, 17.

c) Pausan. II, 29. p. 178.

d) Strabo VI, p. 404. C.

nihil aliud quam nominis similitudinem in hoc sequutos esse patet. Nam Melanippe, deperdito Euripidis dramate nobilitata, ex Aeoli genere fuit, Metapontus autem Icariae, quae ex Cycladibus insula est, regnavit *e*). Ad eandem fabulam, sed paullulum inflexam, referendum, quod alii Metapontum Sisyphi filium ediderant *f*); nam et is Aeoli filius fuit; Aeolicae autem stirpis fabulae sunt ex eo genere, quod maxima narrationum diversitate variatum est: quandoquidem plurimarum urbium origines ab illa stirpe deduci, a tragicis autem multa inde argumenta repeti solebant. Tandem Antiochus Syracusanus nomen urbis antiquum Metabum ab heroe Metabo, cuius facellum apud
Meta-

e) v. Hyg. fab. 186. quam ex Euripidis dramate deperdito, cuius fragmenta supersunt, esse petitam probabile fit. Ad hunc fere modum ap. Strabon. l. I. disputauerat Antiochus, Xenophanis f. Syracusanus, antiquus scriptor, qui Timaeum praecefferat, et rerum Sicularum historiam contexuerat. Quae Strabo respicit, ad eius *σύγγραμμα περί Ἰταλίας* spectasse videntur. Aduersatus autem ille erat narrationi modo expositae, qua Melanippe et Metapontus ad hanc Italiae urbem revocatus erat: eamque ut refelleret, duo videtur commemorasse: primum, quod Metabi, de quo paullo post dicitur, facellum, non autem Metaponti, in ea urbe fuit, tum quod Aelius vetus poeta, quem *γενεαλογίας* scripsisse ex Pausania nouimus lib. IV. 2. non Metaponti sed Dii nomen in illa fabula de Melanippe posuerat. Apposuius haec, ut locum Strabonis valde impeditum lib. VI. p. 406. C. D. expediremus. Pro Melanippe alii Arnen narrarunt, Metapontum autem in hospitem Metapontinum mutauere. v. Diodor. IV, 67. vbi cf. Wessél.

f) Eustath. ad Dionys. Perieg. 368.

Metapontinos efflet, ductum ediderat g): quod nunc auctori suo relinquendum est. Apposuimus haec, omiſſis tamen recentiorum commentis h), ſpeciminis cauſſa, vt intelligatur, non adeo difficile eſſe, ſi iudicium animi adhibeatur, fabulas veteres in ordinem redigere et veritatis quod inſit in aliqua luce conſtituere; etſi concedendum eſt, non niſi eorum, quibus antiquae litterae curae ſunt, talia intereſſe poſſe.

Tantae vetuſtatis ciuitas a Samnitibus deleta eſt i): ſed inducta poſtea noua colonia ab Achaeis, quam ab Scymno memorari paullo ante vidimus. Inde etiam Livius Metapontinos cum Thurinis ex Achaia oriundos prodit k). Quo tempore vrbs hoc

g) Apud Strabon. l. c. Etiam Eufſath. ad Dionyſ. l. c. κληθήναι δὲ οὕτω λέγεται ἀπὸ Μεταπόντου, υἱοῦ Σισύφου ὃν οἱ βάρβαροι Μέταβον ἔλεγον. Vix tamen intelligi poteſt, quomodo Metabus in Metapontum mutari potuerit, niſi vetus nomen Μεταποῦς fuit, vt Πυξοῦς, Ὑδροῦς, Ὀποῦς, ex quo Metapontum et hinc Metapontum fieri potuiſſe videtur: cf. Salmaſ. ad Solin. p. 46 47. Eſt tamen numus ap. Magnan. Lucan. t. 37. cum METABO. Alius Metabus Privernas eſt apud Virgil. Aen. XI, 540. vbi cf. Exc. II.

h) Vnum adiciam, Mazochius etiam Metapontum ex Oriente petere maluit ad tab. Heracl. p. 99. Tum veteres *Alybantem* apud Hōmerum Odyſſ. Ω, 303. de Metaponto acceperere, vt ex Schol. et Eufſath. diſcimus.

i) Strab. VI. p. 406. A. Nec aliter accipienda Antiochi Syracuſani auctoritas: ἐκλειφθέντα τὸν τόπον eod. loco.

k) Liv. XXV, 15, 7. Metapontini ad Hannibalem defecerunt. Hoc idem Thurini fecerunt. *Mouit eos non Tarentinorum magis defeſſio Metapontinorumque, quibus, Heynii Opuſc. acad. Vol. II. O indidem*

hoc modo restituta fit, difficilis est quaestio, in primis propter locum impeditum et luxatum Strabonis, qui Antiochi Syracusani, grauissimi auctoris, fidem et narrationem apposuerat 1). Possunt tamen ex eo loco fatis liquide constitui nonnulla, quibus conficitur post Olymp. LXXXIII, 2. Metapontum

indidem ex Achaia oriundi, etiam cognatione iuncti erant. Ultima haec ad solos Metapontinos spectant; nam Tarentini Dorici erant generis.

- 1) Strabo VI. p. 406. A. B. Quod ibi legitur: Achaeos ex Graecia arcessitos, μεταπεμφθῆναι κατὰ μίσος τὸ πρὸς Ἰταλιανούς τῶν Ἀχαιῶν τῶν ἐκπεσόντων ἐν τῆς Λακωνικῆς. Turbant haec verba: Ἀχαιῶν τῶν ἐκπεσόντων ἐν τῆς Λακωνικῆς. Quomodo enim ex Laconica Achaei, et qui tandem illi, eiici potuere? Tentat locum Mazoch. p. 109. parum tamen efficit. Equidem censeo verba illa ab male sedulo in margine adscripta fuisse, qui Cleandriae aduentum ad Thurios paullo post factum meminerat. Sin aliunde doceri poterit, Achaeos Laconica pullos interuenisse, saltem locus luxatus sic erit restituendus: — ἐποικῆσαι τῶν Ἀχαιῶν τινὰς τῶν ἐκπεσόντων ἐν τῆς Λακωνικῆς, μεταπεμφθέντας ὑπὸ τῶν ἐν Συβάρη Ἀχαιῶν. μεταπεμφθῆναι δὲ κατὰ μίσος τὸ πρὸς Ἰταλιανούς τῶν Ἀχαιῶν, ἵνα μὴ etc. Nunc subiiciemus ea, quae paullo ante de Siritide ex eodem Antiocho memorauerat Strabo p. 106. 6. Φησὶ δὲ Ἀντίοχος τοὺς Ἰταλιανούς Θουριοὺς καὶ Κλεανδρίαν τῶν στρατηγῶν Φυγάδι ἐν Λακωνικῇ πολεμοῦντας περὶ Σειρήτιδος συμβῆναι καὶ συνοικῆσαι μὲν κοινῇ τὴν δ' ἀποικίαν κριθῆναι Ἰταλιανῶν. Hunc Cleandriam eundem esse cum Cleandrida Spartano a Plutarcho memorato suspicatur Mazochius ad tab. Heracl. p. 75. Nomen Thuriorum (Θουριοίς) quo Antiochus usus est, fatis docet, ad ea tempora haec spectare, quibus Thurii iam deducti erant, quibus Cleandrides seu interfuit seu paullo post accessit bellique exorti aduersus Tarentinos dux fuit. Incidit bellum a Diodoro XII, 23. memoratum in Olymp. LXXXIV, 1. quod de Siritide terra gestum esse haud obicurum est, si vtrumque Strabonis locum compares.

tapontum Achæorum coloniam factam esse. Inter Sybarin et Tarentum, interiacebat Siris et Metapontum vtraque tum solo aequata. Cum, noua Sybari restituta, deliberatum esset de terris illis occupandis, vt Tarentinorum consilia paria anteuertent, Sybaritae misere Achaeos nonnullos ex Peloponneso accitos *m*) ad loca occupanda: cumque hi in terra Siritide confidere vellent, Sybaritae iis persuasere, vt Metapontum, Tarentinis propius situm, occupare mallent, ne hi vacuum ab incolis urbem ipsi occuparent; ita quoque Tarentinos a Siritide terra exclusum iri. Postea autem cum Thurii in Sybaris locum successissent, vindicarunt soli hi terram Siritidem, ortumque hinc bellum cum Tarentinis de terra Siritide, ea conditione compositum, vt communi nomine colonia Siris ab vtrisque deduceretur, haberetur tamen ea Tarentinorum colonia: vt adeo metropolis iura apud Tarentum essent. Postea Metapontini, bello cum Tarentinis et qui supra adiacebant Oenotris conflato, pacem composuere partiti agrum cum hostibus, atque is tum factus Italiae et Iapygiae terminus *n*).

O 2

Meta-

- m*) Strabo ex Ephoro l. c. C. hoc addit: auctorem coloniae fuisse Daulium Criffae (in Phocide) tyrannum, aut secundum alios Leucippum aliquem, qui Tarentinos fraude circumuenisse ferebatur; cum locum in diem et noctem sibi concedendum pactus esset, repositos seu interdiu seu noctu in sequentem diem seu noctem distulit. Ceterum cf. ad h. l. Proluf. XIII. et VII. p. 140. et XII. *n*)
- n*) cf. ex eodem Antiocho locum p. 391. A. Ceterum ex superioribus natus forte error Stephani h. v. et Eustathii in Dionys. Perieg. v. 368. quo Siris eadem cum Metaponto fuit habita.

Metapontinorum fata in frequentibus temporibus expedita sunt, ut de iis adeo laborandum nobis parum sit *o*). A Cleonymo Spartano, quem Tarentini (sub Ol. CIX, 2.) aduersus Lucanos et Romanos arcessuerant, male sunt habiti *p*); cum sub Alexandri Molossi aduentum in Italiam (sub Olymp. XC, 2.) meliore essent fortuna vsi, quandoquidem foedus et amicitiam cum eo fecerant *q*). Attriti inde sunt et confecti cum ceteris Magnae Graeciae ciuitatibus in bellis Romanorum cum Pyrrho et cum Annibale, iterumque bello Spartacico *r*). Pausaniae aetate praeter muros et theatrum nihil ex vrbe supererat (Paus. VI, 19. p. 500.)

Satisfecimus haecenus officio nostro, ut solennibus indicandis, quorum causa haec a nobis scripta sunt, praeluderemus: etsi verendum forte est, cum in argumento subtili versata sit nostra industria, (harum enim ciuitatum aut instituta aut leges aut aliud quid fati memorabile afferre in
medium

o) v. Golzium et al. supra laudd.

p) Legendus Diodorus XX, 108.

q) Justin. XII, 2, 12.

r) cf. *des Broffes in Mem. sur la seconde guerre civile: Mem. de l'Acad. des Inscr. To. XXXVII. p. 37.* (quod vero eo loco narrat de Philolao Metaponti scholam habente, auctoritate caret.) *Achaicarum urbium nullam suo aeuo superesse praeter Tarentum* Strabo ait VI. p. 262. (402. A.) quod non ita accipimus, quasi omnes illae vrbes solo tum fuissent aequatae: nam Thurii adhuc tum supererant; sed Graeca instituta in sola Tarento supererant, quippe quae post Legem Juliam non fundus facta erat LL. Romanorum, vna cum Neapoli et Rhegio, manseratque vrbs foederata cf. VI. p. 389. B.

medium non licet) ne eueniat nobis id, quod ludorum instaurandorum causam Romanis aliquando praebuisse narratum est s), cum Jupiter somno moneret, ludis praesultorem sibi haud placuisse. Enimuero, etsi Graeca et recondita forte ea sunt, quae apposimus, non tamen inauspicata et male ominata nos adscripsisse arbitramur: nec vobis, Commilitones, obsceni portenti locum vocem Graecam auditam habituram esse speramus. Bono itaque cum omine ac propitio numine praeconium imperatum peragimus, vobisque, Ciues, edicimus sollennia anniuersaria Georgiae Augustae in crattinum diem celebranda. Ducetur pompa in templum academicum, quam vt prosequamini, Comites illustrissimi, vtque vos frequentes aditis, Generosissimi Nobilissimique Commilitones, rogamus humaniter et officiose. Facite audientiam, pro modestia vestra, Viro experientissimo, doctissimo,

ERN. GODOFREDO BALDINGERO D.

Medic. Ordin. Decano spectab. qui, vt sollennibus tanto maior splendor maiorque amplitudo affulgeat, dignitati et honori summo Ordinis sui in duo Candidatos conferendo praefabitur oratione *de piis medicis nostra aetate desideriiis* habita: qua eadem deo O. M. debitas gratias persoluet et noua vota suscipiet. Vos, Commilitones, linguis multoque magis animis fauete. P. P. ex Georgia Augusta d. XVI. Sept. c1o 1o cclxxiv.

s) Liv. II, 36.

XII.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

P R O R E C T O R

CHR. FR. GE. MEISTER D.

C V M S E N A T V

ANNIVERSARIA INAUGVRATIONIS
SACRA XXXVIII.

IN A. D. XVIII. SEPT. MDCCCLXXV.

RITE INDICIT.

*Instituta et leges ciuitatum stirpis Doriensium ;
nunc quidem Tarentinorum.*

Fausis iterum auspiciis omnibusque, Ciues, sol-
lennia indicimus in a. d. XVIII. Septemb. ce-
lebranda, quae vniuersitas nostra academica praeci-
pua aliqua religione rituque sacrorum ac pompae
supplicationisque caerimoniis merito colit, dum
primordia sua, quae ante hos XXXVIII. annos
habuit, reminiscendo recognoscit, recordaturque
quam tenuia illa et imbecilla essent, quamque pa-
rum conditionem hanc rerum laetam illa ostende-
rent, ad quam nunc effloruerunt. Etiam superioris
anni decursu adeo multa laeta et secunda euenere,

vt

vt ad religionem publicam priuatamque pertinere nemo non putet, vt vota deo O. M. persoluamus liberemurque adeo religione, qua erga tantorum bonorum auctorem obstricti sumus omnes publice ac priuatim singuli. Interpres autem erit pietatis nostrae Vir Experientissimus, ERN. GODOFR. BALDINGER, Medicorum Ordinis h. t. Decanus, qui sollennibus his anniuersariis splendorem inducet nouum ac praeclarum, dum ex sui ordinis decreto Candidatis quatuor dignissimis, *Io. Chr. Ackermanno*, *Varisco*, *Io. Frid. Blumenbach*, Gothano, *Fr. Car. Wagner*, Moeno-Francofurtensi, et *Io. Henr. Jaeger*, Gottingensi, dignitatem medicae artis summam impertiet. Faciet hoc oratione publice habita de quaestione cognitu non iniucunda: *quo sensu affirmari possit, medicinam hoc, quo uiuimus, saeculo emendatam nouisque incrementis insigniter esse locupletatam.* Gratias pro beneuola auditione aget oratione latina idem *Io. Fr. Blumenbach*, de cuius ingenio ac doctrina maxima quaeque exspectamus. His itaque vt verba facientibus facere audientiam ac fauere velitis, pro officio vestro, Ciues et Commilitones, proque eo amore, quo matrem hanc vestram, academiam, tanquam doctrinae eius ac disciplinae alumni, amplectimini, diligenter et magnopere rogamus. Vos imprimis, Comites Illustrissimi, florentissimae iuuentutis principes et ornamenta, si qua huic academiae vnquam contigerunt, certissima, vt pompam sollennem ducere, nosque ipsos ne religiosae caerimoniae publicique ritus poeniteat, efficere velitis, ad religionem vestram humanitatisque officium pertinere arbitraminor.

Interea, dum sacra parantur, caerimoniae recognoscuntur, pompa instruitur, quandoquidem vacat et ad confabulandum et discursandum convertimur, agite, fingite vos porticu aliqua inambulare otiosos, et cognoscere obiter ornamenta parietum vel suspenfa donaria, interque haec tabellam appensam, cui inscriptum sit aliquid eruditioris argumenti. Opportunum igitur, dum in apparatu hoc sollennium a grauioribus negotiis vacamus, esse videtur, instare telae, quam superioribus annis exorsi eramus, vt leges resque publicas, quibus Magna olim Graecia floruit, recognosceremus: si forte inde erui posset notio aliqua et iudicium, quibus artibus consiliisque Italiae illa loca a barbaris obfessa ad tantum humanitatis cultum expolita fuerint.

Non male studium nostrum leuatum vidimus consilio, quod inieramus, vt reuocaremus ciuitates has ad stirpis genera: absolutoque nunc *Achaico* coloniarum genere *Doricum* succedit, quod ciuitatibus suis temporibusque describendum est: nec tamen alio consilio, quam vt inde, quae earum respublica, quae instituta fuerint, assequamur; omissis adeo iis, quae iam aliunde satis nota aut virorum doctorum diligentia expedita sunt. Ne autem aut implicetur aut exspatietur oratio, ad certas familias reuocabimus has ciuitates, primoque loco commemorabimus eas, quae a Lacedaemoniis originem duxerunt, inde Corinthiorum colonias, tandem alias aliunde profectas.

Ita

constat, expulsis barbaris, qui ea loca tenebant *b*), quos Iapyges seu Messapios fuisse, Illyrici, quantum assequi licet, generis, ex ipso oraculo intelligitur, quod Phalanthus ante profectioem accepisse fertur *c*). Barbaros hos vt ad vitae humaniorem cultum

fuisse in confesso est. Perperam itaque hactenus tentare videri debent viri docti locum Iustini lib. III, 4, 8. *qui cum ad annos XXX peruenissent — ducem Phalanthum adsumunt.* Sed in Iustino diligentiam aliquis requirat in hoc, quod mox eosdem *diu et per varios casus iactatos tandem in Italiam delatos memorat*: quod si verum est, citius eos Laconica egressos esse necesse est: si quidem anno tricesimo urbem iam condiderunt. Enimuero omnino in his conditarum urbium numeris subtilitatem morosius persequi non licet. Bellum autem Messeniaceum primum finem habuisse Ol. XIV, 1. a. C. 724. locus classicus est apud Pausan. IV, 13. De Partheniarum insidiis reip. Spartanorum factis, quibus patefactis expulsi sunt, disertissime agit Strabo p. 426. ex Antiocho Syracusano. Attingit rem paucis Aristot. de Rep. V, 7. pr.

- b*) Barbaros appellat Pausan. X, 10. *Tarentinos* nominat et hos parum docte Justin. III, 4, 11. nisi vox *Tarentinorum* glossema est. Addit tamen idem: *Scd post annos plurimos dux eorum Phalanthus, per seditionem in exilium proturbatus, Brundisium se contulit, quo expulsi sedibus suis veteres Tarentini*: (h. e. barbari, qui antea loca illa et urbem tenuerant, mox ab aduenis cedere coacti.) Narrat hinc praeclarum amoris in patriam ingrati facinus eiusdem Phalanthi. Inter hos Barbaros erant nonnulli Cretenses, qui cum Minoe aut cum Daedalo in Siciliam traiecerant. Strab. VI. p. 427. B. 432. A. De iis cf. Exc. VIII. lib. VII. Aen. 691. de Messapo.
- c*) Apud Strabon. lib. VI. p. 427. A. *Σατύριόν τοι δῶκε, Τάραντά τε πύονα δῆμον Οἰκῆσαι, καὶ πῆμα Ἰαπύγεσσι γενέσθαι.* Ait adeo deus, fortem se Phalantho affligasse Satyrium et regionem Tarentum, cum Iapygum detrimen-

cultum adducerent, non magis curasse videntur, quam aut olim Romani aut nunc Europaei qui Americam adierunt; contra vero inter illos indigenas agris suis expulsos et hos novos colonos aliena loca occupantes perpetuo armis infestis est certatum, donec ita attrita esset barbarorum stirps, vt a victore subiugata tandem cum eo in vnum populum coalesceret. Atque haec fere tantum non perpetua populorum fuit fortuna, qui, cum ipsi barbari ac feri essent, a colonis nouis ad meliorem vitae cultum adducti esse vulgo memorantur; nec nisi attrita et exhausta viribus gens cum victore permixta et dispersa veterem vitae morem facile dedit. De Tarante

detrimento; quos inde expellendos esse significat. De Satyrio campo, qui in Tarentino agro fuit, v. ad Virgil. Ge. II, 197. cf. Mazoch. ad tabb. Heracl. p. 93: etsi ille argutatur in hoc ipso et in ceteris p. 89. Messapios autem, etsi distingui interdum solent inter se, vt apud Polybium II, 24. eosdem esse cum Japygibus, docuimus ad Virg. Aen. VII. Exc. VIII. p. 136. (nov. ed. p. 154.) Pro Cretensibus eos habuere, cum Clearcho apud Athen. XII. p. 522. F. qui audierant Cretenses aliquando inter eos confedissee: quod factum esse iam Minois aetate narratum accepit Herodot. VII, 170. cf. Strab. VI. p. 427. B. 432. A. ex Antiocho Syracusano, Ephorus (apud Strabon. p. 428. D.) in *Achaeos cum barbaris bellum gerentes incidisse Parthenias usque se adiunxisse* dixerat; quo nomine nullo modo Cretenses designare voluit; non enim Achaici generis esse potuere illi, qui cum Minoe profecti erant: sed prisca illi Cretae incolae e Phoenicia oriundi, Homero *Ἐρεοννήτες* dicti Odyss. τ, 176. Achaei autem post Troiana tempora immigrarunt, v. Homer. ibid. et Herodot. VII, 171. Verum Ephorus Achaeos, qui iam Sybarin condiderant, declarare voluit: eos cum barbaris de agro occupando certasse hinc manifestum fit.

Tarante heroe, Neptuni filio, omnia, vel ex numis, vulgata sunt *d*).

Cum

- d*) v. Cluver. Ital ant. p. 1233. In numis v. c. ap. Golzium (add. Magnan Numism. Miscell. Mus. Hunter. t. 55. 56. p. 304-314.) frequens occurrit Taras delphino insidens, modo galeam, clipeum, Victoriolam, tridentem, clauam, tripodem, modo concham, limacem, sepiam tenens. Neptuni et nymphae indigenae filium diserte edit Pausan. X, 10. Delphinum, cui ille insidere solet, Phalantho quoque adiunctum viderat Delphis Pausan. X, 13. f. Cur *Herculeum* dixerit Tarentum Virgilius Aen III. 551. disputatum est ad e. l. in Exc. XIV. Simplicissimum est dicere, ad originem ab Heraclida Phalantho, Lacone, poetam respexisse. Est etiam numus ap. Golz. t. 33. 4. Mus. Hunter. tab. 56. n. XI. in quo Hercules leonem elidens occurrit. Alius ap. Eckhel. n. 6. qui ad Heracleam T. coloniam trahit numum: cum paullo ante (n. 5.) numum alium attulisset, qui Tarenti et Heracleae nomina coniunctim exhibet. *Neptuno sacrum custode Tarentum* Horatius ediderat. Nec tamen Neptunum in numis obseruare licuit praeterquam in vno aureo ap. Eckhel. l. c. t. 3. I. Quod de inferis in Atridarum aliorumque heroum honorem *Tarenti* factis memorat Auctor de Mir. Audit. c. 114. (882. ed. Genev. C.) ad Siritas colonos pertinere reputandum est. Ex Laconica origine seruarunt heroum cultum et nomina, vt Temeni, qui ex Heraclidis erat, a quo portae Temenides appellatae, vt in Polybio legimus Exc. l. VIII, 23. Erat ante portam sepulcrum Hyacinthi. ibid. Intra urbem insolito more sepulcra ac tumuli Tarentinorum ex vetere oraculo, quod Polybius commemorat. Veteris cognationis et originis memores multa alia e Lacedaemone transtulerant, eodem diserte monente c. 28. inter quae Eurotae nomen fuit Galaeo impositum. Dioscuri in numis: vt ap. Eckhel. l. c. n. 2. Miraculationem inter haec facit, quod in numis nonnullis Tarentinorum, Athenarum insigne, noctua, occurrit. Quid? quod nomen AOH Pelerinus obseruare sibi visus est (*Recueil* To. I. pl. 9. n. 51. 2. 3.) adde alios
in

Cum Dorica stirpe oriundi et Sparta profecti essent, ciuitatem eos ad aristocraticam formam constituisse probabile fit; idque si ab initio teneamus, in luce constituta hinc videbimus loca aliquot scriptorum, alioquin valde obscura: inprimisque hoc, quod Aristoteles Tarentinos ab Iapygibus bello victos ac plurimis e nobilibus caesis, paullo post Medica, *ex politia ad popularem statum* prolapsos narrat e):
 subblata

in Museo Pembrok. apud Haymum et Generof. de Schachmann p. 33. n. 3. sed in his litterae exaratae sunt ΞOP ; nec aliter puto in Pelerinio numo esse expressum: designatur forte nomen magistratus, quod $\text{O}\rho$ prioribus litteris erat. Alios numos T. noctua insignitos vulgavit Eckh. t. 3. 8. 9. 10. Noctuum autem a Metapontinis petitam arbitramur, forte ex iis temporibus, cum sibi iuris in Metapontum aliquid arrogabant; nisi Metapontinorum numos esse dicendum est ad Tarentinorum honorem et obsequium excusos. Certe in Metapontinis numis regnat Minervae caput cum noctua; quod non meminerant viri docti. Eodem modo ex Metapontinis translatae Cererem videas in aureo numo ap. Eckhel. l. c. t. 3, I. Fufum, quem passim manu teneri video a deo vel heroe, ad lanae Tarentinae praestantiam refero. Ceterum argenteorum numorum copia magna; aurei rariores: aerei vix reperiuntur obseruante Eckhel. in Numis vet. anecd. p. 31. Idem in Sylloge t. 1, 5. numum protulit cum capite muliebri pulchello, altera parte cum Pegaso dimidio.

- e) Aristot. cuius Remp. Tarentinorum ad nos non venisse dolendum est, in aureo de Rep. libro IV, 3. vbi oriri interdum commutationes rerump. ait, ordine ciuium alio aliis aut nimium crescente aut decrescente: οἷον ἐν Ἰάραντι ἡττηθέντων καὶ ἀπολομένων πολλῶν γνωρίμων (nobilium) ὑπὸ τῶν Ἰαπύγων, μικρόν ὕστερον τῶν Μηδικῶν, δημοκρατία ἐγένετο ἐκ πολιτείας. Quid hoc sit: ciuitatem *democratiam fieri ex politia*, ex ipso Aristotele discendum est. Clarissimus locus est
 lib.

sublata inter ordines ciuitatis aequilibrata, cum egenorum numerus suis incrementis superior factus esset nobilitati ista clade afflictæ et imminutæ. Credendum adeo est, cum summa rerum antea esset apud Magistratum et Senatum, nunc populi comitia de rebus ad remp. spectantibus haberi coepisse. Cum euenisse hoc narretur paullo post Medica (*μικρὸν ὕστερον τῶν Μηδικῶν*), tempus hoc accuratius constituere licet ex Diodoro *f*); contigit enim illa clades memorabilis Tarentinorum cum fociis Rheginis, a Micytho tutore liberorum Anaxilai missis, quam Herodotus maximam omnium, quas nouerat, existitisse aiebat, Ol. LXXVI, 3. a. C. 474. anno post

lib. III, 7. ὅταν δὲ τὸ πλῆθος πρὸς τὸ κοινὸν πολιτεύηται συμφέρον, καλεῖται [κατὰ] τὸ κοινὸν ὄνομα πασῶν τῶν πολιτειῶν, πολιτεία. Cf. lib. IV, 1. p. 516. A. Politia autem talis, h. e. respublica ad communem utilitatem a populo administrata, genus ipsi est ciuitatis recte constitutæ, cuius tres ait esse formas: βασιλείαν, ἀριστοκρατίαν et πολιτείαν: ab iis esse degressiones (*παρεμβάσεις*) τυραννίδα, ὀλιγαρχίαν et δημοκρατίαν, hanc adeo politiae oppositam esse necesse est. Iam politia huiusmodi, h. e. popularis administratio legitima vix esse potest nisi magistratibus, conciliis et iudiciis recte descripta, vt eam adeo ad aristocratiam eo ipso propius accedere necesse sit. Aut itaque vetus Tarentinorum aristocratia in politiam cum temporis successu abierat, aut politia ab Aristotele appellari potuit, quæ aliis dicta est aristocratia. Sed prius illud probabilius. Aristophilides *Ταραντινῶν ὁ βασιλεύς* apud Herod. III, 136. commemoratus de magistratu est accipiendus, vt recte Mazoch. in Tab. Heracl. p. 97. (52).

f) Diodor. XI, 52. adde Herodot. VII, 17. Bellum cum Messæpiis de Heraclea gestum ad eadem tempora revocandum esse apud Strabon. VI. p. 430 A. putabit, qui de finitimis agris pugnatum esse ex Diodoro teneat.

post pugnam Salaminiam sexto. Democratia itaque ab eo inde tempore vsi sunt, vt ex Strabone quoque constat *g*), ad extrema vsque tempora libertatis amissae: nam ipsa illa legatis Romanorum data concio in theatro popularem ciuitatis formam arguit, etsi Magistratum et Senatum habuere; cuius consultum (*προβούλευμα*) opus erat ad bellum sciscendum, vt ex Livio (VIII, 27.) intelligere licet. Nec tamen male legibus et institutis descripta ciuitas esse debuit, quandoquidem ad tantas opes peruenerunt Tarentini, vt inter ceteras Magnae Graeciae ciuitates per multos annos principatum fere tenere videri possent: nam classem habuere quantum in his oris nemo, et exercitum peditum XXX M. et III M. equitum *h*). Memoratu dignum est *i*), quod vulgo in libellis de historiis Romanis omissum videmus, antiquo eos coedere obstrinxisse Romanos, ne vltra promontorium Lacinium classe eueherent. Commemoratur Aristoteles instituta eorum nonnulla ad democratiam temperandam ac bene constituendam praecleara *k*): vt enim

g) Strabo VI. p. 429. A. Ἴσχυσαν δὲ ποτὲ οἱ Ταραντῖνοι κατ' ὑπερβολὴν, πολιτευόμενοι δημοκρατικῶς. Notatum iam est a viris doctis, sed parum expeditum, Epitomen legere: ἀριστοκρατηθέντες ἐν δημοκρατίᾳ. Sed indocte interpolatam eam esse, dicendum erat, ab eo, qui aliquando aristocratica rep. vfos esse Tarentinos audiuerat.

h) Strabo l. c. A. post ἑκπῆρας δὲ τρισχιλίουσ, addit ἑκπάρχους δὲ χιλίουσ. qui hi sint, non intelligo: turmarum duces mille esse non possunt. An fuit singularis aliqua ac praecipua turma?

i) Appian. fragm. ap. Vrlin. Exc. Legatt. p. 344.

k) Aristot. de Rep. VI, 5.

enim egentibus suppeditarent opportunitatem rei faciendae, possessiones cum iis ad vsum communicabant optimates *l*), adeoque multitudinis sibi beneuolentiam comparabant. Fecere porro magistratum omnium duo genera, vt alii suffragiis populi, alii fortitione obtingerent: fortitione quidem, vt eos plebs quoque obtinere posset, suffragiis autem, vt respublica eo melius administraretur. Nec ab litteris aliena fuit ciuitas; et amplexos esse Tarentinos philosophiam Pythagoricam fatis constat. Clarissimus autem inter eos fuit Archytas, qui magistratum quoque inter eos gessit *m*). Rhinthon, poeta tragicus, auctor generis tragici in ludicram rem versi, etsi Syracusis natus, apud Tarentinos floruit. Laudatur quoque Iccus medicus, qui aegris tenuem victum

l) Ibid. κοινὰ ποιῶντες τὰ κτήματα τοῖς ἀπόροις ἐπὶ τὴν χρῆσιν.

m) Strabo VI, p. 429. A. ὅς καὶ τῆς πόλεως προέστη πολὺν χρόνον. Ex Diogene Laertio et aliis constat, *Strategi* nomen fuisse magistratui, στρατηγῆσαι αὐτὸν, et quidem sexies vel septies. Nomine hoc in multis ciuitatibus summum magistratum fuisse appellatum notum est. At Suidas: τοῦ κοινοῦ, inquit, τῶν Ἰταλιωτῶν προέστη, στρατηγὸς αἰρεθεῖς αυτοκράτωρ ὑπὸ τῶν πολιτῶν καὶ τῶν περὶ ἐνεῖνον τὸν τόπον Ἑλλήνων. Si sciremus, quem auctorem, fatisque grauem illum, sequutus sit in h. l. Suidas, Archytam fuisse dicemus summum imperatorem, στρατηγόν, Graecarum ciuitatum foedere inter se iunctarum ad commune bellum gerendum. Coiisse enim eas in societatem, et concilium habuisse Panhellenicum, vidimus p. 190 in disputatione de Crotoniatis; haberique illud sub haec tempora Heracleae solitum, paullo post ex Strabone p. 429. B. videbimus. Viuere autem Archytas defuit paullo post Ol. CV. Apud Aelian. V. H. III, 27. inter philosophos nomen eius recitatur, qui remp. administrarunt et suae ciuitati profuerunt.

viſtum praefcribat, adeo vt in prouerbum abiret *Icci coena n*). Etiam Ariſtoxeni Muſici nomen fuit clarum; et Nicocles omnium citharoedorum erat celeberrimus (Pauſ. I, 37.)

Habuit et haec Tarentinorum felicitas, quemadmodum opulentia et proſpera fortuna aliorum populorum, comitem luxum ac proteruitatem. De luxu quae paſſim plurima commemorantur o), repetere hic nihil attinet. Spectant omnino alia ad opulentiam urbis et ſplendorem, alia vero ad vitae mollitiem et luxuriam.

Ludos inſtruxerunt opipare, pompasque ſolenni ritu ductas. Equeſtres pompas inprimis ſplendido apparatu adornaffe videntur p): et de his nos quidem interpretamur in numis Tarentinorum equites vario habitu ac poſitu decurrentes, appoſito magiſtra-

n) Stephan. Byz. in *Τάραξ*. Euſtath. ad Perieg. 376.

o) v. Athen. XII. p. 522. D. E. ex Clearcho: erat is Ariſtotelis diſcipulus, vt hinc tempora colligere liceat, quibus ſcripſit. id. lib. IV. p. 166. ex Theopompo. Quaestum inprimis fecere ex piſcatione (vnde magna Tarenti piſcatorum turba fuit: Ariſtot. de Rep. IV, 4. p. 492. A. du Val.) et ex purpura lauaque.

p) Colligas ex interpretatione vocis *ταραντιζέειν* apud Stephanum in *Τάραξ*, Euſtath. ad Dionys. Perieg. 376, Heſych. in *Ταραντινοί*, Suid. in eod. voc. et in *ἰππιωτή*. add. Victor. Var. Lect. IX, 3. Sybaritarum exemplum ſimile alias vidimus. Veſtibus ſidem ornati erant pretioſis. De veſtibus tenuibus et pellucidis, quibus maiores uſi ſunt, nota res eſt. cf. p. 172. v. Athen. l. c. D. Etymol. M. in *Ταραντινόν*. Pollux VII, 76. Heſych. in *Ταραντινοί* et *Ταραντινόν*. Suidas in *Ταραντινίδιον*.

magistratus nomine, qui ludos equestres curasse videtur, diuersi forte et hos generis: nam etiam clauis armati equitēs depugnant; occurrunt quoque κέλητες seu coronas manu praetendentes, seu ipsi a Victōria coronati q). Quam intemperanter autem ludicro et otio indulserint, illud maxime docet, quod ne bello quidem grauissimo impliciti ad feria animum adiecere. Pyrrhus itaque theatrum occlusit et conuiuuiis eos comessationibusque interdixit, praeterea gymnasiis et ambulationibus vacare vetuit r); etsi haec eo potius pertinuisse videntur ne intempestiuis sermonibus ferendis ad nouas res animos conuerterent. Ludis quidem spectaculisque adeo indulgisse feruntur, vt ferias haberent numero plures quam dies profestos s). Inter praua reipublicae

- q) Numos videre licet apud Goltz. in num. M. Graec. t. XXXI. II. III. de Schachman, *Catalogue des Medailles* p. 33. 34. et locis supra laudd. Ipse Taras coronas interdum fert. Quod idem alia attributa tenet. bene ad festa et ludos refertur, quod uvam vel diotam, ad Dionysia, si tridentem, Neptunia, si clauam, Heraclea, si tripodem, Apollinaria: vide V. C. Eckhel. Numi vet. anecd. T. I. p. 33. Vocabuli νοῦμμος vsus apud Tarentinos testatur Pollux ex Aristotelis πολιτείας. Ceterum inter numos Tarentinorum multi sunt summa arte elaborati.
- r) Zonar. VIII. p. 370. Plutarch. in Pyrrho p. 392. D. E.
- s) Ita enim haud dubie constituendus locus Strabonis lib. VI. p. 491. A. Spectat eodem locus Athenaei IV. p. 166. F. ex Theopompo. Ludos scenicos eo ipso die spectabant, quo Romana classis ad portum conspecta est. Dionysia enim tum egisse narrantur a Dione in Exc. Legat. ex lib. XXXIV. Dionysiorum festo tota ciuitas temulenta, Platone teste de LL. lib. I. p. 30. ed. Bip.

publicae instituta memorat Strabo hoc, quod externis in bello vfi plerumque sunt ducibus, Quod tamen ipse popularis status suadere debuit, in quo neminem adeo excellere consultum est, vt ei aequo animo pareant caeteri; nec finito bello imperium deponunt aequo animo ii, qui ad vitae priuatae obscuritatem redeundum sibi esse vident; aemulationis quoque et inuidiae obtrectationisque studia omnem facile imperatoriae prudentiae fructum inter pares intercipiunt. Nec defuere Tarentinae plebi demagogi sui, vt ex iis intelligitur, quae sub belli cum Romanis initia euenere t).

Attriti autem sunt Tarentini bellis variis, quae cum Messapiis, Lucanis aliisque finitimis populis gessere u); euerfi prorsus fortunis suis, Romano-
rum

t) v. Plutarch. in Pyrrho p. 390 C. Appiani fragm. in Exc. Legatt. Vrsin. p. 443 sqq.

u) De bello cum Japygibus seu Messapiis sub Ol. LXXVI iam supra vidimus not. f). Cum Thuris de Siritide pugnarunt Ol. LXXXIV. Diodor. XII, 23. Strabo VI. p. 405. C. cf. sup. Proluf. VII extr. XI et XIII. Super eadem terra cum Metapontinis, ibid. p. 406. B. Inter expeditiones Dionysii, Syracus. tyranni, in Italiam factas Ol. XCVI. VII. VIII, ab omni belli calamitate intacta mansisse videtur Tarentus. Cum Dionysio iuniore amicitiam quoque exercuisse videntur. Nam memoratum legimus in Athen. XV. p. 700. D. donarium ab eo in curiam Tarentinorum datum. lychnis CCCLXV caudelabrum factum. Cum Lucanis bella gessere, externis ducibus arcessitis, Archidamo Agelilai filio Ol. CX. 3. Alexandro Molosso Ol. CXII, 1-3. Agathocle ante Ol. CXV, 4. (v. Diod. XIX, 4) Cleonymo Spartano Ol. CXIX, 2. (cf. Mirab. Audir. 79.) tandem Pyrrho Olymp. CXXV. Strab. p. 429. B. Ab
P 2 Acrotato

rum armis laceffitis x) et Pyrrho rege arceffito, quem pro socio dominum habuere. Triumphatum est de Tarentinis L. Papirio Curfore II. Sp. Caruilio Maximo II. Coff. V. C. 482. a. C. 272. Accepta ciuitas in fidem, tributum impositum, arma navesque tradere iussi, muri diruti, relicta tamen libertas (*αὐτονομία*), quam quidem et ipsam amisere bello Punico II. y); quod vrbe a Romanis recepta V. C.

Acrotato Lacone vexati sunt Ol. CXVI, 3. v. Diodor. XIX, 70. Addi his possunt antiquiora bella, quae ex Pausania coniectando elicimus: narrat ille lib. X, 10. p. 822. f. se vidisse Delphis donaria Tarentinorum de victis Messapiis, ex aere ab Agelada facta: atqui Ageladas inter Ol. LXV et LXX. arte clarus fuit. Argumenta rerum proposita sunt in *Deutsch. Societ. Schriften* To. I. p. 248. Arguebant alia Tarentinorum donaria ibid. lib. X, 13. f. victoriam de Peucetiis, rege Iapygum Opi caeso, qui auxilium Peucetiis tulerat: circa Ol. LXXV bellum hoc gestum videtur, nam eo tempore Onatam, qui ea fecerat, vixisse alio loco docuimus. Aliud eorum bellum cum Iapygibus est, quod ex Clearcho narrat Athenaeus XII. p. 522. E. quo Carbinam, oppidum Iapygum, solo aequarunt, in oppidanos autem incredibili flagitiosissimaque crudelitate faeuierunt. Urbem Carbinam alibi memoratam non vidimus.

- x) Nec vero impetum in classem Romanam adeo temere factum putemus, ac vulgo narrari videmus. Nam ex infidiis L. Valerius portui imminere putabant (v. Zonararum VIII, 2 pr.) et ex foedere Romanis non licebat in sinu hoc navigare, vt supra vidimus. Suspecta autem merito iam dudum habebatur ad ingentes auctus euecta Romanorum potentia, Samnitibus et Lucanis domitis. cf. Liv. VIII, 27. IX, 14.
- y) Strab. VI. p. 429. C. cf. Mazoch. ad Tab. Heracl. p. 98. cum antea ad Poenos descuissent; Appian. Annib. p. 573 sq. (332).

V. C. 545. a. C. 209. factum esse necesse est. Accepta mox colonia, quiete Tarentinos viuere et melius quam olim, testatur Strabo. Colonia a Romanis deducta est Tarentum a. V. C. 631. quo etiam Scylacium, Mineruium, Neptunia et Carthago coloniae conditae sunt z). Municipii tamen ius postea eam consequutam esse necesse est; ita quidem, vt, Legis Juliae beneficio, libertatem (*αὐτονομίαν*) suam retinere, quam legum Romanorum fundus fieri mallet: siquidem Strabo a) eam cum Neapoli et Rhegio solam fuisse inter Graecas Italiae ciuitates ait, quae Graecum sermonem Graecaque instituta retineret: quod in colonia Romana fieri nullo modo potuisset. Si Plinium fati recte assequimur, colonia ea non in veteris Tarenti moenibus, sed in agro constituta fuerat, moxque cum eadem vrbe coaluerat: vbi enim de sinu Tarentino agit, *ab oppido, inquit, Laconum, in recessu hoc intimo sito, contributa eo maritima colonia, quae ibi fuerat b).*

Vrbem tam opulentam multis praeclarae artis operibus et aedificiis insignem fuisse nemo dubitet.

P 3

Theatrum

z) Vellej. I, 15, 4.

a) Lib. VI. pr.

b) Plin. III. 11, 16. Saepe sic Plinius de coloniis, quae cum aliis vrbibus coaluere, vt *contributas* dicat, v. c. XIV, 6. f. 8. 2. *Vrbanam coloniam Syllanam nuper Capuae contributam.* Non igitur assentimur Gallico interpreti, Poinfineto de Sivry, qui coloniam *Contributam* hinc effinxit et in sinu Tarentino collocavit nemini auditam; et repugnat verborum ordo et copia eo. Veteranorum coloniam deducere iterum tentatum erat sub Nerone. Tacit. XIV, 27.

Theatrum fuit eximium portui imminens ad prospectum maris *c*); porro gymnasium pulcherrimum et forum fatis amplum, in quo Jovis colossus positus erat post Rhodium omnium facile maximus *d*). Lyssippi ille opus, factusque adeo vix L annis ante bellum cum Romanis susceptum: nam Lyssippi aetatem in Alexandri M. tempora incidere notum est. Reliquerat eum, propter magnitudinem difficultatemque moliendi, Q. Fabius Maximus Verrucosus Cos. vrbe a Poenis recepta (V. C. 545), *quam Herculem, qui est in Capitolio, ait Plinius e*), *inde transferret*. Templum Jovis commemoratum legimus, in quo Pyrrhus primo cum Romanis praelio facto titulum adfixerat *f*). Jovis *καταβάτου* statuam ac follenne sacrum ex Athenaeo novimus (XII. p. 522 F.). Templum *Σωτείρας*, an Junonis? apud Polybium

- c*) Flor. I. 18. 8. Theatrum etiam alii scriptores memorant: Florus adeo *maius theatrum*, si aut librario aut ipsi Floro modo fidem habere licet.
- d*) Strabo VI. p. 426. B.
- e*) Post Strabon. VI. p. 426. B. Plin. XXXIV, 7. f. 18. Repertum erat saec. XV. in colle Palatino Herculis signum e marmore factum, cum titulo, qui Lyssippi opus illud esse significaret. Fraude iam olim, antequam ruina aedium vicinarum ille opprimeretur, inscriptum nomen ipsa res arguebat. A Cosmo Medicis emtum signum nunc Florentiae in Palatio Pitti prostat; estque id, quod Blanchinius in Palatio Caesar. t. XVIII exhibuit.
- f*) Orosius IV, 1. — *adfigens titulum in templo Tarentini Iovis, in quo haec scripsit: Qui ante hac inuisti fuvete viri, pater optime Olympi, Hos ego in pugna vici, victusque sum ab ipsis. Metri ratio docere poterat viros doctos, legendum esse: Qui antehac inuisti fuerunt, pater o. O.*

lybium obseruauimus (Exc. VIII, 28). At arx olim donariis ornamentisque refertissima pauca retinuit veteris splendoris vestigia; nam pleraque aut Carthaginienfes, cum urbem capiebant, deleuerant, aut Romani urbe recepta abduxerant. Fabius quidem argenti vim ingentem facti signatique, auri LXXXIII M. pondo, signa tabulasque, prope ut Syracufarum ornamenta aequarent, in praedam redegerat g); et iam antea bello Tarentino confecto V. C. 479, in triumpho quem Man. Curius habuit, praelata sunt partim Epirotica partim Tarentina spolia, tabulae pictae ac signa, aliaque luxus Tarentinorum insignia, primoque tum artis Graecae opera Romanis visu cognita sunt h).

Doricam eos dictionem ad magnam elegantiam et suauitatem expoliisse credere licet. Inter ea, quibus petulanter Romanos legatos excepisse narrantur, fuit hoc, quod, quoties ab illis aliquid, utpote ab hominibus Romanis, parum Graece prolatum esset, tota concio solueretur in risum i).

P 4

Atque

g) Liv. XXVII, 16.

h) Flor. I, 18.

i) Appian. in Exc. Legat. Vrsin. p. 344. Dionys. Halic. in iisdem Excerptt. p. 303 f. ἀλλ' εἴ τι μὴ κατὰ τὸν ἀκριβέστατον τῆς Ἑλληνικῆς δικλέντου χαρκτηῖρα ὑπ' αὐτοῦ λέγοιτο, παρατηροῦντες ἐγέλων καὶ πρὸς τὰς ἀναστάσεις ἐτραχύνοντο, καὶ βάρβαρον ἀπεκάλουν. Leg. πρὸς τὰς ἀναστάσεις, et accipiendum de minis, quibus prouocati ἐτραχύνοντο, exasperati conuiciabantur legatos, barbaros eos appellando, tandemque theatro eiiciebant. Multa ceterum habuisse singularia Dialectum Tarentinorum, cum ex glossis intelligimus, quae passim super-
perfunt,

Atque haec quidem eo commemorata a nobis sunt, vt ex ipsis opibus ac copiis, quas ea ciuitas consequuta est, exque litterarum et artium inter Tarentinos studiis intelligeretur, non male legibus institutisque descriptam esse debuisse ciuitatem in ipso populari statu, quem bene temperare ac constituere omnium difficillimum vulgo habetur. Floruerat democratia per CC annos; cum antea per CCXXXIII annos aristocratia vti non minus feliciter res gessissent. P. P. ex Academia Georgia Augusta, d. XVII. Sept. cIo Io cclxxv.

perfunct, v. c. in Hesychio, tum multo magis teneremus, si Rhinthonis fabulae ad nos peruenissent cum aliis scriptoribus Tarentinis. Inter glossas referendum *νοῦμος* apud Polluc. IX, 80. nisi, forte Romana vox Tarentum immigrauerat, vti et Himerensium *οὐγνία* Romanorum vncia esse videtur. Potuit in vtroque falli Aristoteles, vt pro domesticis vocabulis ea haberet.

XIII.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

P R O R E C T O R

CHR. FR. GE. MEISTER D.

C V M S E N A T V

ANNIVERSARIA INAUGVRATIONIS
SACRA XXXIX.

IN A. D. XVII. SEPT. cIo Io CCLXXVI.

RITE INDICIT.

*Instituta et leges Heracliensium, quae Tarentinorum
fuit colonia.*

Magna nos, Commilitones, pro necessitudine nostra, proque officio et amore nostro, tenet cupido alloquendi vos, eumque, quo vos amplectimur, animi affectum declarandi. Annus enim vertitur, ex quo nihil vobiscum egimus; quandoquidem continuato per alterum hoc semestre magistratu academico, defuit opportunitas publice vobiscum confabulandi, quam commendatio successorum suppeditare solet. Redeunt nunc anniuersaria inauguratae Vniuersitatis nostrae litterariae sacra; quae cum indicenda vobis sint, vosque ad bona

vota precesque fitis exhortandi, vtemur occasione oblata, et, quod facere solent familiares, quibus videndi se et confabulandi facultas per aliquod tempus fuit erepta, agamus nunc de rebus communibus, repetamusque eam disputationem, quam anno superiore eramus exorsi, vt perfequamur *instituta et leges ciuitatum Doricarum per Magnam Graeciam et Siciliam*; et nunc quidem de Heraclea agemus, quae disputatio nonnulla complectetur, quae ad antiquam iurisprudentiam spectabunt, quaeque adeo magnae vestrum parti, vtpote seu legum iuriumque, seu antiquitatis doctae studiosis, displicere haud poterunt. Quod si cui tamen iucundius fuerit, de quacunque alia re cum adstante vel adfidente amico sermones ferere, nos quidem tam morosi non sumus, quin illud sine vlla nostri offensione facere liceat.

De Tarentinis superiore prolusione egimus: quorum colonia cum *Heraclea* esset, in eadem Magnae Graeciae ora inter Metapontum et Sybarin, in agro mirae felicitatis, sita, proximum est, vt de ea dicamus a). Origines quidem eius vltra Ol. LXXXVI non assurgunt; fuit tamen antea in
iisdem

- a) Egit de ea fufe potius quam copiose vir doctiff. Mazoch. in Comment. in tab. Heracleensem. Itaque ea potiffimum attingemus, quae ab eo parum accurate prodita aut minus commode digesta visa sunt. Tenebimus autem morem nostrum et in oram libelli reiiiciemus ea, quae doctioris disputationis videri possint, ne legentis oculos teneant.

iisdem locis *b*) antiquissima vrbs *Siris* ad amnem Sirin, Troianae vulgo originis habita *c*); etfi levissimo

b) Locorum felicitatem et fertilitatem praedicant Archilochi versus excitati Athen. XII. p. 523. D. οὐ γὰρ τι καλὸς χωρὸς οὐδ' ἐφθμερος οὐδ' ἐρατὸς, οἷος ἀμφὶ Σίριος ῥοάς. inde etiam Siritarum Iuxus aliquando fuit celebratus: ib. C. *Numi* tamen *Siritarum* sunt rarissimi: nondum nisi ex aere minore noti: ap. Pelerin. *Supplem.* III. pl. 3. 8. 9. 10. et Magnan. Lucania numifm. t. 50. in vno rostrum navis, adscripto Σειρις, antiquis litteris: in altero et tertio caput Mercurii, vt suspicor; in aduersa parte modo vas modo aquila. Adscriptum Σειρι et Σει. In Winckelmann. Hist. art. recens. Vindob. p. 138. laudatur numus argenteus in Museo Ducis Caraffa Noia: altera parte prae se ferens caput bouinum cum voce Πυξοεν antiquis litteris; altera taurum incusum cum voc. Σερνον. adiectum ibi est, vix ab ipso Winckelmanno, spectare haec ad urbem *Syrinon*; nec hoc aut mutatum aut monitum ab Italis in vers. Immo vero ad *Sirin*; cuius ciues dicti Σιρίται. In vsu tamen quoque fuit (v. Steph. Byz. in Σιρις) Σιρηνός, et forte etiam Σειρηνος et antique Σερνος. Adscriptum adeo in numo Σερνον pro τῶν Σειρηνῶν. Inter Πυξοῦντα autem s. Buxentum et *Sirin* amicitia vigere debuit.

c) Strabo VI. p. 405. A. Σίρις, ἐφ' οὗ πόλις ἦν ὁμώνυμος Τρωϊκῇ. Athen. XII. p. 523. C. Καὶ οἱ τὴν Σίριν κατοικοῦντες, ἦν πρῶτοι κατέσχον οἱ ἀπὸ Τροίας ἐλθόντες. conf. Lycophr. 978 sqq. vbi quae legitur *Leutarnia* (πολλοὶ δὲ Σίριν ἀμφὶ καὶ Λευταρνίαν Ἄρουραν οἰκῆσουσι); de qua interpretes Lycophronis tacent, dum Cluver. Ital. ant. p. 1273. pro alio *Siris* vrbs nomine habet, consentiente Mazochio p. 71. qui multa mira comminiscitur: illustranda erat e Strabone lib. VI. p. 430. C. Fuit *Leuternia*, vt apud Strabonem scribitur, ora extremæ Japygiae circa Barin et Leuca ad ipsum promontorium Salentinum; a Lycophrone igitur nomen latius fuit positum pro ipsa Calabria. Haec nisi Strabonis auctoritas impetum sufflaminaret, legi posset, Λευκηνίαν Ἄρουραν. Lucaniae enim fines ad *Siritidem* pertinere.

viffimo argumento, fi quidem grauius aliud fuit nullum quam quod Strabo commemorat, quod Palladium ibi erat, feu Palladis Iliacae simulacrum antiquum oculis in folum defixis, quod Troia aduectum vulgo credebatur *d*). Poftea accefferunt Iones, qui vrbe vi capta in victos, quamuis fibi fupplices factos, nefando more faeuierunt; ipfi vrbem a fe inhabitatam *Polieum* h. oppidulum appellarunt *e*). Iones illi Lydorum imperium fugerant *f*), vt adeo eos fub Alyattis vel Croefi tempora (puta

d) Strabo l.l. qui etiam fabulam, quam ipfe explodit, narrat, deam facinore in fupplices commiffo auertiffie oculos et in terram defixiffie. Religiofo tamen ritu coli folitam Palladem etiam Heracleenfibus infra videbimus. Quod ibidem fubiicitur: καὶ τὸ Τρωάδων δὲ τόλμημα vsque ad καίπερ δυνατὸν ὄν' alieno loco infertum arbitramur, et retrahimus ad p. 402. B. de Troianis feminis captiuis.

e) Ita Steph. Byz. in Σιρις. Strabo l.c.B. vbi τὴν πόλιν αὐτοχθόνων οὖσαν recte MSS. Χώνων habent; *Chones* enim cum *Oenotris* loca circa Siritidem tenebant, iisque ex Troianis exulibus nonnullos adhaefiffe exiftimandum est; quandoquidem paullo ante vrbs *Troiana dicta* est. Argutatur Mazoch. p. 79 fqq. dum Chanaanem in nomine Chonum et Choniae quaerit, hoc est Phoeniciam. Nam Χωνίων Lycophr. v. 983. edit. v. ex Antiocho Strab. VI. p. 391. C.

f) v. Strabo l. c. A. B. At Lycophronem v. 983 fqq. turbare calculos clamant omnes; nam aiunt eum narrare inuerfe, Ionas iam tum loca tenuiffe, cum Troiani fuperuenirent, eosque ab his, qui Achaeos, hoc est, Crotoniatas fibi adiunxerant socios belli, fuiffe in ipfo deae confpectu caefos; quod rerum et temporum rationibus prorfus repugnat. Scholiaftes multo magis ineptit; quem cum parum fapienter fequatur Mazochius, miris commentis omnia contaminauit p. 69 fqq. Enim-

(puta circa Ol. L.) ad has oras appulisse necesse fit. Colophone profectos fuisse ex Athenaeo colligere licet g). Iam hi coloni Poliei ex Ionia sceleris sui fructum non adeo magnum nec res admodum florentes habuisse videntur.

Locus

Enimuero virorum doctorum festinationi imputandum est, quod Lycophroni tribuunt. Nam Calchantis nomen non ad Sirin spectat, sed ad declarandum situm Leutarniae, de qua ante diximus. Fuit autem, vt ex Strabone discimus, lib. VI. p. 435. extr. Calchantis facellum in iis locis Calabriae in monte Drio, vt adeo Calchantis in iis locis memoriam fuisse constet. Porro non de Troianis, sed de Achaeis aduenis loqui Lycophron putandus est, qui ad Troiam fuerant. Iam nihil est quod diuersi tradat Lycophron ab Antiocho apud Strabonem, quam quod Achaeis aduenis ad Sirin tribuit, quod ille iis qui serius accessere, Ionibus. Nam *Ξουθίδα*, h. Iones, ex praua Aurati correctione legitur; scriptum est vbique *Ξουθίδα* sc. *Θεῶς*, quae Pallas est, et agitur de pristinis incolis, quos paullo post *Ιωνας* appellat veteri nomine, quod docte posuisse videtur pro Chonibus. De Ionibus, quos nos posuimus, etiam locus est accipiendus, et inde illustrandus, in Mirab. Audit. c. 114. *Λέγεται δὲ μετὰ τὸ παραβαλεῖν τοὺς Ταραντίνους, Ἡράκλειαν τὸν τόπον καλεῖσθαι, ὃν νῦν κατοικοῦσιν. ἐν δὲ τοῖς ἀνω χρόνοις, τῶν Ἰώνων κατεχόντων, Πολίειον. ἔτι δὲ ἐκείνων ἔμπροσθεν, ὑπὸ τῶν πρώτων κατασχόντων αὐτὴν Σίριν ἀνομασθαι.* vti hunc locum iam olim diximus emendandum esse. Ceterum haec narratio de Ionibus prorsus conspirat cum illa de Siri a Metapontinis, Sybaritis et Crotoniatis expugnata ap. Justin. XX, 2. vt adeo communi consilio Italicarum ciuitatum et aduenarum Ionum rem gestam esse necesse fit: cf. sup. Proluf. X. de Crotoniatis p. 185.

- g) Athen. p. 523. C. ex Timaeo et Aristotele. Etiam Rhodios olim ad haec littora appulisse, et Siritidem terram cum Sybari inhabitasse fama fuit: de qua ex Strabone VI. p. 405. C. actum in Proluf. XIV.

Locus est Herodoti in verbis Themistoclis ad Eurybiadem Laconem, in quo ille minatur, nisi pugna ad Salaminem fiat, Athenienses, quippe qui semel iam naues conscenderint, profecturos esse ad Sirim in Italia; eam enim a prisco inde tempore Atheniensium fuisse, et oracula iubere Athenienses eam condere *h*). Spectant haec ad Ol. LXXV, 1. Ergo iam tum loca ad Sirim incolis vacua erant, et colonos, eam qui frequentarent, exspectabant. Converterant Polieum inhabitantes Iones, seu Siritae, si ita dicere placet, animos, ut probabile fit, ad Athenienses, utpote eadem stirpe Ionica oriundos; et forte alia intercesserant, quae nunc ignoramus, quaeque efficere potuere, ut Atheniensium ea colonia ab prisco tempore haberetur. Iam dudum autem Athenienses, rei naualis forte studio, Italiam ac Siciliam oculis quasi et consiliis defixerant, ut certas sibi in iis sedes, forte portus et naualia, pararent. Exitum res habuit mox in Thuriis condendis, et aliquanto post classe aduersus Syracusanos missa. Verum iam ante haec tempora contigisse necesse est, quod de Samiis narrat ex Hegesandri commentariis Athenaeus *i*): eos aliquando Sybarin nauigasse, et iam Siritidem terram tenuisse, cum perdicum euolantium strepitu perterrefacti iterum nauibus conscensis discefferunt. Post Olymp. LXXXI, 4. autem nouae Sybaris coloni loca illa ad Sirim fl. quibus Tarentini imminebant, occupare voluere.

h) Herodot. VIII, 62.

i) Athen. lib. XII. p. 656. C. locus iam a Valken. ad Herodot. l. c. excitatus. Ex eodem rem petiit Eustach. p. 789. extr.

voluere. Acciti mox ex Graecia Aethaei, ad Sirim incolendam missi, Metapontum tenere maluere (v. inf. Proluf. XI. vbi de Metaponto) non sine prudenti consilio, vt sic Tarentinos a Siritide terra, vltèrius versus Thurios sita, ipsi interiecti intercluderent. Mox tamen cum Thurii Ol. LXXXIII, 3. in Sybaritarum locum deducti essent, arma sumfisse narrantur Tarentini aduersus Thurios recens tum conditos Olymp. LXXXIII, 1. vt eos de terra Siritide depellerent (Strabo ex Antiocho Syracuf. VI. p. 405. Diodor. XII, 23.), vt adeo credendum sit, Thurios, vix nouarum sedium compotes, extemplo Siritidi terrae inhiasse, inuitis Tarentinis. Non satis constat, quod aut horum aut illorum in hanc terram ius fuerit; nisi prudentia Tarentinis id suafisse putanda est, ne ceruicibus suis infiderent aduenae finibusque suis imminerent; videtur tamen ager incolis parum fuisse frequentatus, ita vt Thurii eum sibi vindicare auderent. Eduxerunt illi copias duce Cleandria, exule Spartano (v. sup. Proluf. VII. de Thuriis p. 140. cf. p. 210). Conuenit mox Ol. LXXXVI, 4. a. C. N. 433. inter eos et Tarentinos, vt coloniam ex vtrisque conscriptam in agrum deducerent Siritisque adscriberent, Tarentinorum tamen colonia ea haberetur; hoc est, vt iura in eam tanquam coloniam haberent Tarentini; condita tamen vrbs alio loco, quam Siris *k*), haud dubie Tarentinorum consilio, vt, si in interioribus

k) Diodor. XII, 36. κατὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν Ταρυντίνοι τοὺς τὴν Σίριν καλουμένην οἰκοῦντας μεταμισχάντες ἐν τῆς πατρίδος, καὶ ἰδίους προθέμετες οἰκήτορας, ἔκτισαν πόλιν τὴν Ἡράκλειαν.

rioribus locis illa esset, ditioni suae tanto magis obnoxia esset; et nomen quoque paullo post aliud nacta est, vt *Heraclea* appellaretur *l*); ducto nomine ab heroe patrio Tarentinorum, quos a Lacedaemoniis originem duxisse alio tempore vidimus. *Siris* autem nauale Heracleensium factum est *m*).

Post haec tempora gestum est bellum, quod Tarentini, regibus Dauniorum et Peucetiorum in belli societatem adscitis, de Heraclea cum Messapiis suscepisse narrantur *n*). Floruit inde Heraclea per multos annos, cum etiam Conuentus Magnae Graeciae in ea vrbe haberetur *o*); nec nisi

- l*) Haec Strabo lib. VI. p. 405. C. ex Antiocho Syracusano, aetate Herodoto suppare. Mazoch. p. 66. et p. 109 sqq. duas vrbes, Sirim et Heracleam conditas credebat, et falsa interpunctioe adductus multa mire miscet. Paullo pinguis Plin. III, 11. *Heraclea aliquando Siris appellata*. Nec magis accurate et per prolepsin Livius Servii Tullii tempore *Heracleam* memorat in vltima Italiae ora, lib. I, c. 18. Situs Heracleae ad dextram Aciris amnis ripam, paullo remotius a mari, satis declaratus est a Strabone: et a Mazoch. p. 110 sqq. Si Parthenio Erotic. c. 7. e Phania Eresio fabulam narranti fidere liceret, tyrannum aliquando ea vrbs habuit ab Hipparino occisum, qui tamen ab ouibus inter se colligatis in fuga impeditus periit: quo facto et signum ex aete ei positum, et νόμος ἐγράφη, μηδένα ἐλαύνειν τοῦ λοιποῦ πρόβατα συνδεμένα.
- m*) v. Proluf. XI. vbi de Metaponto p. 211. e Strabone VI, p. 406. A. B. Turbant magnopere in his viri docti, vt nuper Peterinus in Supplem. P. III, p. 90. et me ipsum multum diuque trepidasse haud diffiteor.
- n*) v. Strab. VI, p. 430. A. cf. sup. p. 227. *ii*)
- o*) Strab. VI, p. 429. C. πανήγυρις, σύνοδος. de quo praeclearo instituto alio tempore disputatum est: Proluf. X, p. 189. 190.

nisi finitimarum urbium communi fortuna contacta esse videtur. Primum ab Alexandro Molosso, qui Italiae inhiabat, in ditionem fuit redacta, quod intra annos V.C. 414 et 423 (a.C. 340 et 326) euenisse necesse est *q*). Ante Heracleam captam (nam si urbem iam tum ditione tenuisset, consilium illud alienum et inutile fuisset) conuentum Magnae Graeciae ex ea urbe in Thuriorum terram, in locum circa Acalandrum fluuium, transferre voluit, Tarentinorum odio; quorum adeo in potestate Heraclea, tanquam colonia, usque ad id temporis fuit *r*). Post haec tempora, etsi de anno non constat *s*), sui iuris facta est ciuitas; exstant enim numi ab ea cusi *t*).

Postea

q) v. Liv. VIII, 24. cf. Justin. XII, 2.

r) Strabo l. c. Hoc argumento uti in hunc modum debebat Mazoch. p. 107. pro aliis quae vim nullam habent.

s) Leue est Mazochii p. 131. assertum, per Alexandrum Molossum Heracleam sui iuris factam.

t) Numos aliquot recenset Mazoch. p. 112. 113. et tab. ad p. 138. alios Magnan. num. Lucaniae. Mus. Hunter. Originem coloniae declarat numus n. 3. in quo Tarentinorum typus est seruatus, Taras delphino insidens, subscripta sigla: FHP h. e. Ἡράκλεια. Alium similem, adiecta adeo voce TAP ex Museo Caesareo protulit Eckhel Vir Doctiss. in Num. vet. anecd. tab. III, 5. quem cf. p. 32. et tertium n. 11. in quo TA et FH. Hoc FH etiam alius numus apud Pelerinum exhibet (*Recueil T. I. pl. 7, 12. et Supplem. p. III. pl. 3, 7. et n. 5.*) alius HE. In aliis FHPAKAEIΩN vel FHPAKAHIΩN legi solet, quod perperam Ἡρακλητῶν lectum fuit a Golzio in Sicil. et M. Graec. t. 9. tractum quoque ab eo et Paruta perperam ad Heracleam Siciliae; Etiam FHPAKAHI. in numo apud Eckhel. p. 36. n. 12. qui et alium ad Heracleam refert, in quo HPAKAEΩTAN scriptum insolito more, cum

Postea in bello, quod cum Tarentinis gesserunt Romani, post Pyrrhi in Siciliam discessum V. C. 476. a. C. 278, C. Fabricius Cos. cum Lucanos, Bruttios, Tarentinos Samnitesque cecidisset, ciuitates inter alias Heracleam foedere prope singulari adiunxit *u*). Fuit itaque ea inter foederatas ciuitates, quae sui iuris essent, nisi quod ex foedere auxilia et alia, in quae conuenissent, mitterent; neque illa, cum Lege Julia ciuitas esset fociis data, (V. C. 664.) legum fundus facta esse videtur, etsi singuli ciues, atque etiam aliquando tota Heracleensium legio, ciuitate Romana essent donati

Baccho tamen, quem cum Pallade, quae et ipsa in numis obuia est, ab Heracleensibus cultum fuisse, infra videbimus. Reperit istam vocis inflexionem in alio numo, quem ad nostram Heracleam spectare paullo certius affirmat, Pelerinus in *Supplem. III.* p. 85. n. 6. Hercules fere stans exhibetur aut leonem elidens, vnus t. 2. sedens in numo a *Dutens* vulgato *Hist. de l'Acad. d. I. T. 40. p. 94.* Alia ne commemoremus, fecit otium Raschii industria in *Lexico numismat. voc. Heraclea T. II. P. II. p. 115* sqq. Etiam Heraclea et Metapontum eodem numo iuncta occurrunt: vt Hunter. *Mus. tab. 29. 30.* Verum et haec collegit Rasche p. 123.

- u*) Cic. p. Balbo c. 22. *ex ea ciuitate, quacum prope singulare foedus Pyrrhi temporibus, C. Fabricio Cos. idem putatur.* cf. Mazoch. p. 113 sq. qui et foederatam ac fociam, et municipium appellat. Enimuero municipium proprie ita dictum esse non potuit, quandoquidem iure ciuitatis R. vti noluit. Foederatae autem vrbes sunt eadem ac fociae, seu Latini seu Italici iuris; etsi hoc potius genus ita dici solet. Dicendum itaque Heracleam fuisse iuris Italici; non autem municipium.

nati x). An igitur municipii locum illa aliquando obtinuerit, fatis liquido non constare putamus y).

Q 2

Quae

x) v. Cic. pro Balbo l. c. vnde simnl colligi potest, ex foedere Heracleam copias Romanis misisse. Idem c. 8. *ipsa denique Julia, qua lege ciuitas est sociis et Latinis data, qui fundi populi facti non essent, ciuitatem non haberent: in quo magna contentio Heraclien- sum et Neapolitanorum fuit, cum magna pars in iis ciuitatibus foederis sui libertatem ciuitati anteferret.* Adde pro Arch. 4. Ceterum bello Italico et ipsam Heracleam grauiter afflictam fuisse necesse est, quandoquidem tabularium eorum incensum Cicero eodem loco memorat.

y) Sane quidem Mazochius summis viribus contendit, Heracleam factam esse municipium. Sed ex loco Cicer. p. Balbo 8. effici id nequit. Grauius argumentum esset aes Heracleense, quod ille post Conradum docto commentario illustrauit, in altera sui parte Latine scripta, quae legem comprehendit miscellam Romae factam, primo de recensu ciuium agendo, frumenti populo diuidendi causa, tum de viis in vrbe Roma locisque publicis tuendis, de fruendis vestigali- bus publice conductis; de magistratibus et senatu in municipiis, coloniis, praefecturis, foris, concilia- bulis ciuium Romanorum varia: v. c. vt ne in iis essent honorariae, quas nos supernumerarias appella- mus, dignitates, et sic porro; tandemque de censu in iis agendo. Iam in illa lege cum non de ciuibz modo Romae degentibus agatur, verum etiam ad mun-icipia, colonias, praefecturas, fora, conciliabula, legem spectare manifestum sit, Mazochius effectum esse ait, vt Heraclea municipium fuerit. Cur tamen, si ista ratio valet, municipium, nec magis colonia, praefectura, forum, conciliabulum? Varias esse po- tuere causas, cur isti aeri Heracleensi altero latere lex illa miscella inscriberetur, vt nec tamen ea ad Heracleenses pertineret. Nec maius firmamentum ex clausula legis peti potest, quod in ea municipia fun- dana memorantur, h. e. quae fundi legis facta essent.

Quod

Quae huius ciuitatis instituta fuerint, ea quidem aetate, qua sui iuris fuit, ex iis, quae narrata sunt, colligi potius potest, quam disertis veterum scriptorum locis doceri. Communia primum cum ceteris Dorici generis ciuitatibus multa eam habuisse per se patet; tum vero Tarentinorum leges et mores eam seruasse probabile fit, cum coloniarum officium ac pietas istud postularet; quumque adeo illi a Lacedaemoniis originem haberent, etiam ad

Quod vero grauissimum est, nec animaduersum a viris doctis, ait Cicero a P. Crasso Heracleensium legionem ciuitate esse donatam. Quod si factum est, illo tempore Heraclea municipium esse nequiuit, alioquin omnes Heracleenses ius ciuitatis R. habuissent. P. Crassus autem fuit censor cum L. Julio Caesare a. V. C. Varr. 665. Lata ergo iam tum erat Lex Julia de ciuitate cum fociis et Latinis communicanda. Nec adeo Heracleenses eam tum quidem suam fecerant, h. e. fundi legis facti non erant; itaque probabile fit, legionem illam, ciuitate R. donatam, ex parte eorum fuisse, qui ciuitatem praeferrerent libertati: cum alii, vt Cicero narrat, libertatem ciuitati praeferrerent. Quod si itaque Heraclea ciuitatem R. adsciuit, ferius utique hoc factum esse necesse est; caditque adeo tota Mazochii disputatio caeteroqui perquam docta, inprimis p. 88 sq. Ex loco vero Ciceronis pro Arch. c. 4. ne Cicerone quidem Cos. adeoque V. C. 691. Heracleenses fundos legis seu Juliae seu Plotiae factos esse contendimus: nam Archias eo anno Romanam ciuitatem petit ex lege Plotia, quod adscriptus erat Heracleae tanquam ciuitati foederatae, mirum vero fuisset, ciuitatem Romanam petere Archiam, si Heracleenses ciuitate Romana fruebantur, quibus ille tamen tanquam ciuis erat adscriptus. Quod si itaque eod. l. paullo post Heraclea *integerrimum municipium* appellatur, nomen paullo latius positum manifestum fit pro ciuitate foederata: quemadmodum a Cicerone quoque factum obseruatum est de Neapoli, ad Div. XIII, 30.

ad Heracleenses nonnulla peruenisse credere licet: iam primum, vt a religionibus ordiamur, Herculem iis inprimis cultum fuisse, cum nomen declarat tum species Herculis in numis expressa, leonem plerumque elidentis α). Dionysio seu Baccho honores habitos, nec non Palladi, cum numi α) tum tabula Heracleensis declarat; ex qua alia quoque collegimus, quae ad statum ciuitatis publicum spectant, quaeque aliunde comperire non licuerat. Scilicet miro aliquo fortunae beneficio peruenit ad nos ex innumeris aeribus deperditis seruata tabula aerea in agro Heracleensi ab aratore, qui per alueum torrentis per aestatem fere exarescere soliti boues agebat, inuenta sub annum huius saeculi XXXII. In frustra illa erat disrupta, quorum duo tantum fuere seu in limo detecta seu seruata; nam primo neglecta illa iacuit, alterumque eius frustum anno abhinc tertio (saeculi XXXV.) per Brianum

Q 3

Fairfax

- α) cf. sup. t). Raro caput Herculis protome leonis ornatum, apud Pelerin. Suppl. III. pl. 3. 5. et 6. frequentius Hercules stans cum spoliis manu iniectis, sed, praeter clauam, arcum et sagittas tenens, phae-tratus.
- α) Dionysus, Apollinis caput, et Palladis pulchellum caput, passim in numis Heracleensium locis laud. ap. Pelerin. Eckhel. Magnan. occurrunt. Videri potest Pallas ab antiquioribus incolis, Siritis, accepta esse, cum Palladis Iliacae simulacrum antiquum a Troianis apportatum ostentasse eos supra viderimus. Nisi, quae verior forte ratio, a Thuriis, quos vna cum Tarentinis Heracleam deduxisse memorauimus, Palladem repetere placet, qui Atheniensium colonia habiti fuere. Itaque vt Pallas Poliuchos et Polias Athenarum, ita Pallas in tabula Heracleensi occurrit. Manifesta Palladis Atticae species visitur in numo apud Mazoch. ad p. 112. num. 2.

Fairfax armigerum in Britanniam migrauerat; alterum ad Carolum Guevara Equ. Hierosolym. peruenerat. Mox cum Maittarius prius fructum illustratum commentario vulgasset, intellectum est ab Italis, alterum fragmentum apud se exstare, quod orationem prioris continuat. Vtrumque nunc in Museo Herculansenfi seruatur, cum ante aliquot annos ex Anglia fructum retractum fuerit. Est autem tabula ex altera parte graece ex altera latine inscripta. In priore quidam illa, quae graeco antiquiore Dorico sermone exarata est, proponitur duplex tabula seu commentarius, seu, quod nos appellare solemus documentum publicum, ciuitatis Heracleensis: alterum quidem ad agrum Dionyso seu Baccho sacrum spectans, cuius dimensio quadripartita proponitur, tum quantum sacri agri, huius dimensionis ope, Dionyso recuperatum fuerit, cum a priuatis esset possessum, et quanti id iisdem locatum, qui priuatim antea possederant; hinc agri terminatio peragitur. Adiectum in fine instrumentum locati conducti agrorum Dionysi *b*). Alterum documentum, vt hac voce vtamur, ad agrum Palladi Poliadi sacrum spectat, cuius dimensione facta cum intellectum esset, quantum a priuatis possideretur, eam portionem recuperarunt totumque agrum item publice locarunt finitores qui ad hanc rem publice erant constituti. De lege, quae in altera aeris parte, tanquam tergo, scripta est, iam supra ad libelli oram actum est. Illustratum est vtrumque monumentum docto commentario a Mazochio post Maittarii, Maffei, et Conradi diligentiam.

b) Συμβήθεια Διονύσου χωρίων.

gentiam. In priore itaque duplici tabula quae ad statum Heracleae publicum pertinentia animaduertimus, huiusmodi sunt.

Spartanorum instituto per Tarentinos tradito, magistratum habuere Heracleenses summum eumque annum *Ephorum* nomine, siue vnus siue plurium, quorum tamen vnus seu forte seu ordine erat eponymus, cuius nomen actis praescriberetur *c*). Alius fuit, isque et ipse annuus, magistratus *Polianorum* *d*): quos Dio cum Praefectis vrbi comparat *e*); tum quoque *Scriba publicus* (Γραμματεὺς) ex more; commemoratur quoque *Γαμέτρας*, hoc est *geometra, finitoribus agrorum* (ὄρισταῖς) additus; tum *Σιταγέραι*, qui sub Polianomis rem frumentariam curabant, in certos annos, in lustrum scilicet, creati *f*).

Populum Heracleensem in tribus ac curias diuitum fuisse manifestum fit; Spartanorum phylas et obas non male comparat Mazochius *g*). *Curias* certis *epifemis* seu signis distinctas ac designatas fuisse probabile fit seu in clipeis seu in hermis ac cippis ante curiam positis; certe nominibus illa adiecta videmus, vt tribum Romae, deinde Athenis. *h*)

Q 4

Comitia

c) v. tab. apud Mazoch. p. 145. p. 205.

d) v. p. 205. 219. 224.

e) Dio XLIII, 28. et 48.

f) v. tab. p. 208. 9.

g) Mazoch. p. 149.

h) Ita v. c. ΠΕ Καρύκειον Ἀπολλώνιος Ἡρακλήτω, h. e. Apollonius Heraclei f. ex tribu, cuius nomini initium erat ΠΕ, et ex curia, cuius insigne erat cauduceus.

Comitia erant *populi*, κατάκλητος ἀλία dicta *i*), vt *comitia calata* apud Romanos; in iis agrorum finitores creatos tabula docet.

Locationem conductionem agrorum publicorum fieri videmus in perpetuum, vt emphyteu-
feos genus haberi possit, annua tamen mercedis
pensione constituta et datis praedibus in quin-
quennium, h. e. in lustrum; cuius adeo vsus non
Romanis folis fuit. Praedes πρώγγω (h. e. προέγ-
γυοι. ἔγγυοι) τοῦ σώματος dicuntur; in quo habe-
mus vetustum Romanorum morem, vt praes seu
vindex, qui pro altero spondebat, et ipse corpus
suum obligaret, quandoquidem creditori debi-
toris non bona modo sed et corpus obnoxium
erat et in compedibus ac neruo teneri poterat;
hinc illa faeuitia creditorum in nexos, cui tandem
obuiam itum lege Poetelia Papiria (V. C. 428.)
qua omnes, qui bonam copiam iurarent, ne essent
nexi, dissoluti, h. e. vt pecuniae creditae bona
debitoris, non corpus obnoxium esset. Ita dero-
gatum tabb. XII. legi.

Pensionem mercedis annuam fuisse paullo
ante memorauimus. Quantum in singula iugera
constitutum fuerit, subscriptum non est, summa
tantum cum agrorum eorumque diuersi generis,
arationis, vindemiae, pastionis, tum mercedis vni-
uerse apposita. Ex agris v. c. Dionyso facris in an-
num redibant mercedis loco CCCCX medimni cum
semifextario *k*). Soluta merces in frugibus et qui-
dem

i) v. p. 154. et 260.

k) $\frac{1}{12}$ medimni. κάρδιχον appellabant, h. quatuor choeni-
ces, v. Mazoch. p. 134.

dem in hordeo, mense Panemo, qui cum Julio conuenire videtur.

Menfuram publicam habuere Heracleenses, vt ex tabula constat. Nec tamen genera ac nomina repetere vacat; copiose de iis egit Mazochius. At pecuniae signatae genera praetermittere non possumus. Praeter minas enim memoratos in tabula videmus νόμος ἀργυρίου h. νόμμος, numos 1). Fuisse νόμμον, qui Tarentinis quoque, forte et aliis Magnae Graeciae ciuitatibus frequentatus est, quartam drachmae partem, satis constat, *unum obolum cum dimidio m*), atqui is exaequat *sestertium numum Romanorum n*): quos adeo hoc numorum genus a Graecis ciuitatibus accepisse patet; intelligiturque inde etiam hoc, quod mirationem facere potest, cur Romani tam inaequali diuisione in duo et dimidium asses vsi sint; accommodanda scilicet erat argenti signandi et numerandi ratio ad morem Graecarum ciuitatum, quarum commercii vtendum erat.

Multae genus, δίκαι τριακοστάται, aliquoties in tabula memoratur; obscurum tamen est, quale illud fuerit. At illud manifestum est, a Lacedaemoniis accepisse multa Heracleenses etiam in sermone ac verbis singulis, quorum forma omnino est Dorica. Inprimis notatu dignum, quod mensuram nomina, quae vulgo pro Macedonicis habentur, Dorica et Laconica fuisse ex hac tabula intel-

Q 5

ligitur

1) v. p. 216.

m) $1\frac{1}{2}$ oboli.

n) $2\frac{1}{2}$ assium, mox quatuor assibus aestimatum.

ligitur, in qua Panemus, qui cum Julio, et Apellaeus memoratur, qui cum Decembre comparari solet o).

Iam ex his haftenus disputatis intelligi potest illud quoque: in tenuibus quamvis antiquitatis reliquiis, quandoquidem integra nobis tam pauca servavit fortuna, reperiri posse multa, modo sit qui callide inquirendi artem teneat aut otio abundet.

Enimuero ne sermonem nimium producendo molesti simus, progrediendum nunc est ad id, cuius causa suscepta est tota haec commentatio. Indicenda a nobis sunt publice in diem castinum facta academiae nostrae anniuersaria, quandoquidem propitio numine ea nobis contigit felicitas, ut publica salua et incolumi illa redeant. Praedicanda habemus diuinae indulgentiae munera multa et singularia, quorum interpretem audietis academiae oratorem, rhetorices professorem,

CHR. G. HEYNE,

cui prouincia haec orationis habendae ex more est tradita, in qua pauca praemittet ad nobile illud Ciceronis dictum: *neminem virum magnum sine aliquo afflatu diuino unquam fuisse p*). Inter reliqua quae prosperum

- o) Alia omittimus, quae propter Dorismum notatu digna sunt. Φινρία pro aurigationis loco habebat ex loco Pindari et eius Schol. male accepto (Olymp. VI, 37.) Mazochius; sed causam ipse mox deseruit; nam πὰρ τὰ Φινρία sunt πὰρ τὰ τοῦ Φιντίου sc. χρήματα. Ita et τὰ τῶ Ἡρωίδα et τὰ Ἡρωίδεια de agro Herodae alicuius accipienda sunt.

- p) Cic. N. D. II, 66.

prosperum rerum et secundum cursum declarare possint, munificentiae regiae genus publice commemorabit, cum Indulgentissimi nostri Regis imaginem ex marmore perquam affabre elaboratam, academiae dono miserit publico loco in bibliotheca Regio - Academica ponendam, Regina SOPHIA CHARLOTTA, dulcissimum ciuibus, et orbi terrarum carissimum nomen; vt adeo munus per se splendidum mirum quantum splendoris ex duplici dote habeat, quod et ab Optima Regina profectum et Optimum Regem ad viuum expressum exhibet. Quae nostra sollennia, cum ipsa pompa, quae ad templum academicum ducetur, vt Comites illustrissimi, vosque genere, et, quae generis splendore potior habenda, indole et ingenio ac morum honestate, ornatissimi Ciues, vestrae frequentiae tanquam luce fulgeat, hac ipsa tabula proposita nostrisque precibus humanissimis efficere voluimus. P.P. in Georgia Augusta d. XVI. Sept. c1010cclxxvi.

XIV.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

P R O R E C T O R

CHR. FR. GE. MEISTER D.

C V M S E N A T V

S V C C E S S O R E M S V V M

ERN. GOTHOF. BALDINGER D.

C I V I B V S C O M M E N D A T

I N A . D . I I . J A N V A R I I 1 8 1 7 .

*Absoluitur commentatio de rebuspublicis Magnae
Graeciae et Siciliae stirpis Doricae; tum de
Chalcidicis et reliquis.*

Quod in ciuitatibus liberis et ad popularem statum descriptis, priscaurum in primis aetatum, insigni honori ac laudi esse, et inter administratae cum fide et dignitate reipublicae, rerumque quietarum ac tranquillarum, argumenta certissima haberi solebat, si vni eidemque ciui populi suffragiis per plures annos continuati erant magistratus honoresque summi: hoc in academica hac ciuitate, vt alia nunc de nobis ipsis taceamus, vestrae saltem,
Commi-

Commilitones, laudi ac praeconio vestrae virtutis ut cedat aequum est, cum, pro semestri magistratu, quem lex mandare solet, continuati per sesquialterum annum fasces declarent saltem hoc, vestrum obsequium, vestramque obseruantiam ac modestiam fuisse tam eximiam, rerumque nostrarum statum difficultatibus et molestiis, quae turbidorum ingeniorum et inutilium ciuium fraude creari plerumque solent, tam parum impeditum ac vexatum, ut nihil esse videretur, cur aut eum, qui magistratum summum academicum gereret, honoris mandati poeniteret, aut summi rerum nostrarum Curatores onus hoc ab his humeris, qui illud sustinebant, amouendum esse censerent. Saltem curae nostrae ac vigiliae tam felices habuere successus, ut res florentes ac validae tradi possint ei, qui nunc in magistratus vices more ac lege est successurus. Transferentur enim die crastino fasces academici in domum Viri Experientissimi omnique humanitatis laude florentissimi,

ERNESTI GODOFREDI BALDINGERI.

Cum de studiis vestris, Commilitones, in Virum vestro amore vestraque obseruantia dignissimum iam satis constare arbitremur: certam et exploratam fouemus spem, fore, ut vos laudem praeclare partam tueri, legumque obsequium ac vitae officiique sanctitatem praestare tanto magis cordi curaeque habere velitis, quo turpior esse solet laudis, quam semel assequuti eramus, amissio, retinendae contra pertinacia honorificentior et gloriosior.

Cum

Cum interea, vt studia vestra acuamus, Ciues, in hac ipsa tabula, in qua, vt craftino die faultis noui magistratus auspiciis frequentes adesse velitis, edicimus, de re aliqua docta et ad communia studia spectante, nonnulla praefaminis loco disputare mos ac lex iubeat: pertexere placet telam, quam aliquoties abruptam iterum conglutinatam retractauimus, de rebus publicis per Magnam Graeciam earumque institutis ac legibus, eamque aut conficere nunc, aut, si res minus ita fert, prorsus seponere constituimus.

Substitit nostra inquirendi et inuestigandi fedulitas in *Dorici generis* coloniis, et quidem in *Tarentinis* eorumque colonis *Heracleensibus*. Superest itaque, vt adiiciamus ea, quae de ceteris Doricae stirpis ciuitatibus erui possunt. Recensēbimus autem haec omnia breuiter et strictim, vt ne, dum singula nimis diligenter persequimur, aut rerum summa e manibus elabatur, aut ad legentium tedium protrahatur oratio *).

A *Lacedaemoniis* ductos vidimus *Tarentinos*: cum profecti essent in ea loca Partheniae iam sub Ol. XVIII,

*) In vrbibus Siciliae curiosius et copiosius illustrandis eo minus operam nostram collocamus, quo notiora haec sunt et aliorum opera tractata: inprimis Cluverii, d'Orvillii, praeter scriptores e popularibus. In prolegomenis Principis Castellii ad Inscriptt. Siciliae iterum loca Thucydidis et Scymni Chii exscripta et apposita sunt. Itaque nec minus diligenter enotandis laboramus. Nam propositum erat ea persequi, quae obscura, aut neglecta, aut minus subtili iudicio videbantur esse exacta, ita vt, quid inde confici et intelligi posset, non esset animaduersum.

XVIII, 2. a. C. 707. Tarentinorum colonia fuit *Heraclea* sub Ol. LXXXVI, 4. et a. C. 433 deducta.

Altera coloniarum Doricarum stirps a *Corinthis* fuit oriunda. Corinthus enim, etsi initio ab Aeolibus esset habitata, reditu tamen Heraclidarum in Peloponnesum facto, ab Alete occupata Dorien- sibus cessit (Thucyd. IV, 42. Pausan. II, 4. p. 120) circa 1100 a. C. cumque regibus ab eo ortis aliquamdiu paruisset, in Bacchiadarum potestatem venit a. C. 779. ut regeretur Senatu CC virorum ex ea gente constituto. Successit Cypselidarum dominatio Ol. XXX, 2. a. C. 659. eaque deiecta (a. C. 584. Ol. XLIX, 1. Lacedaemoniis opitulantibus, ut ex Plutarcho Opp. To. II. p. 859. D. assequi licet) populare imperium est constitutum a). Iam hoc

- a) Phidonem laudat Corinthium vnum ex antiquissimis legumlatoribus Aristoteles de Rep. lib. II, 6. p. 240 H. ed. Genev. nec tamen temporum notatione adiecta vlla. Potuit adeo alterius ciuitatis esse quam Corinthiorum; potuit etiam commentari tantum de legibus. Phidon Cumae Aeolidis legislator proditur in fragm. Heraclidis (p. 22) Φείδων, ἀνὴρ δίκαιμος, πλειοσι μετέδωκε τῆς πολιτείας νόμον θεῖς ἐπάναγκες ἕκαστον τρέφειν ἵππον. Προμηθεὺς δὲ τις, ἀνὴρ δραστήριος καὶ ἰκανὸς εἰπεῖν, χιλίοις παρέδωκε τὴν πολιτείαν. Nam Phidon Argis ab Aristotele in πολιτεῖαις memoratus ap. Polluc. X, 48. esse vix potuit; is enim fuit idem, qui tyrannidem occupavit: Aristot. de Rep. V, 10. p. 538. C. Etsi et inter hos fuere, qui bonas leges conderent: exemplo est apud ipsos Corinthios Perian- der: cuius leges haud malae recensentur in Heraclidis fragm. p. 16. Summam probabat omnium bonorum aequalitatem, adeoque multo magis agrorum portio- nes aequas, quae libertatis in statu populari fundum facere videntur.

hoc idem reip. administrandae genus in coloniis Corinthiorum seruatum esse ex more probabile fit, aristocraticum quidem in antiquioribus, democraticum autem in serioribus; temperatum tamen et circumscriptum; vt vel ex Plutarcho colligas in Dione p. 98 r. D. Posuimus autem annos ex vulgari computandi ratione, cuius fundus est Euseb. et Aristot. Rep. V, 12.

Ceterum coloniarum numero felix fuit Corinthus. Praeter Corcyram enim, Epidamnum *b*), Leucadem, Anaetorium, Ambraciam, fuere extra Graeciae fines aliae, quarum nobilissimae *Syracusae*, ab Archia ex Heraclidis oriundo deducuntur, paullo post Naxum a Chalcidensibus conditam, adeoque anno tertio Ol. V. seu, quod melius ad Thucydidis rationes constituas, Ol. XI, 2. *c*) [Thucyd. VI, 3.]; nec facile vno eodemque anno absolui potuere urbium condendarum primordia. Dorici generis ac sermonis fuisse Syracusas, inter omnes constat. Assumerat etiam Archias alios Dorienteses, qui ad promontorium Italiae Zephyrium adhaeserant. (Scymnus Chius v. 277 sqq.) *Δωρίσιον* autem Syracusanis fuisse domesticum, vel ex nobili Theocriti loco teneri potest (Id. XV, v. 91-93). Varius fuit reipublicae status: aristocraticus quidem ab initio; id quod colligimus ex Herodoto (lib. VII, 155).

- b*) Epidamniorum legem laudat Montesquieu lib. IV, 6. ex perperam accepto Plutarchi loco, quem inuenias To. II. opp. p. 297. E.
- t*) a. C. 735. De his satis copiose actum a viris doctis ad Marm. Arundel. tum a Dodwello et al. cf. Simson. Chronic. 3272. Causa autem Archiae in coloniam profecti a flagitio ducta erat: v. Diodor. Exc. T. II. ed. Weff. p. 548 extr. et ibi Weffel.

155). Cū plebs aduersus optimates turbas concitasset *); Gelo rex est constitutus circa Olymp. LXXII, 2. a. C. 491. Succedere fratres Hiero et Thrasylulus; quo eiectione popularis status restitutus (Diodor. XI, 68.) Ol. LXXVIII, 3. (a. C. 466.) varias habuit vicissitudines, cum vix vnquam deessent, qui regnum affectarent: inter quos reginam Philistidem fuisse numi docent. Emendatus ciuilis status mox Diocle leges ferente Ol. XCII, 1. a. C. 412 †); cumque eum magistratus fortito legendos constituisse audiamus, ad popularem eum formam procliuiorem fuisse probabile fit (v. Diodor. XIII, 34. 35. cf. Aristot. de Rep. V, 4. p. 522 E. qui diferte ait, politiam in democratiam esse mutatam.) Nec tamen valuit legum vis aduersus malas Dionysii artes, quibus ille paullo post tyrannidem est consequutus Ol. XCIII, 3. a. C. 406. (Diod. XIII, 96). Cum Dionysio iuniore eiectione seditionibus, inter quarum causas refert Aristoteles de Rep. V, 3. quod peregrini et mercenarii milites ciues facti erant, modum statuere nequirent Syracusani, ad Corinthios, tanquam ad parentes liberi, conuersi precibus suis impetrarunt, vt Timoleon mitteretur Ol.

*)) Forte ea de causa, quam Aristoteles refert de Rep. V, 4. pr. vt doceat, verti resp. interdum paruis de causis.

†)) De his legibus haec ex Diodoro constant: fuisse poenas improbitatis constitutas acerbissimas, definitas tamen curiose, et ex merito causae. tum eas breuitate orationis et obscuritate laborasse. ἐστὶ δὲ κατὰ τὴν λέξιν σύντομος, καὶ πολλὴν τοῖς ἀναγινώσκουσιν ἀπολιπῶν ἀναθεώρησιν.

Ol. CVIII, 3. a. C. 346. qui popularem reip. formam ad Dioclis maxime legum exemplum restituit: Cephalo vsus Corinthio, viro docto ac prudenti (v. Diodor. XIV, 70 et 82.) „Priuatorum quoque contractuum iura et cetera diligenter ordinans, in hoc maxime operam dedit, vt aequalitatem instauraret., Haec quidem maxime ad Dioclis exemplum; at quae ad reip. administrationem pertinebant, ea de suo iudicio constituit., Nouis iterum seditionibus vexata ciuitas Agathoclem regem accepit Ol. CXV, 4. a. C. 317. Recruduerunt turbae post eius mortem, arcessito quoque in Siciliam Pyrrho rege, donec Hieroni summa rerum tradita est Ol. CXXVII, 4. a. C. 269. quo tempore Polydorum aliquem veteres Dioclis leges, propterea quod *prisca lingua conscriptae difficiles intellectu essent*, retractasse constat (v. Diod. XIII, 35). Possunt utique leges nonnullae et instituta Syracusanorum memorari, sed vt plerumque difficile dictu fit, ad quod tempus et ad quem auctorem ea sint reuocanda *d*). Sufficiant hae tanquam lineae ductae eorum, quae de hac ciuitate singulari libro essent exponenda.

Condide-

d) v. c. apud Athen. XII. p. 521. B. *ne feminae auro, florido colore et purpura uterentur, nisi quae se scortorum loco esse profiteri vellent* (similem supra in Locrensiu legibus vidimus p. 33. 34.) Cum e Phylarchi historiis petitus sit is locus, qui res Syracusanas a Pyrrhi inde discessu erat exorsus; incertum fit, an ex superioribus temporibus res retracta fuerit. Luxu autem et ipsi Syracusani infames fuere: v. c. Athen. XII. p. 527. C. quod tamen ad tyrannorum tempora spectare videtur.

Considerant autem Syracusani et ipsi colonias in australi insulae parte (Thucydide auctore VI, 5.) *Acras*, LXX annis post Syracusas conditas, adeoque Ol. XXVIII, 4. a. C. 665. et XX annis post, adeoque Ol. XXXIII, 4. a. C. 645 *Casmenas*; tandem anno a Syracusis conditis CXXXV *Camarinam*, Ol. XLV, 1. a. C. 600. Euerfa est Camarina, quoniam obsequium detrectauerat, ab ipsis conditoribus annis XXXXVI post (hoc est Ol. LVI, 3. a. C. 554.), vt e Scymno discimus (v. 293, 4. 5.). Iterum eam condidit Hippocrates Gelae tyrannus (paullo ante Ol. LXXII, 3.) sed et hac a Gelone euerfa, deducta est paullo post colonia tertia (v. Thucyd. l. l. Herodot. VII, 154-156.) iterum aucta sub Ol. CX, 2. (Diodor. XVI, 82. extr.). Omittimus in hoc censu vrbes ferius ciuibus frequentatas, vt Timoleontis opera sub Ol. CX, 2. Agyrinam (Diod. eod. loco).

Megarenses, qui et ipsi inter Dores fuere, *Hyblam* seu *Megara* condidisse, sub ea statim tempora, cum Naxus a Chalcidensibus habitari coepisset, adeoque sub Ol. XI. e Scymno colligimus e). *Hyblaeos Megarenses* intelligendos esse manifestum fit; et disertior est in eam rem Thucydidis locus (I. VI, 4.), in quo eos conditos ait esse annis CCXXXXV antequam a Gelone Syracusano moenibus expellerentur, id quod ad Ol. XI. calculos reuocat. Lami is, qui Megaris in Atticae finibus coloniam adduxerat, primo Trotilum tenuerat, cumque Leontinos mox concessisset, inde eiectus, Thaptilum

R 2 condi-

e) Scymnus v. 276. Οἱ Χαλκιδεῖς κτίζουσι Νάξον· οἱ Μεγαρεῖς δὲ τὴν Ἕβλαν.

condiderat: qua post eius mortem relicta, digressi erant illi qui Megara inhabitaverunt. Habemus itaque et *Thapsum* inter ciuitates Doricae originis. Syracusanorum ditioni eam mox subiectam fuisse vicinia urbis credere iubet.

Rhodiorum coloniae non minus ad Doricum genus sunt referendae: nam Rhodios et Dorica stirpe fuisse ortos et Dorice loquutos nota res est. Fuit ex hoc genere *Gela*, quam annis a Syracusis conditis XXXXV (Ol. XXII, 3. a. C. 690) deduxere Antiphemus Rhodo et Entimus Creta colonis adductis (v. Thucyd. VI, 4. Herod. VII, 153. Scallig. ad Euseb. p. 80.). Dorica instituta eam tenuisse Thucydides disertè tradit *f*). *Gela* profecti sunt CVIII annis post, (Ol. XLIX. 3. a. C. 582.) qui *Agrirentum* condiderunt, Aristonous et Pytilus. Impertita iis eadem instituta Dorica *g*). Ex *Agrirentinorum* rep. vnum hoc habemus, quod Pollux IV, 174 et IX, 80. ex Aristot. tradit, XXX λιτρῶν, quae totidem oboli sunt, multam apud eos fuisse. *Gelae* resp. in Aristotelis πολιτείαις fuit, vt fere plerarumque ceterarum ciuitatum: quae si superessent, melius nobis de causis constaret, cur nulla earum fuit, quae non tyrannos suos aliquando nacta esset: etsi facile intelligitur, in omni rep. populari, etiam optime temperata, si opulencia partis alicuius ciuium,

f) Thucyd. VI, 4. νόμιμα δὲ Δωρικὰ ἐπέθη αὐτοῖς. de iis v. ad Pindar, Pyth. I, 118.

g) Thucyd. VI, 4. add. Scymnus 291. Itaque apud Agrirentinos religio Jovis Atabyrii erat a Rhodiis deducta. Polyb. IX, 21. Fertilitatem agri et ex ea diuitias et luxum praedicant Polyb. et Diodor.

ciuium, aut certae classis opes inualuere, necessario ad oligarchiam et tyrannidem res se inclinare. In Italia Rhodiorum colonias memoratas legimus *Parthenopen* et *Salapiam* in Apulia h).

Sed

h) Hanc Elpias cum Cois condidit: Strab. XIV. p. 967 B. Congessit pleraque quae huc faciunt Meurf. in Rhodo I, 18. nec tamen vbique fatis subtiliter. Difficultatem haud paruam facit Rhodiorum colonia modo circa Sirin fl. modo circa Sybarin fl. memorata. Loca sunt ap. Strabon. VI. p. 405 C. XIV. p. 967 B. et Mirab. Audit. c. 115. Quae ex his locis colligimus, haec sunt: fuisse qui traderent, Rhodios ad loca circa Sirin accessisse et ibi urbem Sybarin tenuisse, quam alii cum Sybari fl. et vrbe Sybari ad eum sita, adeoque ab altera illa diuersa, permutarunt: repetita narratio ex erroribus Tlepolemi, qui occiso Licymnio Argis fugerat, et post varios errores, quos poeta aliquis ornasse et amplificasse videtur, Rhodom appulerat: v. Apollod. II, 8, 2. et Not. Adscribemus loca: et primo quidem ex Mirab. Audit. 115. Philocteten sepultum esse ad Sybarin fluium: *βοηθήσαντα Ῥοδῖαις τοῖς μετὰ Τληπολέμου εἰς τοὺς ἐκεῖ τόπους ἀπενεχθεῖσι, καὶ μάχην συνάψασι πρὸς τοὺς ἐνοικοῦντας ἐκείνην τὴν χώραν.* Iam Strabo XIV. p. 967 B. vbi de Rhodo: **Ἐνιοὶ δὲ τῶν Ῥοδίων καὶ περὶ Σύβαριν ὤκησαν κατὰ τὴν Χανίαν* (vt legendum pro *Χανίαν*. nam Chones cum Oenotriis loca inhabitarunt: conf. Proluf. XIII. e). Tertius locus, ap. Strab. VI. p. 405. C. impeditus est: Egerat de antiqua vrbe Siri: *Τινὲς δὲ καὶ Ῥοδίων κτίσμα Φασὶ καὶ τὴν Σεῖριτιν καὶ τὴν ἐπὶ Τεύθραντος Σύβαριν.* Quae si sic accipiuntur vt sint: „Quidam et Siritidem et Sybarin ad Teuthrantem Rhodiorum colonias faciunt,, ab omni rerum fide abhorrent; nec Teuthras fl. notus est in his locis. Sed pro *Σεῖριτιν* probabile sit legendum *Σεῖριν* l. *Σελριν*, nam vtrumque vsus fert; tum *τὴν ἐπὶ Τεύθραντος Σύβαριν* intelligere licet *coloniam auctore ac dubiore Teuthrante Rhodio conditam*: vt adeo narratum esse necesse sit, „Sybarin et ipsam aliquando a Rhodiis conditam fuisse., Liceret forte cogitare de altera Sybari inter Hydruntem

Sed et *Messanam* ad Doricum genus spectasse necesse est, ex quo Messenii eam occuparunt: cum antea Zancle dicta, Chalcidicae stirpis fuisset (v. inf.). Eius colonia fuit *Pyxus*, seu *Buxentum* in Lucanis (Strabo VI. p. 388. A. B.) sub Ol. LXXVII, 2. a Micytho deducta: Diod. XI, 59 extr. Etiam *Tyndaris* in Sicilia Messenios colonos habuit (Diod. XIV, 78.).

Tandem commemoranda *Lipara* insula, quam colonia a *Cnidis* deducta infederat (vid. Scymnus 261. 2. Diodor. V, 9. Strabo VI. p. 422. B.).

Locros, de quibus suo tempore egimus *), an inter Dores referre liceat, dubitari potest. Nam Locri, a quibus originem habuere, Aeolicae stirpi annumerandi sunt. Dorico quidem sermone eos usos esse docuit Bentleius †). Sed Aeolicum genus plerumque in Doricum sermone et instituta abiisse, etiam aliis exemplis obseruasse nobis videtur; et adhaeserant Locris Epizephyriis aliquando coloni ex Lacedaemoniis, Polydoro regnante, adeoque

tem et Brundisium sita, quam Pausan. II, 19. p. 409. narrat posthaec *Lupiam* dictam. v. sup. Proluf. VII. extr. not. x). Ita coniciat aliquis ἐφ' vel ἐπὶ Ἰδρωῦντος Σύβαριν in Strabone fuisse scriptum. Verum hoc est hariolari; nec quicquam hinc efficitur, cui satis firmiter insistas. Paulo ante haec Strabonis verba locus ille καὶ τὸ τῶν Τρωάδων — δυνατὸν ὄν male inculcatus est e margine et retrahendus ad p. 402. vbi de mulieribus Troianis, quae naues combussere, agebatur.

*) sup. p. 46 sq. et an inter Dores referendi sint p. 48. 49.

†) *Diff. upon Phalaris*. p. 355 - 58.

adeoque a. C. 724. *i*). A Locris conditus in ad-
verso Italiae littore, quod ad occidentem spectat,
Hippo, quem Bruttis, qui occupauerant, ademtum
Romani *Vibonam Valentiam* nuncuparunt (v. Scymn.
307. Strab. VI. p. 393 C.). Etiam *Medma* a Locris
condita (Scymnus *ibid.* et Strabo p. 394 B.)

Dorienfibus annumeranda est, si Solinum *k*)
audimus, *Posidonia* seu *Paestum*, quod, non tam
inuentis, quam diligentius inspectis ruinis, a viginti
inde annis clarum nomen habet. Grauior tamen
est Scymni Chii auctoritas *l*), tum expressa Strabo-
nis *m*), qua Sybaritis Paesti primordia tribuuntur,
vt adeo in Achaica stirpe illa relinquenda sit. Sane
Dorici sermonis vsus fuisse Paestanis numi docent,
in quibus ipsum eorum nomen Dorice, etsi mira
cum varietate, scribitur; potuit tamen sermo Do-
ricus ferius adscisci, potuit esse communis Achaeis,
quorum sermonem aliunde parum cognitum habemus,
etsi eum Dorico propiorem fuisse, multa
persuadent vt credamus; tum vero iis, qui Sybarin
condiderant, adiuncti fuere Troezenii: iam autem

R 4

Troezen

i) Pausan. III, 3.

k) Solin. c. 2. *Paestum a Dorensibus*, sc. constitutum.

l) v. 245. ex certissima Salmalii emendatione: ἦν Φασι
Συβαρίτας ἀποιτίσαι ποτὲ, cum Συμβρίτην vel Συμ-
βρίτας ante legeretur.

m) Strabo V. p. 384. cuius verba male a Mazochio Tab.
Heracl. p. 409. post alios vexata sic accipi debent ex
sermonis vsu et lege: „Sybaritas ad mare ab initio
locum muniisse, inde colonos mox ad interiorum lo-
cum se contulisse, scilicet eundem, quem Posidonia
condita occupabat. Postea Lucanos urbem in potesta-
tem suam redegit, iisque eam ademtam esse a Ro-
manis.,,

Troezen in Dorum potestatem sub Heraclidarum reditum venerat. Retinuere iidem Sybaritae a Troezeniis Neptuni religionem, quam Paestani quoque in numis seruauere, Neptuno fere tridentem in iis iaculante expresso. Quo tempore Sybaritae Posidoniam antea a barbaris habitatam munierint, non constat; citra Ol. LXVII, 2. 3. a. C. 510 tamen primordia urbis retrahi nequeunt *). Artibus eam et opibus floruisse declarant ipsae ruinae et numi. Reliqua de ea ciuitate paucis persequi non pigebit n). Non constat quo tempore Posidoniam sub Lucanorum ditionem cesserit; etsi cesserit fatis constat: Strabo VI. p. 390. 1. Nondum *Lucani* haec loca infederant tum, cum Graeci oram Tarentini finis occuparent: id. p. 388 C. Verum Samnites, cum nimis laetis sobolis incrementis florent, misere qui ab orientali Silari fl. parte agros infiderent (ibid. p. 389 A.) Oenotris feu Chonibus expulsis; adeoque nec Graeci tum in interiora terrae versus occidentale Italiae inferioris littus procefferunt.

Circa

- *) Ante L. Olympiadem conditam esse, contendit d'Hancarville ex formis in numis p. 194. 5. 6. T. IV. *Vasi Etruschi* et in *Recherches* l. c. p. 463 sq. argumento nimis incerto et lubrico.
- n) Ii, qui fecisse otium videri debebant, errorum et commentorum plurimorum profligatorum taedium reliquerunt, auctores, inquam, qui de ruinis Paestanis egere, inprimis *Th. Maior*, et is, quem sequutus est, Mazochius in tabb. Heracl. Collectan. I. p. 507 sqq. tum *Gosse* Paest. Orig. et, qui omnes multis parafangis antecedere videri voluit, *Paullus Antonius Paoli* in Dissertationibus Paestanis. Actum est de hisce scriptis diligenter in *Recensibus litterariis Göttingens.*

resisteretur, accitus fuit in Italiam Alexander Molossus Ol. CXII, 1. ante C. 332. cui ascensionem facienti in litore Paestano obuii facti Lucani cum Samnitibus victi sunt: Liv. VIII, 17. add. c. 24. v. Froelich. reg. vet. num. p. 32. Vt ne ea, quae Pyrrhus cum Lucanis gessit, aut arma cum Romanis collata, attingam, illud vnum memorabo, Romanos bello Samnitico ac Tarentino simul de Lucanis ac Brutiis triumphasse, victores in captam Posidoniam coloniam deduxisse V. C. 481. C. Fabio Dorfone et C. Claudio II. Coff. Liv. Epit. 14. Vellej. I, 14. Inde sub Romanorum ditioe omnia sic coaluere, vt nec Graecos, nec Lucanos, Bruttios, Samnitesque, his in locis discernere liceret: Strab. VI. p. 389. C. Posidoniam iam circa a. ante C. N. 300. Ol. CXX. ἐμβαρλαρῶσθαι, et sermonem cum institutis Graecis exuisse, Aristoxeni philosophi Tarentini querela constat apud Athenaeum XIV, 7. D. De Lucania spissius est liber *Iosephi Antonini de S. Biase*.

Numerosa est coloniarum familia *Chalcidici generis*, Chalcide Euboeae oriunda. Ab hac enim coloniae fuere deductae plurimae, cum aliis in locis, imprimis in Macedoniae parte, quae olim Thraciae accensebatur o), tum in Sicilia, Theocle quidem duce, ea, quam omnium, quas recitat, vetustissimam appellat Thucydides (lib. VI. c. 3.), *Naxus*,
anno

o) Ex his maxime insignis erat Chalcis, cuius legumlatorem Androdamantem Rheginum laudat Aristoteles de Rep. II, 12. (10) extr.

anno ante Syracusas conditas *p*) proximo (Thucyd. I. I. Scymnus 271. etfi Eusebii Chronicon tres annos interponit). Iidem Chalcidenses, Theocle duce, quinto a Syracusis conditis anno, *Leontinos* (Thucyd. VI, 3. Scymnus 282.) et postea *Catanam* condiderunt (Thucyd. ibid. Scymnus 285).

Antecefferunt tamen hanc ipsam Naxum *Cumae* in Italia, quarum origines ipsam Ionicarum et Aeolicarum coloniarum in Asiam deductionem exuperant; Strabo quidem (lib. V. p. 372. B.) omnium Sicularum et Italicarum coloniarum vetustissimam appellat. Conditores erant alter Hippocles Cumis Euboeae, alter Megasthenes Chalcide oriundus *q*). Ex Eusebianis calculis profectio assignatur anno a. C. 1050. supputo subtiliore facile reuocanda ad a. C. 1031. Accessisse tamen Aeolenses ex Scymno discimus v. 238. Magnas illa ciuitas adepta opes, maritimas inprimis, Etruscos quoque nauali praelio vicit Ol. LXXVI, 3. ante C. N. 474. luxu mox et ipsa infamis v. Athen. XII. p. 528. E. Rempublicam inter optimates et populum aequa libertate

p) Adeoque Ol. XI, 1. quo ducit Scymnus egregie a Clu-
verio in Sicil. p 95. restitutus. Nam XV γενεαι
XXX annorum singulae, conficiunt 450 annos, adeo-
que ducunt ab a 1184 ad annum a. C. 734. Eodem-
que reuocanda est Strabonis lectio lib. VI. p. 410. A.
qui ex Ephoro sua petiit.

q) Non necesse nunc est cetera persequi inprimis post
Scaligeri ad Euseb. Cluverii, Simfoni, Martorelli di-
ligentiam: cf. ad Virgil. Aen. VI. pr. Apud Aristot.
Mirab. Audit. c. 97. Cumae a Lucanis (Λευκανῶν cor-
ruptum in Λευκαδίων) occupatae dicuntur. Sed est
ea lacinia ab alia manu adfuta.

tate temperatam fuisse fatis constat: vel ex iis quae de tyrannis, qui illam sustulerant, memorantur: v. Dionys. Halic. VII, 3. 5. et al. Capta vrbs a Campanis V. C. 334. ante C. N. 420. Cum quibus illa per deditionem in Romanorum fidem venit V. C. 409. ante C. N. 345. Data Cumanis ciuitas, primo tamen sine suffragio: V. C. 416. ante C. 338. Liv. VIII, 13. facti mox municipales V. C. 539. ante C. 215. Liv. XXIII, 31. Memorabile est quod ad an. V. C. 574. a. C. 180. memoratum ap. Liv. XL, 42. *Cumanis eo anno petentibus permiffum, ut publice Latine loquerentur et praeconibus Latine vendendi ius effet.* Lucem mutuam dat et accipit Vellej. I, 4. *Cumanos Osca mutauit vicinia* scilicet iam antea sermonem Graecum cum barbaro commutauerat; nunc in Romanum abiit. Tandem ab Augusto colonia deducta.

Cumarum colonia nobilissima *Neapolis*: adscripti mox alii Chalcidenses (Strabo V. p. 377. A. adde Scymnum v. 251.). Diuersa autem vrbs habuit et diuersis temporibus repetita primordia, diuersa quoque nomina *Parthenopes* et *Palaepoleos*. Itaque mirum non est, si Phocaeensibus et Massiliensibus origines vindicat Scymnus (v. 246.) et Rhodiis Stephanus Byzant. Nam Parthenopen Rhodii condidisse ferebantur qq). Palaepolis stolidae sollicitatis Romanis bello petita in eorum ditionem venit V. C. 428. ante C. 326. Liv. VIII, 22. Neapolis autem, in qua Campani recepti cum Graecis

qq) v. Strabo XIV. p. 967. A. Hinc arbitramur rationem reddi posse, cur in antiquo apud Eckhel. V. C. Sylloge I. tab. I. numo Neapoleos inscriptum sit *Do- rike Νεοπολιτας*.

cis coaluerant, (Strabo VI. p. 377. A.) ciuitas facta Romanorum foederata: v. Liv. ibid. et XXXV, 16. quae inter omnes ciuitates Italiae plurimum Graeci instituti retinuit: Strabo l. c. Vellej. I, 4. (vbi *illis* legendum esse facile patet). Municipium Romanorum aliquando esse coepit, e lege Julia: Cic. ad Div. XIII, 30. Agrar. II, 31. pro Corn. Balbo 24. et 8. tandemque colonia Augusta facta, nec tamen citius quam sub Antoninis. Haec forte tenere malis quam fomina Martorellii persequi (in *gli Euboici secondi Abitatori della Città di Napoli* T. II.) Permixta bona et mala dedit Mazochius in Calendar. Neapol. meliora Ignarra de Palaestra Neapolit.

Nauale Cumaeorum *Dicaearchia*, Romanis Puteoli, a Samiis conditum narrabatur, Ionicae adeo originis, circa Ol. LXIII. Facta est Romanorum colonia sub tempora belli Hannibalici, Strabo VI. p. 376. A.

Ab his ipsis Cumis *Zancle* ducta, adeoque et ipsa Chalcidicae originis ciuitas. Nam ex Cumaeis nonnulli, qui maritimas praedationes egerant, escensione facta ibi confederant; accesserant mox Chalcidenses et alii Euboeenses (Thucyd. VI, 4.). Eos expulere Samii alique Iones, qui Medos fugerant (adeoque post Ol. LXX, 3. a. C. 492.) iis eiectis submissi ab Anaxilao Rhegino conuenae: nomen vrbs nacta est Messanae a Messeniis *r*), et
nunc

r) Haec Thucyd. VI, 4. De Samiis add. Herod. VI, 22. 23. VII, 164. Aristot. de Rep. V, 3. p. 520 C. Quae hic ex temporum rationibus difficultatem faciunt, molestiora sunt, quam vt hic repeti et expediri possint: vt Pausaniae

nunc Doricis ciuitatibus annumerata (v. sup. p. 262)
Ol. LXXI, 4.

Zancles colonia fuit *Himera* (Thucyd. VI, 5),
etsi in eam adscripti erant Syracusani exules: unde
et lingua ex Dorica et Chalcidica mixta; obtinuerant
tamen instituta Chalcidica (ibid.). Nec ad-
versatur, quod Mylarum colonos Himerenses prodit
Strabo (VI. p. 418. C. adstipulante Scymno 285-8).
Fuere enim *Mylae* a Zancaeis et ipsae deductae;
Euboea vero a Leontinis: (Strabo VI. p. 419. A.).
Vtraque certe Chalcidica, una cum *Callipoli*, quae
a Naxiis fuit deducta (v. ibid.). *Tauromenium* quoque
iuxta ipsam Naxum excisam conditum inter Chalci-
dicas ciuitates numeratur a Scymno (v. 288. add. Diod.
XIV, 59. XVI, 7. cf. Cluv. Sicil. ant. lib. I. c. 7).

In Italiae extrema parte, qua Siculi tum et
Morgetes habitabant (Antiochus Syrac. ap. Strabon.
VI. p. 395. extr.), *Rhegium* fuit seu *Regium* *),
mature

saniae IV, 23. errorem taceam: nam in Anaxilai tem-
poribus constituendis mirum in modum lapsi sunt ve-
teres. Posuimus veriora nude et sine controuersia.
A Naxiis conditam Zanclem ait Strabo VI. p. 411. A.
et Scymnus 282-85. qui et Samios iis successisse ad-
dit v. 292. Scilicet Naxii inter Chalcidenses et Eu-
boenses fuere, quos Thucydides accessisse aiebat.
d' Hancarville *Recherches* T. II. p. 443. Zanclem iam
Ogygis tempore conditam ex Eusebii Chronico pro-
dit; eique rei multa mirum in modum commentitia
superstruit. Unde hoc arripuerit, non apparet. Idem
errorem aliorum amplectitur, et Messanam ad Ol.
XXX reuocat; his erroribus subnixus Himeram duo-
bus saeculis antiquiorem pronuntiat, omninoque
omnem antiquitatem ita miscet ac turbat, ut si ille
nancisceretur qui ei obtemperarent, actum foret de
omni prisca historia.

*) Ut in antiquis iam numis occurrit ap. Magnan. Brutt.
t. 22. 24. Eckhel. Sylloge I. t. II, I.

mature fatis et statim post Eiram Messeniorum a Lacedaemoniis captam (Olympiad. XXVIII, 1. a. C. 668) conditum a Chalcidensibus, Messeniis adiunctis (v. Scymn. 310, 1. Strabo VI, p. 395 B. Heraclid. Polit. p. 26.) De his post alios egit Morifanus in Inscriptt. Regin. Nos ad nostras rationes breuiter rerum summam constituemus. Vsi sunt Rhegini statim ab condita ciuitate rep. aristocratica; electis, ex censu quidem, mille qui eam administrarent (Heraclid. l. c.). Fuere tamen ii semper ex genere Messeniorum delecti (Strabo VI, p. 395 E.). Vertit illa resp., vt fere solet, in oligarchiam, et haec in tyrannidem (Aristot. de Rep. V, 12 p. 551 B.). Anaxilaus tyrannidem occupauit Rhegii et mox Zancles, eamque tenuit per XVIII annos; cumque vita is decefferit Ol. LXXVI, 1. ante C. 476. initia regni in a. 494. Ol. LXXI, 3. incidisse in promptu est ^s) (Diod. XI, 48). Decedens ille liberorum et imperii curam reliquit liberto Micytho, qui cum fide illud liberis, vbi adoleuerant, reddidit Ol. LXXVII, 2 (Diod. XI, 66. Herod. VII, 171. Paus. V, 26. p. 442. Justin. IV, 2. Macrob. I, 11. p. 259 Lips.) At iuuenes, partiti inter se regnum, altero Messanam occupante, mox libidinoſe ac licenter agere; tum ciuibus in eos conspirantibus vrbibus expulsi exulatum abiire (Diodor. XI, 76 sub

^s) Antiquiora sunt et in Ol. LXVIII vel LXIX reicienda, quae de Pythagoreis Rhegium confugientibus, et de rep. Rheginorum per eos ordinata narrantur (Jamblich. V. P. 130. 251.) Multas vrbes illam in vicinia ditone habuisse, multasque colonias eduxisse Strabo affirmat (VI, p. 396 A. 397 A.)

sub Ol. LXXIX, 4). Agitata inde ciuitas feditionibus, aduocatisque ab altera factione veteranis ex Himera, caedes aduersae factionis ab his facta est crudelissima: Justin. IV, 3. Restituta posthaec, incertum quo anno, quo auctore, antiqua respubl. Occurrunt in marmoribus Prytanes et Archontes: expeditum tamen non est sacrorum hi ministri an et magistratus fuerint. Charondae Catanaei legibus quod vsi narrantur Rhegini (v. Heraclid. fragm. p. 26), non nisi ad haec tempora spectare potest. Quo ipso manifestum fit, non ipsum Charondam, quippe multo antiquiorem, Rhegium adire potuisse; adfcivere Rhegini leges Charondae vndecunque tandem petitas: (cf. sup. Proluf. VIII. extr.) Contra Androdamas Rheginus legumlator factus Chalcidensibus Thraciae: Aristot. de Rep. II, 12 f. Posthaec Rhegini bello petiti a Dionysio et ab eo obsessi ad extrema redacti dedidere se Ol. XCVII, 2 (Diodor. XIV, 100. 107. 111). Nec nisi Ol. CVII, 2 praesidio Dionysii eiecto, in libertatem se vindicant (ibid. XVI, 45.). Vulgata est in libris historicis calamitas, quam experti sunt, cum ad Pyrrhi adventum perculsi metu a Romanis auxilium petiissent; missa enim in praesidium legio Romana cum praefecto Decio Jubellio occisis Rheginis urbem occupat. Liberata illa decimo hinc anno a Romanis V. C. 482. inter foederatas Romanorum fuit ciuitates, vt sui esset iuris, etsi foedere non aequo. Ex lege Julia V. C. 664. municipium Romanum facta; Augustus vero victo Sext. Pompeio coloniam eo deduxit, vnde Regium Julium appellari coepit.

Quaestio nunc suboritur, ad quodnam genus ac stirpem Graecorum reuocandae sint hae Chalcidicae ciuitates. Si in Euboeae origines inquirimus, Abantes primos eam infedisse accipimus, qui Thraeces fuere (ex Aristotele Strabo X. p. 686 B.) Aeolenses inter antiquiores colonos fuisse e Plutarcho (Qu. Gr. Opp. To. II. p. 296 D.) discere licet: adhaeserant scilicet nonnulli Aeoles ex iis, quos Penthilus in Asiam deduxerat (adeoque post b. Troj. a. LX). Infederant aliis in locis alii, vt Curetes, Leleges (Scymn. 571), Dryopes, ad quos Carysti, Perrhaebi, ad quos Histiaeeae originem refert Scymnus (v. 576. 7). Quid? quod et Arabes Cadmi comites in Euboca substiterant (Strabo X. p. 685. 686). Omnino tamen Euboeenses *Ionici* generis fuere habiti, partim inde ab iis, qui cum Cotho et Aeolo, Xuthi filiis, in Euboeam venerant *t*) [Plutarch. l. c.], partim ab iis, qui cum Cecrope, Erechthei filio, in insulam traiecerant (Pausan. I, 5. p. 13). Chalcidem vero Pandorus, Erechthei filius, Eretriam Aeclus, Athenienses, condidisse ferebantur, (Scymnus 592 et 4. Strabo X, p. 685 B. add. Vellej. I, 4, 1.)

Iam quae Chalcidicarum ciuitatum instituta fuerint, eruere haud erit difficile. Chalcis enim optimates habuit, qui remp. gererent, Hippobotas dictos, de quibus videndi Herodotus (lib. V, 77.)
et

t) Ad Cothum etiam Cerinthi origo referebatur v. Scymn. 575. Fratrem iis accensebant Ellopem, a quo vetustis poetis Euboea dicta Ellopia Strabo X, p. 683. A.

et Strabo (lib. X. p. 685. 6.) et reuocarunt eundem ciuitatis administrandae morem tyrannis eiectis, quibus aliquando paruerunt Chalcidenses u). v. Aristot. de Rep. V, 4. p. 522 E. Idem aliis locis eam πολιτείαν appellat, remp. bene temperatam ex aristocratia et democratia: v. V, 4. p. 522 E. V, 5. cf. sup. Proluf. XII. e).

Nec diuerfa omnino *Ionicarum* ciuitatum facies fuit: quippe quae magistratus fere suos ex optimatibus habuere. Ita de Mileto testatum facias ex Herodoto, et vel ex Athen. XII. p. 524 A. Ibidem ex nimia potentia magistratus prytaniae in tyrannidem abierat: Aristot. de Rep. V, 5. p. 524 E. conf. Diodor. XIII, 104. vbi ὀλιγαρχία et δῆμος opponuntur. Plura ex marmorum et numorum titulis peti possunt. Etiam *Maffilia* a Phocaeensibus condita, cuius instituta commemorat Strabo (lib. IV. p. 271 B.). Phocaeenses, antequam Galliae littora adierunt, *Eleam*, seu Veliam, condiderant (Strabo VI. pr. Herodot. I, 167.): cui adscripti postea sunt coloni e Sybaritis: vt supra Proluf. XII. p. 202.) declara-

- n) Fuit harum ciuitatum fortuna communis, vt in oligarchiam, et ex hac in tyrannides inciderent, cum in reliqua Graecia, tum in Sicilia. Aristoteles hoc ipse monet pluribus locis de Rep. IV, 3. pr. cum equos alere non posse dixisset praeterquam diuites, διόπερ ἐπὶ τῶν ἀρχαίων χρόνων ὅσαις πόλεσιν ἐν ταῖς ἵπποις ἢ δύναμις ἦν, ὀλιγαρχία παρὰ τοῦτοις ἦσαν. cf. idem IV, 13. p. 506. D. Habuit Chalcis ipsa non aliam fortunam: v. Aristot. de Rep. V, 4. p. 522. E. et c. 12 p. 551. A. Eretriensem oligarchiam equitum sustulerat Diagoras aliquis V, 6. p. 527. E. Multo plura exempla sunt in Sicilia. Sic Leontini Panaetium tyrannum accepere: ibid. p. 551. B.

declaratum dedimus. Fertur autem Velienfibus leges fcripfilfe Parmenides ciuis: Diog. Laert. IX, 23. Tandem huic generi addendum *Scylletium*, feu Scylacium, infra Cauloniam, vetufliffima Athenienfium colonia habita (Strabo VI. p. 401 A. cf. ad Aen. III, 553.); accenfendi quoque *Thurii*, de quibus fupra accurate efl dilputatum. Dicas forte, Chalcidenfes et Iones adeo non minus ariftoeratiam coluilfe quam Dores. Enimuero inifigne interceflit difcrimen in hoc, quod in Dorici inffituti ciuitatibus generis nobilitas, at apud Chalcidenfes et Iones census, optimatum iura et nomen conflituebat.

Praeter has colonias, in fua genera non inani, vt nobis quidem videtur, ftudio difpertitas, paucae aliorum funt coloniae: et *Cretenfium* quidem antiquiffimae inter Iapygas *Brundifium*, (Strabo VI. p. 432. A. Iuftin. III, 4, 12) *Hyria* et *Salentia*. In Siculis *Heraclea Minoa*, LL. Creticis impofitis. Heraclid. p. 28. A mixta autem ftirpe profectos Cretas vel ex Homero facile memineris (Odyff. T, 176 fqq.).

Iapyges, qui primi extrema Italiae loca inferant, barbari fuere, Illyricae, vt probabile fit, originis; et ducunt eo Antonin. Met. 31 et 37. e Nicandro, Feftus in Daunia. Fuere ex iis Meffapii, Daunii: fucceflere Graecorum coloniae. Fecere nomina locum commentis Graecorum variis: vt Meffapii, qui Meffapyges erant (v. Dio Caff. fragm. p. 5. Reim.) a Meffapo, Neptuni f. (cf. ad Aen. VII. Exc. VIII. p. 154 (136.)), Daunii a Dauno heroe Graeco ducerentur (ibid. cf. ad Aen. VII. Exc. VII.);

Lycaonis filios fecit ex Arcadia in Italiam profectos Nicander Iapygem, Daunum et Peucetium: v. Anton. Met. 31. Venisse in ea loca Diomedem Troia redcem, celebratissima inter Graecos fuit fama (v. ad Aen. XI. Exc. I.); gerentibus tum Dauniis bellum cum Messapiis, auxiliatus hospitibus, agros ab illis accepit, quos Dorienfibus diuidit; quos adeo adduxisse putari debet cum Achiuis; nam hi tum Argos infidebant, et eos Diomedes ad Troiam duxerat. Infederant Cretenfes, ex Creta feu cum Minoe, feu cum Daedalo profecti, feu Glaucum quaerere iuffi (v. ad Virgil. Aeneid. VII. Exc. VIII. p. 154. (p. 136. pr. ed.). Multa Iapygum bella fuere cum Graecis, imprimis cum Tarentinis: cf. fup. Proluf. XII p. 227. Iapygas aliquando luxurie corruptos effe narrat Athenaeus lib. XII. p. 522 F. 523. Est Ant. Galatei libellus de Iapygiae limitibus infertus quoque Thef. Ital. To. IX. P. V. Antecedunt ibid. et fequuntur alii, vt Gabr. Barrii de antiquitate et fitu Calabriae. Nemini tamen auctor fim, vt bonae horulae fpatium his fcriptoribus impendat: acumine critico et iudicio historico omnino funt deftituti.

E *Theffalia* difcefferant ii, qui *Petiliam* Lucaecaniae, cum *Crimifa* in iisdem locis, et *Egeftam* Siciliae (Strabo VI. p. 390. A. B.), ex *Aetolis* autem, qui cum Thoante venerant, ii, qui *Temefam* condiderant: (Strabo VI. p. 392. C.), tandem *Phocenfes*, Epei comites, *Lagariam* non longe a Thuriis tenuiffe ferebantur: (Strabo VI. p. 404. C.) *Herculanum* et *Pompeii* inter vrbes antiquitus a Graecis conditas referuntur: fed obfcura est omnis de earum originibus fama. *Herculanum* ad *Herculem*

culem retrahitur ap. Dionys. Halic. I, 44. quod ad Pompeios transfert Solin. 8. Nimis credulus esset, qui tali auctoritati aliquid tribuere vellet.

Veteres *Pelasgos* et *Arcades*, qui Italiam adiere, licet quidem inter eos referre, qui primi, aut cum barbaris permixti, illa loca incoluere: inter colonias autem numerari nequeunt; neque illi civitates iuribus et institutis descriptas condiderunt. *Arcades* quidem et ipsi legumlatores habuere; sed multo ferioribus aetatibus, ex quo in magnas civitates confluerant: *Tegeatae* quidem *Antiphanem*, *Croesum*, *Tyronidam*, *Pyriam* ap. Pausan. VIII, 48 et *Prytanim* *Megalopolitani* apud Polyb. V, 93. Profus autem abiiciendae sunt commentitiae origines *Italicarum*, inque his *Latinarum*, urbium a Graecis indocta fraude Graecorum et Romanorum scriptorum repetitae: de quibus v. ad Virgil. Aen. VII. Exc. IV. VII. VIII. Nec verius dictum, quod ap. Justinum est XX, 1. *Iam Falisci, Nolani, Abellani, nonne Chalcidensium coloni sunt!*

Toto hoc itaque disputationis genere et argumento, ut dimitti illud a nobis possit, summatim descripto, ad eas preces redimus, quas iam in principio fecimus, ut *Comites Illustrissimos*, *Commilitonesque* genere et ingeniis ornatissimos, rogatos esse velimus, ut sollennibus his, quae indicimus, pompa in templum academicum ducenda, frequentiam concilient, et iis, qui publice dicturi sunt, faveant. P. P. Kal. Jan. clō Io cclxxvii.

XV.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

PRORECTOR

GOTTFR. LESS D.

CVM SENATV

ANNIVERSARIA INAUGVRATIONIS
SACRA XXXIX.

IN A. D. XVII. SEPT. MDCCCLXXXVI.

RITE INDICIT.

*Subiicitur Observationum ad leges et instituta rerum-
publicarum Magnae Graeciae et Siciliae
complementum et spicilegium.*

Solenne anniuerfarium, Ciues, quod nunc rite indicimus, iam ipso annorum numero praescripto, cum *undequingagesimum* sit, animos vestros aduertere potest: vnus enim adhuc deficit annus, quin semifaeculare spatium, per quod academia nostra adoleuit, expletum sit. Putate itaque vos, tanquam epoptas, paruis initiis nunc ad maiora illa imbui et initiari; saltem, veluti in sacris facere mos est, vt festa sollennia antecedit cura apparatus sacri, si non castu et peruigilio, vt olim religiosus mos ferebat,

ferebat, caerimonia tamen hac religiosa, quam nunc indicimus, tanquam *parasceue*, praeludamus sollennibus futuri anni, et rite operando sacris mature componamus animos ad religiosum habitum, quo magnum illud semifaeculare sollenne, quotquot nostrum supererimus, finis celebraturi. Religioso ritu sacrum huius anni tanto magis continebitur, quo in diem dominicum illud incidit; adeoque pro oratione sollenni ex more recitanda habebitur a Viro plurimum Reuerendo, Theologiae Professore, HENR. PHIL. SEXTROH, ad coetum religiose coactum e suggestu templi sermo, quo erigantur animi ad piam recordationem beneficiorum, quae in hanc remp. litterariam per huius anni decursum deriuata fuere. Est in his praecipuum illud, quod Iuuentutis principes, clementissimi nostri Regis tres filios, nostrae curae traditos, in medio nostrum videmus ad praeclaram spem adulescere. Nec defuere reliqua bona, quibus academiaram felicitas aut continetur aut censetur: in his frequentia ciuium, disciplina academica integra, docentium et discipulorum studium, contentio et ardor. E nostro Professorio ordine nemo per hunc annum numerum imminuit. Ad vota itaque numini O. M. pia et grata mente persoluenda, Ciues, templum academicum hora solita caste pieque adite, et, quae pietatis vestrae seu excitandae seu alendae et fouendae causa dicentur, ita audite, vt ad animos vestros ea vim habuisse intelligi possit.

Nos interea agamus id, quod mos et institutum reip. nostrae academicae nobis imponit, vt

proludamus follenni craftino disputatione aliqua e communibus studiis deprompta aut facile ad illa revocanda. Cumque meminerimus, ad ea, quae ante hos XX fere annos *de rerum publicarum Magnae Graeciae ac Siciliae descriptione, legibus et institutis*, commentari inceperamus a), supereffe nonnulla monitu feu necessaria feu vtilia: ne quid a nobis ad priorem hanc saeculi academici partem spectans inchoatum relinquatur, aut in alterum semisaecularem decursum differatur, subiiciemus hic nonnulla, quae partim *ex iis*, quae suis temporibus disputata sunt, *in unum cogi et colligi*, aut *nouae annotationi* locum facere possunt. Praemitemus his *litterariam* partem; fuere enim *scriptores*, qui partim *respublicas*, partim *leges et instituta* describere.

Quantum quidem reperimus, primus in hoc genere verum vidit *Aristoteles*: cuius de republica (*Πολιτικῶν*) libros VIII servatos nobis esse etsi gratulamur, periit tamen alterum eius opus longe vtilissimum, quod tanquam fundum ei substruxerat, omnem multorum temporum memoriam variosque Graecarum rerump. conatus, experimenta et commenta, quibus ad certa huius disciplinae legumlatoriae

a) Commentationes erant XIV. Scilicet de LL. Locris scriptis a Zaleuco I. II. 1767. LL. Charondae I-IV 1768. 69. 70. Instituta et LL. Sybaritarum et Thuriarum I-II. 1771. 72. Crotoniatarum 1774. reliquarum Achaici iuris civitatum 1774. Doriensium, et in his Tarentinorum 1775. Heracliensium 1776. coloniarumque a Corinthiis, Rhodiis, Messeniis deductarum; tandem Chalcidici generis reliquarumque fixarum coloniarum 1777.

riæ principia constituenda perueniretur, Πολιτεῖαι inquam, seu Respublicae descriptae, CLVIII secundum Laert. V, 27. seu CCL vt alii tradunt, admixtis forte aliis aliorum b). Quantum ex Laertio colligas, opus diremptum fuit in ciuitates democraticas, oligarchicas, aristocraticas et tyrannicas. Quo consilio Aristoteles ad hoc opus descenderit, patet extremis verbis librorum de Moribus (lib. X. extr.). Adhuc Sophistae et Rhetores de legibus et ciuitate praeceperant, ipsi nullo reip. administrandae vsu instructi c). Vt igitur recte de rep. instituenda disputari posset, vsus rerum hactenus consuluit, vt exempla colligeret, fata, causas, vitia et euentus, notaret, atque inde tandem de rerum summa praecipua eliceret, secundum ea, quibus institutis vnaeque resp. quibusque legibus ac moribus temperata melius an deterius rebus suis consuluerat. Videntur adeo Πολιτεῖαι Ethica ad Nicomachum accepisse; et secundum istas demum libri de Rep. esse scripti d); nisi et his Oeconomica praecessere, id quod

S 5

ex

- b) Nam hoc euenisse, suspicamur ex eo, quod genuinae eius resp. laudantur: v. ap. Fabric. B. Gr. To. II. p. 196. Extant ex iis fragmenta, sed parui pretii nec nisi in grammaticis occupata.
- c) Fuit in his Phaleas Chalcedonius ap. Aristot. de Rep. II, 7. memoratus, nec bene inter Legumlatores relatus a viris doctis, vt a Fabric. p. 548. To. I. B. Gr. Bona ille aequalia esse voluerat. Alter Hippodamus Milesius (ibid. c. 8.) „qui primus inter eos, qui rempublicam non administrarent, conatus est de optima reip. administrandae forma dicere., Videtur Aristoteles in eundem censum Platonis remp. retulisse.
- d) Vulgo verba illa libri X. extrema de Morib. de libris de Rep. accipi solent, inuito philosopho, vt arbitramur.

ex eorum principio colligimus. Deduxere mox Respublicae enumeratae philosophum ad *leges non scriptas*, hoc est ad instituta et mores barbarorum, *Νόμιμα βαρβαρικά*, passim laudata, etiam Ciceroni. Fuerunt praeter haec *Δικαιώματα πόλεων*, *controversiarum ciuitatum*, fere quas nostri homines *pretensiones* vocant. Etiam *Νόμων* libros IV. scripserat: vt tamen non fatis constet, Platonemne ille in his aemulatus legumlationem ipse instituerit, an ciuitatum variarum leges enarrauerit. Alterum hoc probabile fit, si Gellius II, 12. vbi lex Atheniensium excitatur, ad eum respexit.

Altero ab hoc loco *Theophrastus* fuit, cuius praeter libros *de Rep.* (*Πολιτικῶν*) etiam *περὶ Νομοθετῶν* libri tres, tum *Νόμων κατὰ στοιχείον* (alphabetico ordine, ciuitatum ac populorum, credere licet) libri XXIV. et *Νόμων ἐπιτομῆς* libri X. editi fuere (Laert. V, 44). In his non modo Graeciae, sed et barbararum gentium leges consignatas fuisse, ex Cicerone intelligitur (de Fin. V, 4).

Tandem *Dicaearchus*, Aristotelis auditor, variarum Graeciae urbium constitutiones (*Πολιτείας*) collegerat, laudatas eximie a Cicerone (ad Att. II, 2) ex his Spartatarum resp. fertur Spartaе quotannis publice lecta esse (Suid. h. v.). Notior est eiusdem *βίος Ἑλλάδος*, hoc est de victu et quaestu totaque vitae ratione inter Graecos, sermone pedestri exaratus, e quo pauca fragmenta ad nos peruenere; qui enim intermixti sunt versus Jambici, ex alio opere (*ἀναγραφὴ Ἑλλάδος*) a descriptore aliquo feruati sunt.

Sequitur

Sequitus hos est magnus numerus eorum, qui vel Πολιτείας, vel Νόμους, et Νόμιμα colligerent, vel Νομοθεσίας describerent. Et Πολιτείας quidem *Heraclidis* Pontici ex fragmentis ad calcem codicum Var. Hist. Aeliani olim indocte a nescio quo excerptis, quae superfunt, nouimus; nam Laertius eas commemorare superfedit. *Critias* passim laudatur antiquis (v. ad Aelian. V. H. X, 13). Alii singularem urbium πολιτείας scripserant. Ita *Proxenus* ἐν δευτέρῳ Λακωνικῆς πολιτείας ap. Athen. VI. p. 267: D. Porro *Molpis*, *Saeus*, *Dioscorides*, *Aristocles*, IV. p. 140 B. et *Sphaerus* p. 141 C. et sic ex vno Athenaeo nomina obscura multorum aliorum, qui de rebus publicis scripsere, conquiri possent. Νόμιμα autem βαρβαρικά collegerant *Pofidonius* Stoicus, *Cleanthes*, *Nymphodorus*. Amphipolites, *Theodeſtes* Phaselites Rhetor e). Inferuere ea alii suis historiis; quo fit, vt etiam ex his similia laudentur; inter hos imprimis *Theopompus*: tum *Nicolaus Damascenus*, e quo superfunt excerpta apud Joannem Stobaeum. Debuere eius generis occurrere nonnulla in Κτίσει. Omnino autem scriptores historiarum, qui de rebus aut singularum ciuitatum ac rerum. aut de rebus certarum aetatum ac temporum egerant, ipsas rerum publ. formas, mores ac leges descripserant. Etiam *Clearchus* περὶ βίων non singularum modo hominum,

e) Apud Wower. de Polymath. c. 9. Idem *Hermodorum* inter eos memorat, quem expunxit Jonſius de Script. hist. philof. I, 20. 2. et in eius locum retulit *Harmodium* Lepreaten περὶ τῶν κατὰ Φιγαλίαν (Arcadiae) νομίμων. *Hellenicum* ex Etymol. M. in Ζαυολξ. edit. Mauffacus ad Harpocrat. p. 388. Sed intexta tantum historiis eius fuisse nonnulla, suspicari malumus.

hominum, verum etiam ciuitatum et populorum mores perfequitus erat, vt patet v. c. ex Athen. XII. p. 518 C. et ex iis quae collecta sunt a Jonfio (I, 18; 1). Νομοθεσίας singularium vrbium scripferant alii: ita *Telephus* Pergamenus περὶ τῶν Ἀθηνῶσι νόμων καὶ ἐθῶν (ap. Suid. h. v.) inprimisque περὶ τῆς Ἀθηνῶσι νομοθεσίας inclaruerat *Demetrii Phalerei* liber. Iam περὶ νομοθετῶν *Apollodorus*, non constat quis, scripferat, cuius lib. II. laudatur ap. Laert. I, 58. et *Hermippus* περὶ νομοθετῶν, forte Smyrnaeus, Peripateticus f). Leges tandem collegisse

- f) cf. Jonf. II, 9, 4. Catalogum veterum LLlatorum dedit Fabric. B. Gr. p. 546. 7. To. I. insertis nonnullis, qui in censum non venire debebant. Sunt recentiorum scriptorum libri nonnulli, in quibus de antiquarum rerumpublicarum et legum natura et conditione docte disputata expectes. Verum nimis exili opera scripti sequentes libri: *Les Paraphrases sur les Loix des Republiques anciennes par Germ. Forget* Paris 1577. 8. Ad Romanas tantum leges spectant: *Io. Vlrici Zasii Catalogus legum antiquarum* Argentor. 1551. 8. et cum annotatt. *Lud. Charondae* Lutet. 1555 12. Ceterum voc. νομοθέτου impertitum memineris etiam iis, qui vnam legem, aut legum genus tulerant: v. c. ap. Aristot. de Rep. II, 12. p. 449. D. tandem etiam iis, qui leges scriptis suis proposuerant; vti Platonem νομοθέτην appellat Aristot. de Rep. II, 12. p. 449. A. Quam diuersa haec notio ab illa, si quis aut remp. legibus descripsit et constituit, aut coloniae deductae auctor et dux nouam ciuitatem ordinauit? Ex hoc genere fuere, qui heroum more colerentur; vt *Macareus* inter Lesbios ap. Diodor. V, 82. et si iidem etiam *Pittacum* habuere legumlatorem, quantum colligere licet ex *Diodori Exc.* p. 552. To. II. Weff. Occurrunt quoque exempla seruati praecipui honoris posteris eorum, qui primi vrbem condiderant et habitatione locum occupant; in insula Thera,

legisse videntur auctores Νόμων (non περι Νόμων) e quo genere olim fuit liber *Heraclidis Pontici* ap. Laert. V, 87). Laudatus quoque ἐν τῷ πρώτῳ τῶν νόμων *Diogenes Babylonius* (ap. Athen. XII. p. 526. D.) et *Callimachus* ἐν τῷ τρίτῳ πινάκι τῶν νόμων (ap. eund. XIII. p. 585). Ex hoc genere debuit esse auctor, Pythagorea disciplina imbutus, qui Zaleuci et Charondae forte et aliorum leges ita collegerat, vt in iis ipsis legum optimarum exemplum proponeret; qua de re sup. in Proluf. II. (add. Epimetrum) et Proluf. VIII. IX. plura sunt disputata.

Quae si quis perscripta a veteribus in vno hoc genere apud animum reputet, annon misereatur fortis humanae, quod nobis praestantiora et vtiliora ingeniorum et studiorum antiquitatis monumenta fortuna inuidit, reliquit alia, quibus aequo animo careremus! eos eripuit, qui *facta* docuerant, servavit eos, qui *opinionum commenta* chartis illeuerant! atque etiam ex his periere Archytæ ceterique Pythagorei, periere fortissimi Stoici, contra peruenere ad nostram aetatem integri Jamblichi, Porphyrii,
et

Thera, et Apolloniae ad Ionium mare, ap. Aristot. de Rep. IV. 4. p. 489. C. Sunt viri docti qui sibi in voce *theocratiae* placent, quoties in prisca ciuitatibus ac populis ad vatum et deorum monita ac responsa attemperata vident fuisse consilia. Parum commodum illi quidem et fere lubricum ac fallax nomen videntur sectari; non enim in ipsa reip. natura ac descriptione illud constitutum erat, vt vates consulenter; sed ex opinione et superstitione istarum aetatum eo adducta est interdum res a magistratu, seu a senatu ac populo inter se dissidentibus, vt de re seu controuersa seu dubia et obscura deum consulenter.

et huius furfuris alii; vt ne inferius descendamus! sequentium enim aetatum et ex ipsa barbarie plaustris scriptorum sexcentis vnum facile Theopompum vel Ephorum, vitae humanae ex rerum memoria magistrum, redimeremus! Et nos, in tanta praestantissimorum ingeniorum obliteratorum strage, seruatim inter haec calorum et lixarum operis, aut nominis immortalitati aliquid tribuere, aut ex paucis, quae seruata sunt, superciliose de veterum doctrina et sapientia vniuersa pronuntiare audebimus! Ad retundendum hominum doctorum fastum et tumorem, quo minus aut de praeteritis aetatibus afferanter ac fidenter pronuntient aut per futuras aetates suis opinionibus et praeceptis sempiternam auctoritatem fore somnient, vix aliud nouimus exemplum potentius, quam hanc ipsam scriptorum fortunam in vtramque partem tam miram, iniquam ac temerariam. Itaque de suis quisque aequalibus, de sua aetate, in his rebus, in quibus versamur, bene merebimur; nimis fluxa et incerta est humanarum rerum conditio, quam vt a posteritate bene meritorum praemia expectare tutum sit.

Ab his vt nunc ad ea progrediamur, *quae vniuerse de hoc genere legum et institutorum antiquae Graeciae statui possunt*, in confesso est, hanc multarum rerum publicarum expositionem, cum causis et euentis, multarum rerum intelligentiam philosophis suppeditare debuisse, quo de ipsa ciuitate, partium descriptione, institutione et disciplina, veriora traderent; inprimis adeo Aristotelis libros de Republica quasi pro *summa eorum, quae tot rerump. contemplatio*

templatio subtili eius iudicio subiecerat, habebimus. Verum ipsa instituta fuerintne praeclara et salubria si quaeramus: ea, quae de illarum ciuitatum fortuna ac prosperitate in historiis memorata sunt, dubitationem facile eximunt; est tamen non minus de soli caelique natura et indole, tum de agriculturae studiis, quae noui coloni attulerant, tum de adscitis in amicitiam, societatem, interdum et ciuitatem, barbaris cogitandum.

Vt tamen recte de illa veterum opera iudicemus, reputandum est, primum, *tempora illa antiquiora tanquam pro incunabulis politices* omnino esse habenda, a quibus adoleuit illa, nutrita post viro-
rum doctorum cura ac studio: ita tamen vt ab rerum veritate, non a mera ingenii subtilitate per hypotheses ludentis, ea proficiscerentur. Vti autem omnino exigui coetus et societates parum numero-
sae industria acriore res suas curant: ita eorum, quae salubria in rep. an noxia essent, obseruationi diligenti multo magis accommodatae erant *paruae respublicae*, quam magna imperia, quibus nunc Europa intercepta est: in quibus multa casu ac temere, alia vnus vel paucorum arbitrio ac libidine, pauca ad certam rationem, pleraque more et exemplo fiunt ac geruntur; cumque regna illa inter barbarorum victorum insolentiam ac ferociam, vt fors ferebat, coaluerint et concreuerint, nunc fluminis more, qua illud alueum sibi fecit ac cursum conuertit, omnia feruntur impetu; ipsa rerum curandarum et administrandarum multitudo, perplexus nexus, operarum et studiorum concursus plerumque inter-

intercedit, quo minus antiqua mutari, meliora, etiam bene perspecta et multis virorum prudentium scriptis declarata, inferri possint. Solent quoque in magnis imperiis, quae principatum Europae affectant, eorum, qui rebus administrandis praesunt, ingenia et studia ad rerum externarum splendorem, auctoritatem ac vim ad fortunam reliquorum Europae regnorum inclinandam, ad rem militarem et ad tributa ac vestigalia, magis se conuertere quam ad ciuium virtutem ac felicitatem. Contra respublicae illae antiquarum aetatum, partim erant hominum, qui ex feritate et vita siluestri, aut ex *nomadico* vitae genere ad agros colendos primum progrediebantur, vt forte ii, quibus Moses leges scribebat; partim colonorum, qui, ex ciuitatibus iam ad certam rationem constitutis cum essent progressi, ipsa descriptione nonnulla melius constituere, cumque et fines et ciues essent exigui modi et numeri, facilius multa perspicere ac consulere poterant. Melius itaque legumlatoriae scientiae pericula facta sunt in his paruis ciuitatibus, quam si in magnis regnis et imperiis hoc idem tentatum esset. Satis quoque hoc docuit imperiorum veterum per Asiam historia; quam parum enim illa ad bonam legum descriptionem profecerint, ipsa res declarauit. Contra in illis paruis ciuitatibus experimenta facta sunt, qua via ac ratione respublicae condi et constitui possint sic, vt finis eiusmodi societatis humanae, *felicitas* non vnus, nec paucorum, *sed omnium*, si non aequalis ac par, nullo tamen alio gradu discrepans et inaequalis, quam quem naturae disparitas et inaequalitas facit, obtineri

tineri possit. Videmus itaque antiquas respublicas fere esse populares, ex iisque antiquiores fere ab *aequalitate agrorum et fortunarum*, quam adeo Moses sequutus esse agnoscitur, processisse. Ipso rerum usu cum intellectum esset, laborare hoc genus nimis multis malis: emendatior facta est reip. forma, et tentata res per omne genus et democratiae et aristocratiae. Inter haec, principium et fundamentum omnis societatis civilis esse animaduersum est *libertatem*, sine qua nulla esse potest tuta possessio ac fructus bonorum g); hanc vero muniendam esse domi bonis legibus ac moribus, foris virtute et corporum robore; in pace frugalitate, continentia, labore, in bello corporum animorumque viribus rei que militaris prudentia summam rerum contineri. Itaque frugalitatis et laborum tolerantiae quanta bona sint, melius perspexere veteres; et recte illi maluere rerum molestarum sensum iniucundum obtundere, quam rerum iucundarum sensum acuere.

Aliud periculum factum est in eo, cum paruae respublicae vim externam et hostilem haud bene depellere, magnae vim civilem et iniuriam paucorum potentium facile ex se gignere soleant, annon resp. etiam in modicis finibus et viribus ita intui

g) Ephorus ap. Strabon. X. p. 735. D. de Cretensum rep. δοκασί δὲ ὁ νομοθέτης μέγιστον ὑποθέσθαι ταῖς πόλεσιν ἀγαθὸν τὴν ἐλευθερίαν· μύνην γὰρ ταύτην ἴδια ποιεῖν τῶν κτησαμένων τ' ἀγαθὰ. (vides *liberty and property*) τὰ δὲ ἐν δουλείᾳ τῶν ἀρχόντων, ἀλλ' οὐχὶ τῶν ἀρχομένων εἶναι.

tui possit, ut hostilem impetum minus extimescat; Quod maxime propositum fuit Cretensis et Spartanis: Cumque virorum fortium et armis exercitatorum exiguus numerus par sit magnae multitudini hominum imbellium, consentaneum erat, ut armis et laboribus tolerandis a pueris affuefierent ciues. Ducebant haec ad illam prudentiae politicae arcem, ut omnem ciuium institutionem a puerili aetate repeterent, eamque non in dictis ac praeceptis, sed in factis exemplisque positam esse intelligerent: id quod etsi prudentiores nullo tempore latuit, novissimis tamen temporibus demum inter nostrates sagacioribus persuasum esse coepit; tum ut non parentibus ac cognatis liberum relinqueretur, quo institutionis quisque genere uti vellet, verum ut institutionis et disciplinae procuratio perspicue legibus consignaretur (v. Aristot. de Morib. X. p. 187. D. sq.) Nullum facile est reipubl. liberae genus, quod non experti sint Graeci; multo magis si de compositis et arte multiplici variatis generibus quaeritur. Quanta cum sagacitate et subtilitate temperata fuit Atheniensium democratia! Qua tandem intellectum est, hoc genus ciuitatum omnino nisi in summa simplicitate, paupertate et ciuium paucitate, suis rebus superesse non posse. Inter haec eo tandem peruentum est, idque primi Graeci perspexere, mox Romani maiore cura et sollicitudine definiuere, temperandam omnino esse remp. quamcunque eum in modum, ut potestas exequendi decreta in vnius aut paucorum sit manu, legum ferendarum toti populo feruatur, deliberandi autem Senatui relinquatur; aut si regnum constitutum fuerat, ut sit inter
regem

regem et populum medius aliquis ciuium nobiliorum ordo.

Inter haec infitiandum non est, *plurima* in illis rebus publicis fuisse *a nostris temporibus aliena*. Nam primum ad ipsa incunabula, vt diximus, et primordia politices, earum aetas affurgit. Sunt adeo nonnulla instituta e barbarie feruata, multae leges nimiae simplicitatis; interdum et horridam asperitatem ac feritatem prae se ferentes *h*). Nec vero illi legum auctores disputandi et cogitandi subtilitate philosophi fuere, sed vitae prudentia et sapientia ex rerum vsu et obseruatione nata *i*). Porro in magna veterum legum parte *morum disciplina ad easdem reuocata est*, ita vt morum praecepta iis essent aut inferta, aut prooemiis praemissis inculcata: quae tamen res facilius ferri poterat in illa

T 2

legum

h) Aristot. de Rep. II. p. 436. C. τοὺς γὰρ ἀρχαίους νόμους λίαν ἀπλοῦς εἶναι καὶ βαρβαρικοὺς ἐπισηροφοροῦντο γὰρ οἱ Ἕλληνες, καὶ ταῖς γυναῖκας ἐκνοοῦντο παρ' ἀλλήλων ὅσα τε λοιπὰ τῶν ἀρχαίων ἐστὶ που νομίμων, εὐήδη πάντα ἐστίν. Memorabile id genus exemplum constituunt leges Cretensium et Spartanorum. Sunt tamen in his nonnulla idoneis rationibus haud destituta: v. c. opificiorum contemptus, inter homines scilicet, qui naturae humanae praestantiam non minus in corpore quam in animo vindicabant; qui adeo corpora frangi nollent arte sellularia et fordida.

i) Seneca Ep. XC. *Sed postquam, surrepentibus vitiis, in tyrannidem regna versa sunt: opus esse coepit legibus, quas et ipsas inter initia tulere sapientes. Solon — Lycurgum — Zaleuci leges Charondaeque laudantur: hi non in foro nec in consultorum atrio, sed in Pythagorae tacito illo sanctoque secessu, (vltimum hoc falso pronuntiat) dedicerunt iura, quae florenti tunc Siciliae et per Italiam Graeciae ponerent.*

legum simplicitate et paucitate k). Contra nostris aetatibus morum emendandorum viae et rationes non tam a legibus et institutis, quam ex rerum cognitione et doctrina expectantur; cum veterum hominum religiones intra ritus et caerimonias subsisterent, nostra religio doctrinam ethicam sibi vindicauit; ab hac igitur institutio cum puerilis tum prouectae aetatis petitur. Praeclare utique, modo praeceptio et institutio non ad opiniones et subtilitates, aut adeo ad refellendas aliorum opiniones deducitur: quae utique res ad animos ac mores fingentur.

- k) cf. Prolnf. I. p. 14 sq. Aristot. de Mor. X, 10 p. 187. vbi docuerat, nisi natura, doctrina et vsus ac consuetudo conuenerit, vix bonos fieri posse, moresque adeo fingi disciplina et institutione, atque ideo educationem et studia legibus descripta esse debere: (διὸ νόμοις δεῖ τεταράσθαι τὴν τροφὴν καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα) itaque, pergit, existimant nonnulli ab iis qui leges ferunt, honesti causa ad virtutem homines esse cohortandos atque excitandos. διὸ περ οἴονται τινες τοὺς νομοθετοῦντας δεῖν μὲν παρακαλεῖν ἐπὶ τὴν ἀρετὴν, καὶ προτρέψασθαι τοῦ καλοῦ χάριν, ὡς ὑπακουσομένων τῶν ἐπισικῶν τοῖς ἡθεσι. Ipse Moses suarum legum fundum non modo virtutem, verum etiam pietatem in deum fecerat; cumque alii, inquit Joseph. in Apion. II, 16. εὐσεβείαν partem virtutis constituent, ipse eam fundum ac totum, singulas autem virtutes partes εὐσεβείας esse voluerat, ita ut καρτερία, σωφροσύνη, δικαιοσύνη, essent partes seu genera. Solent hoc iam antiquiores scriptores inter veterum legum proprium morem referre, vt a diis, eorum prouidentia, et a poenis praemiisque post hanc vitam expectandis aut metuendis, initium faciant. Copiose hoc declarare annisus est Warburtonus. De Pythagoreis id forte probabiliter affirmari potest. At antiquiores non legum verbis, sed institutis ac ritibus sacris metum deorum inculcabant, quo ipsa sacrificia, auguria, lustrationes, iurairanda, pertinebant. Nec aliud quid effatur Plutarch. adv. Coloten. p. 1125. D.

figendos nullam vim habere potest. At prioribus aetatibus vitae praecepta ipsis legibus proponebantur; aut moribus et institutis, etiam nulla verborum praeceptione adhibita, instillabantur; ita officii peragendis ipso vsu homines assuefiebant 1). Naturae humanae et indolis ingenuae, nulla auaritia et luxurie corruptae, inter haec magna vis esse debuit, exemplorum autem vitae auctoritas summa. Ipsis recte factis iuuentus erudiebatur et informabatur, ne verbis quidem monita, saltem nulla quaestiuncularum et disputationum subtilitate. Mox etiam commemorari facta et in exemplum proponi debuere; tandem etiam ficta et ex vera vita adumbrata. Cum his porro nonnulla symbolice praecipere coepere, adscitis institutis symbolicis. Sed symbolis his euenit id quod aliis fere omnibus symbolis, vt, sensu oblitterato ac vi sublata, maneret externa agendi ratio. Sic lustrationum et purgationum mansit ritus, ignorari coepit consilium et ratio. Etiam illud inprimis animo tenendum, quod facile in oculos incurrit, priscis temporibus *nondum factam legum diuisionem in iuris publici ac privati et sacri codicem, nec politiam et iudiciales leges, et, quod appellant, ius criminale seorsum fuisse in sua capita redactum ac distributum*; contra vero veteres istae leges promiscue ac permixtim capita omnis generis complectebantur. Etiam quando in LL. Solonis et in XII. tabulis diremta fuere iura in plura genera ac sectiones, multum adhuc res aberat a iusta aliqua

T 3

partium

1) ἀσκήσει τῶν ἐθῶν, vt ap. Joseph. in Apion. II, 16.
Exemplo sint Cretenses et Lacedaemonii.

partium descriptione. Nec legibus comprehensae sunt ab initio causae et iura cuncta quae in ciuitate desiderari possint; verum scriptum est de vna et altera causa aut crimine, quod illo tempore inter illos homines cum maxime reprimendum esse videbatur. Ita successere aliis alia, modo consilio ac prudenter, modo temere, ac casu. Plerumque enim rerumpublicarum leges sigillatim pro temporum ratione in codicem excrefcere solent, non alio modo quam muri Thebarum lapidibus sparsim conuolantibus et locum suum occupantibus.

Nec hoc dimittendum est animo, etiamsi integras legum tabulas ciuitatum haberemus, non tamen in illis totum ciuitatis ius perscriptum nos esse cognituros, sed *tantum nonnulla, quae a more et instituto maiorum recederent*; non enim dubitare licet, etiam post Charondae et Zaleuci leges multo plura usu et consuetudine, more et instituto, quam lege scripta, fuisse administrata. Multa quoque relicta iudicis arbitrio, imprimis in causis similibus ad leges applicandis: cuius rei exempla vel Romae tempora antiquiora suppeditant. Vix autem vllum fuit ante ius Romanum, quod tam late ad singula negotia et causas descenderet, nihilque aut vsui et consuetudini aut iudicis arbitrio et iudicio relinqueret. Tum *discrimen* ingens *inter mores veteris Graeciae et nostros* constituit non modo popularis imperii forma, et ius ciuitatis, quo et iudicatus et magistratus gerendi ius continebatur, verum ipsa domesticae vitae ratio et conditio; feruorum operae, imprimis in agro colendo, etsi passim fuere libera

libera capita, quae operam locarent, etiam essent, qui glebae erant adscripti *m*); porro muliebris sexus conditio, cum per omnes aetatis gradus in manu virorum, seu patris, seu fratris et agnati, seu mariti, esset femina; iudicium de artibus fordidis et illiberalibus tam diuersum a sensu nostro. Multa etiam mutata sunt scripturae vsu, cum olim voce et oratione omnia negotia publica et priuata essent expedienda; quorsum etiam testium et iurisiurandi vsus multo frequentior, quam nostra aetate, etsi etiamnum nimium forte frequentatus in foro, est referendus.

Bene tamen vel sic nobiscum actum esset, modo seruasset nobis fortuna *libros illos et leges integras vna cum iis, quae de earum vi ad respublicas erant narrata*. Nunc *nudas leges, plerumque truncatas, habemus, deficientibus caussis legum, et rationibus, quae potuere esse plurimae, quas ignoramus, eaeque variae, modo a gentis origine, sedibus, solo, caelo, modo ab opinionibus, religionibus repetitae, seu physicae et ethicae, vt nunc loqui amamus*. Licet quidem in his, Montesquieu aliorumque, etiam antiquiorum, exemplo *n*) multa

T 4

inge-

m) Tales fere *Helotae*. *Penestae* in Thessalia et *Perioeci* in Creta: cf Aristot. de Rep. II, 9. 10. inpr. Athen. VI. p. 263. 264. qui locus de seruorum conditione inter Graecos classicus est.

n) Exemplo sint haec: Numam ex imputata vite diis libare vetuisse, *vt putare vites cogarentur*. Plin. XIV, 12. f. 14. mola falsa vti coeptum, *vt a glandibus reuocarentur homines*. Apud Aegyptios atinos Typhoni consecratos, ne iis vterentur homines, sed equos alerent

rent

ingenioſe comminſci; enimuero in hiſtoriis veritatem quaerimus non commenti ſagacitatem. Raro itaque ipſam legum indolem et conſilium teneamus; raro cauſas aſſequimur: quas tamen niſi teneas, ſaepe legum vim fruſtra putabis te tenere, non magis quam ii, qui leges Romanas ex Diſteſto et Codice laudant nec reip. Romanae ſtatum et conditionem eo tempore, quo lex lata eſt, perſpectam habent. Vt exemplo rem declarem: In Graecis ciuitatibus tantam legum ſeueritatem in diſcernendis legitimis a ſpuris, (γυναικῶν et νόθων) contra apud Aegyptios fuiſſe nullam, bene intelligimus, quandoquidem apud iſtos ciuitatis iura et munera non poterant niſi in certa capita definito numero conferri; contra Aegyptii liberorum numerum et frequentiam in votis habebant, victus facilitate inuitante ad ſuſcipiendos liberos, et cum opinio vulgaris in generandis liberis nihil matri relinqueret, patrem vnicum auctorem haberet (v. Diſtor. I, 80.). At qua de cauſa a Lyciis dominatus feminarum receptus, aut ab Aethiopicis regni ſucceſſio non defuncti regis liberis, ſed fororum filiis

rent. Haec et his ſimilia inter ingenioſa commenta referenda eſſe in promptu eſt. Ita etiam facile aliquid ponere ac ſtatueri licet, quod acute dictum ac ſagaciter inuentum videatur, vbi de cauſis legum, morum et religionum vniuerſe diſputatur; at ea omnia ſaepe concidunt ſi ad ſingula exempla deſcenderis. Moham-medicos ritus, Arabiae ſaltem Orienti vnice accommodatos, quis tandem credere potuiſſet tam late recipi ac ſeruari per regiones ac terras ſoli caelique prorfus diuerſi? abſtinentiam a vino ſeruari in terris vitium feraciſſimis, lotiones religioſas in terris ſiccis aut gelidis?

filiis credita fuerit, et innumera eiusmodi alia, ignoramus. Quid quod illae *leges*, quae ad nos peruenere, ne quidem ab *institutis* sedulo sunt distinctae, venitque *legis* nomine, quod *institutum* erat, (*νόμιμον* non *νόμος*); erant quoque multae *leges* haud dubie ab *institutis* profectae, hoc est, ut nostrates dicunt, *lex* non scripta abiit in scriptam; multa sunt *similia* nostrarum ciuitatum *Statutis*, alia *Consuetudinibus* et Iuri recepto.

Tandem et illud manifestum fit, in illis libris qui periere, *πολιτείας* et *leges* non *semper* totius *reipubl. descriptionem* aut *legum codicem* continuisse, sed complexas esse tantum *ea*, quae cuiusque ciuitatis aut *reip. essent singularia*, instituta peculiaria ac ritus et mores insolitos. Accidit igitur etiam in hoc genere, quod in historiis vbique factum meminimus, ut non notata ac memoriae tradita sint nisi ea, quae a sollenni rerum more ac statu recederent; quae enim perpetua ac consueta sunt, quia popularibus obuia sunt et trita, scripto consignata vulgo omnes fastidimus, gratissima illa cognitu et vtilissima futura posteris, qui post aliquot saecula mores nostros, vitas, et instituta, discere uolent. Hinc plura audaciae per scelera ruentis vastique animi immoderata appetentis exempla quam honestatis ac virtutis moderatae, imprimis vitae priuatae, ad posteritatis memoriam prodita sunt per omnium temporum annales. Vulgus nonnisi ad noua et insolita rerum miracula obstupescit, ad multo maius naturae sibi perpetuo rerum ac certo cursu constantis miraculum hebet:

ita nec in litteris ingenia, nec in rebus gerendis consilia admiratur, nisi nouum aliquid et insolens illa produxerint; vtrum vero illud recte nec ne procuratum, an a caussis probabilibus et honestis profectum sit, et an vtilitatem aliquam veram attulerit, vulgus haud facile laborat, ne tum quidem, cum malorum ex eodem praeclaro facinore natorum sensu ad veriora duci poterat. P. P. in Georgia Augusta d. XVI. Septemb. cId Id cclxxxvi.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
 PRORECTOR
 JO. STEPHANVS PÛTTER
 CVM SENATV
 ANNIVERSARIA INAUGVRATIONIS
 SACRA XXXV.

IN A. D. XVII. SEPT. MDCCCLXXII.

RITE INDICIT.

*Litterarum artiumque inter antiquiores Graecos
 conditio ex Musarum aliorumque deorum
 nominibus munitis declarata.*

Cum a nostris hominibus, Ciues, quoties litterarum nostrarum disciplinarumque orbem symbolica aliqua ratione declarare volunt, Musas et Apollinem, maxime in carmine, memoratos legimus: subit interdum animum illa cogitatio, an fatis consentanea cum nostrarum litterarum conditione et indole illa sint nomina. Quam enim ex Musis appellabimus, in cuius tutela Struvius parvus, quem vocant, sit! aut cui ius criminale, processum imperii, vel theologiam pastorem sacram sanctamque esse dicemus! Contra eae artes, quae inter

inter ceteras Musis propriae et consecratae habentur, poetice et musice, ex academicarum disciplinarum orbe tantum non exulare videri possint; ut adeo Musae non modo ex filuarum recessibus fontiumque frigoribus in oppida et auditoria, ex solitudine et silentio inter clamores strepitusque cathedrarum traductae, verum etiam ex sacro vatium choro, ex mediis Charitum amplexibus abreptae, in contubernium, ne quis ergastulum dicat, earum disciplinarum ac scientiarum detrusae sint, inter quas citharae tibiaeque cantus non minus alienus esse videatur, quam iis in locis, unde *exaudiri gemitus* *). Nec minus tamen fatendum est aliena esse Musarum nomina et attributa ab omnibus illis aetatibus, quibus Graecia Italiaque litteris artibusque floruit; nec Musis consecrata fuit philosophia, eloquentia, medicina aut alia disciplina. Quo ipso intelligitur, neque illis aetatibus Musarum nomen esse inuentum; quod si enim tum demum philosophiam litteras artesque liberales symbolice exprimere voluissent homines, alias ii haud dubie Musas induxissent aliterque earum nomina et attributa constituerent, quam ut a cantu, carmine et saltatione, ea peterent.

Inter haec animus delabitur ad illam cogitationem, paullo grauiorem, quam diuersa et a nostris aetatibus aliena scientiae et doctrinae ratio et aestimatio inter eos homines esse debuerit, qui primi litteras suas Apollinis et Musarum nominibus consecrare voluerunt. Quae res cum paucis forte
animad-

*) Aen. VI, 557.

animaduersa nec ingrata tamen fit ad cognoscendum, nunc in ea cogitatione et commentatione iuuat animum paullatim defigere, vt diuinando assequamur: *quae litterarum artiumque omnino ratio et conditio esse debuerit ea aetate et inter eos homines, qui primi Musarum reliquaque nomina symbolica excogitarunt, quibus litteras artesque et disciplinas designare solemus.*

Et primum quidem, quod ex omnibus illis litterarum personis et nominibus symbolicis intelligitur, illud est, *nullam illo tempore tradendi praecipendique rationem fuisse*, praeterquam quae fit *cantu et carmine*: quae res ipsa artium incunabula et exordia arguit, cum necdum scribendi artificium esset inuentum aut yulgatum. A carmine autem inter omnes populos, qui non ab alio populo victore vel victo cultum humanitatis acceperunt, litterarum primordia profecta esse, et proficisci debere, fatis constat *). Quod igitur *Apollo* et *Mercurius* artibus et litteris praeesse dicti sunt, id non male designatum est alterius inuento et attributo proprio cithara, alterius lyra. *Mercurii* quidem notio haud dubie in Graeciam peregre inuecta, ex Aegypto maxime, vt probabile fit, cum ab initio *λόγος*, h. e. mentis et rationis, tum sermonis, tandem etiam scripturae esset symbolica declaratio, mox eam induere coepit personam, ad cuius auctoritatem referrentur omnia ea, quibus *hominum recentum cultus formare* ille dictus est, aut quibus prisca Graecia ad humaniorem cultum deducta esse credebatur; inter quae primo loco habitam esse videmus musicam cum
humano

*) cf. sup. Comment. de vet. poetar. doctrina p. 167 sqq.

humano eloquio, ad eloquentiam deinceps expolito, tum palaeſtram et certamina gymnica, quibus nec dubie Graecia multas virtutis bellicaeque diſciplinæ cauſas debere viſa eſt, qua belluina illa veterum heroum ferocia fracta, homineſque ingenium corporum vires temperare et certo conſilio moderari regereque didicerunt.

Antiquior, et, quod nobis videtur, Pelasgicae originis, *Apollinis* eſt religio, quandoquidem illa in antiquiſſimis, Etruriae quoque, monumentis occurrit, et Romanis patrius deus fuit Apollo. Religionis vetuſtatem citharae etiam ratio docet, quam priorem fuiſſe lyra neceſſe eſt, quippe cui fundus acceſſit, teſtudinis cauum, quod ſonum corroboraret: cum cithara fides tantum haberet iugo iunctas inter duo cornua. Quod autem Apollini muſica imprimisque cithara, tanquam proprium inventum, tributa eſt, ex eo, niſi fallimur, repetendum eſſe videtur, quod antiquiſſima Delphis fuit religio, quae carmina et choreas cum cantu, citharae maxime, deſideraret. Et fuere Pythici ludi eius generis vetuſtiſſimi, (*ἀγὼν μουσικὸς*) in quibus cantus primum cum cithara et chorus vigit, nec niſi fero, Pythiis inſtauratis, (Olymp. 48, 3.) acceſſit tibia, altera autem Pythiade equorum quadrigarumque curſus, octaua qui aſſis fidibus canerent, hinc alia certaminum genera ſunt recepta. Artium itaque tutela et praefidium Apollini non alia de cauſa delatum eſſe videtur, quam quod primum in eius ſacris antiquiſſimo et patrio Graeciae ritu citharae chorique uſus fuit. Pari more Bacchus
inter

inter deos ingeniorum fautores est adscriptus, quod Athenis in eius sacris dramatica poesis prima incrementa et laudem habuit. Neque mirum videri debet, si poetae ad deum, tanquam auctorem, retulerunt ea, quae in eius sacris ludisque fierent. Pani quoque syringis, tanquam proprii inuenti, laus forte non aliunde venit, quam quod Arcades eius festum choreis fistulaeque cantu antiquo more celebrabant. Ceterum in Apollinem successu temporis artis quoque medicae inuentum et honos fuit collatus: cuius opinionis causam et originem non nisi coniectando assequimur. Notum est primo tempore medicinam inter homines fuisse vix ullam, praeterquam vulnerum, quibus herbas, herbarumque succos vel radices tritas inspergebant; morborum autem *cohors* partim in illa vitae simplicitate *terris* nondum *incubuerat*, acuti vero morbi a deorum, Phoebi maxime et Dianae, ira repetebantur. Ad solis, aestu suo aerisque intemperie corpora tentantis, vim in eo allusum esse, non fit improbabile. Cum tamen semel morborum causas ad deos referre coepisset vetus Graecia, mos inde invaluit, ut de morborum auxiliis consulerentur fere vates, deorumque oracula adirentur; inter quae post Dodonaeum antiquitate et auctoritate eminuere Delphi. Vates autem inter priscos homines, apud quos omnia, quae quis diceret, moneret, suaderet, etiam quae narraret, carmine, adeoque inflammato animi spiritu, magnoque ore proferebantur, pariter omnis doctrinae et sapientiae auctores a),
et

a) ἐνέπνευσαν δέ μοι αὐδὴν (Musae) θεῖον, ὡς τε κλύοιμι
τὰ τ' ἑσσόμενα πρό τ' ἔόντα. Hesiod. Theog. 31, 31. et paullo

et futurarum rerum prouidi, religionum ac rituum consulti, ideoque et occultarum caussarum, remediumque, quibus morbis medela fit, intelligentes peritique habiti sunt.

Artes metalla tractandi et ex iis opera confluendi, fingendi vel sculpendi, in promptu fuit veteri Graeciae ad *Vulcanum* referre, quippe quem ignis symbolum acceperat, etiam eius, qui per vniuersum hoc eum aere et aethere fertur, et qui per subterranea loca diffusus interdum per hiantem terram incluso spiritu erumpente montium Lemni Siciliaeque incendia facere visus erat. In hoc vero illud obseruandum, quod, artium adhuc paruo et obscuro discrimine, idem Vulcanus arma, thoracem et clypeos, simulque affabre factos tripodes cum signis puellarum aureis, idemque fibulas, armillas aliaque ornamenta proculdit et fabricatur (v. Il. Σ.

Minervam nondum memorauimus; eam quidem ab initio virtutem bellicam, quae cum consilio, arte et scientia coniuncta est. designasse, ex Homero fatis obuium est, qui Martem fere apponere solet, temerarii impetus caecique pugnandi ardoris, quem vasti corporis vires faciunt, interpretamentum. Ad *Minervam* mature Graecia mansuetas retulit artes pacis, inprimis femineas texendi, nendi, tingendi acque pingendi; nullae autem artes aliae, quam feminarum, heroum tempore vigeabant,

pauculo post v. 37. 38. Musae, *Εἰρεῦσαι τὰ τ' ἔόντα τὰ τ' ἐσσόμενα πρό τ' ἔόντα*. An aliter de Calchante Homerus *Iliad.* α, 70? Sed de his egregie iam Strabo monuit.

vigebant, virorum studiis ad armorum tractationem conuerfis. Tandem in eam congesta sunt alia attributa et munia ex Aegyptiorum Neith, quam Graeci Athenen interpretati sunt: cf. Cic. N. D. III, 23. Plat. Timaeo p. 22.

Herculis Musagetæ notio in Italia primum nata esse videtur, cum M. Fulvius Nobilior nouem Musarum signa Ambracia Romam translata in Herculis templo dedicasset (Plin. XXXV. l. 36, 4.) quod aliquanto post Marcius Philippus restituit (Sueton. Aug. 29. Ovid. Fast. VI. extr.). Herculis in ea communis cum Musis ara fuit, quam perperam ad Euandrum referre volebat Plutarchus (Qu. Rom. p. 278. D. Frf.), errore inde nato, quod in foro boario alia Herculis ara fuit Maxima dicta, cum signo, quod *ab Euandro sacratum, ut produnt.* (Plin. XXXIV. l. 16.) An vero Herculem Musagetem Fulvius *in Graecia cum esset imperator acceperit, ut Eumenius tradit, in Or. pro rest. Sch. c. 7. admodum dubitamus, cum nondum vlla eius rei in vetere Graecia auctoritas occurrerit; sin is recte id affirmavit, Herculis Musagetæ nomen vix aliunde ortum videtur, quam ab artificis opere aliquo insigni, qui Herculem cum Musis exhibuerat, eo forte consilio, ut praeclara facta Musarum praeconiis decorari significaret. Senioris artis frequens argumentum est Hercules lyram intendens vel pulsans. Quicquid est, recentius certe Herculis cum Musis est contubernium, neque ad litterarum incunabula, de quibus nunc agimus, reuocandum b).*

Iam-

b) [v. nunc Comm. de Hercule Musag. Vol. III. p. xxiii.]
Heynii Opusc. acad. Vol. II. V

Iamdudum vocant nos *Musae*, quarum religionem a Thracibus, et quidem e Pieria primum in Graeciam esse illatam, dubitari nequit *c*). Prima eius sedes in Helicone, vnde hunc potissimum montem Musis sacrum esse voluit omnis antiquitas. Accessit alius fabulae ornatus ex poetarum ingeniis. Primi enim priscae Graeciae vates ex his Boeotiae locis prodire, quorum quidem princeps Linus, Orphei discipulus habitus, ex Thracia aduena, ita excelluit carmine, vt, vetere loquendi more *d*), cum Apolline certasse narraretur. Post alios, quorum non nisi nomina extant, Hesiodus Ascrae, qui sub Helicone vicus erat, vixit, qui etiam Musarum nomina et numerum nouenarium constituisse dicitur; qua de re infra videbimus. Tandem nouam Musis celebritatem attulere Thespiiae, qui et ipse Boeotiae vicus est, apud quas dies festi Musis et ludi habiti sunt *e*). Quae si quis meminerit, tantam in Musarum numero et nominibus varietatem *f*) occurrere non mirabitur: nam in fabulis ornandis suo poeta quisque ingenio indulgit: alia festorum et ludorum celebritas et casus peperisse videri debet.

Nos

- c*) Obuia res, si vel Pausaniam inspexeris IX, 29 sqq. Hesiod. Theog. 53 sqq. [v. nunc ea de re Commentationes antiquiores Volumini VIII. Commentationum Soc. R. Gott. subiectas. Comment. II. III.]
- d*) Sic Thamyras cum Musis, Marfyas cum Apolline certasse dicti: sic passim apud Homerum alii armis, cursu cum diis contendere memorati, qui iis rebus excellerent.
- e*) Pausan. IX, 31. p. 771.
- f*) Adeat, qui volet, libros mythologicos. cf. Dauif. ad Cic. N. D. III, 21.

Nos ea tantum notabimus, quae de litterarum artiumque incunabilis iudicium nobis facere videntur.

Ab initio Aloidae, viribus opibusque potentes homines, quorum nomen ab Orchomeniis, prima veteris Graeciae ciuitate, quae opibus insignibus floruit, profectum videtur, tres Musas ediderant *Meleten, Mnemen et Aoiden* g). Illo itaque adhuc tempore omnis sapientia carmine continebatur, cuius naturam illi a *meditatione, memoria et cantu* repetebant. Antequam enim prisca aetas scribendi artificium aut inuenerat aut fatis excoluerat, deficiente inprimis opportuna habilique materia, cui inscribi litterae possent; qua ex re, tenui per se et exigua, quanto opere omnem vitae humanae ingeniorumque cultum pependisse putatis! ei, qui nouum carmen, nam carmine omnis tum oratio erat inclusa, conderet, mente et memoria versus, quos elaborauerat, retinere necesse erat; idem facere debuit, quicumque cognoscere nouum ingenii fetum volebat, vt memoriae versus mandaret poetae ore exceptos. Auditione enim omnis tum institutio et doctrina in animos descendebat, eoque altius, quo voce, ore, sono, gestu, actione pene mimica, illa animari solebat. Neque aliter quicumquam in vulgus edi vel ad posteritatem prodi potuit, quam si memoriae esset mandatum. Memoriae itaque beneficium eo tempore fuit summum,

V 2

inprimis

g) Pausan. IX, 29. cf. Cic. N. D. III, 21. ibique Danif. Multum argutati sunt in huius numeri ternarii causis Plutarchus, Cenforinus, alii.

inprimis in retinendis superiorum vatuum carminibus. Quare a nonnullis *Mnemosyne* Musarum mater edita fuit, quae ex Jove eas peperit. Nam ii, qui Vrani et Terrae filias eas perhibuerant *h)*, aliud quid sequuti videntur, forte hoc, ut carminis antiquitatem ea re declararent: aut, quae simplicissima ratio, quod, ea, quae abstracta, proprietates, virtutes, in personas mutarant, cum inter numina retulissent, modo ad Jovem, modo ad Coelum et Terram, tanquam nata ex iis et partu edita, referre solebant. Quod vero *Euphemen*, quasi *bene eloquentem* diceret, Musarum nutricem, cuius in Heliconis luco ex saxo signum fuit, commenti erant, id ad carminis suavitatem spectare quis non videat? Carminis autem, uti postea eloquii, multo maior esse debuit vis ad hominum ferorum et barbarorum animos, maiorque adeo auctoritas, quam nunc a nobis facile intelligi potest, ex quo philosophandi subtilitas orationem ad hanc exilitatem attenuavit, qua a sensuum impulsibus viuidoque animi vigore et robore ad iudicii acumen et cogitandi subtilitatem (bono nostro an malo factum dicemus?) omnis reuocata est doctrina et scientia. Quid? quod ipsa scriptura et lectionis inuenta facilitas, dum taciti apud animos ea, quae leguntur, cognoscimus, ut orationem ab aurium iudicio, a numeris et modulationis suauitate reuocavit, ita animum ab iis omnibus, quibus sensus grauissime impelluntur, numerosae inquam orationis grauitate et venustate, actionis

h) Res nota ex Diodor. IV, 7. Pausan. IX, 29. Schol. Apoll. III. 3. qui Alcmanem et Mimnermum auctores eius fabulae memorant.

nis gestusque et motus vi ad afficiendam mouendamque mentem, abduxit et alienauit.

Obtinuit tandem, ut reliquam in numero varietatem omittam (de qua Cicero N. D. III, 21. videndus), *numerus Musarum nouenarius*: qui et ipse, cum primum condi coepit vna cum nominibus, nullam adhuc inter Graecos eo tempore philosophiam, nullas artes liberales fuisse, manifestum facit. Quotquot enim vel nomina indita, vel attributa et munia sunt assignata, si singula excutimus, ad poësin, cantum et saltationem seu chorum spectant; nisi quod historiae iam tum scribi coeperant, quandoquidem Clio rerum gestarum memoriae praeesse dicta; etsi et hoc ad carmen epicum spectauit, quo priscorum heroum res et facta ex antiqua memoria repetuntur *). Vraniam forte excipiendam aliquis dixerit, quippe quae ad astronomiam referatur. Dubitare tamen licet de eo quoque, an ab initio simpliciter ad diuinam originem Musarumque in Olympo choros respexerit is, quisquis primus Vraniam dixit. Munia enim, quae singulis Musis attribui solent, non sine memorabili opinionum varietate et dissensu tum scriptorum tum artificum, ferioris aevi videntur esse inuentum, quando iam

V 3

tragoedia

*) Itaque Homerus, res veteris memoriae expositurus maiorum narratione ac fama acceptas, multo verius Musas inuocat, quam alii poetae. Recte ille copias Achiuorum enarraturus: Ἔσπετε, αἰτ, νῦν μοι, Μούσῳ Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι, Ὑμεῖς γὰρ θεαί ἐστε, πάρεστε τε, ἴστε τε πάντα. Ἡμεῖς δὲ κλέος οἴου ἀκούομεν, οὐδέ τι ἴδμεν.

tragoedia et comoedia inuentae fuere, quibus Euterpe et Thalia praeessent, quod ante Ol. LIV et LXI factum non est. De Astronomia autem carmen Hesiodi nomine insignitum veteribus in laude habitum est: quod tamen inter ea referendum fuisse videtur, quae temere sub Hesiodi nomine ferebantur, occurrunt tamen in ipsis Hesiodi Operibus et Diebus siderum occasus et ortus inter rustici operis et nauigationis praecepta notati.

Nouenarium Musarum numerum etiam in Homeri Hesiodique carminibus constitutum esse, iam a Diodoro (lib. IV, 7.) est obseruatum, vt saltem hoc liqueat, illo iam tempore Musarum chorum ad eum numerum excurrisse. Enimuero in dubitationem ea res adduci posse videtur. Nam apud Homerum numerus nouenarius vno in loco occurrit, extremo Odyssaeae libro (Ω , 60), qui an Homerum auctorem habeat, recte dubitatur. Ab Hesiodo autem an Theogoniae particula illa, in qua v. 57 sq. occurrunt Musarum nomina, profecta sit, parum liquet. Quin Boeoti circa Heliconem indigenae, Pausania teste, negabant non modo praeter Opera et Dies vllum genuinum Hesiodi habendum esse fetum, sed in iis quoque priores versus, in quibus Musae inuocantur, ab aliena manu esse affutos (Paus. IX, 31.).

De symbolicis mythis, qui passim occurrunt, quoties de Musarum singularum parentibus, liberis, amoribus, rebus, narrant poetae, hic agendi locus non est; memorabimus adhuc breuiter ea, quae, de
Musis

Mufis narrata, *veteris vitae et moris vestigia* produnt. Munus earum praecipuum est, hymnos in laudem Jouis patris canere: erat enim hoc inter antiquissima carminum argumenta. Cantant eadem et choreas exercent; (vt in Helicone Theogon. 4. 7 sq.) vetere more et hoc. Saltandi enim, hoc est choros ducendi, vt canendi lyramque vel citharam pulfandi, ftudium et feftiuitas plerumque iungi solebat. Ex prifca vita ductum item hoc, quod Apollo nonnunquam (non enim hoc perpetuum) praecentor chori adhibetur, vt Il. A, 603. et in Cypfeli arca apud Paufan. V, 18. Tribuuntur tandem Mufis alia quae a vatium inter reges antiquae Graeciae fortuna et honore ducta sunt. Vti enim aedi accinebant regum epulis, fic Mufae Jouis deorumque epulis adhibentur, vt canant prifca deorum facta et origines (v. Homer. l. c. Hefiod. Theog. 36 sq.).

A Mufarum nomine appellata *μουσική*, cuius vis et fignificatus vni tandem arti adhaefit, cum ab initio cantum et poeticen omnino declararet, poft-
ea vero omnia ea, quae carmine prodi solebant, ipfamque adeo philofophiam omninoque litteras, inprimis quae ad humanitatem animos emolliunt. Sequiores autem Mufarum nomine, numero et munere, varie vfi funt, cum magna interdum allegoriae licentia, multa quoque argutiarum leuitate, quam oratione profequi et piget et a confilio alienum est *i*).

V 4

philoso-

i) Adeat, qui cognofcere vult, vulgares libros, vel Plutarch. Sympof. VIII, 14. Varron. ap. Auguftin. C. D. II, 17.

philosophiam, rhetoricen et mathematicen designare aiunt; quae res Plutarchi tempore eam scientiarum descriptionem obtinuisse declarat; a priscae autem vitae rudiore indole aliena est. Aevi itaque ferioris quoque habendus est hymnus inter Orphicos is *k*), in quo Musae *omnis doctrinae parentes, animi nutrices, rationis redtrices, mentis moderatrices* appellantur. Inter alia egregium est illud veterum quoque poetarum commentum, quo *Musas* et *Charites* confortio et contubernio iungunt. Itaque illae communes instituunt choreas; interdum in *Veneris* quoque et *Erotis* contubernium Musae adducuntur. Multa alia artifices in gemmis suauiter effinxisse deprehenduntur. Non nostri ingenii est, exemplorum farraginem cumulare, quotiescunque ea opera fatis odiosa superfedere possumus.

Ceterum hoc *Musarum cum Gratiis, Venere et Amore consortium* veremur, Ciues, ne nostris aetatibus tantum non dissolutum videri debeat. Scilicet deducto carmine cantuque ad pedestrem orationem, et philosophiae feueritate sententiis grauibus verbisque subtilibus exultantes animi spiritus compefcente, perterrefactae Gratiae cum ipsis Musis fuga dilapsae sunt. Neque Platonis suauissima oratione retineri potuerunt; quippe cuius exemplo fatis intelligi potuit, aut Philosophiam aut Musas cum Gratiis esse deferendas; philosophandi enim subtilitatem

k) Orphic. Hymn. LXXV. 4. 5. πάσης παιδείης ἀρετὴν γεννώσασα ἀμεμπτον. Θρέπτειρα ψυχῆς, διανοίας ὀρθοδότειρα, (h. αἱ διδούσασα διάνοιαν ὀρθήν, alio nomine ὀρθώτειρα.) Καὶ τοῦ ἐυδυνάτοιο κατῆγγήτειρα ἀνάσασα.

tatem esse posse nullam nisi cum verborum subtilitate et exilitate coniunctam: id quod Aristoteles mirifice perspectum habuit. Eaque res multo magis patuit, cum diuina veritas ad philosophicam subtilitatem attemperata et legum iuriumque interpretatio in scientiam esset conuersa. Si itaque Musarum nomina passim adhuc versiculis in numerorum complementum otiose infidere videmus, *re amissa nomen retinuisse* dicendi sumus. Succedere in earum locum seueriores deae, *quatuor Facultates*, quae quibus parentibus natae, qua mortalium an immortalium cura nutritae adoleuerint, quibus nominibus, muniis, attributis superbiant: alio tempore dispiciemus.

Et haec quidem haecenus luisse iuuat, ac verius proluisse diei festi faustique sollennibus, quae crastino die habebuntur. Quod enim felix faustumque sit, agenda instant sacra anniuersaria Academiae nostrae, quae bono cum deo cras illucescent XXXV. Ducetur ex more pompa sollennis in templum academicum, et inter ceteros ritus sacros festosque oratio habebitur ab Academiae Oratore, Professore eloquentiae; CHR. G. HEYNE. Proludet ille precibus votisque publicis rite persoluendis suscipiendisque praefatione super noto illo philosophi dicto, quo *seuera res esse gaudium* pronuntiatur. Inter ea, de quibus Deo O. M. gratiae publice agenda sunt, primo loco memorabitur illud, quod, nostrarum rerum tutelam Sanctiore Sacratissimae Regiae Maiestatis Consilio sustinente, Viri Illustrissimi eidem Consilio Sanctiori adscripti,

ALB. FRID. DE LENTHE, Praefes Collegii Fisco Reg. curando, et LVD. EBERH. L. B. DE GEMMINGEN, Magnus per Ducatum Cellensem Advocatus, CVRATORES ACADEMIAE NOSTRAE renuntiati, praecipua cura et vigilia pro salute nostra excubare non dedignantur.

Vt his follennibus beneuole interesse faustisque ominibus votisque, in natali hoc Georgiae Augustae faciendis, linguis animisque fauere velit, tabula hac proposita, Ciues, vos rogare, ad officium nostrum et ad beneuolentiam, qua vos prosequimur, pertinere duximus. Vos itaque, Comites Illustrissimi, Barones Nobilesque Illustres Generosissimi, Ciues natalium multoque magis ingeniorum morumque claritate et laude commendatissimi, humanissime precamur obtestamurque, vt follennibus frequentes adesse velit. P. P. d. XVI. Sept. 1722.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

PRORECTOR

JO. STEPHANVS PÛTTER D.

CVM SENATV

ANNIVERSARIA INAVGVRATIONIS
SACRA XXXVI.

RITE INDICIT.

SIMVLQVE

SUCCESSOREM SVVM

GE. HENRICVM AYRER D.

CIVIBVS COMMENDAT

IN A. D. XVII. SEPT. cIo Io CCLXXIII.

*Subiicitur notatio Corporis Iuris glossati MSti
Bibliothecae Georgiae Augusta.*

Duplex libelli huius dos est, Ciues, duplexque eius publice proponendi caussa, vtraque melioris notae faustique auspicii. Ad annorum enim, quibus incolumis stetit Academia nostra et laeta incrementa habuit, summam accedit hodie iterum vnus annus expletus, isque inter res florentes et prosperas, bonorumque omnium, quae paterna numinis

numinis O. M. indulgentia concessit, fructum constantem certumque exactus. Nam secundum publicam vniuersae reipublicae incolumitatem, laetio-rem agrorum prouentum, aeris temperiem salubrem, pacem non dubiam, quis non Regis Optimi, Parentis Indulgentissimi, Pacis Statoris inuictissimi, incolumitatem? quis non domus Augustae fausta incrementa? non laetum terrarum Brunsvicensium statum? inprimis si cum tot vicinarum terrarum difficultatibus comparetur? quis non haec omnia et alia plurima, grata mente reputet, deoque immortali, tantorum bonorum auctori, accepta referat et ad pietatis sensum in animo hilaritate diffuso et commoto excitandum adhibeat? Nostra quidem academica resp, etsi mortibus aliquot Collegarum, qui suis tamen annis obierunt, hoc quoque annuo spatio fuit afflicta, reliqua tamen bona et decora salua habet et intacta. Senatus Sanctioris, inprimisque Curatorum Ill^{morum}, prouidentiam curamque et nostri nostrarumque rerum studium experti sumus tantum, quantum votis etiam inuidiosis parumque modicis satisfaceret. Contigit etiam ea felicitas, vt Viros Illustrissimos summosque, primum L. B. DE WENKSTERN, Regi M. Brit. a Consil. sanctior. et aliquanto post L. B. DE LENTHE, Collegii Fisco Regio curando Praesidem, Academiae Curatorem, coram intueri, eorumque virtutes mirabiles, comitatem et benevolentiam incredibilem, deuenerari licuerit. Locupletata est Bibliotheca academica copiis amplissimis, interque eas codicibus aliquot MSS. et magno typographi-
corum monumentorum numero. Cumque adhuc

ea supellectilis litterariae pars Academiae abesset, quae naturae copias in sua genera et classes distributas speciminibus et exemplaribus illustrat: ea autem si careremus, librorum tantum apparatu contenti, altero oculo acute cernere, altero si non caecutire saltem caligare et lippire videremur: quae enim disciplina naturae cognitione subtiliore vacare potest, et tamen doctrinae accuratae nomine digna videri? Aug^{mi} Regis munificentia summa, et Collegae nostri, Exc^{mi} BÜTTNERI, Viri multiplici variaque doctrina ornati, liberalitate et generoso Academiae publicaeque vtilitatis studio, apparatus Academiae huic obtigit, qui non modo naturalium rerum copias complectitur, verum etiam numerorum praeceptorum et recentiorum diuitem penam, et gemmarum gaza locuplete instruxit nos: isque apparatus ita ad certum rerum ordinem ac systema collectus est et digestus, ut omnium generum exempla adsint luculenta. His igitur nouis iisque splendidis incrementis in Academiam nostram cumulatis anniversarium hoc sollenne merito inter supplicationes et gratulationes exigere decretum est. Publice quidem illae habebuntur in templo academico inter sollennium genus aliud, quod in hunc diem differre placuit. Transferentur enim magistratus academici insignia, quae per annum et quod excurrit in vna eademque domo fuerunt, hoc ipso die extra ordinem in Virum annis, meritis, doctrinae copiis ingeniique et morum vrbanitate venerabilem, Collegam honoratissimum, coniunctissimum,

GE. HENRICVM AYRER D.

cuius vigilantia, prudentia et constantia, spem facit
certam

certam fore, vt disciplinam publicam, egregie per hunc annum firmatam et munitam, omni feueritatis perfeuerantia continuatam et stabilitam habeamus. Prosequimur interea bonis votis omnibusque auspicia magistratus, cui crastinus dies aditalis constitutus est, isque adeo auspicatissimus, cum is academiae natales fausto fidere ortos referat.

Cum autem muneris ratio nobis iniunxerit hoc, vt festis sollennibus proludamus scriptione aliqua publice ad vos edenda, Ciues, et proponenda; si forte sint, qui ad ea legenda animum conuertant, vnde nihil in penum ac cellam sperari, sed ingenii tantum ornamentum doctrinaeque auctus expectari potest; nihil putauimus cum consilio nostro esse coniunctius, quam vt ex iis ipsis copiis litterariis, quibus per hos ipsos dies Augusta munificentia nos instruxit, deligeremus cimelium aliquod insigne, cuius argumento exposito et interpretato vtilitas aliqua ad vos et scientiae incrementum redire posset.

Esto autem cimelium illud ex aliis, quae nunc commemorare non vacat, codex membranaceus maximae formae, qui vniuersum Ius ciuile vna cum Feudorum libris complectitur; fuit is olim Viri Cl. Chr. Gottlieb Schwarzii, Professoris in Acad. Altorfina meritissimi, nuperque, ab eius heredibus redemptus, nostris copiis librariis accessit. Descriptio quidem eius qualiscunque vulgata est, magnam partem ex viri beate defuncti schedis *a*), quae vsibus illis,

a) In Catalogo biblioth. Schwarzianae P. II, n. 1.

illis, quibus erat destinata, satisfacere potuit; studiosis tamen Iurium, quorum studia in hac Academia, si qua alia, feruere videntur, rem non ingratam nos facturos esse putauimus, si notationem eius codicis daremus paullo exactiore et curatiore opera; imprimis cum Iuris Iustiniani notitia vulgaris, qualem ex editis, quas nunc versare solent docti viri, haurire in promptu est, aditum ad eum codicem euolvendum non satis muniat.

Primum quidem omnium tenendum est, *Corpus Iuris glossatum* quinque Voluminibus comprehensum esse; de sexto quod seorsum habendum est, singulatim dicemus. Iam Corpora Iuris glossata non ab Institutis, sed a Digestis initium faciunt; adeoque digerenda erant Volumina hunc in modum: vt Digestum priores tres tomos conficeret, quartum Codex repetitae praelectionis, quintum Institutiones cum tribus posterioribus libris Codicis, Authenticis et duobus Feudorum libris. Hoc etiam ordine Accursius Corpus Iuris glossa instruxit *b*). Digestum autem tribus voluminibus solito more comprehensum, diuisum scilicet in *vetus*, *infortiatum* et *nouum Digestum*, h. e. in prius, medium et posterius volumen. Scilicet barbare ea aetas, quod *primum* erat, *vetus*; cumque auctum illud primum Volumen et quasi corroboratum alterius accessione vellet dicere, *infortiatum*, quodque *postremum*

b) De Gazalupis Hist. Intpp. et Glossator. Minus accurate Pancirollus de claris LL. Intpp. p. 119. Accursium ab Institutionibus auspiciatum dicit.

mum est, *nouum* dixit *c*): quam quidem disper-
 tiendi rationem seu glossa in nimis magnam molem
 subnata, quam vt eam vnum volumen caperet, seu,
 quod etiam probabilius, inde ortam suspicamur,
 quod, cum ab initio in scholis ICTorum priores tan-
 tum XXX. libri Digesti enarrati essent *d*), quan-
 tam quidem eius partem vnus anni spatio interpre-
 tatio e cathedra emetiri et absoluere poterat, mox
 successerunt, qui vespertinis horis alteram quoque
 partem ingeminatis et auctis corroboratisque quasi
 et *infortiatis* studiis, tandem etiam tertiam inter-
 preta-

c) *Infortiare* communi vsu pro *munire* dixit illa aetas;
 sed et augmenti notio inhaerere debuit. Erat enim
fortis frequentatum pro multus; *fortiores* Pfalmi,
 h. e. longiores in Regula S. Benedicti occurrunt apud
 Dufresnium h. v. Sic *fortiter* pro multum; vnde ad-
 huc Gallofranci *fort* eodem significatu. *Inforzare*
 etiam Itali retinere, et Galli *renforcer* et *renfort* eo-
 dem significatu accessionis alicuius factae. In tot
 tamque diuersis virorum doctorum commentis super
 vocis origine (v. post Alciatum, Contium et alios,
 quos vulgo excitatos videri licet, Ferendus Aduens.
 Explicatt. lib. I, 13. Bern. Walther Miscellan. Iur.
 II, 5.) loquendi vsu eius aevi non esse consultum
 primo loco, mirari licet. *Infortiatum* pro *inforto* illa
 aetas dixisse nusquam deprehenditur.

d) Sic Irnerium vetus tantum Digestum enarrasse con-
 stat: hoc enim principio solum cum Codice interpre-
 tabantur in scholis suis doctores publice: successere
 priuatae lectiones in ceteras Iuris ciuilibus partes *extra-*
ordinariae dictae: donec Compendia Iuris ederent, seu
Summas, primus Rogerius, tum Placentinus, et Jo-
 annes Boffianus, tandemque Azo, illustris ICTus.
 Etiam glossa in *Infortiatum* serius contexti coepit, nec
 nisi primo Rogerio auctore.

pretarentur e): vt *noui et veteris Digesti* nomen non absurde nunc vulgo vsurpatum increbresceret.

Vt vero ad nostrum codicem redeamus, dabimus primum descriptionem aliquam formae et partium, tum de aetate eius, tandemque de vsu, cui inferuire potest, iudicium nostrum qualecunque subiiciemus.

A pluribus diuersisque librariis perscripta esse haec volumina, inspicienti manifestum fit: omnes tamen aetate aut aequales aut sibi supparens fuisse, arguit scriptionis character in ipsa diuersitate mirifice conspirans. Elegantiore tamen caractere et nitidiore membrana exarata sunt *duo volumina*, quae *Digestum infortiatum et Institutiones cum Authenticis et lib. X-XII. Cod.* continent: in hoc altero volumine accedunt litterarum, quae libros singulos ordiuntur, picturae, quales prior aetas fert, coloribus nitidis et viuidis f); in Codice minus quidem scite, sed ingeniosa varietate, appicta sunt pro librorum ac titulorum discrimine capita animantium montro-

- e) Absoluebant tum doctores Digesti veteris interpretationem annuo spatio, alius eodem spatio Codicis, alii- que mox reliquas Iuris partes pariter anno. Primum Bartolum binis per diem horis docendo totum Digestum binis annis absoluisse accepimus.
- f) Sunt in iis nonnulla, quae priscos fori ritus ex eo saeculo referunt, et, si quis otiosior inspiciat, vsu habere possunt ad mores hominum declarandos. Alia risum mouent. Ita ad Collat. III. pr. de Lenonibus: superiore loco ritus nuptiales, inferiore lupanar exhibitum, vnde leno et lena expelluntur: et ante Collat. IV. puerperium feminae depictum.

monstroforum, pleraque ridicula. *Digestum nouum* varias habet insertas lacinias, ad refarciendam iniuriam exemplari huic factam. Ita suppleta sunt ab alia manu, eaque feriore, tria folia in principio (a lib. XXXIX. Digesti noui, et infortiati a tit. 3. XXIV. libri initium fieri memineris) vsque ad l. 9. primi tituli: alia duo folia ad glossam suppleendam inserta sunt a recente manu ante tit. quintum, qui est de donationibus. Expletur etiam glossa, a vetere manu adscripta, quae ad lib. 5. tit. de verb. signif. deficit, ab alia manu vsque ad l. 98. Lacunam habet contextus aliquot foliorum inde a l. 139. de verbor. signif. vsque ad l. 132. de regg. Iur. Ex vltima tamen pagina, quae integra subiicitur, (conuertimus enim animum ad indaganda haec, quae primaria in genere eo critices esse solent) intelligi potest, eandem scriptionem fuisse in hoc codice, quam perturbatus duorum foliorum in Pandectis Florentinis ordo in tit. de regg. Iur. vbique inuexerat, antequam error is a Taurello obseruatus et ab Antonio Augustino notatus fuit g). Expleta est lacuna ab alia manu vna cum glossa inde a l. 108. de verbor. signif. vsque ad finem libri: eodem quoque tituli regg. Iur. et legum ordine. Inquisiuimus etiam in cetera loca, ex quibus Pandectae ex Codice Florentino ducti argumenta peti solent: et vidimus etiam in hoc, vt in aliis codd. tit. 8 et 9. lib. XXXVII. esse permutatos; rubricam seu indicem *tit. pro soluto*, qui exemplaribus recentioribus exulat, ante l. 46. tit. de vsurpatt.

et

g) Notissimus est locus Ant. Augustin. Emendatt. lib. I, c. 1.

et vsucapp. appictum; transpositas quoque leges seu capita 31. ad 35. in tit. de manumissis testam.

Codex repet. praelect. a manu minus scita exaratus est: suspicamur tamen extitisse olim hunc eundem librum ab eadem manu perscriptum, cui infortiatum debemus: Ad huius enim calcem folium inde attextum est, quod particulam a l. 13. tit. 18. libri I. Cod. vsque ad l. 5. tit. 23. exhibet. Laudamus numeros ex nostris exemplaribus: eos enim e priscis exulare nemo nescit. Nouem autem tantum libri hoc codicis volumine comprehenduntur, vt fere in ceteris, quantum constat, exemplaribus veteribus scriptis et prelo expressis: cuiusmodi exemplar habemus in manibus splendidum Norimberg. 1475. quocum codicem omnino fatis conuenire intelleximus.

Sed *quintum* volumen, quod *Institutiones, Codicis libros X. XI. XII. Authenticas et Feudorum libros* complectitur, inprimis dignum videtur, quod accuratius inspiciatur. Compacta haec omnia in idem volumen sunt, more illius saeculi, quem in codd. et edd. priscis obseruare obuium est, seu quod ita commodum erat, duobus voluminibus haec complecti, altero Codicis libros nouem priores, altero reliqua, seu quod trium posteriorum Codicis librorum vna cum Nouellis et Institutis, quorum ferior in docendo vltus factus fuisse videtur, honor et respectus aliquo tempore fuit praecipuus, inter Clericos inprimis, quorum commoda pleraque in iis libris exponuntur. Nouellarum

faltem auctoritatem inter Clericos ab omni inde tempore viguisse, earumque vna cum Codice et Institutis notitiam qualemcunque, Digestorum adhuc obscurata memoria, passim ingeniis affuluisse, ex iis colligere in promptu est, quae Guido Grandi in Epistola de Pandectis Florent. disputat gg). Nouellas autem in Corpore iuris glossato nemo facile, qui his litteris imbutus est, alias expectet, quam Authenticas nouem Collationibus comprehensas, h. e. versionem latinam veterem, ad verbum factam, interdum satis barbaram, in foro tamen receptam. Complectitur illa XCVIII. Nouellas glossa instructas diuerso prorsus ab eo, quem nunc seruamus, ordine dispositas: quae res virum doctiss., Schwarzius, quoque fefellit, vt codicem in Nov. CXXV. deficere putaret. Enimvero in superioribus Nouella: *vt nulli iudicum liceat*, quae CXXXIV. est, *de raptis mulieribus*, quae nunc CXLIII. est, et aliae praecefferant. Scilicet deficit codex, vt ceteri vulgati, in authentica *de sanctiss. episcopis et deo amabil.* (Nov. CXXIII.) quae vltima est nonae collationis: sed subiicitur in codice nostro authentica *Vt iudices non expectent* (Nov. CXXV.) quae supra suo loco exciderat. Adiiciuntur et aliae tres fugituae; primo loco *Nouimus ex denuntiatione*, (quae Nov. CX. est de *nauticis vsuris*, qua Nov. CVI. abrogatur). Sed dignum omnino videtur hoc Nouellarum volumen, quod accuratius euoluatur, quam nunc a nobis fieri potest. Ordinem quidem et numerum Authenticarum videmus esse diuersum a vulgato

gato h). Ita in Collatione nona suo loco non deprehendimus authenticam *de privilegio Archiepisc. primae Justin. sedis: de praetor. consul. Cpol. de Armeniis: de operis nouis nuntiatione maritimi prospectus*. Enimvero in his otium, quod conteramus, non suppetit.

Feuda finem habent, vt in vulgaribus libris, cum tit. 51. lib. II. Adiecta est Constitutio FridERICI Imp. *In die qua*. Glossa huius particulae est auctior vulgata, vt adeo eam, quae Jacobi Columbiani curis locupletata fuit, esse probabile sit; frequentius etiam Accursii nomen adscriptum occurrit.

Peruentum est ad *glossam* totius operis, quam *Accursianam* esse cum per se diserte constat, tum ex appositis passim in fine notarum siglis *a. ac. acc. accurs.* ad intelligendum in promptu est i). A diuersis ea manibus, aliis quidem earum similibus, a quibus ipse contextus exaratus est, fatisque antiquis, aliis recentioribus, profecta est. Statim tamen in ipso contextu, binis vbique columnis, exarando, librarium de glossa, quae accessura erat, cogitasse, spatiumque,

X 3

tiumque,

- h) Etiam in praecleara editione vetere, maioris formae, Basileensi ap. Mich. Wenzler: monumento rei typographicae insigni. Comprehendit ea Authenticas glossatas, libros Feudorum et tres nouissimos Codicis libros.
- i) Videtur siglam non animaduertisse Schwarzzius, qui in Schol. ad Prooem. Instit. p. 10. nomen Accursii nusquam adscriptum esse adfirmabat. Inserta est etiam Institutis fatis nitide picta arbor consanguinitatis et arbor actionum, quam a Joanne Bassiano inuentam, a Rosfredo Butiensi vero locupletatam esse constat. Fuit is Accursio aetate suppar.

tiumque, quod eam capere posset, reliquisse, nobis quidem liquere videtur. Nec vero glossa ab ea, quae in veteribus editis vulgata est, variat aut recedit, ut comparatione instituta didicimus, nisi, quod in omnium inter se exemplarium comparatione occurrere solet, ut addita alia sint, alia subtracta et omissa, alia sedibus et locis mutata. Quam rem mirari non debemus. Habent enim Instituta cum Codicis tribus libris et Infortiatum mera signa multiplici modo variata, admodum tamen obscura, reliqui libri verba interpretanda cum signis praefixa; ut saepius istorum hominum oculos, quos aciei firmitate et intentione incredibili valuisset necesse est, mirati simus.

Diuerfus prorsus et seiungendus a superioribus voluminibus est codex pro *sexto* volumine in numeros relatus, ab alia eaque minus scita manu minusque nitida in membrana perscriptus, *Digesti XV. priores libros* cum glossa Accursiana complexus; quae ad lib. XV. tit. 3. deficit, contextu tamen usque ad l. 17. tit. I. libri XVI. producto. A mala manu librum olim fuisse truncatum, antequam ea, quae seruata fuerunt, compingerentur in volumen hoc, dubitare non licet. Praefixa sunt ab alia sed vetere manu, et luculento charactere, duo folia, quae constitutionem Imper. Justiniani *Ornamentum* ad Antecessores, unam ex tribus, quibus Pandectas sanxit Imperator, continent: digna ea, quae a studiosis harum lautitiarum cum editis comparentur, cum ex antiquiore descripta sint, in qua verba passim acramenti pallore exoleuerant: vnde
lacunae

lacunae relictae sunt, etiam sub finem, vbi Graeca ex Homero, quem *patrem omnis virtutis* honorifice fatis appellat Imperator, vt in aliis, defunt k).

Videndum nunc est de *aetate*: ad quam in multis iam a nobis prolusum est. In Catalogo Bibl. Schwarzianae haec erant adscripta: "Scripta sunt „haec volumina sine dubio saeculo XIII. id quod „vel e litterarum forma, vel inde colligitur, quoniam Accursius saeculum XIII. insigni iuris peritia „collustravit etc." Enimuero alterum hoc tantum id probat, vltra Accursii aetatem codicem non assurgere. Litterarum formam et characterem l) saeculi Accursiani esse, facilius est pronuntiare quam probare. Quin illae potius ad saeculum XIV spectant; saltem Accursii aetate codicem feriozem esse ex hoc manifestum fit, quod in Cerotianas glossas incidimus, h. e. a filio Accursii Ceroto additas, v. c. ad l. 15. D. de reb. credit. In hoc igitur manebimus, donec meliora quis docuerit, per saeculi XIV. decursum codicem nostrum esse exaratum m).

X 4

Restat

- k) Quod in fine subscriptum est: *Data Constantinopuli, domino Iustiniano perpetuo Augusto iter Consule* animum aduertere potest: vt *iter* pro *iterum* pictum sit, multo magis ad communem scribendi normam, quam vt *ter* pro *tertium* perscriptum sit. *Tertium* tamen Imp. Consulatum in promulgando Pandecta alia firmant: et in *iter* prima littera obelis iugulata videri potest.
- l) Nullum apud Benedictinos rei diplomaticae auctores specimen occurrit, quod fatis commode comparari cum codice nostro possit; nisi aliquo modo To. III. t. 56. II. *Genus*. cf. p. 599.
- m) Possessorem quendam annum 1462. aliquo loco adscripsisse vidimus. Nec tamen is fuisse videtur, qui
- com-

Restat vt de *auctoritate et usu* codicis paucis disputemus. De quo primum nihil vniuerse, sed de singulis partibus, pronuntiandum est. Omnino, quoties de codicum dignitate et loco, quo habendi sint, agitur, in libris iuris distinguendos putamus codices glossis instructos ab iis, qui glossis vacant, modo ne de exemplaribus glossis oneratis descripti sint. Nec vanam rem putet aliquis, duas in hunc modum classes eorum constituere. Eos enim, qui glossam adscriptam habent, contextum quoque ad glossam accommodatum, adeoque vulgarem, habere necesse est. Ex iis contra, qui glossa carent, etsi et ii plerumque ex glossatis codicibus ducti sunt, possunt esse nonnulli antiquiores et ea aetate, qua glossa enata est, h. e. saeculo XII et XIII. priores, aut ex antiquiore descripti. Hi foli vsum habere possunt criticum, saltem in Digestis, quorum codicem habemus principem Florentinum. Haecenus itaque in his nolimus quenquam operam nimis sedulam codici nostro excutiendo impendere n).

Enim-

compingendum librum ab opifice curavit: esse enim ferioris aevi videtur vestitus libri. Vnde b. Schwarzii parauerit sibi librum non constat. In *Ge. And. Wille V. Cl. Biblioth. Norica Williana P. V. p. 231. 2.* narratum legimus, post excessum b. Schwarzii Nordlingam, Lib. Imp. Civ., litem vindicando codici mouisse, mox tamen nec diiudicatam deseruisse; adeoque non esse ad liquidum perductum, vnde MS. venerit.

- n) In Schwarzianae quidem biblioth. Catalogo To. II. p. I. adscripta sunt haec: *Variis in locis puriores in MS. reperiuntur lectiones* etc. Enim vero haec pro hedera appolita sunt vino tamen vendibili. Librarius fuit imperitus, si quis alius, adeoque perpetua occurrit emendatio ab iis adscripta, qui codice vsi sunt.

Enimuero libros critica subtilitate constitutos nec desiderat forum, quippe quod vulgatam lectionem sequitur; hanc autem vbique ab editoribus, inprimis in Godofrediana editione, qua vultu vtimur in foro, esse interpolatam satis constat. De eius igitur sinceritate ac veritate quoties quaestio incidit, ad antiquiores editiones et codices recurrendum est. Commode igitur contigit, vt, dum lectio ad Florentinum exemplar Brenmanni et Gebaueri curis emendata et ad criticam subtilitatem constituta in vrbe hac prelo excuditur, ad bibliothecae nostrae opes vulgatae quoque lectionis exemplum praeclarum perueniret; inprimis cum praeterea editi veteres adsint libri, qui comparari possint, numero plures, interque hos splendidum Jensonianum tribus Voluminibus maximae formae o).

In Institutionibus, quae tot virorum doctorum curis totque libris comparatis emaculatae sunt p), vt ex tali codice multum frugis bonae expectari possit, nos quidem dubitamus. Vulgavit iam varietatem lectionis ex hoc codice Schwarzius ad prooemium Institutt. sed in tanta farragine non vna occurrit, quae sententiam prauam restituat, obscuram illustret. Omnino illa opera varietatem ex

X 5 vulgari

o) E biblioth. Schwarz. redemptum, et descriptum in Biblioth. Schwarz. P. II. p. 33.

p) Inspiciat aliquis saltem recensum edd. ap. Schwarzium in Scholiis philologicis ad prooem. Institt. recuf. LB. 1739.

vulgari quoque codice, qui in manus incidit, cumulandi, molestiae plus quam fructus habere videtur.

In Corpore Iuris glossato nemo facile subscriptiones et inscriptiones additas expectet, vt nec numeros et titulos librorum, e quibus Pandectarum laciniae confarcinatae sunt. Haecenus adeo nec in Codice, nec in Nouellis, criticus vsus codicis esse potest satis magnus. Cum tamen in his multa sint, quae adhuc studium et operam virorum doctorum desiderant, erunt forte aliquando, quos iuuet codicem hunc consuluisse *q*).

Feudalibus Consuetudinibus comparandis otium iam factum videtur ipsius b. Schwarzii opera: quandoquidem eum ad Gebauerum nostrum variantes lectiones ex pluribus Feudorum codicibus excerptas misisse constat *r*): inter quas etiam ex hac penu, quam domi habebat, symbolam fuisse depromptam dubitare vix licet.

Atque haec quidem de codice Iuris Ciuilis, cuius addiscendi vobis, o Iuuenes florentissimi, quam expedita, plana et compendiosa via nunc in hac nostra disciplinae ciuilis tradendae ratione ducta
et

q) Enotauius ipsi variarum lectionum numerum ex Nouellis aliquot, vnde apparet, operae poenitendum non fore.

r) cf. Gebaueri Narrat. de Brenckmanno p. 175.

et munita est! quot enim quantisque difficultatibus
luctandum, quanta molestiae deuorandae fuere
iuris studiosis superioribus saeculis, cum ex tam
spisso ac vasto opere, tradita per singulas sparsasque
sine ordine annotationes iura discenda erant! —
Verum vocat nos pompa sollennis, quae ad tem-
plum academicum orationibus audiendis ceterisque
ritibus peragendis ducitur. Dicta est sollennibus
hora X. diei castini. Vos, Comites Illustrissimi,
Liberi Barones, Generosissimi ac Nobilissimi Ciues,
vt frequentes adeste velitis, humanissime rogamus.
P. P. d. XVI. Sept. c̄l̄o Īo c̄c̄lxxiii.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
 PRORECTOR
JO. PETR. MILLER D.
 CVM SENATV
 SVCCESOREM SVVM
CHR. FRID. GE. MEISTER D.
 CIVIBVS COMMENDAT
 IN A. D. III. JULII MDCCCLXXV.

De Arcadibus luna antiquioribus disputatur.

Recreāti his ipsis diebus et exhilarati mirifice alterius ex Duumviris Curatoribus nostrae Vniuersitatis, L. B. de GEMMINGEN, Viri Illustrissimi, praesentia, eiusque incredibili inspiciendi et cognoscendi res nostras eaque ipsa ornamenta, quae Regia liberalitate nobis contigere, recensendi studio: indicimus nunc sollennia haec academica tanto maiore cum alacritate et laetitia, quo maior ceterarum nostrarum rerum felicibus successibus cumulus accessit hoc ipso viri summi desideratissimo aduentu. Indicuntur autem sollennia haec in a. d. III. Julii transferendis Magistratus academici insignibus in Virum Illustrem et Consultissimum

CHR

CHR. FRID. GE. MEISTER D.

qui inter solitas caerimonias oratione publice habita, faustis cum omnibus, vobisque, Ciues, fauentibus, Prorektoris munia suscipiet: quod vt et ipsi et reipublicae felix faustumque sit, et nos precamur, et vos nobiscum, Ciues, precamini. Vt vero vota fiant publice, vtque rite pieque gerantur omnia, adeste, Ciues, sollennibus frequentes. Vos autem, Comites Illustrissimi, primo loco rogamus humanissime, vt pompam ducere in templum academicum et sacris nostris interesse pro insigni beneuolentia vestra ne dedignemini.

Quandoquidem autem academiae mos et officii ratio postulat, vt hac ipsa pagella, qua sollennia indicuntur, prolusionis causa de re aliqua erudita, ex medio tamen petita, nec adeo recondita, differantur non nulla: retractare placet rem non iniucundam cognitu, quam nuper in animum reuocauit doctissimus Gallus, disputatione de Cometis instituta a). Vbi enim in ea quaestione versatur, an Luna aliquando Cometes fuerit, qui cum propius, quam salubre esset, accessisset ad terram, ecce, repente ab ea correptus, motu suo circa eam ferri coepit et in satellitis locum cessit: cui rei fidem facere visum est nonnullis hoc, quod, facie Lunae per telescopium explorata, exesarum quasi rupium vestigia

a) *Essai sur les Comètes en general et particulièrement sur celles, qui peuvent approcher de l'orbite de la terre, par Mr. Dionis du Séjour, de l'Academie Royale des Sciences de Paris et Conseiller du Parlement. Paris 1775.*

vestigia, gurgites profundi, sed omni humore exhausti, prominentiumque montium iuga arida apparere putantur; vt credere liceat, nimium propinqui solis aestu eam aliquando torridam exaruisse: eo, inquam, in loco opinionem hanc firmari arbitratur narratione inter Arcades vulgata, qua ii maiores suos terram inhabitasse crediderint, antequam ea satellitem suum, Lunam, nata sit. Narrationem hanc a Luciano ad posteritatem esse transmissam: etsi Ovidii locus satis luculentus ad eam rem fit in Fastis (lib. I, 469)

*Orta prior Luna. de se si creditur ipsi,
A magno tellus Arcade nomen habet. b)*

In hac disputatione plura a viro sagacissimo parum explorata fide posita esse videtis. Primum multum abest, vt Arcades tam acute cogitarint aut coniecerint, vt maiores suos terram inhabitasse crederent, antequam ea Lunam satellitem sibi comparasset. Quod de Arcadibus narratur, hoc est: antiquiores eos Luna aut creditos esse, aut credi voluisse, aut quacunque tandem ratione dictos esse. Nec aliter Ovidius et in illo et in aliis locis c), Quod porro ex Luciano

b) l. c. p. 184. C'étoit une opinion généralement reçue parmi les Arcadiens, que leurs Ancêtres avoient habité la Terre, avant que cet Astre eût un Satellite. Cette opinion nous a été transmise par Lucien. D'ailleurs rien n'est plus formel, que le passage d'Ovide à ce sujet etc.

c) In loco laudato: Orta prior luna tellus h. e. gens, vt saepe νοῦρι· γῆτα, χῶ pro populo et lib. II. Fast. 289. ante Iovem genitum terras habuisse feruntur Arcades, et Luna gens prior illa fuit: nec aliter Fast. V, 90. accipiendum: Luna credita terra prior, h. gens.

Luciano auctore *d*) ea de opinione constare putabat, viro doctissimo condonandum est, a quo postulari non poterat, vt, leuissimae auctoritatis esse libellum de astrologia, perspectum haberet; nam, etsi is inter Lucianea habetur, Lucianum tamen auctorem nullo modo habere potest, si modo non plane sui dissimilis fuit Lucianus. Multo vero minus suspectus ille libellus erat laudandus, quando quidem tot alii multo grauiore auctores laudari poterant, et vero etiam ad rem tanti momenti firmandam, quaerendi et inuestigandi erant ii, qui primi eam tradiderant, vt intelligi posset, qua auctoritate, qua fide rem maxime mirabilem ad memoriam hominum prodidissent. Vix assequi licet, quomodo vir doctus seueritati probationum geometricarum assuefactus in historico argumento tanta cum credulitate versari, aut tantae leuitatis esse possit ad amplectendam fidem rei narratae, non ab graui et antiquo aliquo historico, sed a poeta et ab obscuro homine, qui repetierat ea, quae iam ante D annos in scriptis passim prodita profabant. Omnino etiam hoc exemplo patet, mutuo inuicem auxilio indigere disciplinas, et astronomicam doctrinam non minus posse mutuare aliquid ex historia ac critica, quam adiuuatur veterum scriptorum lectio astronomicis rationibus. Quisquis enim veterum aetatum indo-

lem

d) de Astrologia c. 26. vbi lenissimus auctor, cum exposuisset superstitionem Lacedaemoniorum, qui ante plenam lunam non inirent pugnam, solos, subiicit, Arcades astrologiam non coluisse: ἀνολι δὲ καὶ ἀσοφίῃ λέγουσι καὶ τῆς σελήνης ἔμμεναί προγενέστεροι. atqui hoc frustra sumitur, ex stultitia et insipientia Arcades se luna antiquiores credidisse.

lem et rationem tenuerit, vix vnquam eo deuenire poterit, vt sibi probabili ratione aliqua constare putet: aut Arcades ex toto humano genere solos rem ante omnem hominum memoriam factam, a maioribus traditam accipere, aut eos rationes astronomicas ista omnium rerum rudi aetate satis subtiliter instituere potuisse, vt Lunam non semper in Terrae satellitio fuisse suspicarentur.

Interea tamen quaeri potest, cum interpretationem illam nimium subtilem non admittamus, quamnam aliam rationem sensumque esse statuamus narrationis istius de Arcadibus: sitne exploratum satis, tam stulte de se existimasse illum populum, vt originem suam Lunam antecessisse putaret, an alia probabilis ratio afferri possit, qua dictum illud expediatur. Ad quod, si quis ita quaerat, primo sic respondebimus, vt moneamus, non tam id agi vt fabula illa explicetur; potest enim, vt tot aliarum rerum ex antiquitate, vera ratio ac verus sensus iam dudum ita obliterated esse, vt frustra nunc in eum inquiratur; quaeri tantum hoc, vt doceatur, inanem esse istam interpretationem, quam viri docti fundum nouae rei faciunt. cum tamen illa omni antiquitatis naturae et genio repugnet omni-que fide ac probabilitate destituta sit. Potest tamen praeterea doceri, primo fabulam de Arcadibus ante lunam natis tam parum diferte et explicite traditam ad nos peruenisse, vt nihil tuto de ea pronuntiari possit; etsi, quod sana interpretatio facere iubet, ad veterum hominum sensum et sermonem exigas; tum vero tam diuersis modis iam veteres, qui istis aetatibus

aetatibus propiores fuere, mythum priscum interpretatione tentasse, vt de certa aliqua interpretatione vel ex auctoritate petenda prorsus sit desperandum. Faciamus itaque periculum expediendae huius fabulae tam diuersis modis et traditae et interpretatae. Qua in re tenebimus institutum, quod vtinam sequantur omnes, qui similem disputationem suscipiunt, vt primo loco dispiciamus, quidnam dictum sit, a quo et quibus verbis, antequam ad nostrum sensum de verborum sententiis et causis iudicemus et argumentemur.

Qui primus Arcades *προσελήνους* appellauerat, fuisse traditur *Hippys Rheginus* f). Scriptorem hunc non ignobilem Darii et Xerxis tempore vixisse satis constat; praeter rerum Sicularum libros, et urbium origines, etiam astrologica condiderat g). Verum cum memoratum non sit, quo sensu, qua de causa Arcades eo nomine impertierit, nec factum aliquod adiectum sit, quod iudicium nostrum regere possit: intelligitur iam ab initio, fluctuare illud nec certo facile gradu firmari posse. Aliorum auctorum veterum hac de re nomina seruauerunt
 Gramma-

f) Steph. Byz. in *Ἀρκάς*. Ἴππυς δὲ ὁ Ῥηγῖνος λέγεται πρῶτος καλέσαι προσελήνους τοὺς Ἀρκάδας. Ergo Stephanus, e quo idem repetit Eustath. ad II. β, p. 200. ipse Hippyn non inspexerat, sed traditum sic ab aliis acceperat. Idem Hippys Aegyptios esse vetustissimos hominum narrauerat, vt ex schol. Apollonii discimus lib. IV, 262.

g) v. Voff. de Hist. Gr. IV, 3.

Heynii Opusc. acad. Vol. II.

Grammatici ad Apollonium Rhodium *h*): sunt ii *Eudoxus*, qui Platonis auditor fuit, astronomus insignis, ἐν τῇ περιόδῳ: fuit enim eius doctum opus γῆς περίοδος, multis interspersis, quae gentium historias, opiniones et instituta illustrarent: cuiusmodi tamen hoc fuerit, quod de Arcadibus dixerat, non constat; etsi ex scriptoris studiis et rationibus libellique argumento probabile fit, eum traduxisse fabulosam rem ad astronomiae prima rudimenta. Porro *Theodorus lunam comparuisse paullo ante pugnam Herculis cum Gigantibus factam* narrauerat *i*). Obscura haec, quoniam veteres Arcadum mythos ignoramus. Videtur tamen hoc ad antiquissimum illum Herculem spectare, cuius in cosmogoniis mentio fit,

- h*) Schol. Apollon. Rh. IV, 264. quod scholium repetitum a Grammaticis ad Aristoph. Nub. 397. vnde etiam apparet vetustissimum illud esse et a Lucillo Tarrhaeo, Sophocleo et Theone profectum. Comparauit iam utrumque locum Rutgerf. Var. Lect. IV, 18.
- i*) Apud Schol. Apollon. l. c. Θεόδωρος δὲ ἐν εἰκοστῷ ἐν-
νάτῳ, ὀλίγῳ πρότερον Φησὶ τοῦ πρὸς τοὺς Γίγαντας
πολέμου Ἡρακλέους τὴν Σελήνην Φανῆσαι. Num sub
lunae ortum pugnam factam, an tum primum natam
lunam dixerit, ex excerpto hoc non constat. Nec
magis constat, quis e tot aliis hoc nomine insignibus
Theodorus ille fuerit, cuius opus ad XXIX libros
excreuerat; Samothracem eum fuisse, ex Hephaest.
Ptolem. lib. VII. (ap. Phot. eod. 190.) colligunt viri
docti. Ceterum scholion hoc Apollonii satis memo-
rabile paullo accuratius constituere licet e cod. Reg.
Par. MSt. 2727. vnde descriptum illud in manibus
habemus: τὸ δὲ τοὺς Ἀρκάδας ἀρχαίους εἶναι δηλοῦται
μάλιστα ἐκ τοῦ προσελήνουσ αὐτοὺς λέγεσθαι. Εὐδοξός
τε ἐν περιόδῳ οὕτω Φησὶ. καὶ Θεόδωρος ἐν κβ', (sic et
in Schol. Aristoph.) λέγων ὀλίγῳ πρότερον πρὸ τοῦ
τὸν Ἡρακλέα πολεμῆσαι τοῖς Γίγασι τὴν σελήνην Φα-
νήσαι.

fit, cuiusque partes in pugna deorum cum Gigantibus fuisse praedicantur praecipuae (Apollodor. I, 6, 1 sqq.); siue ad motus tumultusque subterraneos terraeque vicissitudines pugna illa cum Gigantibus, siue ad elementorum inter se in ipso terrae ortu pugnam referenda est. Quidquid est, pugnam illam in Arcadia factam videtur tradidisse scriptor hic, adeoque hinc illustrari potest, quod Arcadium etiam Gigantidem appellatam narrat Stephanus, Eadem porro cum Theodoro tradiderat *Aristo Chius* *k*) et *Dionysius Chalcidensis* *l*), qui etiam populum Arcadiae *Selenitas* ediderat: id quod ad tentatam a scriptore hoc interpretationem veteris fabulae referendum est. His additur *Mnaseas*, Pa-

Y 2

trensifis

k) Arifton Chius, Zenonis Citiensis discipulus: quem adeo inter scriptores fuisse, qui de urbium situ tradiderant, hinc constat: Ἀριστων ὁ Χῖος ἐν ταῖς Θέσεσι. Perperam enim ἐν ταῖς κτίσεσι hoc mutat Rutgers. l. c. quem sequuntur Menag. ad Diog. VIII. 163 et Jonsf. de Hist. philos. script. I, 12. p. 66. Et si plures fuere auctores, qui κτίσεις scripserunt. Verum nec minus θέσεις, situs ac positus urbium, ad geographicas rationes spectat. Non dicemus, ἀπομνησθεῖς Ἀθηναίων, quae inter Aristonis scripta fuit, pro particula istius operis habenda sit apud Plutarch. de Is. et Osir. p. 365. E. Opp. Apud Schol. Aristoph. l. c. est Ἀριστίας ὁ Χῖος.

l) Dionysius Chalcidensis, incertum quando vixerit, inter antiquiores tamen habendus, quandoquidem Dionysius Halic. eius auctoritate utitur in loco de urbibus Romae originibus lib. I. c. 72. De Arcadibus egerat ἐν πρώτῳ κτίσεως. Ita appellari potest opus quod condiderat, κτίσεις, libris V. de urbium originibus, de quo cf. Voff. de Hist. Gr. lib. III. p. 171. In Schol. Apollon. ἐν αἰ κτίσεων legere praestat, quod etiam MS. Regius exhibet.

trensis ille, Ptolemaeo Phisconi aequalis, cuius praeter alia fuere *Εὐρωπιακά*, siue τὰ περὶ *Εὐρώπης*, quae si ex innumeris illis, iisque praestantissimis, scriptoribus veteris Graeciae adhuc superessent vna cum eius libro de Asia, multa sine dubio in vetere historia nunc accuratius constitui possent. Narrauerat ille *inter reges Arcadium Profelenum fuisse*: quae noua ratio est fabulae interpretandae *m*). Praeter illos *Aristoteles* in iis libellis, quibus rerum publicarum descriptiones exposuerat, et quidem in capite de republica Tegeatarum, narrauerat, *barbaros ab initio Arcadium tenuisse, eosque eiektos esse ab Arcadibus antequam Luna oriretur; itaque eos appellatos esse profelenos n*). Etiam hoc ita ab Aristotele narratum, vt rationem nominis reddere voluerit: quasi a pugna aliqua ante Lunae ortum facta illud iis impositum sit.

Vidimus

m) Schol. Apollon. l. c. *Μνασέας δὲ Φησι πρὸ σελήνης Ἀρκάδας βασιλεῦσαι* quae corrupta esse facile intelligitur. (Monuit quoque Val. ad Ammon. p. 168.) Apud schol. Aristoph. l. c. haec sunt verba: *Μνασέας δὲ Φησι Προσέληνον Ἀρκαδῶν βασιλεῦσαι.* et sic haud dubie legere praestat, quam cum Cod. Regio: *Μνασέας δὲ προσελήνους αὐτοὺς καλεῖσθαι.* Quod autem locum illum de Arcadibus ad opus de Europa referendum censemus, inde ductum est. quod Fulgentius Mythol. lib. II, 19. (quem locum repetitum videas in Germanici Caesaris Scholiaste ad Prognost. p. 143.) postquam de Endymione narrauerat, subiicit; *sicut Mnaseas in primo libro de Europa scribens tradidit.* in eodem libro locoque de Pleiadibus et Hyadibus egerat Mnaseas, teste Hygino in Astron. II, 21. vt adeo Musaei nomen ab eo loco alienum esse recte statuunt Intpp. et cum iis Burmann. Sec. ad Vales. emendat. V, 17.

n) Schol. Apollon. l. c. et ad Aristoph. Nub. l. c.

Vidimus adhuc auctores potiores, qui ea de re tradiderant, (nam feriorum scriptorum vel poetarum loca, qui ornarunt fabulam, in censum hic non veniunt) plerique cum interpretatione aliqua adiecta. Cum primos illos antiquiores auctores non habeamus, nec quid illi tradiderint, fatis accurate teneamus: de vero fabulae sensu vix vnquam fatis tuto aliquid pronuntiari posse manifestum fit. Si tamen iudicium ex indole veterum mythorum similique aliarum fabularum ortu ferendum est, tota haec de origine Arcadum ante Lunam narratio ducta est a nomine *Profelenorum*, quod in vetere aliquo carmine vel scriptore occurrebat, et cuius adeo vis et ratio ex eo solo constituenda erat. Nunc cum auctoritatem illam non habeamus neque adeo veritatem ipsam tenere queamus, ad coniectationes descendere licet; videndum modo est, vt antiquitatis genio illae fatis consentaneae sint. Iam autem et olim multae diuinationes in medium allatae sunt, et nunc aliae afferri possunt: de quibus videamus sigillatim quid statuendum sit.

Omnino autem *Profelenorum* nomen impositum Arcadibus videri potest *aut*, quod ante Lunae cultum, remue aliquam de Luna mythice traditam, Arcadum gentem extitisse norant homines, *aut* quod Lunae descriptionem et obseruationem ferioribus demum aetatibus inter eos receptam viguisse constabat. Habet vtraque opinio quo se tueatur, posterior etiam exemplum et auctoritatem veterum scriptorum.

Fuisse *Lunae* cum Pane inter Arcades *cultum praecipuum*, consensu plurimum scriptorum traditur. Antiquitatem religionis hinc colligas, quod in antro sacra iis facta o) sunt; et symbolicae rationis aliquid inesse, non inficiabitur, qui Panem rerum naturam referre cogitet, vnde et Panem adamasse Lunam fabulati sunt p). Potuit ea Lunae religio recipi ab Arcadibus, cum iam per aetates aliquot vixissent homines in Arcadia; qui προσέληνοι appellari poterant, cultu ac religione Lunae nondum recepta. Potuit etiam fabula de Endymione a Luna adamato, cum ea de curru descendisset et cum adolescente vixisset, opportunitatem dare poetis, vt tempora antiquiora ex eo definirent, vt ea Lunae in Arcadia degentis aetatem antecessisse dicerent. Eiusmodi quid obseruare sibi videbitur aliquis in Hesychio q).

Sed vt *ad obseruationem Lunae institutam ab Arcadibus* referre istud nomen placeat, plura mouere possunt: primo quidem loco, quod antiquitus rei astronomicae rudimenta inter eos viguisse aliqua constat, vt vel vrsa maior ab iis constituta declarare

- o) Porphyr. A. N. f. 20. Egregius ac disertus de hoc Antro locus est in Quinto Calabro lib. X, 126 sqq. cf. Schol. Apollonii IV, 56.
- p) Virg. Ge. III, 392. Philosophema aliquod physicum sub hac fabula latere forte potuit, etsi incertum, quale illud fuerit. Nolim enim praestare commenta Baconis de Augm. Scient. lib. II, c. 13.
- q) Hesych. προσέληνίδες, αἱ Ἀρκαδικαὶ Νύμφαι. cf. infr. dicenda; inpr. e Fulgentio.

rare potest, tum quod veteri fermoni vsuique ea forma loquendi accommodata; tandem nec defunt veterum scriptorum loca, qui eandem interpretationem fabulae prodidere. Molestiam tamen in his facit hoc, quod difficile est peruenire ad aliquid, in quo tuto acquiescere possis.

Omnino Arcades gentis vetustate celebratos esse vulgata res est, neque ea a vero aliena *r*), quandoquidem illi Pelasgicae stirpis erant, diuque ante Deucalionem loca illa infedere *s*), eaque ferius quoque tenuere, cum iam a multo inde tempore Hellenes ceteras Graeciae partes infedissent. In hac illi vetustate acceperant a maioribus, fuisse vitae cultum victumque mitiorem ferius receptum, magnamque priorum aetatum partem ferino more fuisse exactam, et vesci solitos primos Arcades glandibus specubusque habitasse *t*)). Cum mitio-

Y 4

ris

- r*) Δοκεῖ δὲ παλαιότατα ἔθνη εἶναι τὰ Ἀρκαδικὰ, τῶν Ἑλλήνων etc. Strabo VIII. p. 595. A.
- s*) Οὔτε Πελασγίς χθῶν τότε κυδαλιμοῖσιν ἀνάσσειτο Δευκαλίδησιν Apollon. IV, 264. 5. *Pelasgiam* quoque appellatam olim (h. e. eo epitheto seu nomine a poëtis designatam.) obseruat Stephanus Byz. in *Ἀρκαίς*, ex Nicolao, Damasceno puta. Plin. V. f. 10. *Arcadia initio Drymodes, mox Pelasgis appellata.* Male hoc more, passim etiam in aliis, poëtarum epitheta pro nominibus antiquioribus venditari solent.
- t*) Loca veterum in re nota adscribere opus non est; nihil notius *βαλανηφαιγία* veteris Graeciae, inprimisque Arcadum. Praeclari Ovidii versus Fast. II, 291 sqq. *Vita feracae similis, nullos agitata per usus. Artis adhuc experta et rude vulgus erat. Pro domibus frondes norant etc.* Hinc Arcades quercubus natos vetus fermo prodebat: quod ornarunt poëtae, v. c. Statius Theb. IV. 175 sqq. *Arcades — veteres astris Lunaque priores — nemorum vos stirpe rigenti Fama satos etc.*

ris vitae initiis, vti apud alios populos, sic inter Arcades fiderum caelique aliquam notionem, sine qua nec arari nec feri poterat, a melioris vitae auctoribus monstratam esse, ex iis intelligitur, quae modo commemoraturi sumus. Iam originum suarum veterisque historiae memoriam, annalibus quoque comprehensam, habuere Arcades *u*); habuere iidem carmina sua; neque adeo mirum est fabulas ex vetere aevo Arcadum plures ad ceteros quoque Graecos exiisse et hinc in communem poetarum sermonem abiisse. Cum igitur in annalibus his tempora fecernerentur humanitatis vitae a feritate: fiderum scientiae respectu declarari illud tempus potuit per vocabulum, quo ante Lu-
nae

- *) Rerum Arcadicarum scriptores fuere cum alii, tum Ariaethus vel Ariethus a Dionys. Halic commemoratus lib I, c. 49. et ap. Hygyn. Astron. lib. II, I. f. et 6. Inter Arcades poetas Agathyllus fuit, cuius elegos aliquot Dionys. recitat. l. c. Cum scriptoribus his, annales suae gentis condituris, ex praesentibus mythis eruere origines Arcadiae necesse esset: fabulae iis veteres de Callisto, et Lycaone patre, de Pane, Mercurio, Endymione repetendae fuere. Translatas hinc eadem et cum Arcadum historia transcriptas ab iis, qui totius Graeciae historias conderent, seu veterum mythorum complexum vno volumine meditarentur. Breuiter hinc potiora capita excerptisse videri debet Pausan. Arcadic. pr. capp. Inferuerat Arcadum origines historiis suis Ephorus, etsi opus illud ab Heraclidarum reditu orsus erat. Commemoratur ex eo Plinius VII, 49. *Arcadum reges CCC annis vixisse*, quod ita accipiendum: in regum veteris Arcadiae recensu reges adscriptos fuisse, quorum vita ad CCC annos producta diceretur; quod Censorinus paullo differtius de Die Natali c. 17. — *vt Ephorus, qui tradit, Arcadas dicere, apud se reges antiquos aliquot ad trecentos vixisse annos.*

nae contemplationem, et, vt in maius-res miraculum augeretur, ante Lunam ea gens fuisse pronuntiaretur; vt forte poëta aliquis primus ausus fit Arcades, cum summam vetustatem gentis declarare vellet, *προσελήνους* dicere: quod vocabulum, propter felicem ingenii audaciam, arripuere mox alii, eoque omnino vsi sunt, quoties Arcadum x) origines vetustissimas designare vellent. Abiit tandem illud in communem vsum, ita quidem, vt etiam narrarentur Arcades hoc ita de se credidisse, se ante Lunam fuisse natos xx); alii interpretationem fabulae circumspexere, quam variis modis tentatam iam supra vidimus y). Nec defuere tamen qui et

Υ ς ipfi

x) Inprimis Apollon. IV, 264. vbi de sacerdotibus Thebarum Aegypti antiquissimis, ea aetate, qua nondum omnia fidera in conspectum prodierant (h. e. *ex hac hypothesis*, notatione sapientum comprehensa erant), nondum Danaï erant, soli Arcades, Ἀρκάδες, οἱ καὶ πρόσθε σεληναιῆς ὑδέονται Ζῶειν Φηγὸν ἔδοντες; ἐν οὔρεσιν. Male aemulatus est locum Nonnus Dionys. XLI, p. 1056. in Beroës laudibus.

xx) Versa adeo res in ludibrium, vt qui Arcades stuporis inculcare vellent, hoc ipso vterentur nomine, vt eos tanquam senio confectos, delirare vulgo dicerent. Etiam contumeliosum hinc nomen natum βεκεσελήνος apud Aristoph. Nub. 397. vbi v. Schol. quem exscripsit Svidas. De βέκυμος constat ex Herod. II, 2.

y) Aliorum, inprimis seriorum Grammaticorum, argutias recoquere nihil attinet. Vna tamen est omnium lepidissima apud Schol. Aeschyl. Prometh. 435. ad vexatissimum locum: ὁρῶν ἐμαυτὸν ᾧδε προτελούμενον, in quo adeo laborant viri docti emendando, cum simplicissimum erat dicere, προσελεῖν (ductum ab εἰλέω, ἐλέω) esse vetus vocabulum, quod notionem τοῦ προπληκνίζειν, ὑβρίζειν habet, et apud Aristoph. Ran. 742. occurrit,

ipsi in hoc inciderent, vt a Lunae contemplatione fabulae causas repeterent, et inter hos quidem primo loco Mnaseam supra laudatum referendum esse suspicamur α).

Habuisse autem siderum scientiam aliquid, quod Arcadibus illa deberet, ex certorum inprimis siderum nominibus apparet, quae a domesticis Arcadum fabulis ducta sunt. Fuit enim hoc follenne, vt ferioribus astronomis, ita priscis sapien-

occurrit, nec aliter explicatur ab Hesychio. Scholiastes igitur Aeschyli: ὄθεν καὶ, inquit, οἱ Ἀρκάδες πρόσελοι ἢ προσέληνοι. Quasi vox aliqua rite sic formari possit, et cur Arcades ὑβρισται dicti? Repetit haec nec plura expedit Etymol. M. et Tzetzta in Chiliad. IV. 813 ἄλλοι δ' ὡς ὄντας ὑβριστὰς, καλοῦσι προσέληνους; idemque in Schol. Lycophr. ad v. 482. vbi et alia interpretatio adiecta, ante lunae cum sole congressum solitos Arcades glandibus vesci. De religioso ritu ille loqui voluit? ἐτρέφοντο γὰρ πρὸ συνόδου τῆς σελήνης πρὶ ὀπῶντες τοὺς βαλάνους. cf. alter loc. in Chiliad. Acutius coniecit Scaliger de Emend. temp. Proleg. ideo dictos Arcades προσέληνους, quod ante novam et plenam lunam res suas exequerentur. Ad multo absurdius commentum detorsit fabulam de Endymione Malalas Chronograph. p. 73.

- α) Schol. Apollonii l. c. vt quidem locus ille ex Codice Regio Paris., collato Scholiasta Aristoph. l. c. restituendus est: ἔνιοι δὲ Φασὶν Ἐνδυμῖωνα εὐρηκέναι τὰς περιόδους καὶ τοὺς ἀριθμοὺς τῆς σελήνης. διὰ δὲ τὸ Ἀρκάδα εἶναι, προσαγορευθῆναι ὑπ' (f. ἀπ') αὐτοῦ προσέληνους τοὺς Ἀρκάδας. οἱ δὲ ὑπὸ Τυφῶνος Φασὶν εὐρεθῆναι. (hoc alibi lectum non memini) Ξεναγόρας δὲ (vetus scriptor, iam Dionysio Halic. laudatus, cuius nobile opus fuit, χρόνοι, seu Chronica inscriptum) ὑπὸ Ἀτλαντος. Δούρις δὲ ἐν πέμπτῳ καὶ δεκάτῳ τῶν Μακεδονικῶν Ἀρκάδα φησὶν, ἀφ' οὗ ἢ Ἀρκαδία καλεῖται, Ὁρχομενοῦ υἱόν, διὸ καὶ Ὁρχομενὸν εἶναι πόλιν (ap. Schol. Aristoph. ποταμὸν) ἐν Ἀρκαδίᾳ.

piensibus, vt nomina ac formas siderum, quae primi obseruarant aut ab aliis obseruata didicerant, ex priscis suae gentis fabulis impertirent. Itaque sidus omnium, quae vetustas narrat, nobilissimum, Vrsa maior a Lycaonis filia, Callisto, notationem accepit cum filio, qui Arctophylax est dictus. Cessitque tandem in haec nomina omnis Graecia, cum antea idem Vrsae sidus Plaustri nomine veniret bubus iuncti, Boote appposito. Cynofura quoque in minorem Vrsam abiit.

Obseruationem siderum per Lunae amorem in Endymione declaratam esse vetere sermone †), non adeo absouum est, siue vt inter cetera sidera eius motus vicesque in primis essent obseruatae, siue vt ad noctis silentia ea res spectaret, inter quae caelo contemplando vacant ii, qui *Vicinam ex alto mundi cognoscere molem Intendunt, totumque animo comprehendere coelum.* Inuentus autem et descriptus Lunae cursus, constitutique menses et duodenis mensibus anni, res videri debuit satis memorabilis; etsi de auctore rei fama fuit incerta: cum alii ad Endymionem, alii ad Atlantem illud referrent. Constat autem Arcades ab initio nec anni nec mensium descriptionem habuisse, sed ex vicissitudine anni et tempe-

†) Fabula hac de Endymione, quam alii ad venandi studium traxerunt, nihil vulgatus. Plin. II, 9. *quae singula in ea (Luna) deprehendit hominum primus Endymion; et ob id amore eius captus fama traditur.* cf. Schol. Apollonii IV, 57. 58. Fuere memorati a priscis poetis montes *afeleni*, ab aliis ad Trachinem, ab aliis ad Aetoliam retracti: quorum nomen ad Endymionis congressum cum Luna reuocauerat Nicander: v. Etymol. M. in ἀσέληνα.

tempestatum tempora metiri consueuisse: itaque annos trimestres vel quadrimestres habuisse dicti sunt, donec accuratius ipsis ad lunares rationes constitutus est annus. *Nam annum, Plinius ait lib. VII, §. 49. alii aestate unum determinabant, et alterum hieme, alii quadripartitis temporibus, sicut Arcades, quorum anni trimestres fuere.* Alios, qui idem memorarunt, excitat Lindenbrog. ad Cenforin. de Die Natali c. 19. qui locus hac in re est classicus: *Item in Achaia Arcades trimestrem annum primo habuisse dicuntur, et ob id προσέληνοι appellati, non ut quidam putant, quod ante sint nati, quam Lunae astrum coelo esset: sed quod prius habuerint annum quam is in Graecia ad Lunae cursum constitueretur.* Opinionem hanc recoquit et suo more exornat Tzetzes Chil. IV, 811 sqq. et Chil. II, 876 sqq. Vt autem ei veterem Mnaseae auctoritatem fuisse arbitraris, mouere potest Fulgentii locus Mythol. II, 19. *Endymionem vero pastorem amasse dicitur (Luna) duplo scilicet modo: seu quod primus hominum Endymion cursum inuenerit: unde et XXX annos dormisse dicitur, qui nihil aliud in vita sua, nisi huic repertioni studuit; sicut Mnaseas in primo libro de Europa scribens tradidit.* Quem totum locum excipit aut excribendum praebuit, non enim vacat nunc in eam rem inquirere, Schol. Germanici p. 143. a)

Nec vero illud alienum esse a veteris fermonis indole putandum, quod tempora ante Lunae vices et rationes repertas elapsa eo modo declararunt, ut ante

a) De hoc Scholiaste cf. Saxium V. C. in Onomast. litt. Vol. I. p. 204. De ceteris v. not. z)

ante Lunam illa fuisse dicerent. Multa alia passim notari possunt eius formae familia: ita Aegyptiorum summam antiquitatem Apollonius, vetustiorum haud dubie poetarum exemplo, ita designat verbis, ut eos *ante vixisse dicat, quam sidera omnia in conspectum prodirent*; respectu forte simul ad id habito, quod siderum notationes eos primos inuenisse putarunt nonnulli *b*). Quod si itaque vel maxime nomen hoc Arcadum, quo ante Lunam nati dicuntur, ad obseruatum eius cursum constitutamque hinc temporis rationem aliquam interpretatione referre velimus: simpliciora multo inuenta iis assignanda occurrunt, quam aliquid tam exquisitae, nec nisi e recentiore disciplina petitae, doctrinae, quod sagacissimus vir volebat, ut Arcades cognitum habuisse diceret hoc: fuisse tempus, quo Luna nondum in fatellitium Terrae adducta esset; feriusque hoc euenisse, ut Luna in Terrae ministerium et famulitium adigeretur: in quod rudes et indoctos Arcades incidisse, omni prodigio prodigiosius habendum esset. Atque haec quidem haecenus. Vos autem, Ciues amantissimi, hac tanquam promulsidae ac gustatione inuitati

b) Apollon. IV, 261. Οὕτω τέσσαρα πάντα. τὰ τ' οὐρανῶ εἰλίσσονται etc. Vbi Schol. γεγονέναι δὲ αὐτούς Φησὶν ὁ Ἀπολλώνιος πρὸ τοῦ πάντα τὰ ἄστρα φανῆναι, κατὰ τὴν τε φύσιν πατανοῆσαι αὐτῶν δοιοῦσι καὶ τὰ ὀνόματα θεῶν etc. Etiam ante Jovem Arcadas vixisse dixit Ovid. Fast. II, 289. Qua de re comparandus Callimach. in Jov. 10 sqq. Nonnus lib. XLI, vbi Beroes (Syriae vrbs erat) antiquitatem inani orationis tumore celebrat, non ante Lunam, et Arcadiam, sed ante Solem fuisse habitatam.

inuitati ad ipsas epulas accedite frequentes, quarum causa illa apposita est.

P. P. II. Jul. c10 I0 CCLXXV.

* * *

Fateor ingenue me mihi nunc displicere in tota huius mythi Arcadum tractatione. Debebam enim disertius et accuratius singulas veterum et recentiorum interpretationes annumerare, breui cuique iudicio adscripto aut subiecto; tum sub finem iudicium meum qualecunque apponere; in quo id sequi debebam, quod cum antiquorum mythorum natura et indole erat coniunctissimum. Nunc autem rem ita exposui, ut circumspicerem statim ab initio quotquot essent rationes interpretandi mythi probabiles, subiiceremque unicuique expositae auctoritatem antiquam, si qua occurrebat. Atqui simplicior ratio ac via erat, ut non, quid possit fieri, sed quid factum sit; deinceps enarrarem: fuisse adeo qui mythum ad antiquitatem religionis, qua Luna apud Arcades celebrata est, referrent; alios qui ad observationem Lunae, eiusque cursus, et rationis temporum inde constituendae, antiquitus inter Arcades factam haec referrent, adeoque tempora antiquiora ita describerent, ut ante Lunam ea decurrisse dicerent.

Non bene proclivis fui in eam opinionem, ut Arcades *προσελήνου*s dici potuisse putarem ex eo, quod ab iis aliquando Lunae cursus erat observatus et ad certam rationem descriptus. Probabilius enim

enim est, hoc esse ferioris commenti. Memor esse debebam, mythum omnino redolere tantam vetustatem, vt in eius caussam et originem prorsus non conueniat tam subtilis interpretatio; si Arcades aut dicti sunt aut ipsi dixere se ante Lunam fuisse, hoc idem fuit ac si dicerent, se tanta antiquitate fuisse, vt ante Lunam iam Arcadia a suis maioribus habitaretur; siue vt Lunam deam apud se natam dicerent, siue vt Lunam in caelo post Solem demum aut alia sidera successisse in locum suum crederent.

Quod si porro redeundum est ad vetustiores scriptores, etsi non constat quo sensu Hippys Rheginus, qui primus id prodidisse traditur, Arcades *προσεληνους* ediderit: tamen id ipsum, quod ille Aegyptiis maiorem vetustatem tribuerat, probabile fit, simili modo de Arcadibus eum pronuntiasse. Atque etiam ceteri, quos laudauimus e Schol. Apollonii, ad antiquitatem Arcadum summam hoc retulere. Fuisse ergo necesse est antiquum aliquem rudium hominum mythum, qui Arcades extitisse ferret, cum nondum luna esset; quemadmodum iidem dici potuere fuisse ante sidera, vrsam saltem, in quam Callisto fuit mutata, et ante Arctophylacem. Forte eodem modo mythum tradiderant, quo luna narrabatur ferius caelum tenuisse. Videri posset hoc ad pugnam Herculis cum Gigantibus spectasse, sub quod tempus a Theodoro traditum, *lunam comparuisse*; habuisseque adeo locum in aliqua Heraclea, in qua tribuebant Herculi Thebano ea, quae ad antiquiorem Herculem spectabant, qui in Cosmogonia

gonia erat celebratus, cum etiam in pugna cum Gigantibus inter deos pugnaret. Forte tamen haec in Scholiis illis e Theodoro narrata fabula obiter tantum interposita est, neque ad Arcades spectat. Lucem aliquam affert, quod in Apollodoro est, de Gigantum pugna: cum Hercules ad pugnam a diis arcessitus esset, quia fatale erat, ut non nisi a mortali excinderentur Gigantes, Terram matrem quaesivisse herbam, qua a morte illi tuti et immunes essent; eam vero Jupiter ipse refecuit inducta mundo nocte, *vetans Auroram, Solem et Lunam, lucere* *). Recte adeo narratum videri potest, Lunam paullo ante pugnam iterum emerfisse.

Vel sic tamen rudem ac pinguem mythum subtiliorem hanc interpretationem non admittere, colligo quoque ex Apollonii loco IV, 261 sqq. ubi ait Aegyptum fuisse habitatam ante omnes alias terras; quae ita effert: *Nondum omnia astra in caelo voluebantur, necdum Danaei erant, nec Deucalionis stirps; soli Arcades erant, Arcades, inquit, qui narrantur ante lunam vixisse in montibus glandium victu* **), cum iam clarum nomen esset Aegypti. Eodem nos ducit Lycophron, qui cum Apollonio veterum fabularum fuit doctissimus; namque et is *Arcades* appellat *ante lunam quernas glandes sub cinere per hie-*
mem

*) Lib. I, 6, 1. Ζεὺς δὲ ἀπειπὼν Φαίεισιν Ἅοϊ τε καὶ Σελήνῃ καὶ Ἥλιῳ, τὸ μὲν Φάρμακον αὐτὸς ἔταμε Φθάσας.

***) οὐπω τείρεα πάντα τὰτ' οὐρανῷ εἰλίσσονται (malim εἰλίσσοντο, ne cum seqq. iungatur.) Οἴοι δ' ἔσαν Ἄρκάδες Ἀπιδανῆες. Ἄρκάδες, οἱ καὶ πρόσθε σεληναίης ὑδέονται ζῶειν Φηγὸν ἔδοντες ἐν οὐρεσιν.

mem torrentes *), vt antiquitatem gentis eo modo declararet; ad quam adeo grammaticos doctissimos fabulam retulisse, dubitari nequit.

Manet itaque hoc, tam rudem et indoctum mythum inter Arcades obtinuisse, vt haberent memoriam rerum, quae narratae essent contigisse apud se, antequam Luna in caelo luxisset; multumque adeo rem abesse ab ea subtilitate, quam viri docti cum olim intulere, tum multo magis nostra aetate, cum voluere adeo Arcadibus asserere inuenta astronomiae nostrae, adeoque infantibus tribuere prudentiam adultae aetatis. Adeo virorum doctorum acumen et iudicium obtudisse videri debent cum optimi viri *Anton. Court de Gebelin* somnia, tum ingeniosi viri, *Io. Silv. Bailly*, de notionibus et doctrinis generis humani ex antiquiore aliquo genere humano superstitionibus commenta.

*) Lycophr. 482 3. τῶν πρόσθε μηνῆς Φηγιῶν πύρων
ὄχην Σποδῶ κατ' ἄκρον χεῖμα θαλψάντων πυρίσ.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
 PRORECTOR
 ERN. GODOFR. BALDINGER D.
 CVM SENATV
 ANNIVERSARIA INAVGVRATIONIS
 SACRA XXXX.
 IN A. D. XVIII. SEPT. MDCCCLXXVII.
 RITE INDICIT.

*Recensentur Numi Familiarum Romanarum, qui in
 Museo academico seruantur.*

Commentatio prior.

Dulciore vix vnquam laetitiae sensu perfundimur,
 Commilitones, quam quoties anniuersaria
 sacra Vniuersitatis nostrae litterariae vobis indicimus:
 multo magis, quoties in rebus prosperis et secundis,
 incolumitate nostrorum bonorum, faustisque cura-
 rum ac studiorum successibus, hoc idem facere con-
 tingit. Ecce nos iterum in ipso sollennium appa-
 ratu et tanquam peruigilio constitutos, cum castino
 die celebranda sint sacra natalitia huius reipublicae,
 et recolenda animis primordia eius tam bono omine
 ante XXXX hos annos iacta, vt ad hunc vsque
 diem

diem laetis ea incrementis effloruerit. Pompa in templum academicum ducta, Deo O. M. gratias aget, earumque causas, recensu eorum, quae per hunc annum euenerunt, facto, enumerabit, habita *de seuerioris diaetae noxis* oratione, Vir Experientissimus AVGVSTVS G. RICHTER. Recepit enim has in se partes publice verba faciendi ac sensus nostros interpretandi, quandoquidem ille in quatuor Candidatos dignissimos, *Iustum Christ. Loder, Car. Wilh. Chr. Müller, Wilh. Io. Conr. Hennemann, et Io. Chph. Otto Ostermann*, viros doctrinae et ingeniorum laude commendatissimos, summos Ordinis Medicorum honores est collaturus. Fidem facere possunt hi ipsi viri doctissimi professioni nostrae, curas nostras, vt vestra, Commilitones, ingenia ac studia bonis litteris imbuantur, laetis successibus non carere. Atque hoc est illud, in quo enitendum nobis est, vt respondeamus voluntati, prouidentiae et munificentiae Regis nostri Augustissimi, Musarum ferta inter lauros victrices intertexta non aspernantis, tum tutelae et indulgentiae summorum et illustrissimorum virorum, quibus, cum Electoratus huius terris regendis, nostrae reip. litterariae sub Auspiciis Regiis moderandae cura est iniuncta. Habemus autem hoc quoque in anno, quae praedicare possimus, studia et consilia tuendae et amplificandae academicae rei, cum alia, tum ea, quibus incrementa et ornamenta bibliothecae nostrae, et Musei, Exc. *Büttneri* nostri olim cura et impensa adornati, nunc Academici, plurima prouisa sunt. Curatum est hoc anno, vt loculamenta et armaria parata sint copiis naturae variorum generum recipiendis speciosa

ciosa et ampla. Locupletatae sunt eae copiae insigni accessione apparatus metallorum Schluteriani, largitione Regis nostri munificentissima in Museum hoc academicum illati. Instruxit illud, bono cum omine, opibus nonnullis aliorum quoque liberalitas, ut nuper Celsissimae Principis, Henricae Christianae de Waldeck, exquisitissimas ingenii animique dotes cum naturae et litterarum amore ac studio copulantis. Alia dono misit Vir clarissimus de Luc, Geneuensis, frater solertissimi arcanorum naturae indagatoris; et iam superiore anno L. B. de Hüpfch, Vir Illustr.

Iam cum multorum votis hoc expetitur adiuverimus, resque illud ipsa monere, consiliumque adornandi eiusmodi Musei postulare videatur, ut copiarum congestarum ac feruatarum notitia aliqua publice proposita existat: (atque utinam simili instituto bibliothecae nostrae opes describere et publicis usibus exponere liceret!) ecce subnatum nobis est consilium, potiorum rerum, quae in Museo hoc academico continentur, recensum in aliquot commentatiunculis, quas hoc publice praefandi munus certis temporibus exigit, deinceps facere. Et primo quidem loco *numos Romanos* recensere iuuat, initio a *numis familiarum*, quas vocant, facto, hoc est ab iis numis, quos per liberae reip. tempora inde ab V. C. 484, quo primum argentum signari coepit, usque ad excessum Augusti, in vrbe quidem quaestores urbani et III viri AAA. FFF. seu monetales a),

in

a) Raro extra ordinem, nec nisi ex Scto, Aediles curules ac pl. Porro pro IIviris instituit IVvros Caesar sub

in prouinciis autem quaestores prouinciales, flandos ac procudendos curarunt, et in quibus partim solennia quaedam symbola reip. Romanae, vel magistratus sui notam, partim res illius anni memorabiles, aut maiorum suorum nomina, ortum, honores, res ab iis gestas vel curatas, memoriae hominum consecrare consueuerunt. Quaestores prouinciales, etiam ii, qui in bellis ciuilibus apud exercitus erant, vt stipendiis soluendis pecuniam signarent, praeter superiora illa, etiam Procons. ac Legatorum aut Imperatorum suorum victorias, res gestas ac decora in numis signarunt. Esse eos denarios ex argento monere vix necesse est, paucis admixtis quinariis, qui loco suo a nobis notabuntur. Certas annorum, quibus signati dicendi sint, notas vix edi posse putamus, ne in iis quidem numis, quos ad certos magistratus aut triumphum annos referre licet; possunt enim iidem a nepote aut alio, qui ab eo genus ducebat, signati esse. Reuocauimus eos, qui in hac penu nostra seruantur, ad suas gentes, et, quantum pro nostro rei numismatae studio et pro otii nostri modo facere licuit, in suos loculos digessimus. Cum tamen similes denariorum horum recensensus iam facti sint ab aliis, ne actum ageremus, in eorum interpretatione copiosi esse nolimus. Vt vero ii, qui vberiore explicationem sitiunt, ha-

Z 3

beant

sub extremum vitae annum; ab Augusto tamen Illviri restituti. Idem Caesar ad bellum Hispaniense profecturus Praefectis vrbis Romae sub Lepido constitutis ius signandae monetae dederat. Augustus Illviro Caesaris, et alios Illviro Senatus constituit, relicto Senatui iure aeris signandi, auro et argento sibi seruato.

beant quem inspiciant, vnum faltem, eumque idoneum ac classicum, auctorem excitabimus, Sigeb. Hauercampum in Thesauro Morelliano; nam Vailantii, et eorum qui ante ipsum idem curriculum emensi sunt, Golzii, Ant. Augustini, Vrfini, Patini, opera, iam ipsi illi viro doctissimo ante oculos fuit posita et in auxilium vocata *b*).

ABVRIA. I. Caput Romae galeatum. Ad mentum nota denarii X, a ceruice GEMinus. = *c*) Sol, capite radiato, in quadrigis, dextra flagrum, laeua habenas tenens. Subter equorum pedibus; M. ABVRIus (tribunus pl. V.C. 561. Praetor 577). Infra appositum; ROMA. *Morell.* 1. *d*)

II. Caput Romae galeatum. X. GEMinus. = Mars in quadrigis, dextra tropaeum, laeua hastam cum clipeo tenens. C. ABVRius (Trib. pl. 568.) ROMA. *Morell.* 4.

ACCOLEIA. I. Caput muliebre (forte Clymenes, matris Phaëthontis: respectu originis a Padi ripis). P. ACCOLEIVS LARISCOLVS. = tres Phaëthontis sorores in larices mutatae: ad dextram vltima arcum, a laeua citima lilii florem manu tenere videtur. *Morell.* 1.

ACILIA. I. Caput deae Salutis laureatum. SALVTIS. = Hygiea laeua columellae innixa, dextra serpentem

b) [Ab illo inde tempore Eckhel, V.C. in Catalogo Musei Caesarei Vindob. Numor. Vet. To. II. alium recensum edidit] Dupli qui adfunt numi, in hoc recensu non commemorantur.

c) Auerfam numi partem hoc signo declaramus.

d) Tab. Thef. Morell. *Familia Aburia*, et sic porro.

serpentem tenens. MANIUS. ACILIVS III. VIR. VALETIV. (aedium Valetudinis et Salutis tuendarum feu reficiendarum Triumvir) *Morell.* III.

II. Idem fere, diuerfae tamen fabricae.

AELIA. I. Caput Romae galeatum. X. = Dioscuri pileati cum stellis et hastati in equis concitatis. P. PAETVS (Cof. 552.) ROMA. *Morell.* 5.

II. Caput muliebre, forte Dianae feu Junonis Monetae. BALA. (f. *Balatro*, cognomen Aeliorum.) sub mento C. (nota monetarii.) = Diana in bigis ceruorum, vtraque manu faces praeferens. Subter ceruorum pedibus cicada, signum officinae monetalis. C. ALLI (*Aelius*) *Morell.* VII, 20. *et si paullulo diuerfus.*

AEMILIA. I. Caput deae Concordiae velatum. PAVLLVS LEPIDVS CONCORDIA. = Aemilius Paullus tropaeum statuens, adstante Perseo manibus in tergum reuinctis, cum binis eius filiolis. supra TER, (f. tertium triumphauit) et infra PAVLLVS. *Morell.* T. I, 6.

II. Caput Veneris victricis laureatum. X. ROMA. = Statua equestris (forte Anci Marci regis) in ponte. MANIUS AEMILIUS, et inter fornicēs LEPIDUS, qui quaestor V. C. 675., pontem sublicium ex ligneo lapideum fecit. *Morell.* T. I, 2.

III. Caput Lepidi nudum. LEPIDUS, PONT. MAX. III. VIR. R. P. C. (*reip. constituendae*). = Caput Caesaris Octauiani nudum. CAESAR. IMP. III. VIR. R. P. C. *Morell.* T. II, 1.

IV. v. in *Plautia* 2. (*Morell.* I.)

ANTONIA. I. Nautis praetoria. ANTONIUS. AVGUR. III. VIR. R. P. C. = Aquila legionaria inter signa cohortium. LEG. II. *Morell. T. VII.*

II. Similis. LEG. IV. III. Item. LEG. VII. IIII. Item. LEG. X. V. Item. LEG. XI. VI. Item. LEG. XII. VII. Item. LEG. XV. VIII. Item. LEG. XIX. IX. Item. LEG. XX.

X. *Quinarius*. Caput Victoriae cum humeris alatis. III. VIR. R. P. C. = Leo gradiens. ANTONIUS. *Aerae* XL. IMP. (Intellig. aera Lugdunensis inde ab V. C. 633, cum Gallia Cisalpina provincia Romana, Lugdunum autem municipium factum est cura M. Antonii Cretici, qui Triumviri pater erat) *Morell. T. V, 4. 5.*

XI. Caput Jovis laureatum. S. C. (*Senatus Consulto*) N. (Sigla monetalis) = Victoria in quadrigis citis (adeoque quadrigatus, ut vulgo appellabant hos numos denarios) altera palmam cum habenis, altera coronam tenens. Q. ANTONIUS BALBUS PRAETOR (Praetor Sardiniae 570.) *Morell. T. X, 13.*

AQVILIA. Caput Virtutis galeatum. III. VIR. ab altera parte virtus. = Vir scutatus mulierem prostratam releuans. MANIUS AQVILIUS MANII NEPOS. Infra: SICILIA. (M'Aquilius, III. vir monetalis Augusti aetate, vnus ex maioribus, M'Aquilius, memoriam recoluit, qui V. C. 652. feruis fugitiuis profligatis Siciliam restituerat.) *Morell. I.*

ATILIA. Caput Romae galeatum. X. = Victoria in citis bigis, infra C. ATILIUS (per compendium scripturae exaratum) ROMA. *Morell. n. 4.*

AVRELIA.

AVRELIA. Caput Vulcani, pileo laureato, pone forceps cum stella. (Declarat Cottam aliquem Vulcani aedem refecisse) C. nota monetaria. = Aquila fulmini insistent. L. COTta. *Morell. n. 3.*

BAEBIA. Caput Romae galeatum. X. TAMPILVS. = Apollo cum arcu et sagittis (nisi Jupiter est cum fulmine) in quadrigis. ROMA. infra M. BAEBIus Q. F. (fuit Cos. 583.) *Morell. I.*

CAECILIA. I. Caput Romae galeatum. X. ROMA. = Elephanti protome in umbone clipei Macedonici laurea inclusi. M. METELLVS. Q. F. (Fuit is Quaestor a. 623. expressit memoriam Q. Caecili Metelli Macedonici) *Morell. T. I, 2.*

II. Caput Romae galeatum. X. Q. METELLus (Macedonicus, idem qui de Pseudophilippo triumphavit) = Jupiter in quadrigis, dextra laurum, laeva fulmen gestans. ROMA. *Morell. t. I, 6.*

III. Caput iuvenile imberbe laureatum, forte Apollinis, infra stella. L. METEL. A. ALBINus Spurii F. = Roma sedens super armis: cui a tergo adstant Victoria coronam imponit. C. MALleolus. ROMA. (Sunt nomina III virorum monetarium.) *Morell. T. II, 2.*

IV. Caput barba cincinnata, laureatum, Neptuni esse putant; nisi Jovis est. Q. METEL. PIVS. = Elephas gradiens. SCIPIO IMP. (Pompeii Magni gener. Cos. 702.) *ibid. 6.*

V. Caput Pietatis, apposita ciconia. = Praefericulum cum licao: auguratus insignia: intra lauream. Infra IMPERator. Referendus numus ad eundem Scipionem. *ibid. n. 7.*

VI. Caput Africae; apposita spica et stiva aratri. Q. METEL. SCIPIO IMP. = Hercules clavae innixus. EPIIVS LEGatus F. C. (*feri curavit*). Fuit adeo is inter Legatos eiusdem Scipionis in Africa exercitum aduersus Caesarem ducentis. *ibid.* n. 8.

CAESIA. I. Protome Veious, dextra iaculum in fulminis speciem vibrantis: cum Monogrammate, feu APollo. (quo nomine interpretati esse videntur Romani Veiouem, v. Gell. V, 12.) feu RA, vt monogramma Romae fit. = Lares duo fedentes, adstante cane. Supra Vulcani protome cum forcipe. LARES per litterarum compendia. L. CAESIus. *Morell. I.*

CALPVRNIA. I. Caput Apollinis cincinnatum, laureatum, CV. (numerus forte matricis) = Eques defultor laeua habenas dextra palmam tenens. Supra: CXXIII. Infra L. PISO FRVGI. Subter: ROMA per monogramma (in memoriam ludorum Apollinarium a L. Pifone Praetore V. C. 641. editorum cufus a L. Pifone Quaestore) *Morell. T. V.*

CARISIA. I. Caput Sibyllae = Sphinx alata fedens. T. CARISIVS III. VIR. (Spectat ad a. V. C. 741. quo de libris Sibyllinis quaestio habita ab Augusto. v. Sueton. c. 31.) *Morell. T. I, 5. B.*

CASSIA. I. Caput Vestae velatum, a ceruice simpulum. L. figla monetalis. = Togatus ante arulam feu cistam stans, tenens tabellam, cui V. inscripta (h. *Vti rogas*) LONGINVS III. V. (Q. Cassius Longinus Triumvir monetalis, in memoriam L.

I. Cassii Longini Trib. pl. V. C. 616. qui legem tabellariam tulit.) *Morell. I, 3.*

II. Caput Apollinis, a ceruice sceptrum. = Aquila fulmini insistent, inter lituum et praefericulum (Auguratus symbola) Q. CASSIVS. (Ludos Apollinares respicere putatur numus) *ibid. 6.*

III. Caput Bacchi vittatum hedera redimitum; thyrsus a ceruice. = Caput Liberæ pampino coronatum. L. CASSIVS Q. F. In memoriam Ludorum Liberalibus a L. Cassio aedili factorum V. C. 639. *ibid. n. 7.*

IV. Caput deae Libertatis. LEIBERTAS. C. CASSIVS IMP. = Praefericulum et lituus, auguratus insignia. LENTVLVS SPINT^{her.} *ibid. t. II, 5.*

CIPIA. I. Caput Romæ galeatum. M. CIPIVS M. T. (Quæstor V. C. 631.) = Victoria in bigis palmam altera, altera habenas tenens. Infra nauis temo (numo forte in usum rei naualis cuso) ROMA. *Morell. I.*

CLAVDIA. I. Caput Romæ galeatum. = Victoria in trigis. APIVS CLAVDIUS. Q. MARCIUS *Morell. t. I. 5.* vbi interponitur tertius ex Triumviris monetalibus, T. Manlius.

II. Caput Dianæ cum arcu et pharetra in humero. S. C. = in bigis, tenens coronam et palmam cum habenis. CXXXIII. (nota monetalis forte matricis) TIB. CLAVDIUS TI. F. AP. N. (Quæstor Siciliae V. C. 504. quo anno P. Claudius Pulcher Cos. aduersus Poenos classe infeliciter pugnavit) *ibid. n. 6.* sed cum diuersis numeris.

III.

III. Caput Apollinis reuinctum laureatum: a ceruice testudo. = Diana stans, vtraque facem solo innixam tenens. P. CLODIVS M. F. Spectat ad ludos Apollinares a. 708. *Morell. II, 1.*

CLOVLIA f. Cloelia. I. Caput Romae galeatum; ad ceruicem corolla. ROMA. = Victoria in bigis. Subter pedes spica duplex (quae Siciliam duplici messe feracem respicere creditur.) T. CLOVLIVS. (Quaestor vrbanus V. C. 506.) *Morell. I.*

COELIA. I. Caput Romae galeatum. = Victoria in bigis. CALDV. (Coelius Calvus, Quaestor a. 625.) Infra: L. figla monetaria. *Morell. 4.*

CONSIDIA. I. Caput Libertatis, ambiente aream laurea. = Sella curulis laurea ornata. P. CONSIDIVS PAETVS, idem ille, qui Pompeio victo in Africa legionibus binis praefuit. *Morell. I, 13.* sed ibi CONSIDI PAETI.)

CORDIA. I. Capita Dioscurorum iugata. RVFVS III. VIR. = Juno Moneta cum bilance et scepro, noctua, seu, quod alii volunt, Amore, humero infidente. MANIVS CORDIVS (M. Cordius Rufus III. vir monetalis.) *Morell. I.*

II. Caput Veneris diademate reuinctum. RVFVS S. C. = Amor delphino frenato infidens. MAN. CORDIVS (in gratiam Caesaris cufus putatur) *ibid. 2.*

CORNELIA. I. Caput viri, aliis Martis, galeatum; supra verticem stella. CN. BLASIO CN. F. A vertice tripus, vt mihi videtur, nota monetaria. = Jupiter, seu Liber pater, inter Junonem et Mineruam, a qua coronatur, nudus stans, dex-
tra

tra hastam, laeua amictu inuoluta fulmen (quod manifestum fit, vt adeo Jovem credere malim,) gestans; appositus frutex. ROMA. *Morell. I, 1.*

II. Caput Martis galeatum, exstante ad laeuum humerum hasta. = Victoria in citis bigis, dextra corollam gestans. CN. LENTVLus. (qui 557 Procos. ex Hispania citeriore ouans urbem ingressus est.) *ibid. 5.*

III. *Quinarius.* Caput Jovis laureatum. = Victoria stans ante tropaeum, laeua palmam tenens, dextra corollam eleuans. CN. LENTulus. *ibid. t. I, 6.*

IV. Caput Genii Populi Romani diademate redimitum; a ceruice sceptrum. G. P. R. (*Genius Populi Romani*) = Sceptrum corona laurea reuinctum, globus et gubernaculum. EX. S. C. (*ex S Cto*) CN. LENTulus. *Quaestor urbanus 694. ibid. t. II, 1.*

V. Caput Q. Pompeii Rufi Cos. nudum. Q. POMpeius RVFI (*filius*) RVFVS COS. = Caput L. Cornelii Sullae: SVLLA COS. *Morell. t. IV, 1.*

VI. Sella curulis inter sagittam et lauream: RVFVS COS. et supra: Q. POMPEI. Q. F. = Alia sella curulis inter lituum et coronam, superne: SVLLA COS. infra: Q. POMPEI. RVF. *Morell. t. IV, 2. et in Pompeia t. III, 4.* Memoriam duorum Coss. auorum suorum, Q. Pompeii Rufi et L. Cornelii Sullae, celebrat Triumvir monetalis Q. Pompeius Rufus.

VII. Caput Jovis Capitolini, cum sigla Q. = Jupiter in citis quadrigis, tenens fulmen et sceptrum cum habenis: L. SCIPio ASIAGenes. *Morell. t. V, 5 seq.*

CREPVSA.

CREPVSA. I. Jovis Anxuris seu Veivus caput laureatum cum scepro, ad mentum signum monetale. = Eques iaculum proiectans. P. CREPVSIus. Refertur solet ad originem gentis Campanam. *Morell. 1 seq.*

CVPIENNA. I. Caput Romae galeatum, a tergo cornu Copiae. X. = Dioscuri in equis decurrentes. L. CVPIENNIus. ROMA. *Morell. 2.*

CVRTIA. I. Caput Romae galeatum. Q. CVRTIus. X. = Jupiter in citis quadrigis, scepro cum habenis tenens, et dextra fulmen emiffurus. M. SILANus. ROMA. Sunt nomina duorum ex III viris monetabilibus. *Morell. 1.*

DIDIA. Caput Romae galeatum, cum monogrammate Romae. = Duo, alter sagulo militari indutus, gladio et clipeo armatus, scutica alata profernit alterum, nudum gladium in humero et clipeum manu tenentem. T. DEIDIus. (Cum nulla vllius Didii opera in b. feruili fuerit: placet esse numum cufum post T. Didii Praetoris victoriam de Scordiscis aliisque Thracibus V. C. 639. et respici ortum eorum a Scythiis, qui feruos bellum mouentes scutica castigarunt. Nota res ex Justino II, 5.) *Morell. 1.*

DOMITIA. I. Caput Romae galeatum. L. POMPONIus CN. F. X. = Mars in citis bigis, hastam vibrans, laeua parmam tenens cum habenis: prominet lituus militaris. L. LICINIus. CN. DOMITIVS. (L. Pomponius, vnus e III. viris monetabilibus; nomina duorum Cenforum, L. Licinii Crassi, Cn. Domitii Ahenobarbi, V. C. 661.) *Morell. t. I, 4.*

II. Caput Romae galeatum: a ceruice spica.
= Victoria in citis bigis. Subter Venator leonem
excipiens. CN. DOMITI^{us}. ROMA. (Respicit
Cn. Domitii aedilitatem 585. in qua venatio populo
data est. Spica ad annonae curam spectat.) *Morell.*
t. I, 6.

III. Caput Romae galeatum. ROMA. X. =
Jupiter in quadrigis, laeua fulmen et habenas, dex-
tra lauream gestans. CN. DOMITI^{us}. Videtur ad
eum Cn. Domitium Ahenobarbum spectare, qui de
Auernis triumphauit V. C. 633. *Morell. t. II, 1.*

EGNATVLEIA. I. *Quinarius*. Caput Apol-
linis laureatum. C. EGNATVLEI^{us} C. F. infra Q,
= Tropaeum, subiecto lituo militari, adstante Vi-
ctoria, quae clipeum inscribit. Q. ROMA. (Lit-
tera Q. pro K. originem Corinthiacam Syracusanor-
um declarat. Cui quinarii in Sicilia a C. Egnatu-
leio, Octauiani quaestore, cum Sext. Pompeius
Sicilia esset pulsus. *Morell. I.*

FABIA. I. Caput Romae galeatum. ROMA.
X. LABEO. Jupiter in citis quadrigis, sinistra
sceptrum cum habenis, recta fulmen tenens. Sub-
ter prora nauis. Q. FABI^{us}. (Q. Fabius Labeo
Praetor 564. classi praefuit aduersus Antiochum
missae.) *Morell. I, 1.*

II. Caput Junonis Monetae; apposita sub
mento libra, et a ceruice caduceus. C. ANNI^{us}
T. F. T. N. PROCOS. EX. S. C. = Victoria in
citis quadrigis, palmam dextra tenens. Supra eam
Q (figla Syracusanorum) infra: L. FABI^{us} L. F.
HISPANIENSIS, *Quaestor* (T. Annii aduersus Serto-
rium in Hispanias missus sub 671.) *Morell. t. I, 8.*

III. *Deauratus*. Caput muliebre turritum et velatum (Deae Caelestis Afris cultae) ad ceruicem nota monetalis B. = Victoria in citis bigis. Subter struthiocamelus, symbolum Africae. C. FABIVS C F. Habitus vulgo pro antiquissimo denario C. Fabii Pictoris Cof. 484. Sed ad Cinnae et Carbonis tempora eum retraxit Hauercampus. *Morell. t. I, 6. seqq.*

FANNIA. I. Caput Cereris spicis coronatum. AED. PL. = Duo aediles in fellis sedentes, adstante arista. A tergo P. A. (*publico argento*) Infra: M. FANNIUS. L. CRITONIUS. Aediles pl. hi V. C. 709. *Morell. 2.*

FARSVLEIA. I. Caput Junonis Monetae: a tergo modius inuersus. MENSOR. = Dea Roma in bigis stans manu prehendit togatum ascendentem. L. FARSVLEIUS. Subter equis XC. (L. Farsuleius Menfor e III. viris monetalibus fuit; et ciuitatem Italis Sociis Lege Iulia 664. datam designare voluit.) *Morell. I.*

FLAMINIA. I. Caput deae Romae galeatum. X. ROMA. = Victoria in citis bigis, corollam dextra tenens: L. FLAMINIUS CILO. *Morell. I.*

FLAVIA. I. Caput Romae galeatum. X. = Diana in bigis, coronam praefereus. FLAVS. (f. V. pro VIV. Vix ad gentem Flauiam spectare putatur.) *Morell. I.*

FONTEIA. I. Janus seu caput biceps imberbe laureatum. N. = Triremis remigibus instructa, in puppi aplustre, (Hauercampo pro diademate regali

regali habitum) stante in puppi gubernatore. C. FONTEIUS. Infra; ROMA. (C. Fonteius Quaestor V. C. 641. Gens ea plebeia originem ducere videri volebat a Frontone Jani f.) *Morell. I.*

II. Caput Veiovis laureatum; subtus fulmen. MAN. FONTEIUS C. F. = Amor capellae infidens. Supra duo pilei Dioscurorum vel Larium, infra thyrsus. Ambit aream laurea. Ad Sullae tempora refertur numus, interpretatione varia, sed incerta. *Morell. 3.*

III. Caput Martis iuuenile galeatum: a ceruice tropaeum. P. FONTEIVS P. F. CAEPIO III. VIR = Eques galeatus decurrens hasta duo barbaros prostratos defixurus. MANIUS FONTEIUS TRIB. MIL. cuius nobile aliquod facinus, forte in bello cum Celtiberis, T. Didii ductu, insigniuit hoc numo P. Fonteius Capito, Triumuir metalis, V. C. 661.

Sed fatis haec dicta videntur in apparatu sollemnium, quae instant. Neque enim a nobis quicquam amplius requiri poterat, quam ut prolueretur paucis ei, quod summam consilii constituit, ut precibus nostris a vobis, Commilitones, consequamur hoc, ut caerimoniis et sollemnibus huius sacri anniuersarii frequentes adesse, perorantes audire, bonaque vota concipientibus fauere velitis. Fortuna secunda, qua adhuc vsi sumus, facit nos audaces in vota.

Providentia propitii numinis, quae per quadragenos hos annos rem nostram academicam ultra vota in ipsis primordiis concepta euexit, bene sperare nos iubet de futuro, si modo Fortunæ Georgiæ Augustæ nos ipsi non defuerimus.

P. P. d. xvii. Sept. c1o Iō cclxxvii.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE

PRORECTOR

ERN. GODOFR. BALDINGER D.

CVM SENATV

SUCCESSOREM SVVM

LVDERVV KVLKAMP

CIVIBVS COMMENDAT

IN A. D. II. JANVARIII MDCCCLXXVIII.

*Recensentur Numi Familiarum Romanarum, qui in
Museo Academico seruantur.*

Commentatio altera.

Illuxit iterum follellne illud tempus, Ciues, in quo, inter vota publica et supplicationes, quae in ipsis noui anni auspiciis maiorum more fieri solent, Magistratus academici summi honores et insignia in aliam domum transferri solent; acceduntque adeo ad ea, quae pro summa republica fiunt, vota aliae cum congratulationes de iis, quae in re academica ex animo euenerunt, tum nouae votorum conceptiones et precatationes, vt bona nostra perennent, aspera vero et seu metu seu ipsa re molesta auertantur. In quibus ne nunc copiosius versetur,

Aa 2

Ciues,

Ciues, otium nobis faciunt ea ipsa sollennia, quae in crastinum diem publice indicimus, in quibus Vir Excellentissimus, admodum reuerendus, Collega coniunctissimus,

L V D E R V S K V L E N K A M P

fausta inter omina et inter laetas gratulantium voces auspicabitur Magistratum curae fideique suae mandatum, sibi que ab antecessore in manus traditum. Diuident autem inter se duumviri hi spectatissimi supplicandi nouaque vota publice suscipiendi partes; alter quidem, Magistratu se abdicans, oratione simul sua complectetur b. Halleri, qui sub anni superioris exitum vita decessit, laudes, eiusque in rem litterariam vniuersam, Academiam Gottingensem, et studium medicum enarrabit merita.

Hac itaque officii parte leuati, Ciues, quandoquidem sollennibus in hac tabula indicendis praefandum est, tanto liberior data est facultas exspatiandi et detexendi telam, quam nuper exorsi eramus, vt Numorum, quos Romanarum Familiarum vocant, in nostro Museo academico seruatorum recensum perfequamur. Vt igitur ad illud vestigium, in quo tum substitimus, reuertamur, commemoranda nunc venit

Gens FVRIA. I. Caput deae Romae galeatum. X. = Diana in bigis citis, eleuato flagro, crescente luna in fronte insignita. Supra murex, s. concha Tyria. Infra PVR^{pureo}: (prima littera ad veterem ductum efficta) Subter: ROMA. Spectare videtur numus ad L. Furium Purpureonem, qui bello

bello Punico II. Praetor de Poenis et Gallis V. C. 554, et Consul 558. de Gallis Boiis triumphauit. *Morell.* 1.

II. Janus biceps barbatus. M. FOVRI. (*M. Furii*) L. F. = Roma galeata et stolata, stans cum hasta, coronam imponit tropaeo: cui subiacent duo clipei et litui. Ad latus: ROMA. Infra: PHILI (PH per siglam) M. Furium quaestura functum esse probabile fit. Commendauit is memoriam P Furii Philii, qui e maioribus fuit. Triumphauerat ille Cos. a. 531. cum C. Flaminio Nepote, altero Cos. de Gallis Infubribus. *Morell.* 3.

III. Caput Cereris spicis coronatum, inter spicam et granum tritici. III. VIRI BROCCHI. = Sella curulis inter fasces geminos cum securibus. L. FVRI. CN. F. *Morell.* 4. Cusus ab aliquo e Brocchorum familia III. viro monetalis; is L. Furii Cn. f. quem inter maiores habuit, praetoram celebrat, in qua ei frugum emendarum cura extra ordinem mandata erat. Eo enim ducunt symbola in numo expressa.

HERENNIA. I. Caput deae Pietatis. PIETAS. = Iuuenis nudus senem amictum humero impositum asportans. M. HERENNIVS. Apposita nota monetalis K. Ad fratres Catanenses numum spectare manifesta res. v. vel Cluv. Sic. ant. p. 121. M. Herennium Siciliam Praetorem rexisse credere licet. *Morell.* III, 3.

HOSIDIA. I. Caput Dianae cincinnatum et diademate reuinctum: cum pharetra et arcu ex hu-

meris. GETA. III.VIR. = Aper vero transfixus; allatrante cane. C. HOSIDIUS. C. F.

II. Similis subaeratus. Vterque par fere, nec tamen idem cum *Morell.* 1 et 2. Fuit hic Hofidius forte vnus e III. viris, qui venationes celebrarunt in natalibus Augusti a. 635. vt Vaillantius suspicatur.

HOSTILIA. Caput dei Palloris: a ceruice lituus = Diana singulari ritu vestita; capite radiato; pedibus iunctis; seu vt in arboris truncum, taxi Hauercampus putabat, desinant, seu quod credere malis, vt adducta stola plicis in gradum struictis assurgat. Talis enim Dianae habitus in nonnullarum vrbiu religionibus, Ephesiae interdum, item Laphriae; hoc loco Leptitana exprimi putatur. Altera ceruum cornu prehendit. L. HOSTILIVS. SASERNA. Fuit is alter e binis fratribus, qui Caesarem in Africam sequuti erant. v. Hirtius de b. Afric. 10. Lepti cum legione praeerat et in ea vrbe numum signasse videri debet. Ducebant autem Hostilii genus a rege Tullo Hostilio, quem in re trepida Pauori et Pallori aedem vouisse nota res est vel ex Liv. I, 7. *Morell.* 2.

IVLIA. I. Caput Romae galeatum. CAESAR. et appicta sigla ☽ = Venus bigis Amorum volantium vecta; sub iis lyra concordiae symbolum. Subscriptum: L. IVLIUS L. F. Numum L. Iulii Caesaris, viri consularis, legati Caesaris in Gallia, iussu a proquaestore aliquo csum probabile fit. *Morell.* I, 4 D.

II. Caput Veneris, Genetricem credere licet, diademate reuinctum = Aeneas nudus humero Anchisen velatum sustinens, dextra Palladium praefrens.

ferens. CAESAR. Julii Caesaris iussu cusi numi cum sint, magnam eorum copiam existare mirum non est. Adfunt trini, omnes integri et intacti. *Morell. I, 5.*

III. Caput Cereris spicis coronatum. DICTator ITERum COS. TERTium = Capeduncula inter lituum et aspergillum vna cum praefericulo: Pontificatus Maximi insignia. Apposita nota D. tum: AVGVR. infra: PONT. MAX. Spectat numus ad a. 708. et Caesaris liberalitatem, dato in populum extra ordinem frumento, Cereris capite designat. *Morell. III, 5.*

IV. Caput Veneris (Genetricis). A ceruice prominet Amor = Tropaeum cum clipeis et lituis militaribus. Adfident hinc vir reuinctis manibus in spolia respiciens, illinc femina lugens passis capillis. Infra: CAESAR. Galliam et Germaniam designari, et Caesaris de Gallis et Germanis victorias innui vix dubites. *Morell. IV, 1.*

V. Caput Veneris eximie ornatum: corona floribus ex auro et gemmis facta, lapides in aure, monile ex vnionibus in collo: a tergo IIT (monetalis nota, matricis forte) = Tropaeum cum scuto et lituo militari, adstante securi, Pontificatus insigni. Subtus: CAESAR. *Morell. IV, 4.*

VI. Elephas draconem calcans. CAESAR. = Capeduncula, aspergillum, securis, apex. Numus hic valde obuius ad victam Africam refertur: eius enim symbola elephas cum dracone. Pontificatum Caesaris referunt instrumenta sacra. *Morell. IV, 7.* Habemus tria exempla, cum quarto subaerato, nec

tamen ab eodem, sed simili typo profecta: ut plures ac diuersas matrices ad eandem formam ac descriptionem factas esse appareat.

VII. Caput Apollinis laureatum = Colonus agens boues iunctos. IMP. CAESAR. Caesar Octavianus sub a. 725 Carthaginem Coloniam a Julio Caesare deductam nouis colonis firmauerat. *Morell. IV, 8. k.*

VIII. Caput dei Triumphi cincinnatum, laureatum, alatum. A ceruice tridens: qui victoriam naualem designare videtur. Afficta nota monetalis, quam incudem esse arbitramur = Victoria in quadrigis, laeua habenas, dextra corollam tenens. Apposita officinae monetariae nota NE. Inferius: L. IVLIVS BVRSIO. *Morell. t. IX, 10.* qui Carthagine diruta ad triumphum Africani usum hos numos cufos esse suspicatur.

IVNIA. I. Caput Seruili Ahalae. AHALA. = Caput L. Junii Bruti. BRVTVS. *Morell. I, 1.* Vtrumque caput barbatur. Signatus numus, fatis frequens, a M. Junio Bruto, Julii Caesaris percussore, qui paternum genus ad Brutum libertatis Romanae auctorem referebat, per matrem vero Seruiliam Seruiliam Aham inter maiores numerabat.

II. Caput deae Libertatis. LIBERTAS. = Consul inter duo lictores cum fascibus et securi incedens, praeunte accenso. BRVTVS. Eiusdem Bruti, qui primum Consul fuit, memoriam recoluit M. Junius Brutus. *ibid. 2.*

III. Caput Romae galeatum. X. = Diofcuri haftati in equis concitatis. C. IVNIus C. F. Infra: ROMA. Fuisse hunc hominem aliquando inter III viros monetales necesse est. *ibid.* n. 4.

IV. Caput Romae galeatum. X. = Victoria in bigis, vtraque manu habenas premens. D. SILANVS. L. F. ROMA. Supra bigas numerus in aliis aliis: in vno nostro IIII. in altero XXVIII. in tertio III. nota officinae monetalis. Etiam in hoc tertio a ceruice deae Romae litt. F. *Morell.* II, 1. et t. V, 1 sq. Bigatum hunc ad D. Junium Silanum quaestorem vrbanum a. 612. *Varr.* referre solent.

V. *Subaeratus*. Caput Bruti. BRVT. IMP. L. PLAETorius CESTianus = Pileus inter duo pugiones. EIDus MARTiae. Numus a legato Bruti, Plae-torio, cufus. Narrat de eo Dio XLVIII. c. 25. *Morell.* II, 4.

VI. Caput deae Libertatis. PIETAS = Duae dextrae iunctae, caduceum alatum amplexae. ALBINVS. BRVTI. F. *ibid.* III, 7. Est is D. Junius Brutus, adoptatus ab A. Postumio Albino; a M. Antonio Mutinae obfessus, et ab Hirtio et Panfa Coff. liberatus. Concordiam exercituum, qui se coniunxerant, declarat numus.

LICINIA. I. Caput Romae galeatum. L. POMPONIus CN. F. = Mars nudus, lituum cum clipeo laeua tenens, in bigis citis, hastam laeua protendens. L. LICinius. CN. DOMitius. Fuere hi censores a. 661. L. Pomponius e IIIviris monetabilibus esse videtur: reliquorum duorum, C. Mal-leoli, et L. Porcii Liciniani, nomina in aliis denariis

riis occurrunt ap. *Morell. I, 5. 6.* quibus tertius no-
ster addi potest.

II. Protome deae Romae galeatae, hastam
dextro, sinistro humero clipeum inscripto equo su-
stinentis. Ante mentum stella, verius quam dena-
rii nota. Luna crescens in fronte non apparet.
ROMA = Cancelli seu septa Comitii; alter toga-
tus, suffragium laturus, tabellam in cistam iniicit,
alter tabellam a diribitore accipit. Supra P. NER-
VA. cum nota obscura monetali equi. Notabilis
numus ad gentem Liciniam vulgo refertur, melius
ad Siliam, plebeiam, ex qua aliquis Trib. pl. legem
tulisse videtur, quae ad comitorum iura spectabat.
Eam memoriae mandavit P. Nerva, nepos, inter
Illviros monetales allectus. *Morell. I, 8.*

III. Protome Veiovis telum triplex seu fulmen
trifulcum vibrantis = Pallas in citis quadrigis,
dextra hastam vibrans, laeva habenas cum clipeo
comprehendens: C. LICINIUS. L. F. MACER.
Est is qui praetorius repetundarum accusatus et
damnatus est Cicerone Praetore: idem Quaestor a.
Varr. 677. Morell. III, 4.

LVCILIA. I. Caput Romae galeatum intra
lauream. (*Argentum*) PVblicum = Victoria in bigis
citis. M. LVCILIUS RVFUS. *Morell. 1.*

LVCRETIA. I. Caput Romae galeatum.
TRIO X = Diofcuri in equis concitatis. CN. LV-
CRETIUS. (Quaestor vrb. incerti anni) ROMA. *Mo-
rell. 1.*

II. Caput Apollinis radiatum = Luna crescens
cum septem stellis. In medio Lunae TRIO. Infra:
L. LV.

L. LVCRETI^{us}. Familia Trionum plebeia; quam nomen a septem trionibus petiisse manifestum fit. Ignotus et hic L. Lucretius Trio; non male tamen creditur ad Julii Caesaris tempora pertinere. v. *Morell. 2.*

LVTATIA. I. Caput Romae galeatum. X. CERCO. ROMA. = Intra coronam querneam trimis praetoria: in puppi aplustre (non acrostolium, quod prorae est) in prora caput Romae victricis, pro parasemo. (Male Hauercampus tutelam interpretatur) Q. LVTATI^{us} *Quaestor. Morell. I.* Q. Lutatium Cerconem Quaestorem vrbantum fuisse bello Punico II. a. 500. probabile fit, vt adeo inter vetustiores sit denarius hic.

MAIANIA. I. Caput Romae galeatum. X. = Victoria in bigis. C. MAIAN. ROMA. *Morell. I.* Ignota prorsus gens, quae in hoc Victoriato occurrit, quam in *Maeniam* vulgo mutare voluere; Perizonius adeo in *Minatiam*. Hauercampus peruiaciter tuetur *Maeniani* nomen. In numo tamen nostro tam manifeste expressa est Maiania gens, vt nihil de ea dubitari possit. Sunt litterarum compendia quidem, sed fatis diferta: C. MAIAN. ita vt MA vno ductu et interposita I. mox AN iterum vno ductu effingantur. Nec tamen hoc inauditum, in numis hominum atque etiam regum nomina seruata esse, quae in historiarum monumentis, seu eorum potius fragmentis, non occurrunt. Si historiae litterariae aliquis est fructus, eorum quoque, quae interiere, notitiam arbitramur esse longe fructuosissimam, vt desinant tandem viri docti spernere aut damnare

damnare ea seu nomina seu facta, quae diu ignota tandem in lucem producuntur. Sunt enim innumera, quae periere, et pro sexcentenis aut sexmillenis amissis vix vnum est, quod fortuna seruauit: ita vt stomachum moueant, qui manu se sua, tanquam spicarum mergitem, vniuersa, quae vsquam libris tradita fuere, comprehendere putant, aut qui quotquot v. c. de Aegyptiis, Graecis, Orientis populis, et sic porro, in Herodoto, Diodoro et aliis narrata supersunt, omnino eadem esse credere videntur, quae vsquam de iis olim tradita fuere aut Graecis innotuere.

MAMILIA. I. Caput Mercurii petasatum; a tergo caduceus. = Vlysses redux, a cane agnitus.
C. MAMILIus LIMETANus.

II. Idem numus: ad caduceum *M.* sigla monetalis. *Morell. I.* Gens Mamilia plebeia, Tibure oriunda, genus referebat ad Telegonum Vlyssis et Circes filium, Tiburis conditorem. Ea enim multarum familiarum vana fuit persuasio, vt Graecam originem habere vellent *a*).

MARCIA. I. Caput Regis Anci Marcii, a quo ea gens originem duxit, diademate reuinctum,
a cer-

a) Qua de re v. ad Virgil. Aeneid. VII. Exc. IV et VII. Aliae gentes Romanae a Troianis originem repetere malebant, non minus vana professione. v. Aen. V. 115 sqq. et ibi not. et 563 sqq. Plura hoc de rerum genere teneremus, si, amissis tot Annalium et historiarum libris, Catonis saltem Origines, aut Varronis librum de familiis Troianis, cum Attici familiis Romanis, aut Iulii Hygini libros haberemus.

a ceruice lituus. ANCVS. = Aquaeductus, inscriptis litteris: AQVA MARCia, cui imposita statua equestris manum eleuans. Subter equum frutex. PHILIPPVS. Videtur is esse notus ille L. Marcus Philippus, orator, Cos. a. 663. siue vt is Quaestor a. 645, seu, quod elegantia operis credere suadet, eius filius in Quaestura numum percusserit. Equitis signum ad nominis originem reuocant, vt qui primus illud adiciuit, rei equestris studio inclaruerit. Enim vero statuam equestrem, nescitur cui ex ea gente, positam *b*) adumbrari, docet inprimis frutex ille sub equo: qui tam male habuit interpretes, vt varia comminiscerentur, ne rationem eius et causam ignorare viderentur. Scilicet ille frutex pro veruto est seu statumine ac pedamento, cui innixa sit signi moles. Obuia res est in signis ex aere; inprimis videnda signa Herculanensia Alexandri et Amazonis. *Morell. I, 1.*

II. Caput Romae galeatum, cum stella, nisi denarii nota est. A tergo incus vel arula, signate in binis nostris expressa, ab aliis non memorata. = Victoria in bigis citis. Subter binae tritici aristae: M. MARcius. ROMA. *Morell. I, 2.* Ad M. Marcium Rallam refertur, a. 542. (apud Pigh. 541.) Quaestorem vrbanum: quo Syracusae a M. Marcello captae

b) Si coniecturae locus est, potest is esse Q. ille Marcus Tremulus, qui Cos Anagnia capta de Hernicis triumphauit. V. C. 448. Liv IX, 43. cui inde *statua equestris togata posita est*, quod *populum stipendio* (uolus forte aut aliquot annorum) *liberauerat*. Plin. XXXIV, 5. s. II. iam autem in numo signum equestre togatum est: in altero numo apud Morellium tenet laurum.

captae sunt. Binae autem illae spicae, passim in Siculis numis obviae, ad duplicem messem felicemque frumenti prouentum in agris Siciliae declarandum valent.

III. Caput Romae galeatum. X. = Eques, citato equo infidens, quem Philippum Macedoniae regem, Persei patrem, edunt. A tergo equi fruticis genus ignotum: in nostro numo arista est aculeata, quaternis foliis munita. Vepris genus esse coniectat Hauercampus, quo designentur saltus inuui, per quos Q. Marcius Philippus Cos. V. C. 585 exercitum aduersus Perseum duxit. (Nimis argute, quam ut fidem facere possit. Tum Perseum potius exhiberi putes. Nisi omnino eques Macedonicus effectus est: frutex autem obscurum Macedonici alicuius tractus seu loci symbolum habendus.) Q. P. LIPVS. (antiqua scriptura) ROMA. *Morell. I, 6.*

IV. Caput Apollinis laureatum. = Silenus stans manu eleuata, saltantem diceret; caudatus, subligaculo cinctus, utrem humero impositum laeua tenens. A tergo columella cum signo; Victoriolam alii agnoscunt. L. CENSORINUS. Videtur is esse L. Marcius Censorinus, qui a. 605 Consul fuit, et quem circa Liberalia aliquid nouasse aut forte ludos scenicos edidisse suspicari malumus, quam argutias Vaillantii et Hauercampii admittere. *Morell. I, 7.*

V. Anci Marcii et Numae Regum capita iugata, utrumque (in nostro numo) diademate reuinctum, illud tamen barbatum, alterum hoc, quod miseris, imberbe c) = Defultor eques binos equos concita-

c) Nec tamen de interpretatione vultus dubitare licet, cum alii aerei essent ipsis nominibus adiectis.

concitatos scutica instigat, alteri ipse infidens. Sub equis nota I. infra: C. CENSORinus. Hic C. Marcius Cenforinus quis ex pluribus eiusdem nominis fuerit, non constat; quaesturam gessisse probabile fit numo hoc signato. Respexisse autem videtur ludos, ab aliquo forte e maioribus opipare instructos. Nam Hauercampi coniectura paullo longius petita est, a Marcianis carminibus et Apollinarium ludorum institutione, *Morell. II. 3* sq.

VI. Caput Romae galeatum. LIBO. X. = Dioscuro hastati in equis. Q. MARCIUS. ROMA. In nostro MA, quod per compendium scriptum esse debebat, vitiose exaratum est, nec ut extritum dixeris: MRC. Q. Marcii Libonis nomen etiam in aereis numis exstat; est tamen illius, et omnino Libonum familiae, obscura memoria.

VII. Caput Romae galeatum, a ceruice corolla videtur efficta esse. = Victoria in quadrigis. Infra litterae, quas antea sic legebamus: T MARCIUS LIBO QVAESTOR. Videbamus tamen in Marcii nomine compendii quid inesse. Nunc sine haesitatione legimus: T. MA. (per compendium, *Marcus*) AP. PIUS CL. AUDIUS QVAESTORES: urbani sine dubio; ignoti antea, nec in alio, quod meminimus, numo obuii. Haud multum, nominibus tamen, dissimilis est alius ap, *Morell. III, 1*.

MARIA. I. Caput Cereris spicis redimitum. C. MARIUS C. F. CAPITO. XXVII. = Colonus iunctis bubus arans. S. C. et superne XXVI: sed numerus vterque attritus et obscuratus; v. *Morell. I, 1*. officinam ille monetalem designare creditur.

Copia

Copia ingens horum numorum est, qui a C. Mario Capitone, C. Marii nepote, cusi putantur, cum quaesturam sub C. Julio Caesare in Gallia Cisalpina gereret. Designauit autem Eporediam^{d)} coloniam in agro Gallico, a C. Mario sextum Cof. a. 654 deductam.

MEMMIA. I. Caput Cereris spicis redimitum. C. MEMMIus C. F. = Tropaeum, religato subtus captiuo geniculato. C. MEMMIUS. IMPERATOR. Prior ille C. Memmius quaestor numum signauit, filius alterius C. Memmii, qui victoriam de hoste reportauit; C. Memmius Gemellus creditur is esse, qui praetor Bithyniam et Pontum fortitus est, a. 697. eoque Catullum secum abduxit. Cereris autem caput eo pertinet, quod, ut ex aliis numis constat, Cereales ludos aliquis Memmius Aedilis primus fecit. *Morell.* 2.

II. Caput iuuenile laureatum; Honoris, centefente Hauercampo, verius Apollinis^{e)}. = Diocuri adstantes cum equis. L. MEMMIus. Ad L. Mem-

d) Nunc *Iurea* Pedemontii.

e) Nam Honoris caput, quod in numo Fufiae et Muciae gentis, quem paullo post videbimus, vna cum capite Virtutis occurrit, diuersam speciem magisque iuuenilem praefert. In numis Egnatiae gentis Virtus et Honos stantes exhiberi videntur, sed hic feminae specie stolatae, galeaque et thorace nec non hasta armatae, ad quam Cupido aduolat. Ex iisdem numis etiam hoc discimus, variasse quoque Romanos symbolicarum figurarum speciem: nam in ferioribus numis emendatior est et elegantior vtriusque dei species, quam in antiquioribus.

Memmium, qui Tribunus pl. fuit a. 552, paullo ante Quæstura functum, refertur hic numus. *Morell.* 4.

III. Caput Saturni laureatum: subiecta falce ROMA. Sigla E vel S apposita, nam paullo obscurior ea in nostro numo est. = Juno Moneta in bigis, aduolante Victoria cum corolla. L. MEMMIUS GAL. *Morell.* 5. In Saturni aede erat aerarium: ei itaque et Junoni Monetae merito locus est in denariis. L. Memmium *Galli* cognomen habuisse necesse est, etsi illud alibi non occurrit. Nam Galbius, quem Hauercampus substituit, a loco alienus est.

MINVCIA. I. Caput deae Romae galeatum. X. = Columna tanquam e modiis sibi mutuo impositis exstructa super basi quadrata, inter duas aristas, superstante signo viri togati; adstant hinc vir togatus, duo modios tenens, altero quoque pede modio insistere visus, illinc alius cum lituo augurali. TI. MINVCIVS T. F. AVGVRRINVS. ROMA. Ad L. Minucium Praefectum annonae merito refertur numi typus. Is Sp. Melio, plebem frumenti largitionibus demulcente, oppresso (v. Liv. IV, 13 fq.) columnam cum statua meruit a populo positam. Plin. XXXIV, 5. f. 11. et XVIII, 3. f. 4. Creditur is ipse exhibitus esse per togatum adstantem cum modiis: alter autem cum lituo esse e Minuciis ille, qui primus Augurini nomen tulit. Tiberium illum, qui numum signavit, quaestorem vel III. virum monetalem, ignoramus. *Morell.* 1. et A.

II. Caput Romae galeatum. X. RVFus. = Diofcuri in equis. Q. MINVcius. ROMA. *Morell.* 4.

III. Caput Romae cum galea lauro insignita. = Duo viri, alter Romano habitu, alter peregrino, dimicantes super tertio prostrato. Q. THERMus M. F. Caesarem prima stipendia in Asia fecisse in M. Thermi contubernio, et ab eo in expugnatione Mitylenarum corona ciuica donatum esse, ex Suetonio nouimus. In Caesaris itaque, rerum summa potiti, honorem hunc numum signatum esse, dudum docuerunt viri docti. *Morell.* 7.

MVCIA. I. Honoris et Virtutis capita iugata HONor. VIRTus. infra KALENI = Stant manibus inuicem iunctis Italia stolata cum cornu copiae, et pone eam caduceus; ex aduerso Roma sagata, diademate vineta, sceptrum tenens et globo insitens. ITALia. ROMA. infra: CORDI. Eiusdem typi numi in gente Fufia occurrunt, vt adeo eiusdem anni III. viros monetales fuisse necesse fit Mucium Cordum et Fufium Calenum; addit de coniectura Hauercampus tertium, L. Farfuleium Menforem. Mucius autem vnum ex maioribus celebrare voluit, architectum aedis Honoris et Virtutis Mario septimum Cos. dedicatae, C. Mucium. Altera numi area Italiae pacem redditam bello Sociali composito redhibet.

MVSSIDIA. I. Caput Concordiae deae velatum: apposita stella. CONCORDIA = Comitium cum septis, gradibus, cancellis, et binis togatis, altero, vt putamus, diribitore, altero suffragia ferente. L. MVSSIDIUS. LONGVS. Infra: CLOACINA.

CIN*a*. Veneris cluacinae signum in Comitio stabat a Tatio rege dedicatum, restituta inter Romanos et Sabinos concordia, et lustratione facta; *cluere* autem *veteres purgare dicebant*, Plinio monente *f*). Quod ad Comitium attinet, comparare iuuabit denarios Hostiliae et alterum Liciniae gentis, cum P. Nervae nomine, quem supra descripsimus. Percussi autem hi numi, quorum magna copia exstat, a L. Muffidio Longo, ad largitiones a Julio Caesare a. 708. factas, et per Concordiam et Comitium ad comitia inter populum et Caesarem diuisa allusum videtur. *Morell. 2 sq.*

II. Caput Solis aduersum radiatum = Auerfa pars similis superiori numo. Ceterum Solis astrum merito ad fastos a Caesare emendatos et annum constitutum refertur.

NAEVIA. I. Caput Veneris. S. C. = Victoria in trigis, habenas vtraque manu colligens. C. NAEVius. BALBUS. In superiore ora: XXII. nota monetalis: in aliis alia, vsque ad CCXIII. Ignoratur, ad quem annum spectent hi numi. Ad Sullae tempora e coniectura refert Hauercampus.

Alius c. numero CXVII.

NASIDIA. I. Caput Cn. Pompeii Magni, tridente apposito. NEPTVNI. (vt eius tanquam cognomen sit, cum Sext. Pompeius Neptuni filius haberi voluisse narretur; quod tamen ad inuidiam

Bb 2

ei

f) Plin. XV, 29. §. 36. Putidum est, quod a cloacis nomen repetunt Christiani scriptores. *cluere* est idem quod *luere*, *abluere*.

ei faciendam arbitramur deflexum; nam videntur potius hominis vani et arrogantis patrem amici, assentandi studio, tanquam alterum Neptunum extulisse. Nisi forte *NeptunI* a Neptunius, ea vox legenda) = Triremis praetoria, apposito astro. Q. NASIDIVr. Fuit is Sexti Pompeii classi praefectus.

NONIA. I. Caput Ditis patris cum vnco (hasta, in harpae, quam Perseus gestare solet, speciem deflexa. Conspicitur quoque illud in numo Nerii Quaestoris Urbani, et ad opes aerarii spectare creditur) SVFENAS = Dea Roma infidens spoliis coronatur a Victoria. SEX. NONI.us PR. L. V. P. F. (*Praetor ludos votiuos publicos fecit.*) Sextum Nonium Suffenatem adfuisse pro quaestore M. Aemilio Scauro, Legato Pompeii Magni in Syria, et in hoc numo memoriam commendasse patris Sext. Nonii, qui praetor ludos votiuos fecit publicos, docte docuit Hauerc. *Morell. I. add. 3.*

NORBANA. I. Caput Veneris. C. NORBANVS. XXXX. nisi alia numeri nota extrita est. = Fasces cum securi equino capite ornata, inter spicam tritici et caduceum.

II. Alius cum nota CXXXXV. *Morell. A.* Cusi hi numi, ingenti numero, eo anno, quo Caesar in Hispanias proficiscens, V. C. 708. sub Lepido sex siue octo Praefectos urbis constituit, inter quos fuit C. Norbanus. Venus in Caesaris honorem expressa. *Morell. A.*

OPIMIA. I. Caput Romae galeatum. Pone tripus, nota monetalis. = Apollo in bigis, arcum tendens. M. OPEIMI.us. ROMA. *Morell. 3.* Obscurus

scurus homo, obscura typi caussa, nisi quod ad pestilentiam a. 574 refert, et M. Opimium Quae-
sitorem eius anni fuisse conicit Hauercampus;
quod tamen non magis locum habere videtur,
quam si Jovem quadrigis inuectum et fulmen tenen-
tem contendas exhiberi iratum. Dicamus potius
Apollinem reddi vt solem, sagittas pro radiis emit-
tentem.

Sed fatis iam numerum annumeratum. Sub-
sistamus, vel boni ominis caussa, in M. Opimio,
et in Apolline. Quidni enim vel verbis ludamus?
Etiam hoc boni ominis caussa. Enimvero omen
erit longe certius et iucundius prosperitatis, pa-
cisque ac tranquillitatis publicae; simulque vestrae
modestiae, Ciues, amorisque vestri, quo nostrum
omnium amorem mutuam prouocabitis, pignus da-
bitis haud poenitendum; si castino die pompa in
templum academicum ducta, sacris sollennibus fre-
quentes adesse, et dicturis ac reliqua ex more per-
acturis audientiam facere fauoremque praestare vo-
lueritis. Agite vero, nostri, lubentes volentesque
votis nostris respondete, *Auspicio hoc felix totus vt
annus eat.* P. P. Kal. Jan. clo clo cclxxviii.

ACADEMIAE GEORGIAE AVGVSTAE
 P R O R E C T O R
L V D E R V S K V L E N K A M P
 C V M S E N A T V
 ANNIVERSARIA INAVGVRATIONIS
 SACRA XXXXI.
 IN A. D. XVII. SEPT. cIoIo CCLXXVIII.
 RITE INDICIT.

*Recensentur Numi Familiarum Romanarum, qui in
 Museo academico seruantur.*

Commentatio tertia et nouissima.

Et si nullo non tempore beneficiorum diuinorum sensu perfusum habere animum conuenit, et ita se quemque comparare consentaneum est, vt non malorum magis, quam bonorum, quibus fruuntur, rationem ineat, et, quae siue naturae siue fortunae munere, publice priuatimque, grata et iucunda accidunt, cogitatione et oculis circumspiciat: habent tamen, Commilitones carissimi, tempora sollennia miram aliquam vim ad excitandos animos et mentes conuertendas ad contemplationem acriorem felicitatis publicae priuataeque, hoc est, omnium

omnium earum rerum, quarum sensus ad animum est iucundus grataque reputatio. Sunt in his innumera, quorum vix cogitationem aliquam vulgo homines admittere solent: inque iis plerumque grauissima: quod hoc Rege ac Principe, Optimo illo et Indulgentissimo, hoc Senatu Sanctiore, hac rei publicae formula, his institutis, legibus, hac libertate, hac securitate vtimur, publice priuatimque ab iniuria tuti quod viuimus, et iure aequo vtimur quisque; quod in tanta rerum sacrarum et sapientiae seu reuelatae ac diuinae seu humanae luce versamur; quod tot ac tanta habemus subsidia et adiumenta cognoscendae naturae, acuendi et omni doctrinae et cognitionis genere locupletandi ingenii, fingendorumque animorum ad omne virtutis et officii genus. Quae summa diuini numinis beneficia, quantum vix in vlla alia terrarum parte, inprimis in Academia hac Georgia Augusta vobis contingunt, Commilitones, eaque ipsa in almam hanc litterarum Parentem, blandam ingeniorum Nutricem, amores vobis instillare debent nullo tempore extinguendos. Nam illud indulgentiae diuinae specimen vix quisquam nostrum est, quin saepius iam animo agitauerit et grata pietate reputauerit, quod, cum bellorum procellae vndique cooriuntur, *et toto saeuit Mars impius orbe*, nos interea hac tranquillitate, hac rerum incolumitate vtimur, nec adhuc bellicis terroribus turbantur hae terrae, fruunturque adeo Musae hac securitate, hoc otio, quo sublato omnes earum concentus conticescunt. Quae nostra bona vt gratis ac piis mentibus recolamus, vtque vota ac preces ad deum immortalem pro in-

colunitate reip. constante ac perpetua fuscipiamus, indicuntur hac ipsa tabula Anniuersaria sollennia crastino die in templo academico, pompa sollenni ducta, habenda. Praeibit verba is, cui munus hoc publice impositum est, Eloquentiae Professor et Collega noster,

CHR. G. HEYNE,

cui ut vos, Commilitones et quotquot Hospites his sollennibus interesse volueritis, fauentes adesse velitis, qua par est, humanitate rogamus. Praefabatur ille ex more perorandi academico, quo de docto aliquo argumento praemittenda nonnulla sunt, et *diuersos bellorum, modo ad barbariem inferendam, modo ad humanitatis cultum propagandum, effectus in medium afferet.*

Eidem academico mori ut, qua fas est, obtemperemus, praefabimur et ipsis his sollennibus, quae indicimus, pauca, et absoluemus argumentum superioribus temporibus inchoatum, perducemusque ad finem recensum numerorum, quos Familiarum Romanarum appellant, quotquot quidem ex iis feruat Museum nostrum academicum, cuius hac aestate absoluta quoque est rerum et opum naturalium dispositio, doctissimi viri, BLVMENBACHII, Collegae dignissimi, summo studio et opera.

Substiteramus autem in gente Opimia. Proxima gens, cuius numi in nostro academico Museo extant, est

PAPIA. I. Caput Junonis Lanuinae, caprina pelle indutum. Appositum a ceruice signum Loti.
= Gry-

= Gryphus profiliens: subiecto signo obscuro floris. L. PAPI^{us}. Numus ferratus: vt omnes huius Papii III. viri monetalis, cuius denarii hoc typo expressi magno numero superfunt, notae tamen appositae varietate mira. Ei, quam laudauimus, similem notam memorari non vidimus. *Morell. t. I, 3. t. II, 1 sq. III sq.* Videtur Gryphus, fabulosus ille auri custos, ad aerarii et monetae curam spectare.

PETILLIA. I. Frons templi Jovis Capitolini hexastylos; in intercolumniis in pariete tria vericula apparent; pilarumne genus, an ornamentum aliquod? fastigium variis signis instructum; in summa quidem parte, signum bigas ducentis haud dubie Jovis, a latere deae hastatae, Juno scilicet et Minerva; prominent in extremis partibus vtrique duo equi profilientes; in media fastigii area, (tympanum Vitruvius appellat, si verum assequimur) sculptum est signum obscuri operis, quod Gigantis forte est; agnoscere enim nobis videmur pedes anguinos; vt is a Jove, in summo, vt diximus, fastigio stante, fulmine prostratus videri debeat. Simile argumentum in fastigio aedis Jovis Tonantis expressum arbitramur respici a Claudiano in loco parum bene accepto, XXVIII, 44. *Iuvat intra tecta (h. in caelatura) Tonantis Cernere Tarpeia pendentes rupe Gigantes.* Ex Rycquio de Capit. c. 15. nihil admodum proficias. = Aquila expansis alis fulmini insistent: PETILLIVS CAPITOLINVS. Familia Petilliorum Capitolinorum ex Horatio I. Sat. 4, 94 nota est. *Morell. 2.*

PLAETORIA. I. Caput deae variarum deorum insignibus ornatum, vnde id *pantheon* appellare solent. CESTIANVS S. C. = Aquila expansis alis fulmini insitens. M. PLAETORIVS AEDilis CVR. *Morell. I, 3. D.*

II. Caput deae Cybeles turritum: ante collum globus, qui terram designare videri potest; a tergo ramusculus, vt Hauercampus docet. CESTIANVS. = Sella curulis: cui variae notae monetales appositae occurrere solent, in nostro est arista. M. PLAETORIVS AEDilis CVRulis EX S. C. Cufus hos et alios numos a M. et L. Plaetoriis, Bruti quaestoribus in bello ciuili, et M. Plaetorium aedilem curulem a. 685. respici, non male coniicit Hauercampus. *Morell. ibid. V.*

PLANCIA. I. Caput Macedoniae pileatum. CN. PLANCIVS AED. CVR. S. C. = Capra filvestris; a tergo pharetra cum arcu, Macedoniae symbola. Cn. Plancium respici, qui quaestor Macedoniae Ciceronem exulem excepit, manifestum fit. Sed cufus numus videtur a Cn. Plancio, eius filio, Bruti forte Quaestore, vt Hauercampus quoque suspicatus est. *Morell. I.*

PLAVTIA. I. Caput Solis aduersum. L. PLAVTIVS. = Aurora Solis equos frenis deducens. PLANCVS. Videtur a L. Plotii, qui fratris L. Murnatii Planci opera inter proscriptos a Triumuiris fuit relatus, (v. Plin. XIII, 3. f. 5.) filio, Cassii et Bruti Quaestore, esse signatus. *Morell. I.*

II. Mulier flexo genu, laeua camelum adstantem capistro retinens, dextra oleam vittatam supplex porri-

porrigens. Inferius: Rex ARETAS. Ad latus EX S. C. et supra: M. SCAVRus AEDilis CVR. = Jupiter in citis quadrigis, laeva habenas, dextra fulmen tenens; sub equis scorpio. In superiore area: P. HYPsAEus COS. PREIVERnum CAPTVm. Est typus Aemiliae genti communis. *Morell. Aemilia I, 1. Plautia 2.* Cusi videntur numi a binis Quaestoribus Bruti vel Cassii, altero ex Aemilia, altero ex Plautia gente oriundo: exhibentur vtriusque gentis decora: Aemiliae, Aretas Arabum rex supplex factus M. Scauro, qui Pompeio pro Quaestore fuit, V. C. 692. Plautiae, Priuernum Latii oppidum a P. Plautio Hypsaeo Cos. 412. captum. Gefferant autem ex vtraque gente eodem anno 695 aedilitatem M. Scaurus et P. Hypsaeus.

III. Caput Romae galeatum. X. = Dioscuri in citis equis. C. PLVTIVs. infra: ROMA. Referitur ad C. Plautium Hypsaeum, Quaestorem urbanum 594.

POBLICIA. I. Caput Romae, galea, incuruo cono et vtrinq̄ue palma ornata, tectum. ROMA. Appicta littera C. vel G. = Hercules leonem Nemeaeum suffocans. Ad pedes claua, tum arcus cum pharetra. C. POBLICIus *Quinti F.* Nota C vel G. *Morell. IV. C.*

II. Caput Romae galeatum. M. POBLICIus LEGatus PRO PRAetore. = Stans in puppi Romanus palmam accipit a figura muliebri porrectam, quae clipeum cum binis spiculis gestat; est ea Hispania. CN. MAGNVS. IMP. *Morell. 5.* M. Pobllicium Pompeio, res in Hispaniis cum proconfulari

lari potestate gerenti, Legatum pro Praetore fuisse, ex hoc numo intelligitur.

POMPEIA. I. Deae Romae caput galeatum. X, a ceruice nota monetalis: vrceus. = Lupa Romulum ac Remum gemellos lactans, adstante Faustulo pastore. Apposita ficus, cui picus infidet. *SEXtus POMpeius FOSTLVS. ROMA.* Non constat, quis hic Sex. Pompeius Faustulus fuerit.

PORCIA. I. Caput Romae galeatum. X. ROMA. = Libertas quadrigis vecta, laeua hastam et habenas, dextra pileum tenens: coronat eam aduolans a fronte Victoria. M. PORCius. Infra: ROMA. *Morell. 3.* Respicit typus, cui similis alius est in numis gentis Cassiae, legem Porciam de pro-
uocatione.

II. Caput deae Libertatis. M. CATO PRO Praetore. ROMA. = Victoria sedens dextra pateram porrigit, laeua palmam tenet. VICTRIX. Scilicet iungenda sunt: *Roma victrix.* Signati esse videntur hi numi Uticae vel Adrumeti, cum Cato reip. caussam aduersus Caesarem armis tueretur. *Morell. 4.*

III. *Quinarius.* Caput Liberi Patris hedera et baccis coronatum. A ceruice: M. CATO. Nota monetalis, folium. = Victoria sedens, pateram praebens, laeua hastam tenens. VICTRIX. *Morell. ibid. 5.*

IV. Alius quinarius simili typo. Videtur tamen caput viri potius esse quam dei.

POSTVMIA. I. Caput Dianae Venatricis, coma religata, cum arcu et pharetra ad humeros.
= Canis

= Canis venaticus currens: venabulum subter pedes protensum. C. POSTVMI^{us}; cum monogr. AT forte monetarii. *Morell.* 6.

H. Idem, etfi paullo diuerfae fabricae. Signati numi ab aliquo ex potteris C. Postumi Albini, qui Xvir sacris faciundis ludos saeculares curauerat.

III. Caput Dianae venatricis, coma in nodum comata: ex humero arcus cum pharetra, a vertice caput ceruinum, forte monetarii nota. = In monticulo victima bos ante aram ardentem: adit vir manu extensa molam falsam inter cornua spargens. A. POST^{umius} Auli Filius. Spurii Nepos. ALBIN^{us}. Numus ferratus. *Morell.* 7. Iterum memoria ludorum saecularium recolitur, qui in Apollinis et Dianae honorem habebantur: montem Auentinum Dianae sacrum, expressum esse puta. Videntur autem ludi saeculares quartum habiti V. C. 605. respici.

IV. Caput Hispaniae velatum. HISPANIA. = Vir togatus itans manu eleuata ante aquilam legionariam, tanquam sacramentum dicturus; a tergo falces in terram defixi, qui imperium proconsulare denotant. A. POST^{umius} A. F. S. N. ALBIN^{us}. Videntur res a L. Postumio in Hispania feliciter gestae innui; triumphauit is ex Lusitanis a. 575. *Morell. ibid. n. 8.*

PROCILIA. I. Caput Jovis laureatum. S. C. = Juno Solpita Lanuina gradiens, dextra hastam vibrans, laeua scutum oblongum tenens. Ante pedes erigitur serpens: nota metalis. L. PRO-
CIL^{us}

CIL^{us} F. (Flaminem Junonis Lanuinae declarari suspicatur Hauercampus) *Morell. I.* Ortum autem ducebat gens Procilia a Lanuinis.

II. Caput Junonis Lanuinae pelle caprina tectum. S. C. = Juno Lanuina in bigis, tenens scutulum et hastam. Subter serpens affurgens. L. PROCIL^{us} F. Numus ferratus. *Morell. 2.*

ROSCIA. I. Caput Junonis Lanuinae pelle caprina tectum. A ceruice signum obscurum. L. ROSCIⁱ. = Puella Lanuina serpentem pascens. FABATI. *Morell. I, 1.* Gentis Rosciae originem Lanuinam illustravit L. Roscius Fabatus, C. Julii Caesaris Quaestor in Galliis. Junoni autem Lanuinae facer serpens notus vel ex Propert. IV, 8.

RVBRIA. I. *Quinarius.* Caput Neptuni laureatum cum tridente. DOSSEN^{us}. = Victoria longam palmam gestans, ante aram serpente implicitam. L. RVBR^{us}. Eum Hauercampus vnum ex octo praefectis vrbis a Caesare constitutis fuisse, acute suspicatur. *Morell. I.*

II. Caput Jovis laureatum cum sceptro. DOSSEN^{us}. = Thensa quatuor equis iuncta, Jovis fulmine insignita. Superuolat Victoria. L. RVBR^{us}. Spectat numus ad ludos Circenses habitos. *Morell. 2.*

III. Idem typus: sed in altera parte verba adiecta: L. RVBR^{us} IMP. CAES. TRAIAN^{us} AVG. GERMANICUS DAC. P. P. *Morell. ibid. A.* est ex numis a Traiano restitutis: qui rariores sunt.

IV. Caput Junonis velatum cum scepro. *DOSsenus*. = Ducitur similis thenfa aquila insignita, vt Jovis eam esse confet. L. *RVBRius*. *Morell*. 3.

RVSTIA. I. Duæ figurae muliebres, medio corpore supra aram, arietinis capitibus in extrema sui parte ornatam, eminentes. Sunt autem *Fortunae Antiates*, altera *felix*, altera *fortis* casside ornata. Q. *RVSTIVS*. *FORTVNAE ANTIATES*. Ara inscripta *FORTunae REDuci*. Infra: EX S. C. in ora: CAESARI AVGVSTO. Consecrata illa ara sub reditum Augusti ex Asia a. 735. Dio XLIV c. 10.

RVTILIA. I. Caput Romæ galeatum. *FLACcus* = Victoria in citis bigis, dextra corollam tenens, laeva equorum habenas. L. *RVTILIus*. Fuit is Praetor provincialis a. 600.

SCRIBONIA. I. Caput Boni Euentus. *BONus EVENTus*. *LIBO*. = Ara, appensa corolla cum duabus lyris. Infra, malleolus. *PVTEAL SCRIBONII*. *Morell*. 3. Notissimus numus, cui alius similis gentis Aemiliae est: signati illi a III. viris monetalibus L. Scribonio Libone, L. Aemilio Paulo et Manio Aemilio Lepido, et quidem, vt praeclare coniectat Hauercampus, sub tempus pacis Brundusinae a. 714. Scribonianum autem puteal arae formam habuisse, vel ex hoc numo apparet; exstructum illud in loco sacro, seu quod is caelo tactus, seu quod facellum ibi fuerat. Memoriam rei hoc numo feruare voluere III. viri, quos modo nominauimus.

SENTIA:

SENTIA. I. Caput Romae galeatum. AR-
Gentum PVBlicum. = Jupiter in citis quadrigis,
dextra sceptrum, laeua fulmen tenens cum habenis.
L. SENTIus Caii F. apposita nota E. *Morell. 1.*

SERGIA. I. Caput Romae galeatum. X.
EX S. C. = Eques concitato curfu fertur, laeua
gladium et caput abscissum ferens; dextra nulla
apparet: M. SERGIus SILVS *Quaestor.* Manife-
stum fit, virum fortissimum, M. Sergium Silum ab
aliquo ex ea gente oriundo, feu Quaestore feu III
Viro monetali, celebrari in hoc numo. Vixerat is
bello Punico II. et dextra perdita, sinistra quater
fortissime pugnavit. Locus de eo classicus Plin.
VII. 28. *Morell. 1.*

SERVILIA. I. Caput Romae galeatum; a
ceruice nota Φ = Duo equites, alter Romanus,
alter externo habitu, dimissis equis inter se pugnant.
M. SERVEILIus Caii F. infra est littera D. *Morell.*
1, II. D. In altero galeam hircinis cornibus in-
signem agnoscunt viri docti, qui ornatus Macedo-
nibus frequentatus esse videtur; itaque ad M. Ser-
vilium Pulicem Geminum referunt, qui vicies et
ter cum hoste per prouocationem pugnavit; et in
Macedonia sub Aemilio Paulo militans forte Mace-
donem aliquem illustri cum virtute prostravit.

II. Caput Romae galeatum. X. a ceruice co-
rolla. = Dioscuri, in equis subsultantibus auersis,
ipfi vultibus aduersis. Alludunt illi ad Geminor-
um nomen et familiam gentis Seruiliae. C. SER-
VEILIus Marci F. *Morell. 3.*

III.

III. Caput deae Libertatis laureatum, a tergo lituus. ROMA. X. = Duo equites pugnantes; alter, parmam gestans sigla M super fulmine insignem, hasta transadigit alterum, qui gladio elato fugere videtur, equo cespitante. C. SERVILIUS. Siglam M ad eundem M. Geminum referunt, de quo ad n. I. diximus, vt eius alia ex prouocatione pugna exhibeatur. Potior tamen est Hauercampi sulphicio, referendum esse numum ad aliquem C. Servilium Augurem Manlianum, qui ex Manliis Torquatis adoptione in Seruiliam gentem transiit. *Morell.* 4.

IV. Caput Minervae galeatum cum aegide ad pectus. RVLLI. = Victoria in bigis dextra habenas, sinistra palmam tenens. P. SERVILIi *Marci Filii*. Sigla P. Videtur hic Rullus Quaestor provincialis sub Sulla Praetore belli Mithridatici tempore numos hos signasse a. 661. *Cat.* v. Hauerc. *Morell.* I, 7.

SPVRIA. I. Caput Romae galeatum. X. = Diana in citis bigis. A. SPVRIus. *Morellius* Spuriliam gentem edidit. M. Spurius fuit inter percussores Caesaris. v. Appian. B. Civ. II. p. 813 (499).

SVLPICIA. I. Caput Virginis Vestalis velatum. S. C. = Culter, simpulum et secespita: Pontificatus insignia. P. GALBA AEDILIS CVR. *Morell.* 2. Si numus ab eodem P. Sulpicio Galba Aedili Curuli signatus est, extra ordinem iussu Senatus factum necesse est, quod alias ad III. viros monetales, et ad Quaestores muneris ratione spectabat. *Morell.* I, 2.

THORIA. I. Caput Junonis Lanuinae pelle caprina tectum: ad originem gentis Thoriae Lanuvinam declarandam. I. S. M. R. (*Iuno Sospita Magna Regina*) = Taurus proterue profiliens. Subter: L. THORIVS BALBVS. Superque figla G. Thorius hic Quaestor forte inter XX illos Lege Cornelia creatos V. C. 673. *Cat.* qui vita iucundissime exacta Ciceroni de fin. II, 20. celebratur, patris Sp. Thorii Balbi Tribuni pl. 646. Legem agrariam, et de pecore agros alienos depascente, typo tauri in memoriam reuocauit. *Morell. I.*

TITIA. I. Caput Bacchi barbati diademate alato reuinctum. = Pegasus ad volatum se erigens. Q. TITIVS. *Morell. 1.* Quaestor aliquis ex gente Titia memoriam C. Titii Equitis, tragoediarum auctoris, quem L. Afranius imitari studuit, vt Cic. in Brut. 45. ait, recoluit. In Bacchi tutela tragoedia: alae capiti appositae videntur symbolicam vim, siue ad ingenii siue ad orationis tragicae naturam declarandam, habere.

II. Caput deae Liberae hedera et pampino reuinctum. = Iterum Pegasus. Q. TITIVS n. 2.

III. *Quinarius.* Caput Victoriae, humero alato. = Item Pegasus. Q. TITIVS. n. 3.

TITVRIA. I. Caput regis Tatii Sabini. SABINVS. ante mentum palma. = Virgo Tarpeia scutis obruta inter duos Sabinos. L. TITVRIVS. *Morell. I. A.* Originem gentis e Sabinis declarat nuntius a L. Titurio Quaestore signatus. cf. Hauerc.

II. Idem prorsus typus: sed stella cum luna supra Virginem Tarpeiam apposita, forte ad noctem, qua

qua proditio Capitolii facta, declarandam. *Morell. ibid. B.*

III. Caput regis Tatii Sabini. $\overline{\text{A}}$ (*Tatius*) SABIN^{us}. = Raptus Sabinarum: duo Romani Sabinas sublatas auferunt. L. TITVRIVS. *Morell. 3.*

IV. Caput regis Tatii Sabini. SABIN^{us}. = Victoria in citis bigis, laeua habenas tenens, dextra corollam praefrens. L. TITVRIVS. infra obscura figla. *Morell. ibid. F.*

TVLLIA. I. Caput Romae galeatum. ROMA. = Victoria stans in quadrigis citis, dextra parazonium, laeua longam palmam cum habenis tenens. Superne corolla, infra X. subter: M. TVLLIVS. Signatus numus a M. Tullio Decula, patre an filio, Quaestore vrmano seu III.viro monetali. *Morell. I.*

VALERIA. I. Caput Apollinis radiatum et diademate reuinctum; a ceruice acifculus, seu parua ascia, quae Acifculorum familiae e gente Valeria nomen dedit. ACISCVLVS. = Diana in citis bigis, dextra flagellum, laeua habenas tenens. L. VALERIVS. Videtur is e III.viris monetilibus Augusti aetate fuisse. *Morell. I, 5.*

II. Victoriae caput cum humeris alatis, coma in nodum comta: post illud tripus; nota monetalis. = Aquila legionaria inter duo signa militaria inscripta litteris H. et P. (*Hastatos et Principes* denotant) C. VALerius FLAccus IMPERATOR. Ex S. C. *Morell. I, 7.* Magna horum denariorum vis diuersis cum notis exstat, vt a Quaestore C. Valerii Flacci, Imperatoris ex victoria dicti, incertum cuius, ex manubiis eos esse signatos colligi possit.

III. Caput Victoriae pectore tenus, humeris alatis, coma ad verticem reuincta. X. = Mars tropaeophorus stans; laeua tropaeum, dextra hastam transuersam tenens: a laeua spica frumenti, a dextra apex flaminus. *Morell. II. 2.* Cum duo L. Valerij Flacci Flamines memorentur, alter *Cof. 622. v. Cic. Phil. XI, 8:* alter Praetor Asiae 691. pro quo Cicero causam dixit, *v. Cic. de Div. I, 46.* alii numum ad priorem referunt, Hauercampus ad posteriorem, ut ab eius filio signatus sit, quem inter octo praefectos a Caesare in Hispaniam profecturo constitutos fuisse conicit.

VARGVNTTEIA. I. Caput Romae galeatum. X. M. *VARGunteius.* = Jupiter in quadrigis triumphalibus, dextra palmam, laeua fulmen cum equorum habenis tenens. ROMA. *Morell. I.*

VIBIA. I. Caput Apollinis laureatum. PANSA. = Minerva tropaeuchos in quadrigis concitatis. C. VIBIVS C. F. Magna horum numorum copia exstat: qui ob victoriam de M. Antonio ab M. Hirto et C. Panfa *Cof.* reportatam cufi videntur. Apollinis caput respicere putatur praeturam Panfae urbanae, in qua ludos Apollinares curauerat. *Morell. t. I, 8.*

II. Sileni persona scenica. PANSA. = Jupiter Anxur, capite radiato, corpore feminudo, sedens, laeua hastam, dextra pateram tenens. C. VIBIVS. *Caii F. C. N. IOVIS ANXVRIS.* Origo Vibiae gentis e Campania declaratur per Jovem Anxurem praecipua religione Terracinae coli solitum. *v. ad Virg. Aen. VII, 797.* Sileni autem persona Liberalia

ralia innuit, olim ab Aedili curuli C. Panfa, nunc Confule; celebrata. *Morell. II, 2.*

III. Idem fere typus: post Sileni perfonam tibia cernitur. *Morell. II, A.*

IV. Caput deae Liberae hedera et pampino coronatum. PANSa. = Ceres fpicis redimita, vtraque manu faces accensas gerens: ante pedes aratrum. C. VIBIVS C. F. C. N. *ibid.* 3. Etiam Liberalia respicit.

V. Caput deae Libertatis laureatum. LIBERTATIS. = Roma habitu militari, dextra haftam, laeua parazonium tenens, fpoliis infidens, laeuo pede orbi terrarum imposito: a Victoria aduolante coronatur. Numus rarus, praeclarum victoriae ad Mutinam monumentum. C. PANSa, C. F. C. N. *Morell. ibid.* 5.

VI. Perfona Sileni scenica. C. PANSa. = Duae dextrae iunctae tenentes caduceum alatum. ALBINVS BRVTI F. Occifo Hirtio datus a Senatu D. Junius Brutus Albinus Panfae collega. Numus aereus, fimilis denario ap. *Morell. ibid.* 6.

VOLTEIA. I. Caput Jovis laureatum. = Templum Jovis Capitolini tetrastylum; in fastigii umbone fulmen. M. VOLTEIi M. F. *Morell. I.* M. Volteium III. virum monetalem cum C. Vibio Varo Octaviani III. viri tempore fufpicatur Haverc. in ceteris nimium argutus.

II. Caput deae Liberae hedera et pampino redimitum = Ceres in draconum bigis vtraque manu facem tenens. A tergo folium, nota fabrilis. M. VOLTEI M. F.

Incertarum gentium, cum nullae notae fati-
clare appositae sint, adhuc subiiciemus numos ali-
quot.

I. Caput Romae galea alata indutum. X.
ROMA. = Roma spoliis infidens, hastata, accu-
bante lupa cum gemellis, augurium captat inter
geminos vultures. *Morell.* Inc. t. 1. VII.

II. Caput Veiovis laureatum; subtus fulmen.
= Jupiter fulmen emittens, in quadrigis. Ad
Sentiam gentem spectare creditur. *Morell.* 3, II.

III. Caput Romae galea alata indutum. X.
= Diofcuri hastati in equis concitatis. ROMA.
Morell. t. 3. III.

III. Caput Jovis Capitolini laureatum = Vi-
ctoria coronat tropaeum. ROMA. *ibid.* VI.

Tandem sublestae fidei numos commemorare
placet tres:

I. Caput, quale Victoriae esse solet, sine alis,
nisi Veneris est. ROMA. = Dea Victoria pateram
porrigens, fellae infidens, intra quam siglae ST
(f. *securitas temporum.*)

II. Caput viri nudum: TREBONIVS. =
Gryphus ante arborem, cui acclinatum est tympa-
num: post illud instrumentum musicum: supra
gryphum stella.

III. Caput viri nudum; a ceruice caduceus.
SERTORIVS cum nota 9. = Cerua, Sertorio
amata. PROVIDENTIA MILITARIS.

Et haec quidem de numis familiarum Romanarum in Museo nostro academico seruat; nam Imperatorum Romanorum numos omnis generis ac moduli, cum barbarorum numis, et bracteatis, tum recentiorum temporum numos enarrandos in aliud tempus seponere necesse est. In hac autem opera nostra quid sequuti simus, facile perspicitur: scilicet censenda illa est ex eo, quod diligentiam adhibuimus in indagando, ad quam gentem ac familiam numus quisque spectaret, et in comparando eo cum iis, quorum delineatio et descriptio a viris doctis iam prodita est. Nec vero opes nostras cum vlllo regum ac principum gazophylacio contendere posse, satis perspectum habemus; sumus pauperes in aere nostro; quod si qui sunt, qui seu publica seu privata liberalitate arculas nostras locupletare voluerint, gratia iis habebitur publice ac priuatim. Vt tamen haec, quae in illis adhuc sunt recondita, recenseremus, ea maxime causa nos adduxit, Comitones, quod, quid in copiolis hisce nostris contineretur, publice declarandum esse videbatur, vt, si quis esset vestrum, cuius interesset, harum rerum gustum habere, facultatem eas cognoscendi in Georgia Augusta non deesse intelligeret. Eo enim consilio omnium harum opum seu naturae seu ingenii humani, quas partim Bibliotheca publica, partim Museum continet, prouisus factus est, vt instrumenta ingenuae doctrinae, sine quibus nulla ingeniorum follertia aut subtilitas satis proficere potest, desiderantibus in promptu sint: inter ea autem cum libraria supellex censenda, tum bibliotheca altera, eaque multo amplior et ad veram doctrinam haud

minus necessaria, naturae inquam: quam et ipsam instructam vobis Regio beneficio et apertam videtis.

Nunc quod in manibus est, ne dimittamus, curandum est: rogandi nimirum estis, Commilitones, vt die crastino, et pompae in templum academicum ducendae, et sollennibus celebrandis, beneuoli et fauentes adesse, ipsaque vestra frequentia pietatem ac studium vestrum in aliam Georgiam Augustam declarare velitis. P. P. d. XVI. Sept. c1o 1o c1cLXXVIII.

O R A T I O

IN SOLLENNIBVS PARENTALIBVS *)

GEORGIAE AVGVSTAE

IN

HONOREM AC MEMORIAM

M V N C H H V S I A N A M

PIE CELEBRATIS

AVCTORITATE

GEORGIAE AVGVSTAE PRORECTORIS

GEORGII LVDOVICI BOEHMER

ET SENATVS

H A B I T A

A

CHR. GOTTL. HEYNE

ELOQV. PROF.

D. XXVIII. DEC. CIOIOCCCLXX.

*) Indicta illa sunt per Programma Vol. I. Opusc. infer-
tum p. 383.

*Vir est optimus, et inter praecipua saeculi
ornamenta numerandus: colit studia, studiosos
amat, fouet, prouebit, multorumque, qui aliqua
componunt, portus, sinus, praemium; omnium
exemplum; ipsarum denique litterarum iam se-
nescentium reductor ac reformator.*

PLIN. Epist. VIII, 12.

PRORECTOR ACADEMIAE MAGNIFICE,

ILLVSTRISSIMI COMITES,

AVDITORES SVO QVISQVE LOCO ET HONORIS
DIGNITATIS AETATIS GRADV HONORATISSIMI,

Munus hoc vestra auctoritate, Patres, mihi impositum, ut moerorem vestrum ac luctum in grauissimo, qui nos perculit, casu his, qui confluerunt, Ciuibus Amicisque nostris interpreter, sentio quidem quam honorificum mihi sit; nunquam tamen onus me subire memini, cui perferendo minus parem me sentirem. Siue enim ipsum luctum nostrum, siue luctus causas attendo, omnia video viribus meis esse maiora. Ut vero Eius Viri, in cuius honorem solenne hoc officium susceptum, celebritas haec est facta, nomine ac memoria digna proferam, id vero plane despero. Deficiunt enim me ea ipsa, quae alias imbecillitatem meam firmare, animum erigere et incitare poterant: festi diei hilaritas, publica laetitia, imprimisque respectus ad eum, ad quem consilia nostra et incepta referre solebamus, quem nostris quoque coetibus et confessibus animo ac mente interesse, eaque, quae in iis recte erant gesta et curata, comprobare et benigne laudare noramus. At nunc ad retardandos et hebetandos quosuis animi impetus omnia comparata esse video. Plura me circumstant, quibus contur-

conturbari me necesse est: moeroris mei et debilitati animi conscientia; in hac ipsa nostra celebritate tristis taciturnitas; lugubris loci sancti facies, vestri obtutus defixi, oris tristitia ac sollicitudo; et omnium maxime moestissima illa cogitatio, non iam esse *MVNCHHVSIVM*, cui haec ipsa sollennia, hanc laudationem approbare possim.

Doloris vestri interpretem me excitastis! Quo studio, quo tandem ingenio me hoc assequuturum putatis, ut vestris voluntatibus satisfaciam? Nam cum natura sua magnus dolor sensusque animi graviter affecti ad efferendum oratione commoda difficilis est, tum multo magis alienus. Quicquid itaque, etiam cum vi aliqua, extulero, semper vestrum erunt plures, quibus ea sensu suo videbuntur minora. Quae omnia tanto magis mihi metuenda esse sentio, quo minus mihi ipsi a me satis fieri video. Tanto enim moerore, tanta aegritudine confectum, animo fractum, deiectum, me esse sentio, ut quotidianis quoque curis per hos dies impar fuerim, omnium rerum taedio, tanquam tabe, consumar, nulliusque non intentioris cogitationis prorsus sum impatiens. Qui itaque meum dolorem grauissimum tacitus concoquere posse optabam, et fortunae ferendae assuescere, ille ego ad luctum publicum oratione declarandum euocor? qui in solitudinem abdere me cogitabam, in celebritatem hanc extrahor? qui in me ipso deprehendo, quanto eloquentior omni voce animi dolor sit, ad communem vestrum dolorem eloquendum excitor? Quod nisi mature me ad hoc comparassem, ut omnia
facienda

facienda et patienda putarem, quae muneris semel suscepti rationes postulant, utque officii sanctitatem eodem loco haberem ac fati necessitatem, quae nullam excusationem admittit, nunc saltem onus impositum detrectandum mihi esse arbitrarer. Sed apud virum bonum officii summam legem esse debere memini; et sustentat recreatque me illa cogitatio, quod ad memoriam immortalis MÜNCHHVSII colendam, animisque cum nostrum omnium, tum huius inprimis florentissimae Iuuentutis, altius et in imas praecordiorum radices infigendam et in omne aeuum perpetuandam, cuncta haec parata esse video. Si quid enim est, quod languentem et demissum animum excitare possit, aio ac candide profiteor hoc studium esse, hunc ardorem, quo ad persolvendam hanc MÜNCHHVSIANO nomini debitam pietatem inflammatus sum; quam, etsi pro officii nostri magnitudine nunquam fatis testatam facere poterimus, volo tamen ac cupio eam quam fieri potest luculentissime et omnium hominum confessione verissime demonstratam et ad omnem posteritatem proditam esse. Nam hoc equidem animo prouideo ac praesentio, vobisque, Auditores, palam praedico, seram, et vero etiam vltimam, posteritatem, vbi Georgiae Augustaе origines recognoscet, immortalia MÜNCHHVSII facta, curas ac consilia in ea tuenda ornandaque memoriae mandata leget, cum, quae innumera et diuina in nos collata fuerint beneficia, cognouerit, identidem quaesituram esse, qua vero mente nos tantis meritis responderimus? quam gratis ac deuotis tanti Viri nomini voluntatibus inter ista omnia fuerimus? quod tandem

dem ad testandam animorum pietatem religionis nostrae ac fidei monumentum nobis superstes esse vouerimus? Quo itaque pro virili et ipse prospiciam, ut iis qui post nos erunt, parata sit responsio, lubenter auctoritate vestra mandatum munus in me recipio, et, quantum in me erit, ne vestrae pietatis sensus mea oratione attenuetur, cum fide curabo. Inter volentes et proclives ad causam animos facundiam approbare non adeo difficile esse potest. Nihil proferre, nihil eloqui potero, siue ad animorum sensum siue ad pietatis affectum, quo non dicentem me vestri animi anteuertant; nihil laudabile, nihil praeclarum de *MVNCHHVSIQ* potero memorare, quin memoria vestra plura, et pleniora, et maiora, animis vestris subiiciat.

Quo tamen ordine mihi procedendum sit, Auditores, qui in tanta rerum copia dilectus, qui materiae, si qua alia fuit, ad dicendum felicissimae tractandae modus, in hac deliberatione fateor diu me defixum animo exitum non reperire; Quid? quod inter tot ac tanta rerum argumenta, ipsa dicendi principia inuenire difficile videri debet. Sed in hac tanta difficultate, florentissimi Iuuenes, a vobis consilium et rationem petam. Si vestrum quisque parente suo, quam tamen fati acerbitatem per multos adhuc annos a cunctis abesse iubeat numen O. M. sed si parente morte sibi erepto quisquam vestrum cum amicis suis ac familiaribus sermones habiturus esset, quale sermonum argumentum fore putabimus? In summa animi aegritudine, qua de re lubentius commemorabitis, quem ad eloquendum,

quendum, narrandum, laudandum, copiosorem ac locupletiore locum habebitis, quam hunc: at bonus erat pater, benignus, indulgens! beneficia accepta enumerabitis, curas, vigiliis pro vestra salute, amorem et caritatem in vos summam commemorabitis. Agedum in iisdem consumemus et nos orationem nostram; faciemus *breuem recensum eorum meritorum et beneficiorum*, quae parens noster communis in nos cumulavit, *earumque virtutum exemplar* proponemus, ex quibus illa munificentia in nos fluxit. His iisdem spero me assequuturum, ut animos vestros non difficulter teneam; nec vereor, ne quisquam vestrum sit, qui rem parum gratam aut non vel se vel nobis vel hoc die satis dignam a me exponi arbitretur. Tu autem, sancta Anima, quae olim mente et cogitatione nostris coetibus adesse solebas, nunc corpore libera, etsi in beatas regiones euolasti, tamen etiamnum tanquam Genius Georgiae tuae Augustae nos inuisere, nostra concilia obire, sacris nostris cerimoniis interesse non dedignaris; te videre videor de beata sede delapsam nos reuisere, templi sanctitatem, solemnum ceremoniam augustam, acerbum horum luctum, meum grauem dolorem, communem omnium pietatem, respicere. At tu, sancta Anima, pium officium memoriae tuae tuaeque virtutis recolendae propitia ac volens accipere nobisque porro fauere dignare.

Quae quidem in condenda conditaque sub auspiciis Regis Augustissimi, nunc in beatas fedes recepti, GEORGII Secundi Academia M^VNCHVSI, immortalis

immortalis Viri, consilia, studia et labores fuerint, vt nunc exponam; a me non expectatis, Auditores, et si quis expectet, cum meus ad hanc Academiam accessus ab ipsis originibus nimis longe absit, quo minus eius voluntati satisfaciam, verecundia mea intercedit. Est tamen opus fundatum, eductum, ornatum eiusmodi, vt vel primo adspectu satis prodatur, quae mens, quae prudentia, quam capax magni consilii animus, quae curarum moles, quod studium, quae laboris perseverantia, eius esse debuerit, qui illud eduxerit. Enimvero nec minoris molis, forte etiam difficilioris curae res est, remp. academicam bene conditam bene tueri, inchoata perficere, infirma firmare, ad aliquam celebritatem et nomen non clamoribus et inani strepitu, sed vera ac solida et mansura laude, academiam euehere; multas res, quae tali reip. litterariae fatales esse solent, praecidere vel occupare, alias, quae vtilitatem habere possunt, adiuuare et temperare. Primordia enim vnicuique academiae ipsa rei nouitate ad famam aliquam sunt salubria; vbi vero in altum euecta nauis cursum instituere coepit, prospectus taedio victi homines ad alias curas se auertunt; interea illa immenso ponto iactata modo vela aut funes accusat parum idoneos, nimis laxos vel intentos, modo socios nauales parum operae intentos; inter haec ea ad scopulum aliquem solet adhaerescere nec cursum tenere. Summam igitur prudentiae ac mirae alicuius solertiae curaeque indefessae laudem prouenire necesse est ex rebus Academiae, a primis nascendi primordiis progressae, feliciter administratis et ad maiorum rerum initia prouectis.

prouectis. Nam ea, quibus vniuersitas litteraria, quamcunque partem spectetis, instructa esse debet, multa et varia et inter se diuersa sunt; pertinaci tamen studio, vigilia ac labore, omnia et singula prosequenda. Praeter illa enim, quae cum ceteris reip. partibus communia sunt huic curae, is, qui academicam remp. moderatur, descriptam animo habere debet omnem eius formam et naturam, operis partes ac leges, singula machinae, vt hoc vtamur, organa, eorum vires, conditiones, casus; multarum rerum, quae ad disciplinam publicam priuatamque, vrbis et academiae iura, vtilitates et ornamenta, spectant, notitias mente complecti; informatam animo habere totius litterarum ambitus adumbrationem aliquam; singularum disciplinarum dignitatem, necessitatem vel vtilitatem, omniumque inter se rationes mutuas cum ad vniuersam remp. tum ad academiae statum ac tempora tenere: incrementa rei litterariae nosse eiusque exuberationes vel defectiones; saeculi quoque saporem ac iudicium notum habere; nec haec omnia in vna aliqua disciplina; id quod tamen viris doctis ad magnam eruditionis existimationem interdum fatis est; verum in omnibus et vniuersis disciplinis, etiam in iis, quarum nondum inuentus erat idoneus doctor et auctor. Ad tot ac tantas curas, quarum magnitudinem vos ipsi aestimate, МУНСИНСИИ ingenium magnum et ad ardua consilia nata mens vacabat, et quidem inter summa reip. negotia et officia, vt tamen huic vni curae totum addictum putasset; etiam minoris momenti rebus sollicitus prouidens, aut maioribus eas solerter attemperans.

Iam primum in describenda et componenda instruendaque Vniuersitate nostra quantum Ille vltra saeculi sui sapientiam sapuit! inprimis si eos annos animis reputetis, in quos eius prima aetas inciderrat! Quod enim nunc de academiarum naturis ac causis iudicia paullo subtiliora etiam ab eruditis viris in medium proferri coepere, Gottingae nostrae magna ex parte debetur; quandoquidem, quoniam in hac Academia multa aliter et melius instituta esse videbant homines, contemplatione eius rei et observatione excitati in causas ac finem consiliis propositum tentarunt inquirere, hinc ad alia progredi. Verum MÜNCHHVSIVS iam tum, cum nec inter eruditos quisquam ea de re cogitaret, vidit in academiis multa esse ex antiqua disciplina monachica, nec vnius aevi vel populi, profecta, quae a meliorum temporum ratione aliena sunt, saltem sua ratione nunc destituuntur. Litterarum a Bononiensis inde vel Parisiensis Vniuersitatis originibus quanta facta sunt incrementa! quam immutata singularum disciplinarum, philosophicarum inprimis, facies! nonnulla etiam noua earum genera ac nomina exorta, eaque pristinis illis vtiliora forte et potiora! commercia etiam hominum rerumque, diuersarumque inter se gentium, maiora!

Longa esset oratio, si persequi vellem, quae in studiorum ratione ex iis causis aut mutata sunt aut mutari debuerunt. Haec vidisse et animaduertisse, magna erat in MÜNCHHVSIO sollertiae et sagacitatis laus; nunc sobriam eius sapientiam, prudentem ac cautam moderatamque diligentiam cognoscite

gnoscite. Multum ab eorum rationibus abfuit, qui, cum viderent in ciuitatibus nostris et imperiis esse nonnulla propter temporum, in quibus constituta fuere, barbariem male descripta aut etiam vsu deprauata, societates hominum ad ordinem aliquem naturalem, quem dicunt, reuocare voluerunt, quem si sequerentur homines, breui haberemus omnino nec ciuitatem nec libertatem. Simili modo si quis aut nunc, aut multo magis ante hos XL annos, Academiam condere vellet, qualem ipsa litterarum ac disciplinarum subtilis aliqua descriptio postularet, quam parum ille aut reip. consulturus aut consilio suo prospecturus esset! Quid enim? Facultatibus his, quas barbaries inuexit, proscriptis, eruntne qui talem academiam frequentare velint? Doctorum, quos vocant, renuntiatio- nibus, examinibus et disputationibus sublati, an ex hac disciplina progressos loco aliquo habendos putabunt? Minus calide, et eo sapientius MvncH- hvsivs: Noluit nimirum discedere ab antiqua aca- demiarum forma ac ratione, sed res maluit eo de- ducere, vt facie externa eadem seruata indoles ea- rum et natura emendaretur; labes, si qua inhaere- ret, sensim sensimque elueretur, integritas et sinceritas non animaduertentibus restitueretur. Omnino, si quid video, maior eius est sapientia, qui, quum laborare res humanas suis infirmitatibus videat, cum sine magna ruina aut saltem labefactione eo- rum, quae salua sunt, commode et vtiliter succurri non posse videat, dissimulare eas malit et tacite re- media applicare, quibus vis mali possit aut reprimi aut diminui.

Interea in Academiae descriptione et constitutione cum ab initio tum temporum successu dissimulanter plurima mutauit, multa adiecit immortalis MÜNCHHVSIVS, quibus quasi ex cella monasteriali in campum et puluerem vitae ciuilibus eruditio educeretur. Primum *libertatem cogitandi, sentiendi, scribendi*, sciuit et fundauit; qua an maius bonum mortalibus dari possit dubito; vt, si nullum aliud beneficium Regiis auspiciis in nos contulisset, hoc vno tamen nomine Germaniae deliciae MÜNCHHVSIVS esset appellandus. Nam hac ipsa re in singulas fere disciplinas, in historicas imprimis, et Iuris publici disciplinam, lucem intulit nouam lateque omnia collustrauit; simul per alias Germaniae partes, etiam in aliis officiorum ac rerum generibus, libertatis recte sentiendi tanquam signa extulit. Hoc tanto bono Germaniae parto, saluae almae Georgia Augusta, vere Augusta, sanctae Libertatis parens, ad humanitatis decus et ornamentum nata. Huius libertatis cogitatione animum meum curarum laborumque assiduitate fractum saepe recreare soleo: At liber tamen sum! libere viuere, dicere, iudicare de rebus, ac tuto possum! Hoc quidem bono contineri video quicquid ceteris vitae bonis dulcedinem veram et plenam iucunditatem affundere potest; et hoc bono erepto ceterorum bonorum omnium fructum, studiorum illecebras, ingenii fomenta, ingenuam doctrinam, sapientiam, veritatem, ipsam humanitatem eripi. Hanc nostram felicitatem summam teneamus, o Patres; homini sobrio ac generoso miseria cogitari maior potest nulla, quam animi sensus, ingenii inuenta, mentis iudicia, metu aliorum,

aliorum, quorum obtusum acumen et ipse et sanus quisque rideat. dissimulare et occultare, aut si quid dentium claustra perruperit, pusillorum animorum et ingeniorum odia suscipere, in religionis ac pietatis malam suspensionem adduci. De Georgiae Augustae fortuna, Deus omen auertat, nunquam equidem metuam; sed ut metuam, habere me arbitrabor tum, si qua mala fraus hominis hanc nobis Aegidem, hoc Palladium eripuerit. Non deerunt ingenia praeclara et ornata, non deerit honesta industria: modo nulla auctoritas in formulas ac verba aliorum iurare cogat.

Sed video libertatis dulcedine delinitum animum diutius in ea haesisse, quam res ferebat. Alia enim erant enumeranda, quae ad litterarum ac disciplinarum descriptionem meliorem et commodiorem *MVNCHHVSIANA* instituta pepererunt: etsi video omnia a me breuissimis esse comprehendenda. Cupio vero quam maxime abducere et seiungere orationem meam a laudibus Georgiae Augustae, quibus, tametsi pleraque, quae de *MVNCHHVSI* dicenda habeo, cum iisdem sunt coniunctissima, et quamuis is, qui *MVNCHHVSIANVM* opus omnium clarissimum laudet, *MVNCHHVSIVM* ipsum laudasse videri debeat, tamen nunc locum non esse, fatis sentio.

Itaque post libertatem, *MVNCHHVSI* cura et prouidentia imprimis eo spectauit, ut vitae et reipublicae doceretur discereturque; ut studiorum academicorum ratio et ordo ad certa consilia et fines

referretur; vt ad vitam ciuilem statim ipsa institutio academica attemperaretur; vt, quae publice priuatumque vtilia essent, praeferrentur studiis otiosis et umbraticis; vt auocata ab inani verborum strepitu et a scholae tristitia ad vitae humanae cultum eruditio adduceretur; vt tamen solida esset et accurata; vt ex fontibus hausta, vt a suis principiis ac causis ducta; vt iis omnibus, quae viam et accessum muniunt, et adminicula praebent, instructa esset; vt tandem multa, quae in academicae disciplinae censum superiore tempore aut vix aut nunquam venire solebant, vitam tamen possent iuuare vel ornare, in illum censum reciperentur; quae iam in censu erant, ipsa docendi ratione, descriptione partium, principiorum et argumentorum veritate, dilectu et robore, rerum ordine et lumine, adiumenti aliquid vel ornamenti ex Gottingensi schola mutuarentur.

Itaque de orbe aliquo disciplinarum et studiorum academico, certaue per annos descriptione, regendisque omnino studiis academicis, praeclare merita est magna MÜNCHHVSII mens; eaque ipsa re disciplinarum omnium inter se fines, prouinciae, agri, accuratius constitui, quae inter se contigua ac finitima, et ad mutuam opem vel vtilitatem afferendam accipiendamque opportuna essent, clarius apparere, vniuersus eruditionis ambitus et area patere, de partitione disciplinarum, diuersaque singularum auctoritate et dignitate, deque commoda singulas disciplinas tractandi et dispescendi ratione melius constare coepit. Gottingensis certe disciplinas tradendi ratio adeo se probare coepit, vt in aliis passim academiis eam sequi non pigeret.

Disci-

Disciplinam porro. quae quicquam fructus ad remp. et vsum liberalem haberet, esse voluit nullam, quae non Gottingae doctorem suum haberet; et, quoties disciplinae partem speciatim alicubi vel emendatam vel diligentius excultam audisset, protinus et hanc in Academiam suam illatam esse voluit, vti in Oeconomia priuata, Architectura militari et Tactica, et nuper in arte veterinaria vidimus; et vt artium antiquitatisque studium elegantius, exterorumque populorum litterae, a nostra Academia non exulent, MÜNCHHVSIANA vtique cura et auctoritate prouisum est. Itaque lectionum per semestrem habendarum recensensus encyclopaediae alicuius speciem prae se ferre videri poterat.

In illud tamen omnium maxime curis suis et consiliis inuigilauit, vt, quae vitam ciuilem ornant, litterae inprimis cum vbertate et diligentia docerentur. Itaque Iurisprudentiae per Germaniam coli solitae partes et disciplinas omnino omnes Gottingae expolitas esse voluit *), rem iudiciariam imperii R. G. nondum in academiis frequentari solitam in hanc Academiam induxit, easque lectiones haberi iussit, quae ad forum resque agendas curandasque instruunt animos matureque assuefaciunt. Porro prouidit, vt tum Imperii R. G. tum Regnorum Europaeorum et Ordinum Germaniae historia earum rerum apparatu et copiis, sine quibus totum hoc studium ieiunum et exile esse necesse est, ad-

Dd 4

ornata

*) Inprimis Ius Germanicum priuatum, feudale, canonicum, ecclesiasticum, criminale.

ornata esset; ut adeo historia, recentiorum imprimis temporum, ad usum vitae accommodatius posset tradi eique Ius publicum German. superstrui, quod in ipsis negotiis et officiis utilitate sua se approbaret; si quidem MVNCHHVSII cura ea adiumenta suppeditata fuerunt, quibus academici viri vix solent potiri. Iisdem praesidiis instructa fuit rerum Europaeorum notitia politica, tum scientia politica, cum Iure publico vniuersali et Iure Gentium Europaeorum, quod in more, usu et consuetudine positum est; iisdem praesidiis et copiis numismatica, diplomatica et heraldica. Terrarum populorumque descriptionis accuratioris initia MVNCHHVSIVM experta sunt fauorem summum; Historia vero litteraria, quae iam ante Gottingae incunabula sua habuerat, eadem Eius cura, instructissima imprimis bibliothecae copiis, auctus inuignes accepit. In theologicis disciplinis superstitiosum et pusillanimum pravae alicuius acerbatis studium magna Eius mens nunquam cepit nec admisit; pura et recta esse pietatis studia, doctrinam autem theologiam, non formula aliqua, inter controuersiae et disputationis aestum, iurgia, studia, nata, sed philologicis, criticis, historicis fundamentis substructam esse voluit. Itaque litterarum, imprimisque Graeciae et Orientis veteris, quanta decora Gottingae extiterunt! Dogmatum tandem symbolicaeque theologiae et rerum ecclesiasticarum historia incrementa inter nos habuit tanta, quanta ex meliore philosophia, interpretatione et lectione ad critices lapidem Lydium explorata expectari potuit.

Nec tamen illa doctrinarum genera, quae extra academiarum fines olim efflorescere solebant, homine tamen inprimis digna sunt, eumque, quem sapientem esse volumus, omnium maxime constituunt, quod *MVNCHHVSI* imputent, habent nihil. Floruerunt Eo curante Gottingae viri, qui historia naturali, ipsiusque naturae studio, in contemplatione rerum, obseruatione et experimentis constituto et fundato, porro in mathesi vniuersa, eiusque partibus, analyfi, astronomia, mechanica et architectura, non solum concinnius, exactius, et vberius, quam adhuc factum erat, omnia traderent, verum etiam praeclaris inuentis antiquam Germaniae in his doctrinis celebritatem apud exteros tuerentur. Iam in anatomicis, botanicis, chirurgicis, et in arte obstetricia, physiologia quoque, aliis medicae artis partibus, Gottinga ad eam laudem peruenit, qua potissimum nomen eius ad remotissimarum terrarum gentes inclaruit.

Sed quod pro illis temporibus, quibus Academia nostra adoleuit, summum in remp. litterariam beneficium et ad omnem posteritatem fructuosum fuit, nondum memoravi: philosophiae horridae et clamosae, nulliusque nec ad vitam nec ad sapientiam vtilitatis, quae barbarie sua et squalore totam fere Germaniam tum inquinauerat, pestis, *MVNCHHVSI* maxime prouidentia, est repressa. Nisi enim Lipsia et Gottinga huic furori restitissent, de omni vera et solida eruditione erat conclamatum; vocabulorum, non rerum, scientiam haberemus. At magnus ille *MVNCHHVSI*, qui nil tribuebat

sapientiae, quae tota ex verborum strepitu pende-
bat, virorum, quos cum ad ceteras tum ad philo-
sophicas inprimis disciplinas vocaret, dilectu Got-
tingae salutem prouidit, historicarum et antiquiorum
elegantiorumque litterarum tanquam vallo eam
cinxit, bibliothecaeque opibus ad vtiliores copias
a ieiunis argumentatiunculis animos traduxit.
Itaque Gottingam philosophia eclectica statim ab
initio immigrauit; Gottingae, etiam philosophiae
doctores, dubitare et nonnulla nescire ausi sunt.

Res tandem scholastica in his terris si ad nul-
lam satis probabilem conditionem illa euecta, neque
eo adducta est, vt academica haec nostra institutio
satis magnum fructum nostratibus afferre possit,
MVNCHHVSII tamen curis imputandum habet, vt
illa hoc saltem, quo est, loco sit. Nam quo mi-
nus illa in eo gradu constituta sit, quo MVNCHHV-
SIVS adducere eam voluit, summum Viri libertatis
publicae studium intercessit. Publice enim vtile
esse potest, vt liberum sit hominibus, in nonnullis
sibi ipsis deesse, et meliora aspernari. Ipsa rei in
publicum fructuosae vtilitate allici homines volebat.
Ilfeldense tamen Paedagogium cum alias tum nouif-
simis temporibus ita adornare et instruere coepit, vt
illa institutio academicae responderet, vtque hu-
manitatis litteris imbuta ingenia Gottingae traderet
Ilfelda.

Ingentia et immortalia MVNCHHVSII in Litteras
merita videtis, Auditores; curas, sollicitudines,
studia Viri immortalis ad ista consequenda in con-
spectu

specū non aequē sunt posita; quanta tamen fuerint, ad coniectandum facile et procliue est. Multa in iis, quae adhuc memorauimus, ex honesta illa libertate, eximia ista Georgiae Augustae Tutela et ornamento, aut fluxerunt aut robur habuerunt; historiae inprimis et Iuris Germanici, maxime publici, disciplinae; multa ex honestis, quae doctrinae constituerat, praemiis; plurima virorum, quos ad hanc Academiam vocauit, dilectū et iudicio, et vero etiam praesidiis adminiculisque, quibus generosiorē cuiusque indolem industriamque iuuaret, effecta.

Et de doctorum quidem virorum, quos huc accessiuit, dilectū et iudicio, quam alteram reip. academiae ancoram recte appelletis, quam vellem ne pudor me prohiberet ea, quae animus versat, eloqui. Sed, si tantorum Virorum ex omnibus vndique Germaniae prouinciis collectorum et in vnum congregatorum confessum circumspicio, vere nuntiatum esse video, quod olim auditum incredibile ad fidem esse videbatur, tam diuersis disciplinis et scientiis reperiri potuisse viros, qui eas ornarent. Nesciet futura aetas, curae potissimum molestiam, an studii alacritatem, inuestigationis perseuerantiam, iudicii felicitatem, admiretur, inprimis in eo hominum genere, quod ex secessibus suis excitandum plerumque et protrahendum est; in tanta probationis et experimenti difficultate; in tanta generum varietate ac diuersitate. Tam felicem tamen ingeniorum exploratorem nulla facile vidit aetas, nullum diligentiorē et laboriosiorē. Itaque huius viri iudicio probatum esse, famae
praero-

praerogatiua erat, si non magnae, certe bonae; et *MVNCHHVSI*O non displicuisse pro praeiudicio apud magnam Germaniae partem habebatur. Sed me in locum incidisse sentio lubricum, et in quo sine offensione non facile progredi liceat. Itaque illud modo attingam, si quid aliud, hoc in Viro illud admirabile fuisse, cum, iis temporibus, in quae aetas eius iuuenilis et disciplina academica inciderat, multa litterarum et disciplinarum genera ne nomine quidem nota essent, studiorum autem cursum ipse tenuisset eum, quo per Iuris disciplinae viam regiam an semitam angustam dicam? ad summa reip. munera et honores contenderet, vt tamen non vnus disciplinae vnusue generis angustis mentem suam, consilia et curas, includi finiret. Quin ille nulli litterarum generi defuit; omnibus prouidit liberaliter; vniuersum disciplinarum ambitum magno suo pectore cepit, cura et amore paterno complexus est.

Atque hoc fateor primo ad hanc Academiam accessu incredibili me voluptate perfudisse, cum Virum aliis plane iisque multo grauioribus curis et negotiis implicitum, diuersis prorsus ab ineunte aetate studiis innutritum, tamen viderem historiam litterariam, elegantiore litteraturam, humanitatis doctrinam, vniuersae antiquitatis eiusque monumentorum studium probare, tam diligentibus mihi commendare verbis, tam disertè de eius vera ratione, tractatione et vtilitate, monere.

Sed quam subtile Eius in diuersissimis litterarum et doctrinarum generibus esset iudicium, nusquam

quam melius cognoscere licuit, quam vbi librorum, quibus bibliotheca publica locupletanda esset, notationes et designationes ipsi a me offerrentur; nam si eum sibi offerri eas velle, oblatas recognoscere, alia subnotare, alia obelo confodere, solitum fuisse narro, etsi exteris parum probabile videbitur, pro certo tamen ac testato me hoc eloqui nostis, Patres; tum ille librum nonnunquam damnabat, meo, qui nondum librum vidissem, iudicio satis probabilem, quem tamen tempus ac res paullo post me docebat, de eorum, qui probandi et in bibliothecam admittendi essent, numero recte fuisse reiectum. Alio tempore si libri ad suum iudicium non admodum praeclari, forte etiam magna impensa redimendi, necessitas tamen a me vel vtilitas, esset monstrata, de sententia Ille et voluntate sua lubens decedebat. Non sine animi voluptate interdum dum bibliothecae loculos perlustro, in librum incido, de quo tum cum emendus esset controuersiam natam et causam a me per litteras diligenti argumentorum expositione agendam recordor. Omnino enim, qua in re magni Eius animi iudicium luculentissimum ponere soleo, erat ingenii mira aliqua docilitas, in fene quoque; voluntas flexibilis, et ab omni obstinatione ac peruicacia aliena. Copiam iudicii facere vtilitati publicae volebat vnum quemque. Veritatis auctoritati tantum tribuisse puto mortales paucos, certe ex doctorum virorum genere.

Vt tamen haec omnia, quae modo ab hoc Viro curata, administrata, prouisa diximus, quomodo ab vno viro, diuini quamuis ingenii, miri acuminis

acuminis, acerrimae perspicaciae, subacti longo varioque rerum usu iudicii, animi intentionis, assiduitatis, laborisque patientiae incredibilis, ab vno tamen omnia ista perfici potuerint, appareat, teneatis, o Iuuenes, pulchrae laudis cupiditate inflammati, teneatis hoc, iuuenilem eius Viri aetatem omnis historiae cognitione imbutam, humanitatis litteris fuisse admodum exultam magnorumque vetustatis ingeniorum contubernio mature assuefactam. Harum litterarum dulcedine semel imbuto animo nec in negotiosissima vita, nec in prouecta senecta, deliciae suae effluxerant. Neminem vidimus, qui sententiam veteris scriptoris, vel versum tam commode laudaret, ut totum negotium decideret; vidimus neminem, qui scribendi genere hoc vteretur, seuero, presso, arguto; nec subtrahi verbum poterat, nec adici. Virum litteris politissimum, summis negotiis curisque versatum, vel in familiari epistola agnosceres.

Nihil itaque est, o boni, quod miremini, Virum, qui adolescentiam tam praeclare studiis honestis imbuerat, virilem aetatem grauissimis curis muneribusque reip. splendidissimis exercuerat, ad mirabilem hanc iudicii maturitatem et subtilitatem peruenisse, ut ingenii doctrinaeque arbiter et spectator esset acutissimus; ut consiliis, monitis, praecipis, iuuare et regere posset nos omnes; ut in suo quemque doctrinae genere multa saluberrime moneret, quae longo rerum usu edoctus ad vitam civilem vtilitatemque publicam, in quaque re, in quaque disciplina, maxime desiderari cognosset.

Ad

Ad hanc ipsam mentis praeclaram virtutem accessisse cogitate magnum animi consilium, generosam et excelsam indolem, pulchrae laudis studium; sic intelligitis, quomodo fieri potuerit, ut copiis et adiumentis necessariis nos omnes instrueret, in easque res sumtus faceret ea cum munificentia, quam, ut a Rege, et a tanta mente profectam, vere regiam appellaretis. Nec in libraria modo, mathematica reliquaque eruditionis supellectile substitit Viri immortalis liberalitas. Etiam doctrinae colligendae et amplificandae causa itinera a nonnullis per Europam suscipi voluit; iis, qui, in docto aliquo opere elaborabant, elucubrationis adiumenta et copias litterarias, interdum mera ornamenta, magna cum cura et sollicitudine, nonnunquam pluribus litteris in longinquas terras datis, paravit et subministravit.

Ut vero ista omnia tanto maiorem ad animos, imprimis generosiores, vim haberent, Viri immortalis summa humanitate, facilitate et comitate factum putate; qua vel una virtute ad omne actum consecrata esse debet M^VN^CH^HV^SI^AN^I nominis memoria. Cum ad eruditionem humaniore cultu exoliendam, ad squalorem et paedorem obscurae diligentiae abstergendum, vanique fastus stultitiam coercendam, ad animos doctorum virorum erigendos, libertatis et honestatis sensu bonaequae laudis studio suaequae virtutis fiducia honesta imbuendos, hoc imprimis valere intelligeret, si doctorum virorum cohors a viris in magna generis, loci munerumque, dignitate collocatis dignatione aliqua et honore

honore se haberi videret; deprimi contra et infra vulgaris adeo virtutis laudisque gradum reiici et subsistere animos, si ab iis, quibus consilia et studia sua probata esse velint, fastidiose se excipi aut contemptu neglectoque haberi videant; cum haec tenebat animo prudentissimus Vir, iudicaretque aequum esse, ut, quod praecipuum aut vnum eruditionis praemium est relictum, viris doctis post cetera omnia ne eriperetur; nam quaestuosae doctrinae genera in rep. esse admodum pauca; itaque aditu suo, ne per litteras quidem, excludebat neminem; inter curas summas tamen otium supererat et vacatio ad commoda et alloquia nostra; a docto viro interpellatio importuna videbatur nulla; facilitate admissio- nis et humanitate, etiam cum honoris significatione benevolentiaeque exquisitiore aliqua testificatione, deuinciebat sibi, qui se adiissent, omnes. Et tamen inter haec orationis grauitas, verborum in- affectata veritas. Nam vidimus quondam et alios, qui comitatem simularent, reidentibus ringentibus- que similiores, ut sibi ipsi fidem adimerent; sed huic Viro oris, vultus, vocis aderat veritas. Verbo tantum haec vobis, Patres, in memoria sunt reuocanda. Quotus enim quisque vestrum est, qui non MvncHhvsio salutato, etiam si spe ac voto ex- ciderat, hilaris discesserit, incredibilem eius comi- tatem praedicauerit? aut qui non litteras summae humanitatis, benignitatis, amoris plenas in scriniis suis feruet? quanta illa ad feram senectutem felici- tatis nostrae monumenta!

Cum autem in academica imprimis admini- stratione, paruis fere ex rebus res magnas aptas esse

esse sciret, nihil Ille tam paruum ac tenue esse putabat, quod non cura sua dignum arbitraretur. Nulla re, opera, cura, parua, magna, leui, graui, varia, multiplici, modo ad Georgiae Augustae utilitates, et ad commoda nostra, aliquam vim id haberet, studium suum et patientiam frangi sinebat. In summa occupatione nullas facile litteras, ad quas non responderet, seposuit. Quae ad publicum Academiae statum vel ad suam quisque priuatam conditionem salubriter monueramus, tanquam pro beneficio sibi imputabat. Si quid consilii, suasionis vel dissuasionis, etiam leuiter vel incite, submissum erat, aut dissimulanter ferebat, aut clementer coarguebat.

Hac incredibili sua industria, diligentia et temporis parsimonia; nam refectio ipsi erat laboris mutatio; in officio continebat omnes. Quis enim dissolute, supine ac negligenter ageret, qui occupatissimum Virum nec minutias nostras ne differre quidem in alium diem *) videret? Quis, si Virum curis officiisque vitae publicae priuataeque magnis paruisque innumeris districtum distentumque tamen his negotiis nostris vacare nosset, quis, inquam, etsi tota vita litteris affideret, tamen collatus cum illo, non quasi somno et inertiae deditus erubesceret?**) nemo saltem curarum suarum et officiorum siue obtentu siue simulatione in muneri sui curatione

*) *Nulla in audiendo difficultas, nulla in respondendo mora.* PLIN. Paneg. 79.

**) PLIN. Epp. VI, 5.

tione vel mandata aliqua opera contentionem ac studium remittere audebat. Huius itaque illustris exempli auctoritati vel maxime deberi iudico, quod Gottinga industriae et intentioris alicuius diligentiae laudem praecipuam (quae vtinam ipsi propria ac perpetua sit!) habere dicitur. Quicquid enim, quod probes, Gottingae est, MÜNCHHVSIANVM est.

Vigilantissimae MÜNCHHVSII curae debemus etiam ornamenta Georgiae Augustae haec singularia aut cum paucis Academiis communia, quae partim ad dignitatem et auctoritatem nostram faciunt, partim adiumenta et praesidia industriae nostrae sunt insignia. Omnino enim Ille summam et doctorum auctoritatem, et urbis esse voluit *); et omnia haec intra tam breue tempus perfecit, quod vix ad cogitandum et inchoandum multi fati longum esse putassent. Equidem, quando Bibliothecam nostram publicam ingredior, saepe tanquam religioso aliquo MÜNCHHVSIANI nominis horrore animum percussum sentio. Haec ergo omnium saeculorum, populorum, summorum cuiusque aetatis ingeniorum monumenta non sibi, non suis vsibus; sed vt nostrae singulorum doctrinae obstetricia adiumenta essent, Regiis auspiciis prouidit et parauit assidua cura Eius Viri, cuius beneuolum et amantem nostri animum haec ipsa Viri serena facies, hic sacratuſ vultus **) adhuc spirare videtur! Quanta eius mens et sapientia esse debuit, qui vidit, Bibliotheca tali publice instructa se Gottingae addere
non

*) Cic. de Offic. I, I.

**) In tabula imaginem MÜNCHHVSII exhibente.

non modo decus et ornamentum singulare; non modo priuati cuiusque apparatus librarii compendium subministrare; etsi et hoc subministravit; verum ipsam Academiae nostrae naturam et indolem hac vel vna re constitui a se, vt varia et copiosa esset doctrina professorum et familiarium; vt cum eruditionis et litterarum incrementis etiam nostrae litterae incrementa caperent; vt, quicquid per Europam noui inuenti, cogitati et obseruati, quisquam vsquam proposuisset, in suam vtilitatem verterent nostri homines; hinc publicam disciplinarum doctrinam nouis copiis amplificarent. Ita vero historica et litteraturae humanitatisque studia, eaeque disciplinae, quae ex iis succum, vires, vitam ducunt, in tam liberali nutritione habent, vnde laetius efflorescant, vnde niteant. Modo adsint ea, quae ornent, ingenia intellexit nunquam defore, quae ornari possint. Ea itaque opipara et diuite hac supellectile libraria voluit ali, excitari, varia lectione ditari, a seruili vulgarium et communium opinionum assensu ad subtilius iudicium traducere, ad exquisitiorem et ornatiorem ingeniosamque doctrinam vel inuitos, manu iniecta, obtorto collo, retrahere. Huius itaque Bibliothecae Ille, tanquam carissimae filiulae, incredibili aliquo amore duci; eam oculis, auribus, habere; de ornamentis eius et decoribus sollicitus esse plus quam dici potest. Librorum emptioni ipse prouidebat; nulli sumtu, ne iis quidem temporibus, parcebat, cum ceteris erogationibus parcendum esset. Si quem librum bonum diu quaesitum fortuna tandem obtulisset tanquam laetam rem Ille nuntiare, nullam

moram ferre, prouidere, vt quam primum Gottin-
gam liber transmitteretur.

Sed video, non sine fummo animi mei dolore, nec sine multis lacrimis me hunc locum perfequi poffe; et folent ea, quae nulla oratione commode reddi poffunt, maiora videri, dum tacemus, quam fi leuiter perstringimus. Me quidem ad Manes vsque profequetur earum curarum cogitatio, quas in Bibliothecae locupletandae confiliis a Viro immortali, MVNCHHVSI0, confumi per hos feptem annos vidi.

Verum retrahendus eft animus ab illa cogitatione et transferendus ad reliqua a MVNCHHVSI0 praeclare in hac Academia prouifa et instituta, vt in vno faltem vel altero doceam; Eum in iis rebus, quae litteras iuuare vel ornare poffunt, plus etiam vidiffe quam multos ex ipfo eruditorum virorum coetu. Ita Societatem Scientiarum Regiam, quam non nifi ipfius Regii Sanctioris Confilii in his terris curae et tutelae fubieftam effe voluit, Societatis Commentarios, Librorum nouorum Recenfus, quorum certe momentum non leue fuit ad rem Germaniae litterariam vniuerfam, Praemia publice quaeflionibus pofitis propofita, Ille non inter ornamenta modo habuit, fed inter eas res effe putavit, quae torporem animorum abftergerent, ne, in vulgari difciplinarum tradendarum orbe, annuo aut femeftri curfu, circumacti, locupletandae doctrinae et litterarum curam amitterent academici doctores; eadem effe, quae Georgiae Auguftae peculiarem
aliquam

aliquam eruditionis naturam constituerent, et vero etiam eius existimationi consulerent *). Germanici sermonis elegantiam et curam Societatis, quae ei colendo se consecraret, studio, opera, etiam exemplo, retineri intellexit; in re enim litteraria pudore plurimum proficitur; et inter aliorum studia praeclara facile aliquis vel non monitus inertia sua erubescit. Instituti historici quanta vis et opportunitas esse posset ad studium historiae latius disseminandum, imprimis in Academia tot opibus litterariis exornata, vnus omnium optime perspexit. In hoc autem deo se Ille assimulabat, quod non vnus vel alterius disciplinae, familiae vel sectae studia fouebat, reliqua omnia insuper habebat; sed totum earum rerum, quae ad publicam vtilitatem quicquam fructus haberent, ambitum animo et cura aequaliter amplectebatur.

Enimuero res foret infinita, enarrare omnia, quae doctrinae, industriae, existimationis, dignitatis, instrumenta, adiumenta, decora excogitauit et prouidit; quae ad vtriusque reip. academicæ et municipalis concordiam, ad vrbis nostrae exornationem et securitatem, ad disciplinam academicam liberaliter et tamen seuerè exercendam; ea porro, quae ad publicam priuatamque rerum ad vitæ vsum vtilium vel iucundarum affluentiam, ad sumtus in quotidianum victum minuendos, ad vitæ commoditatem, ad mercatus frequentiam, an-

E e 3

nonae

*) Haec vberius exposita alio loco: v. Elogium in Soc. R. Scient. recitatum, quod insertum est *Nouis Commentariis* Soc. R. Sc. Gott. To. II. ad calc. p. 149.

nonae laxationem, rerum venalium vilitatem; quae tandem ad virtutem, pietatem, honestatem, inuenit, parauit, destinauit. Hoc faltem in intuendis his animo dimittere nolim quenquam, vt omnia ad vtilitatem publicam et ad posteritatis comoda comparata esse intelligat *).

Vt autem hae illae sunt magnae virtutes, facta et confilia magna, quibus nominis in re litteraria immortalitatem sibi comparauit MVNCHHVSIVS; in litterarum enim per Germaniam annalibus MVNCHHVSIANA aera, si qua alia, nepotibus nostris erit memorabilis; ita haec eadem illa sunt, quibus effecerat, vt, quod paucis contigit, in summo dignitatis fastigio constitutus, amaretur, cum ipse amaret; vt nobis non domini, sed patris loco esset; paterna auctoritate nos regeret, liberorum pietate coleretur. Incredibilem enim Georgiae Augustae suae amorem et studium, quod rebus, verbis, etiam vultu prodebat, in illo Viro mirabantur ac praedicabant omnes, etiam exteri, qui eum adierant. Georgiae Augustae etiam nomine audito voluptatem animi declarabat aucta frontis hilaritas; in fene autem, propter tot annorum decora, tantas virtutes, tanta merita venerabili, haec paterni animi tacita voluptas, ex caritate et affectu summo profecta, a nemine sine aliqua animi commotione cognosci poterat.

Commemo-

*) *Nullum est enim magno principe immortalitatemque merituro impendii genus dignius, quam quod erogatur in posteros.* PLIN. Paneg. 26.

Commemorata adhuc bona, Auditores, nobis quodammodo fuere peculiaria; nec minus tamen magnam partem tulimus ex meritis Viri immortalis de rep. vniuersa, de terris Brunfuicenfibus, de tota Germania. Quantus hic fe rerum, virtutum, fa-
 ctorum, campus aperit, fi *MVNCHHVSII* per LV annos in patriam hanc merita, fidem et constantiam erga tres Georgios Règes, sapientiam rerum vfu firmatam, auctoritatem prudentia partam, res in variis vitae munerumque partibus gestas, in re ciuili, in redituum publicorum descriptione vel administratione, falubriter curatas vel prouifas; fi tandem ea omnia perfequatur animo aliquis, quorum Ille auctor, hortator, fuafor, fuit. Rara Eius et mira felicitas, quod virtutum et meritorum laudes vnus affequutus est diuerfiffimas. Regiae Maieftatis et voluntatis Minister et Amicus fuit integerrimus; Pater Patriae; Conferuator ac Firmator publicae libertatis; Ciuium Portus, Arx, Ara; Aerarii Regii Locupletator, non exactionum acerbitate, fed curae affiduitate, rationum diligentia, erogationum moderatione; agricolationis Genius falutaris; Artium honeftarum omnisque operae publice quaeftuofae Adiutor; Ingeniorum Lux et amicum Sidus; Industriae probae Praefidium et Tutela; Tenuiorum et Pauperum Altor Nutritorque; Fortunae iniquioris Emendator; Opum fuarum inter egentes Largitor pius ac mifericors. Etiam de fuis Eum copiis multa in rem noftam conuertiffe, non ignoramus. Ex fua penu paupertatem honeftam alumnorum leuauit ftipendiis, quorum perfoluendae

pensionis instare tempus ne inter nouissimas quidem vitae curas fuit immemor.

Omnia haec, et quis vestrum, Auditores, non plura et alia meminit, sed haec omnia si boni numinis indulgentia his terris, huic populo, huic Academiae, praeclari alicuius muneris loco, ad tam diuturnum usum concessa esse cogitamus; si tantarum virtutum fructum e summo rerum fastigio, tam plena copia, tam longo annorum ordine, qui per se hominis aeuum facere possit, in nos cumulatam; si res ab infirmis ac teneris primordiis ad hos virium auctus et robur perductas, infestissimis periculosissimisque temporibus, belli quoque calamitatibus, eiusdem, qui fundauerat, Viri curis seruatas, restitutas, amplificatas reputamus: percellitur quodammodo animus ad tantae felicitatis, tantorum bonorum recensum; quanto magis tantorum bonorum amissione et ereptione! Sane quidem primo statim consolationis susceptae exordio nobis occentant omnes: non iniquo animo ferendam esse calamitatem, diu prouisam, et quae ante tot annos accidere potuerit, ut omne hoc tempus in lucro ponendum, non nunc de damno accepto conquerendum sit. Humanum tamen est, ignoscere dolentibus, iis fortunae muneribus ereptis, quorum fatietas nos nunquam cepit. Etiam in amicorum discidiis, etsi votis nostris die et mense vno et altero adiecto, cum tamen discessu tandem faciendo dirimimur, solemus abeuntibus manus iniicere, amplexibus inhaerere. At sensus nostri et affectus in huius

Viri

Viri desiderio quam exiguam partem explet benevolentiae et amicitiae nomen; quo tamen quid inter mortales sanctius? quid augustius?

Vos autem, Patres, prouectiore inter nos senectute venerabiles, imprimisque quotquot ex iis qui MÜNCHHVSIO in Georgiae suae Augustae initiis adfuerunt, superstites estis, *) nunc etiam huic ipsi superstites, pro quo deuotum suum quisque vellet caput; Adspectu audituque miserabilis senectus vestra etiam iis lacrimas exprimit, qui proprium dolorem non capiunt. Erepto hoc longae senectutis tanquam comite ac sodali, in solitudine derelicti, quod superest viae, inter nullos MÜNCHHVSII affatus, nulla alloquia, conficiendum esse videtis! Nec est, praestantissimi viri, quod dolorem vestrum obiurgemus. Habet tamen conditio vestra ipsa paratum aegritudinis solatium. Quo enim minus longe abestis a decursus huius per mortales curas et sollicitudines conficiendi termino et fine, eo minus diuturnus esse poterit vester luctus. At nobis, quo aetatis quisque sumus gradu, non tam facilis doloris medicina est parata. Multa a temporis longinquitate et die sunt expectanda; multa a summis virtutibus Eius Viri, qui MÜNCHHVSII desiderium explebit; alia in diuinae voluntatis cogitatione et in pia religiosaque mentis constantia sunt posita remedia.

E e §

Sed

*) Iphis Academiae incunabulis interfuere VV. III. GERBAVERVS, et HOLLMANNVS ab a. 1734. RICHTERVS a. 1735. AYRERVS ab a. 1736.

Sed et iis ipsis, quae dolorem continent vel maxime, inesse videmus partim causas, cur dolorem inhibeamus, partim solatii femina. De erepto tantae prosperitatis fructu quid habemus quod cum fortuna queramur, ut non potius ultra votorum verecundiam concessum eius usum nobis gratulemur? Quid? quod a deo non est euocatus, nisi curatis et peractis iis omnibus, quibus salus publica firmari, nostra autem Academia ornari ac perfici potuit!

Contigit enim et nobis et MÜNCHHVSIO singularis haec felicitas, ut, ante discessum ex hac vita, mirabili et praeclara aliqua numinis beneuolentia, omnia in eum locum deducerentur, quo cura Eius, cui rerum nostrarum conditio ac natura penitus esset nota, singula, quae opus erat, ordinari, constitui, inchoata absolui, designata ad exitum perducii possent. Visa enim est immortalis Viri mens per totum hunc, qui vltimus vitae fuit, annum, tanquam praesagio aliquo et praesensione incitata, anniti et allaborare, ut expedita et profligata essent negotia omnia. Haec eadem incredibilis prouidentiae diuinae indulgentia erigit animos nostros ad meliorem spem etiam de futura nostra forte, cuius tanquam pignus certissimum habemus fortunam praeteritam. Etiam aeterno Numini MÜNCHHVSIANAM memoriam cordi curaeque fore ne dubitemus. Fidissimi voluntatis suae ministri recordatione illud res nostras, prouidentia sua per eum constitutas et fundatas, fortunabit; modo iis ipsi non defuerimus.

Etiam

Etiam Viri fama immortalis nominisque perpetuitas habet, quod animos nostros a luctu recreet; et saepe illa cogitatio animos nostros recreabit, nos in Musarum castris *MVNCHHVSI*O duce et auspice militasse! nos cenferi inter veteranos ex *MVNCHHVSIANA* disciplina progressos! et quandoquidem cum ipsis factis et operibus eorumque fructu ad omnem posteritatem sempiterna erit *MVNCHHVSI* memoria, quoties *MVNCHHVSIANI* nominis per Germaniam totumque terrarum orbem litterarium audita celebritate exultabimus! Iam canis sparfos et senio fractos voluptate nos inexhausta perfundet dulce nomen ad aures nostras allapsum. Obsurdecet enim futura aetas ad nomen Maecenatis, et in voluptarii hominis, qui nullis auctoribus idoneis ad aeternitatem nominis arrepsit, locum succedet *MVNCHHVSI*VM nomen, omnium eruditorum virorum voce ac consensu.

Cum itaque Ipsi, nobis, omnia contigerint cumulate, quae et in praeteritis temporibus poterant optari, quaeque per futura tempora possunt sperari, quid est, quod in summa calamitate non egregie nobiscum actum esse dicamus? Nisi forte, (quis tamen tam impius et nefarius, ut hoc in mentem admitteret?) nisi quis Aeternitatem ipsi et Immortalitatem in hac mortali vitae conditione, in hac rerum infirmitate et naturae communis fragilitate, forte assignatam fuisse velit. Curis iam et laboribus fracto corpore, viribus ingrauescente senectutis vi debilitatis, negotiorum hac semper iterum recrudescentium mole tandem fessus, quid habuit, quod
sibi

fibi optabilius contingere arbitrari posset, quam vt placida morte defungeretur, cuius beneficio aeterna et vera quiete potiri liceret? Contigit tamen et sic, vt idem rei gerendae et viuendi effet terminus.

Discessit itaque pia Anima in beatas fedes, et inter ordines recepta est Animarum magnarum, quae de genere humano bene merendo exquisitius aliquod felicitatis genus sibi parauerunt. Ingressa confessum, eorum, quos hac in vita curis suis fouerat et vt sua fata implere possent prouiderat, quique se iam morte anteuenterant, laetis acclamationibus excepta pia Anima (nam nec inter immortales grata deficit memoria et pietas) adiit GEORGIVM suum SECVNDVM, narrauit magni nepotis virtutes, religionem ac pietatem, pacis et pacis artium amorem; exposuit Ei Georgiae suae Augustae fortunas et incrementa. Gauisa est his auditis sanctissima Vmbra, et inter magnos Reges et Heroes, humani generis delicias, maior se ipsa et excelsior facta, priscarum suarum curarum et consiliorum nouos fructus ferre visa est.

Nos autem, o Patres, o Ciues, quanta ad virtutis, ad officii conscientiam, ad consilia recta et salutaria, habemus incitamenta! quales factorum nostrorum habemus exactores et probatores! Sedent in aeterna Regis aula nostrarum rerum inspectores Augusta Georgii et Sancta MVNCHVSII Anima; obseruant consilia nostra; laetantur ac tristantur factis nostris. Ad has animos habete conuersos, vt nihil moliamini, nihil suscipiatis,
nihil

nihil agatis, quod tantis Animabus improbandum, aut iis rerum principiis, praeclarisque coeptis, quibus illae quondam curas mortales adhibuere, indignum fit.

Neque si de aeternis sedibus agere nobiscum, alloqui Georgiam Augustam suam, posset beata MvNCHVSI Anima, aliter illa nobiscum ageret, quam vt luctus nostri inertiam obiurgaret, sed verbis, vt solebat, lenissimis et paternae indulgentiae similibus, animosque ad strenuam virtutem excitaret. “Non luctu, o mei, sed virtute, „ vestram pietatem mihi praestate. Quae Regi, „ quae patriae, quae litteris pro officii quisque „ ratione debetis, etiam meo exemplo, mea memoria incitati, religiose et sancte praestare annitimini. Concordibus animis viuite; et communem Georgiae meae Augustae vtilitatem consiliis „ curate communibus. Magnum duorum Regum „ opus, alterius cura initia sua, alterius, incrementa nactum, vt per vos saluum et integrum „ sit, prouidete. Hunc mihi gratissimum funeris „ honorem ac munus arbitrabor; omni emortuali „ sollenni hoc mihi iucundius putabo. Memoriam „ meam inter vos haberi cupio caram et sempiternam; et caram habebitis, si, quo amore, qua „ caritate vos omnes amplexus sim, grati meritis.”

Enimuero, sancti Manes, cara et iucunda et quauis felicitate dulcior animis nostris erit Vestri memoria. Nec vnquam mente excidet ea cura,
ne

ne quidquam, quod Vestris votis consiliisque non respondeat, suscipiamus. Hoc sancti Manes, iuro pro me, hoc pro his, qui me audiunt, qui me vident; caput meum domumque meam, si sciens fefellerō, irae Vestrae sacratam volo.

Vos autem, florētissimi Iuuenes, o cura nostra, quondam MÜNCHHVSII cura et amor, animis vestris Viri immortalis nomen ad perpetuam memoriam infigite, vosque ita assuefacite, vt, quotiescunque MÜNCHHVSIVM nomen ad aures vestras acciderit, tanquam ad paterni nominis auctoritatem tactus reuerentia ac pietate animus se ad feram virtutem componat. Quicquid enim Georgia Augusta habet, vestris vñibus paratum vobisque fructuosum, quae adminicula, quas opes, doctrinae copias, ipsos doctores, quos amatis, omnia haec post Dei O. M. prouidentiam, Regiamque munificentiam, huius Viri immortalis curae debita mementote. Itaque Eius memoriam animis vestris sancte colite, ad feram posteritatem grata pietate commendate, Eius immortalitati fauete.

Haue sancta anima!

I N D E X. *)

A

- Abrogatio legum, de ea lex Zaleuci 31. Charondae 99. 113
 Aburiae gentis num. 358
 Accoleiae gentis num. 358
 Achaei, populari ciuitatum forma vsi sunt 181. ad Siritidem occupandam missi 239. Magnae Graeciae ciuitatum dissensiones componunt 188. ciuitates Magnae Graeciae Achaici generis 5. 201. ex iis solum Tarentum superstes 212
 Acilliae gentis num. 358
 Acras 259
 Adulterii poena inter Thurios 94
 Aedificia publica magno sumtu, priuata modico curata 102
 Aegyptiorum lex 295 not. 296
 Aeliae gentis num. 359
 Aeliani locus illustr. 141
 Aemiliae gentis num. 359
 Aetolorum colonia Temesa 276
 Aeschylus Schol. illustr. 345
 Agathocles Crotonem et Italiam afflixit 191 sq.
 Agrigentum, a Gelois conditum 260
 Alcisthenis Sybaritae vestis 173
 Alexander Molossus, ad versus Lucanos arcessitus a Tarentinis 141. 203. 212. 241. 266. ad Pandosiam occumbit 205
 Aloidae, tres Musas ediderunt 307
 Alybas 209.
 Ambracia 256
 Amyris Sybarita 135
 Anaetorium 256
 Anaxilaus Rheginus 269. 271
 Androdamas Rheginus 272
 Antiochus Syracusanus 179
 Antoniae gentis num. 360
 Aoe de Musa 307
 Ἀπολείπειν et ἀπολύειν de diuortio 118

Apollo

*) Concinnatus Index studio iuuenis de erudienda iuuentute aliquando praeclare merituri G. C. F. Seidel, Hannov. Sem. philol. fodal. adscripti.

- Apollo vnde litteris et artibus, inprimis musicae artique
 medicae praesse dictus 302 sq.
 Apollodorus, *περι νομοθεσιῶν* 284
 Apollonii Rhodii loc. ill. 352. Schol. ill. 338. 340. 346
 Aquiliae gentis num. 360
 Arcades, qui Italiam adiere 277. Arcadum legislatores,
 ibid. de Arcadibus luna antiquioribus 334 sq. aucto-
 res, qui hac de re mentionem fecere 337. huius
 mythi explicationes 341. 345. 349. 350 sq. Arca-
 dum vetustas 343. Luna ab iis et sidera obseruata
 342. 3. 4. 6. Arcadum mythi 344. annus 348.
 Arcadia Gigantis vnde dicta 339. et Pelasgis 343.
 Arcadicarum rerum scriptores 344
 Archias 179.
 Archytas Tarentinus strategus, 224
 Aristo Chius *ἑρσεις* scr. 339
 Aristocles 283
 Aristocratiae, in oligarchiam mutatae 274. aliae ex gene-
 ris nobilitate, aliae ex censu 275
 Aristophanis Schol. ill. 143
 Aristotelis loc. ill. 148. 163. 221. eius libri de rebus
 publ. 281. de rep. Sybaritarum 130 de rep. Te-
 gearum 340. *Νόμιμα* et *Νόμοι* 282
 Aristoxenus Musicus 225
 Artes, vid. Litterae. Eae, quae cum strepitu exercentur,
 a Sybaritis in urbem non admittae 151
 Afeleni montes 347
 Athenaei loca ill. 128. 129. 130. 134. 149. 150. 174.
 Atiliae gentis num. 360
Αὐλῶν, Caulon vrbs 203
 Aureliae gentis num. 361

B

- Bacchus, cur inter deos ingeniorum fautores adscriptus 303
 ab Heracleensibus inprimis cultus 245
 Baebiae gentis num. 361.
Βακχεσέληνος 345.
 Bentleius, contra eum disputatur in iis, quae de Zaleuci
 legibus pronuntiauit 17. 62. 104. in iis quae de
 Charondae LL. disputauit 154 sq. 162. 164 sq.
 Brundisium 275
 Bruttii 265 sq. Sybaritas delent, 140. Crotonem expu-
 gnant 193. 194. aduersus eos Alexander Molossus
 arcessitus 203
 Buxentum 262

C

- Caeciliae gentis num. 361
 Caesiae gentis num. 362
 Κακομιλία 79. 117
 Callimachus *περὶ νόμων* 285
 Callipolis 158. 270
 Calpurniae gentis num. 362
 Calumniatorum poena inter Thurios 92. 85. 116
 Camarina Syracusarum colonia 259
 Carifiae gentis num. 362
 Casmenae a Syracusis conditae 259
 Cassiae gentis num. 362. 363
 Catana 158. 159. 267
 Caulonia, colonia Crotoniatarum 195. 203 sq. numi 204 nota.
 Certare cum deo 306
 Chalcis Euboeae, 266 sq. vrbs Ionicae originis 273 sq.
 administrata per optimates Hippobotas *ibid.* Colo-
 niae 266
 Chalcidicae ciuitates 6. 158. 266 sq. earum instituta 273 sq.
 Chamaeleon Ponticus, philosophus 131
 Charondas 76. quis fuerit et quo tempore vixerit, 56 sq.
 vnde inter Pythagoreos referri coeperit 169. 170.
 Leges, quae eius nomen praeferunt Thuriisne scriptae
 sint 156. Catanaeis et aliis Chalcidicis ciuitatibus
 leges scripsit 158. inque iis, Rheginis 159. ipse
 Charondas Catanaeus 158. inter vetustiores legum-
 latores 160. et Thuriis antiquior 161. Sed hi eius
 legibus vsi sunt 161. Sintne ad Charondam aucto-
 rem referenda fragmenta legum, a Diodoro et Sto-
 baeo sub eius nomine seruata 163 sq. Non habemus
 ex iis, nisi sententias 170. 285. Eius legum prooe-
 mium 77 sq. 109. indicii necessitatem imponit ciui-
 bus 84. 89. fragmenta ex ipsis legum tabulis 113.
 in his, quae spectant ad disciplinam domesticam 115.
 116. ad personarum iura 117. leges cani solitae,
 quo modo 166
 Chones, 236
 Claudiae gentis num. 363
 Cleandridas Spartanus, dux Thuriorum 140. 210. 239.
 Gylippi pater 140
 Cleanthes 283
 Clearchus *περὶ βίωv* 283
 Cleonymus Spartanus, aduersus Lucanos arcessitus 142. 212
Heynii Opusc. acad. Vol. II. F f Clifthe-

- Clifthenes 134
 Clitarchus, rerum Sybariticarum scriptor. 131
 Clitonymus 175
 Cloacina in numo 387
 Clouliae gentis num. 364
 Cnidii, Liparae conditores 262
 Coeliae gentis num. 364
 Coloniae Magnae Graeciae ac Siciliae, earum genera 5. 201.
 ac tempora 7. earum mittendarum causae 10. earum
 incrementa 11. metropoleon mores ac leges retine-
 bant 178
 Confidiae gentis num. 364
 Copiae vel Copia, colonia Thurios a Romanis ducta 143
 Corcyra 256
 Cordiae gentis num. 364
 Corinthus, resp. 255. coloniae 256
 Corneliae gentis num. 364. 365
 Corporis iuris glossati mpti, olim Schwarzii, nunc Biblioth.
 Gotting. descriptio 318 sq. eius aetas 327. eius
 auctoritas et vsus 328. glossa 325 sq.
 Cosmopolis magistratus Locrorum 51
 Crepusiae gentis num. 366
 Cretensium coloniae in Italia 275. 276. in LL. quid iis
 maxime propositum? 290. 291 not.
 Crimisa 276
 Critias πολιτικός scripsit 283
 Croton, Achaici generis colonia 6. 180. eius origines
 178 sq. reip. popularis forma 120. instituta ibid.
 situs 183. ciuium frequentia et studia 183. vrbis
 fata 184 sq. luxus 133. 186. colonia Romana Cro-
 tonem missa 193
 Croton heros 180 not.
 Crotoniatae, a Sybaritis laceffiti 133. Sybaritis ad Traen-
 tem fluuium victis, vrbem solo aequant 136. 186.
 nouam Sybarin excindunt 138. eorum clades ad
 Sagram 184 sq. quo tempore accepta? ibid. emen-
 dati Pythagorae disciplina 187. odia in Pythagoreos
 nata. ibid. resp. ab Achaeis restituta 188. foedus
 faciunt cum Sybaritis et Cauloniatis 189 sq. mores
 ac leges Achaeorum recipiunt 190. a Dionysio victi
 191. ab Agathocle afflicti 191 sq. mox in bellis
 Romanorum cum Pyrrho 193. cum Poenis, ibid.
 Crotoniatarum numi 180. medici celebres 189. coloniae 195.
 Cumae 267. sq. earum coloniae 268

Cupienniae gentis num. 366
 Curioforum poena apud Thurios 95
 Curtiae gentis num. 366

D

Δαίμονες in legibus Zaleuci et Charondae 22. 83. 105.
ἑσιούχοι 83. *δαίμονες χθόνιοι* Manes 101

Daunii 275 sq.

Delator, lex Charondae de delatoribus 89. an probanda
 fit 89 sq.

Demetrius Phalereus 284

Derisionis poena, an probanda 94. 95. 96

Desertores ordinum, in eos lex Thuriorum 100

Dicaearchia, Puteoli 269

Dicaearchus, eius scripta 282

Didiae gentis num. 366

Digestum vetus infortiatum et nouum vnde dictum 319.
 antiquiorum Ictorum ea interpretandi ratio 320.

Diocles Syracusanis leges tulit 257 sq.

Diodorus, ex eo legum Zaleuci prooemium ill. 19. 26.
 Charondae 79. 83. 98. 106. leges Charondae 115.
 quae fides ei in his tribuenda 168. 157.

Diogenes Babylonius *περὶ νόμων* 285

Dionis du Sejour, contra eum disputatur 333

Dionysiorum dominatio in Syracusanos 257. maioris expe-
 ditio in Italiam 56. 191. 204. minoris crudelitas
 in Locros 57

Dionysius, Chalcidensis, scripsit *κτίσεις* 339

Dionysius Halicarn. emend. 231

Dionysius Perieg. ill. 134

Dionysus vid. Bacchus

Dioscorides 283.

Diuortia nuptiarum, de his lex apud Thurios 118

Domitiae gentis num. 366. 367

Doricae stirpis coloniae Magnae Graeciae 5. 216. 255. ea-
 rum reip. administrandae forma 5. 217.

Dorieus Spartanus, dux Crotoniatarum 137

E

Educatio vid. institutio.

Egesta 276

Egnatuleiae gentis num. 367

Elea, Phocaeensium tum Thuriorum colonia 274. 202.
 numi ibid. not.

Emtionis venditionis lex apud Thurios 152

Ff 2

Εμφυ-

- Εμφυσίουθω 81
 Endymion, fabularum de illo caufae 347. 346. not.
 Epeus, Metaponti conditor 207
 Ephori, magistratus Heracleensium 247
 Ephorus, quae de Arcadibus tradiderat 344
 Epidamnus 256
 Ἐπίκληροι, de illis lex apud Thurios 119
 Ἐπίσηψις 116. not.
 Ἐστίατωρ quis fit 108
 Ἐστιούχος 83
 Euboea, vrbs 158. 270. infulae origines 273
 Eudoxus 338.
 Eupheme, Musarum nutrix 308

F

- Fabiae gentis num. 367. 368
 Familiae Romanae quarum numi extant 358 sq. vana per-
 suasio de origine Graeca 380
 Fanniae gentis num. 368
 Farfuleiae gentis num. 368
 Flaminiae gentis num. 368
 Flauiae gentis num. 368
 Fonteiae gentis num. 368. 369
 Furiae gentis num. 372. 373

G

- Γαμέτρας apud Heracleenses 247
 Gela a Rhodiis condita 260
 Gelo 257
 Glossa Accurfiana 325
 Γραμματεὺς apud Heracleenses 247

H

- Herenniae gentis num. 373.
 Hellanicus 283
 Heraclea. Tarentinorum colonia 234. successit in locum
 Siris 235 sq. eius res et fortuna 240. numi 241. 245.
 facta autonomos 241. foederata Romanorum ciuitas
 242. an municipium 243. et not. *x*). *y*). instituta
 244. religiones 245. tabula aerea documentis pu-
 blicis inscripta in agro Heracleensi inuenta 245. eius
 argumenta 246. ex ea magistratus et alia ad remp.
 spectantia 247 sq. Curiae epifemis signatae ibid.
 praedes in locatione conductione dati 248
 Heraclea Minoa 275

- Heraclides Ponticus, eius πολιτεῖαι 283. νόμοι 285. de eo
134. 135. 167.
Herculaneum 276
Hercules, Crotoniatarum ἥρωος ἐπιχώριος 180. Heracleenfi-
bus inprimis cultus 245. eius cum Gigantibus
pugna 338. 352
Hercules Mufageta 305
Hermippus 284. 167
Hermodorus 283
Herodotus de Sybari 135. 137. 139
Hesiodus, de Astronomia carmen, eius nomine insignitum
310. Musarum numerus in eius carminibus obuius 310
Hiero 257
Himera 158. 270
Hippo 263
Hippodamus Milefius 281
Hippys Rheginus 337
Homerus, Musarum numerus in carminibus eius obuius 310
Honoris caput in numis 381
Hofidiae gentis num. 373
Hofiliae gentis num. 374.
Hybla 259
Hyria 275

I

- Iamblichus: loc. em. 182
Iapyges 179. 218. vide Messapii, eorum origo 275. 276
Iapygiae terminus 211
Iccus medicus 224
Indicii necessitas et vtilitas in LL. Charondae 89. inter ve-
teres Germanos 91
Infortiare 320.
Institutio, de ea praecipiebant LL. 14. 290 fq.
Ioannes Stobaeus v. Stobaeus.
Iones Sirin occuparunt 237 fq.
Ionicae originis ciuitates 224. 274
Ἰσομύησιον 33
Iudicia a Charonda descripta 115
Iuliae gentis num. 374
Iuniae gentis num. 376
Iuno apud Sybaritas inprimis culta 174. Leucadia seu La-
cinia ibid. 186
Iupiter Homonoeus 204. 189. Anxur 409
Iustinus ill. 186. 207. 218

K

Κανομίλια de illa lex Charondae 79. 117

L

Lacedaemoniorum colonia Tarentum 217

Lagaria vrbs a Phocensibus condita 207. 276

Lampon 139

Laus, Sybaritarum colonia 138 201

Leges Graecorum, de iis vniuerse 286 sq. etiam morum et educationis praecepta apud veteres tradunt 14. 35. 120 sq. 291 sq. etiam pietatem praecipunt 292. not. Lex pro instituto dicta 297. de abrogatione LL. lex Zaleuci 31. Charondae 99. 113. In legum ferendarum disciplina praestantissimi auctores sunt Graeci 17. Prooemia legum 42. publice ediscenda ac decantanda 109. 166. not. Legum reuerentia quomodo in LL. Charondae munita 98. 99. 113. Legum diuisionem secundum varias iuris partes veteres ignorabant 293 sq. Legum priscaurum fragmenta quomodo feruata 167 sq. 285. quatenus ex illis ciuitatum instituta omnino possunt intelligi 294. sq. Legum causae plerumque ignorantur 295 sq. Scriptores de legibus et rebusp. 280 sq. 167

Legum latores veteres 284. philosophi quo sensu 291

Leontini 158. 267

Leucas 256

Leuternia terra 235

Libertas, principium et fundamentum omnis societatis ciuilibis 289.

Liciniae gentis num. 377

Lipara, Cnidiorum colonia 262.

Litterae et artes, earum ratio et conditio antiquissima declarata e nominibus symbolicis Apollinis et Mercurii 301 sq. Vulcani et Minervae 304. Herculis Musagetae 305. Musarum 306 sq. Litterae publice docendae e lege Charondae 175 sq.

Livii locus ill. 144

Locri Epizephyrii, eorum origo 18. 46. genus 48. 262. illis leges scripsit Zaleucus 18. vid. Zaleucus. bonis legibus florere 44. 50 quamdiu LL. superstites 68. per quos scriptis mandatae 69. Locrorum resp. aristocratica 51. numi 49. 52. instituta 53. Locri nullis mancipiis vii 54. cum Crotoniatis pugnant ad Sagram fluuium 55. cum Anaxilao 56. cum

- cum Dionysio 56. 57. cetera bella et fortuna 58.
nobiles ciues 61. Locrorum coloniae 263.
Lucani 264 sq. Thurios deleuerunt 141. proelium Grae-
corum cum iis ad Laum, ibid. 265. alia cum iis
proelia 142. 190. 191. Tarentinorum cum iis bella 227
Lucianus: sub eius nomine de astrologia liber 335
Luciliae gentis num. 378
Lucretiae gentis num. 378
Luna: ante eam Arcades extitisse dicti, quo sensu? 337. sq.
350 sq. an opinio eorum, qui lunam aliquando co-
meram fuisse dicunt, ex Arcadam narratione firmari
possit 334. eius inter Arcades cultus 342. Luna
ante pugnam Herculis cum Gigantibus orta 338. 352
Lupia apud Pausaniam 143
Lutatiae gentis num. 379
Luxus Sybaritarum 131. 172. omnium fere magnae Grae-
ciae urbium 133
Lyciorum lex 296
Lycophronis locus ill. 236 sq.
Lyfias 139. 141

M

- Maianiae gentis num. 579
Mamiliae gentis num. 380
Marciae gentis num. 380
Mariae gentis num. 383
Maffilia 274
Matronas apud Sybaritas ad solennes epulas vocare licebat 149
Mazaceni Charondae legibus vsi 161
Medici Crotoniatae celeberrimi 189
Medma 263
Megara seu Hybla 259
Melanippe, de ea fabula ad Metapontum traducta 207. 208
Melete Musa 307
Memmiae gentis num. 384
Memoriae beneficium in prisca vita. 307
Menedemus 192
Mercurius, vnde artibus et litteris praeesse dictus sit 301
Messana 262. 269. Anaxilao paret 271
Messapii 275 sq. v. Iapyges. a Spartanis eiekti 218. 219 not.
bellum cum Tarentinis gerunt 221. 222. 240
Metabus 208
Metagenes Comicus 175
Metapontum 205. origo primum a Pyliis 206. tum ab Achaeis
209. 239. eius fortuna 209. numi 205. 206. not. Me-

- Metapontus, de eo et Melanippe fabula 207 sq.
 Micythus tutor liberorum Anaxilai 271
 Milefii, ob calamitatem Sybaritarum publicum luctum in-
 dixerunt 138
 Miletus ab optimatibus administrata 274
 Milo Crotonatarum dux Sybaritas profligat 136
 Minerva, virtutis bellicae artiumque pacis dea 304. Eilenia
 et Ellefia 207
 Minuciae gentis num. 385
 Mnaseas Patrensis, eius Europiaca 339
 Mneme Musa 307
 Mnemosyne, cur mater Musarum habita 308
 Molpis 283
 Montesquieuus LL. causas commentus 295
 Mores: morum praecepta apud veteres dabant leges 14. 291. sq.
 vnde nostro tempore petantur 292. eorum sancti-
 tati legum auctoritas superstructa 120. discrimen
 inter mores veteris Graeciae et nostros 294
 Morgetes, Italiae populus 270
 Mortui, quomodo honorari debebant secundum LL. Cha-
 rondae 101
 Moses legum fundum fecit pietatem 292
 Μουσική, vocis origo et significatus primus 311
 MuCIAE gentis num. 386
 Munchhusius: in solennibus eius parentalibus oratio 411.
 merita et beneficia in Academiam 415 sq. in Acade-
 miae descriptione et institutione 418 sq. in libertate
 cogitandi ac scribendi fundata 420. in modo docendi
 et in disciplinis Academicis descriptis 422. in re
 scholastica 426. in professorum delectu 427. in Bi-
 bliotheca locupletanda 429. Eius facilitas reli-
 quaeque virtutes 431. reliqua merita 436 sq.
 Musae, earum origo e Pieria, et numerus 306 sq. tandem
 nouenarius obtinuit 309. an in Homero et Hesiodo
 occurrat 310. Litterarum artiumque inter antiquiores
 Graecos conditio, ex Musarum nominibus muniisque
 declarata 307 sq. quando haec inuenta 309. veteris
 vitae et moris vestigia in iis, quae de Musis narran-
 tur 311
 Museum Academicum 317. 335. 407. Ex eo numi familiar.
 Rom. 358 sq.
 Mussidae gentis num. 386
 Mylae 158. 270
 Myrica coronati calumniatores apud Thurios 92
 Myscellus, Crotonis conditor 179

N

- Naeuia gentis num. 387
 Nafidiae gentis num. 387
 Naxos 266. 157 sq.
 Neapolis, Cumarum colonia 268 sq. eius fortuna 269
 Nicocles citharoedus 225
 Nicolaus Damascenus, resp. et LL. historiis inferuit 283
 Νομίμων scriptores 282 sq.
 Νομοθέται, vario sensu dicti 284. legum interpretes interdum et ipsi sic dicti 169. de iis scriptores 284
 Νόμοι: qui νόμων libros scripsere 282 sq. et νομοθεσιῶν ibid. 284
 Nomophylax magistratus Locrorum 52. Thuriorum 151.
 Noniae gentis num. 388
 Norbanae gentis num. 388
 Nouellae glossa instructae 324
 Nouercam inducere liberis, vetitum lege Charondae 106. 118
 Νοῦμος 226. 233. 249
 Numae lex 295. not.
 Numi familiarum Rom. qui sint 356. eorum, qui Museo academico seruantur recens 358 sq.
 Nuptiae secundae LL. Charondae damnantur 106. feuerioribus moribus illa lex vtique est consentanea 107
 Nympharum antra apud Sybaritas 129
 Nymphodorus 283

O

- Ὅδοι κατάσειροι apud Sybaritas 129
 Ὀμοσπίται in LL. Charondae 166
 Opimiae gentis num. 388
 Ὀρνιθευταί 134
 Orphanorum tutela e lege Charondae 117
 Ovidius ill. 334
 οἰα ὠραῖα. 101

P

- Paestum seu Posidonia 263. 203. eius res et fortuna 264
 Palaepolis, Neapolis 268
 Palladium 236
 Pallas Heracleensibus culta 245
 Pan, vnde ei Syringis inuenti laus venerit 303
 Pandosia colonia Crotoniatarum 195. 205. numi ibid. altera vrbs ibid.

- Πανήγυρις Magnae Graeciae 189. 190. Heracleae habebatur 240
 Papiæ gentis num. 392
 Παράπτειν 104
 Parmenides 275
 Partheniæ 217. 218.
 Parthenope 261. Neapolis sic dicta 268
 Pausaniæ locus ill. 143
 Pelasgi, qui Italiam adiere 277. qui Arcadiam inhabitauerunt 343
 Petilia Lucaniæ vrbs 276
 Petiliæ gentis num. 393
 Phalanthus Tarenti conditor 217
 Phaleas Chalcedonius 281
 Phidon 255
 Philippus in numis familiae Maniæ 381
 Φιντίας 250.
 Pindari schol. emend. 63
 Plaetoriæ gentis num. 394
 Planciæ gentis num. 394
 Πλαταιεῖς, vrbs 205
 Plautiæ gentis num. 394
 Plinius ill. 229
 Plutarchus de Curiofit. loc. ill. 95
 Pobliciæ gentis num. 395
 Polianomorum magistratus apud Heracleenses 247.
 Polieum, quæ Siris fuerat 236 sq.
 Πολιτεῖα quid sit? 221. 148
 Πολιτειῶν scriptores 280 sq. 283. tradita in iis singularia rerum. 297
 Politice, eius incunabula eiusque apud veteres ratio 287. in quibus a nostris temporibus diuersa 291
 Polybii locus ill. 91. 47. 140
 Pompeiæ gentis num. 396
 Pompeii 276
 Poreiæ gentis num. 396
 Posidonia v. Paestum.
 Posidonius Stoicus 283
 Postumiae gentis num. 396.
 Prædes apud Heracleenses in locato conducto dati 248
 Prociliæ gentis num. 397
 Πρώγνω τοῦ σώματος apud Heracleenses 248
 Προσελεῖν 345
 Προσέληνοι Arcades 341. 345

- Profelenus rex Arcadum fabulis notus 340
 Protogoras Thuriis LL. scripsisse dictus 163
 Proxenus 283
 Pupillorum tutela in LL. Charondae 117
 Puteal Scribonii 399
 Puteoli 269
 Pylis Metapontum condidisse dicti 206
 Pyrrhus, eius aduentus in Italiam 129
 Pythagoras Crotonem adiit 186. quando floruit 187. de legibus meritisque eius omnino 96.
 Pythagorei, nata in eos odia 187. 188. bene de ciuitatibus Magnae Graeciae meruere; leges tulisse parum proprie dicuntur 196 sq. a Rheginis excepti 271 not.
 Pyxus feu Buxentum 262

R

- Respublicae, qui de iis scripsere 280 sq. de iis vniuerse 286 sq. omne reip. genus experti Graeci 290. a populari progressi 289
 Rhegium 158. 270 sq. resp. et fortuna ibid. Legibus Charondae vsq. vrbs 272. municipium tandemque colonia Rom. ibid.
 Rhinthon poeta tragicus 224
 Rhodiorum coloniae in Sicilia et Italia 260 sq. ad Siritidem appulere 237
 Rosciae gentis num. 398
 Rubriae gentis num. 398
 Rustiae gentis num. 399
 Rutiliae gentis num. 399

S

- Saeus 283
 Sagra fluuius, ibi clades Crotoniatarum 184
 Salapia 261
 Salentia 275
 Samnites 264. Metapontum deleuerunt 209
 Satyrius campus 219
 Scidrus 138. 201
 Scriboniae gentis num. 399
 Scylletium 275
 Scymnus Chius 39. et passim emend. 183
 Selenitae gens 339
 Sentiae gentis num. 400
 Sergiae gentis num. 400
 Seruiae gentis num. 401
 Seruiliae gentis num. 400

Siculi 270

Siris Troianae originis habita vrbs 235. a Metapontinis, Sybaritis et Crotoniatis expugnata 237. 185. Iones Polieum appellat 236 sq. Tarentinorum colonia facta Siris 211. Nauale Heracleensium factum 240. Rhodiorum colonia huc deducta 261.

Siris fluius 235.

Siritarum numi 235

Siritis terra, de ea bellum Tarentinorum aduersus Thurios 239. 140. 218. 227.

Σιταγέρται apud Heracleenses 247

Spartaci quid in LL. maxime spectarunt 290. 291 not.

Sphaerus 283

Stephanus Byz. emend. 202

Stobaeus, ex eo legum Zaleuci prooemium ill. 19. Leges 26. Legum Charondae prooemium ill. et emend. 76 sq. 97 sq. loca eius alia emend. 152. 153. 154. iudicium de prooemiis illis 168

Strabonis loca ill. 7. 142. 205. 208. 210. 223. 226. 261

Στρατηγός, magistratus Graecorum Italiae ciuitatum 224

Sulpitiae gentis num. 401.

Sybaris eius origo 126 sq. situs et incrementa 128. opes diuitiae, luxus 129 sq. incolarum frequentia 131 sq. 136. superbia et arrogantia 134. eius exitium 135. a Thessalo quodam vrbs instaurata 138. a Crotoniatis iterum diruta 138. acceptis ex Peloponneso colonis, Sybaritae vrbs fedem transtulerunt circa fontem Thuriam, vnde vrbi nomen Thurii 139. vindicant sibi terram Siritidem 211

Sybaris ad Teuthrantem fluv. 143. 261

Sybaris et Crathis fluuii 128

Sybaris vrbs in veste texta 173

Sybaritarum numi 173 sq. resp. aristocratica 147. leges 149. luxus 129 sq. 149 sq. 172 sq. equi ad tibiae cantum saltantes 137. magnificentia in sacris 149 sq. Sybaritarum coloniae 201. 138. scriptores 175. Sybaritae deleti 139. 140

Syracusae, origo et genus 256. reip. status, eiusque vicissitudines 256 sq. leges 257. 8. coloniae 259

Σύμβουλοι magistratus ap. Thurios 151.

Συσσίτια ap. Thurios 151

T

Tabula Heracleensis 245 sq.

Taciti loc. ill. 133

Talio-

- Talionis ius apud Locros et Thurios constitutum 38. 113
 Taras heros 217. in numis 220
 Tarentinorum numi 220. 225. 226. studia et litterae 224.
 dialectus 231
 Tarentum, colonia Dorica, eius origo 217. Herculeum
 220. not. Neptuno sacrum ibid. reip. administran-
 dae forma, ex aristocratica, democratica 221. opes
 et potentia 223. luxus 225 sq. bella cum Messapiis
 seu Iapygibus 221 sq. 240. cum Thuriis 227. 239.
 Metapontinis, Lucanis, etc. 227. externis ducibus
 accitis, Archidamo, Alexandro, etc. ibid. not. cum
 Romanis 228. Colonia Romana huc deducta 229.
 facta municipium ibid. artis opera et aedificia in-
 signia 229
 Tauromenium 270
 Telephus Pergamenus 284
 Telys, Sybaritarum tyrannus 135
 Temesa ab Aetolis condita 276.
 Templi Iouis Capitolini frons in numis 393
 Terina, colonia Crotoniatarum 195. 202 sq. numi, ibid.
 Testes Synodales qui dicti. 91
 Thamyris Sybarita 135
 Thapfus 261
 Theocratia perperam accepta 285
 Theodectes rhetor. 283
 Theodorus historicus 338
 Theophrastus, eius libri de rep. et LL. 282
 Theopompus LL. et resp. inferuit suis historiis 283
 Thesalorum coloniae in Sicilia et Italia 276
 Thoriae gentis num. 402
 Thrafsybulus 257
 Thuria fons 139. 141. 144
 Thuriae in Sallentinis 142. 144
 Thurii: colonia Atheniensium, eius origo 139. inter Ioni-
 cas colonias habenda 275. non Achaeorum 174. Apol-
 linis colonia 141. factio Atheniensium ibid. et 174.
 eius fata 140. bellum cum Lucanis 141 sq. socie-
 tas cum Romanis 182. colonia a Romanis missa,
 Copiae seu Copia vrbs nuncupata est 143. Thuri-
 orum reip. forma popularis 147 sq. 275. instituta 151
 subtilitas in legibus ferendis 152. Charondae legibus
 vsi 161. nec tamen sibi scriptis, verum adscitis 157.
 Zaleuci legibus non sunt vsi. 162. scriptores 175.
 numi 173

Timaeus, eius aſſerta de Locris et Zaleuco 62
 Timoleon 257
 Titiae gentis num. 402
 Tituriae gentis num. 402
 Traens fluv. 136.
 Τραγωδείσθαι 104
 Tulliae gentis num. 403
 Tutela pupillorum, de illa lex Charondae 117
 Tyndaris 262.

V

Valeriae gentis num. 403.
 Vargunteiae gentis num. 404
 Vates, omnis doctrinae et ſapientiae auctores 303
 Velia 202. 274
 Veſtis, Sybaritica formis intextis 173. tenuior Tarentina 225.
 Vibiae gentis num. 404
 Vibona Valentia 263
 Vita publica priuataque antiquitatis praefans noſtra 15. 16
 morum diſciplina ſeuerior 94
 Volteiae gentis num. 405
 Vulcanus, vnde artes metalla tractandi ei tributae? 304

X

Xenocrates 139

Υ

Υέλγ 203

Z

Zaleucus, de eo 17 ſq. leges ſcripſit Locris 18. quando ſcripſerit? 50. 64. 160. an ſcripſerit? 62. Pythagoreus non fuit 64. Eius legum prooemium ex Stobaeo et Diodoro appoſitum et illuſtratum 18-23. an prooemium hoc Zaleuci fuerit 67. 71. 166 ſq. 285. eius legum fragmenta ad certa capita reuocata 26-32. in his lex de lege abroganda 31. ad morum diſciplinam conſtitutae leges 32-37. de criminibus publicis priuatisque 37. de iure priuato 39. an Thurii eius legibus uſi ſint? 162
 Zancle 158. 269

